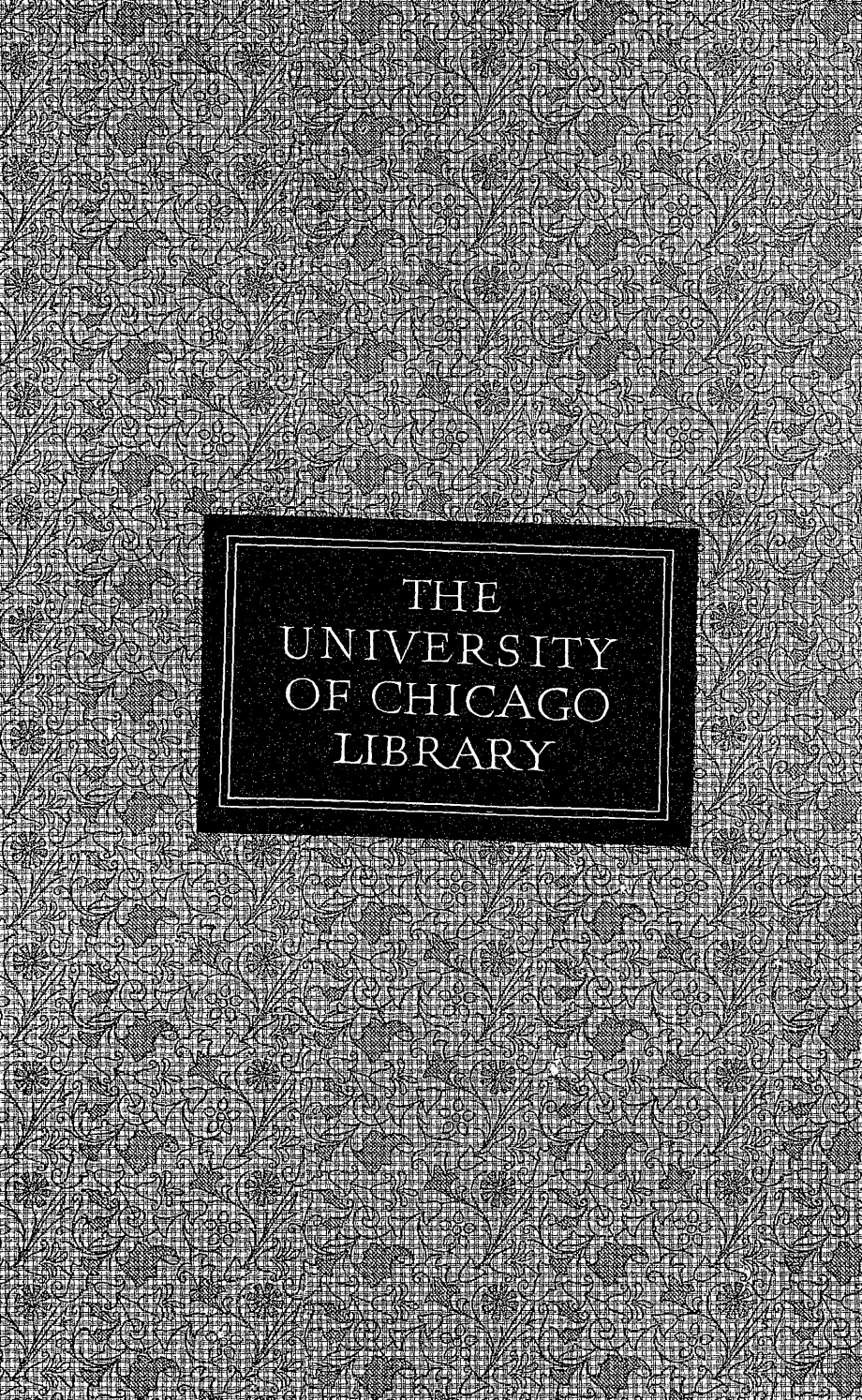
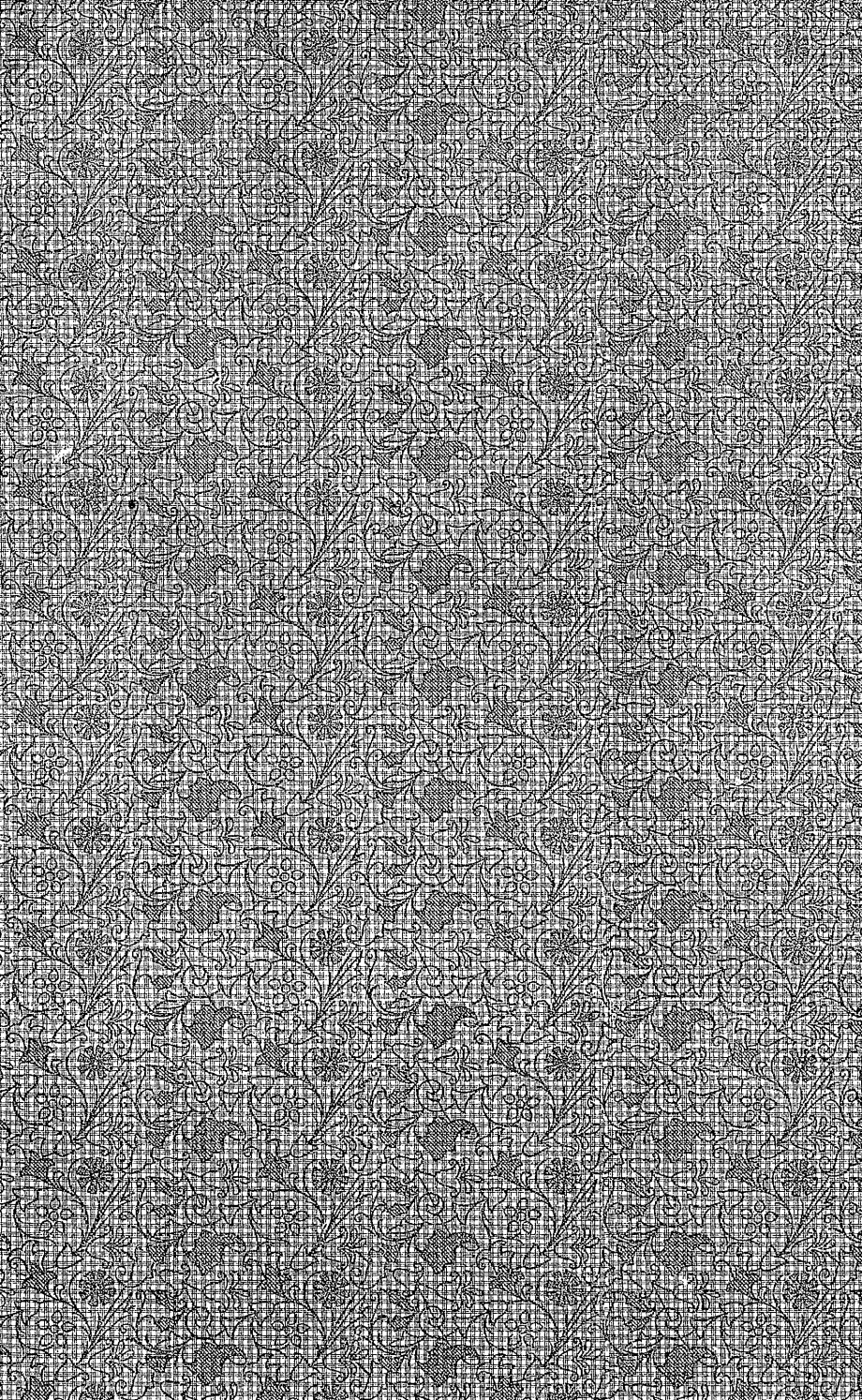
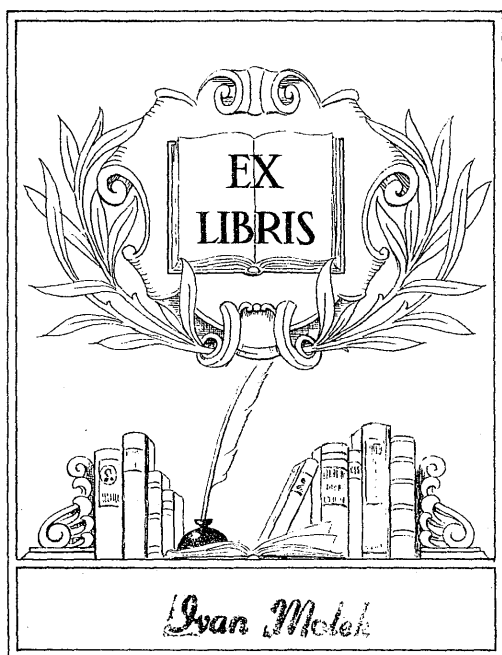

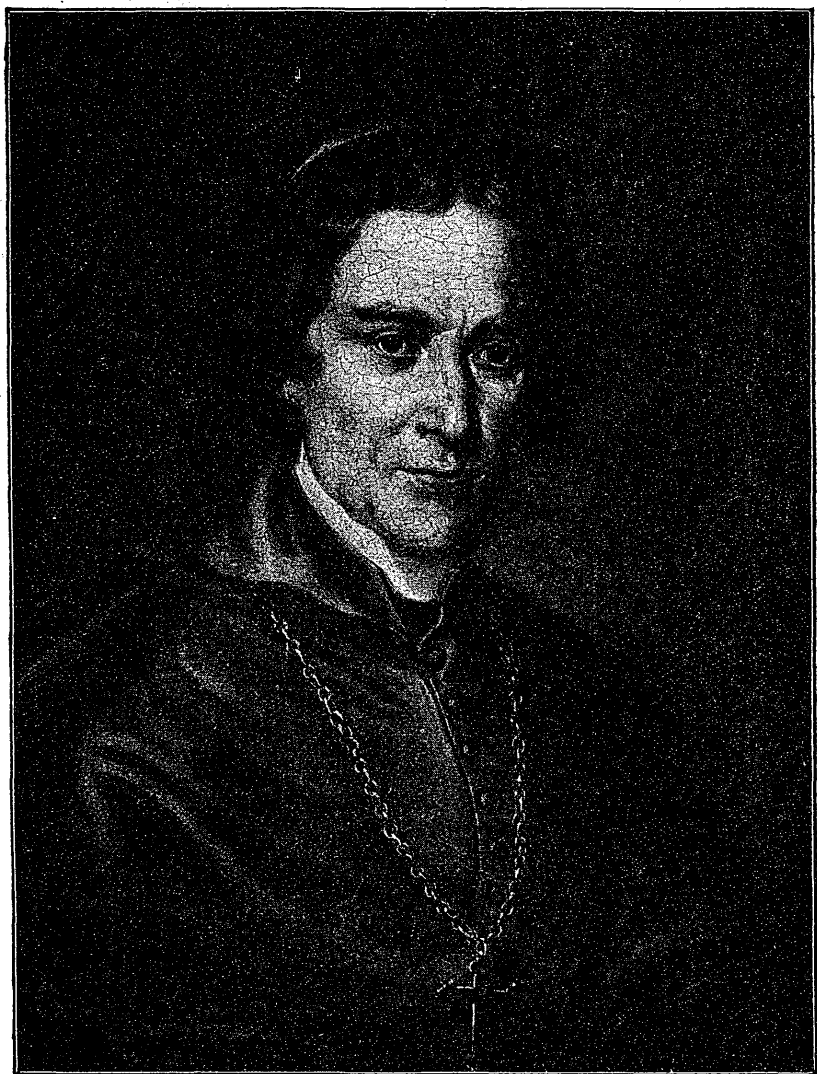

THE
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

Dr. Franc Jaklč
Škof Friderik Baraga

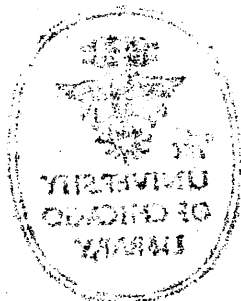

Matej Langus: Škof Friderik Baraga. Ljubljansko semenišče.

+ *Frederic Baraga*
Bishop of Saint Ste. Marie, for Upper Michigan.

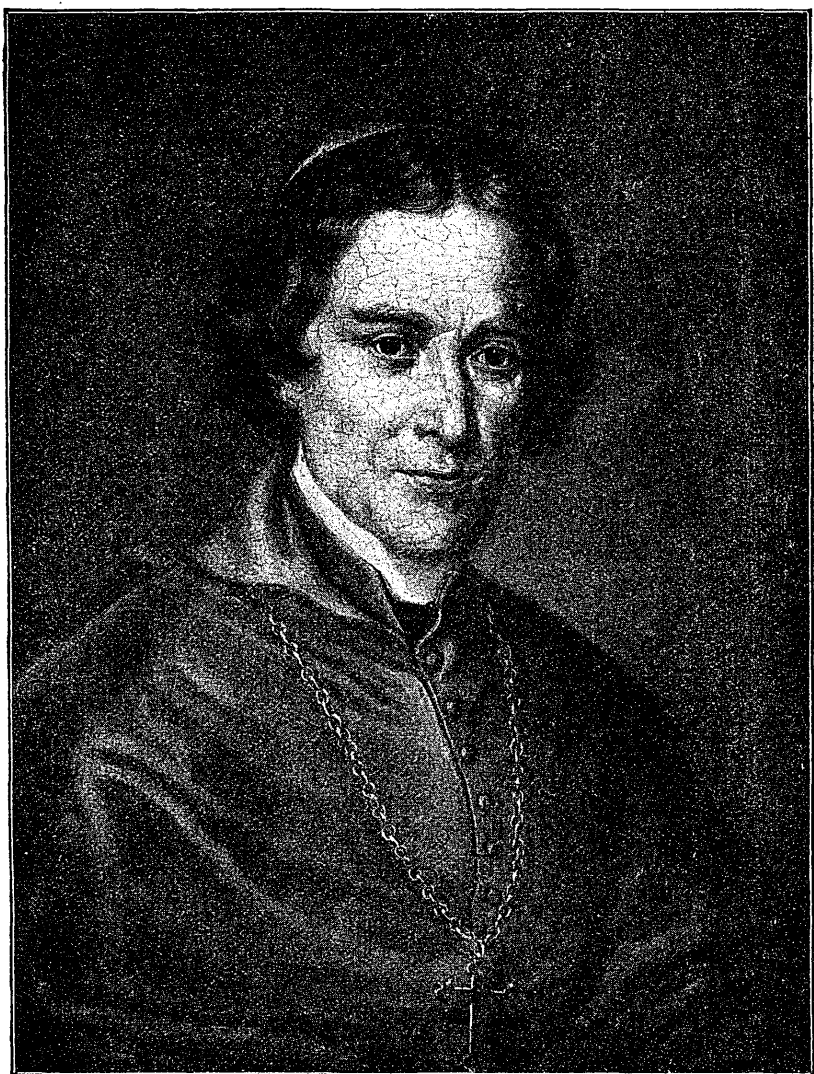
MISIJONSKI ŠKOF IRENEJ FRIDERIK BARAGA

SPISAL DR. FRANC JAKLIČ

1931

ZALOŽILA DRUŽBA SV. MOHORJA V CELJU

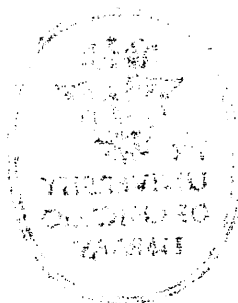

Matej Langus: Škof Friderik Baraga. Ljubljansko semenišče.

+ *Frederic Baraga*
Bishop of Saint Ste. Marie, for Upper Michigan.

MISIJSKI ŠKOF IRENEJ FRIDERIK BARAGA

SPISAL DR. FRANC JAKLIČ

1931

ZALOŽILA DRUŽBA SV. MOHORJA V CELJU

TO IZDANJE JE REDNA PUBLIKACIJA
ZA ČLANE DRUŽBE SV. MOHORJA

BX4705
B2J2

NATISNILA MOHORJEVA TISKARNA V CELJU, R.Z.Z O.Z.
(FRAN MILAVEC, CELJE)

I. BARAGOVA MLADOST

V Mali vasi.

(1797—1799)

Dobre pol ure od postaje Vel. Loke se senči ob cesti, ki veže Trebnje z Žužemberkom, graščinica Mala vas, v kateri sedaj domuje družina Lah. Kot pove vzdana plošča, se je tu rodil l. 1797, torej 8 let po izbruhu francoske revolucije,

Mala vas.

eden največjih mož našega naroda, očak naših misijonarjev, ki je za vse veke zapisal ime slovenske domovine v zgodovino najsevernejših pokrajin ameriških Združenih držav — Friderik Baraga. Enonadstropno poslopje je do danes ostalo neizpremenjeno, iste sobe z istimi lesenimi stropi še stojе, tudi petero gospodarskih poslopij je še prav istih. Pod graščino se začne prijazna dolina, katere pa ne namaka žuboreč potok, kajti do tukaj še sega Suha Krajina, ki se razprostira med Dobrepoljsko dolino, Temenico in Kočevarijo; izrazit kraški svet je to; kapnica v vodnjakih in velike vaške luže so edina voda.

TO IZDANJE JE REDNA PUBLIKACIJA
ZA ČLANE DRUŽBE SV. MOHORJA

BX 4705
B2 J2

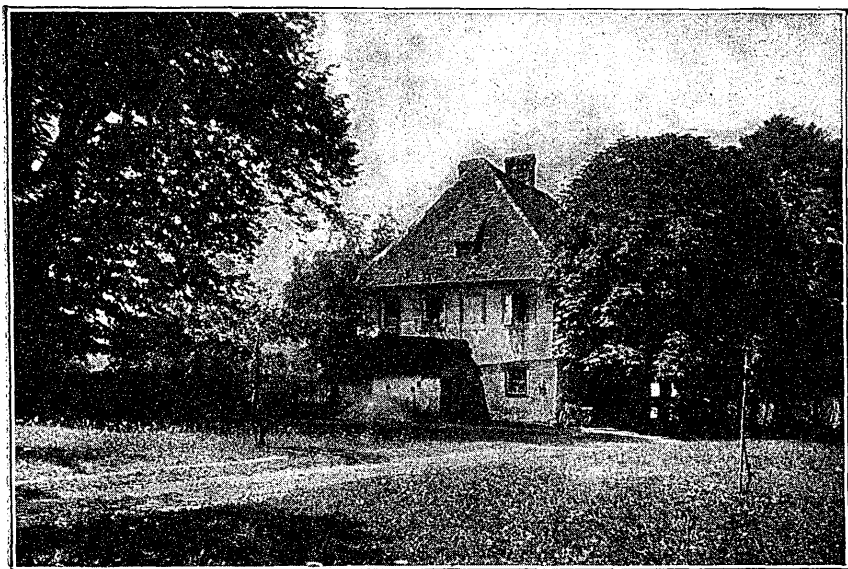
NATISNILA MOHORJEVA TISKARNA V CELJU, R. Z. Z. O. Z.
(FRAN MILAVEC, CELJE)

I. BARAGOVA MLADOST

V Mali vasi.

(1797—1799)

Dobre pol ure od postaje Vel. Loke se senči ob cesti, ki veže Trebnje z Žužemberkom, graščinica Mala vas, v kateri sedaj domuje družina Lah. Kot pove vzidana plošča, se je tu rodil l. 1797, torej 8 let po izbruhu francoske revolucije,

Mala vas.

eden največjih mož našega naroda, očak naših misijonarjev, ki je za vse veke zapisal ime slovenske domovine v zgodovino najsevernejših pokrajin ameriških Združenih držav — Friderik Baraga. Enonadstropno poslopje je do danes ostalo neizpremenjeno, iste sobe z istimi lesenimi stropi še stoje, tudi petero gospodarskih poslopij je še prav istih. Pod graščino se začne prijazna dolina, katere pa ne namaka žuboreč potok, kajti do tukaj še sega Suha Krajina, ki se razprostira med Dobropoljsko dolino, Temenico in Kočevarijo; izrazit kraški svet je to; kapnica v vodnjakih in velike vaške luže so edina voda.

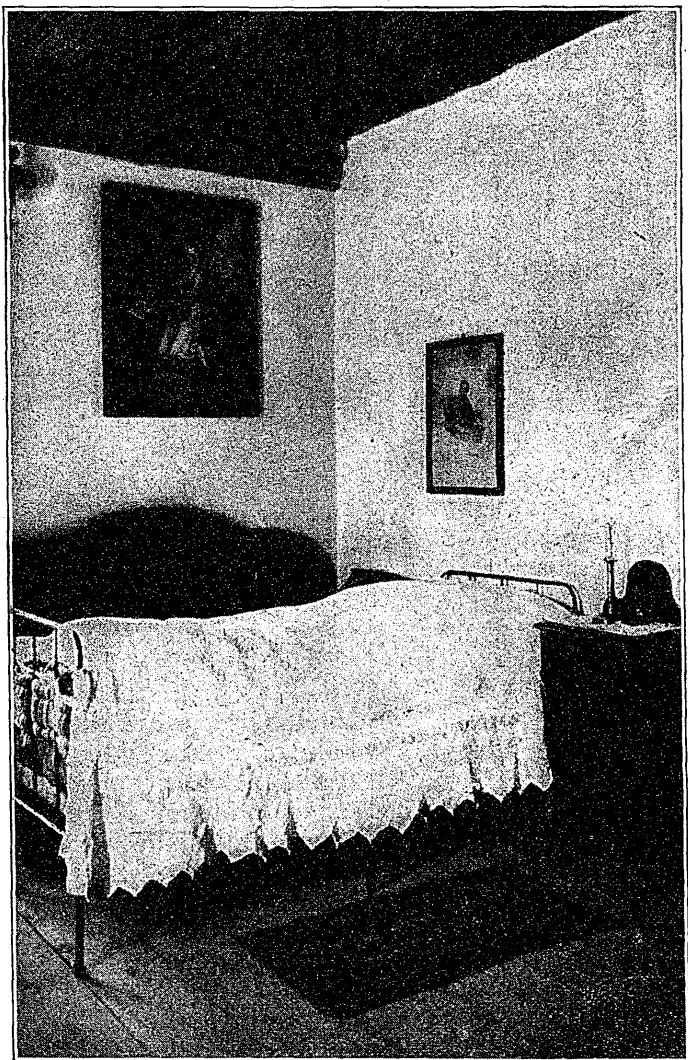
Mala vas spada pod župnijo Dobrnič, dokoder je še eno uro hoda. Župnija je nastala l. 1784 iz duhovnije, katero so bili ustanovili in oskrbovali stiški menihi-cistercianci, ki že od l. 1134 molijo in delajo v naši domovini. Župnijski zavetnik je sv. Jurij, v stranskih oltarjih sta pa Žalostna Mati božja in sv. Anton Padovanski.

Župna cerkev v Dobrniču.

Zraven oltarja sv. Antona je grobnica Jenčičev, Baragovih prednikov po materi. Malavaške graščine pa niso oni zgradili. Valvazor omenja v svoji 11. knjigi grad Kózjak, znan po Jurčičevem romanu Jurij Kozjak, oddaljen kake tri četrti ure od Male vasi. Že v 13. stoletju je stal ta grad. Turki so ga večkrat naskakovali, niso ga pa mogli zavzeti;

v 17. stoletju se je sam zrušil v sedanje razvaline. Njegov zadnji lastnik, grof Volk Engelbert Turjaški, ga pa ni hotel obnavljati, ampak je l. 1670 rajši postavil graščino, ki je po bližnjem selišču, katero je pa sedaj že izginilo, dobila

Baragova rojstna soba.

ime Mala vas. Najbližje selo je Knežja vas s podružno cerkvijo. Turjačani so se v Mali vasi mudili le na jesen ob času lova na zajce in lisice, katerih je bilo v okolici nenavadno veliko; za stalno so pa v graščini bivali le njih oskrbniki.

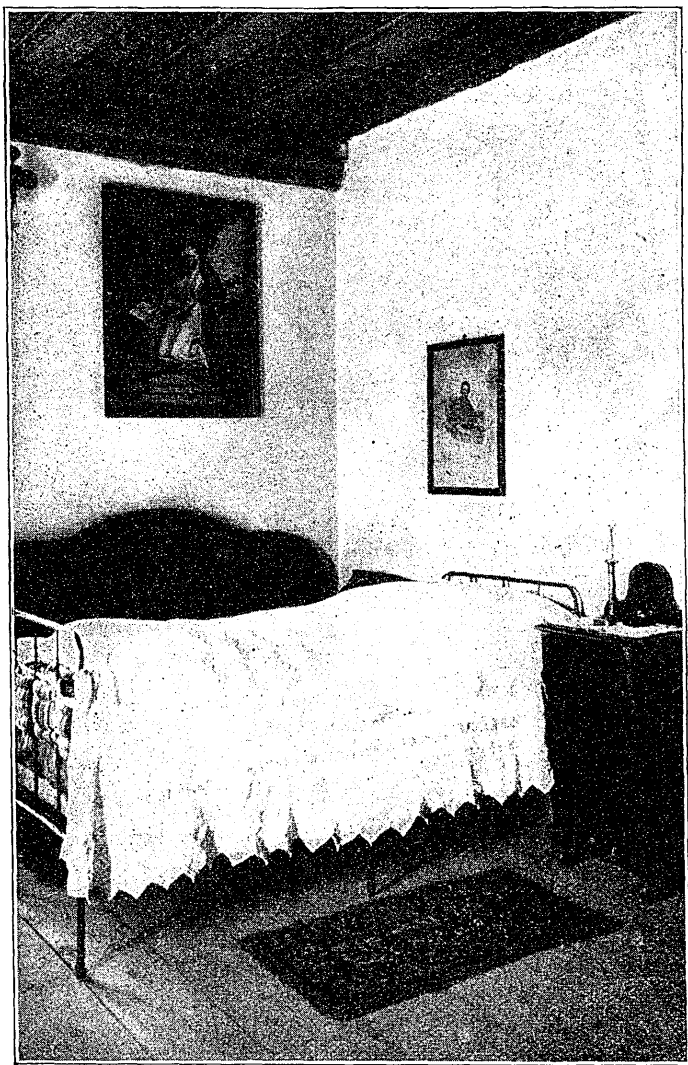
Mala vas spada pod župnijo Dobrnič, dokoder je še eno uro hoda. Župnija je nastala l. 1784 iz duhovnije, katero so bili ustanovili in oskrbovali stiški menihi-cistercianci, ki že od l. 1134 molijo in delajo v naši domovini. Župnijski zavetnik je sv. Jurij, v stranskih oltarjih sta pa Žalostna Mati božja in sv. Anton Padovanski.

župna cerkev v Dobrniču.

Zraven oltarja sv. Antona je grobnica Jenčičev, Baragovih prednikov po materi. Malavaške graščine pa niso oni zgradili. Valvazor omenja v svoji 11. knjigi grad Kózjak, znan po Jurčičevem romanu Jurij Kozjak, oddaljen kake tri četrti ure od Male vasi. Že v 13. stoletju je stal ta grad. Turki so ga večkrat naskakovali, niso ga pa mogli zavzeti;

v 17. stoletju se je sam zrušil v sedanje razvaline. Njegov zadnji lastnik, grof Volk Engelbert Turjaški, ga pa ni hotel obnavljati, ampak je l. 1670 rajši postavil graščino, ki je po bližnjem selišču, katero je pa sedaj že izginilo, dobila

Baragova rojstna soba.

ime Mala vas. Najbližje selo je Knežja vas s podružno cerkvijo. Turjačani so se v Mali vasi mudili le na jesen ob času lova na zajce in lisice, katerih je bilo v okolici nenavadno veliko; za stalno so pa v graščini bivali le njih oskrbniki.

Leta 1752 je kupil malavaško posest Baragov ded, imoviti domačin Bernard Anton Jenčič, ki je poslopja nekoliko predelal; letnica 1755 na dimniku še spominja nanj. Soproga Katarina, ki je bila po materini strani pl. Werth, mu je rodila devet otrok. Vzgajati so jih jima pomagali hišni duhovniki, ki so obenem vršili domače dušno pastirstvo, in sicer od l. 1753 do 1763 Krištof Tabenneth, potem Jurij Zelenec, nato pa Valentin Terbar, ki je pa že v 30. letu umrl

Krstni kamen v dobrniški cerkvi (stari), pri katerem je bil krščen Friderik Baraga.

v Mali vasi in bil pokopan v dobrniški cerkvi pod oltarjem sv. Antona, kjer še sedaj nagrobni napis slavi njegovo svetost in delovanje; za njim je l. 1780 prišel Anton Bolka, poznejši dobrniški župnik. Stiški beli menihi, ki so do l. 1784 oskrbovali dobrniško duhovnijo, so bili prijatelji in večkratni gostje Jenčičevih.

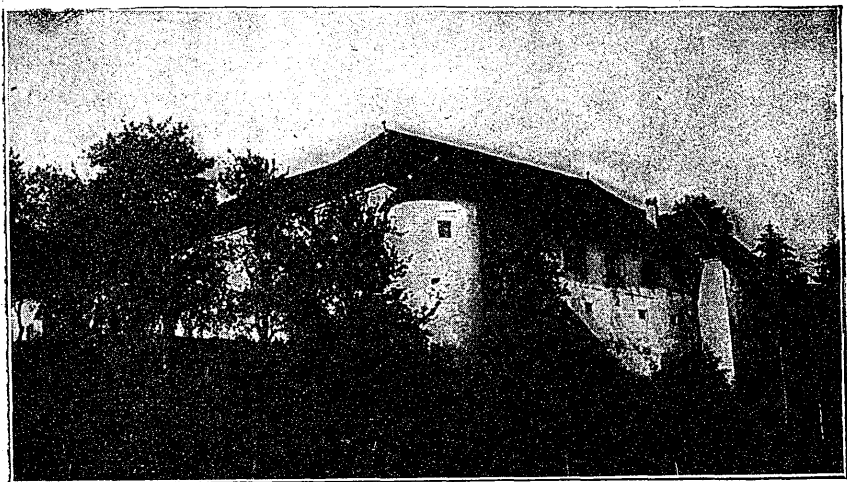
Po smrti Antona Bernarda Jenčiča je Malo vas podedovala njegova tretja hči Marija Katarina Josipina, Baragova svetniška mati, rojena 21. marca l. 1759. Dne 16. maja l. 1792 jo je dobrniški župnik Tomaž Zajec poročil s 36letnim Janezom Nepomukom Barago, dotedanjim oskrbnikom mirenškega gradu, vdovcem, ki ni bil posebno premožen, pa obče spoštovan kot skrben, prijazen, pa odločen mož, visoke postave; Slovenec po rodu. Kot poročni priči se omenjata Anton Lakner in Jožef Vuzeli.

O rodovini Baragovega očeta ne vemo ničesar. V 1. delu Hacquetove *Oryctographia Carniōlica*, izšle l. 1778 v Lipskem, je spredaj velika risba Triglava. Pod sliko je podpisan Fr. Ks. Baraga Ing. Ta Baraga, ki je torej bil še nekaj let prej na Triglavu kot Hacquet, je očitno bil iz Cojzovega kroga. Morda je bil z našimi Baragovimi kaj v rodu.

Petero otročičev jima je Bog dal. Prva dva, hčerka Marija in sinček Vincencij Janez Nepomuk, sta kmalu po rojstvu umrla; gotovo sta s svojo priprošnjo pri Bogu pozneje ljubeče podpirala trude in napore svojega brata Friderika.

Dne 16. julija 1795 se je zakonskima rodila hčerka Amalija, katero je do smrti vezalo najpristrčnejše prijateljstvo z bratom. Skozi dolga leta mu je ona edina bila v tolažbo in oporo; njene zasluge za Baragova dela so nedopovedljive.

Na praznik apostolov sv. Petra in Pavla, 29. junija 1797 — istega leta se je rodil Prešernov prijatelj Matija Čop — sta se pa razveselila ob rojstvu dečka, katerega je še isti dan v Dobrniču krstil kaplan Anton Herman, in sicer na imeni Irenej Friderik. Z imenom Irenej se pa Baraga nikoli

Grad v Trebnjem.

ni podpisoval. Za botra sta bila Andrej Zurbi in Julijana Abulner.

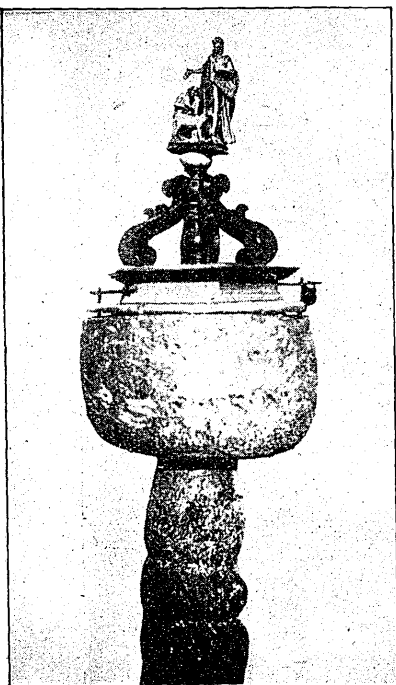
Burna doba je bila tedaj. V Baragovem rojstnem letu 1797 so Francozi prvič stopili na slovenska tla, ko so zasledovali umikajočega se avstrijskega nadvojvodo Karla. Na veliki petek je oddelek huzarjev zasedel Ljubljano, prinašajoč slovensko pisani pomirjevalni proglas generala Bernadotta. Kampofórmijski mir je pa Slovenijo zaenkrat še pustil pod Avstrijo in naša domovina je zopet veliko trpela od umikajočih se Francozov in od Avstrijcev, ki so hiteli v novo pridobljene beneške pokrajine.

V prijazni graščinici Mali vasi je torej Baraga shodil ter spregovoril prve besede; slovenske besede so bile to in do 9. leta ni znal drugega jezika. Ob desni strani vhoda v graščino še sedaj stojijo tri lipe, ki so mu cvetele in šumele prvih dvoje poletij.

Leta 1752 je kupil malavaško posest Baragov ded, imoviti domačin Bernard Anton Jenčič, ki je poslopja nekoliko predelal; letnica 1755 na dimniku še spominja nanj. Soproga Katarina, ki je bila po materini strani pl. Werth, mu je rodila devet otrok. Vzgajati so jih jima pomagali hišni duhovniki, ki so obenem vršili domače dušno pastirstvo, in sicer od l. 1753 do 1763 Krištof Tabenneth, potem Jurij Zelenec, nato pa Valentin Terbar, ki je pa že v 30. letu umrl

v Mali vasi in bil pokopan v dobrniški cerkvi pod oltarjem sv. Antona, kjer še sedaj nagrobni napis slavi njegovo svetost in delovanje; za njim je l. 1780 prišel Anton Bolka, poznejši dobrniški župnik. Stiški beli menihi, ki so do l. 1784 oskrbovali dobrniško duhovnijo, so bili prijatelji in večkratni gostje Jenčičevih.

Po smrti Antona Bernarda Jenčiča je Malo vas podedovala njegova tretja hči Marija Katarina Josipina, Baragova svetniška mati, rojena 21. marca l. 1759. Dne 16. maja l. 1792 jo je dobrniški župnik Tomaž Zajec poročil s 36letnim Janezom Nepomukom Barago, dotedanjim oskrbnikom mirenškega gradu, vdovcem, ki ni bil posebno premožen, pa obče spoštovan kot skrben, prijazen, pa odločen mož, visoke postave, Slovenec po rodu. Kot poročni priči se omenjata Anton Lakner in Jožef Vuzeli.

Krstni kamen v dobrniški cerkvi (stari), pri katerem je bil krščen Friderik Baraga.

O rodovini Baragovega očeta ne vemo ničesar. V 1. delu Hacquetove *Oryctographia Carniolica*, izšle l. 1778 v Ljubljani, je spredaj velika risba Triglava. Pod sliko je podpisan Fr. Ks. Baraga Ing. Ta Baraga, ki je torej bil še nekaj let prej na Triglavu kot Hacquet, je očitno bil iz Cojzovega kroga. Morda je bil z našimi Baragovimi kaj v rodu.

Petero otročičev jima je Bog dal. Prva dva, hčerka Marija in sinček Vincencij Janez Nepomuk, sta kmalu po rojstvu umrla; gotovo sta s svojo priprošnjo pri Bogu pozneje ljubeče podpirala trude in napore svojega brata Friderika.

Dne 16. julija 1795 se je zakonskima rodila hčerka Amalija, katero je do smrti vezalo najprisrčnejše prijateljstvo z bratom. Skozi dolga leta mu je ona edina bila v tolažbo in oporo; njene zasluge za Baragova dela so nedopovedljive.

Na praznik apostolov sv. Petra in Pavla, 29. junija 1797 — istega leta se je rodil Prešernov prijatelj Matija Čop — sta se pa razveselila ob rojstvu dečka, katerega je še isti dan v Dobrniču krstil kaplan Anton Herman, in sicer na imeni Irenej Friderik. Z imenom Irenej se pa Baraga nikoli

Grad v Trebnjem.

ni podpisoval. Za botra sta bila Andrej Zurbi in Julijana Abulner.

Burna doba je bila tedaj. V Baragovem rojstnem letu 1797 so Francozi prvič stopili na slovenska tla, ko so zasledovali umikajočega se avstrijskega nadvojvodo Karla. Na veliki petek je oddelek huzarjev zasedel Ljubljano, prinašajoč slovensko pisani pomirjevalni proglas generala Bernadotta. Kampofórmijski mir je pa Slovenijo zaenkrat še pustil pod Avstrijo in naša domovina je zopet veliko trpela od umikajočih se Francozov in od Avstrijcev, ki so hiteli v novo pridobljene beneške pokrajine.

V prijazni graščinici Mali vasi je torej Baraga shodil ter spregovoril prve besede; slovenske besede so bile to in do 9. leta ni znal drugega jezika. Ob desni strani vhoda v graščino še sedaj stojijo tri lipe, ki so mu cvetele in šumele prvih dvoje poletij.

Na trebanjskem gradu.

(1799—1806)

Baragov oče, pol graščak in pol kmet, je bil dober in podjeten gospodar. Leta 1799 je prodal Malo vas in kupil vse večji in bolj gosposki trebanjski grad, oddaljen od Male vasi le eno uro hoda. Grad še sedaj krepko stoji, ločen od vasi Trebnje po rečici Temenici in prislonjen ob gozdnat grič. Tudi gospodarska poslopja so še ista. Pri vhodu straži kamenit lev. Poslopje je izpeljano okoli majhnega, štirioglatega dvorišča, na notranji strani prvega nadstropja je odprt hodnik na stebre. Zadaž za gradom tik bukovega gozda je prostoren vrt, na katerega gleda odprto podstenje (veranda). Lep in tih kotiček je to. Baragova brezskrbna mladost je tu doživljala najlepše hipe. H grajski posesti je takrat pripadalo veliko zemlje na desnem bregu Temenice in tudi več vinogradov.

Hodnik v trebanjskem gradu.

Na tem gradu je živel Baraga od svojega 2. do 9. leta. Ta košček zemlje mu je bil prav do starosti ljub tudi zato, ker je v njem živela in umrla njegova srčno ljubljena sestra Amalija. Z njo se je igral na vrtu in na pobočju krog gradu, hodila sta k rečici, na spomlad sta poslušala kukavico, pod večer sta strmela ob zboru ptičev, glasečem se iz bližnjega bukovja; pozimi sta se sankala; iz visokih grajskih oken se jima je odpiral širok pogled čez ravnice in griče.

V svojem 6. letu, 4. febr. 1803, je Baraga dobil še eno sestrico, Antonijo, s katero sta tudi bila dolgo v tesnih stikih.

Dobra vzgoja staršev je oni neusahljivi vir, kateri žubori skozi vse življenje otrokovo in ki nikoli docela ne presahne. Naj otrok pozneje tudi zaide — dobra mladostna vzgoja ga bo vedno opominjala na pravo pot in prav izrednih protivnih vplivov je treba, da umolkne njen klic. Zato imata velikanski delež pri poznejši Baragovi svetosti in apostolski gorečnosti njegova roditelja, ki sta svoje tri otročiče nad vse skrbno odgajala. Oče je položil v dušo svojega edinca kali resnosti, urejenosti, delavnosti in odločnosti, mati ga je pa s svojo srčno milino navajala k ljubezni do Boga, k čiščenju Matere božje in k dobrodelnosti. Vsak dan je molila

z vsemi tremi rožni venec, počasi hodeč po sobi ali po vrtu gori in doli z njimi. Do ubožcev je imela zlato srce slovenskih mater. Miloščino je pa rada delila po otrocih, da jih je že od prve mladosti vzgajala k milosrčnosti; kadar je šla obiskat bolnike na njih dom, so jo spremljali tudi otroci. Kako lepe uspehe je žela od te srčne vzgoje, je prekrasno pokazala sinova dobrodelnost v kaplanski in misijonski službi.

Svojih otrok ni razvajala, čeprav je bil grad njih dom; tudi jih ni navajala k ničemurnosti. Posebno skrbno je pazila, kako družino imajo.

Mati je vodila Friderika in Amalijo tudi v župno cerkev, ki stoji takoj onstran rečice. Sezidali so jo l. 1645 in posvetili Materi božji vnebovzeti. Lepa gotsko - baročna notranjščina, slovesno bogoslužje, petje in glasba, božji grob v svitu lučic: koliko najplemenitejših vplivov je tu delovalo na mladostno dušo!

Ko se je Frideriku začel dramiti razum, sta mu roditelja najela domačega učitelja. O prostem času je spoznaval poljska in gozdna dela; slišal je marsikaj o lovu, ki je pozneje pri Indijancih postal zanj tako važen; tudi vesti o tedanjih žalostnih dogodkih je pazno poslušal.

V letu 1799, ko se je bila Baragova družina preselila v Trebnje, so se pomikale ruske čete preko naših dežel proti Italiji in tudi slovenski vojaki so morali za njimi zoper Napoleona, tedanjega prvega francoskega konzula, ki je pridrvel nad gornjo Italijo in jo l. 1800 tudi zavzel. Ko je bil štiri leta nato kronan za dednega cesarja Francozov in je grozeče obrnil oči proti Dunaju, so po naših krajih z mrzlično naglico začeli graditi utrdbe, zlasti okoli Ljubljane. Res so se l. 1805 Francozi vdrugič približali slovenskim deželam in 28. novembra so vkorakali v Ljubljano. To njih drugo bivanje med našim ljudstvom je pa bilo v vse hujše breme ko prvo; njih general Massena je razpisal ogromne dajatve v denarju in blagu in gotovo je tudi Baragov oče kdaj potožil čez težka bremena. Po zmagah na Moravskem, kjer je Napoleon premagal Avstrijce in Ruse, je bil sklenjen mir v Bratislavi in Francozi so vnovič zapustili Slovenijo.

Antonija, Baragova sestra.
Naslikal Matej Langus.
Last gospe dr. Sajovičeve.

Na trebanjskem gradu.

(1799—1806)

Baragov oče, pol graščak in pol kmet, je bil dober in podjeten gospodar. Leta 1799 je prodal Malo vas in kupil vse večji in bolj gosposki trebanjski grad, oddaljen od Male vasi le eno uro hoda. Grad še sedaj krepko stoji, ločen od vasi Trebnje po rečici Temenici in prislonjen ob gozdnat grič. Tudi gospodarska poslopja so še ista. Pri vходу straži kamenit lev. Poslopje je izpeljano okoli majhnega, štirioglatega dvorišča, na notranji strani prvega nadstropja je odprt hodnik na stebre. Zadaž za gradom tik bukovega gozda je prostoren vrt, na katerega gleda odprto podstenje

(veranda). Lep in tih kotiček je to. Baragova brezskrbna mladost je tu doživljala najlepše hipe. H grajski posesti je takrat pripadalo veliko zemlje na desnem bregu Temenice in tudi več vinogradov.

Hodnik v trebanjskem gradu.

Na tem gradu je živel Baraga od svojega 2. do 9. leta. Ta košček zemlje mu je bil prav do starosti ljub tudi za-

to, ker je v njem živela in umrla njegova srčno ljubljena sestra Amalija. Z njo se je igral na vrtu in na pobočju krog gradu, hodila sta k rečici, na spomlad sta poslušala kukavico, pod večer sta strmela ob zboru ptičev, glasečem se iz bližnjega bukovja; pozimi sta se sankala; iz visokih grajskih oken se jima je odpiral širok pogled čez ravnice in griče.

V svojem 6. letu, 4. febr. 1803, je Baraga dobil še eno sestrico, Antonijo, s katero sta tudi bila dolgo v tesnih stikih.

Dobra vzgoja staršev je oni neusahljivi vir, kateri žubori skozi vse življenje otrokovo in ki nikoli docela ne presahne. Naj otrok pozneje tudi zaide — dobra mladostna vzgoja ga bo vedno opominjala na pravo pot in prav izrednih protivnih vplivov je treba, da umolkne njen klic. Zato imata velikanski delež pri poznejši Baragovi svetosti in apostolski gorečnosti njegova roditelja, ki sta svoje tri otročiče nad vse skrbno odgajala. Oče je položil v dušo svojega edinca kali resnosti, urejenosti, delavnosti in odločnosti, mati ga je pa s svojo srčno milino navajala k ljubezni do Boga, k češčenju Matere božje in k dobrodelnosti. Vsak dan je molila

z vsemi tremi rožni venec, počasi hodeč po sobi ali po vrtu gori in doli z njimi. Do ubožcev je imela zlato srce slovenskih mater. Miloščino je pa rada delila po otrocih, da jih je že od prve mladosti vzgajala k milosrčnosti; kadar je šla obiskat bolnike na njih dom, so jo spremljali tudi otroci. Kako lepe uspehe je žela od te srčne vzgoje, je prekrasno pokazala sinova dobrodelnost v kaplanski in misijonski službi.

Svojih otrok ni razvajala, čeprav je bil grad njih dom; tudi jih ni navajala k ničemurnosti. Posebno skrbno je pazila, kako družčino imajo.

Mati je vodila Friderika in Amalijo tudi v župno cerkev, ki stoji takoj onstran rečice. Sezidali so jo l. 1645 in posvetili Materi božji vnebovzeti. Lepa gotsko-baročna notranjščina, slovesno bogoslužje, petje in glasba, božji grob v svitu lučic: koliko najplemenitejših vplivov je tu delovalo na mladostno dušo!

Ko se je Frideriku začel dramiti razum, sta mu roditelja najela domačega učitelja. O prostem času je spoznaval poljska in gozdna dela; slišal je marsikaj o lovu, ki je pozneje pri Indijancih postal zanj tako važen; tudi vesti o tedanjih žalostnih dogodkih je pazno poslušal.

V letu 1799, ko se je bila Baragova družina preselila v Trebnje, so se pomikale ruske čete preko naših dežel proti Italiji in tudi slovenski vojaki so morali za njimi zoper Napoleona, tedanjega prvega francoskega konzula, ki je pridrvel nad gornjo Italijo in jo l. 1800 tudi zavzel. Ko je bil štiri leta nato kronan za dednega cesarja Francozov in je grozeče obrnil oči proti Dunaju, so po naših krajih z mrzlično naglico začeli graditi utrdbe, zlasti okoli Ljubljane. Res so se l. 1805 Francozi vdruživši približali slovenskim deželam in 28. novembra so vkorakali v Ljubljano. To njih drugo bivanje med našim ljudstvom je pa bilo v vse hujše breme ko prvo; njih general Massena je razpisal ogromne dajatve v denarju in blagu in gotovo je tudi Baragov oče kdaj potožil čez težka bremena. Po zmagah na Moravskem, kjer je Napoleon premagal Avstrijce in Ruse, je bil sklenjen mir v Bratislavi in Francozi so vnovič zapustili Slovenijo.

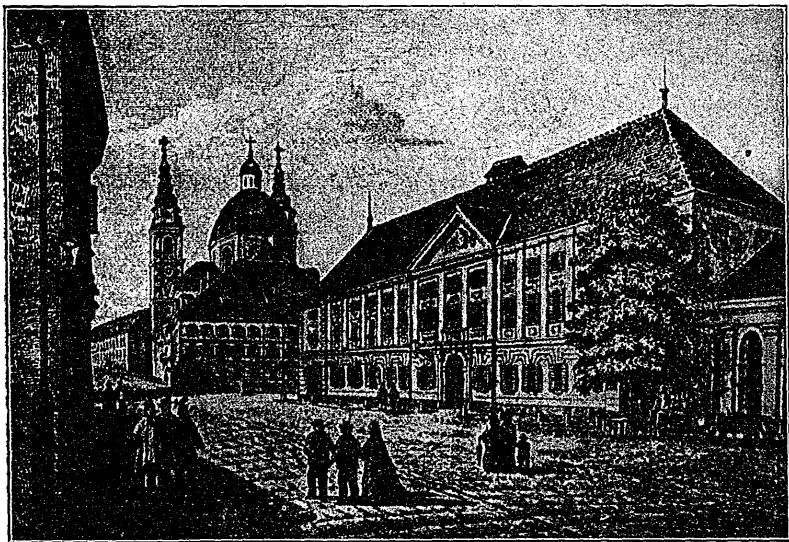

Antonija, Baragova sestra.
Naslikal Matej Langus.
Last gospe dr. Sajovičeve.

V ljubljanskih šolah. Smrt staršev.

(1806—1816)

Baraga se je v življenju veliko selil. Že z 9. letom se je poslovil od domačih ter se šel v Ljubljano šolat. Naval na ljubljansko normalko (osnovno šolo) je bil v tistih letih tolik, da so morali veliko priglašencev odsloviti. Baraga se pa sploh prijavil ni; da bi se tem lažje ohranil v nedolžnosti, ki je imela v takratnih revolucijskih in vojnih letih še tem več sovražnikov, so mu namreč starši tudi v Ljubljani

Nekdanje licejsko poslopje v Ljubljani, na sedanjem Vodnikovem trgu.

najeli dobrega in zanesljivega učitelja, ki ga je hodil poučevati na stanovanje; izpite je pa Baraga hodil opravljati na državno šolo in se je po svoji nadarjenosti in vestnosti vedno izkazal. Na normalki so se posebno natančno učili nemščine, ki je bila tudi učni jezik. Že v 2. razredu so začeli z latinščino. Slovenščina se je pa poučevala le v 1. razredu in ves napor duhovščine za njene večje pravice je ostal brezuspešen.

O počitnicah je deček z veselim srcem pohitel domov. Leta 1808 je pa smrt kruto segla v topli krog na trebanjskem gradu. Enajstletnemu Frideriku je umrla njegova srčno ljubljena mati, ko ji je bilo 49 let. Kako je zaihtel ob žalostni novici! Do smrti mu je njena podoba lebdela pred očmi, pa tudi njen vzvišeni zgled in njeni materinski nauki so ga zvesto spremljali. Njene ljubezni je v življenju zelo pogrešal.

Ko je dovršil normalko, je l. 1809 prestopil na srednjo šolo kot reden učenec. Prav tisto leto je pa bilo vse ljubljansko šolstvo začasno prekinjeno; zopet se je namreč začel

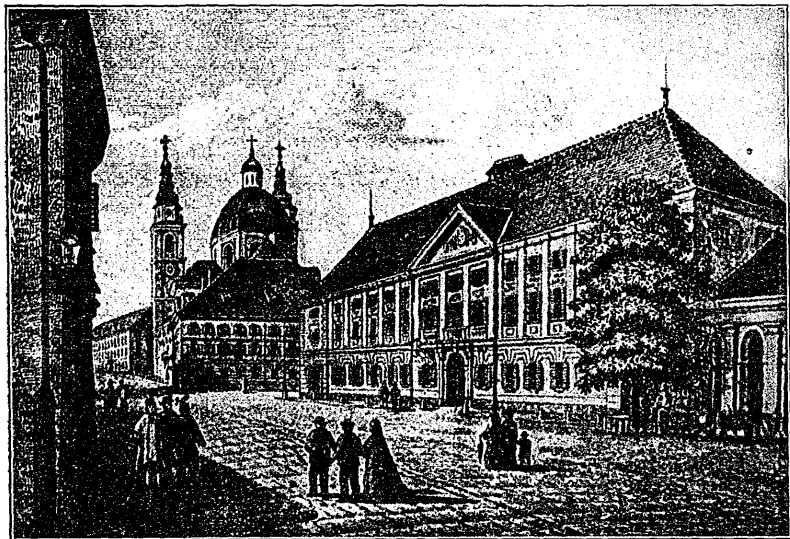
Francoski maršal Marmont, prvi guverner Ilirije.

bojni metež in francoske čete so gnale avstrijsko vojsko iz Italije proti našim krajem. Avstrija je bila iz izžrebanih mož in fantov ustanovila brambovske polke, ki pa tudi niso

V ljubljanskih šolah. Smrt staršev.

(1806—1816)

Baraga se je v življenju veliko selil. Že z 9. letom se je poslovil od domačih ter se šel v Ljubljano šolat. Naval na ljubljansko normalko (osnovno šolo) je bil v tistih letih tolik, da so morali veliko priglasencev odsloviti. Baraga se pa sploh priglasil ni; da bi se tem laglje ohranil v nedolžnosti, ki je imela v takratnih revolucijskih in vojnih letih še tem več sovražnikov, so mu namreč starši tudi v Ljubljani

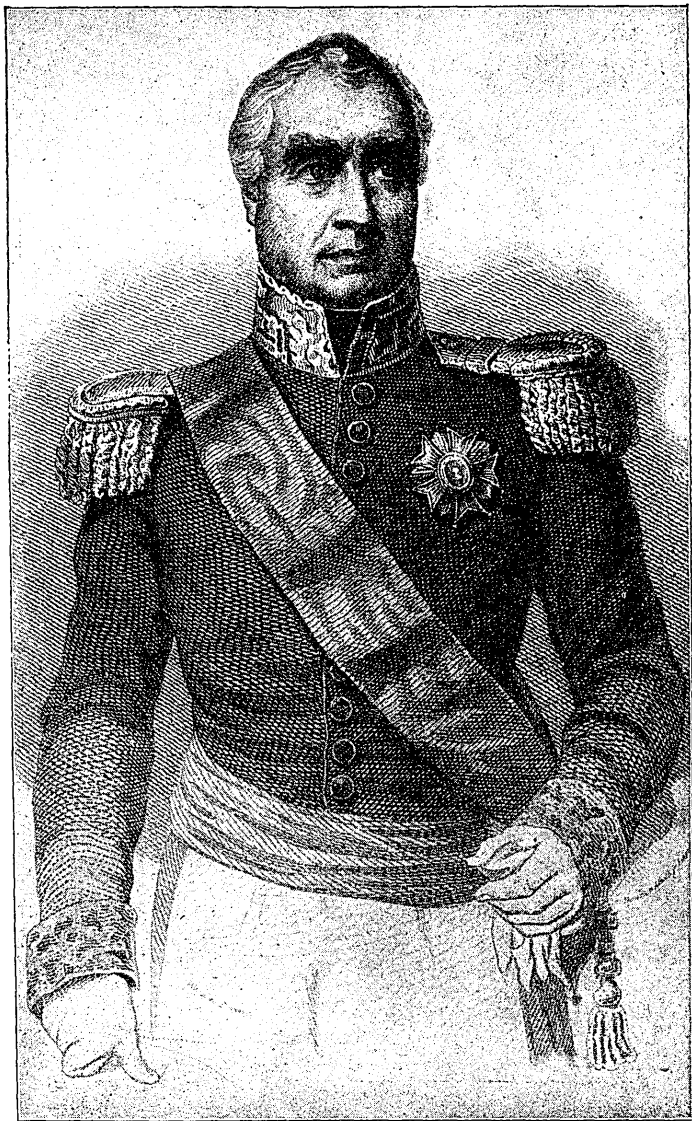

Nekdanje licejsko poslopje v Ljubljani, na sedanjem Vodnikovem trgu.

najeli dobrega in zanesljivega učitelja, ki ga je hodil poučevati na stanovanje; izpite je pa Baraga hodil opravljati na državno šolo in se je po svoji nadarjenosti in vestnosti vedno izkazal. Na normalki so se posebno natančno učili nemščine, ki je bila tudi učni jezik. Že v 2. razredu so začeli z latinščino. Slovenščina se je pa poučevala le v 1. razredu in ves napor duhovščine za njene večje pravice je ostal brezuspešen.

O počitnicah je deček z veselim srcem pohitel domov. Leta 1808 je pa smrt kruto segla v topli krog na trebanjskem gradu. Enajstletnemu Frideriku je umrla njegova srčno ljubljena mati, ko ji je bilo 49 let. Kako je zaihtel ob žalostni novici! Do smrti mu je njena podoba lebdela pred očmi, pa tudi njen vzvišeni zgled in njeni materinski nauki so ga zvesto spremljali. Njene ljubezni je v življenju zelo pogrešal.

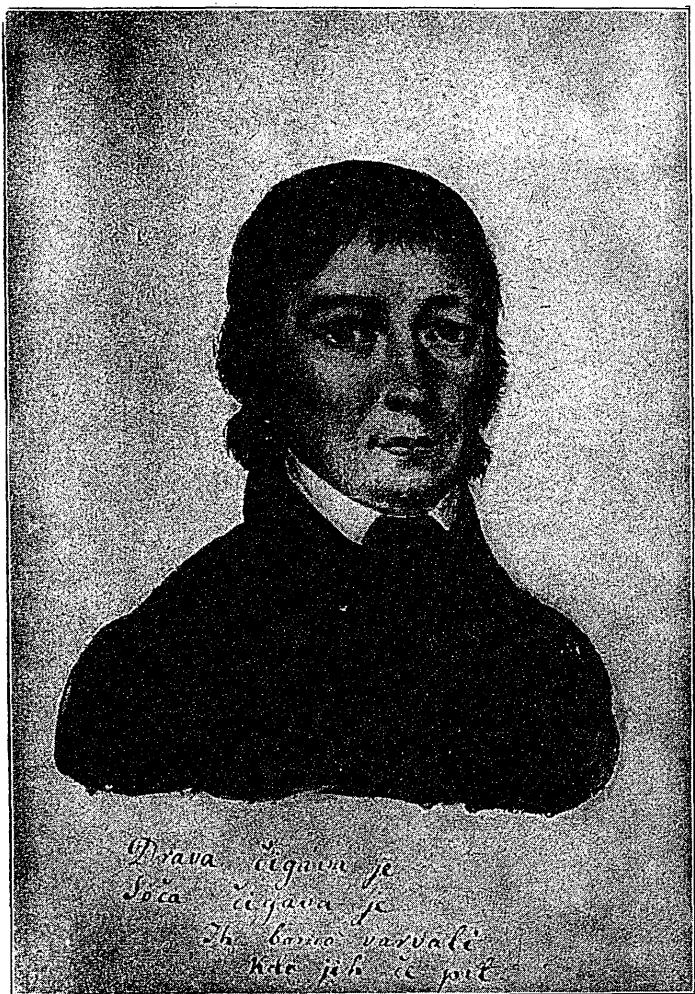
Ko je dovršil normalko, je l. 1809 prestopil na srednjo šolo kot reden učenec. Prav tisto leto je pa bilo vse ljubljansko šolstvo začasno prekinjeno; zopet se je namreč začel

Francoski maršal Marmont, prvi guverner Ilirije.

bojni metež in francoske čete so gnale avstrijsko vojsko iz Italije proti našim krajem. Avstrija je bila iz izžrebanih mož in fantov ustanovila brambovske polke, ki pa tudi niso

nič opravili zoper prodirajoče Francoze. Ljubljanska posadka se je umeknila na desni breg Ljubljanice, po tridnevni oblegi so se pa tudi tu podali. Vse okoliške utrdbe in vsa mestna vojaška skladišča niso nič pomagala. Medtem je bil

Valentin Vodnik.

Napoleon v dunajski okolici pri Aspernu sicer prvič premagan, pri Wagramu si je pa zopet priboril venec zmage. Dne 14. oktobra je bil sklenjen schönbrunnski (šenbrunski) mir, ki je poleg drugih določb odredil tudi ustanovitev nove francoske pokrajine Ilirije, kateri je pripadala vsa tedanja Kranjska, Goriška, Trst z Istro, zapadna Koroška in Tirolska.

do Pustriške doline pa Dalmacija do Kotora z Dubrovnikom vred. Komaj štiri leta je trajala Napoleonova Ilirija, pa je vendar zelo važna za nas Slovence. Ljudstvo ji je sicer ostalo nenaklonjeno, ker se ni utegnilo pomiriti od novih davkov in dajatev za francosko armado; zamislek ilirskega kraljestva je pa bil ugoden za nas in slovenščina je takrat prvič začela dobivati veljavo. Francija nam je z Ilirijo dala

Josip Valand, poznejši goriški nadškof, tedanji ravnatelj ljubljanske centralne šole.

tudi svobodoljubno ustavo in vzorno pravo, Slovenci so dobili novih kulturnih stikov in povsod je brstelo novo življenje. Posebno so skrbeli Francozi za šolstvo; sam maršal Marmont se je podrobno zanimal zanj! V osnovni šoli je bila slovenščina učni jezik. V nižjih razredih srednje šole, v tako imenovanem kolegiju, so se učili francoščine, italijanščine, latinščine, računstva in verouka v slovenščini. Višja gimnazija, ki se je v Ljubljani in v Dubrovniku imenovala centralna (osrednja) šola, je za nekatere poklice že sama zadoščala, toliko je nudila. Leta 1811 so pa ustanovili

nič opravili zoper prodirajoče Francoze. Ljubljanska posadka se je umeknila na desni breg Ljubljanice, po tridnevni oblegi so se pa tudi tu podali. Vse okoliške utrdbe in vsa mestna vojaška skladišča niso nič pomagala. Medtem je bil

Valentin Vodnik.

Napoleon v dunajski okolici pri Aspernu sicer prvič premagan, pri Wagramu si je pa zopet priboril venec zmage. Dne 14. oktobra je bil sklenjen schönbrunnski (šenbrunski) mir, ki je poleg drugih določb odredjal tudi ustanovitev nove francoske pokrajine Ilirije, kateri je pripadala vsa tedanja Kranjska, Goriška, Trst z Istro, zapadna Koroška in Tirolska

do Pustriške doline pa Dalmacija do Kotora z Dubrovnikom vred. Komaj štiri leta je trajala Napoleonova Ilirija, pa je vendar zelo važna za nas Slovence. Ljudstvo ji je sicer ostalo nenaklonjeno, ker se ni utegnilo pomiriti od novih davkov in dajatev za francosko armado; zamislek ilirskega kraljestva je pa bil ugoden za nas in slovenščina je takrat prvič začela dobivati veljavo. Francija nam je z Ilirijo dala

Josip Valand, poznejši goriški nadškof, tedanji ravnatelj ljubljanske centralne šole.

tudi svobodoljubno ustavo in vzorno pravo, Slovenci so dobili novih kulturnih stikov in povsod je brstelo novo življenje. Posebno so skrbeli Francozi za šolstvo; sam maršal Marmont se je podrobno zanimal zanje! V osnovni šoli je bila slovenščina učni jezik. V nižjih razredih srednje šole, v tako imenovanem kolegiju, so se učili francoščine, italijanščine, latinščine, računstva in verouka v slovenščini. Višja gimnazija, ki se je v Ljubljani in v Dubrovniku imenovala centralna (osrednja) šola, je za nekatere poklice že sama zadoščala, toliko je nudila. Leta 1811 so pa ustanovili

še akademijo, nekakšno vseučilišče s štirimi stolicami: za bogoslovje, modroslovje, pravoznanstvo in zdravilstvo. Učitelji so pa morali vso snov narekovati iz rokopisov, ker razen petero Vodnikovih knjig še ni bilo tiskanih slovenskih učbenikov.

V šolskem letu 1809/10 so poučevali še po avstrijskem načrtu, v novembru 1810 so pa vpeljali francoskega. Nižjo srednjo šolo (kolegij) je vodil Valentin Vodnik, višjo (centralno šolo) pa poznejši goriški nadškof Valand, takratni ljubljanski kanonik.

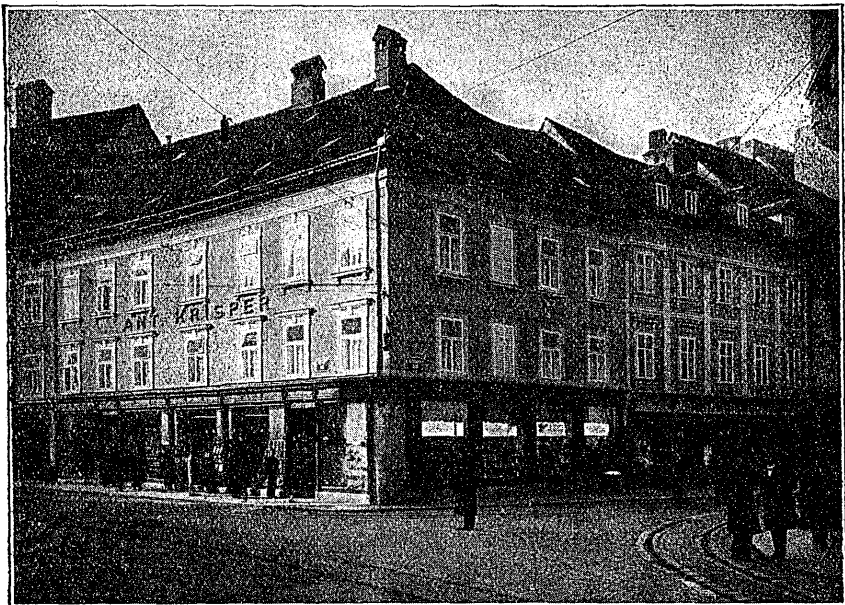
Baraga se je torej pod francoskim vplivom izvežbal v slovenščini, v kateri je pozneje toliko lepega napisal. Naučil se je pa tudi francoščine, kar mu je v misijonih silno prav hodilo. Med njegovimi ljubljanskimi sošolci je bil tudi Matija Čop, dočim je bil Prešeren par let za njima.

Komaj se je Baraga nekoliko potolažil za materino smrtjo, mu je 20. oktobra 1812 umrl za vnetjem jeter še skrbni oče, star 54 let. Težko se je mož ločil od svojih treh sirot, od katerih je Amalija imela 17 let, Friderik 15, Antonija pa šele 9 let. Svoje imetje je seveda zapustil svojemu ljubljenu edincu, naročivši mu, da naj se le še naprej šola, da bo kot izobražen mož še tem uspešneje gospodaril na trebanjskem gradu. Tudi Baraga je imel takrat le ta smoter pred očmi.

Za osirotelega Barago se je po očetovsko zavzel njegov birmanski boter dr. Jurij Dolinar in ga vzel k sebi.

Ta blagi mož je bil sin jako ubožnih staršev iz Vovč v Poljanski dolini, rojen l. 1764. Srednjo šolo je izvršil v Ljubljani in v Gradcu. Tu je tudi zaprosil za sprejem v osrednje duhovsko semenišče, v katero so jemali le najboljše dijake iz vse Notranje Avstrije, kateri je pripadala tudi Kranjska. Ne vemo, zakaj so ga odklonili. Ostal je pa na graškem vseučilišču in se posvetil pravnim vedam. Dobil je letno podporo 80 goldinarjev, pa jih je 53 takoj poslal svojima ubožnima roditeljema. Iz Gradca je šel na Dunaj, kjer je postal domači učitelj pri grofu Wiliczeku (Viličku). Tako zvesta duša je bil, da cel teden ni zatisnil očesa od žalosti, ko je po nekaj letih zvedel, da je njegovega gojenca Wiliczeka ubil konj. Leta 1798 je postal dr. Jurij Dolinar, četudi ni bil duhovnik, profesor cerkvenega prava in cerkvene zgodovine na bogoslovnem oddelku ljubljanskega liceja. Škof Brigido ga je 1805 imenoval za konzistorialnega svétnika. Pod Francozi je predaval na ljubljanski akademiji rimsko civilno pravo in Napoleonov zakonik. Dr. Dolinar je stanoval na Mestnem trgu št. 26, v hiši sedanjega veletrgovca Ant. Krisperja. Hiša je imela takrat številko 265 in je bila last pradedu sedanjega lastnika, iz Italije se priselivšega

trgovca Alborghettija. V svojem stanovanju, odkoder se celih 54 let ni preselil, je imel Dolinar nekaj vzgojni zavod. V njem sta se vzgajali tudi obe Baragovi sestri, in sicer pod vodstvom krepotne Dolinarjeve soproge, ki je bila po rodu plemkinja. Imela sta hčerko Anico, rojeno 6. septembra 1799, torej dobri dve leti mlajšo od Barage, in sina Janeza, ki je pozneje dosegel visoko državno službo. Oba otroka sta bila nenavadno dobra in pred smrtjo je oče izrekel sinu Janezu prelepo pohvalo: »Bil si mi dober otrok, nikdar me v življenju nisi razžalil.«

Krisperjeva hiša v Ljubljani. V njej je Baraga kot dijak stanoval.

Kot vzgojitelj je Dolinar navajal svoje gojence k samostojnosti. Zapovrstjo je bil eden od njih za reditelja in tovariši so ga morali slušati. Ubožnejše dijake je imel Dolinar po kar najbolj znižani plači. Tudi poznejši poreški škof Peteani je bil Dolinarjev gojenec.

Pri Dolinarjevih se je mladi Baraga navzel izbranega vedenja, da so ga pozneje še celo ameriški izobraženci občudovali. Učil se je modernih jezikov, risanja in glasbe. Na počitnice je hodil z Dolinarjevimi na grad Bokalce pri Ljubljani.

Leta 1812 je Napoleon doživel usodni poraz na Ruskem in po tridnevni bitki pri Lipskem je njegova slava začela ugašati. Konec leta 1813 je prenehalo ilirsko kraljestvo in Avstrijci so zopet zasedli naše dežele. Dolinar je postal

še akademijo, nekakšno vseučilišče s štirimi stolicami: za bogoslovje, modroslovje, pravoznanstvo in zdravilstvo. Učitelji so pa morali vso snov narekovati iz rokopisov, ker razen petero Vodnikovih knjig še ni bilo tiskanih slovenskih učbenikov.

V šolskem letu 1809/10 so poučevali še po avstrijskem načrtu, v novembru 1810 so pa vpeljali francoskega. Nižjo srednjo šolo (kolegij) je vodil Valentin Vodnik, višjo (centralno šolo) pa poznejši goriški nadškof Valand, takratni ljubljanski kanonik.

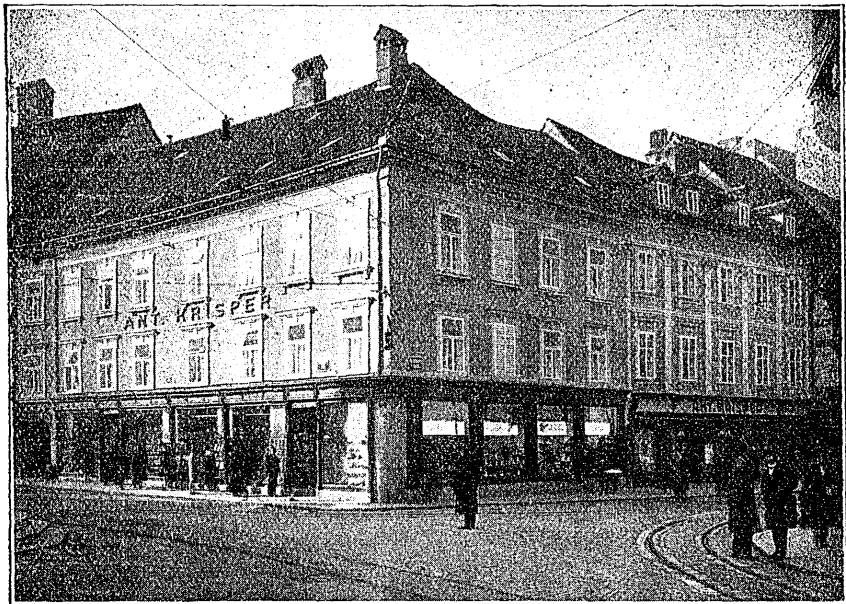
Baraga se je torej pod francoskim vplivom izvežbal v slovenščini, v kateri je pozneje toliko lepega napisal. Naučil se je pa tudi francoščine, kar mu je v misijonih silno prav hodilo. Med njegovimi ljubljanskimi sošolci je bil tudi Matija Čop, dočim je bil Prešeren par let za njima.

Komaj se je Baraga nekoliko potolažil za materino smrtjo, mu je 20. oktobra 1812 umrl za vnetjem jeter še skrbni oče, star 54 let. Težko se je mož ločil od svojih treh sirot, od katerih je Amalija imela 17 let, Friderik 15, Antonija pa šele 9 let. Svoje imetje je seveda zapustil svojemu ljubljenu edincu, naročivši mu, da naj se le še naprej šola, da bo kot izobražen mož še tem uspešneje gospodaril na trebanjskem gradu. Tudi Baraga je imel takrat le ta smoter pred očmi.

Za osirotelega Barago se je po očetovsko zavzel njegov birmanski boter dr. Jurij Dolinar in ga vzel k sebi.

Ta blagi mož je bil sin jako ubožnih staršev iz Vovč v Poljanski dolini, rojen l. 1764. Srednjo šolo je izvršil v Ljubljani in v Gradcu. Tu je tudi zaprosil za sprejem v osrednje duhovsko semenišče, v katero so jemali le najboljše dijake iz vse Notranje Avstrije, kateri je pripadala tudi Kranjska. Ne vemo, zakaj so ga odklonili. Ostal je pa na graškem vseučilišču in se posvetil pravnim vedam. Dobil je letno podporo 80 goldinarjev, pa jih je 53 takoj poslal svojima ubožnima roditeljema. Iz Gradca je šel na Dunaj, kjer je postal domači učitelj pri grofu Wiliczeku (Viličeku). Tako zvesta duša je bil, da cel teden ni zatisnil očesa od žalosti, ko je po nekaj letih zvedel, da je njegovega gojenca Wiliczeka ubil konj. Leta 1798 je postal dr. Jurij Dolinar, četudi ni bil duhovnik, profesor cerkvenega prava in cerkvene zgodovine na bogoslovnem oddelku ljubljanskega liceja. Škof Brigido ga je 1805 imenoval za konzistorialnega svétnika. Pod Francozi je predaval na ljubljanski akademiji rimsko civilno pravo in Napoleonov zakonik. Dr. Dolinar je stanoval na Mestnem trgu št. 26, v hiši sedanjega veletrgovca Ant. Krisperja. Hiša je imela takrat številko 265 in je bila last pradedu sedanjega lastnika, iz Italije se priselivšega

trgovca Alborghettija. V svojem stanovanju, odkoder se celih 54 let ni preselil, je imel Dolinar nekak vzgojni zavod. V njem sta se vzgajali tudi obe Baragovi sestri, in sicer pod vodstvom krepostne Dolinarjeve soproge, ki je bila po rodu plemkinja. Imela sta hčerko Anico, rojeno 6. septembra 1799, torej dobri dve leti mlajšo od Barage, in sina Janeza, ki je pozneje dosegel visoko državno službo. Oba otroka sta bila nenavadno dobra in pred smrtjo je oče izrekel sinu Janezu prelepo pohvalo: »Bil si mi dober otrok, nikdar me v življenju nisi razžalil.«

Krisperjeva hiša v Ljubljani. V njej je Baraga kot dijak stanoval.

Kot vzgojitelj je Dolinar navajal svoje gojence k samostojnosti. Zapovrstjo je bil eden od njih za reditelja in tovariši so ga morali slušati. Ubožnejše dijake je imel Dolinar po kar najbolj znižani plači. Tudi poznejši poreški škof Peteani je bil Dolinarjev gojenec.

Pri Dolinarjevih se je mladi Baraga navzel izbranega vedenja, da so ga pozneje še celo ameriški izobraženci občudovali. Učil se je modernih jezikov, risanja in glasbe. Na počitnice je hodil z Dolinarjevimi na grad Bokalce pri Ljubljani.

Leta 1812 je Napoleon doživel usodni poraz na Ruskem in po tridnevni bitki pri Lipskem je njegova slava začela ugašati. Konec leta 1813 je prenehalo ilirsko kraljestvo in Avstrijci so zopet zasedli naše dežele. Dolinar je postal

iznova profesor cerkvenega prava in cerkvene zgodovine v ljubljanskem bogoslovnem oddelku liceja.

Ohranilo se nam je zadnje Baragovo spričevalo iz francoskih šol, izdano 9. avgusta 1813, in sicer čez 2. leto humaniora, po naše čez 4. gimnazijski razred. Na njem so podpisani ravnatelj Valand, od profesorjev pa Valentin Vodnik, ki je učil grško in latinsko, in Matija Kallister, profesor matematike. Rede je imel takele: latinščina odlično, grščina dobro, francoščina odlično, stihoslovje odlično, verouk odlično, zgodovina odlično, nauk o govorništvu in pesništvu zadostno, spisje zadostno, matematika dobro, vedenje prav dobro.

Nato je tri leta obiskoval višjo gimnazijo pod Avstrijci in jo je l. 1816 tudi dovršil. Ohranjeno je v prepisu ravnatelja kanonika Mateja Ravnikarja, poznejšega tržaškega škofa, Baragovo spričevalo iz modroslovja v l. 1815 in l. 1816; v njem ima v vseh štirih polletjih skoro same odlične rede.

Baraga je bil dedič trebanjske graščine, zato je moral misliti na svojo bodočnost. Pri Dolinarjevih je bil spoznal vso srčno plemenitost hčerke Anice, zato ni čudno, da si jo je zamislil kot svojo bodočo življensko družico in trebanjsko graščakinjo. V Mohorjevem koledarju iz l. 1866 piše sodobnik o njej: »To dete sem poznal; bilo je lepo, ljubeznivo, sveto in bogoljubno ko nebeški krilatec.« O Baragi pa dostavi: »Da je bil plemenit in blag, se mora sklepati že iz tega, ker mu je Dolinar namenil svojo edino hčer.«

Jurist na Dunaju.

(1816—1821)

Devetnajstletni Baraga je 9. oktobra 1816 zapisal v dnevnik: »Proti poldne sem dospel na Dunaj, da tu nadaljujem svoje učenje.« Za gospodarstvo je bil še premlad, zato ga je Dolinar poslal še na visoko šolo. Kot bodočemu trebanjskemu graščaku so mu najbolj kazale pravne vede. Izkaz o vpisu na vseučilišče mu je bil izdan 29. novembra.

Razen obveznih predmetov se je učil še vsega, od česar je mogel pričakovati kakršnekoli koristi za bodočnost: angleščine, francoščine, laščine in celo španščine, potem govornišva, glasbe, zlasti pa risanja. Slikarsko navdušenje ga je zlasti v letu 1818 tako obvladalo, da se je že njemu samemu zdelo preveč. Sredi počitnic, 3. avgusta, se je tolažil v dnevniku: »Kar je tako silno, navadno ne traja dolgo.«

Sestri Amaliji je poslal z Dunaja dve zbirki slik. Prva zbirka iz l. 1818 nosi nemško posvetilo: »Tebi, ljubljena Amalija, za spomin od Tvojega Friderika«; na drugi strani pa pravi: »Naj bo vez najine ljubezni še bolj prisrčna,

LYCEE DE LAYBACH.

à Laybach le 9. Août 1813

Nous soussignés faisons foi et déclarons, que le Sieur *Barraga Frédéric* de la Commune *Trébo* Province *Carniole* élève de notre Lycée ayant suivi pendant l'année courante la classe de *Deuxième Année d'Humanités* à subi les examens généraux sur l'interprétation des Auteurs Latins, Grecs et Français, la Prosodie, la Doctrine de Pélagon, l'Histoire et Géographie, les Elémens de Rhétorique et de Poésie, et les Mathématiques Élémentaires, et qu'il a obtenu dans les Auteurs Latins *Optime*, Grecs *Bene*, Français *Optime*, la Prosodie *Optime*, l'Histoire *Optime*, les Elémens de Rh. et de Poésie *Accessit*, la Comportation *Accessit*, les Mathématiques *Bene* Sa conduite a été très-bonne.

En foi de quoi on lui a délivré le présent certificat muni du sceau de notre Lycée.

Le proviseur du Lycée de Laybach.

Carl Wallenmayer

Les professeurs de la classe de *IIme Année d'Humanités*
Valentin Volvinsky Prof. d'Histoire
M. Hallstetter Prof. de Mathématiques

Baragovo spričevalo iz francoskih šol.

tesna in močna.« Album vsebuje 50 okroglih sličic. Iz teh zbirk je nekaj drobnih sličic tudi v tej knjigi. Predzadnja je n. pr. ljubka slika vrtnice, spodaj pa pripomba: »Nežna bratovska ljubezen — Ti poklanja cvetje to.« V drugi zbirki je daljša pesem, izraz hrepenenja po domačih krajih in po prosti naravi sploh; velemesto torej Barage ni moglo za trajno prikleniti nasé.

Vsa pisma do svojcev in tudi svoj dnevnik je Baraga pisal v nemščini, čeprav so bili on in njegovi domači Slovenci. Nemščina je bila pač takrat občevalni jezik izobražencev in še celo Prešeren je pisal svojemu rojaku in prijatelju Čopu po nemško. Tudi pisma obeh Baragovih sester so pisana v nemščini.

Ko je bil Baraga na Dunaju daleč proč od sestre Amaliije, ki mu je postala druga mati, se je še bolj zavedel svoje nežne ljubezni do nje. Tudi v svojih pismih je to večkrat izrazil. Ljubezen do Amaliije mu je bila ob velemestnih opasnostih kot varovalno sidro in ga je ohranjala v plemenitosti.

V začetku julija 1819 mu je sestra sporočila, da se bo omožila z Ljubljancem Jožefom Egidijem Gresslom ter mu je svojega ženina in svojo srečo navdušeno opisala. Baraga ji je 14. julija prisrčno čestital k sreči; omenil ji je, da je sicer želel, da bi ostala neomožena in živela pri njem v Trebnjem, ob misli na njeno srečo pa rad žrtvuje vse te svoje načrte.

Da je bila nežna bratovska in sestrinska ljubezen med Barago in Amalijo brez čutne primesi, se razvidi že iz tega, ker je ni spremljala prav nikaka ljubosumnost. V svojem pismu ji namreč tudi tole pravi: »Pozdravi v mojem imenu dobrega, vrlega, ljubega ženina! Vprašuješ me, ali ga bom imel rad. O Amalija, kako bi ne imel rad moža, ki ljubi mojo Amalijo in kateremu ona tako prisrčno vrača ljubezen! Kako iskreno Ti želim to lepo srečo! Upam, da ti bo on svoje ljubeče srce, ki Ti ga je tako nesebično podaril, tudi vedno zvesto hranil.«

Dne 18. oktobra 1819 se je Amalija res poročila. Baraga je bil do tega dne podaljšal svoje počitnice, katere je tisto leto preživel na svojem gradu v Trebnjem. Ko se je v novembru vračal na Dunaj, se je za štiri dni oglasil tudi v Gradcu pri Dolinarjevem sinu, svojem bodočem svaku, kot je menil; leto pozneje mu je pa ta na Dunaju vrnil obisk. Amalija se je po poroki nastanila v Ljubljani in šele čez dolga leta se je z možem preselila v Trebnje.

V Baragovih dnevnikih se omenja več njegovih dunajskih prijateljev, po večini Slovencev: Jožef Koller, Jenko, Mav, Dular in Mahin. Posebno prijatelja sta morala biti s poznejšim pesnikom Koseskim, ker ga imenuje »moj ljubi Vesel«. Ko je Baraga v avgustu 1817 obolel, sta garojaka

Luzar in Kavšek peljala k usmiljenim bratom. Kavšek ga je vsak dan »kot angel« hodil obiskovat v bolnišnico in mu nosil krepčil. S temi prijatelji je bil Baraga deloma tudi

Baragova sestra Amalija z družino.
Naslikal Matej Langus. Last gospe dr. Sajovičeve.

skupaj na stanovanju. Sicer se je pa na Dunaju večkrat selil; oskrbe, kot jo je imel pri Dolinarjevih, seveda ni več mogel najti.

tesna in močna.« Album vsebuje 50 okroglih sličic. Iz teh zbirk je nekaj drobnih sličic tudi v tej knjigi. Predzadnja je n. pr. ljubka slika vrtnice, spodaj pa pripomba: »Nežna bratovska ljubezen — Ti poklanja cvetje to.« V drugi zbirki je daljša pesem, izraz hrepenenja po domačih krajih in po prosti naravi sploh; velemesto torej Baraga ni moglo za trajno prikleniti nase.

Vsa pisma do svojcev in tudi svoj dnevnik je Baraga pisal v nemščini, čeprav so bili on in njegovi domači Slovenci. Nemščina je bila pač takrat občevalni jezik izobražencev in še celo Prešeren je pisal svojemu rojaku in prijatelju Čopu po nemško. Tudi pisma obeh Baragovih sester so pisana v nemščini.

Ko je bil Baraga na Dunaju daleč proč od sestre Amaliije, ki mu je postala druga mati, se je še bolj zavedel svoje nežne ljubezni do nje. Tudi v svojih pismih je to večkrat izrazil. Ljubezen do Amaliije mu je bila ob velemestnih opasnostih kot varovalno sidro in ga je ohranjala v plemenitosti.

V začetku julija 1819 mu je sestra sporočila, da se bo omožila z Ljubljancem Jožefom Egidiem Gresslom ter mu je svojega ženina in svojo srečo navdušeno opisala. Baraga ji je 14. julija pristrčno čestital k sreči; omenil ji je, da je sicer želel, da bi ostala neomožena in živela pri njem v Trebnjem, ob misli na njeno srečo pa rad žrtvuje vse te svoje načrte.

Da je bila nežna bratovska in sestrinska ljubezen med Barago in Amalijo brez čutne primesi, se razvidi že iz tega, ker je ni spremljala prav nikaka ljubosumnost. V svojem pismu ji namreč tudi tole pravi: »Pozdravi v mojem imenu dobrega, vrlega, ljubega ženina! Vprašuješ me, ali ga bom imel rad. O Amalija, kako bi ne imel rad moža, ki ljubi mojo Amalijo in kateremu ona tako pristrčno vrača ljubezen! Kako iskreno Ti želim to lepo srečo! Upam, da ti bo on svoje ljubeče srce, ki Ti ga je tako nesebično podaril, tudi vedno zvesto hranil.«

Dne 18. oktobra 1819 se je Amalija res poročila. Baraga je bil do tega dne podaljšal svoje počitnice, katere je tisto leto preživel na svojem gradu v Trebnjem. Ko se je v novembru vračal na Dunaj, se je za štiri dni oglasil tudi v Gradcu pri Dolinarjevem sinu, svojem bodočem svaku, kot je menil; leto pozneje mu je pa ta na Dunaju vrnil obisk. Amalija se je po poroki nastanila v Ljubljani in šele čez dolga leta se je z možem preselila v Trebnje.

V Baragovih dnevnikih se omenja več njegovih dunajskih prijateljev, po večini Slovencev: Jožef Koller, Jenko, Mav, Dular in Mahin. Posebno prijatelja sta morala biti s poznejšim pesnikom Koseskim, ker ga imenuje »moj ljubi Vesel«. Ko je Baraga v avgustu 1817 obolel, sta garojaka

Luzar in Kavšek peljala k usmiljenim bratom. Kavšek ga je vsak dan »kot angel« hodil obiskovat v bolnišnico in mu nosil krepčil. S temi prijatelji je bil Baraga deloma tudi

Baragova sestra Amalija z družino.
Naslikal Matej Langus. Last gospe dr. Sajovičeve.

skupaj na stanovanju. Sicer se je pa na Dunaju večkrat selil; oskrbe, kot jo je imel pri Dolinarjevih, seveda ni več mogel najti.

V mladosti je bil šibek in bolehen, z rednim življenjem in s počitniškimi potovanji se je pa vztrajno krepil. Peš si je ogledal Češko in Moravsko, Bavarsko in Ogrsko. Opojnih pijač se je že v mladosti ogibal.

Zgodaj je začel paziti nase in je vsako svojo nepremišljenost in napako v dnevniku odkritosrčno priznal in obsojal. Tako n. pr. beremo v začetku l. 1817: »Previdno počakaj s svojo sodbo o ljudeh in rečeh! Ne izreci je takoj po prvih vtiskih!« Dne 20. maja je po svojem izletu v Hietzing zapisal po slovensko: »Zakaj sem se ven podal?« Ko je bil 2. novembra prevzel službo pri nekem Schrichu (Šrihu) — najbrž kot domači učitelj —, po 18 dneh se pa zopet drugam preselil, je potožil: »Ta korak je bil eden od najbolj nepremišljenih, kar sem jih kdaj storil. Iz tega moram posneti nepozabni nauk: Kar delaš, delaj po pameti in glej na konec!« Od zunanjih vtiskov in dogodkov se je rad vračal v svojo notranjost. Spoznaval se je, obsojal in izpopolnjeval.

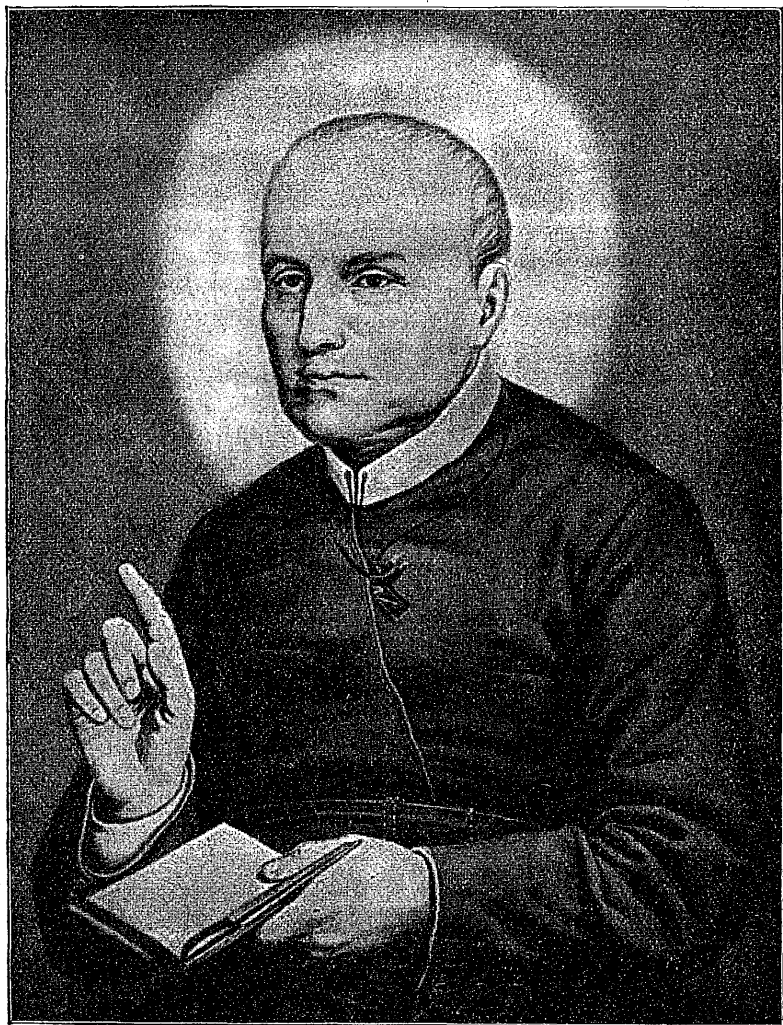
Svoje naravno spoznanje in svoje skušnje je polagoma začel ožarjati in dopolnjevati z nadnaravno lučjo. Konec leta 1819 je n. pr. sklenil, da se španščine ne bo več učil. »Čemu mi bo? Odkrito priznam, da sem se je lotil iz same ničemurnosti. Ne ravnaj nikoli iz gole ničemurnosti!« Iz istega nagiba je leto potem hotel pustiti še angleščino; pristavi pa: »Do tega sklepa me je pripeljalo branje in razmišljanje nekaterih mest iz zlate knjige Tomaža Kempčana, ki so kot nalašč zame.« Tudi zaradi risanja se je 10. februarja 1820 vznemiril, ko je pravkar mislil prositi strokovnjaka, da ga naj vpelje v slikanje z oljnatimi barvami; zbal se je, da bi iz ljubezni do zabave kdaj ne zanemaril važnih dolžnosti.

Iz teh opomb vidimo, da je nekatera navodila za duhovno življenje, ki si jih je sam dajal, sicer pretiraval ali celo napačno umeval; njegova resnoba in njegovo stremljenje po izpopolnjevanju pa vzlic temu lepo odseva iz njih.

Globlji pogled v njegovo dušo, ki je bila že takrat bogata z ljubeznijo do Boga, nam nudijo le-te besede do sestre Amalije: »Kadar se mi duša bavi z drugimi mislimi, mi nastane v srcu pusta praznosta, ki jo morem izpolniti le s tem, da se dvignem v mislih k Bogu in njegovi večni ljubezni. Moj duh poleti k Njemu v večne prostore.« Misel na sestro in ljubeča čustva do nje so mu bila le kažipot k Bogu in opozorilo na božjo neskončno dobroto; piše ji namreč: »Bog sam Te mi je dal v dar, da me s tem darom spominja svoje neizmerne ljubezni do nas. To zemsko čustvo, moja ljubezen do Tebe, je po določbi vseмогоčnega in večnega Boga le sredstvo, s katerim pripravlja naša srca za nebeško veselje ter nas vedno bolj vleče k sebi.« Hitro je zorel v Bogu.

V šoli sv. Klementa Dvořaka.

Baraga je imel zaročenko, Dolinarjevo Anico. Bil je uverjen, da ga Bog kliče v zakon, ker so mu družinske razmere tako kazale. Na Dunaju se mu je pa začel porajati

Sv. Klement Dvořák.

drugačen, še vse lepši življenski načrt. Sam »apostol Dunaja«, sv. Klement Dvořák (Hofbauer) iz reda redemptoristov, mu je bil v tej premeni za vodnika. Baraga se je seznanil z njim 12. julija l. 1817; v dnevniku stoji namreč stavek: »Bil sem pri o. Weintridtu, ki me je napotil k častitemu o. Hofbauerju.«

V mladosti je bil šibek in bolehen, z rednim življenjem in s počitniškimi potovanji se je pa vztrajno krepil. Peš si je ogledal Češko in Moravsko, Bavarsko in Ogrsko. Opojnih pijač se je že v mladosti ogibal.

Zgodaj je začel paziti nase in je vsako svojo nepremišljenost in napako v dnevniku odkritosrčno priznal in obsojil. Tako n. pr. beremo v začetku l. 1817: »Previdno počakaj s svojo sodbo o ljudeh in rečeh! Ne izreci je takoj po prvih vtiskih!« Dne 20. maja je po svojem izletu v Hietzing zapisal po slovensko: »Zakaj sem se ven podal?« Ko je bil 2. novembra prevzel službo pri nekem Schrichu (Šrihu) — najbrž kot domači učitelj —, po 18 dneh se pa zopet drugam preselil, je potožil: »Ta korak je bil eden od najbolj nepremišljenih, kar sem jih kdaj storil. Iz tega moram posneti nepozabni nauk: Kar delaš, delaj po pameti in glej na konec!« Od zunanjih vtiskov in dogodkov se je rad vračal v svojo notranjost. Spoznaval se je, obsojal in izpopolnjeval.

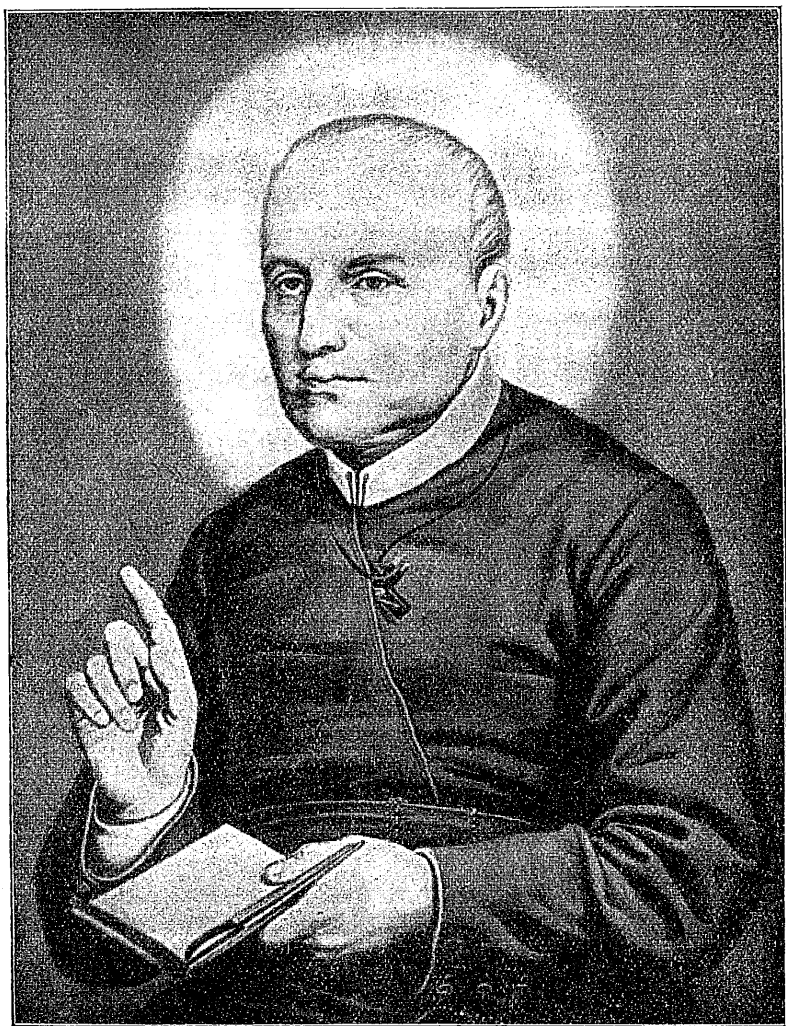
Svoje naravno spoznanje in svoje skušnje je polagoma začel ožarjati in dopolnjevati z nadnaravno lučjo. Konec leta 1819 je n. pr. sklenil, da se španščine ne bo več učil. »Čemu mi bo? Odkrito priznam, da sem se je lotil iz same ničemurnosti. Ne ravnaj nikoli iz gole ničemurnosti!« Iz istega nagiba je leto potem hotel pustiti še angleščino; prištavi pa: »Do tega sklepa me je pripeljalo branje in razmišljanje nekaterih mest iz zlate knjige Tomaža Kempčana, ki so kot nalašč zame.« Tudi zaradi risanja se je 10. februarja 1820 vznemiril, ko je pravkar mislil prositi strokovnjaka, da ga naj vpelje v slikanje z oljnatimi barvami; zbal se je, da bi iz ljubezni do zabave kdaj ne zanemaril važnih dolžnosti.

Iz teh opomb vidimo, da je nekatera navodila za duhovno življenje, ki si jih je sam dajal, sicer pretiraval ali celo napačno umeval; njegova resnoba in njegovo stremljenje po izpopolnjevanju pa vzlic temu lepo odseva iz njih.

Globlji pogled v njegovo dušo, ki je bila že takrat bogata z ljubeznijo do Boga, nam nudijo le-te besede do sestre Amaliije: »Kadar se mi duša bavi z drugimi mislimi, mi nastane v srcu pusta praznота, ki jo morem izpolniti le s tem, da se dvignem v mislih k Bogu in njegovi večni ljubezni. Moj duh poleti k Njemu v večne prostore.« Misel na sestro in ljubeča čustva do nje so mu bila le kašipot k Bogu in opozorilo na božjo neskončno dobroto; piše ji namreč: »Bog sam Te mi je dal v dar, da me s tem darom spominja svoje neizmerne ljubezni do nas. To zemsko čustvo, moja ljubezen do Tebe, je po določbi vsemogočnega in večnega Boga le sredstvo, s katerim pripravlja naša srca za nebeško veselje ter nas vedno bolj vleče k sebi.« Hitro je zorel v Bogu.

V šoli sv. Klementa Dvořaka.

Baraga je imel zaročenko, Dolinarjevo Anico. Bil je uverjen, da ga Bog kliče v zakon, ker so mu družinske razmere tako kazale. Na Dunaju se mu je pa začel porajati

Sv. Klement Dvořák.

drugačen, še vse lepši življenski načrt. Sam »apostol Dunaja«, sv. Klement Dvořák (Hofbauer) iz reda redemptoristov, mu je bil v tej premeni za vodnika. Baraga se je seznanil z njim 12. julija l. 1817; v dnevniku stoji namreč stavek: »Bil sem pri o. Weintridtu, ki me je napotil k častitemu o. Hofbauerju.«

Brž nato je zapisano: »25. julija popoldne sem opravil pri č. o. Hofbauerju dolgo spoved. Ta dan mi mora ostati v vednem spominu zaradi nedopovedljive milosti, katero mi je Bog tam podelil.« Baraga je tudi poslej hodil k njemu k spovedi ter se mu je vsega zaupal; ob večernih urah ga je z drugimi vseučiliščniki, med katerimi je bil tudi poznejši dunajski nadškof-kardinal Rauscher (Ravšer), obiskaval na njegovem stanovanju. Svetnik je torej našel dovolj prilžnosti, da mu je delil iz duhovnega bogastva sv. Alfonza Ligvorijskega († 1787).

V tistih letih se je Evropa sploh začela duhovno prenavljati. Na Dunaju se jih je veliko izpreobrnilo in mesto je imelo posebno močan verski vpliv na zunaj.

Ob Dvořakovem vodstvu je Barago vedno bolj prevzemala misel, ki ga je bila tudi že prej kdaj obšla, le da se ji ni bil resno vdal: da bi se kot duhovnik vsega dal Bogu. Tudi sedaj ji zaenkrat še ni pritrdil, saj je še 31. oktobra 1819 zapisal v dnevnik: »Danes mi je prijatelj Baumgartner z veliko odločnostjo zatrjeval, da Netti (Anica) ne bo nikoli moja žena. Jaz sem pa še z večjo odločnostjo nasprotno trdil. V nekaj letih se bo pokazalo, ako Bog dá, imam li prav ali ne.«

Pa se je še prej pokazalo. Že mesec pozneje, 1. decembra, je namreč zapisal v dnevnik: »Želja po duhovskem stanu, ki mi je vstajala že prej, v 3. letu modroslovja in zopet v 2. in 3. letu prava, se je 1. decembra vzbudila v meni s tako silo, da sem se za trdno odločil, po dovršenih pravnih naukih stopiti v bogoslovje in postati duhovnik, če se bo najsvetejša božja volja strinjala z mojo najprisrčnejšo željo.«

Baraga je pa imel nezlomljivo moč volje. Ob grobu mu je dejal prijatelj Jacker (Jaker): »Ni bil eden od tistih, ki se mudijo le pri praznih domišljijah in sanjah ter letajo od rožice do rožice; ki torej vedno iščejo, pa nikoli ne najdejo in sploh ne vedo, kaj bi radi. Naš škof se je ukvarjal le s tem, kar je stvarnega. Kadar se je pa za kaj odločil, se je tistega s tako silo lotil, da ga nihče ni mogel več odvrniti.« In vso to moč volje je Baraga sedaj pridružil svojim novim načrtom; zato je samo po sebi umljivo, da se mu je srce hitro trgalo od zaročenke. Ko imenuje v pismu svojo sestro Amalijo »dušo mojega življenja in mojega veselja. Nepojmljiva je dobrota Večnega, ki mi je podaril Tvoje srce«, ali ko ji v že omenjenem pismu pravi, da more le Bog utešiti njegovo srce, nam postane jasno, da se ljubezen do hčerke svojega botra in skrbnika ni bila kdove kako živo vnela. V njegovem dnevniku mu prav nikoli srce ne prekipi od nje. Pri njegovi zaroki sta bili torej odločali hvaležnost in pa misel na bodočo dobro gospodinjo bolj nego zgolj srce.

Ob Dvořakovem vodstvu se mu je v duši budilo bogato notranje življenje. Dne 20. januarja 1820 je zapisal v dnevnik: »Po navodilu bl. Alfonza Ligvorijskega sem začel z obiskovanjem najsv. Zakramenta. Ne morem dopovedati, koliko tolažbe čutim pri tem.« Redno je šel vsak dan molit pred tabernakelj. Ko je bil nekoč v cerkvi ves zatopljen v molitev, mu je berač, ki je klečal za njim, vzel klobuk in mu pustil svojega, strganega. Baraga je zameno prepozno zapazil, a je tudi še potlej ostal v cerkvi. Šele opoldanski zvon ga je dvignil. Na poti si je moral kupiti nov klobuk.

Razen ljubezni do evharističnega Jezusa mu je sv. Klement Dvořak vcepil v dušo tudi trdno in brezpogojno zaupanje v božjo previdnost. Baraga se ji je res skozi vse življenje slepo prepuščal, potem pa ostal miren tudi sredi največjih stisk. Svetniške besede je že kot akademik, ko je hrepenel po višjih ciljih, a je bilo še vse temno pred njim, zapisal 8. oktobra 1820 v dnevnik: »Danes sem slišal zelo poučno pridigo o zaupanju na Boga. To zaupanje ne sme biti čutno, to se pravi, na Boga ne smemo samo takrat zaupati, če že vidimo pota in sredstva, s katerimi nam hoče in more Bog pomagati, ali če so nam znani primeri, kako je že tisočerm pomagal iz enakih zadreg ter bo torej tudi nam pomagal. Ne, tudi tedaj moramo neomahljivo vanj zaupati, ko ne vidimo nobene možnosti več, kako bi se nam dalo še od pomoči; zaupati moramo, da bo tudi v takih prilikah ukrenil z nami tisto, kar je za nas najboljše. Saj je vsemogočen, neskončno dober in moder. More nam pomagati, hoče nam pomagati. On zna najbolje porabiti sredstva v našo pomoč. Če se le trdno nanj zanesemo, ne bo nikoli osramotil našega zaupanja. In če bi se ne ozrl na naše zaupanje in bi nas vse življenje pustil v največji bedi, moramo biti uverjeni, da nam je za bodoče življenje pripravil še tem krasnejše plačilo, čim trdnjše je vzlic vsem preskušnjam ostalo naše zaupanje.«

Iz ljubezni do Boga se je Baraga odpovedal risanju, svojemu najljubšemu razvedrilu.

Da bi se pa v izbiri poklica ne prenaglil, se je najbrž po Dvořakovem navodilu še naprej učil pravnih ved ter jih je poleti 1821 dokončal. Kako prav so mu pozneje hodile! Dne 21. avgusta 1821 mu je bilo izdano spričevalo o zadnjih treh letih. Za leto 1818 je dobil: iz naravnega prava, iz splošnega državnega, mednarodnega in kazenskega prava kakor tudi iz državoznanstva v obeh polletjih same prve rede z odliko. V l. 1819: iz rimskega prava v prvem polletju in iz cerkvenega prava v drugem polletju prvi red z odliko. Za l. 1820: iz avstrijskega zasebnega prava v prvem polletju prvi red z odliko, v drugem polletju prvi red; iz nadbinskega prava v prvem polletju prvi red z odliko, iz

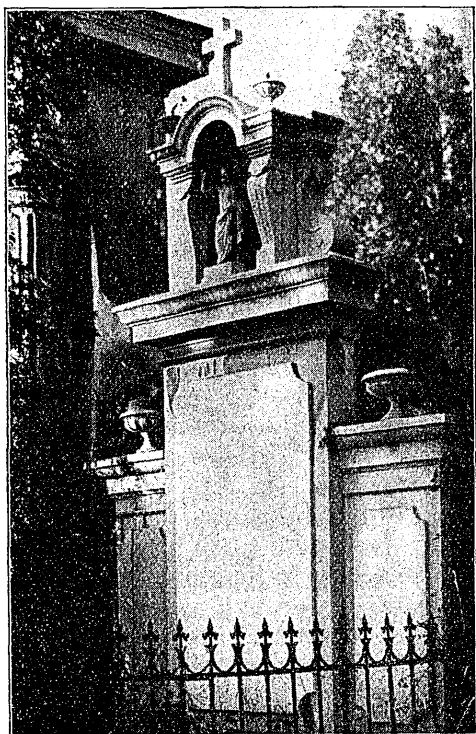
trgovskega in meničnega prava v drugem polletju prvi red. Za l. 1821: iz političnih ved v obeh polletjih prvi red, iz sodnega poslovanja in uradniškega stila v prvem polletju prvi red z odliko, v drugem polletju prvi red.

Od januarja pa do srede maja 1821 se je v Ljubljani vršil kongres evropskih vladarjev. Nad tisoč najvišjih uradnikov in plemenitašev iz vseh zveznih držav se je sešlo. Bara-

govi sestri sta doživljali tiste dogodke od blizu, on sam je pa bil takrat še vedno na Dunaju.

Sv. Klement Dvořak je 15. marca 1820 umrl. Pred smrtjo je izposloval svojim sobratom - redemptoristom še dovoljenje, da so se smeli naseliti v Avstriji, dočim je prepoved naseljevanja za jezuite veljala do leta 1829. Baraga se je skraja hotel pridružiti Dvořakovi duhovni družini: skrb za mlajšo sestro Antonijo ga je pa preusmerila, da je zaprosil za sprejem v dunajsko nadškofijo in v dunajsko bogoslovje.

Konec avgusta 1821 je prišel domov, urediti svoje zadeve. Gotovo je bila težka njegova pot proti Dolinarjevi hiši nasproti rotovža, sedanji

Grobnica Dolinarjevih pri Sv. Krištofu v Ljubljani.

Krisperjevi hiši na vogalu Mestnega trga in Stritarjeve ulice, v kateri je užil toliko dobrote in očetovske ljubezni, zdaj je pa moral sporočiti profesorju in njegovi hčerki svojo premembo. Dolinar je bil globoko veren, pobožen in pameten mož in Baragi ni bilo težko pred njim; Anica je pa ob odpovedi gotovo trpela, ko se ji je zrušilo lepo upanje. Miren in brez vsake razdvojenosti je Baraga zapustil njih hišo.

Dr. Dolinar je bil pozneje njegov profesor v bogoslovju. pa tudi sicer je Baraga ostal v ožjih stikih z njim. Tudi Anica se je polagoma vdala v svojo usodo, zlasti ker je začela bolehati; po petih letih, 27. julija 1826, je v svojem 26. letu umrla za sušico.

Leta 1838 je Dolinar stopil v pokoj, katerega je užival še celih 20 let. Zadnja leta je bil popolnoma slep. Baragovo škofovsko posvečenje in njegov škofovski obisk v domovini je še dočakal. Umrli je 21. oktobra 1858, star 94 let. S hčerko Anico počivata pri Sv. Krištofu v istem grobu.

V domovini je Baraga uredil tudi svoje časne zadeve. Trebanjsko graščino je prepustil svoji starejši sestri Amaliji. Antoniji pa zapisal delež 5000 goldinarjev.

Škof Avgustin Gruber.

Nato je šel v škofijski dvorec po odpustnico za v dunajsko nadškofijo. Škof Avgustin Gruber ga je pa opozoril, da mora po cerkvenem pravu ostati v ljubljanski škofiji. Tako ga je ohranil sprva Slovencem, potem pa Indijancem.

V ljubljanskem bogoslovju. Doba janzenizma. .

(1821—1824)

V sv. pismu beremo o bogatem mladeniču, ki ga je Jezus ljubeče pogledal in ga pozval, naj razdeli vse svoje imetje ubožcem ter se pridruži njegovim učencem in sodelavcem. Mladenič ni sledil povabilu. Friderik Baraga je bil torej ves

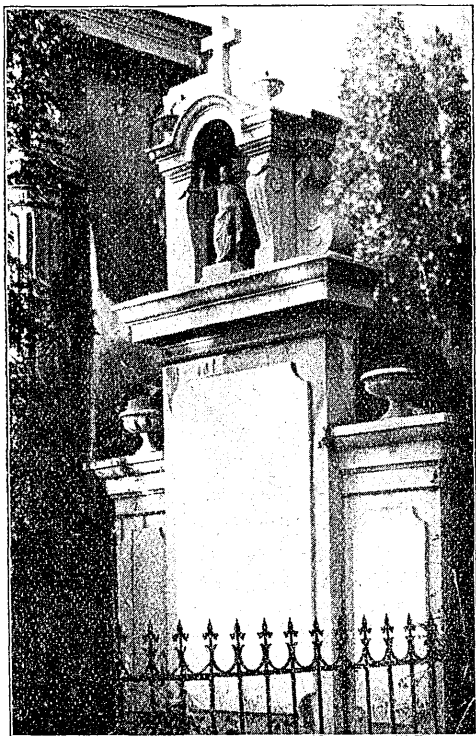
trgovskega in meničnega prava v drugem polletju prvi red. Za l. 1821: iz političnih ved v obeh polletjih prvi red, iz sodnega poslovanja in uradniškega stila v prvem polletju prvi red z odliko, v drugem polletju prvi red.

Od januarja pa do srede maja 1821 se je v Ljubljani vršil kongres evropskih vladarjev. Nad tisoč najvišjih uradnikov in plemenitašev iz vseh zveznih držav se je sešlo. Bara-

govi sestra sta doživljali tiste dogodke od blizu, on sam je pa bil takrat še vedno na Dunaju.

Sv. Klement Dvořak je 15. marca 1820 umrl. Pred smrtjo je izposloval svojim sobratom - redemptoristom še dovoljenje, da so se smeli naseliti v Avstriji, dočim je prepoved naseljevanja za jezuite veljala do leta 1829. Baraga se je skraja hotel pridružiti Dvořakovi duhovni družini; skrb za mlajšo sestro Antonijo ga je pa preusmerila, da je zaprosil za sprejem v dunajsko nadškofijo in v dunajsko bogoslovje.

Konec avgusta 1821 je prišel domov, uredit svoje zadeve. Gotovo je bila težka njegova pot proti Dolinarjevi hiši nasproti rotovža, sedanji

Grobnica Dolinarjevih pri Sv. Krištofu v Ljubljani.

Krisperjevi hiši na vogalu Mestnega trga in Stritarjeve ulice, v kateri je užil toliko dobrote in očetovske ljubezni, zdaj je pa moral sporočiti profesorju in njegovi hčerki svojo premembo. Dolinar je bil globoko veren, pobožen in pameten mož in Baragi ni bilo težko pred njim; Anica je pa ob odpovedi gotovo trpela, ko se ji je zrušilo lepo upanje. Miren in brez vsake razdvojenosti je Baraga zapustil njih hišo.

Dr. Dolinar je bil pozneje njegov profesor v bogoslovju, pa tudi sicer je Baraga ostal v ožjih stikih z njim. Tudi Anica se je polagoma vdala v svojo usodo, zlasti ker je začela bolehati; po petih letih, 27. julija 1826, je v svojem 26. letu umrla za sušico.

Leta 1838 je Dolinar stopil v pokoj, katerega je užival še celih 20 let. Zadnja leta je bil popolnoma slep. Baragovo škofovsko posvečenje in njegov škofovski obisk v domovini je še dočakal. Umrli je 21. oktobra 1858, star 94 let. S hčerko Anico počivata pri Sv. Krištofu v istem grobu.

V domovini je Baraga uredil tudi svoje časne zadeve. Trebanjsko graščino je prepustil svoji starejši sestri Amaliji. Antoniji pa zapisal delež 5000 goldinarjev.

Škof Avgustin Gruber.

Nato je šel v škofijski двореc po odpustnico za v dunajsko nadškofijo. Škof Avgustin Gruber ga je pa opozoril, da mora po cerkvenem pravu ostati v ljubljanski škofiji. Tako ga je ohranil sprva Slovencem, potem pa Indijancem.

V ljubljanskem bogoslovju. Doba janzenizma.

(1821—1824)

V sv. pismu beremo o bogatem mladeniču, ki ga je Jezus ljubeče pogledal in ga pozval, naj razdeli vse svoje imetje ubožcem ter se pridruži njegovim učencem in sodelavcem. Mladenič ni sledil povabilu. Friderik Baraga je bil torej ves

drugačen; klic milosti je v njegovem plemenitem, veliko-dušnem srcu našel vse lepši odmev. Velikost njegove žrtve nam dobro dopovedo stavki ljubljanskega škofa Brigida iz l. 1804, v katerih toži o pomanjkanju in žalostnem položaju duhovščine. V splošnem so veljali ti stavki gotovo tudi za čas, ko je Baraga vstopil v bogoslovje, ker se v 17 letih razmere še niso mogle docela preobrniti. Škof piše: »Žetev je velika, a delavcev je malo. Tu in tam so verniki brez dušnega pastirja. Vzrokov je v sedanjih hudih časih mnogo, a prvi in glavni vzrok, tako sodimo, je preziranje duhovskega stanu. Mladina je že po naravi taka, da jo zgodaj mika tisti stan, ki je bolj čislan ko drugi. Ker se sveto mašništvo danes tako hudo prezira, se mladeniči, ki so mnogo obetali, po dovršenem modroslovnem tečaju, iz strahu pred preziranjem, obračajo rajši k drugim vedam kakor k bogoslovju. Vse se je zarotilo zoper duhovnike in vero. Proti nam se druži zlobnost, zvijača in prevara, besnost in razbrzdanost v besedi in pisanju. Sramotijo nas po knjižurah in izročajo javnemu posmehu in porogi; že smo ljudem v pregovor.«

Dne 22. oktobra 1821 je Baraga vložil prošnjo, na ljubljanski škofijski konzistorij za sprejem v semenišče. V njej pravi: »Odločil sem se studirati bogoslovje, ker čutim izrazito nagnjenje do duhovskega stanu.« Hkrati je zaprosil škofijstvo, naj mu pri vladi izposluje dovoljenje, da bi prva dva letnika bogoslovja združil v enem letu, ker je modroslovje že dovršil in je tudi cerkveno pravo že na Dunaju predelal. Na priporočilo škofijstva je 25. januarja 1822 prišel pritrdilen odgovor vlade, z izrečno pripombo, da mora prosilec obiskovati v 1. letniku tudi izredna predavanja iz slovenščine.

Na vernih duš dan 1821 je Baraga vstopil v ljubljansko bogoslovje. Dva dni pred božičem je prejel nižje redove.

Tudi v semenišču je bil seveda vsa tri leta vsestransko vzoren in je navodila za duhovni napredek kar najmarljiveje izvrševal. Hišne predpise in vse predstojnike je vestno slušal, za učenje je bil reden in marljiv, za molitev pa tako goreč, da je s svojim zgledom tudi na druge spodbudno vplival. Do tovarišev-bogoslovcev je bil izredno vljuden in postrežljiv pa resen in bolj vase zaprt, prav kot nam ga opisujejo tudi njegovi poznejši ameriški znanci. V semenišču je lahko nemoteno živel po svojih načelih, ker je bil starejši ko večina tovarišev ter je imel kot bivši lastnik graščine in kot izprašan pravnik še tem večji ugled. Duhovski stan je Baraga že od nekdaj pravilno pojmoval kot neprestano samoodpoved in kot žrtev za Boga in za duše.

V prvem letu je dovršil, kot mu je bilo od vlade naročeno, nauke iz cerkvene zgodovine, stare zaveze in iz slo-

venščine; v drugem letniku novo zavezo, dogmatiko in vzgojeslovje; v tretjem letu moralko, pastoralko in katehetiko. Med profesorji je imel za staro zavezo in vzhodne jezike znanega dr. Jakoba Zupana. Dr. Jurij Dolinar mu je iz cerkvenega prava lahko dal odličen red, ker je bil Baraga to stroko proučil že na Dunaju. Dolinar je bil vedno pravovernega in cerkvenega duha ter je pomiloval napake tistega časa; tudi o papeževem prvenstvu je imel pravilne nazore.

Knjižnica v ljubljanskem bogoslovnem semenišču.

Leta 1821 je jožefinska avstrijska vlada toliko popustila od svojih nasilij do Cerkve, da je škofom vrnila nadzorstvo nad bogoslovnimi semenišči.

Tako vsestransko vzoren je bil Baraga, da ga je škof Gruber že na koncu drugega letnika, na sv. Mateja dan, 21. septembra 1823, posvetil za mašnika. S kakšnimi mislimi in čustvi je novomašnik klečal ob velikem oltarju ljubljanske stolnice! Vsega se je predal Bogu.

Takoj naslednje jutro je imel že ob petih zjutraj zopet v ljubljanski stolnici pri oltarju presv. Rešnjega Telesa tiho novo mašo, pri kateri so bili navzočni le obe sestri Amalija in Antonija in pa dr. Dolinar.

drugačen; klic milosti je v njegovem plemenitem, veliko-dušnem srcu našel vse lepši odmev. Velikost njegove žrtve nam dobro dopovedo stavki ljubljanskega škofa Brigida iz l. 1804, v katerih toži o pomanjkanju in žalostnem položaju duhovščine. V splošnem so veljali ti stavki gotovo tudi za čas, ko je Baraga vstopil v bogoslovje, ker se v 17 letih razmere še niso mogle docela preobrniti. Škof piše: »Žetev je velika, a delavcev je malo. Tu in tam so verniki brez dušnega pastirja. Vzrokov je v sedanjih hudih časih mnogo, a prvi in glavni vzrok, tako sodimo, je preziranje duhovskega stanu. Mladina je že po naravi taka, da jo zgodaj mikatisti stan, ki je bolj čislán ko drugi. Ker se sveto mašništvo danes tako hudo prezira, se mladeniči, ki so mnogo obetali, po dovršenem modroslovnem tečaju, iz strahu pred preziranjem, obračajo rajši k drugim vedam kakor k bogoslovju. Vse se je zarotilo zoper duhovnike in vero. Proti nam se druží zlobnost, zvijača in prevara, besnost in razbrzdanost v besedi in pisanju. Sramotijo nas po knjižurah in izročajo javnemu posmehu in porogi; že smo ljudem v pregovor.«

Dne 22. oktobra 1821 je Baraga vložil prošnjo, na ljubljanski škofijski konzistorij za sprejem v semenišče. V njej pravi: »Odločil sem se studirati bogoslovje, ker čutim izrazito nagnjenje do duhovskega stanu.« Hkrati je zaprosil škofijstvo, naj mu pri vladi izposluje dovoljenje, da bi prva dva letnika bogoslovja združil v enem letu, ker je modroslovje že dovršil in je tudi cerkveno pravo že na Dunaju predelal. Na priporočilo škofijstva je 25. januarja 1822 prišel pritrdilen odgovor vlade, z izrečno pripombo, da mora prosilec obiskovati v 1. letniku tudi izredna predavanja iz slovenščine.

Na vernih duš dan 1821 je Baraga vstopil v ljubljansko bogoslovje. Dva dni pred božičem je prejel nižje redove.

Tudi v semenišču je bil seveda vsa tri leta vsestransko vzoren in je navodila za duhovni napredek kar najmarljiveje izvrševal. Hišne predpise in vse predstojnike je vestno slušal, za učenje je bil redén in marljiv, za molitev pa tako goreč, da je s svojim zgledom tudi na druge spodbudno vplival. Do tovarišev-bogoslovcev je bil izredno vljuden in postrežljiv pa resen in bolj vase zaprt, prav kot nam ga opisujejo tudi njegovi poznejši ameriški znanci. V semenišču je lahko nemoteno živel po svojih načelih, ker je bil starejši ko večina tovarišev ter je imel kot bivši lastnik graščine in kot izprašan pravnik še tem večji ugled. Duhovski stan je Baraga že od nekdaj pravilno pojmoval kot neprestano samoodpoved in kot žrtev za Boga in za duše.

V prvem letu je dovršil, kot mu je bilo od vlade naročeno, nauke iz cerkvene zgodovine, stare zaveze in iz slo-

venščine; v drugem letniku novo zavezo, dogmatiko in vzgojeslovje; v tretjem letu moralko, pastoralko in katehetiko. Med profesorji je imel za staro zavezo in vzhodne jezike znanega dr. Jakoba Zupana. Dr. Jurij Dolinar mu je iz cerkvenega prava lahko dal odličen red, ker je bil Baraga to stroko proučil že na Dunaju. Dolinar je bil vedno pravo-vernega in cerkvenega duha ter je pomiloval napake tistega časa; tudi o papeževem prvenstvu je imel pravilne nazore.

Knjižnica v ljubljanskem bogoslovnem semenišču.

Leta 1821 je jožefinska avstrijska vlada toliko popustila od svojih nasilij do Cerkve, da je škofom vrnila nadzorstvo nad bogoslovnimi semenišči.

Tako vsestransko vzoren je bil Baraga, da ga je škof Gruber že na koncu drugega letnika, na sv. Mateja dan, 21. septembra 1823, posvetil za mašnika. S kakšnimi mislimi in čustvi je novomašnik klečal ob velikem oltarju ljubljanske stolnice! Vsega se je predal Bogu.

Takoj naslednje jutro je imel že ob petih zjutraj zopet v ljubljanski stolnici pri oltarju presv. Rešnjega Telesa tiho novo mašo, pri kateri so bili navzočni le obe sestri Amalija in Antonija in pa dr. Dolinar.

Spomin na ljubljansko škofijsko cerkev sv. Nikolaja, v kateri je užil srečo teh dveh dni, mu je bodrilno svetil tudi v severnoameriške samevajoče gozde in planjave.

Novomašnik, star nekaj nad 26 let, se je odpovedal tudi letni renti 600 goldinarjev, ki mu jo je ponujala sestra. V tistem pismu ji je dejal: »Poslej nimam na svetu nikake dediščine. Ko bo On, kateremu je ime Ljubezen, prišel pozvat svojega služabnika, mu bom odgovoril: Tukaj sem, o Gospod; daj mi, kar je mojega; daj mi krono, ki si jo dal svojemu apostolu Pavlu!«

Nepopravljivo napako je pa Baraga takrat zagrešil: za sestro Antonijo tudi takrat ni dovolj poskrbel. Pred vstopom v semenišče je bil vso svojo bogato dediščino prepisal na sestro Amalijo. Res, da je bil tudi Antoniji zapisal lepo vsoto 5000 gold., a njena bodočnost s tem le ni bila dovolj zavarovana, kot se je kmalu pokazalo. Rento letnih 600 gold., ki mu jo je Amalija ponujala, bi bil zdaj ob novi maši lahko prepustil mlajši sestri Antoniji célo, ali pa vsaj njen dobršen del. Tega pa, žal, ni storil, in sicer deloma zato, ker za imovinske zadeve sploh nikoli ni imel dosti smisla, deloma je pa to zakrivila njegova velika, plëmenita, a še vedno preveč naravna ljubezen do Amaliije. Te svoje nepazljivosti se je pozneje bridko kesal, ko se je je dodobra zavedel. Iz Šmartina je nujno prosil Amalijo in njenega moža, kot bomo videli, da naj že zaradi njega bosta veliko, dušna do obubožane sestre, ki mu je bila v pismu potožila svoje imovinske težave ter bolešno vznemirila njegovo rahločutno vest.

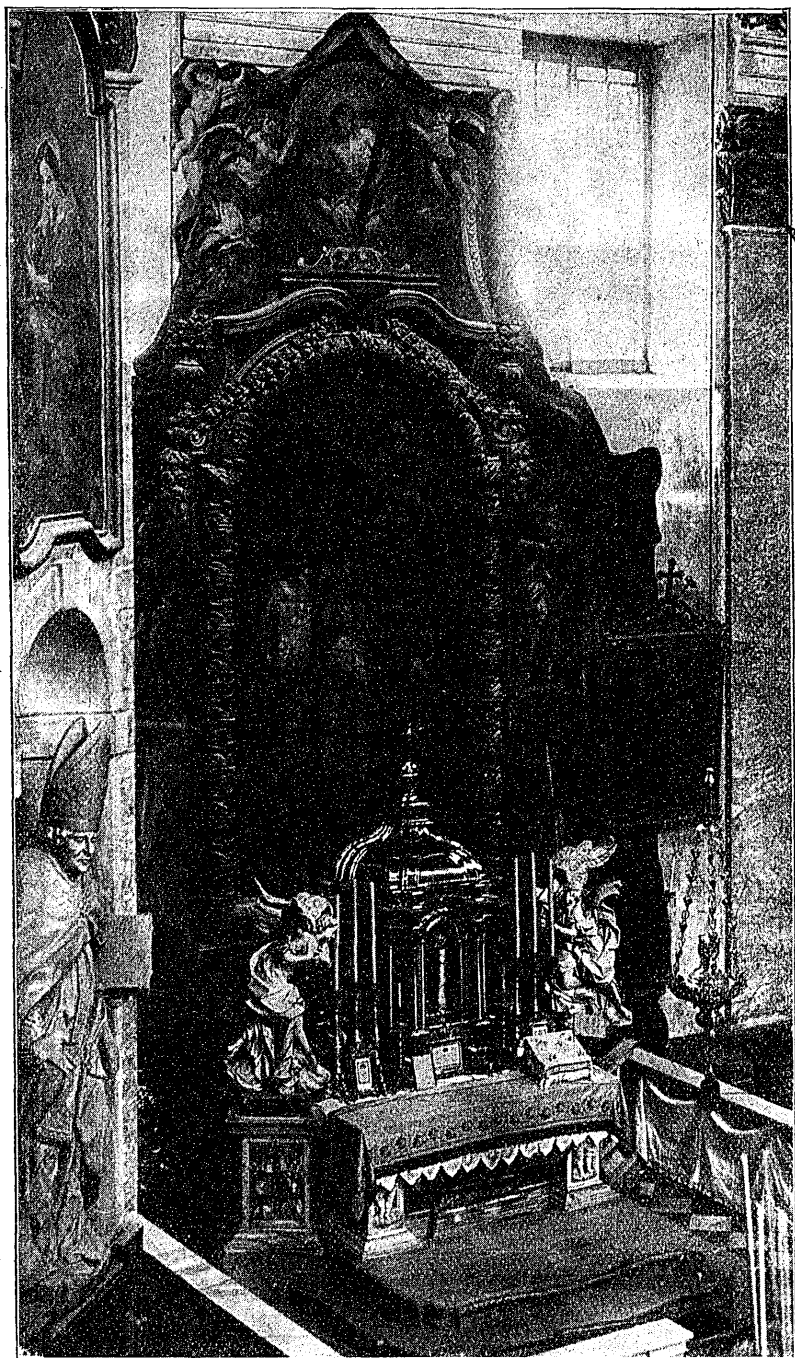
Po novi maši je ostal še eno leto v semenišču, da je dopolnil bogoslovno znanje. Rad je nastopal s pridigami po ljubljanskih cerkvah. Prvič je pridigal v Trnovem.

Duhovniki so takrat nosili dolgo suknjo in škornje, za vratom kolar iz belih koral, na glavi pa visok, trd klobuk. Njuhanje je bilo takrat splošno razširjeno in še sedaj hranijo frančiškani Baragovo tobačnico.

Zadnjega maja l. 1824 je Baraga poročil v Ljubljani svojo mlajšo sestro Antonijo s Feliksom pl. Höffern-Saalfeldom, finančnim uradnikom v Ljubljani. Že Valvazor omenja to staro plemiško kranjsko rodovino. Le šest let sta bila poročena. Njun zakon je bil srečen, a brez otrok.

Jeseni l. 1824 je dobil Baraga dekret za kaplanijo v Šmartinu pri Kranju. Težka doba mrzlega in mrkega janzenizma in jožefinizima je bila takrat pri nas.

Iz Francije in iz Belgije se verske zmote janzenizma o milosti, odrešenju in svobodi volje sicer niso razsejale med našim ljudstvom; pač pa so se mu globoko zakoreninili na- pačni nauki glede cerkvenega življenja.

Oltar presv. Rešnjega Telesa v ljubljanski stolnici, pri katerem je imel Baraga novo mašo.

Spomin na ljubljansko škofijsko cerkev sv. Nikolaja, v kateri je užil srečo teh dveh dni, mu je bodrilno svetil tudi v severnoameriške samevajoče gozde in planjave.

Novomašnik, star nekaj nad 26 let, se je odpovedal tudi letni renti 600 goldinarjev, ki mu jo je ponujala sestra. V tistem pismu ji je dejal: »Poslej nimam na svetu nikake dediščine. Ko bo On, kateremu je ime Ljubezen, prišel pozvat svojega služabnika, mu bom odgovoril: Tukaj sem, o Gospod; daj mi, kar je mojega; daj mi krono, ki si jo dal svojemu apostolu Pavlu!«

Nepopravljivo napako je pa Baraga takrat zagrešil: za sestro Antonijo tudi takrat ni dovolj poskrbel. Pred vstopom v semenišče je bil vso svojo bogato dediščino prepisal na sestro Amalijo. Res, da je bil tudi Antoniji zapisal lepo vsoto 5000 gold., a njena bodočnost s tem le ni bila dovolj zavarovana, kot se je kmalu pokazalo. Rento letnih 600 gold., ki mu jo je Amalija ponujala, bi bil zdaj ob novi maši lahko prepustil mlajši sestri Antoniji célo, ali pa vsaj njen dobršen del. Tega pa, žal, ni storil, in sicer deloma zato, ker za imovinske zadeve sploh nikoli ni imel dosti smisla, deloma je pa to zakrivila njegova velika, plemenita, a še vedno preveč naravna ljubezen do Amaliije. Te svoje nepazljivosti se je pozneje bridko kesal, ko se je je dodobra zavedel. Iz Šmartina je nujno prosil Amalijo in njenega moža, kot bomo videli, da naj že zaradi njega bosta veliko- dušna do obubožane sestre, ki mu je bila v pismu potožila svoje imovinske težave ter boleстно vznemirila njegovo rahločutno vest.

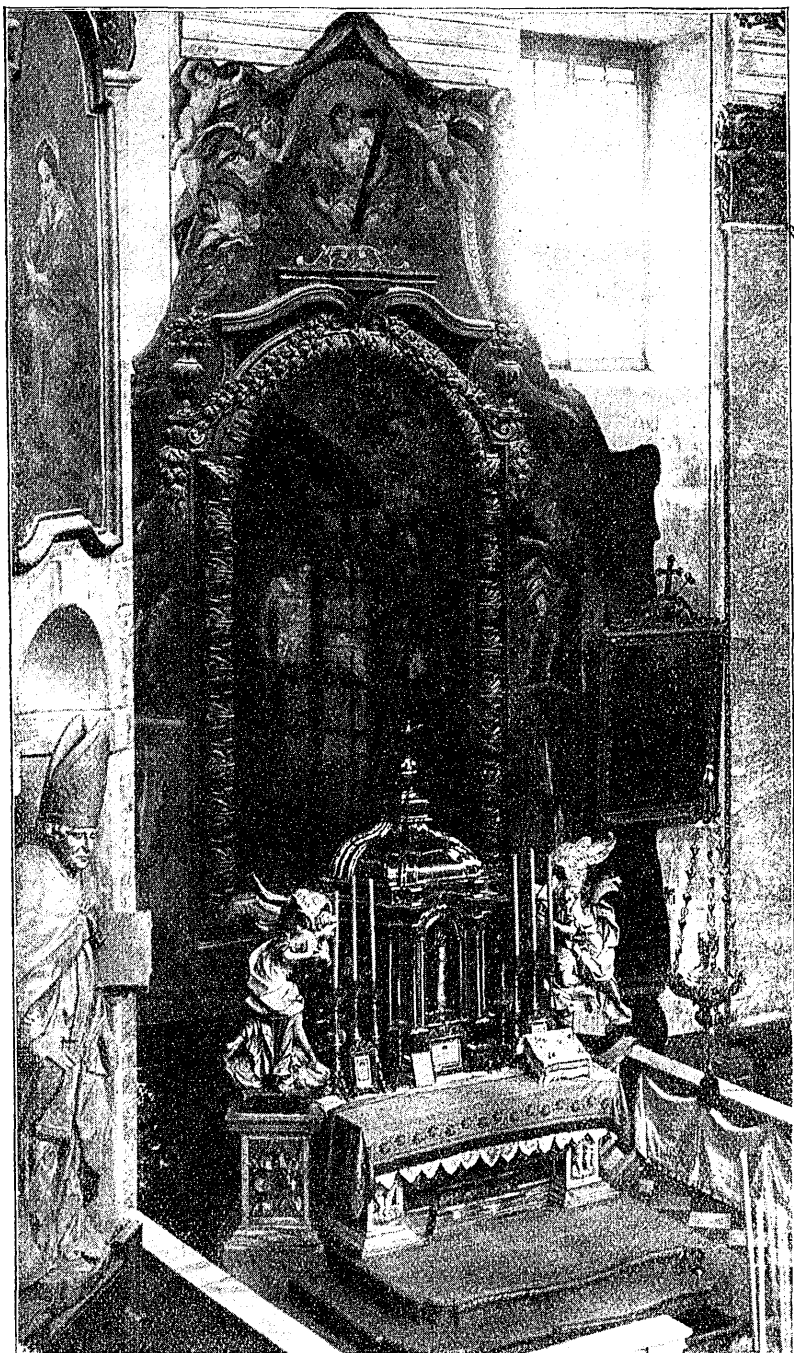
Po novi maši je ostal še eno leto v semenišču, da je dopolnil bogoslovno znanje. Rad je nastopal s pridigami po ljubljanskih cerkvah. Prvič je pridigal v Trnovem.

Duhovniki so takrat nosili dolgo suknjo in škornje, za vratom kolar iz belih koral, na glavi pa visok, trd klobuk. Njuhanje je bilo takrat splošno razširjeno in še sedaj hranijo frančiškani Baragovo tobačnico.

Zadnjega maja l. 1824 je Baraga poročil v Ljubljani svojo mlajšo sestro Antonijo s Feliksom pl. Höffern-Saalfeldom, finančnim uradnikom v Ljubljani. Že Valvazor omenja to staro plemiško kranjsko rodovino. Le šest let sta bila poročena. Njun zakon je bil srečen, a brez otrok.

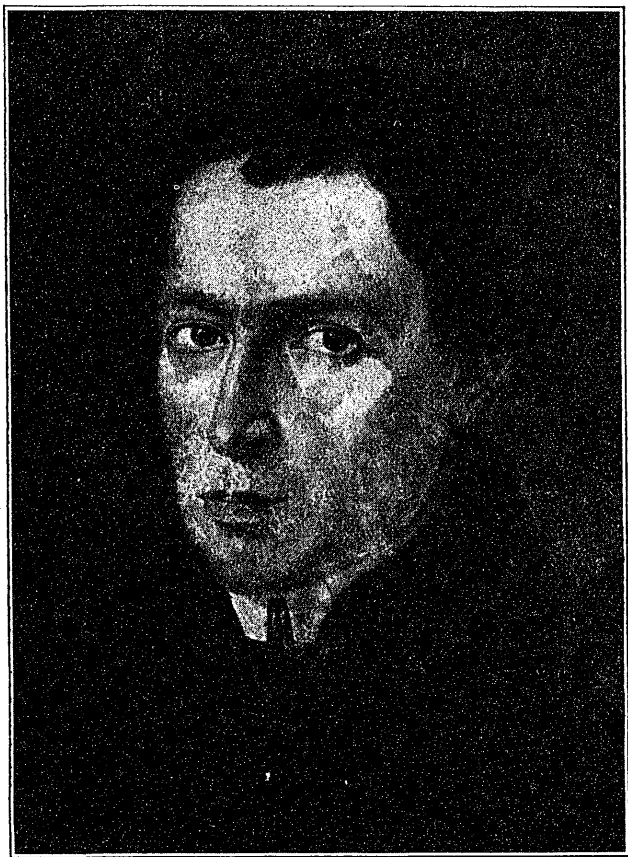
Jeseni l. 1824 je dobil Baraga dekret za kaplanijo v Šmartinu pri Kranju. Težka doba mrzlega in mrkega janzenizma in jožefinizima je bila takrat pri nas.

Iz Francije in iz Belgije se verske zmote janzenizma o milosti, odrešenju in svobodi volje sicer niso razsejale med našim ljudstvom; pač pa so se mu globoko zakoreninili na- pačni nauki glede cerkvenega življenja.

Oltar presv. Rešnjega Telesa v ljubljanski stolnici, pri katerem je imel Baraga novo mašo.

V zakramentu sv. pokore so hoteli janzenisti obnoviti staro strogost Cerkve, a so jo napačno tolmačili. Naj je bil kes še tako globok in sklep še tako trden, so vendar zahtevali za odvezo tudi to, da mora biti spovedanec že docela izpreobrnjen, to je, da je s prenovljenim življenjem dokazal, da je grehu odmrl in postal čednosten. Zato spovedanci po več-

Baraga kot kaplan.
Naslikal Matej Langus. Last gospe dr. Sajovičeve.

krat niso dobili odveze. Sv. odveza torej janzenistom ni bila dejanje božjega odpuščajočega usmiljenja, ampak le izjava hladno opazujočega gledalca, da se je grešnik že otresel svoje grešnosti. Spovedanci bi bili radi izpolnili njih zahteve; pa ker so se morali boriti zoper greh brez zakramentalne milosti, je bila njih borba še tem težja. Izgubljali so pogum, odvrčali so se od spovednice in se malodušno vdajali grehom.

Kot môra je tlačila ljudi tudi trditev janzenistov, da je Bog v svojem večnem načrtu večini ljudi odrekel zveličanje in da jim zato tudi ne daje potrebnih milosti. Janzenisti so poudarjali načela: Število izvoljenih bo veliko manjše ko število pogubljenih, zato je pa tudi veliko več navideznih spokornikov kot resničnih. In če je Bog večini ljudi odrekel nebesa, sledi iz tega, da jim ne daje milosti sv. zakramenta. Spovednikovo ravnanje pa mora biti v skladu z božjim ravnanjem, zato naj ne dá odveze onemu, ki ga je Bog

Škof Anton Alojzij Wolf.

obsodil v pogubljenje. Spovednik, v katerega sili množica slabo pripravljenih spokornikov in hoče od njega sv. odvezo, mora imeti toliko moči, da se bo upiral nerednim željam teh navideznih spokornikov.

Trdi, kruti nauki! Kakor da bi ljudomili Jezus ne bil niti enkrat izpregovoril o božji neutrudljivi prizanesljivosti in ljubezni do grešnikov, če le zastudijo greh in bi se ga za bodoče radi izogibali.

Zakonske so z zmotnimi trditvami glede namena zakona tako begali, da niti najbolj pošteni niso mogli vedeti, ali so v milosti božji ali ne. Življenje jim je moralo postati težko, spovedovanje pa skoro nemogoče.

Z ženskami so tako prezirljivo ravnali, kot da one niso umska bitja.

V zakramentu sv. pokore so hoteli janzenisti obnoviti staro strogost Cerkve, a so jo napačno tolmačili. Naj je bil kes še tako globok in sklep še tako trden, so vendar zahtevali za odvezo tudi to, da mora biti spovedanec že docela izpreobrnjen, to je, da je s prenovljenim življenjem dokazal, da je grehu odmrl in postal čednosten. Zato spovedanci po več-

Baraga kot kaplan.

Naslikal Matej Langus. Last gospe dr. Sajovičeve.

krat niso dobili odveze. Sv. odveza torej janzenistom ni bila dejanje božjega odpuščajočega usmiljenja, ampak le izjava hladno opazujočega gledalca, da se je grešnik že otresel svoje grešnosti. Spovedanci bi bili radi izpolnili njih zahteve; pa ker so se morali boriti zoper greh brez zakramentalne milosti, je bila njih borba še tem težja. Izgubljali so pogum, odvrčali so se od spovednice in se malodušno vdajali grehom.

Kot môra je tlačila ljudi tudi trditev janzenistov, da je Bog v svojem večnem načrtu večini ljudi odrekel zveličanje in da jim zato tudi ne daje potrebnih milosti. Janzenisti so poudarjali načela: Število izvoljenih bo veliko manjše ko število pogubljenih, zato je pa tudi veliko več navideznih spokornikov kot resničnih. In če je Bog večini ljudi odrekel nebesa, sledi iz tega, da jim ne daje milosti sv. zakramenta. Spovednikovo ravnanje pa mora biti v skladu z božjim ravnanjem, zato naj ne dá odveze onemu, ki ga je Bog

Škof Anton Alojzij Wolf.

obsodil v pogubljenje. Spovednik, v katerega sili množica slabo pripravljenih spokornikov in hoče od njega sv. odvezo, mora imeti toliko moči, da se bo upiral nerednim željam teh navideznih spokornikov.

Trdi, kruti nauki! Kakor da bi ljudomili Jezus ne bil niti enkrat izpregovoril o božji neutrudljivi prizanesljivosti in ljubezni do grešnikov, če le zastudijo greh in bi se ga za bodoče radi izogibali.

Zakonske so z zmotnimi trditvami glede namena zakona tako begali, da niti najbolj poštenih niso mogli vedeti, ali so v milosti božji ali ne. Življenje jim je moralo postati težko, spovedovanje pa skoro nemogoče.

Z ženskami so tako prezirljivo ravnali, kot da one niso umska bitja.

Glede sv. obhajila so napačno razlagali opomin sv. Pavla, da naj človek samega sebe presodi, preden gre zaužiti presveto Evharistijo. Sv. obhajilo jim ni bilo kruh življenja, ki nas slabotne krepi in poživlja, ampak le neko uradno zunanje potrdilo, da je obhajanec grehu in sebi že popolnoma odmrl ter živi samo še Bogu.

Prav iz tega razloga so sv. popotnico odlašali do skrajne nevarnosti. Celó pri redovnicah najstrožjih redov niso od-

Luka Jeran.

nehali od trdega načela. Z odlašanjem so seveda večkrat zamudili še zadnje hipe.

Tudi mladini so odtegovali sv. obhajilo, dokler so le mogli, ter jo plašili z božjimi ropi.

Nekaterim duhovnikom je bilo tako pojmovanje zakramentov, zlasti sv. pokore, kaj dobrodošlo, ker jim je lajšalo delo v cerkvi. Oni redki dušni pastirji, ki so imeli več smisla za Jezusove namere, so pa bili kajpada z delom močno obremenjeni.

V bogoslužju so hoteli janzenisti — oziroma jožefinci, kot se je njih veja v Avstriji imenovala — vpeljati prvotno

preproščino in so bili zoper vsak cerkven nakit in blesk. Posebno so obsojali tako zvane ljudske pobožnosti: izpostavljanje presv. Rešnjega Telesa, križev pot, rožni venec, bratovščine in romanja.

V ljubljanski škofiji je uvedel avstrijski janzenizem škof Herberstein (Herberštajn, 1773—1783). Pij VI. je sicer v letu njegove smrti obsodil njegove zmote, med duhovščino so se pa tako zakoreninile, da je še l. 1831 Čop pisal Šafaříku, kako »se tem nazorom klanja še velika večina kranjske duhovščine«. Škof Anton Alojzij Wolf, poprej vladni svetnik in poročevalec v Trstu, je bil velikodušen podpiratelj slovenskega slovstva; ustanovil je Alojzijevišče, povišal dohodke župnijam, ki so bile pod škofijskim patronatom, pospeševal je cerkveno petje itd. Skraja je bil uslužen državni knez in je podpiral Cerkvi krivične cesarske naredbe; ko se je pa mogočni Metternich pod vplivom kardinala Rauscherja drugače usmeril, se je preokrenil še on. V ljubljanskem bogoslovju so nehali z janzenizmom okrog l. 1840, med duhovščino in ljudstvom se je pa držal do konca 19. stoletja. Njegov najodločnejši rušilec je bil Luka Jeran s svojo Zgodnjo Danico.

Ne smemo pa zamolčati tudi dobrih posledic, ki jih je prinesel janzenizem. S svojimi strogimi zahtevami je pri duhovščini in pri ljudstvu vzbudil večjo versko in нравno resnobo. Že sodobniki so pisali o Slovencih, da je njih mišljenje in življenje veliko manj posvetno kot po sosednih deželah, kjer se janzenizem ni bil tako prijel. Slovenska duhovščina, zlasti v ljubljanski škofiji, je bila stroga do sebe in je dajala vernikom vedno lep zgled. Versko življenje Slovencev se zlasti v dobi janzenizma ni osnovalo na medlih čustvih, ampak na zanesljivi podlagi razodetih resnic. Janzenizem je klical po brzdanju strasti in po samoodpovedi, poglobil je нравno zavest ter dvignil нравno življenje.

Naslikal Baraga.

II. BARAGA KAPLAN

V Šmartinu pri Kranju.

(1824—1828)

V prvem letu bogoslovja je bil Baraga poslal svoji sestri Amaliji lastnoročno sliko Dobrega pastirja, pod katero je zapisal: »Podobica Ti kaže Dobrega pastirja, ki je dal življenje za svoje ovce in ki jih devetindevetdeset popusti, če se mu le ena izgubi. Ti poznaš Dobrega pastirja, kajne, ljuba Amalija.«

Lepo nam označijo te besede ljubezen do duš, ki je že v bogoslovju gorela v Baragi. In z vnemo dobrega pastirja je tudi nastopil svojo prvo službo.

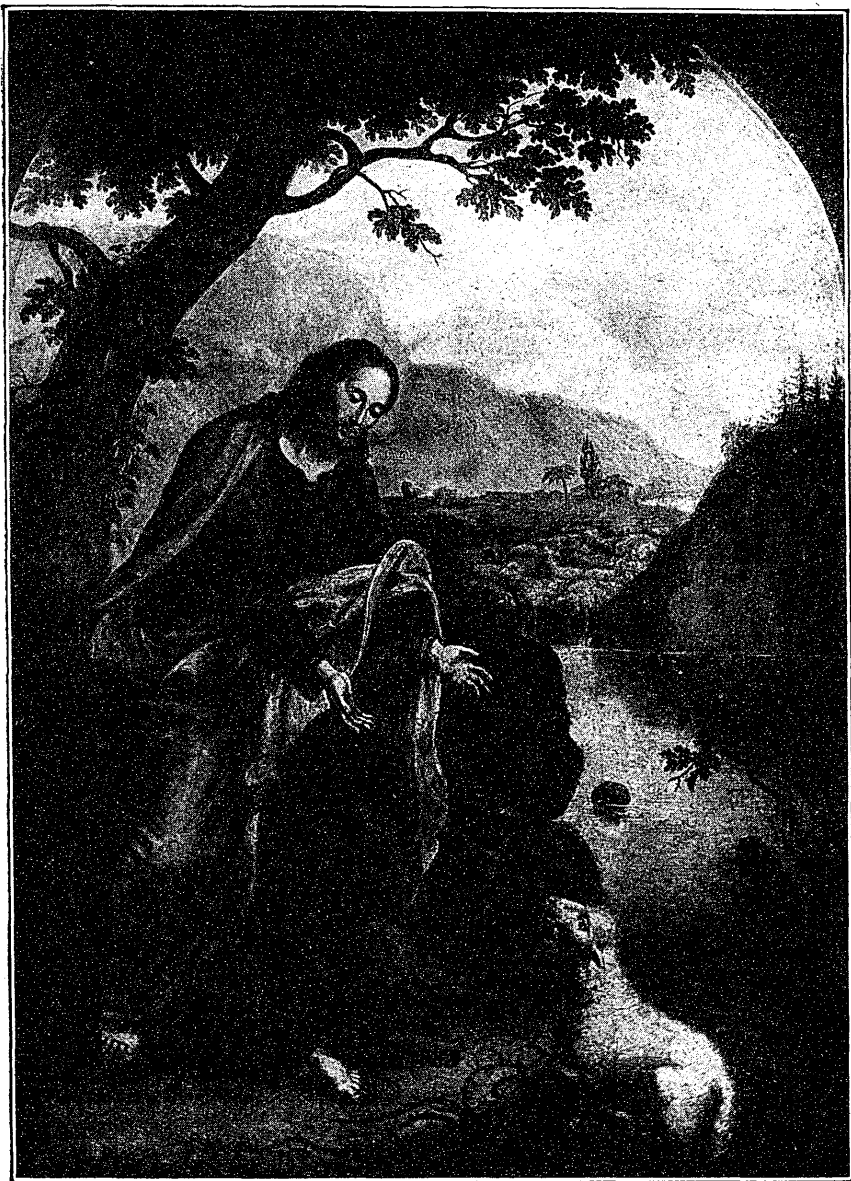
Na desnem bregu Save, le dobro četrť ure od Kranja, stoji ob začetku šmartinske vasi cerkev sv. Martina ter gleda izpod Šmarjetne gore po prostrani ravnini in njenih vaseh. Zidana je v elipsi. Sliko sv. Martina na konju in z beračem ob strani je izdelal Mencinger v vsej pestrosti. Na evangelijski strani je ob steni mogočna baročna prižnica z zlatim reliefom, kako Kristus izroča sv. Petru ključe. Ob vhodu na levi stoji krstni kamen. V cerkvi je skoro še vse tako, kot je bilo, ko je Baraga ondi nastopil kaplansko službo. Isti Sveti Duh še plava nad pridigarjem in na prižnici drži še ista roka iz lesa ono sv. razpelo, ki ga je bil kupil Baraga. Nad stranskim oltarjem na evangelijski strani stoji Baragova lastnoročna slika sv. Alojzija, visoka kakih 80 cm, ki nosi zadaj na platnu velik slovenski napis: »Po darovanju za spomin Fridrik Barraga 1826.«

Baragovo ime se na listinah do odhoda v Ameriko večkrat bere z dvema r-oma.

Tudi isto šmartinsko župnišče, zgrajeno že l. 1735, še stoji. V pritličju na desni je sedaj župnijska pisarna, prostorna soba z lesenim stropom; v njej je stanoval Baraga. Za župnika je bil takrat v Šmartinu Jurij Kalan, ki ima na levo od glavnih cerkvenih vrat svoj grob in spomenik. Eni so mislili, da mu je nagrobni napis zložil Prešeren, ki je bil takrat v Kranju odvetnik.

V vasi živita dva, skoro povsem ločena življa: kmetje in sitarji. Sitarstvo so s seboj prinesli nemški priseljenci, o katerih še sedaj pričajo nemška imena.

Baraga se je tako goreče poprijel dušnega pastirstva, da mu je sestra morala že prvi mesec pisati, da naj se vendar

Dobri pastir.

Naslikal Friderik Baraga. Last gospe dr. Sajovičeve.

malo bolj pazi. On ji je pa odgovoril: »Dela se ne ogibljem, v njem najdem svojo najslajšo uteho. Hočem in moram delati, dokler me Bog ohrani pri dobrem zdravju. Zdaj je najhujša potreba za delo, lepa setev je že visoko dorasla. Ali naj hlapec, ki ga je Gospod poklical k žetvi, stoji pre-

II. BARAGA KAPLAN

V Šmartinu pri Kranju.

(1824—1828)

V prvem letu bogoslovja je bil Baraga poslal svoji sestri Amaliji lastnoročno sliko Dobrega pastirja, pod katero je zapisal: »Podobica Ti kaže Dobrega pastirja, ki je dal življenje za svoje ovce in ki jih devetindevetdeset popusti, če se mu le ena izgubi. Ti poznaš Dobrega pastirja, kajne, ljuba Amalija.«

Lepo nam označijo te besede ljubezen do duš, ki je že v bogoslovju gorela v Baragi. In z vnemo dobrega pastirja je tudi nastopil svojo prvo službo.

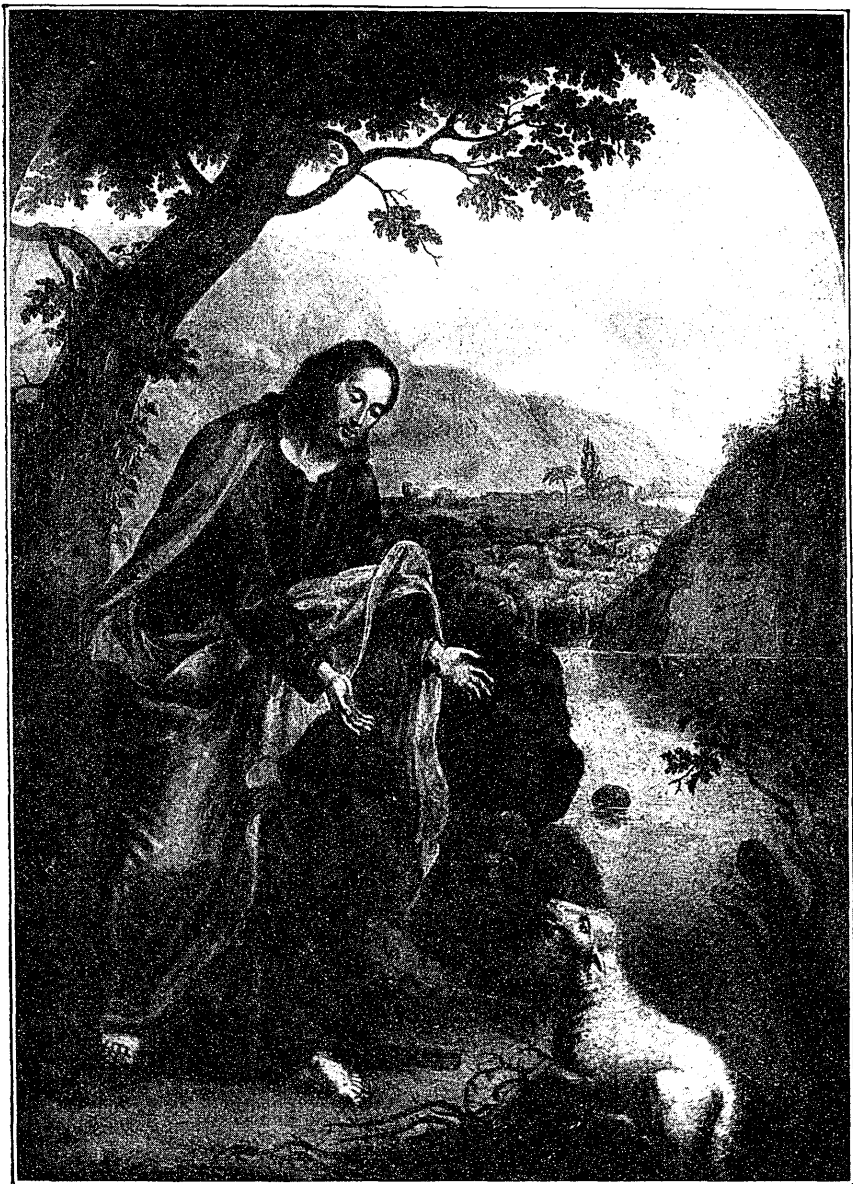
Na desnem bregu Save, le dobro četrť ure od Kranja, stoji ob začetku šmartinske vasi cerkev sv. Martina ter gleda izpod Šmarjetne gore po prostrani ravnini in njenih vaseh. Zidana je v elipsi. Sliko sv. Martina na konju in z beračem ob strani je izdelal Mencinger v vsej pestrosti. Na evangelijski strani je ob steni mogočna baročna prižnica z zlatim reliefom, kako Kristus izroča sv. Petru ključe. Ob vhodu na levi stoji krstni kamen. V cerkvi je skoro še vse tako, kot je bilo, ko je Baraga ondi nastopil kaplansko službo. Isti Sveti Duh še plava nad pridigarjem in na prižnici drži še ista roka iz lesa ono sv. razpelo, ki ga je bil kupil Baraga. Nad stranskim oltarjem na evangelijski strani stoji Baragova lastnoročna slika sv. Alojzija, visoka kakih 80 cm, ki nosi zadaj na platnu velik slovenski napis: »Po darovanju za spomin Fridrik Barraga 1826.«

Baragovo ime se na listinah do odhoda v Ameriko večkrat bere z dvema r-oma.

Tudi isto šmartinsko župnišče, zgrajeno že l. 1735, še stoji. V pritličju na desni je sedaj župnijska pisarna, prostorna soba z lesenim stropom; v njej je stanoval Baraga. Za župnika je bil takrat v Šmartinu Jurij Kalan, ki ima na levo od glavnih cerkvenih vrat svoj grob in spomenik. Eni so mislili, da mu je nagrobni napis zložil Prešeren, ki je bil takrat v Kranju odvetnik.

V vasi živita dva, skoro povsem ločena življa: kmetje in sitarji. Sitarstvo so s seboj prinesli nemški priseljenci, o katerih še sedaj pričajo nemška imena.

Baraga se je tako goreče poprijel dušnega pastirstva, da mu je sestra morala že prvi mesec pisati, da naj se vendar

Dobri pastir.

Naslikal Friderik Baraga. Last gospe dr. Sajovičeve.

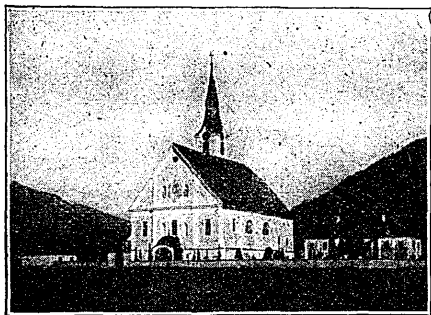
malo bolj pazi. On ji je pa odgovoril: »Dela se ne ogibljem, v njem najdem svojo najslajšo uteho. Hočem in moram delati, dokler me Bog ohrani pri dobrem zdravju. Zdaj je najhujša potreba za delo, lepa setev je že visoko dorasla. Ali naj hlapec, ki ga je Gospod poklical k žetvi, stoji pre-

križanih rok ter gleda, kako roparske ptice kradejo in zobljejo zrelo zrnje? Ne, meni to ni dano, če bi me tudi imelo stati življenje.»

Svetost in delo sta že takrat bili Baragovo življsko načelo.

V šmartinskih maticah, ki so bile takrat še vse nemške, je Baragovo ime večstokrat zapisano. Dne 11. novembra 1824 je vpisal prvi krst, za katerim jih sledi še 192. Prvič je pokopaval 16. novembra, vseh pogrebcev je imel 151. Poročil je prvi par 10. novembra, nato je še 34krat podpisan v poročni knjigi. Tovariši v kaplanski službi so mu bili Jakob Dolenc, Andrej Valentinčič in Jakob Klobus.

Kot pridigar je Baraga kmalu zaslovel. Že po naravi je imel nenavadne govorniške darove, katere je bil na Dunaju

Šmartinska cerkev pri Kranju.

tudi teoretično izobrazil. Še bolj privlačna je pa bila vsebina njegovih govorov; ljudstvo kaj takega še ni bilo čulo. Globoka resnoba, čudovito združena s srčno milino, je dihala iz Baragovih pridig; kar čutilo se je, kako je sam ves prežet od vsebine in kako ves živi iz vere. Po več ur daleč so ga hodili poslušat. Tudi njegovi krščanski nauki so bili tako privlačni, da je

bila cerkev tudi popoldne polna in so oddaljeni kar čez poldne ostajali v Šmartinu. Z otroško ljubeznijo ljubiti Boga ter mu služiti z veselim srcem — to je naročal ljudstvu.

Za otroke se je tako zavzel, da je kar v svoji sobi učil brati in pisati take, ki niso zmogli šolnine za učitelja.

Še kot akademik je bil 5. avgusta 1819 pisal sestri pismo, ki je lepo razodelo njegove nazore o spovedi. Pravi namreč: »Najhujša in najstrašnejša pregreha je nezaupnost do neskončnega usmiljenja večnega Očeta. O, ko bi mogel slehernemu grešniku, ki se s potrjim srcem želi vrniti k svojemu razžaljenemu Očetu, pa se pod težo svojega neizmerneza zadolženja ne more vživeti v misel, kako bi mu neskončno pravični Bog mogel prizanesti: ó, ko bi mogel takemu grešniku seči v srce z besedami: Prijatelj, večna Pravica božja je obenem tudi ljubezen večnega Usmiljenja!«

Kot spovednik je zdaj našel dovolj prilike, da uresniči svojo željo in ruši hlapčevski strah pred Bogom, ki ga je širil janzenizem. Zato se mu je pa nabralo toliko dela, da je

morala služkinja Mica ob nedeljah in praznikih že ob dveh ali treh zjutraj hodit gledat v cerkev, ali že ne čakajo ljudje pri spovednici. »Pri nas je kar naprej porcijunkula,« so se Šmartinci hvalili ob tako vnetem spovedniku. Bernard Smolnikar, Baragov znanec in poznejši krivoverec v Ameriki, je

Notranjščina šmartinske cerkve.

Priznica, odkoder je Baraga tolikrat pridigoval množicam.

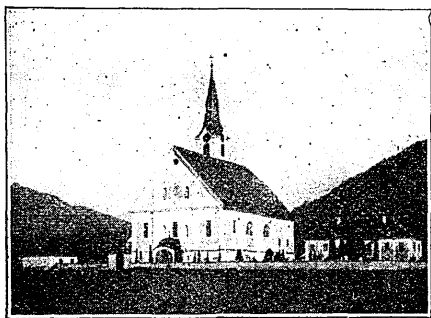
zapisal o njem: »Ko sem jaz zadnje leto služil na Kranjskem v dušnem pastirstvu, sva si bila bližnja soseda, on v Šmartinu pri Kranju, jaz pa v mestu Loki. Bil je z opravki tako preobložen, ker so ljudje od blizu in daleč letali k njemu po pouk, tolažbo in pomirjenje svoje vesti, da sva bila samo enkrat skupaj.«

križanih rok ter gleda, kako roparske ptice kradejo in zobljejo zrelo zrnje? Ne, meni to ni dano, če bi me tudi imelo stati življenje.»

Svetost in delo sta že takrat bili Baragovo življsko načelo.

V šmartinskih maticah, ki so bile takrat še vse nemške, je Baragovo ime večstokrat zapisano. Dne 11. novembra 1824 je vpisal prvi krst, za katerim jih sledi še 192. Prvič je pokopaval 16. novembra, vseh pogrebov je imel 151. Poročil je prvi par 10. novembra, nato je še 34krat podpisan v poročni knjigi. Tovariši v kaplanski službi so mu bili Jakob Dolenc, Andrej Valentinčič in Jakob Klobus.

Kot pridigar je Baraga kmalu zaslovel. Že po naravi je imel nenavadne govorniške darove, katere je bil na Dunaju

Šmartinska cerkev pri Kranju.

tudi teoretično izobrazil. Še bolj privlačna je pa bila vsebina njegovih govorov; ljudstvo kaj takega še ni bilo čulo. Globoka resnoba, čudovito združena s srčno milino, je dihala iz Baragovih pridig; kar čutilo se je, kako je sam ves prežet od vsebine in kako ves živi iz vere. Po več ur daleč so ga hodili poslušat. Tudi njegovi krščanski nauki so bili tako privlačni, da je

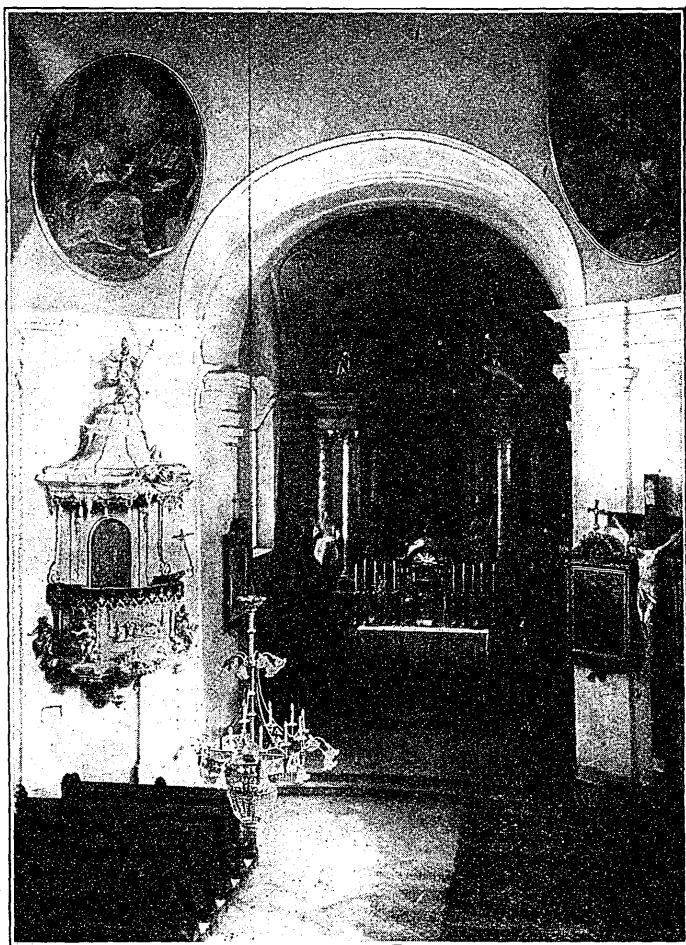
bila cerkev tudi popoldne polna in so oddaljeni kar čez poldne ostajali v Šmartinu. Z otroško ljubeznijo ljubiti Boga ter mu služiti z veselim srcem — to je naročal ljudstvu.

Za otroke se je tako zavzel, da je kar v svoji sobi učil brati in pisati take, ki niso zmogli šolnine za učitelja.

Še kot akademik je bil 5. avgusta 1819 pisal sestri pismo, ki je lepo razodelo njegove nazore o spovedi. Pravi namreč: »Najhujša in najstrašnejša pregreha je nezaupnost do neskončnega usmiljenja večnega Očeta. O, ko bi mogel slehernemu grešniku, ki se s potrjim srcem želi vrniti k svojemu razžaljenemu Očetu, pa se pod težo svojega neizmernega zadolženja ne more vživeti v misel, kako bi mu neskončno pravični Bog mogel prizanesti: o, ko bi mogel takemu grešniku seči v srce z besedami: Prijatelj, večna Pravica božja je obenem tudi ljubezen večnega Usmiljenja!«

Kot spovednik je zdaj našel dovolj prilike, da uresniči svojo željo in ruši hlapčevski strah pred Bogom, ki ga je širil janzenizem. Zato se mu je pa nabralo toliko dela, da je

morala služkinja Mica ob nedeljah in praznikih že ob dveh ali treh zjutraj hodit gledat v cerkev, ali že ne čakajo ljudje pri spovednici. »Pri nas je kar naprej porcijunkula,« so se Šmartinci hvalili ob tako vnetem spovedniku. Bernard Smolnikar, Baragov znanec in poznejši krivoverec v Ameriki, je

Notranjščina šmartinske cerkve.

Prižnica, odkoder je Baraga tolikrat pridigoval množicam.

zapisal o njem: »Ko sem jaz zadnje leto služil na Kranjskem v dušnem pastirstvu, sva si bila bližnja soseda, on v Šmartinu pri Kranju, jaz pa v mestu Loki. Bil je z opravki tako preobložen, ker so ljudje od blizu in daleč letali k njemu po pouk, tolažbo in pomirjenje svoje vesti, da sva bila samo enkrat skupaj.«

Za uspešno delovanje v spovednici je imel Baraga oba glavna pogoja: toplo ljubezen do grešnika in neutrudljivo skrb za njegovo dušo. Resnoba se je z dobrotljivostjo čudovito družila. Sv. Alfonz Ligvorijski in sv. Klement Dvořák sta po njem govorila vsej šmartinski okolici. Ob Baragovi dobroti, modrosti in ljubeznivosti v občevanju so se izpreobračali tudi taki grešniki, ki so bili že obupali nad seboj.

V spovednici je bil tudi večš dušni voditelj, saj je vedno lahko zajemal iz lastnega notranjega bogastva. Tudi bolniki so si ga zaželeli za zadnjo uro in po dolge ure daleč jih je moral hodit previdevat. Nekoč ga je cerkovnik moral nesti preko Save, ker je bila voda odnesla splav; legenda je pa dostavila, da cerkovnik pri tem ni čutil niti najmanjše teže. V štirih letih je pripravil v šmartinski župniji 69 bolnikov za smrt, dočim so jih župnik, prvi kaplan in podružniški duhovniki prevideli vsi skupaj le 35.

Na vse te trude je klicala Baragova osebna svetost bogat blagoslov iz neba. Skrbno jo je sicer skrival, a je le prisvetila v javnost.

Vse je razdal, kar mu je donašala služba. Imel je navado reči: »Kar daš siromaku, to boš sam imel; česar pa ne daš, bodo imeli drugi.« Nekoč se je vrnil, ko je šel obhajati bolnika, bos domov, ker je spotoma podaril čevlje ubožcu. Drugič zopet je na cesti našel bolnega berača, ki si ni mogel pomagati; zadel ga je na rame in nesel v svoje stanovanje, kjer mu je tako dolgo stregel, da si je opomogel. Svojo boljšo hrano je pošiljal siromašnim bolnikom, sam se je pa hranil s starim, plesnivim kruhom. Za praznike mu je sestra Amalija iz Ljubljane ljubeče pošiljala različnega peciva in sladkarij, uživali so pa vse to otroci in ubožci. Mesa skoro nikoli ni jedel, ne pil vina. Obleke je imel malo, pa še tisto ponošeno in zašito. Še v spanju se je mrtvičil: spal je na deskah in slami, preprosto pregrnjeni. V sobi je sicer stala lepo pokrita postelja, a prazna. Sobne oprave je imel prav malo.

Vse te njegove žrtve so pa bile tem večje zanj, ker je bil iz premožne hiše. Njegovo zdravje pa ob tej samoodpovedi ni trpelo, z rednim in trdim življenjem si ga je še okrepil.

O njegovih odnosih do svojcev je poučno pismo, ki ga je pisal 8. januarja 1825 sestri Amaliji. V njem ji čestita, ker je dobila za trebanjsko graščino zanesljivega najemnika, ki je vrhu tega tudi dobro plačeval. Potem zaprosi njo in njenega moža: »Priporočam Ti najino rodno, preljubo sestro, ki je pomoči zelo potrebna, kateri pa jaz nisem nič pomagal, da sem Vama pomagal. Zdaj je lepa prilika, zdaj Vaju prosim, predraga moja, pomagajta mi poravnati dolg, ki ga

imam do svoje Toni; pomagajta ji iz stiske, iz katere ji jaz, čeravno sem nedopovedljivo bogat, ne morem prav nič pomagati, ker imam skoraj vedno prazne roke in žepe. Prosim Te torej, predraga Amalija, pomagaj ubogi Toni s tem, da pregovoriš Jožefa v mojem imenu, naj ji čisto odpusti to, kar mu je še dolžna, kot da bi iz glavnice ne bila nič dvignila, da bo dobivala od 1. februarja dalje zopet obresti

Sv. Alojzij v šmartinski cerkvi.
Naslikal kaplan Baraga.

250 goldinarjev letno. Upam, da Jožef, ki je zdaj dobil od zakupnika veliko gotovine, ne bo odrekel tej moji prošnji; njemu ne bo tako težko, Antoniji bo pa izredno dobro delo.« Takoj pa pripominja, da prosi to po lastnem nagibu in brez vednosti Antonije.

Pismo zaključí: »Zdaj pa še nekaj! Na koncu svojega zadnjega pisma imaš prav izborna misel, draga Amalija. Vprašas me, ali sta mi obe srajci prav, ki si mi jih pred mojim odhodom iz Ljubljane naredila. Če prav razumem, se to pravi: ako hočeš, jih lahko še nekaj dobiš. Zato Ti

Za uspešno delovanje v spovednici je imel Baraga oba glavna pogoja: toplo ljubezen do grešnika in neutrudljivo skrb za njegovo dušo. Resnoba se je z dobrotljivostjo čudovito družila. Sv. Alfonz Ligvorijski in sv. Klement Dvořák sta po njem govorila vsej šmartinski okolici. Ob Baragovi dobroti, modrosti in ljubeznivosti v občevaranju so se izpreobračali tudi taki grešniki, ki so bili že obupali nad seboj.

V spovednici je bil tudi večš dušni voditelj, saj je vedno lahko zajemal iz lastnega notranjega bogastva. Tudi bolniki so si ga zaželeli za zadnjo uro in po dolge ure daleč jih je moral hodit previdevat. Nekoč ga je cerkovnik moral nesti preko Save, ker je bila voda odnesla splav; legenda je pa dostavila, da cerkovnik pri tem ni čutil niti najmanjše teže. V štirih letih je pripravil v šmartinski župniji 69 bolnikov za smrt, dočim so jih župnik, prvi kaplan in podružniški duhovniki prevideli vsi skupaj le 35.

Na vse te trude je klicala Baragova osebna svetost bogat blagoslov iz neba. Skrbno jo je sicer skrival, a je le prisvetila v javnost.

Vse je razdal, kar mu je donašala služba. Imel je navado reči: »Kar daš siromaku, to boš sam imel; česar pa ne daš, bodo imeli drugi.« Nekoč se je vrnil, ko je šel obhajati bolnika, bos domov, ker je spotoma podaril čevlje ubožcu. Drugič zopet je na cesti našel bolnega berača, ki si ni mogel pomagati; zadel ga je na rame in nesel v svoje stanovanje, kjer mu je tako dolgo stregel, da si je opomogel. Svojo boljšo hrano je pošiljal siromašnim bolnikom, sam se je pa hranil s starim, plesnivim kruhom. Za praznike mu je sestra Amalija iz Ljubljane ljubeče pošiljala različnega peciva in sladkarij, uživali so pa vse to otroci in ubožci. Mesa skoro nikoli ni jedel, ne pil vina. Obleke je imel malo, pa še tisto ponošeno in zašito. Še v spanju se je mrtvičil: spal je na deskah in slami, preprosto pregrnjeni. V sobi je sicer stala lepo pokrita postelja, a prazna. Sobne oprave je imel prav malo.

Vse te njegove žrtve so pa bile tem večje zanj, ker je bil iz premožne hiše. Njegovo zdravje pa ob tej samoodpovedi ni trpelo, z rednim in trdim življenjem si ga je še okrepil.

O njegovih odnosih do svojcev je poučno pismo, ki ga je pisal 8. januarja 1825 sestri Amaliji. V njem ji čestita, ker je dobila za trebanjsko graščino zanesljivega najemnika, ki je vrhu tega tudi dobro plačeval. Potem zaprosi njo in njenega moža: »Priporočam Ti najino rodno, preljubo sestro, ki je pomoči zelo potrebna, kateri pa jaz nisem nič pomagal, da sem Vama pomagal. Zdaj je lepa prilika, zdaj Vaju prosim, predraga moja, pomagajta mi poravnati dolg, ki ga

imam do svoje Toni; pomagajta ji iz stiske, iz katere ji jaz, čeravno sem nedopovedljivo bogat, ne morem prav nič pomagati, ker imam skoraj vedno prazne roke in žepe. Prosim Te torej, predraga Amalija, pomagaj ubogi Toni s tem, da pregovoriš Jožefa v mojem imenu, naj ji čisto odpusti to, kar mu je še dolžna, kot da bi iz glavnice ne bila nič dvignila, da bo dobivala od 1. februarja dalje zopet obresti

Sv. Alojzij v šmartinski cerkvi.
Naslikal kaplan Baraga.

250 goldinarjev letno. Upam, da Jožef, ki je zdaj dobil od zakupnika veliko gotovine, ne bo odrekel tej moji prošnji; njemu ne bo tako težko, Antoniji bo pa izredno dobro delo.« Takoj pa pripominja, da prosi to po lastnem nagibu in brez vednosti Antonije.

Pismo zaključí: »Zdaj pa še nekaj! Na koncu svojega zadnjega pisma imaš prav izborna misel, draga Amalija. Vprašaj me, ali sta mi obe srajci prav, ki si mi jih pred mojim odhodom iz Ljubljane naredila. Če prav razumem, se to pravi: ako hočeš, jih lahko še nekaj dobiš. Zato Ti

odgovorim z vso naglico: da, da, ljuba Amalija, čisto prav sta mi, popolnoma prav.« Pa Bog ve, katera dva ubožca sta najbrž tisti dve srajci nosila in za katere siromake je sestra še znanprej šivala in pošiljala!

Da bi pa svoj vpliv razširil preko vse Slovenije, je Baraga prijel za pero.

Leto 1826 je tedanji papež Leon XII. slovesno proglasil za sveto leto in za to priliko je več Slovencev objavilo premišljevanja, pesmi in opomine. Po njih zgledu je še Baraga na osmih straneh izdal v osmerki »Opominjevanje enega duhovnega pastirja na svoje ovčice v sredi svetega leta 1826. Zložil Fridrih Barraga, kaplan.« V 18 kiticah po osem vrstic govori o pravi pokori in opozarja na nekatere pregrehe. Na koncu je dodanih še osem kitic po štiri vrste z naslovom »Prošnja na Mater božjo v svetem letu«. Delce je vsebinsko precej prazno in tudi oblikovno slabo. Pesnik Baraga res ni bil, tudi ni poznal od bliže Metelkovega Učbenika slovenskega jezika, ki je bil izšel eno leto poprej ter imel močan vpliv na slovstvo.

Istega leta 1826 je Baraga spisal svoj sloveči molitvenik »Dušna paša za kristjane, kateri želé v duhu in resnici Boga moliti«. Izdal ga je v bohoričici, ki je za s rabila znak f, za z znak s, za ž znak sh, za š fh, za c znak z, za č pa zh. Ni ga izdal v metelčici, ki so jo baš v tistih letih 1825—1833 pisali nekateri Metelkovi prijatelji in ki ima za šumevce cirilske znake, za nekatere druge glasove pa svoja posebna znamenja.

Ohranjena je Baragova prošnja z dne 4. januarja 1827 na vlado, da bi se cenzura zadovoljila z enim izvodom, ker obsega spis 54 pol; pri svoji vesti in duhovski zvestobi se zavezuje, da ne bo v rokopisu niti besede izpremenil.

Isti dan je predložil rokopis škofijstvu v pregled. Cenzorja Albrecht in Vojska sta našla v njem dokaj jezikovnih napak, tudi je bilo več delov knjige protivnih njenemu jansenistovskemu prepričanju. Škof Wolf je 6. junija 1827 povzel misli obeh ocenjevalcev in pripomnil: »Naposled je tudi jezik tega rokopisa tak, da bi bilo treba skoro vsega popraviti, če bi naj knjiga izšla natisnjena; nesmiselno je namreč, v knjigah, namenjenih za kranjsko kmetsko ljudstvo, rabiti preučen in nerazumljiv jezik; pogrešeno je tudi, ne upoštevati napredka jezika, ako le pri tem razumljivost ne trpi.«

Baraga je svoj spis predelal in 23. decembra 1827 mu je škofijstvo dovolilo natis. Molitvenik je pa izšel šele l. 1830. O knjigi je zapisal Jožef Marn: »Veliko dobrih in lepih molitvenikov smo Slovenci pozneje dobili, vendar posebno starejši ljudje še sedaj radi segajo po Dušni paši, katera jim zadostuje v vseh dušnih potrebah.« Vredno je pripomniti,

da je dr. Ivan Tavčar, ki je bil ljubljanski župan in hodil kot patronski gospod k slovesnim opravilom v Trnovo, zahteval zase »najlepše mašne bukve Dušno pašo«, ki jo je bral pri službi božji. Stanka Vraza je sicer v oči bodel njen jezik; ob vseh svojih oblikovnih nedostatkih je pa knjiga vendar tako ustrezala ljudstvu, da je doživela deset izdaj. Zadnjo je oskrbela Mohorjeva družba l. 1905 v 80.000 izvodih. Pred petimi leti je izšla tudi v nemški prestavi pri Benzingerju v Einsiedelnu.

Jest tui dober pašir, ju poznam svojo ovce.
Jan. 10. 12

Dušna paška

s a
kriftjane,
kteri shele v' duhu in v' resni-
zi Boga moliti.

Spisal
Friderik Baraga,
Kaplan v' Metliki.

V' natif tih bukev so milostlivi Firšt
Gospod Gospod.
ANTON ALOJS,
Ljubljanski, Shkof 30. grudnia 1838 dovoliti.

LIUBLJANI 1830.
Natisnil Joshef Sassenberg.

Na prodaj per Janezu Klemensu,
bukvovezu.

Prvotna izdaja Dušne paše.

Knjiga vsebuje nauke in molitve. Prevevajo jo vodilne Baragove dušnopastirske misli: Jezus je usmiljen do spokorjenega grešnika; človeška duša ima neskončno vrednost; milost božja je nekaj nedopovedljivo lepega. Poleg navadnih molitev in molitev za razne prilike ima knjiga obširen nauk o spovedi in veliko obhajilnih molitev. Razložena sta očenaš in zdravamarija, 12 lastnosti Kristusovih in 12 lastnosti Matere božje. Litanij je kar deset; potem opozarja na poglobitve nevarnosti in na pripomočke za ohranjenje čistosti. Dodane so tudi molitve za bolnike in umirajoče. Baraga piše o najvažnejših resnicah sv. vere preprosto, kratko in toplo, po ravni poti do srca.

odgovorim z vso naglico: da, da, ljuba Amalija, čisto prav sta mi, popolnoma prav.« Pa Bog ve, katera dva ubožca sta najbrž tisti dve srajci nosila in za katere siromake je sestra še zanaprej šivala in pošiljala!

Da bi pa svoj vpliv razširil preko vse Slovenije, je Baraga prijel za pero.

Leto 1826 je tedanji papež Leon XII. slovesno proglasil za sveto leto in za to priliko je več Slovencev objavilo premišljevanja, pesmi in opomine. Po njih zgledu je še Baraga na osmih straneh izdal v osmerki »Opominjevanje enega duhovnega pastirja na svoje ovčice v sredi svetega leta 1826. Zložil Fridrih Barraga, kaplan.« V 18 kiticah po osem vrstic govori o pravi pokori in opozarja na nekatere pregrehe. Na koncu je dodanih še osem kitic po štiri vrste z naslovom »Prošnja na Mater božjo v svetem letu«. Delce je vsebinsko precej prazno in tudi oblikovno slabo. Pesnik Baraga res ni bil, tudi ni poznal od bliže Metelkovega Učbenika slovenskega jezika, ki je bil izšel eno leto poprej ter imel močan vpliv na slovstvo.

Istega leta 1826 je Baraga spisal svoj sloveči molitvenik »Dušna paša za kristjane, kateri želé v duhu in resnici Boga moliti«. Izdal ga je v bohoričici, ki je za s rabila znak f, za z znak s, za ž znak sh, za š fh, za c znak z, za č pa zh. Ni ga izdal v metelčici, ki so jo baš v tistih letih 1825—1833 pisali nekateri Metelkovi prijatelji in ki ima za šumevce cirilske znake, za nekatere druge glasove pa svoja posebna znamenja.

Ohranjena je Baragova prošnja z dne 4. januarja 1827 na vlado, da bi se cenzura zadovoljila z enim izvodom, ker obsega spis 54 pol; pri svoji vesti in duhovski zvestobi se zavezuje, da ne bo v rokopisu niti besede izpremenil.

Isti dan je predložil rokopis škofijstvu v pregled. Cenzorja Albrecht in Vojska sta našla v njem dokaj jezikovnih napak, tudi je bilo več delov knjige protivnih njunemu janzenistovskemu prepričanju. Škof Wolf je 6. junija 1827 povzel misli obeh ocenjevalcev in pripomnil: »Naposled je tudi jezik tega rokopisa tak, da bi bilo treba skoro vsega popraviti, če bi naj knjiga izšla natisnjena; nesmiselno je namreč, v knjigah, namenjenih za kranjsko kmetско ljudstvo, rabiti preučen in nerazumljiv jezik; pogrešeno je tudi, ne upoštevati napredka jezika, ako le pri tem razumljivost ne trpi.«

Baraga je svoj spis predelal in 23. decembra 1827 mu je škofijstvo dovolilo natis. Molitvenik je pa izšel šele l. 1830. O knjigi je zapisal Jožef Marn: »Veliko dobrih in lepih molitvenikov smo Slovenci pozneje dobili, vendar posebno starejši ljudje še sedaj radi segajo po Dušni paši, katera jim zadostuje v vseh dušnih potrebah.« Vredno je pripomniti,

da je dr. Ivan Tavčar, ki je bil ljubljanski župan in hodil kot patronski gospod k slovesnim opravilom v Trnovo, zahteval zase »najlepše mašne bukve D u š n o p a š o«, ki jo je bral pri službi božji. Stanka Vraza je sicer v oči bodel njen jezik; ob vseh svojih oblikovnih nedostatkih je pa knjiga vendar tako ustrezala ljudstvu, da je doživela deset izdaj. Zadnjo je oskrbela Mohorjeva družba l. 1905 v 80.000 izvodih. Pred petimi leti je izšla tudi v nemški prestavi pri Benzingerju v Einsiedelnu.

Jest sim dober paštur, in posnam svoje ovce.
Jan. 16. 14.

Dušna pašha

s a

kristjane,

kteri shelé v' duhu in v' resni-
zi Bogá moliti.

Spisal

Friderik Baraga,

Kaplan v' Metliki.

UCITELJSKA KNJIZNA
V ZAVODU SV. STANISLAV

V' natif tih bukev so milostlivi Firše

Gospod Gospod.

ANTON ALOJS,

Ljubljanski, Škof 20. grudna 1828 dovoliti.

V LJUBLJANI 1830.

Natistnil Joshef Sassenberg.

Na prodaj per Janesu Klemensu,
bukvovcu.

Prvotna izdaja Dušne paše.

Knjiga vsebuje nauke in molitve. Prevevajo jo vodilne Baragove dušnopastirske misli: Jezus je usmiljen do spokorjenega grešnika; človeška duša ima neskončno vrednost; milost božja je nekaj nedopovedljivo lepega. Poleg navadnih molitev in molitev za razne prilike ima knjiga obširen nauk o spovedi in veliko obhajilnih molitev. Razložena sta očenaš in zdravamarija, 12 lastnosti Kristusovih in 12 lastnosti Matere božje. Litaniij je kar deset; potem opozarja na poglobitve nevarnosti in na pripomočke za ohranjenje čistosti. Dodane so tudi molitve za bolnike in umirajoče. Baraga piše o najvažnejših resnicah sv. vere preprosto, kratko in toplo, po ravni poti do srca.

Baragovo delovanje v Šmartinu je moralo izzvati odpor janzenistov. Stanovski tovariši so ga začeli napadati in obrekovati, naposled so ga proglasili za norca. V tej sovražni osamelosti je imel Baraga le dva somišljenika in bodrilca: sivolasega kranjskega dekana Avgušтина Sluga († 1842) in vodiškega župnika Jerneja Arkota († 1868 kot novomeški prošt). Avguštin Sluga je bil eden od zadnjih članov zatrtega cistercianskega samostana v Kostanjevici na Dolenjskem. Ko so l. 1810 hoteli Francozi ustanoviti v Kranju nižjo gimnazijo, je ponudil del župnišča zanjo. Baraga je na njegovo pobudo postal slovenski nabožni pisatelj. Župnik Jernej Arko je v Zgodnji Danici in v Drobtinicaх priobčeval nabožne članke in pesmi, ki njegovo protijanzenistovsko mišljenje jasno označujejo.

Leta 1827 je Sluga povabil Barago v Kranj pridigat zadnje tri predpepelnične dni. Veliko ljudstva se je sešlo in Baraga je navdušeno in sijajno govoril o presv. Rešnjem Telesu. Janzenistom ni bilo pogodi.

Javno je pa završalo med Barago in njegovimi stanovskimi tovariši zlasti zaradi češčenja in bratovščine presv. Srca Jezusovega. Janzenisti te pobožnosti niso mogli trpeti, ker je poudarjala ljubezen božjo. Že od l. 1783 so bile vse bratovščine državno prepovedane, ljubljanski frančiškani so pa jeseni 1827 le obnovili bratovščino Jezusovega Srca, a samo za Ljubljano, na deželo se je pa niso upali naravnost širiti. Baraga je zvedel zanjo in jo je vpeljal v šmartinski okolici. Od 3. novembra 1827 so mu frančiškani pošiljali vedno več vpisnih podobnic, v januarju in februarju l. 1828 jih je prejel kar 716. Imena priglašencev je vpisoval na listke ter jih je pošiljal k frančiškanom ali naravnost ali pa po posredovanju nekega obrtnika iz ljubljanskega Gradišča. Za vpisnino šest krajcarjev so se v Ljubljani za ude brale sv. maše.

Drugi povod za spor z janzenisti je bila pobožnost k Materi božji, s slavo in častjo kronani. Ta pobožnost je bila v Šmartinu že pred veliko leti ustanovljena. Ni bila to prava bratovščina. »Kronarice Matere božje« so se ob nedeljah in praznikih le zbirale k skupnim molitvam. Baraga je sprejemal nove priglasenke, vsega skupaj kakih 30 imen. Tudi jim je sestavil »Bukvice kronaric Matere božje«, ki so se v rokopisu širile med članicami.

Za to dvoje so torej prijeli njegovi nasprotniki. Staro-loški dekan Jernej Božič je poslal 18. februarja 1828 ovadbo na škofijstvo, da šmartinski kaplan »širi neke skrivne bratovščine«. Škofijstvo je seveda moralo slučaj preiskati. Najprej je samo poizvedovalo, potem je pa pooblastilo Baragovega župnika Jurija Kalana, naj toženega kaplana zasliši po

osmerih predpisanih točkah. Dne 21. marca mu je župnik stavil osmero vprašanj o omenjenih dveh bratovščinah, ali jih res širi in kdo ga je v to zapeljal. Sedmo vprašanje je bilo: »Ali Vam ni znano iz bogoslovja, da so vse bratovščine odpravljene, razen ene?« Avstrijska vlada je bila namreč vpeljala »Bratovščino dejavne ljubezni do bližnjega«.

Baraga je na vse točke jasno odgovoril. Vmes pravi: »Zapeljal me ni nihče drugi kot mnenje, da bo koristilo

Vodiški župnik Arko, šmarnogorski kurat Jamnik in slikar Langus.

Langusova freska na svodu cerkve na Šmarni gori.

ljudem, ki hočejo to molitev (k Srcu Jezusovemu) opravljati, ako jim dam priliko zanjo. Odkar pa vidim, kako neljubo je to mojim višjim, vsakega nakratko odslovim.« Na sedmo vprašanje je izjavil: »Res mi ni neznano, da je marsikaj odpravljenega, kar je bilo dobro, in marsikaj uvedenega, kar onega ne nadomesti. Toda o tem nisem jaz sodnik, ampak moja dolžnost je sedaj, da se ukazom predstojnikov docela podvržem.«

Župnik je poslal te Baragove odgovore na škofijstvo. Pristavil je, da je bratovščina Jezusovega Srca po vsej

Baragovo delovanje v Šmartinu je moralo izzvati odpor janzenistov. Stanovski tovariši so ga začeli napadati in obrekovati, naposled so ga proglasili za norca. V tej sovražni osamelosti je imel Baraga le dva somišljenika in bodrilca: sivolasega kranjskega dekana Avguština Slugo († 1842) in vodiškega župnika Jerneja Arkota († 1868 kot novomeški prošt). Avguština Sluga je bil eden od zadnjih članov zatrtega cistercianskega samostana v Kostanjevici na Dolenjskem. Ko so l. 1810 hoteli Francozi ustanoviti v Kranju nižjo gimnazijo, je ponudil del župnišča zanjo. Baraga je na njegovo pobudo postal slovenski nabožni pisatelj. Župnik Jernej Arko je v Zgodnji Danici in v Drobotnicah priobčeval nabožne članke in pesmi, ki njegovo protijanzenistovsko mišljenje jasno označujejo.

Leta 1827 je Sluga povabil Barago v Kranj pridigat zadnje tri predpepelnične dni. Veliko ljudstva se je sešlo in Baraga je navdušeno in sijajno govoril o presv. Rešnjem Telesu. Janzenistom ni bilo pogodi.

Javno je pa završalo med Barago in njegovimi stanovskimi tovariši zlasti zaradi češčenja in bratovščine presv. Srca Jezusovega. Janzenisti te pobožnosti niso mogli trpeti, ker je poudarjala ljubezen božjo. Že od l. 1783 so bile vse bratovščine državno prepovedane, ljubljanski frančiškani so pa jeseni 1827 le obnovili bratovščino Jezusovega Srca, a samo za Ljubljano, na deželo se je pa niso upali naravnost širiti. Baraga je zvedel zanjo in jo je vpeljal v šmartinski okolici. Od 3. novembra 1827 so mu frančiškani pošiljali vedno več vpisnih podob, v januarju in februarju l. 1828 jih je prejel kar 716. Imena priglasičencev je vpisoval na listke ter jih je pošiljal k frančiškanom ali naravnost ali pa po posredovanju nekega obrtnika iz ljubljanskega Gradisca. Za vpisnino šest krajcarjev so se v Ljubljani za udebrale sv. maše.

Drugi povod za spor z janzenisti je bila pobožnost k Materi božji, s slavo in častjo kronani. Ta pobožnost je bila v Šmartinu že pred veliko leti ustanovljena. Ni bila to prava bratovščina. »Kronarice Matere božje« so se ob nedeljah in praznikih le zbirale k skupnim molitvam. Baraga je sprejemal nove priglasičenke, vsega skupaj kakih 30 imen. Tudi jim je sestavil »Bukvice kronaric Matere božje«, ki so se v rokopisu širile med članicami.

Za to dvoje so torej prijeli njegovi nasprotniki. Staro-loški dekan Jernej Božič je poslal 18. februarja 1828 ovadbo na škofijstvo, da šmartinski kaplan »širi neke skrivne bratovščine«. Škofijstvo je seveda moralo slučaj preiskati. Najprej je samo poizvedovalo, potem je pa pooblastilo Baragovega župnika Jurija Kalana, naj toženega kaplana zasliši po

osmerih predpisanih točkah. Dne 21. marca mu je župnik stavil osmero vprašanj o omenjenih dveh bratovščinah, ali jih res širi in kdo ga je v to zapeljal. Sedmo vprašanje je bilo: »Ali Vam ni znano iz bogoslovja, da so vse bratovščine odpravljene, razen ene?« Avstrijska vlada je bila namreč vpeljala »Bratovščino dejavne ljubezni do bližnjega«.

Baraga je na vse točke jasno odgovoril. Vmes pravi: »Zapeljal me ni nihče drugi kot mnenje, da bo koristilo

Vodiški župnik Arko, šmarnogorski kurat Jamnik in slikar Langus.

Langusova freska na svodu cerkve na Šmarni gori.

ljudem, ki hočejo to molitev (k Srcu Jezusovemu) opravljati, ako jim dam priliko zanjo. Odkar pa vidim, kako neljubo je to mojim višjim, vsakega nakratko odslovim.« Na sedmo vprašanje je izjavil: »Res mi ni neznano, da je marsikaj odpravljenega, kar je bilo dobro, in marsikaj uvedenega, kar onega ne nadomesti. Toda o tem nisem jaz sodnik, ampak moja dolžnost je sedaj, da se ukazom predstojnikov docela podvržem.«

Župnik je poslal te Baragove odgovore na škofijstvo. Pristavil je, da je bratovščina Jezusovega Srca po vsej

kranjski in deloma tudi po starološki dekaniji že močno razširjena, in sicer baš po Baragovem prizadevanju. Pripomnil je, da odgovarja kaplan le bolj splošno in ne naravnost. Upa, da se bo poboljšal, ako se mu dá ukor, pa v prizanesljivi obliki, »saj je bil k temu protipostavnemu ravnanju, kot se iz vsega vidi, le zapeljan«. Pohvali njegovo brezmadežno duhovsko življenje in njegovo radodarnost. Potem pripomni, da so nekatere ženske preveč navdušene zanj, toda brez njegove vednosti. Tudi opozori škofijstvo, da Baraga zaradi preobilnega spovedovanja zanemarja pouk otrok. Naposled predlaga, da bi ga premestili kam drugam.

Škof Wolf je 19. aprila 1828 sporočil starološkemu dekanu, da je šmartinskega kaplana že poučil in da upa — za kar se je pa bil Baraga že pred preiskavo itak sam odločil —, da bratovščin ne bo več podpiral; dekan pa naj se le še zanaprej bori zoper njih razširjevalce. Župniku Kalanu je pa škof naročil, da naj kaplanovo gorečnost tako vodi, da bo vse stroke dušnega pastirstva enako upošteval.

Ko je Baraga pisal 6. novembra naslednjega leta škofu Wolfu poslovilno pismo, je zapisal med drugim: »Naposled prosim Vašo knezoškofijsko milost za odpuščenje vseh mojih pogrškov v duhovski službi. Prenaglжена vnema, katere skušnja še ni bila izčistila, me je bila v prvi službi zapeljala k marsikakemu pretiravanju.«

To priznanje Baragovo je pa najbrž le bolj izraz njegove ponižnosti. Ob vseh sovražnostih in sumničenjih stoji velik pred nami.

Še istega leta 1828 je bil 22. maja prestavljen za tretjega kaplana v Metliko. Zadnji krst v Šmartinu je vpisal 28. maja, zadnji pogreb je imel 24. maja, tri dni prej pa zadnjo poroko. Njegov spomin se je šmartincem tako globoko vtisnil, da so še dolga leta s spoštljivo hvaležnostjo izgovarjali njegovo ime in da je njegova slika na odličnem mestu visela po njih hišah. Tri leta in sedem mesecev se je mudil med njimi.

V Metliki.

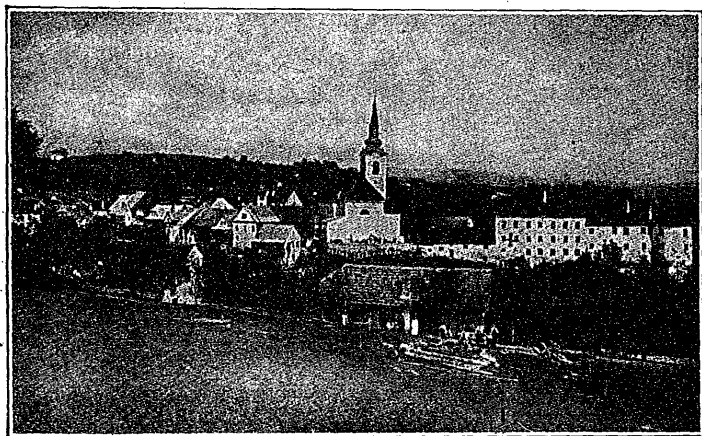
(1828—1830)

Onstran Gorjancev, že na meji Bele Krajine proti Hrvaški, leži v vinorodni okolici prijazna Metlika, nekdanja močna trdnjava zoper Turke in starodavna postojanka križarskega reda. Bog je hotel imeti ondi Barago dve leti za delavca v svojem vinogradu, potem ga pa tako onemogočiti, da je moral obrniti svoje oči proti Ameriki, kjer ga je čakalo še vse lepše delo.

Za župnika in dekana je bil v Metliki takrat Marko Derganc, 53letni Anton Sadavin je bil prvi kaplan, drugi

kaplan pa Janez Zavrl. Župnija je štela okrog 6000 duš. Ljudstvo je bilo dobro, pa versko in kulturno zanemarjeno in je bridko potrebovalo vnetega odposlanca Dobrega pastirja. Skozi Trebnje, kraj mladostnih spominov, se je Baraga pripeljal s skromno opravo v Metliko. Nastanil se je v eni izmed obeh sob sedanjega drugega kaplana. V maticah — katere je pa pisal izključno le župnik in zato v Metliki nimajo ne enega Baragovega podpisa — se omenja prvi njegov pogreb 11. junija 1828; 125 pogrebov še sledi, krstov pa 184.

O Baragovem začetnem delu v Metliki nas pouči njegovo lastno pismo z dne 29. junija 1828 do vodiškega župnika

Metlika. (+ Baragovo stanovanje.)

Jerneja Arkota. Poslal ga je po neki ženski, ki se je iz Karlovca vračala na Gorenjsko pa se je tudi pri njem oglasila; Gorenjci so ga torej še vedno radi videli in obiskovali. V pismu poroča: »Tukaj sem, hvala Bogu, še vedno prav zdrav, čeravno podnebje ni tako zdravo in zlasti voda ne tako sveža kō na Gorenjskem; vendar je bolje, kot sem pričakoval. G. dekan in moja dva čč. tovariša so dobri, zelo prijazni in družni gospodje, s katerimi prav lahko shajam. Župljani so menda tudi precej dobri, kot jih kaplana hvalita; iz lastne skušnje namreč še prav nobenega človeka ne poznam, ker zdaj poleti ni nikogar k spovedi. K zjutranji in dopoldanski službi božji še precej radi prihajajo; pri popoldanskem opraviilu pa cerkev še vedno ni tako polna, kot bi mogla in morala biti. Sploh se opaža na tem vinogradu božjem, da je bil od nekdanj precej zapuščen. V veliko tolažbo mi je, da imam doslej še vse nedelje dve opravili, zjutraj in dopoldne, doma ali na kakšni podružnici, katerih imamo 16, in popoldne krščanski nauk z izpraševanjem otrok

kranjski in deloma tudi po starološki dekaniji že močno razširjena, in sicer baš po Baragovem prizadevanju. Pripomnil je, da odgovarja kaplan le bolj splošno in ne naravnost. Upa, da se bo poboljšal, ako se mu dá ukor, pa v prizanesljivi obliki, »saj je bil k temu protipostavnemu ravnanju, kot se iz vsega vidi, le zapeljan«. Pohvali njegovo brezmadežno duhovsko življenje in njegovo radodarnost. Potem pripomni, da so nekatere ženske preveč navdušene zanj, toda brez njegove vednosti. Tudi opozori škofijstvo, da Baraga zaradi preobilnega spovedovanja zanemarja pouk otrok. Naposled predlaga, da bi ga premestili kam drugam.

Škof Wolf je 19. aprila 1828 sporočil starološkemu dekanu, da je šmartinskega kaplana že poučil in da upa — za kar se je pa bil Baraga že pred preiskavo itak sam odločil —, da bratovščin ne bo več podpiral; dekan pa naj se le še zanaprej bori zoper njih razširjevalce. Župniku Kalanu je pa škof naročil, da naj kaplanovo gorečnost tako vodi, da bo vse stroke dušnega pastirstva enako upošteval.

Ko je Baraga pisal 6. novembra naslednjega leta škofu Wolfu poslovilno pismo, je zapisal med drugim: »Naposled prosim Vašo knezoškofijsko milost za odpuščenje vseh mojih pogrškov v duhovski službi. Prenagljena vnema, katere skušnja še ni bila izčistila, me je bila v prvi službi zapeljala k marsikakemu pretiravanju.«

To priznanje Baragovo je pa najbrž le bolj izraz njegove ponižnosti. Ob vseh sovražnostih in sumničenjih stoji velik pred nami.

Še istega leta 1828 je bil 22. maja prestavljen za tretjega kaplana v Metliko. Zadnji krst v Šmartinu je vpisal 28. maja, zadnji pogreb je imel 24. maja, tri dni prej pa zadnjo poroko. Njegov spomin se je Šmartincem tako globoko vtisnil, da so še dolga leta s spoštljivo hvaležnostjo izgovarjali njegovo ime in da je njegova slika na odličnem mestu visela po njih hišah. Tri leta in sedem mesecev se je mudil med njimi.

V Metliki.

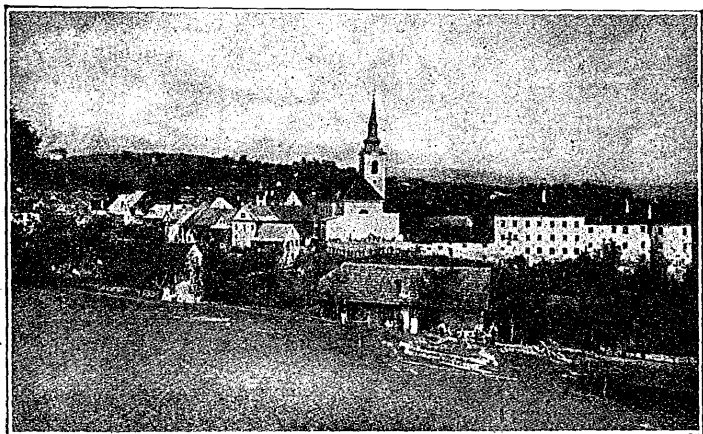
(1828—1830)

Onstran Gorjancev, že na meji Bele Krajine proti Hrvaški, leži v vinorodni okolici prijazna Metlika, nekdanja močna trdnjava zoper Turke in starodavna postojanka križarskega reda. Bog je hotel imeti ondi Barago dve leti za delavca v svojem vinogradu, potem ga pa tako onemogočiti, da je moral obrniti svoje oči proti Ameriki, kjer ga je čakalo še vse lepše delo.

Za župnika in dekana je bil v Metliki takrat Marko Derganc, 53letni Anton Sadavin je bil prvi kaplan, drugi

kaplan pa Janez Zavrl. Župnija je štela okrog 6000 duš. Ljudstvo je bilo dobro, pa versko in kulturno zanemarjeno in je bridko potrebovalo vnetega odposlanca Dobrega pastirja. Skozi Trebnje, kraj mladostnih spominov, se je Baraga pripeljal s skromno opravo v Metliko. Nastanil se je v eni izmed obeh sob sedanjega drugega kaplana. V maticah — katere je pa pisal izključno le župnik in zato v Metliki nimajo ne enega Baragovega podpisa — se omenja prvi njegov pogreb 11. junija 1828; 125 pogrebov še sledi, krstov pa 184.

O Baragovem začetnem delu v Metliki nas pouči njegovo lastno pismo z dne 29. junija 1828 do vodiškega župnika

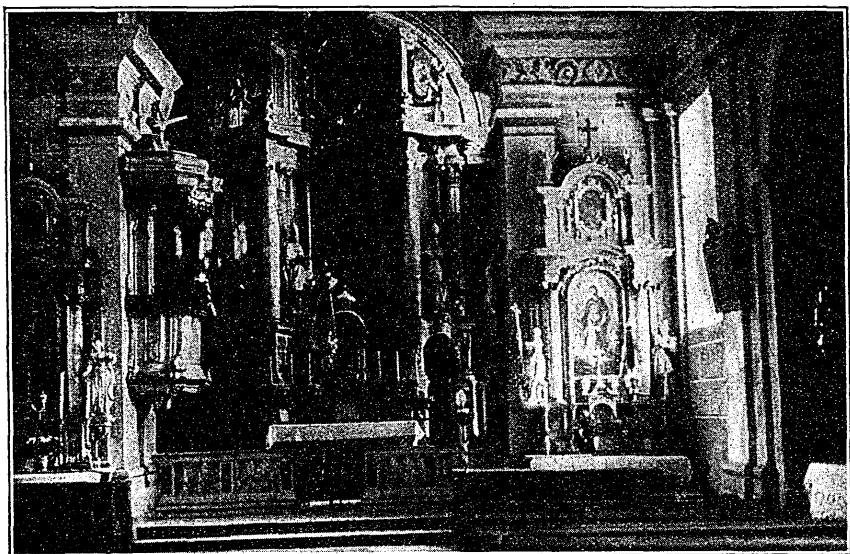

Metlika. (+ Baragovo stanovanje.)

Jerneja Arkota. Poslal ga je po neki ženski, ki se je iz Karlovca vračala na Gorenjsko pa se je tudi pri njem oglasila; Gorenjci so ga torej še vedno radi videli in obiskovali. V pismu poroča: »Tukaj sem, hvala Bogu, še vedno prav zdrav, čeravno podnebje ni tako zdravo in zlasti voda ne tako sveža ko na Gorenjskem; vendar je bolje, kot sem pričakoval. G. dekan in moja dva čč. tovariša so dobri, zelo prijazni in družni gospodje, s katerimi prav lahko shajam. Župljani so menda tudi precej dobri, kot jih kaplana hvalita; iz lastne skušnje namreč še prav nobenega človeka ne poznam, ker zdaj poleti ni nikogar k spovedi. K zjutranji in dopoldanski službi božji še precej radi prihajajo; pri popoldanskem opravilu pa cerkev še vedno ni tako polna, kot bi mogla in morala biti. Sploh se opaža na tem vinogradu božjem, da je bil od nekdanj precej zapuščen. V veliko tolažbo mi je, da imam doslej še vse nedelje dve opravili, zjutraj in dopoldne, doma ali na kakšni podružnici, katerih imamo 16, in popoldne krščanski nauk z izpraševanjem otrok

v cerkvi. Spovedovanja nimam, zato se pa marljivo bavim s čtivom. Bog daj, da bi dobro, koristno in Bogu prav vsečno prebil čas, ki ga bom moral preživeti na tem kraju!»

Tudi Metličanom je Baraga najrajši govoril o božji ljubezni do človeka in o božjem prizanesljivem usmiljenju do spokorjenega grešnika, o božji previdnosti, o vrednosti človeške duše in o zmagoviti moči božje milosti. Da bi jih še tem laže vodil k dobremu, je prevzel tudi popoldanski krščanski nauk z litanijami. Tudi tu so daljni kar čez poldne ostajali pri cerkvi, da so ga še popoldne slišali.

Notranjščina župne cerkve v Metliki.

Ostro je nastopil zoper razvade v ženski noši. V Novicah za l. 1879 piše n. pr. J. Navratil, da so Belokranjice takrat začele nositi črne, iz volne tkane pasove, ki so bili na obeh koncih razcepljeni na več prevoz, ki so jim padale zadaj po belem, drobno nabranem, kratkem krilu. Te prevoze je Baraga imenoval »črne repe« ter si veliko prizadel zoper nje. Nekatero so hodile tudi preveč razgaljene. Zadel je na hud odpor, a ni odnehal. Morda je pa šel malo preveč v malenkosti, ko n. pr. beremo: »Boril se je tudi zoper pustne šeme. Pepelnično sredo so nesli nekateri pusta pokopat. Cela truma jih je bila skupaj, ko so šli po mestnem trgu, grdo našemljeni. Baraga, ki je prav ta čas v cerkvi molil, plane na trg s sv. razpelom v roki, ga visoko dvigne pred njimi in zakliče: „Poglejte ga! Precej prvi dan posta ste gā začeli znova križati!“ Vsi so se hipoma razšli, le eden je ostal in

zaklical, da je kaplan pijan. Baraga mu je pa krotko odgovoril...» Sveta gorečnost ga je razjedala.

K spovedi so Metličani neradi hodili; janzenizem je tako vplival nanje, da niti velikonočne dolžnosti niso vsi opravljali. Baraga jih je pa šel kar po klopih vabit k spovedi. Če se je kdo izgovarjal, da ni pripravljen, ga je peljal v spovednico in ga sam pripravil. Po nekaj tednih so pa že stale dolge vrste ob njegovi spovednici tik glavnega oltarja.

Tudi v Metliki je v svoji sobi imel nedeljsko šolo za ubožnejše otroke. Že prvi mesec jim je naročil 60 abecednikov. Deco je najprej naučil brati in pisati, šele potem je začel z veroukom.

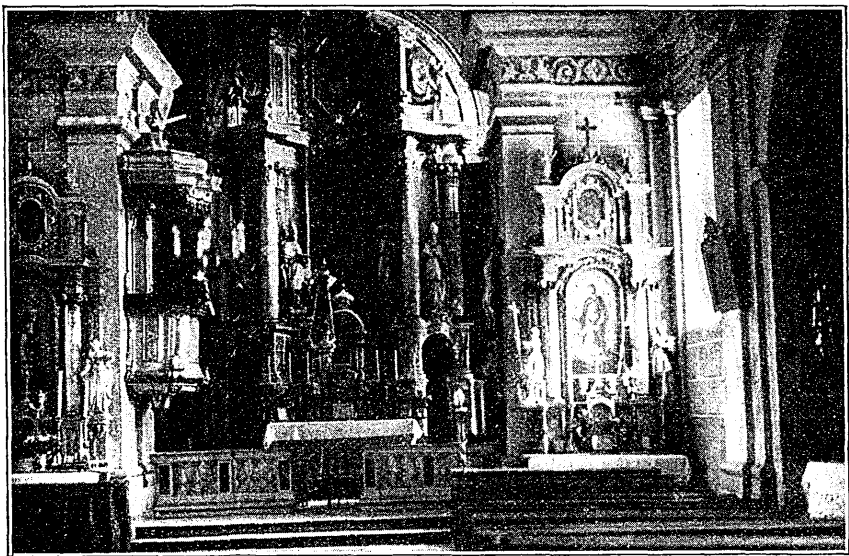
V cerkvi še ni bilo križevega pota. Baraga je pa dobro vedel, kako prav ta pobožnost budi ljubezen do Jezusa in drami duha spokornosti. Hitro je šel na delo in že 28. oktobra, le štiri mesece po njegovem prihodu v Metliko, se je razvrstil svečan sprevod proti cerkvi: fantje so nesli 14 postaj, kupljenih iz večine za Baragov denar. »V veliko veselje mi je bilo, da sem smel lastnoročno obešati podobne. Ne morem povedati, kako so bili vsi ganjeni. Mene so solze oblivale, pa tudi naši župljani jih niso nikoli toliko prelili ko tisto nedeljo. Stopil sem potem na leco in s tolikim ognjem pridigal, da so bili vsi solzni in se je iz mnogih ust potem slišalo, da ostane ta dan Metličanom za vselej v spominu.« Tako je pisal sestri. Še sedaj visi Baragovih 14 postaj križevega pota v metliški cerkvi. Nad vsakim okvirom je križ s sulico in trsom z gobo. Postaje so iste, ko naše sedanje, in ne one, katere je bil l. 1804 določil ljubljanski škof Brigido. Namesto postaj, vzeti zgolj iz ustnega izročila (trojni Kristusov padec pod križem, njegovo srečanje z materjo Marijo in Veronikino dejanje usmiljenja), so namreč

Postaja križevega pota v metliški cerkvi. Denar zanj je zbral Baraga kot metliški kaplan.

v cerkvi. Spovedovanja nimam, zato se pa marljivo bavim s čtivom. Bog daj, da bi dobro, koristno in Bogu prav vsečno prebil čas, ki ga bom moral preživeti na tem kraju!»

Tudi Metličanom je Baraga najrajši govoril o božji ljubezni do človeka in o božjem prizanesljivem usmiljenju do spokorjenega grešnika, o božji previdnosti, o vrednosti človeške duše in o zmagoviti moči božje milosti. Da bi jih še tem laže vodil k dobremu, je prevzel tudi popoldanski krščanski nauk z litanijami. Tudi tu so daljni kar čez poldne ostajali pri cerkvi, da so ga še popoldne slišali.

Notranjščina župne cerkve v Metliki.

Ostro je nastopil zoper razvade v ženski noši. V Novicah za l. 1879 piše n. pr. J. Navratil, da so Belokranjice takrat začele nositi črne, iz volne tkane pasove, ki so bili na obeh koncih razcepljeni na več prevoz, ki so jim padale zadaj po belem, drobno nabranem, kratkem krilu. Te prevoze je Baraga imenoval »črne repe« ter si veliko prizadel zoper nje. Nekatere so hodile tudi preveč razgaljene. Zadel je na hud odpor, a ni odnehal. Morda je pa šel malo preveč v malenkosti, ko n. pr. beremo: »Boril se je tudi zoper pustne šeme. Pepelnično sredo so nesli nekateri pusta pokopat. Cela truma jih je bila skupaj, ko so šli po mestnem trgu, grdo našemljeni. Baraga, ki je prav ta čas v cerkvi molil, plane na trg s sv. razpelom v roki, ga visoko dvigne pred njimi in zakliče: „Poglejte ga! Precej prvi dan posta ste ga začeli znova križati!“ Vsi so se hipoma razšli, le eden je ostal in

zaklical, da je kaplan pijan. Baraga mu je pa krotko odgovoril...« Sveta gorečnost ga je razjedala.

K spovedi so Metličani neradi hodili; janzenizem je tako vplival nanje, da niti velikonočne dolžnosti niso vsi opravljali. Baraga jih je pa šel kar po klopeh vabit k spovedi. Če se je kdo izgovarjal, da ni pripravljen, ga je peljal v spovednico in ga sam pripravil. Po nekaj tednih so pa že stale dolge vrste ob njegovi spovednici tik glavnega oltarja.

Tudi v Metliki je v svoji sobi imel nedeljsko šolo za ubožnejše otroke. Že prvi mesec jim je naročil 60 abecednikov. Deco je najprej naučil brati in pisati, šele potem je začel z veroukom.

V cerkvi še ni bilo križevega pota. Baraga je pa dobro vedel, kako prav ta pobožnost budi ljubezen do Jezusa in drami duha spokornosti. Hitro je šel na delo in že 28. oktobra, le štiri mesece po njegovem prihodu v Metliko, se je razvrstil svečan sprevod proti cerkvi: fantje so nesli 14 postaj, kupljenih iz večine za Baragov denar. »V veliko veselje mi je bilo, da sem smel lastnoročno obešati podobice. Ne morem povedati, kako so bili vsi ganjeni. Mene so solze

oblivale, pa tudi naši župljani jih niso nikoli toliko prelili ko tisto nedeljo. Stopil sem potem na leco in s tolikim ognjem pridigal, da so bili vsi solzni in se je iz mnogih ust potem slišalo, da ostane ta dan Metličanom za vselej v spominu.« Tako je pisal sestri. Še sedaj visi Baragovih 14 postaj križevega pota v metliški cerkvi. Nad vsakim okvirom je križ s sulico in trsom z gobo. Postaje so iste, ko naše sedanje, in ne one, katere je bil l. 1804 določil ljubljanski škof Brigido. Namesto postaj, vzeti zgolj iz ustnega izročila (trojni Kristusov padec pod križem, njegovo srečanje z materjo Marijo in Veronikino dejanje usmiljenja), so namreč

Postaja križevega pota v metliški cerkvi. Denar zanj je zbral Baraga kot metliški kaplan.

jožefinci vstavili nove postaje, vzete iz sv. pisma (Jezus poti krvavi pot, ujamejo ga, bičajo, s trnjem kronajo in obsodijo pred Kajfo). Baraga ima tudi v svojih treh molitvenikih, spisanih v kaplanski dobi, pravilni naš križev pot.

Njemu je pa prinesla ta slovesnost in pobožnost, od l. 1784 državno prepovedana, težke posledice: z župnikom Dergancem je prišlo do spora in do popolnega preloma.

Iz svojega je dal Baraga prenoviti glavni oltar sv. Nikolaja in oba stranska oltarja; prav tako je oskrbel novo cerkveno obleko pri župni cerkvi in pri podružnicah.

Ljudstvo mu je bilo za njegove trude in žrtve iz srca hvaležno in iskreno vdano. Pri stanovskih tovariših pa tudi tu ni našel umevanja. Značilen je tale dogodek: Kaplan Sadavin je prišel nekoč vinjen domov in je velel Baragi, da naj ga sezuje. Baraga je brez obotavljanja pokleknil in ga sezul. Za plačilo ga je pa Sadavin z blatnim škornjem sirovo udaril po glavi. Baraga je vstal, se zahvalil in šel.

Čez eno leto je bil Sadavin prestavljen in na njegovo mesto sta prišla novomašnika Tomaž Čebašek in Franc Čuk. Baraga pa ni postal prvi kaplan, marveč je ostal na tretjem mestu, tako slabo je bil zapisan v škofiji. Oba nova kaplana sta se pridružila župniku in sta Barago odurno zasmehovala ter ovirala pri delu. Hotela sta tudi ljudstvo naščuvati zoper njega, pa nista uspela.

Leta 1830 je Prešernov prijatelj Miha Kastelic prvič izdal Kranjsko Čbelico. Istega leta je pri ljubljanskem knjigarju Janezu Klemensu izšla Baragova Dušna paša na 503 straneh v osmerki, in sicer v 2000 izvodih. Natisnil jo je Jožef Sassenberg. Knjiga ima spredaj sliko Dobrega pastirja sredi ovac, pod njo pa napis: »Jaz sem dobri pastir in poznam svoje ovce. Jan 10, 14.« Vlada je bila dala dovoljenje za natis 9. aprila prejšnjega leta; na odloku sta podpisana Schmidburg in Flödnig. Ljudje so tako željno segli po novem molitveniku, da so ga takoj pokupili. Klemensova knjigarna je spravljala ogromne naklade na trg. Že naslednje leto 1831 je tiskar Jožef Blaznik natisnil Dušno pašo v 3500 izvodih v večji in v 5000 izvodih v manjši obliki. Klemens jo je potem še založil: l. 1835 v 2000 izvodih, l. 1836 v 4000 izvodih, l. 1840 zopet v 4000 izvodih, l. 1841 v 3000 izvodih, l. 1845 kar v 5000 izvodih v manjši in v 2000 izvodih v večji obliki, l. 1852 v 2166 izvodih in l. 1858 v 2000 izvodih. Obsežnost teh naklad spoznamo iz naklade Čbelice, katero so tiskali le v 600 izvodih. Kako ogromno delo je torej izvršil Baraga za Slovence tudi v kulturnem oziru!

Istega leta 1830 je Sassenberg natisnil in Klemens založil tudi drugo Baragovo knjigo v dvanajstercu na VI + 418

straneh, z naslovom: »Od počesčenja in posnemanja Matere božje«. Papir in tisk pa nista bila tako dobra ko pri Dušni paši. Knjiga ni izvirno Baragovo delo, temveč le prevod Engstlerjevega latinskega »Premišljevanja preblazene Device« iz l. 1783, ki je pa zopet bilo le prevod iz francoščine. Sprednji list ima sliko Brezmadežne z napisom: »Vsa lepa si, moja prijateljica, in madeža ni v tebi.« V uvodu govori o Marijini vzvišenosti, potem pa pravi: »Skažimo ji pa čast in ljubezen posebno s posnemanjem njenih svetih zgledov, to ji bo najljubše. Mislimo si v vseh okoliščinah svojega

Tri fare — metliška podružnica.

življenja: kako bi bila Marija v takih okoliščinah storila? — in potlej si prizadenimo, storiti vselej po njenih zgledih.« Pritožuje se, kako malo slovenskih knjig o Mariji je dotlej izšlo, »dasiravno bi se spodobilo, da bi jih veliko imeli, zakaj Marija je posebna patrona slovenskega ljudstva«. In res, l. 1769 je bil izdal o. Marko Pohlin prestavo Sailerjevega latinskega »Marijinega Kempčana«, potem pa skozi 60 let v slovenščini o Mariji ni nič izšlo. Isti o. Pohlin bi bil l. 1783 rad izdal knjižico o brezmadežnem spočetju Marijinem, toda ni dobil dovoljenja.

Razdeljeno je to Baragovo delo v štiri knjige, vsaka knjiga pa v več razdelkov, kjer se razgovarjata Marija in njen služabnik. Zadnji razdelek govori o pobožnosti k sv. Jožefu.

Med tiskom obeh knjig je Baraga 8. oktobra 1829 pisal kranjskemu dekanu Slugi. To pismo nam nazorno kaže, kako se je znal Baraga vznejevoljiti, pa tudi pomiriti. Dekan je bil namreč izrazil željo, da bi knjiga o Mariji kmalu izšla, ker je bil tudi zanjo on dal Baragi pobudo. Baraga se je res obrnil do kanonika Albrechta, kateremu je bil izročil svoje delo, ker mu ga je bil škof Wolf nasvetoval in priporočil; obenem je pa zaprosil škofovega kaplana Simona Vovka, da naj pregleda tisk, kar mu je ta z veliko pripravljenostjo obljubil. »Zdaj pa mi piše,« sporoča Baraga Slugi, »da je za obe moji deli, za molitvenik in za prestavo knjižice o Mariji, postavljenih več korektorjev, ki pa med stavljenjem tiska ne izpreminjajo samo posameznih besed, ampak bodo, kakor, prečastiti, iz pisma g. Vovka lahko sami razvidite, premenili kar cele stavke po novi slavjanščini, ki je našim kranjskim čitateljem tako zoprna. To je zares od sile in tudi nedopustno, kajti če je kakšno delo od škofije in od vlade že potrjeno, ne sme med tiskanjem niti pisatelj ničesar izpreminjati, še manj pa kak korektor. Pa ti naduti ljubljanski korektorji, ki se zdijo samim sebi tako učeni, ki pa so še študentje in nimajo niti najmanjše skušnje o tem, kako počasnega umevanja so kranjski čitalci, zlasti na deželi — ti si dovolijo protipostavne svoboščine, da le morejo prodajati svojo pretirano in zoprno slavjanščino. — Ah, ne morem Vam dopovedati, kako težko mi je to!«

Kaj pa so bili napravili »ti naduti ljubljanski študentje«? Valentin Vodnik je začel od l. 1811 vrvati v slovenski besedni zaklad tudi hrvaške, češke in ruske besede; isto sta delala tudi Matej Ravnikar in Franc Metelko. Mlada duhovščina je držala z njimi, saj so si jo bili sami vzgojili v šolah; ljudstvo pa novega pisanja ni razumevalo, prav tako tudi starejša duhovščina ne.

Prelepi so pa naslednji Baragovi stavki: »Jaz sem knjigo o Mariji, to neprecenljivo delo, z veliko marljivostjo predstavljaj v naš ljudski jezik, preprosto, jasno in razumljivo, in neprestano klical Jezusa in Marijo. Zdaj pa Bog vedi, kakšna bo izšla. Zato sem se vedno bal, prepustiti njen tisk drugim, in sem ga želel sam oskrbeti; zdaj pa, ko to ni več mogoče, prepustim vse božji previdnosti in Marijinemu varstvu; ne bom se več mešal v to, naj ti ljudje delajo, kar hočejo. Bog je dovolj mogočen in lahko napravi tudi najbolj neumljivo knjigo umevno in ljudem koristno, če je to k njegovi božji časti in k časti njegove preslavne Matere. Zato hočem odslej ves uspeh te zadeve mirno prepustiti Bogu, kateri ve, da sem vse storil, kar sem sploh mogel storiti, zdaj pa ne morem ničesar več storiti. Hočem tudi večkrat

Boga prositi, da naj k večji časti njegove presvete Matere podeli tej knjigi blagoslovljen uspeh med našim ljudstvom.«

Kaj mu je bil dekan Sluga, katerega je bil tudi v tem pismu nagovoril z besedami: »Preljubi duhovni oče!«, se vidi tudi iz sklepnih besed pisma: »Ostajam z otroško ljubeznijo in prisrčnim spoštovanjem Vaši velečastnosti vdani in hvaležni sin v Kristusu.«

V Metliki je Baraga prevedel tudi sv. Alfonza Ligvorijskega »Obiskovanje Jezusa Kristusa v presv. Rešnjem Telesu in pozdravljanje Marije, prečiste Device«. Tudi ta knjiga je dve leti ležala v rokopisu in šele l. 1832, ko je bil Baraga že v Ameriki, jo je založil Klemens in natisnil Blaznik v 6000 izvodih na IX + 381 straneh dvanajsterca. Spreдай je naslikana monstranca v odprtem tabernakelju, katero molita dva angela; spodaj je stih iz 94. psalma: »Pridite, molimo Gospoda in pokleknimo pred njim, ker on je Gospod, naš Bog.« Knjiga vsebuje 31 obiskovanj presv. Rešnjega Telesa, od katerih se vsako konča z Marijinim pozdravom. Dodane so vsakdanje navadne molitve in pa prevod obrednika za procesijo presv. Rešnjega Telesa. V uvodu je Baraga zapisal značilne stavke: »Pri obiskovanju presv. Rešnjega Telesa, v presveti družini Jezusovi, boste prav spoznali, kako prazno in ničemurno je vse posvetno veselje; spoznali boste, koliko je vredna naša duša, za katero je Jezus toliko storil in trpel; spoznali boste, kako velika hudobija je greh, ker je le zaradi greha moral Jezus toliko trpeti. Tukaj boste prav spoznali, kako neskončno velika je Jezusova ljubezen do nas, ubogih grešnikov, ker nas pri vsej naši nehvaležnosti in hudobiji vendar ne zapusti in zavrže, ampak čaka ljubeznivo našega spreobrnjenja. Z eno besedo: v obiskovanju presv. Rešnjega Telesa najde vsaka duša največjih milosti, največjih pripomočkov za večno zveličanje in največje ovelsenje.«

Tudi za to delo ga je bil navdušil Sluga. Ker se je pa bal, da bo Baraga prej odšel v Ameriko, preden bo knjigo dokončal, ga je opozarjal, naj brž dovrši prestavo in oskrbi tisk. Dne 9. avgusta 1830 mu je Baraga sporočil, da ima v dveh izvodih že skoro vse na čisto prepisano. Potem pravi: »Upam, da bo to delce našim ljubim Kranjcem, ki tako radi kaj slišijo o našem ljubezni polnem Jezusu, zopet prav dobrodošlo. In sedaj se Vam še enkrat zahvalim, da ste me k temu delu vzbudili. Marsikatero prijetno urico sem že doživel ob njem.« Knjigarnar Klemens je l. 1837 knjigo zopet izdal v 3000, l. 1842 pa kar v 6000 izvodih.

Dne 6. septembra 1830 je Baraga zopet pisal Slugi. Pismo je ohranjeno v škofijskem arhivu ljubljanskem in je zani-

mivo zato, ker je na njem edinem ohranjen Baragov pečat: le Jezusovo ime IHS je na njem. V pismu pravi, da name-rava »zopet začeti delce o Mariji, ali bolje, nadaljevati ga«, ker ga je bil deloma že začel. V njem bo razložen, tako ob-ljublja, tudi rožni venec. Ta spis pa ni nikoli izšel.

Dne 5. septembra 1830 je metliški novomašnik, poznejši postojnski dekan, izbral Barago za slavnostnega govornika pri novi maši. Torej je Baragov ugled kljub nasprotovanju vendarle pri mnogo duhovnikih bil neomajen.

Naslikal Baraga.

III. ZA ŠE VIŠJIM VZOROM

Misel na misijone.

Baraga je uvidel, da se janzenistovsko-jožefinski duh v škofiji še dolgo ne bo dal zatreti; o sebi pa je bil prepričan, da se nikdar ne bo mogel sprijazniti z njim, marveč da mu bo gorečnost ob vedno večji dušni bedi ljudstva še bolj rasla pa ga tudi bolela, ker je bil v Šmartinu dal besedo, da ne bo delal proti volji predstojnikov. Izprevidel je torej, da je njegovo delovno področje drugje, izven mej škofije. Leto za letom je potrpežljivo čakal, da mu božja previdnost pokaže ta neznani cilj.

Francoska revolucija in njene posledice, zlasti v Cerkvni državi, so tudi misijonstvu jako škodile; ko se je pa Evropa umirila, je pozornost za misijone zopet zrasla. Leta 1822 so v Lyonu ustanovili Družbo za širjenje vere, ki še sedaj vsako leto za misijone največ nabere. Podobne družbe so tudi drugje osnovali. Leta 1831 je bil izvoljen za papeža Gregor XVI., ki je bil prej predstojnik Propagande (rimskega osrednjega urada za misijone in širjenje vere) ter je tudi kot papež zvesto podpiral misijonstvo; pod njegovo vlado je Cerkev zlasti v Ameriki lepo napredovala.

Dne 29. maja 1829, eno leto po Baragovem prihodu v Metliko, je na Dunaju ustanovil ondotni nadškof Edvard Milde Leopoldinsko družbo v podporo severnoameriških misijonov. V 37 letih, ko je bil Baraga v Ameriki, je nabrala ogromno vsoto 1,244.085 goldinarjev. Večina teh prejemkov je šlo za najbolj potrebno škofijo Cincinnati (Sinsināti), ustanovljeno šele l. 1821. Papež Leon XII. je Družbo potrdil in ji naklonil velike odpustke. Njena pravila so že 13. maja objavili vsi avstrijski listi, ker je bil družbin zaščitnik, olomuški nadškof in kardinal Rudolf, iz cesarske hiše. Skoro vsem duhovnikom v državi so poslali tudi nemški »Očrt zgodovine cincinnatske škofije v Severni Ameriki«, ki ga je bil na Dunaju dal tiskati cincinnatski generalni vikar Friderik Resé, poznejši škof in Baragov prijatelj. Knjižica obsega 60 strani in je le izvleček iz obširnejšega francoskega poročila, ki ga je bila izdala lyonska Družba za širjenje vere, katera je dotlej edina podpirala mlado severnoameriško cerkev. Opisuje začetne trude svetniškega Edvarda Fenwicka, prvega cincinnatskega škofa. Evropski priseljenci so versko čisto zapuščeni, ker nimajo duhovnikov; njih otroci doraščajo brez zakramentov, mnogi še krščeni niso. Za božjo

mivo zato, ker je na njem edinem ohranjen Baragov pečat: le Jezusovo ime IHS je na njem. V pismu pravi, da name-rava »zopet začeti delce o Mariji, ali bolje, nadaljevati ga«, ker ga je bil deloma že začel. V njem bo razložen, tako ob-ljublja, tudi rožni venec. Ta spis pa ni nikoli izšel.

Dne 5. septembra 1830 je metliški novomašnik, poznejši postojnski dekan, izbral Barago za slavnostnega govornika pri novi maši. Torej je Baragov ugled kljub nasprotovanju vendarle pri mnogo duhovnikih bil neomajen.

Naslikal Baraga.

III. ZA ŠE VIŠJIM VZOROM

Misel na misijone.

Baraga je uvidel, da se janzenistovsko-jožefinski duh v škofiji še dolgo ne bo dal zatreti; o sebi pa je bil prepričan, da se nikdar ne bo mogel sprijazniti z njim, marveč da mu bo gorečnost ob vedno večji dušni bedi ljudstva še bolj rasla pa ga tudi bolela, ker je bil v Šmartinu dal besedo, da ne bo delal proti volji predstojnikov. Izprevidel je torej, da je njegovo delovno področje drugje, izven mej škofije. Leto za letom je potrpežljivo čakal, da mu božja previdnost pokaže ta neznani cilj.

Francoska revolucija in njene posledice, zlasti v Cerkvni državi, so tudi misijonstvu jako škodile; ko se je pa Evropa umirila, je pozornost za misijone zopet zrasla. Leta 1822 so v Lyonu ustanovili Družbo za širjenje vere, ki še sedaj vsako leto za misijone največ nabere. Podobne družbe so tudi drugje osnovali. Leta 1831 je bil izvoljen za papeža Gregor XVI., ki je bil prej predstojnik Propagande (rimskega osrednjega urada za misijone in širjenje vere) ter je tudi kot papež zvesto podpiral misijonstvo; pod njegovo vlado je Cerkev zlasti v Ameriki lepo napredovala.

Dne 29. maja 1829, cno leto po Baragovem prihodu v Metliko, je na Dunaju ustanovil ondotni nadškof Edvard Milde Leopoldinsko družbo v podporo severnoameriških misijonov. V 37 letih, ko je bil Baraga v Ameriki, je nabrala ogromno vsoto 1,244.085 goldinarjev. Večina teh prejemkov je šlo za najbolj potrebno škofijo Cincinnati (Sinsināti), ustanovljeno šele l. 1821. Papež Leon XII. je Družbo potrdil in ji naklonil velike odpustke. Njena pravila so že 13. maja objavili vsi avstrijski listi, ker je bil družbin zaščitnik, olomuški nadškof in kardinal Rudolf, iz cesarske hiše. Skoro vsem duhovnikom v državi so poslali tudi nemški »Očrt zgodovine cincinnatske škofije v Severni Ameriki«, ki ga je bil na Dunaju dal tiskati cincinnatski generalni vikar Friderik Resé, poznejši škof in Baragov prijatelj. Knjižica obsega 60 strani in je le izvleček iz obširnejšega francoskega poročila, ki ga je bila izdala lyonska Družba za širjenje vere, katera je dotlej edina podpirala mlado severnoameriško cerkev. Opisuje začetne trude svetniškega Edvarda Fenwicka, prvega cincinnatskega škofa. Evropski priseljenci so versko čisto zapuščeni, ker nimajo duhovnikov; njih otroci doraščajo brez zakramentov, mnogi še krščeni niso. Za božjo

besedo pa kažejo največjo pripravljenost in tudi mnogi krivoverci bi se dali pridobiti za Cerkev. Prebogata žetev čaka duhovnike tudi v severnih, od Indijancev poseljenih pokrajinah škofije. »Duhovnikov jim manjka in en sam, da, en sam misijonar bi morda zadoščal, da bi se en cel rod teh dobrih Indijancev pridobil za vero,« tako toži generalni vikar. »Kolikokrat je škof Fenwick že klečal pred Bogom in ga rotil, da naj mu pošlje duhovnikov!«

Baraga je prejel to knjižico na sv. Alojzija dan 1. 1829. Do dna duše ga je pretresla in mu bila kot klic iz neba. Tu okovi janzenizma in jožefinizma, neumevanje in preganjanje, tam pa svobodno apostolsko polje in prebogata žetev. Dotlej še nejasno hrepenenje po drugačnih dušno-pastirskih razmerah se mu je zdaj določno izoblikovalo.

Svojo veliko skrivnost je cela dva meseca hranil zase in veliko molil. Dne 10. avgusta je pa oddal na škofijstvo tole prošnjo za odpustnico iz škofije:

Prečastiti knezoškofijski ordinariat!

Že več let gojim željo, iti v misijone in oznanjati evangelij poganom, ki še ne poznajo Boga, ter jim z božjo pomočjo kazati pot do zveličanja. Ta želja se mi je zlasti zadnji dve leti zelo okrepila in razživila, dokler ni ob poročilu o misijonih v Severni Ameriki, zlasti v cincinnatski škofiji, došlem z Dunaja in razdeljenem po škofijah in dekanijah, dozorela v trden sklep, katerega tu najpokorneje sporočam svojemu preč. knezoškofijskemu ordinariatu.

Po zrelem večletnem preudarjanju in po skrbnem raziskovanju božje volje sem se namreč zatrdno odločil, da bom šel v Severno Ameriko na misijone ter tam z božjo pomočjo prinesel luč vere vsaj nekaterim dušam, katere še sedijo v temah poganstva in v senci smrti, in jih po poti edino zveličavne vere pripeljal do nebeškega kraljestva. Da bom pa mogel ta svoj trdni sklep pravilno izvesti, prosim najpokorneje, da mi prečastiti knezoškofijski ordinariat izda odpustnico iz ljubljanske škofije, pod pogojem, da prestopim v škofijo Cincinnati v Severni Ameriki, ter da mi izposluje pri pristojnih oblasteh dovoljenje za izstop iz c. kr. avstrijske države pod pogojem, da vstopim v severnoameriške misijone.

To dvojno prošnjo predlagam prečastitemu knezoškofijskemu ordinariatu kot zelo nujno; saj ni zasebna zadeva, marveč božja zadeva in ne gre zame, ampak za one siromake, ki navzlic dolgim dobam, ki so od postanka krščanstva že pretekle, o teh za zveličanje neizogibno potrebnih naukih še nič ali pa premalo vedo.

Gotovo mu je bilo oko rosno, ko je pisal to pismo.

Škof Wolf je bil, kot je videti, z njegovim sklepom takoj zadovoljen. Baragova gorečnost bi mu bila brez dvoma še naprej delala neprilike, saj je bil škof še vedno vezan po jožefinskih ukazih; zato se ga je rad iznebil. Bil je pa tudi prijetno dirnjen, ker je Baraga nastopil čisto postavno pot, ko je potrkal najprej pri svojem škofu in se je šele potem obrnil na cincinnatski ordinariat.

Dne 26. avgusta je škof Wolf pisal vladi za Baragovo potno dovoljenje. V vlogi pravi, da prav nič ne dvomi o njegovem misijonskem poklicu, saj je bil iz same ljubezni do duhovskega stanu pustil že dovršeno pravoznanstvo in se odpovedal graščini Trebnje. Tudi izjavlja, »da se je odlikoval po posebni, večkrat že kar pretirani dušnopastirski vnemi in da je podpisanemu škofu že pred nekaj leti izrazil željo po misijonih; da je bilo njegovo, ne vedno urejeno vnemo treba večkrat krotiti in brzdati, da pa izvirajo vsa njegova prizadevanja iz pobožnega srca«. Pohvali ga, »da je zglednega življenja in da vse svoje dohodke prav nesebično obrača v dobre namene«. Prosi vlado, naj ga priporoči vodstvu Leopoldinske družbe za podporo.

Friderik Resé, poznejši škof, Baragov prijatelj in podpiratelj.

Dne 28. septembra je Baraga dobil od škofije zaproseno odpustnico. Škof Wolf pohvali v njej njegovo misijonsko namero. Opušča ga — tako pravi uradni slog — z bolestjo, pa z dobrohotnostjo. Tudi mu daje jako lepo spričevalo: »Od l. 1823, ko ste prejeli sv. mašniško posvečenje, ste se kot kaplan neprestano trudili za duše, jim oznanjali božjo besedo in jih spovedovali ter ste se pri tem svetem opraviilu odlikovali z zrelostjo duha, z umerjenostjo, s pobožnostjo, z usmiljenjem do ubogih in z brezmadežnim življenjem, da ste si pridobili spoštovanje in ljubezen pri duhovščini in tudi mojo naklonjenost.«

Nravna izpričevala res niso vselej odkritosrčna. Zdi se pa, da je Wolf Barago resnično zacenil, zlasti odkar je bil ta začel tudi knjige pisati.

Zdaj se je Baraga obrnil še na vodstvo Leopoldinske družbe, da mu izposluje sprejem v cincinnatsko škofijo. Ta mu je rade volje obljubila pomoč, a je izrazila željo, da bi poslej rajši po škofijstvu uravnavala vso zadevo.

Dne 14. oktobra 1829 mu je došlo od vlade izseljeniško dovoljenje pod pogojem, da ga cincinnatski škof sprejme v svojo škofijo, ljubljanski pa odpusti. Ko se to zgodi, izgubi pravico do plače iz verskega zaklada.

Ves vesel je Baraga pisal 4. novembra svoji sestri Amaliji, ki je bila o vseh njegovih dotedanjih težavah dobro poučena in je tiho z njim trpela: »Brezmejna je moja radost, da se je Bog ljubeče ozrl name ter uslišal moje preiskrene prošnje in molitve, ki trajajo že več let.« Pove ji, da je vse zadnje polletje Boga prosil, da naj Leopoldinsko družbo in njegove duhovske in deželske predstojnike tako vodi, da bo mogel z jasnostjo spoznati, kaj hoče Bog od njega; zdaj pa z njegovo namero vsi čudovito soglašajo.

Vendar je bil zaradi počasnega uradnega poslovanja že kar nestrpen. Vsakega dne se mu je zdelo škoda, zato je 6. novembra zaprosil škofa za dovoljenje, da takoj, ko bo glavno delo v spovednici končano, odide v Francijo in Anglijo ter si izpopolni znanje obeh jezikov; tam bi čakal na sprejemno listino iz Cincinnatija. Že se odpoveduje kaplanskemu mestu v Metliki in sploh službi v škofiji. Zahvaljuje se škofu za vse opomine in vsa svarila, ki mu jih je z očetovsko dobrohotnostjo ustno in pismeno dajal, ter da je njegovi misijonski nameri tako uspešno pomagal.

Dne 9. novembra pa mu je škof na zadnji strani njegovega pisma priobčil ukaz, da mora tako dolgo ostati na svojem mestu, da pride sprejemnica iz Amerike, po katero je bila pisala Leopoldinska družba.

Štiri dni nato, 13. novembra, je pa Baraga še sam napisal latinsko prošnjo do škofa Fenwicka za sprejem. Glasi se skoro doslovno tako, kot je bil pred dvema mesecema pisal ljubljanskemu škofijstvu. V njej pravi, da je s solzami bral poročilo, kako malo misijonarjev je tam, žetev pa tako velika. Pripominja, da ima odpustnico iz škofije že v rokah, da pa bo svoje listine šele potem poslal v Cincinnati, kadar bo od tam dobil sprejemnico, da jih brez potrebe ne stavi v nevarnost, da bi se izgubile. Na kratko popiše svoje dosedanje življenje in dostavi, da zna nemško, »ilirsko«, latinsko, francosko, italijansko in angleško.

Prav je storil, da uradnih listin prošnji ni priložil, kajti prošnja se je na potu izgubila in je zaman čakal na odgovor. Bog mu je hotel dati dovolj časa, da vse dobro preudari in si s potrpežljivostjo in molitvijo nabere obilo milosti za svoje bodoče misijonsko delo.

Dne 22. januarja 1830 je pisal sestri, da bo do sv. Jožefa še čakal, potem bo pa prošnjo vnovič odposlal; trdno zaupa na Boga in se mu vsega izroča na voljo; »On je Gospod, njegova presveta volja se naj zgodi.«

*Reverendissimo Domino Domini Eduardo Fenwick, dignissimo
Episcopo Cincinnatiensi.*

Reverendissime Domine Domine! —

*Multo jam tempore ardentissimum in animo sentio desiderium
adjungendi me Missionariis, ut Deo adjuvante saltem aliquibus animabus,
quæ adhuc in tenebris, et in umbra mortis sedent, lumen vera fidei catholica
deferrem, eisque per fidem et Baptismum viam salutis æternæ monstrarem.*

*Deinde omnia mea documenta et testimonia propria vram habebō Re-
verentia Vestra. Interim vero sollemniter hac necessaria rogo: Ego
natus sum die 29. Junii anno 1797 in Styria; in Diocesi Lavacensi
in Imperio Austriaco. Studia mea absolvi partim Lavaci in Styria
partim Viennæ in Austria Presbyterialis Ordinem suscepì die 24. Sep-
tembris anno 1823. Linguas callio germanicam, illyricam, latinam, gallicam,
italicam et anglicam.*

*Hæc commendo me pia memoria Reverentia Vestra, et spero
ego nunquam intermittere orare pro A. A. D. Episcopis meo pastore.*

Mölling die 12. Novembris 1829

Fridericus Barraga
Cooperator in Parochia
Mölling
in Styria inferiori.

Začetek in konec Baragove prošnje za sprejem v ameriške misijone.

Iz njegovih misijonskih misli in načrtov ga je 6. februarja 1830 zdramilo obvestilo, da je njegovi mlajši sestri Antoniji umrl mož Feliks pl. Höffern. Njeno gmotno stanje je bilo že poprej neugodno, zdaj se ji je pa še bolj poslabšalo. Lepša bodočnost se ji je obetala, ko si jo je Matija Čop, Prešernov prijatelj in sošolec njenega brata, izbral za bodočo življensko družico. Pa jo je tudi ta up kruto prevaral: Čop je leta 1835 utonil v Savi. Obubožana aristokratinja je izgubila dušno ravnotežje in se dolgo ni mogla umiriti.

Baraga je 5. aprila še enkrat napisal prošnjo v Cincinnati. To pot je pa dospela in je še sedaj shranjena v arhivu univerze Notre-Dame Ind.

Dne 25. julija je poslal škofijstvu prepis vseh potrebnih listin s prošnjo, da jih overovi ter po Leopoldinski družbi pošlje v Cincinnati. Dne 17. avgusta ga je škof Wolf priporočil Leopoldinski družbi in mu dal skoraj do besede tako spričevalo, kot ga je bil pred letom dni poslal na avstrijsko vlado. Le to dostavlja, da bodoči misijonar telesno ni močan in ga bolj priporoča njegova pobožnost, ki daje mnogo upanja, da bo veliko dobrega storil.

Dne 22. septembra, na 7. obletnico svoje nove maše, je pa Baraga dobil sprejemnico iz Cincinnatija. Generalni vikar Resé ga v njej ljubeznivo vabi, da naj čimprej pride. Kako se je Baragi duša vzradostila, kako se je zahvaljeval Bogu! Vzvišeni cilj mu je šele sedaj, ko so bile vse težave odstranjene, v vsej lepoti zablestel.

Takoj je obvestil ljubljeno sestro. Amalijina ženska duša je pa zdaj plaho vztrepetala ob misli na njegovo dolgotrajno, težavno in nevarno popotovanje proti indijanskemu ozemlju; živo si je predočila nevarnosti, ki ga čakajo v misijonu. Baraga jo je pa potolažil s pismom, ki je prelepa priča njegove svetniške samoodpovedi in njegovega junaškega zaupanja na Boga. Takole ji piše: »Pokarati Te moram, da tako skrbiš zame zavoljo zimskega mraza, lakote, žeje in nevarnosti, ki me čakajo. Pusti, ljuba sestra, prosim Te, vnmear vse te malenkosti! Ko bi se misijonarji ozirali na mraz, vročino, lakoto in žejo, na trud in nevarnosti in podobne težave, bi ne bili še pripeljali toliko poganov v Kristusovo stajo. Ako se trgovci ne izogibajo nobenega vremenca, nobenih težkoč in nevarnosti, da si pridobijo le nekoliko časnega dobička, ki ga morejo uživati le do konca svojega kratkega življenja, — bi li mar vse to moglo motiti mene, ki nimam drugega namena, kot pridobivati duše za nebesa? Pusti torej vse te prazne skrbi, ki Te tako žalostijo, kot pišeš, ter me vsega daruj Bogu!« Besede, vredne sv. Pavla!

Takoj se je začel pripravljati za na pot. Prodal je svojo borno sobno opravo. Precej visoko razpelo hrani sedaj

gospa dr. Sajovičeva v Ljubljani. Dne 25. septembra je imel v Metliki zadnji krst, 5. oktobra pa zadnji pogreb pri Treh farah. Metliško ljudstvo je bilo silno potrto, ko je zvedelo, da ga bo izgubilo. Zadnjo oktobrsko nedeljo je Baraga po krščanskem nauku dodal še nekaj besed v slovo. Vsa cerkev je začela na glas jokati in tudi sam od ganjenosti ni mogel več govoriti. Brž je šel s prižnice ter prosil tovariša, da je imel litanije namesto njega. Po prihodu iz cerkve se je množica usula okrog njega, mu poljubljala roke in obleko in glasno tarnala.

Drugi dan je dospel pred župnišče naročeni voz. Na stotine vernikov se je zbralo, da se poslovijo od dobrega

Proštija v Metliki; pred njo dvorišče, kjer se je Baraga poslavljaj za na pot v Ameriko.

kaplana in še enkrat prejmejo njegov blagoslov. Na glas so žalovali. Takrat se je pa dogodil mučen prizor: župnik in dekan Derganc, ki ga je bila že dlje časa vznemirjala Baragova priljubljenost pri ljudeh in ki je bil zdaj ob tolikih dokazih ljubezni še bolj zadet, mu je začel javno očitati, koliko novotarij je vpeljal, ter ga je vprašal, kdaj bo poplačal dolg, ki ga je še pustil za cerkveno obleko in oltarje. Baragi so stopile solze v oči in je v bridki užaloščenosti rekel: »Gospod dekan, veste, da nimam nič svojega. Če hočete, Vam tole suknjo takoj pustim, drugega ne morem.« Začel je slačiti svojo novo črno suknjo, ki jo je bil dal napraviti za na pot v Ameriko, da je zakril svojo siromašno, obnošeno obleko. Dekan je osramočen povetil glavo ter se obrnil, ljudstvo je pa tako vzrojilo, da je moral korake pospešiti. Tisti nepokriti dolg je bil namreč le malenkosten

in ga je potem sestra Amalija z nekaterimi Metličani tiho poplačala.

Baraga je sedel na voz, vse je jokalo. Ljudje so ustavljali konje, držali za kolesa in vlekli voz nazaj, da bi svojega dobrotnika vsaj še nekaj hipov pridržali v svoji sredi. Baraga je ves objokan še enkrat vstal in jih blagoslovil, zdaj šele se je voz premaknil in odhitel po trgu. Nekateri so se kleče poslovili od njega, drugi so še daleč tekli za njim. Še dolgo potem, ko je bil voz izginil za hišami, se je po trgu slišal pritajen jok in tarnanje. Kot otroci za očetom, tako so Metličani žalovali za dobrim dušnim pastirjem. Bilo je kot v Miletu, ko je sv. Pavel jemal slovo.

Eden od obeh kaplanov je pa zavpil za Barago skozi okno po nemško: »Ti, sveti Fric, Bog te nesil!«

Kot v Šmartinu, tako tudi v Metliki ljudje niso mogli pozabiti Barage. Ko jih je kot misijonar in pozneje kot škof prišel obiskat, so se kar trumoma zgrinjali okrog njega.

Ponekod se bere, da je dekana Derganca v kazen za njegovo neprimerno ravnanje z Barago doletela usoda: da je 13. avgusta 1853 skočil v Kulpo in utonil. To pa ni res, ker ima metliška mrliška knjiga zapisano, da je dekan na ta dan umrl za prsno vodenico in bil previden. Pač pa je kaplan Čebašek kmalu po Baragovem odhodu v Železnikih nenadoma umrl.

Baraga se je na poti zamišljeno oziral na trebanjski grad, na kraj svojih mladostnih spominov. Zaradi Boga ga je bil zapustil in zdaj je drugi gospodaril v njem, dočim njega pelje pot v neznano, hladno tujino. Dne 29. oktobra se je ob pol devetih zvečer v Ljubljani poslovil od srčno ljubljene Amalije in od Antonije. Čeprav sta z Amalijo vedela, da gre po poti, ki mu jo je Bog jasno pokazal, je vendar obema srce krvavelo ob slovesu. Graščakov sin, izšolan pravnik, apostolski duhovnik in izvrsten nabožni pisatelj se je ves ubog in osamljen poslovil od domovine. Njegove zvezde so drugod sijale.

V Cincinnatiju.

(1831)

Svoje popotne doživljaje je Baraga Amaliji v pismih sproti popisal. Dne 30. oktobra 1830 zvečer je že dospel s poštnim brzim vozom v Gradec, na Vseh svetnikov jutro ob šestih pa na Dunaj. Nepopisna hvaležnost do Boga ga je prevzemala, ko je maševal v cerkvi, znani mu še iz akademskih let. Tajnik Leopoldinske družbe, Lichtenberg, sicer svetnega stanu, a ves goreč za misijone, ga je sprejel s svetim veseljem in ga pri sebi nastanil; peljal ga je k raznim

vplivnim osebam ter mu oskrbel 400 goldinarjev podpore od Družbe, čeprav Baraga ni nič prosil. Svetoval mu je, da naj pisma iz Amerike do svojcev pošilja kar po Leopoldinski družbi, prav tako naj mu ti po Družbi oddajajo pisma, da bodo tembolj gotovo prišla. Na Dunaju je Baraga dobil tudi različnih potrebščin za ustanovitev novega misijona: vso mašno opravo, novo monstranco, lep obhajilni kelih, potem mašni kelih, oltarno ploščo s svetinjami, oltarne prte, mašno knjigo, burzo s posodicami za sv. popotnico in sv. poslednje olje itd.

Po 12 dneh je odpotoval z Dunaja in preko Linza in Passaua došel s poštnim brzim vozom v München; potem se je peljal čez Augsburg, Ulm, Stuttgart in na ono stran Rena. V Strassburgu je sprejel ponudeno mu trobarvno francosko kokardo, jo pripel za klobuk in varno potoval dalje. »Moram Ti sporočiti, preljuba sestra, da sem na potu tako veselega srca, da Ti ne morem povedati, in čim bliže prihajam svojemu zaželenemu cilju, tem bolj pogumno in radosno mu hitim naproti. O Bog, h kako neskončni, čisto nezaslужeni sreči si povzdignil svojega služabnika!« vzklika v pismu.

Dne 23. novembra popoldne se je preko Nancyja (Nah-síja) in Meauxa (Mója) pripeljal v Pariz. Mesto je napravilo nanj zelo slab vtis. Z žalostjo je gledal, kako Francozi stavijo spomenike padlim revolucionarjem — pravkar se je bila končala julijska revolucija — in kako so cerkve prazne. Ko je namreč zopet imel »neizmerno srečo«, kot pravi v pismu, da je mogel maševati, je videl pri sveti maši le tri osebe, čeprav je maševal v eni glavnih mestnih cerkvá. Zato se mu je iz žalostne duše izvil vzdih: »O ti ljuba Ljubljana, kako majhna si v primeri s Parizom, vendar vidiš vsak dan toliko svojih otrok pobožno hiteti v cerkve!« Sprva je nameraval ostati nekaj mesecev v Franciji in so mu tudi na Dunaju veleli, naj se pomudi par mesecev v Parizu. Pa ga ni strpelo. Svoje vtise še enkrat opiše 30. novembra iz pristanišča Havre de Grâce (Avr de gras): »V Parizu sem postal vedno bolj žalosten, čim dalje sem se mudil v njem. Tam ni videti ne slišati drugega ko zaničevanje vsega sve-tega in božjega ter brezumno uporniško hlepenje po svo-bodi, katero pa po nesrečni zmedi pojmov vidijo le v tem, da se naj človek oprosti vsega, kar bi blagodejno brzdalo njegovo voljo, ki je tako izkvarjena in k zlemu nagnjena.« V Havre de Grâcu je dobil mladega duhovnika iz južne Francije; lastni župljani so ga bili izgnali in odpravil se je v New York (Nju Jork), da se razmere umirijo. Baraga je bil vesel njegove družbe. Ladja na jadra je že čakala. Pred odhodom je še enkrat pisal sestri. Ko se je izkrcal v New

Yorku, ji je pa tudi brž opisal vso svojo prekomorsko vožnjo. To pismo od 2. januarja 1831 je prvo Baragovo pismo do sestre, ki se je v celoti ohranilo. Takole ji je pisal:

Preljuba Amalija!

Sedaj je vendar prišel srečni trenotek, ko Ti prvikrat pišem iz novega sveta. Srečno smo prejadrali prostrani ocean in zopet sem na suhi zemlji. Ne morem Ti povedati, preljuba Amalija, kako hvaležen sem dobremu nebeškemu Očetu, da vedno tako ljubeče skrbi zame.

Moram Ti na kratko opisati svoje potovanje iz Havre de Grâca do New Yorka. Sicer se na tem potovanju ni nič izrednega prigodilo, a ostalo mi bo za vedno v posebnem spominu, ker je to moje prvo prekomorsko potovanje. Iz Havre de Grâca smo odjadrali 1. decembra nekako ob 10. uri dopoldne; poštna ladja iz Havre de Grâca (kakšnih 10 do 12 jih je) odide namreč 1., 10. in 20. dan vsakega meseca proti New Yorku, prav tako gre tudi iz New Yorka ladja (teh ladij je tukaj tudi do 12) 1., 10. in 20. dan vsakega meseca proti Havre de Grâcu. Te ladje so napravljene nalašč za potnike in za pisma; precej velike so, s tremi jambori, prav lepe in snažne; malo blaga vzamejo s seboj in hitro plovejo. Cena za prostor na ladji je različna, od 40 do 300 goldinarjev. Za prostor v skupni kabini se ne plača več ko 40 goldinarjev; toda moraš imeti s seboj posteljo in potrebna živila, brezplačno se pa dobi udobno ležišče, kakor tudi voda in ogenj. Dogovori se jih več skupaj, da skrbijo za prehrano, in lahko prav poceni shajajo. Če si pa še z enim potnikom najameš kajuto, dobivaš hrano od kapitanske mize, ali tako zvano častniško hrano, in plačaš 150 goldinarjev. Ako pa kdo najame lastno kajuto, dobi hrano od kapitanske mize ter vsakovrstne udobnosti, pa jih je treba dobro plačati s 300 goldinarji. Jaz sem izbral najcenejše in vsa morska vožnja me je z vsem stala le 52 goldinarjev.

Potovanje samo je pa bilo, to moram z veliko hvaležnostjo do Boga priznati, na splošno prav srečno. Takoj prvi dan smo imeli zelo ugoden veter, ki je bil tudi naslednja dva dneva dosti dober; 5. decembra pa (bila je druga adventna nedelja) nas je spravil precej močan vihar, ki se je vzdignil ob štirih zjutraj, v velik strah. Ladja se je zibala od ene strani na drugo, kot bi se hotela prevrniti. Vsi zaboji, kovčegi, zavoji itd., ki niso bili trdno privezani, so se valili vseppek, pri čemer se je marsikaj pokončalo; vihar je strašno tulil med vrvmi jamborov; takoj so zvili vsa jadra, pa eno od največjih, katerega niso mogli dovolj hitro sneti, je vihar posredi razpral.

Valovi so se dvigali do strahovite višine in večkrat udarjali čez krov ladje. Skoro vsi smo ležali v svojih posteljah, ki so trdno pribite, in smo se morali držati z obema rokama, da nas ni ven vrglo. K sreči je ta vihar divjal le poldrug dan in eno noč, ker sicer bi bili morali od gladu pomreti; tisto nedeljo in v ponedeljek dopoldne popotniki namreč niso skoro nič kuhali, sicer pa nam jed sploh ni na misel hodila.

V ponedeljek dopoldne je blagovolil vsemogočni Gospodar narave ukazati vetru in valovom, morje se je pomirilo in imeli smo zopet mirno vreme. Ta vihar nas ni le spravil v velik strah, marveč nas je tudi zanesel nekaj sto angleških milj (angleška milja 1609 m) od prave smeri in je našim popotnikom poškodoval tudi več predmetov, meni pa ne, ker sem jih bil takoj odkraja previdno postavil. Drugače je pa potovanje bilo srečno; imeli smo skoraj vedno ugoden veter, izvzemši kakih pet ali šest dni, in tako smo to veliko razdaljo od Havre de Grâca do New Yorka prejadrali ravno v tridesetih dneh. Semkaj smo dospeli 31. decembra baš ob tisti uri, ob kateri smo bili 1. decembra odšli iz Havre de Grâca. In tako sem stopil še v l. 1830, ki je bilo zame tako pomembno, na novi svet, na ozemlje mojega prihodnjega presrečnega poklica.

Mojemu zdravju pa morska vožnja ni bila k pridu. Takoj drugi dan me je napadla tako zvana morska bolezen; moral sem zelo pogosto bljuvati in vso pot nisem bil nič kaj zdrav, dokler nisem zopet stopil na suho; zdaj se pa zopet prav dobro počutim, še mnogo bolje, kot sem se v Evropi, in tukajšnje podnebje mi prav prija. Od tu bom odpotoval 4. januarja in nadaljeval svoje potovanje proti Cincinnatiju čez Philadelphijo (Filadelfijo) in Baltimore, kjer ima nadškof Severne Amerike svoje sedež. Prometna sredstva so tu tako izvrstna, da se pride od tu do Cincinnatija v štirinajstih dneh. Upam torej, da bom kmalu pripotoval na cilj in da ti bom iz Cincinnatija v treh tednih že zopet pisal. Zdaj Te pa tudi prosim, da mi pišeš na priloženi naslov, brž ko dobiš to pismo; pošlji pa pismo na osrednje vodstvo Leopoldinske družbe. Piši mi med drugim tudi to, ali si prejela vsa moja pisma, ki sem Ti jih pisal s tega popotovanja, namreč dve z Dunaja, eno iz Münchena, eno iz Strassburga, eno iz Pariza, eno iz Havre de Grâca in to iz New Yorka.

Zdaj pa pozdravljam prvikrat iz novega sveta vse svoje sorodnike in znance, zlasti preljubo sestro Antonijo, Tvojega dobrega, vrlega moža, Tvoje otročiče, potem preč. g. Pavška, g. Friderika itd. Molite zame, tudi jaz se vas spomnim pri vsaki sv. maši.

Na ladji nisem mogel maševati, tu pa mašujem zopet vsak dan; tu je veliko katoličanov in štiri katoliške cerkve, tu je tudi sedež katoliškega škofa. Z Bogom!

Tvoj srčno Te ljubeči brat Friderik.

Torej od 160 tedanjih newyorških cerkva so bile le štiri katoliške. Ob drugi priliki se je izrazil, kako močan vtis je napravila nanj newyorška kultura, katera se je pa že takrat brigala »le za časno in posvetno«. Ceste so bile lepe, skoro še vse nove in vse uvrščene v ravne ceste, ki so bile ponekod po več ko uro hoda dolge. New York je imel takrat 250.000 prebivalcev; bil je torej takrat šele dolga vas v primeri s sedanjim sedemmilijonskim mestom.

Dne 4. januarja je stopil na parnik — prvič v svojem življenju — in še do večera dospel v Philadelphijo, ki je bila manjša, pa skoro še ličnejša ko New York. Za pet dni se je ustavil pri izredno prijaznem župniku tamošnje nemške cerkve in 9. januarja po nemško pridigal. Do 8. januarja je imel vso pot kopno, tistega dne je pa začelo na vso moč mesti. V Baltimoreu se je poklonil svojemu nadškofu, ki ga je zelo ljubeznivo in demokratično sprejel. Kot brata sta si podala roke. Baraga pač ni slutil, da se bo prav v tisti hiši kot starček-škof zrušil pod težo prestanih naporov. Malo pred mestom Kolumbus bi se bil kmalu smrtno ponesrečil, ker so se konji splašili, a je bil k sreči z drugimi potniki tik poprej stopil z voza in se šel v gostilno gret.

Ves utrujen, pa tudi ves srečen je 18. januarja 1831 dospel v Cincinnati, največje mesto Zvezne države Ohio (Ohájo), kamor je bilo že v minulem poletju prišlo njegovo pismo. Vsa vožnja od Dunaja ga je stala 365 goldinarjev, pa saj je pot od New Yorka do Cincinnatija štirikrat tako dolga ko iz Ljubljane na Dunaj. Škof Fenwick se ga je nadejal šele v maju. Zato ga je nad vse prisrčno sprejel, ko se mu je šel drugi dan predstaviti. S svojo svetostjo in ljudomilostjo je škof napravil nanj izredno globok vtis; mislil je, da stoji pred sv. Frančiškom Saleškim. Baraga ga je prosil, da bi ga ne poslal misijonarit med evropske priseljence, marveč prav gori na sever med Indijance. Škof je bil njegove želje vidno vesel.

Mesto Cincinnati je bilo komaj 40 let staro; prej je tam šumel pragozd. Imelo je 30.000 prebivalcev, med temi 2000 katoličanov, in le eno katoliško cerkev, ki je bila obenem stolnica in v kateri sta se za službo božjo vsako nedeljo vrstili angleška in nemška skupina. Vsa škofija je štela le 32.000 vernikov.

Škof Fenwick mu je predlagal, da bi čez zimo pastiroval v mestu, na spomlad, ko se odtajajo jezera, bosta pa skupaj šla na sever k Indijancem.

Sestri Amaliji je 21. januarja Baraga navdušeno opisal svojega nadpastirja, ki ga je bila sama ponižnost, prijaznost, pobožnost in vnema za duše. Bil je pa škof Fenwick iz stare angleške družine, ki se je bila ob splošnem odpadu Anglije rajši izselila, kot da bi se bila izneverila pravi veri. Rodil se je l. 1768 v Marylandu (Merilendu) v Združenih državah; stopil je pri Antwerpenu v Belgiji v dominikanski red, bežal pred francoskimi revolucionarji nazaj v Ameriko in misijonaril po državah Ohio in Kentucky (Kentéke). Nešteto jih je spravil od krive vere in od napačnega življenja na pravo pot. Ko je postal prvi cincinnatski škof, je imel le 12 katoličanov; potem se je pa njih število naglo dvigalo. Dokler še niso imeli cerkvá, so obhajali službo božjo zraven velikih lesenih križev. Tudi kot škof je živel prav po redovniško: s petimi duhovniki in štirimi bogoslovci je bival v skromni hiši, v kateri je nastanil tudi Barago.

Baraga je pastiroval Nemcem, ob prostem času se je pa uril v angleščini. Božja previdnost mu je pa še bolj šla na roke: 18leten dijak iz indijanskega rodu Otava, ki se je v Cincinnatiju učil za duhovski stan, ga je začel seznanjati tudi s svojo materinščino. Znanje tujih jezikov je Baragi že takrat zelo prav hodilo, v vseh je spovedoval razen v slovenščini.

Ko je bil od duhovščine nekoč sam doma, so ga poklicali krstit črnca, ki se je smrtno ponesrečil, pa je bil že prej izrazil željo po krstu; v angleščini sta se pogovorila. Pismo z dne 19. marca, v katerem sestri to poroča, zaključí z besedami: »Danes je praznik sv. Jožefa. Tu pri nas ni zapovedan praznik, sicer bi Ti na ta dan ne utegnil pisati. Ves dan mislim na svoje ljube sorodnike in znance, ki imajo tega velikega svetnika za zavetnika, zlasti na dobrega Jožefa in ljubo Josipino. Še vedno vas prav tako ljubim, kot sem vas, ko sem bil še v domovini; živimo sicer v različnih delih sveta in prostrano morje je vmes, vendar so nam misli in srca vedno skupaj in ostanéjo združena v ljubezni, dokler nas ne bo nekoč božja ljubezen še ožje združila v deželi ljubezni. Kmalu pride čas, upam, da še preden prejmeš to pismo, ko bom šel kakih 800 ameriških milj (1287 km) dalje proti severu med divjake, od katerih je že veliko spreobrnjenih. Odondod bom le poredkoma mogel pisati, ker

Škof Edvard Fenwick, ki je Barago sprejel v ameriške misijone.

Na ladji nisem mogel maševati, tu pa mašujem zopet vsak dan; tu je veliko katoličanov in štiri katoliške cerkve, tu je tudi sedež katoliškega škofa. Z Bogom!

Tvoj srčno Te ljubeči brat Friderik.

Torej od 160 tedanjih newyorških cerkva so bile le štiri katoliške. Ob drugi priliki se je izrazil, kako močan vtis je napravila nanj newyorška kultura, katera se je pa že takrat brigala »le za časno in posvetno«. Ceste so bile lepe, skoro še vse nove in vse uvrščene v ravne ceste, ki so bile ponekod po več ko uro hoda dolge. New York je imel takrat 250.000 prebivalcev; bil je torej takrat šele dolga vas v primeri s sedanjim sedemmilijonskim mestom.

Dne 4. januarja je stopil na parnik — prvič v svojem življenju — in še do večera došel v Philadelphijo, ki je bila manjša, pa skoro še ličnejša ko New York. Za pet dni se je ustavil pri izredno prijaznem župniku tamošnje nemške cerkve in 9. januarja po nemško pridigal. Do 8. januarja je imel vso pot kopno, tistega dne je pa začelo na vso moč mestiti. V Baltimoreu se je poklonil svojemu nadškofu, ki ga je zelo ljubeznivo in demokratično sprejel. Kot brata sta si podala roke. Baraga pač ni slutil, da se bo prav v tisti hiši kot starček-škof zrušil pod težo prestanih naporov. Malo pred mestom Kolumbus bi se bil kmalu smrtno ponesrečil, ker so se konji splašili, a je bil k sreči z drugimi potniki tik poprej stopil z voza in se šel v gostilno gret.

Ves utrujen, pa tudi ves srečen je 18. januarja 1831 došel v Cincinnati, največje mesto Zvezne države Ohio (Ohájo), kamor je bilo že v minulem poletju prišlo njegovo pismo. Vsa vožnja od Dunaja ga je stala 365 goldinarjev, pa saj je pot od New Yorka do Cincinnatija štirikrat tako dolga ko iz Ljubljane na Dunaj. Škof Fenwick se ga je nadejal šele v maju. Zato ga je nad vse prisrčno sprejel, ko se mu je šel drugi dan predstaviti. S svojo svetostjo in ljudomilostjo je škof napravil nanj izredno globok vtis; mislil je, da stoji pred sv. Frančiškom Saleškim. Baraga ga je prosil, da bi ga ne poslal misijonarit med evropske priseljence, marveč prav gori na sever med Indijance. Škof je bil njegove želje vidno vesel.

Mesto Cincinnati je bilo komaj 40 let staro; prej je tam šumel pragozd. Imelo je 30.000 prebivalcev, med temi 2000 katoličanov, in le eno katoliško cerkev, ki je bila obenem stolnica in v kateri sta se za službo božjo vsako nedeljo vrstili angleška in nemška skupina. Vsa škofija je štela le 32.000 vernikov.

Škof Fenwick mu je predlagal, da bi čez zimo pastiroval v mestu, na spomlad, ko se odtajajo jezera, bosta pa skupaj šla na sever k Indijancem.

Sestri Amaliji je 21. januarja Baraga navdušeno opisal svojega nadpastirja, ki ga je bila sama ponižnost, prijaznost, pobožnost in vnema za duše. Bil je pa škof Fenwick iz stare angleške družine, ki se je bila ob splošnem odpadu Anglije rajši izselila, kot da bi se bila izneverila pravi veri. Rodil se je l. 1768 v Marylandu (Merilendu) v Združenih državah; stopil je pri Antwerpenu v Belgiji v dominikanski red, bežal pred francoskimi revolucionarji nazaj v Ameriko in misijonaril po državah Ohio in Kentucky (Kentéke). Nešteto jih je spravil od krive vere in od napačnega življenja na pravo pot. Ko je postal prvi cincinnatski škof, je imel le 12 katoličanov; potem se je pa njih število naglo dvigalo. Dokler še niso imeli cerkvá, so obhajali službo božjo zraven velikih lesenih križev. Tudi kot škof je živel prav po redovniško: s petimi duhovniki in štirimi bogoslovci je bival v skromni hiši, v kateri je nastanil tudi Barago.

Baraga je pastiroval Nemcem, ob prostem času se je pa uril v angleščini. Božja previdnost mu je pa še bolj šla na roke: 18leten dijak iz indijanskega rodu Otava, ki se je v Cincinnatiju učil za duhovski stan, ga je začel seznanjati tudi s svojo materinščino. Znanje tujih jezikov je Baragi že takrat zelo prav hodilo, v vseh je spovedoval razen v slovenščini.

Ko je bil od duhovščine nekoč sam doma, so ga poklicali krstit črnca, ki se je smrtno ponesrečil, pa je bil že prej izrazil željo po krstu; v angleščini sta se pogovorila. Pismo z dne 19. marca, v katerem sestri to poroča, zaključuje z besedami: »Danes je praznik sv. Jožefa. Tu pri nas ni zapovedan praznik, sicer bi Ti na ta dan ne utegnil pisati. Ves dan mislim na svoje ljube sorodnike in znance, ki imajo tega velikega svetnika za zavetnika, zlasti na dobrega Jožefa in ljubo Josipino. Še vedno vas prav tako ljubim, kot sem vas, ko sem bil še v domovini; živimo sicer v različnih delih sveta in prostrano morje je vmes, vendar so nam misli in srca vedno skupaj in ostanemo združena v ljubezni, dokler nas ne bo nekoč božja ljubezen še ožje združila v deželi ljubezni. Kmalu pride čas, upam, da še preden prejmeš to pismo, ko bom šel kakih 800 ameriških milj (1287 km) dalje proti severu med divjake, od katerih je že veliko spreobrnjenih. Odondod bom le poredkoma mogel pisati, ker

Škof Edvard Fenwick, ki je Barago sprejel v ameriške misijone.

tam ni pošť in se morejo pisma le ob dobrih priložnostih pošiljati do Cincinnatija. Zbogom torej, preljuba Amalija, in moli pridno s svojimi ljubimi otročiči zame, kot si mi obljubila, kar me izredno veseli in tolaži.«

Iz Cincinnatija je hodil Baraga tudi na daljša misijonska pota. V zvezni državi Indiani je nekoč naletel na Slovenca, ki je bil prej v francoski službi, od tam je pa odšel v Ameriko. Doma je bil iz Metlike in se je pisal Peter Pohek. Za ženo je imel Alzačanko in se mu je dobro godilo; pa ker zaradi prevelike daljave ni mogel v cerkev, je kot veren katoličan sklenil vse prodati in se kje blizu cerkve nastaniti. Ko je Baraga 10. avgusta 1831 z daljnega severa to pisal sestri, jo je prosil, naj to sporoči tudi metliškem dekanu. Torej je v svoji plemenitosti že docela pozabil na vse metliške težave in krivice.

Škof Fenwick je Baragi odločil indijansko misijonsko postajo Arbres Croche (Arbre Kroš), ležečo na vzhodni obali Michiganskega (Mišigenskega) jezera. Dne 21. aprila 1831 se je Baraga vzdignil na pot, ki je tako dolga kot iz Ljubljane do Varšave. Odšel je dva tedna prej ko škof, da bi svoje jezikovno znanje spotoma porabil za dušnopastirska opravila. Svoje potovanje je 10. avgusta opisal sestri, 22. avgusta pa Leopoldinski družbi, in sicer obakrat s skoro istimi besedami, kot je to tudi pozneje večkrat storil: najprej je napravil osnutek, potem ga je pa dvakrat prepisal. Včasih je pa kar sestri naročil, naj njegovo pismo pošlje na Dunaj, ali pa naj ga dá brati prijateljem ali dobrotnikom misijona. Baragova pisma iz prvih dveh let je po naročilu škofa Wolfa l. 1833 predstavil in izdal višnjegorski župnik Janez Cigler v knjižici »Bratovščina sv. Leopolda«.

Baragov popis tega potovanja proti njegovi prvi misijonski postaji nam pokaže, kako je takratnim priseljencem manjkalo duhovnikov in kako zapuščeni so bili glede vere. Ponekod so tudi protestantje prišli k Baragi in ga prosili, da je še njim govoril božjo besedo. Blizu mesteca Miamisburg je našel 81letnega starčka Irca, ki je bil napol slep in gluha in že dolgih 50 let ni imel prilike za sv. zakramente. Bival je z ženo v borni koči, kjer so stanovale še tri drugoverke, versko povsem zanemarjene, s svojimi nekrščenimi otroki. Vseh pet otročičev je Baraga krstil, zraven pa potihem molil, da bi jih Bog ali k sebi vzel ali pa prestavil v ugodnejše okoliščine.

V Daytonu je počakal škofa in preko Detroita sta se 28. maja 1831 po odtajanem Huronskem jezeru pripeljala do Arbres Crochea.

»Želje so mi izpolnjene; živim med nevednimi, večina poganskimi divjaki in nepregledno polje se odpira moji delavnosti, ker po neskončnem usmiljenju božjem sem jaz edini misijonar cincinnatske škofije, ki živim med samimi divjaki,« je Baraga vzkliknil v omenjenem pismu do sestre.

Baragovi Indijanci.

Indijanci niso prvotni prebivalci Amerike. Pred njimi je tam bivalo pleme, ki jih je po izobrazbi in umetnosti daleč prekašalo; razvaline ogromnih okopov iz ila, starih

Indijanec Sioux s svojo družino.

do 2000 let, pričajo o njem. Indijanci so najbrž prišli preko Beringovega zaliva iz srednje Azije; po telesnih in dušnih svojstvih so namreč sorodni z Mongoli. V Južni Ameriki jih je mnogo več ko v Severni; Mehika jih ima n. pr. do šest milijonov, Združene države s Kanado vred pa le pol milijona. Jezikovno se med seboj ločijo v 11 jezikovnih skupin, docela različnih med seboj; vsaka od teh skupin ima pa zopet svoje rodove, ki so si slični, kot so si n. pr. posamezne slovanske skupine.

Tam, kjer niso beli vplivali nanje, so Indijanci ohranili svoje temne nagone, ki znajo včasih zločesto izbruhniti. Z belimi so bili in bodo ostali sovražniki. Najhujši med severnoameriškimi Indijanci je rod Sioux (Sju) v Dakoti.

tam ni pošt in se morejo pisma le ob dobrih priložnostih pošiljati do Cincinnatija. Zbogom torej, preljuba Amalija, in moli pridno s svojimi ljubimi otročiči zame, kot si mi obljubila, kar me izredno veseli in tolaži.«

Iz Cincinnatija je hodil Baraga tudi na daljša misijonska pota. V zvezni državi Indiani je nekoč naletel na Slovence, ki je bil prej v francoski službi, od tam je pa odšel v Ameriko. Doma je bil iz Metlike in se je pisal Peter Pohek. Za ženo je imel Alzačanko in se mu je dobro godilo; pa ker zaradi prevelike daljave ni mogel v cerkev, je kot veren katoličan sklenil vse prodati in se kje blizu cerkve nastaniti. Ko je Baraga 10. avgusta 1831 z daljnega severa to pisal sestri, jo je prosil, naj to sporoči tudi metliškem dekanu. Torej je v svoji plemenitosti že docela pozabil na vse metliške težave in krivice.

Škof Fenwick je Baragi odločil indijansko misijonsko postajo Arbres Croche (Arbre Kroš), ležečo na vzhodni obali Michiganskega (Mišigenskega) jezera. Dne 21. aprila 1831 se je Baraga vzdignil na pot, ki je tako dolga kot iz Ljubljane do Varšave. Odšel je dva tedna prej ko škof, da bi svoje jezikovno znanje spotoma porabil za dušnopastirska opravila. Svoje potovanje je 10. avgusta opisal sestri, 22. avgusta pa Leopoldinski družbi, in sicer obakrat s skoro istimi besedami, kot je to tudi pozneje večkrat storil: najprej je napravil osnutek, potem ga je pa dvakrat prepisal. Včasih je pa kar sestri naročil, naj njegovo pismo pošlje na Dunaj, ali pa naj ga dá brati prijateljem ali dobrotnikom misijona. Baragova pisma iz prvih dveh let je po naročilu škofa Wolfa l. 1833 prestavil in izdal višnjegorski župnik Janez Cigler v knjižici »Bratovščina sv. Leopolda«.

Baragov popis tega potovanja proti njegovi prvi misijonski postaji nam pokaže, kako je takratnim priseljencem manjkalo duhovnikov in kako zapuščeni so bili glede vere. Ponekod so tudi protestantje prišli k Baragi in ga prosili, da je še njim govoril božjo besedo. Blizu mesteca Miamisburg je našel 81letnega starčka Irca, ki je bil napol slep in gluha in že dolgih 50 let ni imel prilike za sv. zakramente. Bival je z ženo v borni koči, kjer so stanovale še tri drugoverke, versko povsem zanemarjene, s svojimi nekrščenimi otroki. Vseh pet otročičev je Baraga krstil, zraven pa potihem molil, da bi jih Bog ali k sebi vzel ali pa prestavil v ugodnejše okoliščine.

V Daytonu je počakal škofa in preko Detroita sta se 28. maja 1831 po odtajanem Huronskem jezeru pripeljala do Arbres Crochea.

»Želje so mi izpolnjene; živim med nevednimi, večina poganskimi divjaki in nepregledno polje se odpira moji delavnosti, ker po neskončnem usmiljenju božjem sem jaz edini misijonar cincinnatske škofije, ki živim med samimi divjaki,« je Baraga vzkliknil v omenjenem pismu do sestre.

Baragovi Indijanci.

Indijanci niso prvotni prebivalci Amerike. Pred njimi je tam bivalo pleme, ki jih je po izobrazbi in umetnosti daleč prekašalo; razvaline ogromnih okopov iz ila, starih

Indijanec Sioux s svojo družino.

do 2000 let, pričajo o njem. Indijanci so najbrž prišli preko Beringovega zaliva iz srednje Azije; po telesnih in dušnih svojstvih so namreč sorodni z Mongoli. V Južni Ameriki jih je mnogo več ko v Severni; Mehika jih ima n. pr. do šest milijonov, Združene države s Kanado vred pa le pol milijona. Jezikovno se med seboj ločijo v 11 jezikovnih skupin, docela različnih med seboj; vsaka od teh skupin ima pa zopet svoje rodove, ki so si slični, kot so si n. pr. posamezne slovanske skupine.

Tam, kjer niso beli vplivali nanje, so Indijanci ohranili svoje temne nagone, ki znajo včasih zločesto izbruhniti. Z belimi so bili in bodo ostali sovražniki. Najhujši med severnoameriškimi Indijanci je rod Sioux (Sju) v Dakoti.

Leta 1860 so navalili na »bledo polt« ob Mississippiju ter strašno klali in zverinsko mučili priseljence vseh narodnosti. Država jih je potem polovala brez števila in po več sto so jih po raznih trdnjavah pobesili. Naš misijonar Pirc je videl tako skupino ujetih sinov pustinje, kako so mrko čakali na vrv. V Severni Ameriki živijo zdaj Indijanci po »reservacijah«; to so ozemlja, ki jih tujec ne sme prestopiti; ob njih so posebne trdnjave za vojaštvo, ki varuje njih pravice pa skrbi tudi za zdravnike, učitelje in uradnike, ki zlasti pazijo, da jim kdo ne vtihotapi »ognjene vode«, to je žganja, do katerega imajo Indijanci silno strast. Zadnja desetletja se pa Indijanci čezdalje bolj spajajo z belimi in potomci teh mešanih zakonov so telesno krepki in nadarjeni, kot sploh vsako križanje rodov obudi nove sile.

Baraga je deloval med rodovoma Otava in Očipve, ki pripadata jezikovni skupini Algonkin, katera ima 14 rodov. Nekdaj so morali biti zelo številni in mogočni; imeli so visoko kulturo, o čemer priča njih čudovito bogati, gibljivi in izraziti jezik; v neprestanih vojnah so pa posiroveli in se zredčili. Rod Otava je ob Baragovem prihodu štel le še 4000 duš, Očipve pa 20.000. Otavani so bivali večinoma na Dolnjem Michiganu, to je na polotoku med Huronskim (Hjurnskim) in Michiganskim jezerom; Očipvejci so pa živeli na južni obali Gornjega jezera (Lake Superior, izg. Lejk Sjurírier), na tako zvanem Gornjem Michiganu, in na zapadni obali tega jezera.

Huronsko jezero meri v površini 58.000 km² (vsa dravska banovina pa 16.000 km²), Michigansko 60.000 km², Gornje jezero pa celó 81.000 km² in je sploh največje od vseh jezer, ki imajo sladko vodo. Vsa ta tri velikanska jezera imajo čisto vodo in so izredno bogata rib, podnebje ob njih je pa mrzlo, da so jezera velik del leta zamrzla. Posebnih naravnih lepot gori ni, gozdi večinoma še sedaj pokrivajo oba Michigana.

Po tem velikanskem ozemlju so Indijanci svobodno živeli ob lovu in ribarjenju. Evropski priseljenci jih niso gonili proč, pač pa so jim zasedli in izsekali lovišča ter jih tako izročili gladu in izumiranju, ker se Indijanec noče lotiti kakšnega drugega dela. Z Evropci so prišle mednje tudi razne bolezni, zlasti koze, ki so pomorile včasih po cele naselbine, ker se Indijanci niso znali prav nič varovati.

Indijance Otava in Očipve je Baraga opisal v posebni knjigi, ki je bila tudi na slovensko prevedena. Njegove označbe pa veljajo le bolj o poganskih Indijancih; krščanstvo je namreč tudi nje čudovito prerodilo. Da bomo Baragovo delovanje bolj razumeli, pogledjmo nekoliko te sinove gozdov in obrečij!

Pražnje oblečen Indijanec.

Telesne lastnosti Indijancev. Na splošno so le srednjeveliki in srednjekrepki. Obraz imajo širok in oglat. Njih »bakrena« polt je prav za prav le zagorela, in sicer je pri starejših še bolj temna ko pri mladini. Njih črne oči imajo nenavadno lep izraz. Lasje so črni in žimasti

Leta 1860 so navalili na »bledo polt« ob Mississippiju ter strašno klali in zverinsko mučili priseljence vseh narodnosti. Država jih je potem polovila brez števila in po več sto so jih po raznih trdnjavah pobesili. Naš misijonar Pirc je videl tako skupino ujetih sinov pustinje, kako so mrko čakali na vrv. V Severni Ameriki živijo zdaj Indijanci po »reservacijah«; to so ozemlja, ki jih tujec ne sme prestopiti; ob njih so posebne trdnjave za vojaštvo, ki varuje njih pravice pa skrbi tudi za zdravnike, učitelje in uradnike, ki zlasti pazijo, da jim kdo ne vtihotapi »ognjene vode«, to je žganja, do katerega imajo Indijanci silno strast. Zadnja desetletja se pa Indijanci čezdalje bolj spajajo z belimi in potomci teh mešanih zakonov so telesno krepki in nadarjeni, kot sploh vsako križanje rodov obudi nove sile.

Baraga je deloval med rodovoma Otava in Očipve, ki pripadata jezikovni skupini Algonkin, katera ima 14 rodov. Nekdaj so morali biti zelo številni in mogočni; imeli so visoko kulturo, o čemer priča njih čudovito bogati, gibljivi in izraziti jezik; v neprestanih vojnah so pa posiroveli in se zredčili. Rod Otava je ob Baragovem prihodu štel le še 4000 duš, Očipve pa 20.000. Otavani so bivali večinoma na Dolnjem Michiganu, to je na polotoku med Huronskim (Hjurnskim) in Michiganskim jezerom; Očipvejci so pa živeli na južni obali Gornjega jezera (Lake Superior, izg. Lejk Sjudipirier), na tako zvanem Gornjem Michiganu, in na zapadni obali tega jezera.

Huronsko jezero meri v površini 58.000 km² (vsa dravska banovina pa 16.000 km²), Michigansko 60.000 km², Gornje jezero pa celó 81.000 km² in je sploh največje od vseh jezer, ki imajo sladko vodo. Vsa ta tri velikanska jezera imajo čisto vodo in so izredno bogata rib, podnebje ob njih je pa mrzlo, da so jezera velik del leta zamrzla. Posebnih naravnih lepot gori ni, gozdi večinoma še sedaj pokrivajo oba Michigana.

Po tem velikanskem ozemlju so Indijanci svobodno živeli ob lovu in ribarjenju. Evropski priseljenci jih niso gonili proč, pač pa so jim zasedli in izsekali lovišča ter jih tako izročili gladi in izumiranju, ker se Indijanec noče lotiti kakšnega drugega dela. Z Evropci so prišle mednje tudi razne bolezni, zlasti koze, ki so pomorile včasih po cele naselbine, ker se Indijanci niso znali prav nič varovati.

Indijance Otava in Očipve je Baraga opisal v posebni knjigi, ki je bila tudi na slovensko prevedena. Njegove označbe pa veljajo le bolj o poganskih Indijancih; krščanstvo je namreč tudi nje čudovito prerodilo. Da bomo Baragovo delovanje bolj razumeli, pogledjmo nekoliko te sinove gozdov in obrečij!

Praznje oblečen Indijanec.

Telesne lastnosti Indijancev. Na splošno so le srednjeveliki in srednjekrepki. Obraz imajo širok in oglat. Njih »bakrena« polt je prav za prav le zagorela, in sicer je pri starejših še bolj temna ko pri mladini. Njih črne oči imajo nenavadno lep izraz. Lasje so črni in žimasti

ter jih le na tilniku prirezujejo; navadno jim tudi na starost ne osivé. Čelo je nizko, usta široka. Brke in brado si moški populijo, da se laže barvajo (lepotičijo). Hodijo drugače ko mi: noge postavljajo v ravni črti eno pred drugo, kot bi šli po ozki brvi; zato je njih gaz le ozka in gre Evropec težko po njej. Ženske so kratkonoge in se pri hoji neokretno zibljejo. Čute imajo zelo ostre in že od daleč razpoznajo človeka; tudi sluh je izvrsten, zato potihem govorijo in na lovu že iz šuma spoznajo zverjad.

Duševna svojstva. Med lepimi lastnostmi Indijancev poudarja Baraga zlasti njih gostoljubnost, katere niti osovraženemu belokožcu ne odrečejo. Indijanec rajši sam strada, da le more drugega pogostiti. Med seboj si radi pomagajo in skopuštvu silno sovražijo. Ne kradejo in ne lažejo. Njih svobodoljubnost je brezmejna. Jako so občutljivi, da jih že malenkost razveseli, pa tudi hudo užali. Po večini so dobro nadarjeni in v šoli izvrstno uspevajo, če se le potrudijo. Tudi lepe govorniške zmožnosti imajo.

Baraga je pa zapisal o njih, da imajo veliko več slabih ko dobrih lastnosti. Njih lenoba je za nas nepojmljiva. Možje ležijo po cele dneve v svojih kočah in pušijo, le glad jih prisili k delu; tudi žene so lene. Indijanec je lahkomišeln in se ne zmeni za bodočnost; kadar se jim je lov ali ribarstvo dobro obneslo, je vsa okolica sita, potem pa stradajo. Brez hrane lahko več dni vzdržijo, ker so od mladega utrjeni. Zadolžijo se radi, a ne plačajo. Njih značilna poteza je tudi maščevalnost, ki se druží s potuhnjenostjo in zahrbtnostjo: kadar so užaljeni, se potajijo, a se še čez več let tako strastno zmaščujejo, kot bi bili pravkar užaljeni. Do sovražnikov so strašno neusmiljeni. Kadar pridejo v trajen stik z belimi, so nekaj časa silno ponosni in domišljavi; ko pa uvidijo svojo zaostalost in nezmožnost, se vdajajo topi malodušnosti, ne da bi si znali pomagati.

Obleka. Do prihoda Evropecev so se oblačili v kože, v Baragovem času so jim pa kanadski trgovci posredovali blago iz evropskih tvornic. Obleko si krasijo s trakovi, koraldami in kraguljčki. Na snago ne pazijo, se ne preoblačijo, ne perejo in skoro nikoli ne umijejo. Za delavnik nosijo srajco iz belega platna in suknjo do kolen; pozimi oblečejo po vrhu še plašč z rokavi. Nosijo dokolenke, in sicer tudi, če so bosi. Ženska delavniška obleka se skoro nič ne loči od moške, le da imajo možje za pasom nož in mehur za tobak. Ženske hodijo gologlave, moški si pa zataknejo v lase nekaj peres. Možje si slikajo telo: iz sežganih kož naredo črn prah, nasujejo ga na kožo, potem pa vbadajo z iglami, ostrimi kamni ali z ribjimi kostmi razne like ali pa podobe živali, ptic in rib, zlasti onih, ki so znak celega rodu.

Obraz si počrnijo, če žalujejo; za vesele slavnosti se pa pobarvajo rdeče s črnkastimi progami in raznobarvnimi pikami. Prazniška obleka je bolj pestra. Ljubijo žive barve, zlasti rdečo; za barvno ubranost pa nimajo čuta. Navadno imajo zrcala s seboj in se ogledujejo v njih.

Stanovanje in hrana. Ob Baragovem prihodu so Indijanci stanovali le v vigvamih, to je kočah, narejenih tako, da so v krogu ali elipsi zasadili v zemljo dolge drogove, jih v sredi upognili in na vrhu zvezali; to ogrodje so pokrili

Indijanska družina, prazniško oblečena.

z brezovim lubjem, s pleteno slamo ali z bivoljimi kožami in le na vrhu je ostala odprtina za svetlobo in dim; kajti v vigvamu vedno gori in moški in ženske veliko kadijo. Sobne opreme ne poznajo, kvečjemu dolgo klop, po kateri polegajo, drugače pa čepijo na tleh na lubju. V vsakem vigvamu živi po večini več sorodnih si družin; v njem pa imajo tudi pse za lov in vožnjo, ki so skoro edina domača žival. Tako preprosto obliko stanovanja jim je vsililo lovsko in ribiško življenje, v katerem se morajo mnogo seliti.

Kuhinjska posoda je ali iz bakra ali pa iz lubja in zasmoljena. Jedo kar z rokami. Za jed nimajo določenih časov in jo uživa vsak zase. Jedo tudi pse, mačke, volkove itd.; gabi se jim pa mleko, sir in maslo; tudi juho mečejo proč in pijejo čaj namesto nje.

ter jih le na tilniku prirezujejo; navadno jim tudi na starost ne osivé. Čelo je nizko, usta široka. Brke in brado si moški populijo, da se laže barvajo (lepoticijo). Hodijo drugače ko mi: noge postavljajo v ravni črti eno pred drugo, kot bi šli po ozki brvi; zato je njih gaz le ozka in gre Evropec težko po njej. Ženske so kratkonoge in se pri hoji neokretno zibljejo. Čute imajo zelo ostre in že od daleč razpoznajo človeka; tudi sluh je izvrsten, zato potihem govorijo in na lovu že iz šuma spoznajo zverjad.

Duševna svojstva. Med lepimi lastnostmi Indijancev poudarja Baraga zlasti njih gostoljubnost, katere niti osovraženemu belokožcu ne odrečejo. Indijanec rajši sam strada, da le more drugega pogostiti. Med seboj si radi pomagajo in skopuštvu silno sovražijo. Ne kradejo in ne lažejo. Njih svobodoljubnost je brezmejna. Jako so občutljivi, da jih že malenkost razveseli, pa tudi hudo užali. Po večini so dobro nadarjeni in v šoli izvrstno uspevajo, če se le potrudijo. Tudi lepe govorniške zmožnosti imajo.

Baraga je pa zapisal o njih, da imajo veliko več slabih ko dobrih lastnosti. Njih lenoba je za nas nepojmljiva. Možje ležijo po cele dneve v svojih kočah in pušijo, le glad jih prisili k delu; tudi žene so lene. Indijanec je lahkomišeln in se ne zmeni za bodočnost; kadar se jim je lov ali ribarstvo dobro obneslo, je vsa okolica sita, potem pa stradajo. Brez hrane lahko več dni vzdržijo, ker so od mladega utrjeni. Zadolžijo se radi, a ne plačajo. Njih značilna poteza je tudi maščevalnost, ki se druží s potuhnjenostjo in zahrbtnostjo: kadar so užaljeni, se potajijo, a se še čez več let tako strastno zmaščujejo, kot bi bili pravkar užaljeni. Do sovražnikov so strašno neusmiljeni. Kadar pridejo v trajen stik z belimi, so nekaj časa silno ponosni in domišljavi; ko pa uvidijo svojo zaostalost in nezmožnost, se vdajajo topi malodušnosti, ne da bi si znali pomagati.

Obleka. Do prihoda Evropecev so se oblačili v kože, v Baragovem času so jim pa kanadski trgovci posredovali blago iz evropskih tvornic. Obleko si krasijo s trakovi, koraldami in kraguljčki. Na snago ne pazijo, se ne preoblačijo, ne perejo in skoro nikoli ne umijejo. Za delavnik nosijo srajco iz belega platna in suknjo do kolen; pozimi oblečejo po vrhu še plašč z rokavi. Nosijo dokolenke, in sicer tudi, če so bosi. Ženska delavniška obleka se skoro nič ne loči od moške, le da imajo možje za pasom nož in mehur za tobak. Ženske hodijo gologlave, moški si pa zataknejo v lase nekaj peres. Možje si slikajo telo: iz sežganih kož naredo črn prah, nasujejo ga na kožo, potem pa vbadajo z iglami, ostrimi kamni ali z ribjimi kostmi razne like ali pa podobe živali, ptic in rib, zlasti onih, ki so znak celega rodu.

Obraz si počrnijo, če žalujejo; za vesele slavnosti se pa pobarvajo rdeče s črnkastimi progami in raznobarnimi pikami. Prazniška obleka je bolj pestra. Ljubijo žive barve, zlasti rdečo; za barvno ubranost pa nimajo čuta. Navadno imajo zrcala s seboj in se ogledujejo v njih.

Stanovanje in hrana. Ob Baragovem prihodu so Indijanci stanovali le v vigvamih, to je kočah, narejenih tako, da so v krogu ali elipsi zasadili v zemljo dolge drogove, jih v sredi upognili in na vrhu zvezali; to ogrodje so pokrili

Indijanska družina, prazniško oblečena.

z brezovim lubjem, s pleteno slamo ali z bivoljimi kožami in le na vrhu je ostala odprtina za svetlobo in dim; kajti v vigvamu vedno gori in moški in ženske veliko kadijo. Sobne opreme ne poznajo, kvečjemu dolgo klop, po kateri polegajo, drugače pa čepijo na tleh na lubju. V vsakem vigvamu živi po večini več sorodnih si družin; v njem pa imajo tudi pse za lov in vožnjo, ki so skoro edina domača žival. Tako preprosto obliko stanovanja jim je vsililo lovsko in ribiško življenje, v katerem se morajo mnogo seliti.

Kuhinjska posoda je ali iz bakra ali pa iz lubja in zasmoljena. Jedo kar z rokami. Za jed nimajo določenih časov in jo uživa vsak zase. Jedo tudi pse, mačke, volkove itd.; gabi se jim pa mleko, sir in maslo; tudi juho mečejo proč in pijejo čaj namesto nje.

Živinoreje skoro ne poznajo. Tudi poljedelstvo je malenkostno in posadijo le nekaj krompirja, koruze, buč, graha in boba. Edino poljsko orodje jim je motika. Radi pa nabirajo divji riž, ki je sličen ovsu. Sladkor dobivajo iz soka sladkornega javora, ki raste po gozdovih. Ko postane javor zgodaj spomladi muževen, ga na več mestih navrtajo in po žlebičkih teče sok v posode iz brezovega lubja. V bližini postavijo vigvame in v njih kuhajo ta sok tako dolgo, da se zgosti in strdi. Ko se shladi, ga zdrobijo v rumenkast prah. Belokožci jim dajejo za ta sladkor obleko in živila. Sladkorni sok je tudi dobra pijača.

O b r t. V Baragovem času so imeli čolne iz brezovega lubja, ki je bilo sešito z lesenimi vitrami, zasmoljeno in pritrjeno na lahko leseno ogrodje. Čoln je imel jamborček in jadro. Le take čolne so namreč lahko prenašali med ribarjenjem čez plitvine, slapove in brzice ter iz ene reke v drugo. S temi čolni pa ne smejo veslati tik do brega, da s krhkim lubjem ne zadenejo ob kamne; zato že prej skočijo ven in nesejo čoln, tovor in tudi potnike na breg. S seboj imajo lubje, vitre in smolo, da vsako poškodbo sproti zakrpažo.

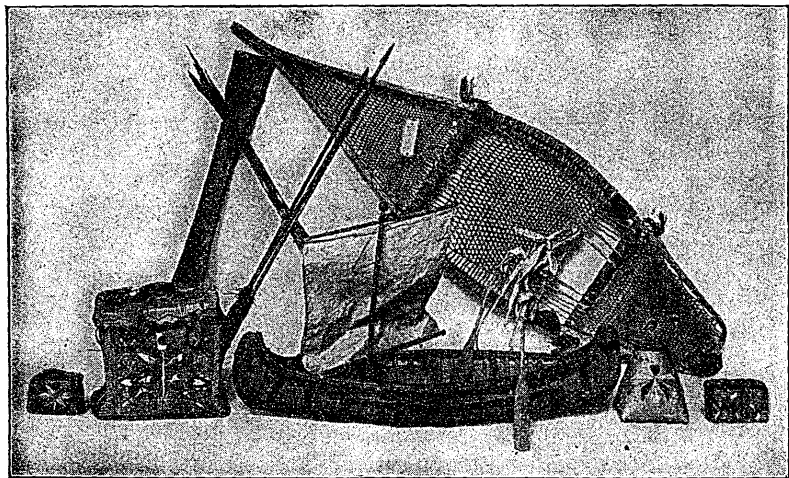
V njih deželi zapade sneg tudi dva do tri metre visoko. Da pa morejo tudi takrat na lov, rabijo krplje, to je močan, lesen, volovski kambi podoben okvir, en do poldrug meter dolg in 30 cm širok, prepleten s kitami srne ali pa z jermeni iz srnine; znotraj sta počez dva kosa lesa, na katera navežejo prednji del čevlja, ker peta mora biti prosta in morajo le prsti nositi krplje. Take krplje so lahke in se ne udirajo; sneg se na njih ne nabira, ampak sproti zdrkne skozi jermenena. Kdor jih pa ni vaje, pri hoji veliko trpi, ker mora eno krpljo zanašati okrog druge.

Pozimi se Indijanci vozijo tudi na saneh s pasjo vprego. Sani so iz dolge deske, ki je spredaj navzgor zapognjena in ima ob straneh nekaj ročic. Jako so porabne za potovanja skozi zasnežene gozde, kjer ni ne potov ne gazi. Dva psa lahko dolgo časa vozita par oseb in se ne upehata kmalu.

To bi bila — razen izdelovanja lokov, sulic in bojevalnih sekir (tomahavkov) — skoro edina moška obrt Otavanov in Očipvejcev. Njih žene pa znajo dokaj dobro šivati in plesti iz bičevja lepe preproge, delati lične košarice in glinaste posode.

L o v i n r i b a r j e n j e. O sebi Indijanci s ponosom trdijo, da jim je sam Veliki duh ob stvarjenju odločil lov in ribarjenje za vir prehrane, dočim je belim naložil poljedelstvo in živinorejo. Lova so od mladega navajeni, že dečki prožijo lok. Odrasli so v Baragovi dobi streljali tudi že s puškami. Pravi strokovnjaki so v nastavljanju pasti in

zank. Medvede radi zalezejo v njih zimskem spanju. Lovne živali so jim še bobri, vidre, ježevci, divje mačke, volkovi, srne, jeleni, losi, turi in severni jeleni; teh, zlasti ko se v jeseni selijo v krdelih vedno po isti poti proti jugu in na spomlad nazaj na sever, na tisoče polovijo v posebne ograje. Na lovu mine Indijanca vsa lenoba in po cele dneve sledi živali. Srčni so, pa tudi oprezni in na lovu malokdo izgubi življenje. V gozdu se razgledajo po solncu in zvezdah, po mahu in po mladikah nekaterih dreves. Čudovito poznajo vse značilnosti posameznih živali.

Krplje, puščice, škatlice in čolniček iz lubja, v kakršnem se je vozil Baraga po misijonih. (Baragov dar Ljubljanskemu muzeju.)

Ribarijo z ostmi, trnki in mrežami, ki jih znajo razpletati tudi pod led, potem pa preležijo v strupenem mrazu po cele dneve na ledu.

Družinsko življenje. Ženska je Indijancu manj vredno bitje, zato so zanemarjene, neuke in nesnažne. Ob prihodu Evropecev Indijanci niso poznali stalnega zakona, ampak so se za vsako malenkost ločili in znova poročali; mož je lahko imel po več žena in tudi obratno; živeli so torej kot živali. Pod vplivom belih se je pa vztrajno boljšalo, še preden so sami postali kristjani; vendar pa je tudi še Baraga našel slučaje mnogoženstva in mnogomoštva. Krščanskim Indijancem je pa zakon zelo svet; Baraga in Pirc tudi poudarjata, kako čisto preživijo svojo mladost.

Za poroko se po navadi kar starši domenijo in ne vprašajo sina ali hčere za privoljenje. Zaroka in poroka sta prav preprosti, srce ne pride dosti do izraza. Po poroki se ženin priseli v vigvam nevestinih staršev, kjer pa ostane

tujec, dokler se mu ne rodi prvi otrok. Takoj po rojstvu dobi otrok ime, navadno po kakšni živali in njeni lastnosti. Spremljevalec našega misijonarja Čebulja se je n. pr. imenoval Madvegven, to je Šumenje perutnic. Malokdo pa ohrani prvo ime, ampak si izbere drugega, ali mu ga pa drugi zdenejo po kakšni svojski lastnosti.

Vzgoja otrok je skrajno pomanjkljiva, ker starši slepo ljubijo otroke ter jim vse dovolijo. Za umrlimi otroki dolgo in po cela leta žalujejo, zlasti za najmlajšim, in se še krstiti ne dajo, če je ta umrl brez krsta, da bi po smrti ne bili drugje kot on; če je pa najmlajši otrok krščen, je z njim pridobljena tudi ostala družina. Telesno otrok skoro nikoli ne kaznujejo, kvečjemu s postom, ki je pa hkrati utrjevanje za poznejša pomanjkanja. Otroke učijo le bolj z zgledom ko z besedo. Do staršev otroci nimajo dosti spoštovanja in ljubezni. Če kateri od njiju zboli na lovu in morajo ostali drugam, pustijo bolniku nekoliko hrane in kotliček za kuho, kresilo in gobo, potem ga pa brezsrčno prepustijo njegovi usodi.

Vera poganjskih Indijancev. Verovali so v dobre in zle bogove, v nižje in višje. Nobenega božanstva pa niso pojmovali kot zgolj duhovno bitje, ampak kot človeka, le da je neviden. Svečenikov v pravem smislu niso poznali; v vsaki vasi je bilo določenih nekaj mož, da so peli in bobnali pri daritvah, ki so jih opravljali zasebniki.

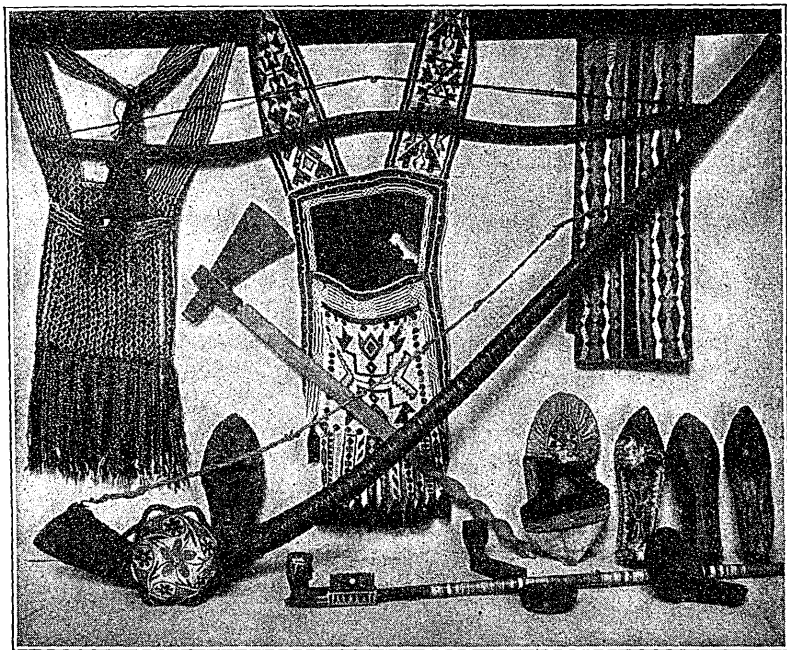
Dobra božanstva imajo po njih naziranju ozek stik z zemljo in ljudmi. Zato pa so Indijanci od nekdanj svojo deželo tako ljubili, ker so jo bogovi tolikokrat počastili s svojo navzočnostjo. Zlih bogov so se še bolj bali ko dobrih in so jim zato tudi bolj pogosto darovali, in sicer po navadi tobakovo listje na skalah, o katerih so menili, da so njih bivališča, zlasti če so imele podobo kakšne živali. V Baragovi dobi so ob uspelem lovu radi darovali dele svojega plena.

Splošno razširjeni so bili med njimi verski spevi in pesmi. Zvečer so se zbrali okrog ognja in se oglašali, počoč eden za drugim. Med petjem so neprestano udarjali na velik boben, ki se je v tihih nočeh daleč razlegal. Baraga je neštetokrat moral poslušati ta motni, žalostni odmev. Tako so peli po več dni, včasih po cele tedne. Vmes so v posebnih plesnih vigvami skakali ves dan od enega konca do drugega kot iz uma; ko se je eden utrudil, ga je izmenjal drugi. Indijanski plesi so bili včasih zelo nenravni.

Pred vigvami so radi postavljali doprsne ali pa celotne sohe bogov-varuhov, ovite krog glave z rutami; na stebre so jim pa obešali pisane trakove ali pa ptičja peresa. Manjše sohice so imeli tudi v kočah ali so jih pa kar s seboj nosili.

O posmrtnem življenju so bili po večini trdno prepričani, le da so si ga različno mislili. Posmrtna sreča jim je bila brez lova in ribarjenja neumljiva in nemogoča; zato so dali rajnim vse lovske in ribarske potrebščine v grob. Nekateri so verovali v preseljevanje duš.

Družabno življenje. Nekdaj so bili Indijanci krepkeje organizirani. Ves rod je imel vrhovnega poglavarja, ki je svojo moč večkrat razširil tudi nad sosedne rodove. Vsako selišče je pa tudi imelo svojega poglavarja.

Izdelki indijanske domače obrti: Torbe, lok, bojna sekira (tomahavk), rog, mirovna pipa, obútała. (Baragov dar Ljubljanskemu muzeju.)

Obe oblasti nista bili dedni, izbrali so vselej najbolj hrabrega, prebrisanega in zgovornega. Edine postave so Indijancem bili ukazi poglavarjev in zborovanj. V Baragovih časih so pa le še posamezne vasi imele svoje poglavarje in še ti so imeli prav malo oblasti; vse pereče zadeve so se obravnavale na zborovanjih.

Pred zborovanjem so poslali fante v sosedna selišča; nesli so s seboj niz školjk na svilenem traku, ki je bil rdeč, zelen, bel ali črn, kakršna je pač bila zadeva, ki so jo mislili skupno preudariti. Če so pa hoteli pritegniti še sosedni rod, so jim nesli poleg venca školjk še veliko in umetno izdelano »mirovno pipo« (kálumet) iz rdečega ali črnega kamna. Če so člani povabljenega rodu na svojem

tujec, dokler se mu ne rodi prvi otrok. Takoj po rojstvu dobi otrok ime, navadno po kakšni živali in njeni lastnosti. Spremljevalec našega misijonarja Čebulja se je n. pr. imenoval Madvegven, to je Šumenje perutnic. Malokdo pa ohrani prvo ime, ampak si izbere drugega, ali mu ga pa drugi zdenejo po kakšni svojski lastnosti.

Vzgoja otrok je skrajno pomanjkljiva, ker starši slepo ljubijo otroke ter jim vse dovolijo. Za umrlimi otroki dolgo in po cela leta žalujejo, zlasti za najmlajšim, in se še krstiti ne dajo, če je ta umrl brez krsta, da bi po smrti ne bili drugje kot on; če je pa najmlajši otrok krščen, je z njim pridobljena tudi ostala družina. Telesno otrok skoro nikoli ne kaznujejo, kvečjemu s postom, ki je pa hkrati utrjevanje za poznejša pomanjkanja. Otroke učijo le bolj z zgledom ko z besedo. Do staršev otroci nimajo dosti spoštovanja in ljubezni. Če kateri od njiju zboli na lovu in morajo ostali drugam, pustijo bolniku nekoliko hrane in kotliček za kuho, kresilo in gobo, potem ga pa brezsrčno prepustijo njegovi usodi.

Vera poganških Indijancev. Verovali so v dobre in zle bogove, v nižje in višje. Nobenega božanstva pa niso pojmovali kot zgolj duhovno bitje, ampak kot človeka, le da je neviden. Svečenikov v pravem smislu niso poznali; v vsaki vasi je bilo določenih nekaj mož, da so peli in bobnali pri daritvah, ki so jih opravljali zasebniki.

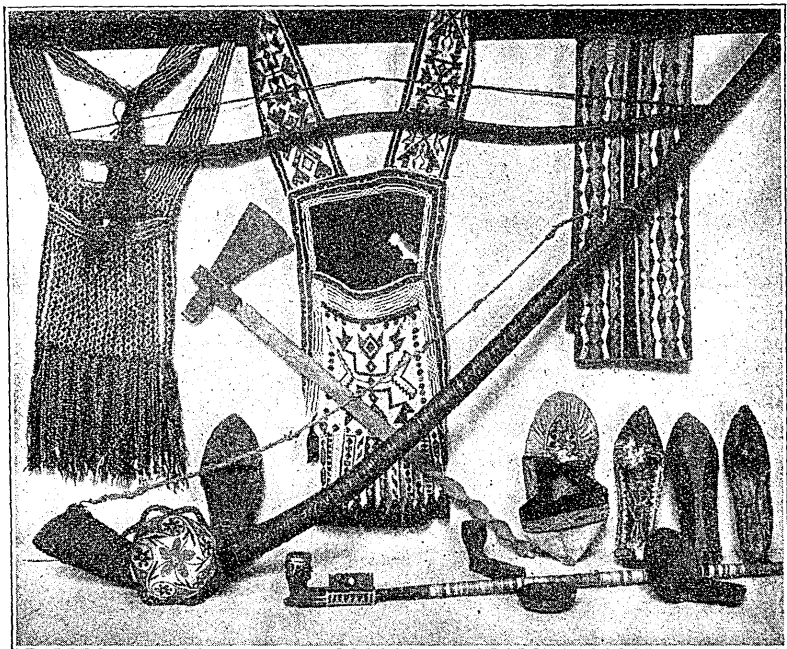
Dobra božanstva imajo po njih naziranju ozek stik z zemljo in ljudmi. Zato pa so Indijanci od nekdanj svojo deželo tako ljubili, ker so jo bogovi tolikokrat počastili s svojo navzočnostjo. Zlih bogov so se še bolj bali ko dobrih in so jim zato tudi bolj pogosto darovali, in sicer po navadi tobakovo listje na skalah, o katerih so menili, da so njih bivališča, zlasti če so imele podobo kakšne živali. V Baragovi dobi so ob uspelem lovu radi darovali dele svojega plena.

Splošno razširjeni so bili med njimi verski spevi in pesmi. Zvečer so se zbrali okrog ognja in se oglašali, pojoč eden za drugim. Med petjem so neprestano udarjali na velik boben, ki se je v tihih nočeh daleč razlegal. Baraga je neštetokrat moral poslušati ta motni, žalostni odmev. Tako so peli po več dni, včasih po cele tedne. Vmes so v posebnih plesnih vigvami skakali ves dan od enega konca do drugega kot iz uma; ko se je eden utrudil, ga je izmenjal drugi. Indijanski plesi so bili včasih zelo nenravni.

Pred vigvami so radi postavljali doprsne ali pa celotne sohe bogov-varuhov, ovite krog glave z rutami; na stebre so jim pa obešali pisane trakove ali pa ptičja peresa. Manjše sohice so imeli tudi v kočah ali so jih pa kar s seboj nosili.

O posmrtnem življenju so bili po večini trdno prepričani, le da so si ga različno mislili. Posmrtna sreča jim je bila brez lova in ribarjenja neumljiva in nemogoča; zato so dali rajnim vse lovske in ribarske potrebščine v grob. Nekateri so verovali v preseljevanje duš.

Družabno življenje. Nekdaj so bili Indijanci krepkeje organizirani. Ves rod je imel vrhovnega poglavarja, ki je svojo moč večkrat razširil tudi nad sosedne rodove. Vsako selišče je pa tudi imelo svojega poglavarja.

Izdelki indijanske domače obrti: Torbe, lok, bojna sekira (tomahavk), rog, mirovna pipa, obúta. (Baragov dar Ljubljanskemu muzeju.)

Obe oblasti nista bili dedni, izbrali so vselej najbolj hrabrega, prebrisanega in zgovornega. Edine postave so Indijancem bili ukazi poglavarjev in zborovanj. V Baragovih časih so pa le še posamezne vasi imele svoje poglavarje in še ti so imeli prav malo oblasti; vse pereče zadeve so se obravnavale na zborovanjih.

Pred zborovanjem so poslali fante v sosedna selišča; nesli so s seboj niz školjk na svilenem traku, ki je bil rdeč, zelen, bel ali črn, kakršna je pač bila zadeva, ki so jo mislili skupno preudariti. Če so pa hoteli pritegniti še sosedni rod, so jim nesli poleg venca školjk še veliko in umetno izdelano »mirovno pipo« (kálumet) iz rdečega ali črnega kamna. Če so člani povabljenega rodu na svojem

zborovanju sklenili, udeležiti se posvetovanja, so to pipo skupno popušili, če ne, so jo pa s školjkami vred vrnili.

Zborovanja se vrše ali na prostem ali pri poglavarju ali pa v kakem drugem vigvamu. V sredi gorijo ognji, veliko tobaka je pripravljenega, vsak prižge svojo pipo. Dolgo molčijo in se držijo silno modro. Poglavar obrazloži zadevo, nakar se tiho pogovarjajo, potem pa drug za drugim oglašajo k besedi. Kdor se strogo ne drži zborovalnih predpisov in običajev, ki so seveda očitvidno pretirani, je hudo kaznovan. Cele dolge govore si zapomnijo tako, da vsak prevzame en del in ga zato še posebno pazno posluša, doma pa sestavijo celoto.

Poglavar je po navadi tudi sodnik in hkrati krvnik, če niso že sorodniki izvršili krvne osvete.

B o l e z e n i n s m r t. Svojega zdravja Indijanec ne varuje dosti. Ves vroč se uleže na lovu na zmrazilo zemljo ali sneg in čaka živali. Sušica je med njimi zelo razširjena. Le malo jih dočaka visoko starost.

V težki bolezni ali pa če mu je prestana bolezen pustila neljube posledice, se poganski Indijanec kar usmrti. Življenje pri njih sploh malo pomeni, zato tudi strahu pred smrtjo ne poznajo in tudi ženske hladnokrvno pričakujejo konca, mrmrajoč smrtno pesem.

Strel izpred vigvama naznani sosedom smrt. Takoj za tem se izvrši pogreb. Mrliča zavijejo v lubje in zagrebejo v plitev grob, poprej ga pa — če so pogani — bodrijo, naj se na potovanju proti deželi duhov ne plaši pred težavami. Nad grobom napravijo hišico iz lubja ali pa kar cel vigvam ter se vsa družina preseli vanj. Na grob nosijo še dolgo časa jedi, ki jih sicer požro psi, oni pa trdijo, da so jih použili rajni. Vse sorodstvo mora dlje časa žalovati, to je, obraz si črno barvati, ne se striči in nositi najslabšo obleko. Večkrat pridejo h grobu jest in pit, bobnat in uprizarjat mrliški ples. Tudi krščeni Indijanci se držijo teh starodavnih šeg, kolikor niso v nasprotju s krščanstvom.

P o k r i s t j a n j e v a n j e I n d i j a n c e v. Do Baragove dobe se je krščanstvo med Indijanci širilo skoro izključno le po francoskih misijonarjih, ker je indijansko ozemlje bilo pod vplivom takrat še francoske Kanade. Misijonstvo je namreč bistveno spadalo k francoskim kolonialnim načrtom. Ko so si Francozi osvajali severnoameriške pokrajine, so postopali povsem drugače ko Angleži. Angleški priseljenci so bili namreč kmetje in so hoteli imeti lastno zemljo, zato so potiskali Indijance počasi, pa vztrajno proti zapadu. Poldrugo stoletje so rabili, preden so prišli do gorovja Alleghany (Elegejne), zasedeno ozemlje je pa dobilo čisto angleško lice in je bilo za kmetijstvo marljivo izrab-

Malik (totem) Indijancev. (Stoji v Linkolnovem parku v Chicagi.)

ljeno. Leta 1840 je bilo v Združenih državah 13 milijonov ljudi, ki so bili, razen v mestih, skoro sami kmetje. Francoski kanadski priseljenci so pa bili iz večine trgovci, ki so seveda hiteli tja, kjer je bilo največ domačinov. Iskali so stikov in prijateljstva z njimi in jih niso tirali z njih zemlje, ki je torej vzlic novim priseljencem ohranila svoj indijanski

zborovanju sklenili, udeležiti se posvetovanja, so to pipo skupno popušili, če ne, so jo pa s školjkami vred vrnili.

Zborovanja se vrše ali na prostem ali pri poglavarju ali pa v kakem drugem vigvamu. V sredi gorijo ognji, veliko tobaka je pripravljenega, vsak prižge svojo pipo. Dolgo molčijo in se držijo silno modro. Poglavar obrazloži zadevo, nakar se tiho pogovarjajo, potem pa drug za drugim oglašajo k besedi. Kdor se strogo ne drži zborovalnih predpisov in običajev, ki so seveda očitvidno pretirani, je hudo kaznovan. Cele dolge govore si zapomnijo tako, da vsak prevzame en del in ga zato še posebno pazno posluša, doma pa sestavijo celoto.

Poglavar je po navadi tudi sodnik in hkrati krvnik, če niso že sorodniki izvršili krvne osvete.

B o l e z e n i n s m r t. Svojega zdravja Indijanec ne varuje dosti. Ves vroč se uleže na lovu na zmrzlo zemljo ali sneg in čaka živali. Sušica je med njimi zelo razširjena. Le malo jih dočaka visoko starost.

V težki bolezni ali pa če mu je prestana bolezen pustila neljube posledice, se poganski Indijanec kar usmrti. Življenje pri njih sploh malo pomeni, zato tudi strahu pred smrtjo ne poznajo in tudi ženske hladnokrvno pričakujejo konca, mrmrajoč smrtno pesem.

Strel izpred vigvama naznani sosedom smrt. Takoj za tem se izvrši pogreb. Mrliča zavijejo v lubje in zagrebejo v plitev grob, poprej ga pa — če so pogani — bodrijo, naj se na potovanju proti deželi duhov ne plaši pred težavami. Nad grobom napravijo hišico iz lubja ali pa kar cel vigvam ter se vsa družina preseli vanj. Na grob nosijo še dolgo časa jedi, ki jih sicer požro psi, oni pa trdijo, da so jih použili rajni. Vse sorodstvo mora dlje časa žalovati, to je, obraz si črno barvati, ne se striči in nositi najslabšo obleko. Večkrat pridejo h grobu jest in pit, bobnat in uprizarjat mrliški ples. Tudi krščeni Indijanci se držijo teh starodavnih šeg, kolikor niso v nasprotju s krščanstvom.

P o k r i s t j a n j e v a n j e I n d i j a n c e v. Do Baragove dobe se je krščanstvo med Indijanci širilo skoro izključno le po francoskih misijonarjih, ker je indijansko ozemlje bilo pod vplivom takrat še francoske Kanade. Misijonstvo je namreč bistveno spadalo k francoskim kolonialnim načrtom. Ko so si Francozi osvajali severnoameriške pokrajine, so postopali povsem drugače ko Angleži. Angleški priseljenci so bili namreč kmetje in so hoteli imeti lastno zemljo, zato so potiskali Indijance počasi, pa vztrajno proti zapadu. Poldrugo stoletje so rabili, preden so prišli do gorovja Alleghany (Elegejne), zasedeno ozemlje je pa dobilo čisto angleško lice in je bilo za kmetijstvo marljivo izrab-

Malik (totem) Indijancev. (Stoji v Linkolnovem parku v Chicagi.)

ljeno. Leta 1840 je bilo v Združenih državah 13 milijonov ljudi, ki so bili, razen v mestih, skoro sami kmetje. Francoski kanadski priseljenci so pa bili iz večine trgovci, ki so seveda hiteli tja, kjer je bilo največ domačinov. Iskali so stikov in prijateljstva z njimi in jih niso tirali z njih zemlje, ki je torej vzlic novim priseljemcem ohranila svoj indijanski

značaj. Nešteto francoskih »kanadskih« trgovcev se je poročilo z Indijankami. Otroci teh mešanih zakonov so bili seveda katoličani. Za trgovci so prišli v deželo misijonarji, ki so vodili in pospeševali priseljevanje katoličanov in ki so bili do Indijancev še posebno dobri. Zaradi svoje nenravnosti se Indijanci zaenkrat še niso oklenili krščanstva, njegov vpliv se je pa le uveljavljal tudi na njih. Katoliškim duhovnikom, svojim dobrotnikom, so bili hvaležni in vdani in od rodu do rodu je šlo sporočilo, da se »črni suknji« lahko vsak zaupa in bo pri njej vedno našel pomoč v stiski in zavetje pred nasilnostjo belokožcev.

Zato so Indijanci že zaradi stoletne skušnje sovražili Angleže in njih protestantsko vero, do Francozov in do njih katoliške vere so pa imeli veliko zaupanje in nagnjenje. Ako bi bili mogli francoski misijonarji — frančiškani, zlasti pa jezuiti — nadaljevati začeto delo, bi bili Indijanci že zdavnaj vsi katoliški; bili bi omikan, dober narod z lastno kulturo.

Po spreobrnjenju so bili Indijanci katoliškim duhovnikom še bolj vdani. Imenovali so jih le »nose, oče« ter se res kot otroci vedli do njih. Vsi slovenski misijonarji so se prav zato tako dobro počutili med njimi. Ob vsem uboštvu in ob vsej oddaljenosti od kulture jim je vdanost in ljubezen ovčic sladila težko delo. Katoliškim duhovnikom so se Indijanci le takrat postavili po robu, če so bili nahujskani od belih.

Indijansko ozemlje je bilo do Baragove dobe svobodno. Na severu je mejilo na Kanado, ki je bila od l. 1763 angleška, na jugu pa na Združene države. Te meje pa niso bile strogo določene, ker je bilo indijansko ozemlje le redko naseljeno in s pragozdi pokrito.

Naslikal Baraga.

IV. BARAGA V ARBRE CROCHEU

Začetno delo v Arb্রে Crocheu.

(Od 28. maja 1831)

Na vzhodni obali Michiganskega jezera leži že daleč gori proti severu, in sicer ob globokem zalivu, kraj Little Traverse (Litl Trévers). Indijanci — k rodu Otava so spadali — so ga imenovali Vaganakisi, Krivo drevo, po francosko Arbře Croche (Arbr Kroš), ker je tam stalo neko krivo drevo, pod katerim so se vršila vaška zborovanja. Krščanstvo se jim je že v 17. stoletju po Francozih približalo; sprva so bivali med njimi francoski jezuiti, pozneje so pa bili Arbře Crocheani prideljeni starodavni misijonski postaji na otoku Mackinac (Mákinak) ob prelivu Michiganskega jezera v Huronsko.

Čeprav je bilo indijansko ozemlje severno od Grand Riverja, Velike reke, ki se izteka v Michigansko jezero, svobodno, je ta pokrajina cerkveno vendarle spadala pod cincinnatsko škofijo. Škof Fenwick pa ni imel misijonarjev; zato so prosili na vse strani zanje. Ohranilo se je pismo z 12. avgusta 1823, v katerem se odličnejši Arbře Crocheani (Jastreba, Riba, Gosenica, Žerjav, Orel, Leteča riba, Medved in Jelen) obračajo do predsednika Združenih držav za katoliškega duhovnika. Pa ga niso dobili. Zato je nekaj let pozneje pisal „Beli ptič“ o. Richardu (Rišárju), generalnemu vikarju detroitske škofije: »Pozdravljam črno suknjo (škofa) iz Detroita in vrhovno črno suknjo (papeža) v Rimu, kakor tudi velespoštovanega očeta (kralja) Francije ter jim prožim roko. Sedaj je tu že toliko belih, da ne moremo več nastreliti dovolj divjačine in preživljati svojih otrok. Tudi je tu preveč žganja. V skrajni sili smo. Želimo imeti francoskega (katoliškega) duhovnika, ki nas bo učil zmernosti in hoje proti zveličanju. Nas Indijancev je 650 z ženami in otroki vred.«

Naposled jim je l. 1828 cincinnatski škof poslal svetnega duhovnika Petra Dejéana (Dežeána), ki je Baragi lepo pripravil pot. Bil je izredno delaven. Zgradil jim je iz lesa novo cerkev na 10 oken, dolgo 18 m in široko 10 m, posvečeno sv. Petru; zraven se je držala šola z dvema učilnicama. ena za dečke in ena za deklice, in pa stanovanje za duhovnika. Arbře Crocheani niso imeli ne voz ne konj, zato so morali

vsa bruna znesti na ramah, včasih po 50 mož enega. Otroci so v šoli stalno bivali in se učili tudi delati. Dejánu je pomagal učitelj in starejša učiteljica. Okrog cerkve so Indijanci postavili kakih 20 hišic, ne več vigvamov. Krstil je v dveh letih 224 oseb. Leta 1830 jim je spisal prvi molitvenik v otavskem jeziku, a je privzel tudi iz sosednih algonkinskih narečij več besed, da bi knjiga tudi tam zalegla. Veliko je storil tudi za njih iztreznjenje.

Bil je pa šibkega zdravja in se je l. 1830 moral vrniti v Francijo. Ljudstvo je klečalo in jokalo, ko je odhajal.

Dne 28. maja 1831 jim je pa škof Fenwick osebno pripeljal Barago. Kdo bi dopovedal vso važnost tega dogodka!

Po končani službi božji jim je škof predstavil novega dušnega pastirja ter obljubil, da misli za vedno ostati pri njih. Več kot en mesec se je škof še pomudil pri njih. Z 29. majem je začel Baraga pisati krstno knjigo, katere prednik Dejáan ni imel. Za uvod je navedel glavne podatke o sebi in imena naših krajev so bila sredi indijanskega ozemlja prvič zapisana.

Okolico Arbrea Crochea je slovenski misijonar Lavtižar takole opisal: »Hribov v teh krajih ni. Dežela ni tako zelo dolgočasna, zemlja je srednje dobra, drevje raznovrstno, nekaterih dreves na Kranjskem ni, n. pr. ceder in nekega borovca; sadja razen nekaj jablan ni; rdečih jagod in borovnic je pa silno veliko. Divjačina je že vsa iztrebljena. Ptičev pevcev pride spomladi neizrečeno veliko, proti jeseni pa zopet odrinejo; tudi je veliko divjih golobov, rac in jerebic. Trava je majhna, cvetic prav malo in nič kaj lepih.«

Indijanci so Barago takoj vzljubili, vsaka njegova želja jim je bila ukaz. Če so šli za več dni v gozd, so mu prej prišli dat roko in povedat, da jih zdaj nekaj časa ne bo doma.

Baraga jim je sestavil cerkveni red: ob petih zjutraj je zazvonilo angelsko češčenje, kmalu potem jih je zvon povabil k maši, h kateri jih je tudi ob delavnikih veliko prišlo. Pred mašo je molil starejši mož jutranjo molitev, drugi so mu odgovarjali. Ob solnčnem zahodu je pozvonilo, zopet so se zbrali v cerkvi k večerni molitvi, nakar jim je Baraga razlagal krščanski nauk.

Učil jih je po tolmaču Otavanu, ki je dobro znal francosko in je rojakom stavek za stavkom sproti prevajal. Spovedoval je Baraga skoro slednji dan, in sicer po tolmaču, pa ljudem to ni nič težko delo, ker je bil tolmač tudi izvrsten kristjan.

Ob nedeljah in praznikih so se verniki kar po štirikrat zbrali v cerkvi: zjutraj zgodaj k jutranji molitvi, ob 10. uri

k véliki maši, popoldne ob 3. uri k večernicam in krščanskemu nauku, ob solnčnem zatonu pa k večerni molitvi.

Baraga je na vseh misijonskih postajah najrajši tole pridigal: Jezus Kristus, naš dobri pastir, je v presv. Rešnjem Telesu pričujoč; njegova ljubezen do nas je neizmerna; izgubljene, grešne ovčice so mu pa še najbolj pri srcu.

Posebno se je Baraga zavzel za šolo. Skraja mu jo je pomagala voditi 50letna učiteljica, ki je na škofovo prošnjo iz same misijonske vneme prišla v Arbree Croche. Bila je iz odlične detroitske trgovske družine, poprej je v rodnem mestu vodila deklinško šolo ter se dobro naučila več indijanskih narečij. V Arbree Crocheu je poučevala brezplačno. Po njenem odhodu je pa Baragov tolmač učil 40 učencev in učenk, in sicer je učil deklice le brati, dečke pa tudi pisati; Baraga je pa po tem tolmaču učil otroke krščanskega nauka. V šoli je bilo nekaj prav bistrih glav. Pozneje je prišla nova učiteljica, ubožna vdova iz Mackinaca, ki je bila na tej in na naslednji misijonski postaji obenem tudi njegova postrežnica. Z Barago seveda ni imela dosti posla, saj je bil že v domovini z vsem zadovoljen.

Po dveh in pol mesecih je imel vpisanih že 72 krstov; nekateri krščenci so bili stari že po 60 ali 70 let. Mnogim je šel sam prigovarjat v njih umazane in zakajene vigvame in včasih je bil kar ganjen, ko so se takoj podali klicu milosti. Onim, ki so bili že krščeni, je izročil njih poganške sorodnike in sosede, da so jih seznanili s Kristusovimi nauki. »Ne morem povedati, kako sem ganjen in kakšno veselje me sprehaja, kadar krščujem izpreobrnjence, posebno kadar jih pride več hkrati. Enkrat sem krstil sedem, 12. julija pa — o srečni, nepozabni dan — kar enajst poganov,« vzklika 22. avgusta 1831 v pismu do Leopoldinske družbe.

V tem pismu naslika tudi svoje evangeljsko uboštvo. »Naša cerkev, šola in moje stanovanje je vse leseno in z lubjem krito. Vse so postavili divjaki sami; lahko si torej mislite, kakšno je. Kadar dežuje, moram pogrčiti plašč čez mizo, na kateri imam knjige in pisarije, da se mi vse ne zmoči. Nad posteljo odprem dežnik, sam se pa stisnem, kolikor se da, v kotichek svoje izbice, kjer najmanj kaplja. Ob vsem tem sem pa v svoji sobici veliko bolj srečen, kakor so mnogi v svojih pozlačenih palačah. Cerkev je precej prostorna, do 400 ljudi bi lahko šlo vanjo; upam pa, da bo kmalu premajhna.«

Baragov prednik je bil dal postaviti tudi dve podružnici, eno v čast Materi božji, eno pa v čast sv. Pavlu. Baraga je šel večkrat tja. Tudi te dve cerkvici kakor tudi cerkev v

Arbre Crocheu so bile podobne našim skednjem, ker niso imele stropa in se je videlo vse strešno ogrodje. Tudi Baragovo stanovanje je bilo tako preprosto zgrajeno.

Ob tolmaču se je marljivo učil otavske indijansčine. Sestavljal si je sproti slovnico in slovar, katerega se je potem iz glave učil. Že ob prihodu med Indijance je sklenil sestaviti otavski molitvenik z razlago krščanskega nauka in škof Fenwick mu je obljubil denarno pomoč. Kako težka pa je bila za Barago indijansčina, nam pove Pirčevo pismo z dne 1. maja 1836: »Dvakrat sem se že dal oplášiti od cele vatle dolgih besed in od težkih nepravilnih besednih oblik ter sem že bil izgubil vsako upanje, da se bom kdaj naučil tega jezika; tretjič sem si pa naložil kot vestno dolžnost, kar najbolje se ga naučiti. Gospod Baraga je šele v zadnji jeseni (l. 1835) začel brez tolmača indijansko pridigati, potem ko je pet let neumorno proučeval ta jezik.«

Prva Baragova indijanska zima je polagoma prišla. Uvedla jo je viharna jesen, v kateri se ondotna jezera skoro neprestano penijo; veliko ladij se je v tistih tednih potopilo, l. 1835 jih je n. pr. samo Michigansko jezero požrlo kar 47. Začel je pritiskati strahovit mraz in zemlja je poldrug meter na globoko zamrznila. Ko se je n. pr. Pirc nekoč v takem mrazu na potu izgubil, mu je znoj sproti ledenel, da so padale kaplje, kot bi bile iz voska, na njegovo obleko. Dne 4. januarja 1832 je Baraga pisal na Dunaj: »V Arbre Crocheu je zima dolga in ostra in še hujšo jo dela sever, ki tu skoro brez prestanka strahotno buči. V sobi imam železno peč, v kateri noč in dan brez prestanka gori, pa vendar moram biti vedno v plašč zavit, da me ne zebe. Dobri divjaki jako skrbijo zame; sempatja se zbero iz vse vasi, gredo nasekat drv in mi jih nanosijo visoko skladovnico pred hišico.«

Dušnopastirskega dela je Baraga imel na zimo bolj malo, ker so se Indijanci vsako jesen pomaknili proti jugu, kjer so laže lovili divjačino in ribe. Zimske mesece se je torej Baraga lahko še bolj učil njih jezika in tolmač, ki ga pohvali kot vsestransko vzornega kristjana, je bil neprestano pri njem.

V januarju je prišel po zamrzlem jezeru z nekaj Indijanci obiskat Barago njegov najbližji sosed, misijonar Mazzuchelli (Madzukéli) iz Mackinaca, oddaljenega 80 km. V svojem zapisniku je pripomnil, da je bila cerkev v Arbre Crocheu tudi med delavniško mašo polna in da je našel Barago srečnega ko v raju. Da, srečen je bil Baraga. »Neizrečeno me tolaži in veseli, da sem tukaj,« vzklikne v omenjenem pismu. — A že v istem pismu se mu skali to veselje

in iz apostolskega srca mu privro prelepi stavki: »Samo to me žalosti, da je ta kraj tako slabo naseljen. Divjaki mojega sedanjega misijonskega okraja bodo, kot upam, kmalu vsi pokristjanjeni, izvzemši nekaj hudobnih oseb, ki se krščanski resnici trdovratno ustavljajo. Ko se bodo pa vsi spreobrnili, pojdem s privoljenjem svojega škofa v drugo misijonsko pokrajino, kjer je, kot sem z gotovostjo zvedel, veliko divjakov, ki hrepene po kruhu življenja, pa ga ni, ki bi jim ga lomil, in kamor sploh še ni prišel noben misijonar. Zelo daleč proti severu je ta kraj in odločil sem se, iti za temi ubogimi ovčicami Dobrega pastirja, če bo njegova presveta volja.« V tišini in ob mirnem delu v Arbres Crocheu mu je torej duh krožil še za večjim misijonskim delom in obstal na južni obali Gornjega jezera.

Odslej je neprestano moledoval škofa za naslednika, pa tudi iz domovine si je želel sodelavcev, kot piše Leopoldinski družbi: »O, kako vesel sem in hvaležen Bogu, da sem zapustil deželo, v kateri je obilo duhovnikov, ter prišel semkaj, kjer so moji stanovski tovariši na stotine milj vsaksebi. Ko bi nekateri od mladih, vnetih duhovnikov vedeli, koliko blaženost uživajo misijonarji med divjaki in koliko prilik se jim nudi, delati za dušni blagor bližnjega, bi se jih navzlic vsem težavam in nevarnostim kaj odpravilo v deželo, v kateri se malikovalcem oznanja beseda življenja. Res, da morajo misijonarji v tej puščobni deželi veliko pretrpeti, a še veliko večja je tolažba in duhovna radost, ki jo uživajo.«

Sestri Amaliji je večkrat pisal, od nje pa dlje časa ni dobil odgovora. Šele 10. marca 1832, torej tri četrti leta po prihodu v Arbres Croche, se ji zahvali za prvo prejeto pismo; iz njega je doznal, da se je prejšnje izgubilo. »Izredno me je to zbolelo, a le malo časa, kajti misijonarji se navadijo, to vem iz lastne skušnje, najpresrčnejša in najnežnejša čustva hipno zatreti in Bogu žrtvovati. Naj se tudi tu zgodi sveta božja volja. Saj On ve, da pišem le v Njegovo čast in v izpodbudo svojega bližnjega, in prosim Ga, da bi se vsa tista moja pisma izgubila, ki bi ne dosežala tega namena. Že večkrat sem mislil nehati z vsem dopisovanjem z Evropo; pa misel, da sem tolikokrat in tako trdno obljubil, zlasti Leopoldinski družbi, da bom od časa do časa pisal, in upanje, da so moja pisma komu morda le v izpodbudo, me vedno zopet pripravi do pisanja. Z dopisovanjem pa bi zato rad nehal, ker se zelo bojim, da bi mi ono dobro, katero Gospod po mojem skromnem sodelovanju tukaj vrši, ne bilo prišteto, če ga raznašam v svet.« V pismu pohvali svoje vernike, da »so v splošnem dobri kristjani. Živijo v slogi in bratski ljubezni in se greha jako bojijo. Prav radi in čezdalje

bolj pogosto prihajajo k spovedi.« S hrepenenjem čaka pomladi, ko bo zopet spreobračal pogane in jih krščeval. Sestri razodene, da ga na spomlad čaka še drugo veselje: »Neki že krščeni divjak iz drugega rodu je prišel pred nekaj tedni k meni in mi je pripovedoval, da bi se več poganov iz njegovega rodu pokristjanilo, če bi prišel verski glasnik k njim. Tega dobrega kristjana je ta obljuba njegovih, še ne izpreobrnjenih sobratov zelo razveselila; prišel je tri dni hoda daleč in mi je dal upanje, da bi se morda dal tam ustanoviti zelo pomemben misijon. Dobil sem tudi od drugod zagotovilo, da se bo veliko divjakov spreobrnilo, če jim grem oznanjat evangelij. Ti me poznaš in boš zato razumela, ko Ti pravim, da z besedami ne morem izraziti čustev, kakršna mi taka povabila in zagotovila budijo v srcu. Tisočkrat in tisočkrat bodi hvala Bogu, da ne živim zastoj med divjaki!« Opisuje ji neobljudenost dežele: njena notranjost je gorata in porasla s pragozdi, le ob jezerih živijo Indijanci. Kar jih je krščenih, so lov že precej popustili in se živijo deloma od poljedelstva, ki pa spričo peščene zemlje le slabo uspeva, deloma pa od pridobivanja javorovega sladkorja. Spomladi se njih selo izprazni, vse gre v bližnje gozde po sladkor; tudi njej pošilja v pismu list sladkornega javora. Indijanci so svobodno ljudstvo, državnih postav nimajo, le evangeljski nauki jim urejajo življenje. »Oznanjevalec evangelija je njihov kralj. Misijonarju izkazujejo veliko spoštovanje in čudovito pokorščino, da sem večkrat prav ganjen. Kar jim rečem, brez godrnjanja in oporekanja takoj storijo.« Sporoča ji nekaj zanimivosti iz pretekle zime: Čeprav v peči neprestano in močno gori, mu je pitna voda, ki je stala le en korak proč od peči na mizi, vendar zamrznila; prav tako tudi voda za umivanje, čeprav jo je bil postavil pod samo peč. »V januarju in februarju je bilo nekaj dni tako mrzlih, da sem sv. mašo pričel, a bi je skoro ne bil mogel dokončati. Vrčka, v katerih imam mašno vino in vodo, sem dal poprej segreti; pa preden sem bil pri darovanju, je bilo že vse zamrzlo in sem moral prebiti led, da sem mogel vliti vino in vodo v kelih. Pa komaj sem vlil, je že pri tisti priči zamrznilo in ko sem prišel do povzdigovanja, sem moral dolgo časa v kelih dihati, da sem led nekoliko odtajal; še dlje časa sem moral dihati pred sv. obhajilom, da sem mogel zaužiti presv. Kri.« Pismo zaključuje s pozdravi do vseh prijateljev, znancev in sorodnikov, zlasti pozdravlja prof. Pavška, potem Amalijinega moža in pa sestro Antonijo. »Povej jim, da se jih v ljubezni vedno spominjam, četudi jih vselej po imenih ne omenjam.« Ob zaključku pisma se imenuje njenega »presrečnega brata«. Koliko tolažbe mu je torej vlival Bog!

Na Bobrovem otoku. Prvi otavski molitvenik.

(1832)

Za na spómlad l. 1832 je dobil Baraga od treh krajev povabilo in ko se je Michigansko jezero odtajalo in so vsi Arbree Crocheani opravili velikonočno dolžnost, se je odpravil na misijonsko pot, katero je 1. julija opisal Leopoldinski družbi.

»Najprej sem se peljal na prav prijazen otok velikega Michiganskega jezera, kateri je tako daleč od obale, da se kot tanka meglica komaj malo vidi. Otok je precej velik in se v kakih štirih urah obhodi; imenuje se Bobrov otok, ker je nekdanj bilo tam mnogo bobrov. Na njem je vasica osmih koč iz lubja. Prebivalci se živijo z ribarjenjem in s pridobivanjem sladkorja. Več jih je zdvajalo nad uspehom tega misijonskega podjetja; jaz sem se pa le odpravil z zaupanjem na Boga, ki je obljubil, da bo spremljal svoje služabnike.

Srce mi je tolklo, ko smo se bližali otoku. Imam belo zastavo z rdečim križem v sredi, katero razvijem, kadar grem v misijon, da z njo

Baragova cerkva v Manistiku.

označim svoj čoln. Ko smo se vozili proti otoku, smo imeli prijeten veter, mirna zastava s križem je ljubko vihrala. Ko so jo otočani, ki imajo, kot sploh vsi Indijanci, čudovito oster vid, že od daleč zagledali, je dal še njih poglavar svojo zastavo brž obesiti vrh svoje koč. Indijanci iz Arbree Crochea, ki so me spremljali, so v tem videli jako ugodno znamenje, kar me je docela pomirilo.

Ko smo se naposled približali Bobrovemu otoku, sem videl skupino Indijancev, kako hité k bregu. Skoro vsi otočani so se zbrali, da nas sprejmejo; možje so dvakrat ustrelili iz pušk in s tem javili, da so misijonarjevega prihoda zelo veseli. Komaj sem stopil iz čolna, so že prišli vsi moški k meni, mi segali v roke ter me peljali v vas. Najprej sem šel v poglavarjevo hišo, kjer se je več teh ubogih divjakov zbralo in ki se me kar nagledati niso mogli, ker še nikoli niso bili videli duhovnika.

Kdor ima posla s poganskimi divjaki te dežele, se mora držati posebnih šeg. Zato jim nisem takoj povedal, po kaj

sem prišel, ampak sem se o drugih rečeh razgovarjal z njimi; nazadnje sem pa prosil poglavarja, da bi za prihodnji dan sklical zborovanje, ker bi se o prav važni zadevi rad pomenil z njimi. Res so se drugi dan zbrali in v svojem nagovoru sem jim nakratko in s poudarkom dokazoval potrebnost in korist krščanske vere, naposled sem se pa obrnil do poglavarja, da mi odgovori. Odgovoril mi je po svojem posredovalcu, da so prav zadovoljni in srečni, ko vidijo duhovnika na svojem otoku, ter da zelo hrepenijo po krščanski veri. Lahko si mislite, s koliko radostjo je ta odgovor napolnil misijonarjevo srce. Nekaj časa sem ostal pri njih in jih učil in 11. maj je bil oni srečni dan, ko sem krstil 22 teh divjakov.

Z Bobrovega otoka sem se peljal dva dni daleč proti severozapadu v vasico Manistik onstran Michiganskega jezera. Tudi tem divjakom sem bil pozimi sporočil, da jih nameravam spomladi obiskati. Ko sem torej dospel, so me sprejeli kar najbolj prijazno in so se misijonarjevega prihoda silno razveselili. Videč pripravljenost in dobro voljo teh ubogih divjakov, ki so le zato tako dolgo ostali pogani, ker nikdar ni bilo nobenega blagovestnika k njim, se mi je neizrečeno milo storilo ter me obenem oveselilo. Ganjen in presenečen sem bil, ko sem videl, da so ti dobri ljudje začeli graditi cerkvico iz lesa in lubja, še preden sem prišel k njim. Niso pa domnevali, da bom tako kmalu dospel, zato je še niso izgotovili. Ko sem torej videl, kako pridno so delali, sem še jaz poprijel in pomagal ter s svojim zgledom še svojih devet spremljevalcev izpodbudil k delu, da smo še tisti dan cerkvico dogradili. Drugi dan sem jih sklical, blagoslovil najprej cerkev, potem maševal in jim pridigal. Ne morem popisati, kako sem bil ganjen in Bogu hvaležen pri tem cerkvenem opravilu. Misel, da na tem samotnem kraju, sredi pragozda, kjer se je še pred kratkim razlegal krik divjakov in so se opravljale zlemu duhu poganske daritve, zdaj stoji ubog, a svet tempelj živega Boga, v katerem se neomadeževano Jagnje daruje nebeškemu Očetu — ta misel me je tako močno zgrabila, da sem jokal od srčnega ganjenja in nisem mogel najti besed, da bi se Bogu zahvalil. To je dobro, da Bog ne gleda na naše besede, saj vidi naša srca. Ta cerkvica je sicer iz lesa in lubja, pa vendar menim, da je bolj dragocen tempelj ko marsikatera z zlatom in umetninami bogato obložena evropska cerkev, katero pa obiskovalci skrunijo z mlačnostjo in celo z nedostojnim vedenjem.

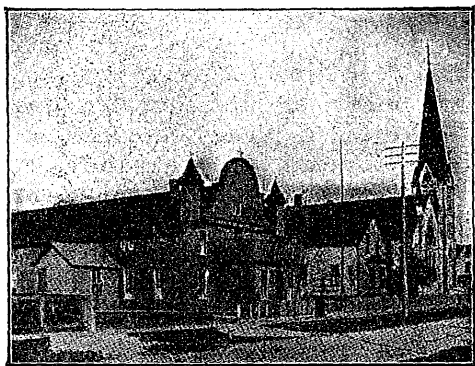
Blagoslovil sem to cerkvico v čast božjo, na ime njegove deviške matere Marije. Ko sem bil namreč sklenil, darovati svoje življenje v prid misijonom, sem bil obljubil naši ljubi

nebeški Materi, da bom prvo cerkev, katero bom blagoslovil med divjaki, posvetil v čast njenemu zavetniškemu imenu, ker sem bil uverjen, da ona neprestano prosi svojega Sina za prospeh naših misijonov.«

Baraga je ostal precej dolgo med temi divjaki in vsi so sprejeli sv. vero, do enega, ki je prevzetno zaupal le svoji uvidevnosti in je tudi venomer trdil, da je že prej enkrat živel in da je to že njegovo drugo življenje. Baraga se je brez uspeha trudil z njim. Dne 15. maja je devetnajsterim podelil sv. krst. Prinesli so mu svoje malikovalske in vražarske predmete, katere je sežgal, namesto njih pa jim razdelil mnogo podobice.

Iz Manistika se je vračal preko Bobrovega otoka. Tam se je zopet pomudil več dni, jim maševal in jih zopet nekaj krstil. Spreobrnjence je navduševal za gradnjo cerkve in že so se hoteli lotiti dela, ko so prihrumeli zakrknjeni pogani in vpili nad Barago, da hočejo živeti in umreti v veri očetov. Še dolgo potem ni bilo mogoče sezidati cerkvice na otoku.

Baraga se je vrnil v Arbre Croche, pa ne za dolgo, ampak je šel še v tretji kraj, kamor so ga bili že pozimi povabili. To je bila vas La Grand Traverse, poldrug dan hodá proti jugovzhodu. Zvedel pa je bil, da so tam očitni sovražniki krščanstva, nahujskani od belopolnih trgovcev z rumom, katerega so jim dajali v zameno za kožuhovino. Ti trgovci so namreč dobro vedeli, da se morajo Indijanci pred krstom za vselej in popolnoma odpovedati vsaki opojni pijači, a so svoj umazani dobiček bolj cenili ko dušno zveličanje svojih žrtev. Baraga je te Indijance presrčno vabil v sv. Cerkev, pa ga niso poslušali in se jih je 3. junija dalo le 5 krstiti. In še 10 let pozneje se je Pirc pritoževal, da ondotnim Indijancem manjka vsakega smisla za krščanstvo ter jih tudi protestantovski agenti vzlic vsem obljubam, vladnim podporam in darovom niso mogli pridobiti zase; ostali so vdani poganstvu in pijančevanju.

Sedanja cerkev v Manistiku.

Žalosten se je Baraga vrnil v Arbre Croche. Tam je našel zopet nekaj novih priseljencev; poučil jih je in jih za binkošti 22 krstil. Potem je kmalu imel svojo prvo procesijo sv. Rešnjega Telesa med Indijanci. Za tisti dan so se najlepše

sem prišel, ampak sem se o drugih rečeh razgovarjal z njimi; nazadnje sem pa prosil poglavarja, da bi za prihodnji dan sklical zborovanje, ker bi se o prav važni zadevi rad pomenil z njimi. Res so se drugi dan zbrali in v svojem nagovoru sem jim nakratko in s poudarkom dokazoval potrebnost in korist krščanske vere, naposled sem se pa obrnil do poglavarja, da mi odgovori. Odgovoril mi je po svojem posredovalcu, da so prav zadovoljni in srečni, ko vidijo duhovnika na svojem otoku, ter da zelo hrepenijo po krščanski veri. Lahko si mislite, s koliko radostjo je ta odgovor napolnil misijonarjevo srce. Nekaj časa sem ostal pri njih in jih učil in 11. maj je bil oni srečni dan, ko sem krstil 22 teh divjakov.

Z Bobrovega otoka sem se peljal dva dni daleč proti severozapadu v vasico Manistik onstran Michiganskega jezera. Tudi tem divjakom sem bil pozimi sporočil, da jih nameravam spomladi obiskati. Ko sem torej dospel, so me sprejeli kar najbolj prijazno in so se misijonarjevega prihoda silno razveselili. Videč pripravljenost in dobro voljo teh ubogih divjakov, ki so le zato tako dolgo ostali pogani, ker nikdar ni bilo nobenega blagovestnika k njim, se mi je neizrečeno milo storilo ter me obenem oveselilo. Ganjen in presenečen sem bil, ko sem videl, da so ti dobri ljudje začeli graditi cerkvico iz lesa in lubja, še preden sem prišel k njim. Niso pa domnevali, da bom tako kmalu dospel, zato je še niso izgotovili. Ko sem torej videl, kako pridno so delali, sem še jaz poprijel in pomagal ter s svojim zgledom še svojih devet spremljevalcev izpodbudil k delu, da smo še tisti dan cerkvico dogradili. Drugi dan sem jih sklical, blagoslovil najprej cerkev, potem maševal in jim pridigal. Ne morem popisati, kako sem bil ganjen in Bogu hvaležen pri tem cerkvenem opravilu. Misel, da na tem samotnem kraju, sredi pragozda, kjer se je še pred kratkim razlegal krik divjakov in so se opravljale zlemu duhu pogske daritve, zdaj stoji ubog, a svet tempelj živega Boga, v katerem se neomadeževano Jagnje daruje nebeškemu Očetu — ta misel me je tako močno zagrabila, da sem jokal od srčnega ganjenja in nisem mogel najti besed, da bi se Bogu zahvalil. To je dobro, da Bog ne gleda na naše besede, saj vidi naša srca. Ta cerkvica je sicer iz lesa in lubja, pa vendar menim, da je bolj dragocen tempelj ko marsikatera z zlatom in umetninami bogato obložena evropska cerkev, katero pa obiskovalci skrunijo z mlačnostjo in celo z nedostojnim vedenjem.

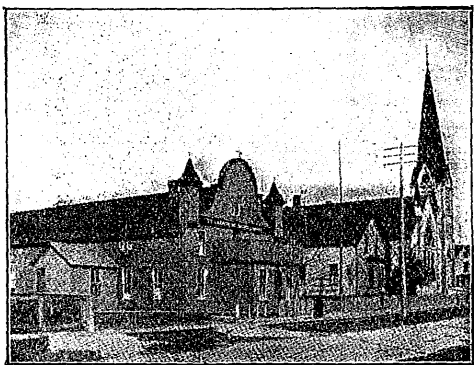
Blagoslovil sem to cerkvico v čast božjo, na ime njegove deviške matere Marije. Ko sem bil namreč sklenil, darovati svoje življenje v prid misijonom, sem bil obljubil naši ljubi

nebeški Materi, da bom prvo cerkev, katero bom blagoslovil med divjaki, posvetil v čast njenemu zavetniškemu imenu, ker sem bil uverjen, da ona neprestano prosi svojega Sina za prosep naših misijonov.«

Baraga je ostal precej dolgo med temi divjaki in vsi so sprejeli sv. vero, do enega, ki je prevzetno zaupal le svoji uvidevnosti in je tudi venomer trdil, da je že prej enkrat živel in da je to že njegovo drugo življenje. Baraga se je brez uspeha trudil z njim. Dne 15. maja je devetnajsterim podelil sv. krst. Prinesli so mu svoje malikovalske in vražarske predmete, katere je sežgal, namesto njih pa jim razdelil mnogo podobic.

Iz Manistika se je vračal preko Bobrovega otoka. Tam se je zopet pomudil več dni, jim maševal in jih zopet nekaj krstil. Spreobrnjence je navduševal za gradnjo cerkve in že so se hoteli lotiti dela, ko so prihrumeli zakrknjeni pogani in vpili nad Barago, da hočejo živeti in umreti v veri očetov. Še dolgo potem ni bilo mogoče sezidati cerkvice na otoku.

Baraga se je vrnil v Arbres Croche, pa ne za dolgo, ampak je šel še v tretji kraj, kamor so ga bili že pozimi povabili. To je bila vas La Grand Traverse, poldrug dan hodá proti jugovzhodu. Zvedel pa je bil, da so tam očitni sovražniki krščanstva, nahujskani od belopolnih trgovcev z rumom, katerega so jim dajali v zameno za kožuho vino. Ti trgovci so namreč dobro vedeli, da se morajo Indijanci pred krstom za vselej in popolnoma odpovedati vsaki opojni pijači, a so svoj umazani dobiček bolj cenili ko dušno zveličanje svojih žrtev. Baraga je te Indijance presrčno vabil v sv. Cerkev, pa ga niso poslušali in se jih je 3. junija dalo le 5 krstiti. In še 10 let pozneje se je Pirc pritoževal, da ondotnim Indijancem manjka vsakega smisla za krščanstvo ter jih tudi protestantski agenti vzlic vsem obljubam, vladnim podporam in darovom niso mogli pridobiti zase; ostali so vdani poganstvu in pijančevanju.

Sedanja cerkev v Manistiku.

Žalosten se je Baraga vrnil v Arbres Croche. Tam je našel zopet nekaj novih priseljencev; poučil jih je in jih za binkošti 22 krstil. Potem je kmalu imel svojo prvo procesijo sv. Rešnjega Telesa med Indijanci. Za tisti dan so se najlepše

oblekli, mladež je trosila cvetja evharističnemu Jezusu in travniki in gozdi so odmevali od njih petja in od strellov, katere so možje prožili pri vsakem blagoslovu.

* * *

Indijanci z ozemlja Treh velikih jezer so s strahom gledali, kako rinejo Združene države v njih južno ozemlje, dočim so meje Kanade ostale iste. Zato so iskali prijateljskih stikov s Kanado in v vojni med južnimi in severnimi sosedi so odločno stali na kanadski strani. Angležem je bilo prijateljstvo Indijancev zelo dobrodošlo; da si ga ohranijo, so vsako poletje razdelili veliko darov mednje. V avgustu so vsako leto Indijanci sedli v svoje čolne, včasi kar po cele družine, ter odbrzeli proti severu, največkrat na Drummondov otok v severnem kotu Huronskega jezera.

Tudi v l. 1832 so se Arbree Crocheani pripravljali za odhod. Kot otroci, tako so prišli poprej k Baragi, ali jih pusti. On jim je pa naročil, naj za nekaj tednov počakajo, ker bo prišel škof Fenwick novokrščence birmat.

Dne 2. avgusta se je škof res pripeljal z ladjo. Smrt ga je imela že zapisanega, zadnjič so ga pozdravili v svoji sredi. Tudi njemu so bili Baragovi verniki otroško vdani in so se tudi v malenkostih obračali nanj. Ohranilo se je n. pr. pismo, v katerem ga je prosilo nekaj očetov iz Arbree Crochea, naj bi poskrbel v Cincinnatiju za njih sinove, da bi se pri dobrih mojstrih izučili rokodelstev. Zato je umljivo, da so se škofovega prihoda srčno zveselili. Vsi so se zbrali na obali in se postavili v dve vrsti, v eno moški, v drugo pa ženske z otroki. Moški so trikrat ustrelili v pozdrav. Tudi škof jih je bil zelo vesel. Birmal jih je 140.

Po škofovem odhodu je Baraga šel na Bobrov otok, v Manistik in v La Grand Traverse obiskat svoje spreobrnjence ter je bil ganjen ob njih stanovitnosti; potem se je odpravil proti Detroitu, da bi dal svoj otavski molitvenik v tisk. 29. avgusta je prišel tja.

Baragi se je s tiskom zelo mudilo, da bi ga ne prehiteli protestantovski pastori, ki so imeli budno oko in odprto denarnico. Dva meseca je nadzoroval tisk. Stanoval je pri generalnem vikarju Richardu, ki je poprej tudi nekaj časa misijonaril v Arbree Crocheu. V mestu je takrat divjala kolera in je tudi vrsto črkostavcev zredčila. Vendar je knjiga izvrstno uspela, čeprav je bila stava nenavadno dolgih in čudnih otavskih besed, katerih stavci niso prav nič razumeli, skrajno težavna. Črke v molitveniku so bolj majhne, toda jasne; tiskarnar jih je nalašč za Barago kupil. Tudi papir je bel in čist, črnilo dobro, vezava prvovrstna. Knjižica, v kateri so bile otavske besede prvič natisnjene, nosi naslov: »Ottawa Anamie Masinaigan. Wyastenong. Nin

Frederick Baraga. L. Whitney. Ogimisinakisan manda misi-naigan. 1832.« Obsega 207 strani. Na prvih 57 straneh so molitve, na vseh 83 nadaljnjih straneh pa nabožne pesmi, ker Indijanec zelo rad poje; na zadnjih 58 straneh pa jim razlaga krščanski nauk. V knjižici je tudi latinsko besedilo za bogoslužje, zlasti za večernice. Škof je bil dal Baragi 212 dolarjev in ta vsota je zadoščala za 1000 izvodov.

Kolera je po Detroitu in okolici neusmiljeno morila. Pri ljudeh se je pojavila velika spokornost in duhovniki so imeli veliko dela. V Detroitu sta takrat delovala tudi redemptorista o. Hätscher (Hečer) in o. Sänderl (Zenderl), ki sta bila v avgustu prišla na Reséjevo povabilo z Dunaja. Oba sta bila še iz Evrope znana z Baragovimi. Baraga je v Detroitu takoj poprijel pri duhovskem delu. Bog ga je pa varoval, da ni tudi sam obolel. Pač pa je njegov gostitelj Richard 13. septembra podlegel kolери. Baraga je bil ob smrti edini pri njem in ga je tudi pokopal.

V Detroitu je Baraga zvedel prežalostno vest, da je v kraju Wooster (Vuster) Ohio umrl za kolero tudi njegov preblagi dobrotnik, škof Fenwick. Ko se je vračal z apostolskega potovanja, so ga nenadoma napadli krči. Ustavil se je pri katoliški družini in takoj so poslali po najbližjega duhovnika, ki je pa bil deset ur daleč in je prišel, ko je bil škof že mrtev. Škofa so zaradi nalezljivosti kolere kar tam pokopali. Po dveh letih so pa truplo prepeljali v grobnico cincinnatske stolnice. Nagrobni napis po pravici pravi, da je bil »ljudomil, pobožen in delaven«.

Gabriel Richard, ki je pred Barago tudi nekaj časa deloval v Arbres Crocheu.

O Baragovem bivanju v Detroitu je 17. septembra pisal o. Hätscher Leopoldinski družbi: »Semkaj je došel vlč. g. Baraga iz Arbres Crochea. Po bratsko mi gre na roke in mi veliko pomaga, a se bo kmalu vrnil med svoje ljubljene Otavane, med katerimi vrši čudeže zveličanja. Jako je ubog in živi kot trapist, pa je ob vsem tem presrečen. Jaz to dobro razumem in bi bil rad deležen trpljenja in tolažbe tega izrednega moža. V Arbres Croche hoče vzeti s seboj mojega spremljevalca, br. Alojzija, ki bi naj tam izučil nekaj Indijancev v kovaštvu in ključavničarstvu. To bo velika dobrota za uboge Indijance, da jim ne bo treba hoditi

semkaj v mesto, ki je nekaj dni hoda oddaljeno in kjer je njih poštenje v veliki nevarnosti.«

Ko se je Baraga konec oktobra 1832 z redemptoristom-bratom vrnil v Arbres Croche, je že pritiskal jesenski hlad in v njegovo stanovanje se je slišalo šumenje Michiganskega jezera, ki so ga bičali jesenski viharji, preden ga je bila prepregla in umirila ledena skorja.

Pred odhodom v Grand River.

Barago je vedno silneje vleklo k bregovom Gornjega jezera, odkoder so mu večkrat došla povabila. Dne 14. marca 1833 je pisal Amaliji v Ljubljano, da ne dobiva njenih pisem, katera so bila po večini zelo obširna. Tudi svojih pisem večkrat po cele mesece ne more oddati; ako se bo pa izpolnila njegova prošnja in bo odšel dalje proti severu, bo dopisovanje zanj še težje; »tam se morejo, kot se sliši, le enkrat na leto pisma oddati in prejeti«.

Kakšno prošnjo tu misli? Prosil je škofijstvo, naj mu dovolijo zapustiti Arbres Croche, ki je že ves pokristjanjen, ter oditi med pogane ob Gornjem jezeru; zdaj je pa nestrpno čakal na odgovor. V pismu namreč nadaljuje: »Bog daj, da se ta moja prošnja izpolni! Vedno bolj hrepeneče želim, ker sem zopet dobil nova poročila, kako željno bi divjaki severnih krajev sprejeli duhovnika, če bi hotel kateri k njim priti. O, kako mi to trga srce, ko vidim tako blizu lepo priliko, oteti toliko duš pred večnim pogubljenjem, a ne smem pohiteti tja, ker še nisem dobil dovoljenja! Ako mi ga škofijstvo odreče, bo to moja najtežja preskušnja, kar sem jih doslej moral prestati. Ti ubogi divjaki še nikoli niso videli nobenega duhovnika, slišali so pa že o njih in mnogi že kar na ta nejasna sporočila izražajo željo, sprejeti dobre nauke teh 'služabnikov Velikega duha'. Ob takih poročilih mi hoče srce počiti od bridkosti.« Omenja ji brezuspešne trude anglikanskih protestantov, da bi one divjake dobili zase; Indijance je že po naravi vleklo h katoliški veri.

V tem pismu se Baraga tudi zahvaljuje sestri, ker mu je sporočila, da mu je odposlala 18 oljnih Langusovih slik, katere bi naj podpirale njegov verski pouk, pa tudi večjo denarno vsoto in več cerkvenih potrebščin. Dobil bo vse to seveda šele spomladi, ko se bo zopet odprl promet po jezerih. Prosi jo, naj mu preskrbi dobrega strežnika, ki bi mu s svojim delom lajšal stroške za hišna in druga dela in bi tisti denar rajši šel v prid misijonu; naj dá to oznaniti pri ljubljanskih frančiškanih, dobrotniki misijona naj mu zložijo 300 do 400 goldinarjev za na pot, on ji pa prilaga natančen načrt za njegovo potovanje do Detroita in Amalija naj mu ga prepiše v več izvodih. Zahvaljuje se proštu Pavšku, ki

mu je povzročil silno veliko tolažbe«. Sestra naj mu poslednič več ne pošilja pisem po Leopoldinski družbi, ampak na njegovega znanca Abbota (Ebete) v Mackinacu.

V zimi 1832/33 je šel večkrat na svoje misijonske podružnice in je tudi tam bil vesel svojih spreobrnjenec. V pismu do Leopoldinske družbe z dne 3. junija 1833 pa nakratko omenja svoje prvo daljše zimsko potovanje na krpljah, in sicer proti 80 km oddaljenemu Michilli-Mackinacu. Prvič si je torej navezal krplje na noge, odslej so mu bile neprestane zimske družice in šele ob smrti so se mu noge za stalno odpočile od njih. Prva pot mu je bila nepopisno težka, ker mišic še ni imel utrjenih. Večkrat je od utrjenosti padel v sneg, indijanski spremljevalci so se ustavili, da si je nekoliko odpomogel, potem je šlo zopet dalje in dalje. Povratek je bil seveda še mučnejši, ker se ni bil dosti odpočil; večkrat je menil, da sploh ne bo več mogel naprej.

Ko je spomladansko solnce raztajalo sneg in led ter so v Arbree Crocheu opravili velikonočno dolžnost, je šel izpreobračat Indijance na otok Little Detroit v Michiganskem jezeru. V omenjenem pismu je takole poročal na Dunaj:

»Imeli smo na tem potovanju vedno neugoden veter in slabo vreme, vozili smo se pa v majhnem, slabem čolnu, da smo bili večkrat v smrtni nevarnosti in se borili s silnimi valovi, ki so nam vsak hip grozili s pogubo. Vendar smem reči, da sem bil prav miren in brez vsega strahu, ker sem se zavedal, da me vodi tja Dobri pastir, naj grem iskat izgubljenih ovčic in jih k njemu vodit. Po mnogih težavah sem s svojimi spremljevalci vendarle srečno dospel. Silno so se razveselili ti divjaki, videč duhovnika v svojem kraju. Ostal sem 8 dni pri njih in sem pri pouku spoznal, da imajo veliko razumnost, dober spomin in — kar je še veliko več vredno — tudi trdno voljo, natančno živeti po naukih krščanske vere. 14. maj je bil dan najobilnejše sreče za te Indijance, pa tudi zame je bil ta dan eden od najlepših, kar sem jih doživel, ker sem krstil 22 teh Indijancev. Ostali prebivalci otoka, ki se zaenkrat še niso izpreobrnili, niso krščanstvu prav nič nasprotni, marveč so mi dali veliko upanja, da se bodo tudi sami spreobrnil, ko bom zopet prišel k njim. Obljubil sem jim, da jih bom obiskal še to poletje, in soglasno so mi obetali, da bodo medtem postavili leseno cerkvico, za katero smo takoj poiskali primeren prostor. Posvetiti jo mislim na čast sv. Jožefu, da bo ta veliki svetnik Jezusa prosil, da bi se ondotni Indijanci zvesto in stanovitno držali vere, katero so sprejeli.«

Na povratku so sicer imeli ugoden veter, zmanjkalo jim je pa rib in krompirja, katerega so bili dobili od ubožnih otočanov. »Pa iznovič nam je božja previdnost pokazala,

kako ljubeznivo skrbi za nas. Ko smo veslali mimo majhnega skalnatega otoka, so Indijanci videli, da je vzletelo mnogo velikih vodnih ptic (galebov) in so iz tega sklepali, da te ptice ondi gnezdiijo. Stopili smo torej na otok in našli dar božje dobrote: 130 jajc, ki so bila debela in okusna kot gosja.»

Spotoma se je oglasil pri spreobrnjencih v Manistiku in se vzradostil ob njih vnemi. Hvali jih, kako radi molijo. »Razen dolge in jedrnate jutranje in večerne molitve molijo tudi po dvakrat ali po trikrat na dan rožni venec. Kadarkoli utegnejo, vzamejo v roke indijanski molitvenik, ki sem ga bil lani dal natisniti v Detroitu, in molijo ali pa pojejo iz njega ter se iz glave učijo katekizma. Večina jih zdaj že zna brati, drugi se pa marljivo učijo.« Na Bobrovem otoku je pa bil žalosten, ko je zvedel, kako pogani nasprotujejo graditvi cerkve in grozijo, da jo bodo takoj zažgali, če si jo bodo kristjani upali postaviti. Niti bogati Baragovi darovi niti njegova prijaznost jih niso mogli pomiriti; naposled so na zborovanju vsaj toliko odnehali, da smejo kristjani daleč v gozdu zgraditi cerkvico.

Ko se je vrnil v Arbore Croche, ga je za binkošti čakalo izredno duhovno veselje: 44 oseb je krstil, izmed katerih je bilo le 6 otrok, ostali pa vsi več ali manj odrasli, nekateri že v sivi starosti. V Starem Arbore Crocheu, ki je pozneje dobil ime Little Traverse in je bil kakih sedem ur oddaljen od Baragove misijonske postaje ter je že od poprej imel majhno cerkvico, jih je pa krstil 15.

Kako je Baraga s krščanstvom širil tudi kulturo, pove njegovo pismo z dne 25. avgusta 1833: »Življenje spreobrnjenih divjakov v tem misijonskem kraju je že precej podobno življenju belih. V Arbore Crocheu je 36 dodelanih hiš, ki so sicer lesene, pa prav trdne in pripravne. Gradijo tudi še več drugih hiš, da jih bo župna vas kmalu imela 50. Tudi v podružnih vaseh so izpreobrnjeni Indijanci že začeli delati namesto svojih bornih koč prav pripravne hiše in tako se bodo tudi tukaj čedalje bolj pokazali časni blagri, ki jih krščanstvo deli ljudem. Indijanci v Arbore Crocheu zdaj vsi polje obdelujejo; zemlja v tem kraju pa ni kaj prida in pridelujejo le turščico, sočivje, krompir in pa buče, ki imajo prav dobro slast. Stop nimajo, zato turščico sami phajo in potem kuhajo kašo iz nje. Vsaka vas ima mnogo prašičev in kureline, ponekod se že dobijo krave in celo konji, kateri jim pa služijo le za ježo, ker so pota tod še preslaba. Njih polje, ki so si ga bili napravili iz posekanih gozdov, je še pretrdo in premalo očiščeno od korenin in štorov in se zato ne dá orati. Pa se bo tudi to kmalu izboljšalo.«

V vsem okolišu ni bilo razen Barage niti enega beločžca.

Škof Fenwick je bil Baragi že ob prihodu v Arbre Croche velel, da naj spreobrne ves rod Otava. Zato je Baraga pozimi naročil nekemu Arbre Crocheanu, ki se je odpravljaj na običajno zimovanje proti jugu, da naj gre v otavsko naselbino Grand River (Velika reka), tako nazvano po reki enakega imena, tekoči od vzhoda v južni kot Michiganskega jezera. Sedaj je tamkaj mesto Grand Rapids. Govori naj jim o krščanstvu in o duhovniku, ki je pripravljen na njih željo priti k njim. Mož je tako dobro opravil svojo nalogo, da je ob spomladanskem povratku veselo segel Baragi v roko in klical: »Vesela novica, moj oče, vesela novica!« Njegovi južni bratje so z veseljem pozdravili Baragovo zanimanje zanje.

Baraga se je 7. junija peš odpravil na 450 km ali 100 ur dolgo pot proti Grand Riveru. V Maškigongu ob jezeru je krstil 21 Indijancev in jim maševal. Prva sv. maša v njih ozemlju je bila to.

Reka Grand River je bila takrat meja med državo Michigan, spadajočo že k Združenim državam, in med svobodnim indijanskim ozemljem. Indijanska naselbina Grand River je ležala na desnem bregu reke, nekako dan hoda od njenega izliva v Michigansko jezero, sredi čudovito lepe okolice. Na levem bregu, torej na ozemlju Združenih držav, je pa bila nakupila dosti zemlje imovita in številna francosko-kanadska družina, ki je bila izredno dobra ter je Barago z veseljem pozdravila, kajti že več let ni bila videla katoliškega duhovnika. Stregli so mu na vse načine in mu prepustili prazno hišo, katero so bili pred kratkim postavili tik ob svoji hiši, za začasno bivališče in za kapelo, katero je Baraga blagoslovil na čast Matere božje.

Vseh 10 dni, ko se je Baraga ondi mudil, so se Indijanci zjutraj in zvečer na čolnih vozili preko reke k njegovim govorom. V teh 10 dneh je krstil v Grand Riveru 46 oseb, v sosednih treh naselbinah pa 40. Pač bogata žetev za tako kratko bivanje, dočim je protestantovski baptistovski pastor že 9 let ondi stanoval in deloval, imel lično cerkvico ter izdal velike vsote, pa je v 9 letih dobil za krst — le 10 oseb. »O, kako tolažilni vidiki so to zame!« je mogel Baraga iz srčnega prepričanja zapisati v pismu na Dunaj dne 26. junija 1833.

Medtem so se pa razmere v škofiji jako spremenile in v živo posegle tudi v Baragove misijonske načrte.

Že škof Fenwick je želel odcepiti severno ozemlje od ogromne cincinnatske škofije ter ustanoviti novo s sedežem v Detroitu. Namera se je pa izvršila šele po Fenwickovi smrti in poleti 1833 je bil Baragov podpiratelj Friderik Resé

posvečen za prvega detroitskega škofa. Baraga je bil seveda prideljen njegovi škofiji.

Novi škof je na mah prekrizal vse Baragove načrte glede novega misijona ob Gornjem jezeru. Potreboval ga je v novi škofiji, ki je bila skoro brez duhovnikov.

Baraga je pa zdaj naslovil novo prošnjo nanj: da mu dovoli, vrniti se v Grand River in ustanoviti stalen misijon. Kakšni nagibi so Barago privedli do te prošnje?

V Grand Riveru je živel okrog 900 poganov, katerih jezik je Baraga že skoraj dodobra obvladal. Če bi se med njimi ustanovil misijon, bi bilo v tem dobro preskrbljeno tudi za njih severnejše katoliške rojake, ki so redno prihajali čez zimo v njih ozemlje; poganski zimovalci bi se pa ondi seznanjali s krščanstvom in ga zanašali s seboj proti severu. V Grand Riveru je živel že precej belokožcev, zlasti trgovcev, in je bilo pričakovati še večjega dotoka belih; zato je bilo treba te priseljence, ki so bili s svojimi družinami vred versko silno zanemarjeni, pridobiti zopet za vero in poštenje, da bi ne bili v tolik kvar Indijancem. Tudi se je bilo bati živahnjega misijonstva protestantov, ki so v naselbini že imeli svojo cerkev.

Baraga je dobil od škofa privoljenje in je takoj začel z delom, da preda svoj dotedanji misijon v Arbre Crocheu v kar najbolj urejenem stanju drugim rokam.

* * *

V Arbre Croche so mu došli bogati darovi iz Ljubljane, 1100 gold. denarja in velik zaboj nabožnih predmetov. Sredi ogromnega dela je v dneh od 18. do 29. julija sestavljal zahvalno pismo sestri Amaliji, katera mu je do teh darov največ pripomogla. »Ah, moja preljuba Amalija! Kakšen dar! Še svoj živ dan nisem imel kaj tako lepega in dragocenega, zlasti 6 Langusovih slik. Z gotovostjo lahko rečem, da nisem v Združenih državah nikoli videl kaj lepšega. Bil sem baš v Mackinacu, ko sem prejel (10. julija) ta zaboj. Pokazal sem te čudovito lepe slike več gospodom, ki so že veliko potovali in veliko videli, pa so priznali, da te slike prekosijo vse, kar se more v tej deželi lepega videti. Ne morem Ti izraziti svoje hvaležnosti. Rázen vsakdanjega spomina, ki ga za vse svoje misijonske dobrotnike darujem pri sv. maši, bom še tudi zanaprej maševal za svoje še živeče in že umrle dobrotnike.«

Nato je moral pismo zaradi dela prekiniti in 29. julija je nadaljeval. Pravi, da ji piše, kakor tudi Leopoldinski družbi, ponajveč v ponočnih urah, katere si odtrga od svojega že itak kratkega spanja. Svoj novi misijon, kamor se bo pod jesen odpravil, priporoča njej in njenim otročičem v molitev.

Pismo je važno tudi zaradi njegovih rodbinskih odnošajev. Pravi namreč: »Izredno me je presenetila vest, da se je najina sestra Antonija odločila, priti v Ameriko. Kjer višje koristi govorijo, tam morajo srčna čustva molčati. Težko mi je, zelo težko, imeti svojo srčno ljubljeno sestro tako daleč. Toda ker mi tukaj za moj misijon ni prav nič potrebna, marveč bi mi bila še v breme, moram svoja čustva zatreti in zadevo odložiti. Če bi bil hotel taka čustva poslušati, bi sploh ne bil prišel v misijon. Rajši vidim, da se vam zdim trd in neobčutljiv, kot pa da bi nase jemal odgovornost pred Bogom, ako bi ravnal proti svoji vesti.«

Resne, svetniške besede! Antonija se ni imela kam deti in se je hotela umekniti k bratu. Baraga je pa živel le še za Boga in za duše in ni hotel, da bi ga družinske vezi ovirale. Za domače je bil že itak več ko dovolj storil, saj jim je bil vse dal.

V pismu prosi potem Amalijo, da naj mu odslej pošilja le denarja, ker je s cerkvenimi potrebščinami za sedaj dovolj založen in bi bilo težavno, večje zaboje prevažati v Grand River. Pač pa bo denarja zelo potreboval, ker bo ondi moral vse iz tal zgraditi in vrh tega še učitelja plačevati. Pismo piše med 11. in 12. uro ponoči. Opravičuje se, da grofu Hohenwartu ne utegne poslati prispevkov za ljubljanski muzej. Ko pozdravlja domače, dostavlja za Antonijo: »Naj ne bo žalostna zaradi odklonilnega odgovora, ampak se naj čisto vda v božjo voljo in se Bogu zahvali, da ji je pravočasno dal spoznati svojo presveto voljo.« Iz prave, duhovske ljubezni mu je prižuborel tudi zadnji stavek: »Pozdravljam prav posebno Tvojega duhovnega vodnika in očeta, katerega srčno ljubim iz hvaležnosti za duhovne dobrrote, katere vam izkazuje.«

Tudi po Leopoldinski družbi se je 26. julija zahvalil vsem ljubljanskim dobrotnikom za poslani denar in zaboj. Bog ga je s to pošiljatvijo še potrdil v sklepu, da začne nov misijon.

V Arbres Crocheu so pa z žalostjo doznali o tej njegovi nameri. Da bi ga priklenili nase, so začeli s pripravami za novo, večjo cerkev. Izdelali je pa niso, marveč jo je šele Pirc blagoslovil 25. maja 1851, in sicer v čast Jezusu dečku v templju. Ko je potem Baraga kot škof prišel na vizitacijo, je zapisal v krstno knjigo: »Odslej se naj ta misijon imenuje Misijon presv. Jezusove mladosti.« Pircu so poslali iz Ljubljane sliko Jezusa, sedečega v templju med učniki postave, ki je nekdanj visela v gimnazijski kapeli. Ko jo je misijonar Lavtižar l. 1855 zagledal, se mu je ob mladostnih spominih inako storilo.

Arbre Croche je Baraga izročil redemptoristom, ki so si v Ameriki še vedno šele iskali misijonskih postojank. O. Sänderl je z dvema laičnima bratoma — br. Alojzij je bil že prej 10 mesecev tam — prevzel misijon.

Dne 25. avgusta 1833 je Baraga poslal na Dunaj zadnje poročilo iz Arbre Crochea. Stanje misijona je prav povoljno. V Manistiku je 6. avgusta krstil mlado Indijanko, posebno »izvoljeno dušo«, ki je bila doma iz severnejših krajev, pa je zapustila svoj poganski dom, da bi laglje živela po Kristusovih načelih. V sosedni vasi — imena ne pove — so postavili lično cerkvico v čast sv. Ignaciju Lojolskemu, čigar duhovni sinovi so toliko storili za Indijance. Tudi v Little Detroitu je zrasla nova lesena cerkva, katero je pa blagoslovil na ime sv. Vincencija Pavelskega; ob odhodu jim je dal pismo na misijonarja iz Green Baya (Grin Beja), naj jih on prevzame v duhovno oskrbo, saj imajo bliže do tja ko do Arbre Crochea. Obiskal je tudi Bobrov otok, a so bili prebivalci pravkar odšli v Kanado po angleške dari. Zaradi vednih nasprotovanj poganov je bila kapela še vedno šele do polovice zgrajena in še to so jim grozili zažgati; zato so kristjani sklenili, preseliti se v Arbre Croche, kar je Baraga z veseljem doznal.

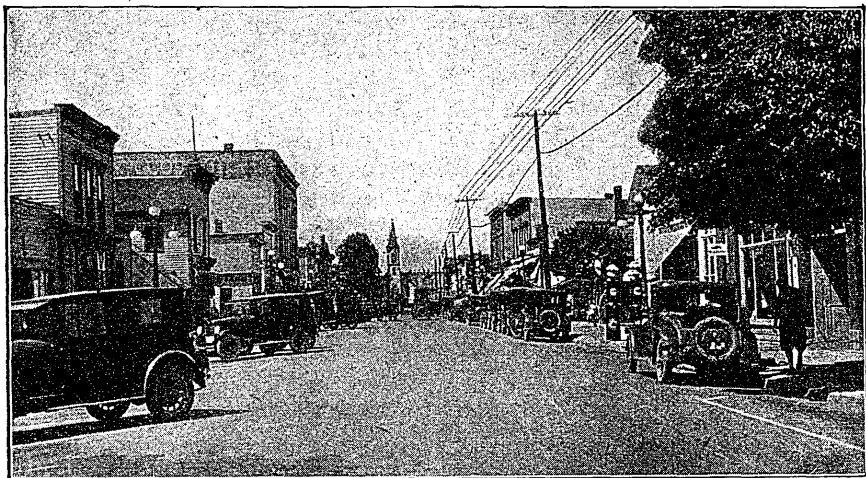
Pismu je Baraga priložil tudi zemljevid celega misijonskega okoliša in natančen pregled o njegovih 9 katoliških naselbinah.

Dne 25. avgusta je Amaliji še enkrat pisal kratko pisemce, kateremu je priložil tudi nekaj listov kot spomin na Little Detroit. Njegove misli in skrbi so bile že v Grand Riveru. »Ah, tam bo težav!« vzklikne. Če se mu bo posrečilo, zgraditi cerkvico, jo bo posvetil Devici Mariji, »ker to kraljico vseh svetnikov neizmerno ljubim in častim in ker za trdno upam, da neprestano prosi in bo prosila pri Bogu zame in za moj misijon.« Sestro pristrčno prosi, naj zdaj še tembolj moli zanj. »Priporóči to mojo zadevo tudi drugim pobožnim dušam, zlasti še vnetim častilcem in častilkam Matere božje! Daj za sv. maše in naj se darujejo sv. obhajila in druge pobožnosti za dober uspeh tega novega misijona!« Živo se je zavedal, da je le orodje v božjih rokah.

Na mali Šmaren, 8. septembra 1833, se je poslovil od svojih vernikov, med katerimi je deloval dobri dve leti. Težko je moralo biti to slovo. Pač ni slutil, da mu bo Arbre Croche kot škofu še nekoč izročen v oskrbo.

Arbre Crocheani so tudi še pozneje ostali dobri. Škof Resé jih je pohvalil kot vzor izpreobrnjencev. Opojnih pijač so se vestno izogibali, da trgovci z žganjem sploh v vas niso smeli; če se je pa kateri le prikradel, mu je poglavar s sekiro razbil posodo. Pirc piše o njih, da jih večina ostane vse

življenje v krstni nedolžnosti; tudi fantje živijo čisto in brez mladostnih zablod. Mnogi od njih so vsako nedeljo prišli 12 ur daleč k sv. maši. Pirc jih je učil umnega kmetijstva in sadjarstva, v čemer je bil sam strokovnjak. Iz Ljubljane jim je dobival raznih semen. Z juga jim je dovažal dobre pasme domačih živali in perutnine. Postavili so v vasi žago in mlin. Mladino je dal izučiti v obrti. Cepil jih je zoper koze, ki so še vedno strahovito redčile prebivalstvo. V Ilirskem listu (Illyrisches Blatt) se l. 1836 hvali, da je naučil Indijance tudi žgance kuhati. »Kmalu so začeli

Glavna cesta s cerkvijo v Harbor Springsu, Baragovem Arbore Crocheu.

novo jed po vsem misijonu kuhati in z vso slovesnostjo so sprejeli v indijanščino tudi kranjski izraz zanjo; prav tako besedo „stopé.“ Tako kulturn kraj je postala ta indijanska naselbina, da je ameriška vlada pozneje dala tem Indijancem vse pravice kulturnih državljanov in se jih ni upala pregnati na zapad. Ker so se pa poganski Indijanci tudi še pozneje priseljevali v Arbore Croche, so Baragovi ondotni nasledniki — Pirc, Lavtižar in Mrak — tudi posihmal imeli dovolj izpreobrnjenj. Na torišču Baragovega prvega misijonskega delovanja so polagoma nastale nove župnije in misijonar Lavtižar se je l. 1855 zgrozil ob misli, da je bil »do l. 1845 v tej neizmerni okolici le en sam duhovnik«.

Dotok belih je pa tako naraščal, da je tudi ta okolica kmalu izgubila indijanski značaj in se amerikanizirala.

Arbre Croche je Baraga izročil redemptoristom, ki so si v Ameriki še vedno šele iskali misijonskih postojank. O. Sänderl je z dvema laičnima bratoma — br. Alojzij je bil že prej 10 mesecev tam — prevzel misijon.

Dne 25. avgusta 1833 je Baraga poslal na Dunaj zadnje poročilo iz Arbre Crochea. Stanje misijona je prav povoljno. V Manistiku je 6. avgusta krstil mlado Indijanko, posebno »izvoljeno dušo«, ki je bila doma iz severnejših krajev, pa je zapustila svoj poganski dom, da bi lažje živela po Kristusovih načelih. V sosedni vasi — imena ne pove — so postavili lično cerkvico v čast sv. Ignaciju Lojolskemu, čigar duhovni sinovi so toliko storili za Indijance. Tudi v Little Detroitu je zrasla nova lesena cerkvica, katero je pa blagoslovil na ime sv. Vincencija Pavelskega; ob odhodu jim je dal pismo na misijonarja iz Green Baya (Grin Beja), naj jih on prevzame v duhovno oskrbo, saj imajo bliže do tja ko do Arbre Crochea. Obiskal je tudi Bobrov otok, a so bili prebivalci pravkar odšli v Kanado po angleške dari. Zaradi vednih nasprotovanj poganov je bila kapela še vedno šele do polovice zgrajena in še to so jim grozili zažgati; zato so kristjani sklenili, preseliti se v Arbre Croche, kar je Baraga z veseljem doznal.

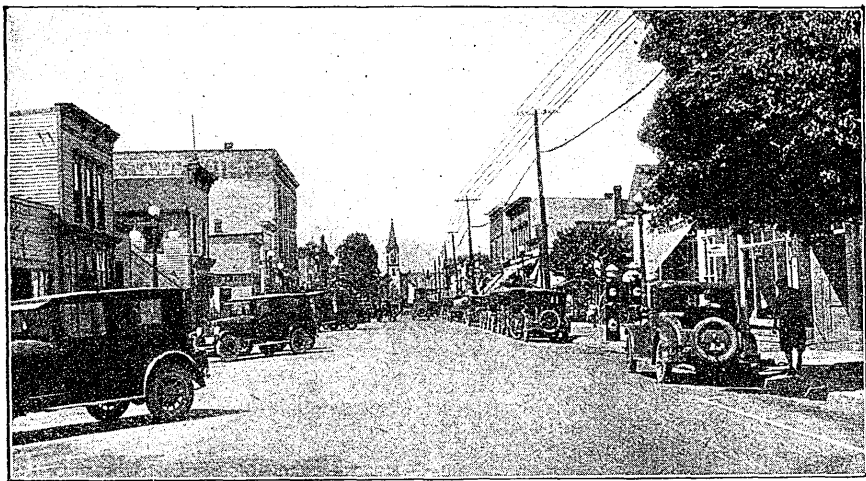
Pismu je Baraga priložil tudi zemljevid celega misijonskega okoliša in natančen pregled o njegovih 9 katoliških naselbinah.

Dne 25. avgusta je Amaliji še enkrat pisal kratko pisemce, kateremu je priložil tudi nekaj listov kot spomin na Little Detroit. Njegove misli in skrbi so bile že v Grand Riveru. »Ah, tam bo težav!« vzklikne. Če se mu bo posrečilo, zgraditi cerkvico, jo bo posvetil Devici Mariji, »ker to kraljico vseh svetnikov neizmerno ljubim in častim in ker za trdno upam, da neprestano prosi in bo prosila pri Bogu zame in za moj misijon.« Sestro prisrčno prosi, naj zdaj še tembolj moli zanj. »Priporóči to mojo zadevo tudi drugim pobožnim dušam, zlasti še vnetim častilcem in častilkam Matere božje! Daj za sv. maše in naj se darujejo sv. obhajila in druge pobožnosti za dober uspeh tega novega misijona!« Živo se je zavedal, da je le orodje v božjih rokah.

Na mali Šmaren, 8. septembra 1833, se je poslovil od svojih vernikov, med katerimi je deloval dobri dve leti. Težko je moralo biti to slovo. Pač ni slutil, da mu bo Arbre Croche kot škofu še nekoč izročen v oskrbo.

Arbre Crocheani so tudi še pozneje ostali dobri. Škof Resé jih je pohvalil kot vzor izpreobrnjenecv. Opojnih pijač so se vestno izogibali, da trgovci z žganjem sploh v vas niso smeli; če se je pa kateri le prikradel, mu je poglavar s sekiro razbil posodo. Pirc piše o njih, da jih večina ostane vse

življenje v krstni nedolžnosti; tudi fantje živijo čisto in brez mladostnih zablod. Mnogi od njih so vsako nedeljo prišli 12 ur daleč k sv. maši. Pirc jih je učil umnega kmetijstva in sadjarstva, v čemer je bil sam strokovnjak. Iz Ljubljane jim je dobival raznih semen. Z juga jim je dovažal dobre pasme domačih živali in perutnine. Postavili so v vasi žago in mlin. Mladino je dal izučiti v obrti. Cepil jih je zoper koze, ki so še vedno strahovito redčile prebivalstvo. V Ilirskem listu (*Illyrisches Blatt*) se l. 1836 hvali, da je naučil Indijance tudi žgance kuhati. »Kmalu so začeli

Glavna cesta s cerkvijo v Harbor Springsu, Baragovem Arbore Crocheu.

novo jed po vsem misijonu kuhati in z vso slovesnostjo so sprejeli v indijanščino tudi kranjski izraz zanjo; prav tako besedo »stope« . Tako kulturni kraj je postala ta indijanska naselbina, da je ameriška vlada pozneje dala tem Indijancem vse pravice kulturnih državljanov in se jih ni upala pregnati na zapad. Ker so se pa poganski Indijanci tudi še pozneje priseljevali v Arbore Croche, so Baragovi ondotni nasledniki — Pirc, Lavtižar in Mrak — tudi posihmal imeli dovolj izpreobrnjenj. Na torišču Baragovega prvega misijonskega delovanja so polagoma nastale nove župnije in misijonar Lavtižar se je l. 1855 zgrozil ob misli, da je bil »do l. 1845 v tej neizmerni okolici le en sam duhovnik« .

Dotok belih je pa tako naraščal, da je tudi ta okolica kmalu izgubila indijanski značaj in se amerikanizirala.

V. BARAGA V GRAND RIVERU

Začetno delo.

(Od 21. septembra 1833)

»Zares daljna in težavna selitev! Ko sem bil v svoji domovini prestavljen z ene kaplanije na drugo, sem vse potrebno tam dobil: cerkev, vernike, šolo, stanovanje itd.; tukaj pa moram vse to šele sam poiskati. Ni dovolj, poskrbeti le za cerkev, šolo in stanovanje, ampak si moram vernikov in šolarjev šele dobiti; in vprav to je najtežje,« piše 12. oktobra 1833 na Dunaj. Prav za desetletnico svoje nove maše, 21. septembra, je bil po Michiganskem jezeru in ob reki Grand River prišel v svoj novi misijon. Takoj je šel na delo.

Sklical je Indijance k zborovanju ter jim podrobno razložil, kako misli med njimi širiti vero in omiko. Navzoči so se brž razdelili v tri skupine: eni so izražali svojo zadovoljnost; eni so molčali; nekaj jih je pa bil nahujskal tamošnji protestantovski pastor in so se zdaj Baragi srdito postavili po robu. Še enkrat jim je razložil pomen krščanstva tudi za njih časni blagor. Privrženci pastorjevi mu niso vedeli več oporekati in so mu le veleli, naj prepusti Grand River protestantom, sam si naj pa više ob reki poišče lastno misijonsko polje. Nato je Baraga odločno poudaril, da je v vasi že precej več katoličanov ko protestantov. Ob prihodu je bil namreč zopet več oseb krstil. Če so si torej protestantje postavili cerkev, si jo bodo vendar smeli tudi katoličani. In s tem je zmagal, ker so tudi pogani uvideli, da bi delali krivico, če bi mu branili. Takoj so šli izbrat in odmerit prostor za misijonsko postajo in bodočo misijonsko naselbino.

Poslej je imel Baraga na vseh svojih postojankah težke boje s protestanti, četudi je bil osebno povsod spoštovan. O vseh teh bojih pa v svojih pismih skoro dosledno molči.

Ker je bila hiša, v kateri se je bil ob prvem obisku nastanil, onstran reke, Baraga je pa hotel živeti sredi med Indijanci, je priredil na desnem bregu novo indijansko kočo za kapelo in sebi v stanovanje. V šolo mu je prihajalo 25 Indijančkov in štirje beli, kateri pa spričo verske brezbržnosti staršev še krščeni niso bili. »Velik del prebivalstva

Indijske deklice.

Združenih držav, zlasti na kmetih, nima prav nobene vere; niti krščeni niso in so torej pravi pogani. Tudi tu v moji soseščini je mnogo takih poganov,« potoži v omenjenem pismu. Združene države so za malenkostno ceno prodajale krasna zemljišča onstran reke in število belih priseljencev je hitro raslo.

V. BARAGA V GRAND RIVERU

Začetno delo.

(Od 21. septembra 1833)

»Zares daljna in težavna selitev! Ko sem bil v svoji domovini prestavljen z ene kaplanije na drugo, sem vse potrebno tam dobil: cerkev, vernike, šolo, stanovanje itd.; tukaj pa moram vse to šele sam poiskati. Ni dovolj, poskrbeti le za cerkev, šolo in stanovanje, ampak si moram vernikov in šolarjev šele dobiti; in vprav to je najtežje,« piše 12. oktobra 1833 na Dunaj. Prav za desetletnico svoje nove maše, 21. septembra, je bil po Michiganskem jezeru in ob reki Grand River prišel v svoj novi misijon. Takoj je šel na delo.

Sklical je Indijance k zborovanju ter jim podrobno razložil, kako misli med njimi širiti vero in omiko. Navzoči so se brž razdelili v tri skupine: eni so izražali svojo zadovoljnost; eni so molčali; nekaj jih je pa bil nahujskal tamošnji protestantovski pastor in so se zdaj Baragi srdito postavili po robu. Še enkrat jim je razložil pomen krščanstva tudi za njih časni blagor. Privrženci pastorjevi mu niso vedeli več oporekati in so mu le veleli, naj prepusti Grand River protestantom, sam si naj pa više ob reki poišče lastno misijonsko polje. Nato je Baraga odločno poudaril, da je v vasi že precej več katoličanov ko protestantov. Ob prihodu je bil namreč zopet več oseb krstil. Če so si torej protestantje postavili cerkev, si jo bodo vendar smeli tudi katoličani. In s tem je zmagal, ker so tudi pogani uvideli, da bi delali krivico, če bi mu branili. Takoj so šli izbrat in odmerit prostor za misijonsko postajo in bodočo misijonsko naselbino.

Poslej je imel Baraga na vseh svojih postojankah težke boje s protestanti, četudi je bil osebno povsod spoštovan. O vseh teh bojih pa v svojih pismih skoro dosledno molči.

Ker je bila hiša, v kateri se je bil ob prvem obisku nastanil, onstran reke, Baraga je pa hotel živeti sredi med Indijanci, je priredil na desnem bregu novo indijansko kočo za kapelo in sebi v stanovanje. V šolo mu je prihajalo 25 Indijančkov in štirje beli, kateri pa spričo verske brezbriznosti staršev še krščeni niso bili. »Velik del prebivalstva

Indijanske deklice.

Združenih držav, zlasti na kmetih, nima prav nobene vere; niti krščeni niso in so torej pravi pogani. Tudi tu v moji soseščini je mnogo takih poganov,« potoži v omenjenem pismu. Združene države so za malenkostno ceno prodajale krasna zemljišča onstran reke in število belih priseljencev je hitro raslo.

Baraga je še iz Arbrea Crochea imel nekaj denarja, zato se je takoj lotil zidave cerkve, šole in svojega stanovanja. Iskal je rokodelca med belimi sosedi, pa je bil vsak na lastnem zemljišču preveč zaposlen in so zato tudi navadni delavci bili silno dragi. Sedel je torej na konja in po sedemdnedni ježi, ki je bila zanj še tem težja, ker konja ni bil vajen, po gozdovih in močvirjih dospel v Detroit ter se poklonil škofu Reséju. Šel se je priporočiti tudi guvernerju za Michigan, a ga ni našel doma. Pod jako neugodnimi pogoji je v Detroitu dobil dva tesarja. Nazaj grede so imeli le enega konja; zadnja dva dni jim je sredi samote tudi pošel živež, tako da so vsi izčrpani od gladu in truda komaj prišli v Grand River.

Dobil je še nekaj pomagačev in 14. oktobra so začeli z delom. Zima je bila še nekam mila in oba Detroitčana sta marljivo poprijela, stavba je pa le počasi lezla iz tal, ko je bilo vse drago. Cerkev, šola in Baragovo stanovanje je bilo pod eno streho; poslopje je bilo dolgo 15 m, široko 10 m in visoko 4 m. Vse je bilo zelo na tesnem, pa še slabo izdelano in neometano. Pri cerkvi ni bilo ne zvonika ne zvonov; na kakšno znamenje so se ljudje zbirali k službi božji, ne vemo; Čebulj jih je pozneje n. pr. kar s trobento sklicaval.

Dne 1. decembra je Baraga prosil Leopoldinsko družbo za denarno pomoč. Med drugim piše: »Veliko, res silno veliko denarja je treba v tej tako neobljudeni in oddaljeni deželi za nov misijon. Pa v luči krščanske vere vsi ti stroški niso nič v primeri z ogromno koristjo, katera se doseže. In ali ni ena sama neumrljiva duša več vredna ko vse bogastvo sveta? Ali se Jezus Kristus ne bi rad dal znova na križ pribiti, da reši le eno samo dušo, če bi se drugače ne mogla rešiti? V svoji skrbi in stiski torej stopam danes pred vas, preljubi dobrotniki v moji dragi domovini, kot zastopnik svojih vsega pomilovanja vrednih divjakov. Svoji roki stezam proti vam in vas prosim, da se usmilite svojih nesrečnih bratov v tem delu sveta, ki po potih malikovalstva slepo drvi v svoje pogubljenje. S svojo molitvijo in svojimi darovi lahko prav veliko pripomorete k odrešenju teh nesrečnežev. Ne prosim zase. Tisti, ki me poznajo, vedó, da znam biti z malim zadovoljen. Ako pa vidim, da me zgolj pomanjkanje denarja ovira pri reševanju ljubljenih bratov, si želim biti bogat, da bi z minljivimi zakladi nesrečnim sobratom mogel pripomoči k večnemu življenju.«

V Grand Riveru je Baraga še vedno imel tolmača. Tudi tu mu je gospodinjala in pomagala v šoli ona postarna vdova-učiteljica, ki je že tudi v Arbrea Crocheu poučevala indijansko otročad.

Baragovo trpljenje. Zaobljuba zdržnosti od opojnih pijač.

(1834)

V Grand Riveru je imel Baraga težavno stališče. Nasproti mu je stalo poganstvo z vso svojo temno zlobo, oplojeno s strastmi belokožcev. Iz Baragovih pisem se vidi, kako je trpel, molil in se boril; ponovno je prosil za duhovno pomoč. Edina tolažba so mu bila pogosta izpreobrnjenja. Dne 1. februarja 1834 je pisal: »Ako bi ne želel in upal, privedi na pot zveličanja nekoliko nesrečnih duš, bi za ves svet ne hotel ostati tukaj, kjer je malikovalstvo z vsemi svojimi hudobijami tako globoko zakoreninjeno.« Duh demonske zlobe je ležal nad deželo.

Zlasti jih je dušilo pijanstvo, kot piše: »Tu ob Grand Riveru je veliko trgovcev s kožuhovino, ki povsod lazijo za Indijanci ter jim dajejo žganje v odmeno za kožuhovino, da so Indijanci v naši okolici in še posebno v tej vasi skoro vedno pijani. Govoril sem z nekaterimi od teh nesrečnih trgovcev, ki prodajajo svoje duše, pa tudi duše ubogih Indijancev peklenskemu sovražniku. Pa so me vselej zavrnil s psovkami in grožnjami. Moje besede pri njih veliko manj zaležejo ko pri najbolj sirovih divjakih in da bi se maščevali nad menoj, donašajo Indijancem še več žganja in jim živo prigovarjajo, naj me ne poslušajo in mi ne verjamejo, mene samega pa obrekujejo, kar le morejo. Pri takih okolnostih je izpreobračanje poganov seveda zelo težavno.« Potem jih pa opisuje: »Strašen je pogled na pijanega divjaka, zlasti še na pijano žensko. V pijanosti so prave furije. Veliko tukajšnjih indijanskih žen je brez nosu. Ko sem prvič to zapazil, si nisem znal razložiti. Povpraševal sem in zvedel, da se v pijanosti napadejo ko ljute volkulje in si odgrizejo nosove. Druge so brez prstov na rokah, ki so jih izgubile v pijanskih pobojih. Moški planejo drug na drugega s svojimi velikimi noži, katere nosijo vedno s seboj.«

Baraga je vedel, da imajo Indijanci le dvoje na izbiro: ali pustiti opojne pijače, ali pa propasti. Zato je z vso silo nastopal zoper prodajalce žganja, ki so kar besneli zoper njega. »Moje življenje je tukaj v vedni nevarnosti,« piše v istem pismu. »Vsak večer moram svoja vrata prav skrbno in trdno zapreti, da me ne napadejo. Pred nekaj dnevi je bilo v naši vasi posebno veliko divjakov pijanih. Neki trgovec s kožami jim je prinesel toliko žganja, da so štiri dni in štiri noči nepretrgoma pili. Naši kristjani so bili zaradi tega silno žalostni, bili so pa tudi v nevarnosti. Eden od mojih najboljših kristjanov bi bil v teh nesrečnih dneh skoraj ob življenje. Pijan pogan je namreč prihrumel v njegovo hišo, grdo sramotil vero in ga hotel z nožem zabosti. Komaj se je rešil.«

Tudi nad Barago so se vzdignili, kot poroča: »Prav tisti nesrečni dan sem imel tudi jaz obisk pijanih divjakov. Ko so bili še daleč od moje hiše, me je zbudilo njih strahovito tuljenje. Prišli so do mojih vrat, hoteli so vdreti in so kričali na vso moč, pa nisem mogel ničesar razumeti. Izročil sem se božji previdnosti ter ostal miren. Ko so videli, da ne morejo noter, so se tuleč odstranili.«

Baraga pa v svoji skromnosti tu nekaj zamolči, kar nam je zapisal Walter Elliot, misijonar-pavlist iz Detroita: »Nerazredčeno ohijsko žganje je bilo naprodaj po 25 centov galon (45 l). Trgovci so bogateli na račun propadajočih Indijancev. Edini prijatelj Indijancev je bil Baraga. Pridigal jim je v otavščini ter jih spravljal na boljša pota. To je razljutilo pristaše baptistovskega misijonarja, ki so si med trgovci brž poiskali zaveznikov. Ti trgovci so neko noč naščuvali pijano tolpo, da naj napadejo Baragovo hišo. Bil je pa pravočasno opozorjen na njih prihod in je vrata in okna dobro zaprl. K sreči so bili preveč pijani, da bi bili mogli vdreti. Če bi se jim bilo to posrečilo, bi ga bili ubili. Cele štiri ure je ta pijana drhal oblegala hišo. Njih tuljenje je bilo grozno. Vsak hip je pričakoval, da bo nad streho iz lubja zaplapolal ogenj in da bo tudi sam zgorel. Vendar je prišla vest o hrušču na uho tudi ondotnemu maršalu Združenih držav, ki je prišel in nasilneže razkropil. Med tem peklenskim tuljenjem je Baraga ves čas klečal in molil. Jasno mu je stalo pred očmi, koliko zlo je za njegovo ljudstvo pijančevanje. Zato se je odločil, da se bo v zgled žrtvoval. Tu v svojem stanovanju, obkoljen od napadalcev, se je slovesno zaobljubil, da se bo od opojnih pijač poslej vse življenje popolnoma vzdržal. Ta sklep je do smrti zvesto držal. Večkrat je bil ves izčrpan, ker mu je bil ob neužitni hrani želodec povsem opešal; včasih se je v svoji premočeni obleki ves tresel od mraza; večkrat je bil v zimah, kakršne so ob Gornjem jezeru, čisto premrl in bil kozarca vina ali čašice žganja krvavo potreben. Pa je ob spominu na nočni prizor v Grand Riveru vse take skušnjave odbil ter daroval svoje pomanjkanje Odrešeniku, ki je bil prav tako izkušan.«

Vendar ni Baraga nikoli obžaloval svojega prihoda v Grand River. V veliko tolažbo so mu bila rastoča spreobrnjenja in vzorno življenje spreobrnjenec. Tako je bil n. pr. najstarejši tamošnji poglavar poprej hud pijanec in si njegova žena in deca še življenja niso bili svesti. Pa ga je Baraga pridobil za krst in mož niti kaplje alkohola ni več pokusil; v družini je postal krotak ko jagnje in je tudi svojim rojakom prigovarjal, da naj se prepustijo blažilnemu vplivu krščanstva.

V veliko tolažbo so Baragi bili tudi Arbre Crocheani. Zima je bila tistikrat nenavadno mila, sneg je zgodaj skopnel, za lov in za prestrezanje sladkornega soka je bilo prav ugodno, zato se jih je veliko odpravilo proti jugu. Dan hoda od Grand Rivera so si postavili začasne vigvame in v svoji otroški vdanosti tako dolgo hodili moledovat Barago, da jih je res šel obiskat. »Ni si lahko predstavljati, kako težavna je pot skozi severnoameriške pragozde. Zdaj je treba iti skozi puščave in z obema rokama devati veje vsaksebi, kot bi človek plaval; zdaj je treba iti po pol ure dolgih močvarah, v katerih bi se človek kmalu pogreznil; zdaj zopet drži pot čez široke potoke po edinem šibkem drevesu, ki ga Indijanci na bregu posekajo, da pade preko potoka. Na tem potovanju mi je bilo treba po takem ozkem, zibajočem se mostu iti čez reko, široko več ko 30 čevljev (9 m) in zelo deročo in globoko. Divjake je zastran mene jako zaskrbelo, ko smo prišli do reke. Jaz sem v božjem imenu kar krenil na ta nevarni most. Pa komaj sem prišel do srede, sem začel omahovati in kmalu bi bil padel v vodo. Dobri divjaki so od žalosti zakričali, jaz sem pa le prišel srečno čez. Divjaki tečejo po takih deblih ko veverice, včasih tudi s težkimi bremenami na plečih.« Tako je poročal Baraga 7. marca 1834 na Dunaj.

Arbre Crocheani so ga v svojem pomladnem bivališču prisrčno sprejeli. Z redemptoristi se še niso mogli dosti zblížati, ker ti niso razumeli njih jezika. Njih zvestoba do sv. vere je Barago močno genila. »Zelo prijetno sem bil presenečen,« piše, »ko sem na sredi okoliša, kjer dobivajo sladkor, našel majhno kapelo, ki so si jo ti dobri Indijanci zgradili, da morejo v njej opravljati svoje molitve.« Stala je na slikoviti višini, odkoder se je odpiral lep razgled po reki in jezeru.

Tri dni je ostal pri njih in jim maševal. Vsi so opravili svojo velikonočno dolžnost in 15 jih je sredi pragozda prejelo prvo sv. obhajilo. Eden za drugim so prihajali k njemu, rekoč: »Oče, izprašaj me, morda znam za sv. obhajilo.« Tudi krstil je tri odrasle.

Od njih je šel k jezeru v Maškigong prevideti dva Indijanca. Tamošnjih 21 izpreobrnjenecv mu je obljubilo, zgraditi prostorno kapelo, ker so se tudi poganski vaščani začeli zanimati za krščanstvo. Baraga jim je odkazal prostor zanjo in obljubil, da jo bo blagoslovil na čast sv. Jožefu.

V Grand Riveru so delavci pohiteli z gradnjo cerkve in Baraga je določil 20. april za njeno posvečenje. Dne 24. maja je opisal to slovesnost. Kaj takega ondotni ljudje še niso videli. Bil je lep pomladanski dan in vedra nebesna modrina je čudovito soglašala z radostjo vernikov. Tudi velikanska množica poganskih Indijancev in versko brezbržnih belo-

kožcev se je uvrstila v procesijo, pred katero je krepak Indijanec ponosno nesel križ ter ga pred cerkvijo zasadil v tla. Cerkvena oprema je bila iz Evrope, večinoma iz Ljubljane, kakor tudi že omenjene Langusove slike.

Ohranilo se nam je Baragovo pismo, katero je 13. junija 1834 pisal Francu Pircu, župniku v Podbrezjah, ki se je na Baragovo pobudo vzlic svojim 49 letom odločil, da bo šel za misijonarja v Ameriko. Rodil se je ta izredni mož l. 1785 v Kamniku. V francoski dobi se je dobro naučil francoščine, l. 1813 je bil posvečen za mašnika. Kot duhovnik je hotel s sadjarstvom dvigniti kmetsko blagostanje, zato je zasajal vzorne sadovnjake in pisal knjige o sadjarstvu; rotill je kmete, naj vendar ne porablajo žlahtnega sadnega soka za žganje. Pirc je bil trezna, praktična, pa nesebična in plemenita narava; Indijanci so mu pozneje nadeli ime Ganino dee, po naše Dobro srce. To Baragovo pisanje do Pirca se začinja: »Vaše pismo, v katerem mi sporočate svojo željo, priti v naše misijone, me je neizrečeno vzradostilo, ker kaže o veliki vnemi, katero čutite v svojem srcu za izpreobrnitev naših sobratov. Pisal sem v tej zadevi našemu škofu, preč. g. Frideriku Reséju, in upam, da Vas bo brez pomislekov sprejel.« Daje mu podrobna navodila za na pot. Naj ne jemlje veliko prtljage s seboj, tudi knjig ne, ker se vse lahko tam kupi. Prinese naj pa mašnih potrebsčin, železne klešče za hostije, svetopisemsko konkordanco, mnogo podob, rožnih vencev in križcev in pa platna, ki je v Ameriki zelo drago. Kliče mu: »Bog Vas spremljaj na Vaši poti! Zadeli boste na velike težave, pa čaka Vas tudi lepa krona v nebesih, če boste te težave iz ljubezni do Boga in do bližnjega voljno prenašali.«

Tega pisma pa Baraga ni oddal v Grand Riveru, ampak šele pozneje v Detroitu, na kar sklepamo iz škofovega lastnoročnega latinskega pripisa: »Č. g. Pirca bom rad sprejel v svojo škofijo.« Ko je pa pismo dospelo v Podbrezje, Pirca že ni več našlo doma, odšel je bil proti Ameriki.

V septembru se je Baraga vzdignil na dva dni dolgo pot do 6 koč, stoječih ob gornjem toku reke že na ozemlju Združenih držav. Že prej jih je bil prišel kristjan iz Grand Rivera pripravljat za krst. Res so se 4 družine spreobrnil, ostali so pa Barago rezko zavrnil, da hočejo ostati v veri očetov. Tudi drugam je šel in se po celé dneve mučil s svojim rdečkožnim spremljevalcem; pa vsi trudi so mu bili sladki, ker so ga peljali do duš. Pirc se v svojih pismih večkrat pritožuje o komarjih, kako neusmiljeno so ga mučili in izdelavali na potovanjih; Baraga pa o tej nadlogi vztrajno molči. Tudi strah pred zvermi ga je moral neprestano spremljati, zlasti volkov je bilo veliko v tisti pokrajini.

Pred zimo je še enkrat hotel videti Maškigong. Dne 3. novembra piše, da so mu ti ljudje zopet pripravili veliko duhovno veselje. Večina jih je bilo po 4 do 6 dni daleč proč

Franc Pirc.

na lovu; ko jim je pa Baraga sporočil dan prihoda, so se vsi zbrali v pravkar dograjeni cerkvi sv. Jožefa. Med priglašenci za krst je bilo tudi 17letno indijansko dekle, katere oče je bil trd pogan in krščanstvu zelo sovražen. Ko

je dekle zvedela, kdaj bo prišel misijonar, je prosila očeta, če sme iti v Maškigong. Mož je slutil o njeni nameri, pa ji je naposled le dovolil, a ji tudi zažugal, da ji bo obe ušesi porezal, če postane kristjana. Baraga jo je resno vprašal, ali ob vseh grožnjah še vztraja pri svoji nameri. Ko je videl njeno junaško pripravljenost za žrtve, jo je poučil in krstil.

Čez zimo 1834/35 je ostal v Grand Riveru. O božiču se je razveselil svojih vernikov, ki so iz svojih oddaljenih lovišč prišli molit novorojenega Kralja v svojo skromno cerkev. Tudi stari in bolehní ljudje in 10 do 12letni otroci so dospeli na krpljah. Ta mladež ga je živo spomnila na 12letnega Jezusa, ki je tudi od daleč potoval v tempelj.

V Grand Riveru je Baraga imel že nekaj nad 200 spreobrnjenцев.

Slovo od Grand Rivera. V Ste. Clairu.

(1835)

Monroe, predsednik Združenih držav, je l. 1824 izdal geslo: »Amerika Američanom!« Pri tem je pa pravice Indijancev popolnoma prezrl ter je sprožil celó misel, da naj se preženó v divje ozemlje zapadno od Mississippija. Po l. 1830 so njegovo geslo začeli dejansko izvajati. Nekatere indijanske rodove so pregnali s silo kakor zverjad, n. pr. Potavotomijce, ki so bili iz večine že vsi pokristjanjeni; te svobodoljubno pleme se jim je pa postavilo po robu in veliko krvi je teklo, preden so se umeknili. Ponavadi je pa vlada Združenih držav delala drugače: najela je brezvestne agente, ki so šli z alkoholom preslepiti preproste Indijance, da so se v pijanosti s podpisom odpovedali lastninski pravici do svojih ozemelj. Taka listina n. pr. slove:

»V l. 1793 sta bila pričujoča Wabissipine in pa The Black Tobacco (Blek Tebéko), ki sta se v korist gospodu Dominiku Ducharmu (Dišarmu) prostovoljno odpovedala zemlji od Portage (Portedž) of Kokalin do konca ravani, okoli 40 juter na široko; in na drugi strani, nasproti Portageu 4 jutra na široko in 30 juter na dolgo. Imenovana prodajalca sta zadovoljna in odškodovana z dvema sodčkoma ruma. V potrdilo sta naredila svoji znamenji.« Dalje: »Podpisani, ki imajo pravico do Portagea, so svoje pravice enako prodali in jamčijo za vsako vznemirjenje. Dobili so pet galonov ruma. Izjavljajo, da so s tem zadovoljni in plačani.« (Slede podpisi.)

Meja Združenih držav je s silo in prevaro šla vedno bolj proti severu. Ozemlje države Wisconsin (Uiskónsen) je belokožce še posebno mikalo, ker je bilo z rudami in gozdi

silno bogato. Redko naseljeni in po večini še necivilizirani Indijanci so vroče ljubili svojo domovino, a so rabili ta prostrana ozemlja le za lovišča. Belokožci so pa poudarjali, da je treba zemljo izrabiti in obdelati. Tako je prišlo do žalostnega spora, v katerem je vsaka stran imela svoj prav.

Poleti 1834 se je po Grand Riveru raznesla vest, da misli vlada pregnati Otavane z njih svobodnega ozemlja proti zapadu. Časniki so sicer zatrjevali, da bo vlada njih zemljo kupila, Indijancem pa se je vzbujal sum, da bo vlada tudi nje ukanila. Baraga se je ob tej novici zelo vznemiril; saj je po očetovsko ljubil nesrečne Indijance. Smilili so se mu, pa tudi zaskrbelo ga je, bi li njegovi dobri spreobrnjenci v novih pokrajinah še mogli vztrajati v živi veri. Sklenil je, da bo šel tudi preko Mississippija z njimi, če bo le škof dovolil, saj drugega duhovnika, ki bi znal njih težki jezik, Otavani itak niso imeli.

V Arbre Crocheu je vest o vladnih nakanah povzročila toliko skrbi, da so šli zborovat k rojakom v Grand River. Polkrožna dolinica jih je sprejela vase. Vsi govorniki so soglašali v sklepu: ne prodajati zemlje državi in se niti v pogajanja ne spuščati z njo. Veliko upanja so stavili na svojega prijatelja in dobrotnika Barago in tudi pogani so se ga zaupno oklenili. Kako je bila tista ura ugodna za pokristjanjenje vsega otavskega rodu! En katoliški duhovnik je bil popoln gospodar njih misli in njih čustev. Hipoma se je pa vse preobrnilo.

V februarju 1835 se je pojavil v Grand Riveru duhovnik Andrej Vizoczký (Visocki), pomadjarjen Slovak, dober in navdušen misijonar, za leto starejši ko Baraga. Pred kratkim je bil dospel iz Ogrske ter po odloku škofa Reséja začel delovati med francoskimi priseljenci v mestecu Ste. Claire (Sent Kler) severno od Detroita ob enakoimenskem jezeru. Predstavil se je Baragi in mu javil, da bo na škofov ukaz ostal v Grand Riveru. Baraga se je začudil. Že itak je mislil iti v Detroit, zdaj se je pa neutegoma odpravil do škofa. Ta mu je res ponovil svoj ukaz, da naj zapusti Grand River in spomladi gre h Gornjemu jezeru, kamor je bil že iz Arbre Crochea zaprosil; čez zimo pa naj oskrbuje bivšo Vizoczkého župnijo Ste. Claire.

Kaj se je bilo zgodilo? Baragov poznejši prijatelj Elliot je pojasnil vso zadevo. Baragovo misijonstvo je namreč imelo tudi za kulturni napredek Indijancev velikanski pomen: lenobi in pijači vdane ubožce je polagoma preobrazil v stalne naseljence, v trezne in delavne poljedelce in obrtnike ter je po njih blažilno vplival tudi na ostale Otavane. Na njih zemlji jim je hotel ustvariti lastno kulturo, kot sta storila sv. Ciril in Metod med Slovani in kot so misijonarji tudi drugod delali. Prav to pa ni godilo vladi Združenih držav, katera je čakala, kdaj bo tudi Otavane razlastila, pa

je dobro vedela, da bo veliko laže opravila z zapitimi divjaki kot pa s treznim, kulturnim rodом. Nalašč je pošiljala cele roje trgovcev z žganjem mednje ter podpirala rovanje protestantov zoper Barago, da omaje njegov blagodejni vpliv na Indijance. Obmejni ameriški škofje so se z Reséjem vred potegovali za pravice Indijancev, ki so obetali prebogato misijonsko žetev; pritisk vlade je pa vedno naraščal in škof Resé se je moral ukloniti zahtevi, da se Baraga izseli z otavske zemlje.

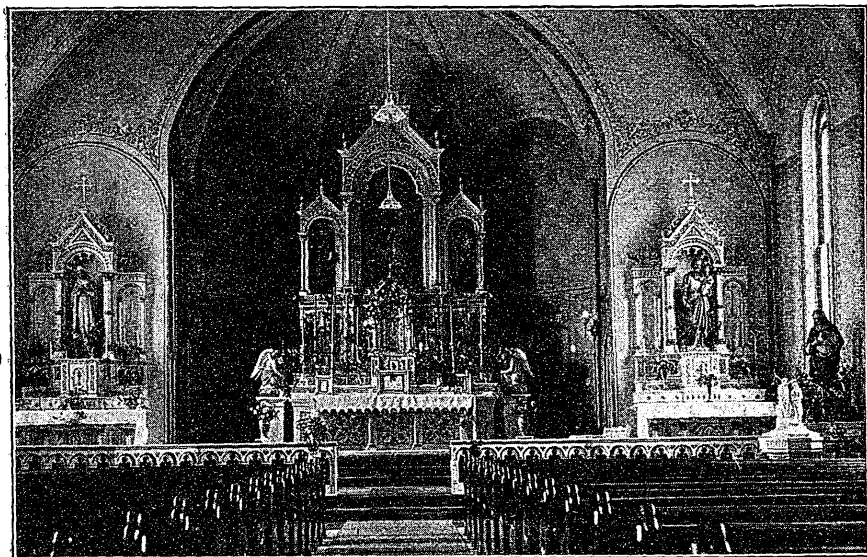
Baraga se nam tudi ob tem udarcu pokaže v vsej svoji notranji veličini. Škofov odlok je sprejel kot odlok božje previdnosti. Ko mu je težavna setev v Grand Riveru po 16 mesecih začela iti v klasje, jo je brez zagrenjenosti prepustil drugemu in njegove misli so se iznova ljubeče obrnile h Gornjemu jezeru. V njegovem pismu z dne 20. februarja ni niti sence potvarjanja. Kdo drugi bi bil napisal vse drugačno pismo, Baraga pa iz Detroita na Dunaj takole poroča: »V tem mesecu se je naključila nepričakovana, pa zame zelo razveseljiva sprememba v misijonu preblazene Device Marije ob Grand Riveru. Lahko si mislite, kako nepopisno veselje mi je napravil moj dobri škof, ko mi je povedal, da me je iznova določil za ustanovitelja novega indijanskega misijona. Iz vsega srca se Bogu zahvaljujem, da me je odločil, da tu v Ameriki ustanavljam nove misijonske postojanke.«

V Ste. Clairu je Baraga našel majhno, podolgasto kapelo in stanovanje, oboje zelo ubožno; miši in podgane so se sprehajale po praznem poslopju. Ni imel ne šole ne učitelja ne cerkovnika, še strežnika za maše ne. V Grand Riveru se je poslovil od njega njegov tolmač; tam je tudi ostala njegova postarna postrežnica in učiteljica, po nekaj letih se je pa vrnila domov v Mackinac.

Močno ga je vzradostila pošiljka iz Evrope: sestra Amalija mu je poslala po Leopoldinski družbi lepih darov, zbranih po Ljubljani. Zlasti je bil vesel štirih lepih svečnikov, lične mašne knjige in mašne obleke. Vse to je takoj odločil za svoj bodoči gornjejezerski misijon in je tudi v tej pošiljki videl mig božje previdnosti. Dne 13. marca 1835 se je na Dunaj toplo zahvalil. V pismu pravi, da med belokožci sicer prav udobno živi, a mu je ko ribi na suhem. »Hrepeneče čakam na odhod h Gornjemu jezeru. Upam, da se jih bo tudi tam veliko spreobrnilo h krščanski veri. O, kako me ta misel dviga in navdušuje! O, da bi imel peroti in bi mogel poleteti čez trdo zamrzla jezera ter biti čimprej pri teh poganih!« Tako vzklika, potem pa nadaljuje: »Upam, da se jih bo tam mnogo spreobrnilo; pa saj če se le eden ali dva spreobrneta in zveličata, se misijonarju potovanje do

njih že izplača. Neskončno dobri Bog pa nam vselej veliko več dá, kot mi pričakujemo.»

Isti dan je pisal tudi Amaliji: »V tem svojem bodočem misijonu bi mogel našo ljubo Antonijo dobro porabiti in zopet zelo želim imeti jo pri sebi. Rad bi, da bi prišla semkaj, še preden odpotujem, da bi lahko šla skupaj. Vendar, kakor Bog hoče!« Njej in ostalim svojim misijonskim prijateljem se zahvaljuje za pošiljko. Zdaj ima zaenkrat vsega dovolj, želi si le 400 do 500 križčkov iz medi. Pač pa

Notranjščina cerkve Jezusove mladosti v Harbor Springsu, Baragovem Arbore Crocheu.

bo potreboval veliko denarja. Tudi pisma za novi misijon naj naslovi na Samuela Abbota v Mackinacu.

Baraga se je torej poslovil od rodu Otava. Kakšna je bila pozneje njih usoda?

Leta 1854 je imel Indijanec iz sosednega rodu Očipve v La Pointu pred Barago daljši govor, v katerem je tožil o nesreči svojega ljudstva. Njegove zaključne besede so bile: »Moj oče, ozri se po obrazih mojega bednega ljudstva! Bolezen in glad, žganje in vojska nas hitijo ugonabljati. Umiramo in venemo. Padamo na tla kot drevesa pod sekiro belokožcev. Slabi smo, vi ste močni; mi smo le neuki Indijanci, vi imate vednost in znanje v svoji glavi. Rad bi od vas pomoči in varstva. Nimamo ne hiš ne goved ne zemlje, pa saj tega ne bomo dolgo pogrešali. Vetrovi bodo kmalu šumeli okoli poslednje kočice tvojih rdečkožnih otrok. Srce

je dobro vedela, da bo veliko laže opravila z zapitimi divjaki kot pa s treznim, kulturnim rodом. Nalašč je pošljala cele roje trgovcev z žganjem mednje ter podpirala rovanje protestantov zoper Barago, da omaje njegov blagodejni vpliv na Indijance. Obmejni ameriški škofje so se z Reséjem vred potegovali za pravice Indijancev, ki so obetali prebogato misijonsko žetev; pritisk vlade je pa vedno naraščal in škof Resé se je moral ukloniti zahtevi, da se Baraga izseli z otavske zemlje.

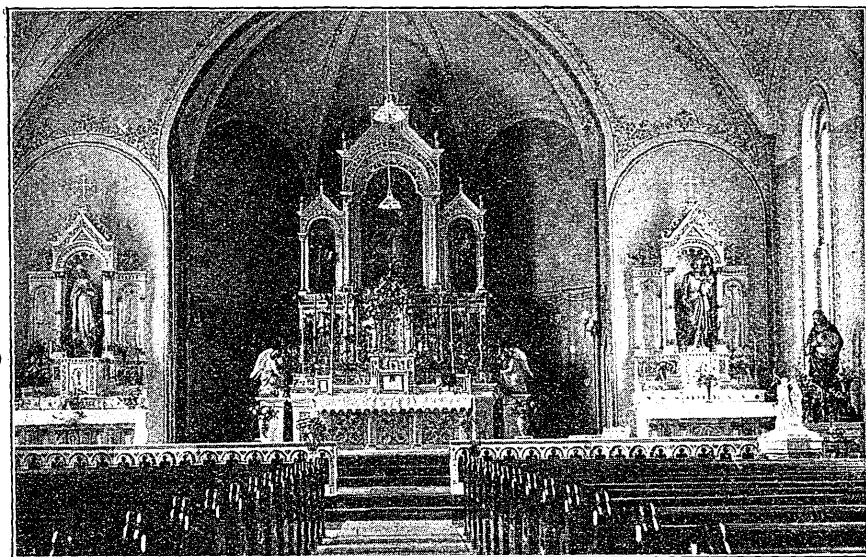
Baraga se nam tudi ob tem udarcu pokaže v vsej svoji notranji veličini. Škofov odlok je sprejel kot odlok božje previdnosti. Ko mu je težavna setev v Grand Riveru po 16 mesecih začela iti v klasje, jo je brez zagrenjenosti prepustil drugemu in njegove misli so se iznova ljubeče obrnile h Gornjemu jezeru. V njegovem pismu z dne 20. februarja ni niti sence potvarjanja. Kdo drugi bi bil napisal vse drugačno pismo, Baraga pa iz Detroita na Dunaj takole poroča: »V tem mesecu se je naključila nepričakovana, pa zame zelo razveseljiva sprememba v misijonu preblažene Device Marije ob Grand Riveru. Lahko si mislite, kako nepopisno veselje mi je napravil moj dobri škof, ko mi je povedal, da me je iznova določil za ustanovitelja novega indijanskega misijona. Iz vsega srca se Bogu zahvaljujem, da me je odločil, da tu v Ameriki ustanavljam nove misijonske postojanke.«

V Ste. Clairu je Baraga našel majhno, podolgasto kapelo in stanovanje, oboje zelo ubožno; miši in podgane so se sprehajale po praznem poslopju. Ni imel ne šole ne učitelja ne cerkovnika, še strežnika za maše ne. V Grand Riveru se je poslovil od njega njegov tolmač; tam je tudi ostala njegova postarna postrežnica in učiteljica, po nekaj letih se je pa vrnila domov v Mackinac.

Močno ga je vzradostila pošiljka iz Evrope: sestra Amalija mu je poslala po Leopoldinski družbi lepih darov, zbranih po Ljubljani. Zlasti je bil vesel štirih lepih svečnikov, lične mašne knjige in mašne obleke. Vse to je takoj odločil za svoj bodoči gornjejezerski misijon in je tudi v tej pošiljki videl mig božje previdnosti. Dne 13. marca 1835 se je na Dunaj toplo zahvalil. V pismu pravi, da med belokožci sicer prav udobno živi, a mu je ko ribi na suhem. »Hrepeneče čakam na odhod h Gornjemu jezeru. Upam, da se jih bo tudi tam veliko spreobrnilo h krščanski veri. O, kako me ta misel dviga in navdušuje! O, da bi imel peroti in bi mogel poleteti čez trdo zamrzla jezera ter biti čimprej pri teh poganih!« Tako vzklika, potem pa nadaljuje: »Upam, da se jih bo tam mnogo spreobrnilo; pa saj če se le eden ali dva spreobrmeta in zveličata, se misijonarju potovanje do

njih že izplača. Neskončno dobri Bog pa nam vselej veliko več dá, kot mi pričakujemo.«

Isti dan je pisal tudi Amaliji: »V tem svojem bodočem misijonu bi mogel našo ljubo Antonijo dobro porabiti in zopet zelo želim imeti jo pri sebi. Rad bi, da bi prišla semkaj, še preden odpotujem, da bi lahko šla skupaj. Vendar, kakor Bog hoče!« Njej in ostalim svojim misijonskim prijateljem se zahvaljuje za pošiljko. Zdaj ima zaenkrat vsega dovolj, želi si le 400 do 500 križčkov iz medi. Pač pa

Notranjščina cerkve Jezusove mladosti v Harbor Springsu, Baragovem Arbore Crocheu.

bo potreboval veliko denarja. Tudi pisma za novi misijon naj naslovi na Samuela Abbota v Mackinacu.

Baraga se je torej poslovil od rodu Otava. Kakšna je bila pozneje njih usoda?

Leta 1854 je imel Indijanec iz sosednega rodu Očipve v La Pointu pred Barago daljši govor, v katerem je tožil o nesreči svojega ljudstva. Njegove zaključne besede so bile: »Moj oče, ozri se po obrazih mojega bednega ljudstva! Bolezen in glad, žganje in vojska nas hitijo ugonabljati. Umiramo in venemo. Padamo na tla kot drevesa pod sekiro belokožcev. Slabi smo, vi ste močni; mi smo le neuki Indijanci, vi imate vednost in znanje v svoji glavi. Rad bi od vas pomoči in varstva. Nimamo ne hiš ne goved ne zemlje, pa saj tega ne bomo dolgo pogrešali. Vetrovi bodo kmalu šumeli okoli poslednje kože tvojih rdečkožnih otrok. Srce

mi je težko, a ne morem odvrniti naše usode. Tako zelo ljubimo solnce, mesec, reke in gozde, pa jih bomo zapustili, ko bomo kmalu spali v zemlji in se ne bomo več prebudili. To in nič drugega ti moram povedati, moj oče.»

Žalostne besede! Pa veljale so tudi za južne sosede Otavane. Že l. 1835, torej takoj po Baragovem odhodu iz Grand Rivera, so morali vse ozemlje prepustiti Združenim državam; vsaka oseba je letno dobivala za to po 10 dolarjev. Smeli so, kjerkoli so hoteli, obdelovati zemljo in za svojo potrebo tudi povsod drevje sekati. Le lastniki zemlje niso bili in država si je pridržala pravico, drugje jim odkazati bivališča, in jih je res od nekod drugam preselila. Marljivejši Indijanci so kupili zemljišča nazaj od države v last. Država jim je vzdrževala tudi šolstvo in katoliški misijonarji so kot njih učitelji do l. 1865 dobivali nekaj državne plače. Vlada je ob predaji zemlje dala Otavanom tudi orodja, vozov in živine, poslala je mednje tesarske in druge mojstre, postavila jim žage itd. Pa Indijanci se niso mogli vživeti v kulturo belih. Mnogo se jih je izselilo v Kanado, zlasti na otoke Huronskega jezera, ter so se tam pomešali z Očipvejci. Nekaj jih je postalo tudi protestantov. Na polotoku Michiganu jih živi sedaj še kakih 3000, a so že zelo pomešani in se vtapljajo v belo pleme. Le v Montani in Indiani je še kakih — 160 čistokrvnih Otavanov, ki so pa že povsem amerikanizirani. Kmalu bodo torej le še imena rek in jezer, gorá in vasi pričala o prvih Baragovih rdečkožnih duhovnih otrocih in ljubljenicah.

Naslikal Baraga.

VI. BARAGA V LA POINTU

Prihod.

(27. julija 1835)

Za binkošti l. 1835 je imel Baraga v Detroitu nemško, francosko in angleško pridigo. Ondotnemu angleškemu duhovniku se je zdel kot eden izmed apostolov, ki so o prvih binkoštih prejeli dar jezikov. Takoj drugi dan, 8. junija, se je pa Baraga odpeljal — to pot že z brzoparnikom — proti severozapadu. Še prej ko v dveh dneh je bil pri prijateljski družini Abbotovi v Mackinacu, ki je pozneje tudi drugim slovenskim misijonarjem izkazala veliko dobrot. Parnik je čakal več dni; zato je Baraga še enkrat pohitel v Arbres Croche, kjer so bili po odhodu redemptoristov v državo Ohio brez dušnega pastirja. Indijanci Barage kar proč niso pustili in le s težavo jim je dopovedal, da je njih severnim bratom le še bolj potreben; obljubil jim je tudi, da bo na škofijstvu prosil zanje, da dobijo duhovnika.

Ko se je vrnil v Mackinac, ga tam ni čakal škof, kot mu je bil obljubil, ampak le njegovo pismo, da pred avgustom ne more nikamor. Dne 4. julija je bil Baraga v Sault Ste. Marie (Su sent Méri); že se je veselil svidenja z ondotnim misijonarjem o. Hätscherjem, pa ta se je bil prav tisto dopoldne odpeljal proti Ohio. Po šestih dneh je Baraga odpotoval na počasni trgovski ladji po Gornjem jezeru. Strmel je, ko je sredi poletja videl ob obali led, debel za nožev hrbet. Jutra so bila tako mrzla, da je moral čez talar obleči še površnik in plašč. Celih 18 dni se je vozil po Gornjem jezeru. Sestri Amaliji je poslal s tega potovanja nekaj lastnoročnih sličic, tako n. pr. z otoka, kjer so prvič prenočili, in iz kraja, kjer je prvič maševal.

Dne 27. julija 1835 je ladja obstala in Baraga je izstopil. Bil je v La Pointu, na svoji tretji misijonski postaji, med Indijanci iz rodu Očipve. »Dobro ljudstvo me je sprejelo z nepopisnim veseljem,« poroča 9. avg. Leopoldinski družbi.

Kam ga je torej poklical Gospod?

»Jezik tukajšnjih Indijancev se le malo loči od otavskega. Skraja sem mislil, da je razlika večja, ker me je motil naglas,« je zapisal prvo jesen. Očipvejščina ima le 17 glasov; glasovi l, r, f, v in u ji manjkajo, zato Indijanci Baragovega imena niso mogli pravilno izgovoriti. Pirc je označil

Očipvejce kot izredno nadarjene, a ne tako plemenite in stanovitne v dobrem, kot so bili Otavani.

Med leti 1846—1867 so Očipvejci »prodali« ves polotok Michigan in obe pokrajini Wisconsin in Minnesota Združenim državam. Nekaj se jih je na državne stroške izselilo onstran Mississippija in so tam dobivali letno plačo. Drugi so ostali v deželi, a so morali bivati po 50 do 200 oseb skupaj v rezervacijah. Nekaterim je država dala enakopravnost z belimi, a si je pridržala vsestransko nadzorstvo nad njimi; te enakopravnosti z belimi so bili deležni po večini tisti kraji, kamor je bil Baraga s svojimi sodelavci prinesel krščansko kulturo. Število Očipvejcev je dandanes najbrž večje, kot je bilo za Barage, ker so se zelo pomešali z belimi. Nosijo se kot beli in znajo angleško; oni, ki so v rezervacijah, se pa vztrajno odtegujejo stiku z belokožci. Godi se jim dosti dobro, država jim gre na roko, njih otroke izvrstno vzgajajo katoliške redovnice. Vere so skoro vsi katoliške, le na vzhodnem obrežju Huronskega jezera je kakih 600 protestantov in nekaj malega poganov.

Gornje jezero je skoro toliko ko Jadransko morje in vzvalovi ob viharjih do 12 m visoko. Na zapadnem delu južne obale tega jezera je stala Baragova misijonska postaja, ubožna indijanska vas La Pointe (Lapójt), in sicer na enem izmed 12 otokov, ki se po svojem številu imenujejo »Apostolski otoki«. Ptice selilke se spomladi in jeseni rade ustavljajo na njih, zlasti golobov v juliju veliko prileti. Podnebje je, kot sploh ob Gornjem jezeru, jako neugodno. »Zares neprijazna dežela je to. Danes — tako piše Baraga 22. septembra 1835 — so padale prve snežinke in že nekaj tednov kurijo tu sobe. Le dva meseca v letu se ne kuri.« V l. 1863 je postaranemu Baragi še 16. julija gorelo v peči. Misijonar Čebulj je dve leti poprej pisal 2. februarja od tam: »Prvi sneg je pri nas padel meseca oktobra; obležal je in leži 4 čevlje na debelo in bo ležal, menim, do konca maja, kakor je lani. Mraz je presilen, pred štirimi ali petimi dnevi smo imeli — grozno se sliši — 35 stopinj mraza. Bil sem tako zavit in zadelan, da od mene ni bilo drugega videti ko oči. In — neverjetno, porečete — celo solze v očeh so mi zamrzovale in mi oči skupaj vlekale, da sem jih moral kar naprej mencati. Ubogi Indijanci so v svojih vigvamih silno trpeli. Dne 10. decembra je tudi jezero zamrznilo. Zelo vesel sem bil, ko sem prvič stopal po ledu. Varno in samozavestno je stopala moja noga, kjer mi je poleti in jeseni srce tolikokrat trepetalo; kjer je moja ladjica mnogokrat drzno rezala valove ali plula čeznje; kjer se je nad mojo ladjico razpenil marsikateri val ali pa se prelil blizu nje v globočino in ladjico nekoliko za seboj potegnil, pa je od tam kot

preplašena ptica zopet sfrfotala navzgor; ali pa jo je val kot muho vrgel v višavo in jo je močan veter prenesel ali pa jo zagnal drugemu valu v šape, kjer se je borba iznova začela. Medved v brlog, jezero pa pod led, dokler mu pomlad ne odpre ledene ječe in meni ne podere mostu, katerega je mogočni Stvarnik, mojster vseh stavbnikov, v 10 urah tako strokovnjaško zgradil. Zares mogočna stavba, prezala prikazen je led na Gornjem jezeru. Ni ga lepšega marmorja, kot je ledena plast, ki pokrije jezero za pet mesecev, vendar ne čez in čez, ampak kvečjemu le kakih 10 milj od brega.«

Tudi poletno podnebje je neugodno. Isti Čebulj piše: »Posebno škodljive so mi poletenske vremenske izpremembe. Včasih je vročina vsaj tako huda, če ne še hujša, kot na Kranjskem. Nenadoma pa potegne sever in vroča soparica se v petih minutah presuče v neznosen mráz. Zima je bolj stanovitna in zato tudi bolj zdrava.«

Dežela je brez posebnih naravnih lepôt, le solnčni zatoni so menda ob jezeru divni.

V tej deželi in v tem podnebju je torej Baraga poslej živel.

Baraga v La Pointu ni ustanovil novega misijona, ampak je le oživil delo misijonarjev Alloueza (Alueza) in Marquettea (Markéta) iz druge polovice 17. stoletja; to delo je pa bilo že čisto razpalo, ker tisti prvi spreobrnjenci niso imeli cerkvice v bližini.

V vasi La Pointe je imela kanadska francoska družba svojo podružnico in nekaj ondi bivajočih uradnikov je dajalo Indijancem, ki so tudi jako od daleč prihajali, oblačila, živila in orodje v zameno za kožuhovino, za ribe v sodcih in za drevesni sladkor. Poleg skladišč je bil zasajen sadni in zelenjadni vrt. Vas je imela tudi že protestantovsko šolo s 40 učenci.

Peščeni otok za kmetijstvo ni bil pripraven; Indijance je živilo predvsem ribarstvo, zato so bivali ob jezeru in Baraga je v čolnu lahko obiskoval vse svoje vernike.

Veselje Indijancev nad prihodom »črne suknje« je Baraga takoj izrabil in jih tako navdušil za gradnjo cerkve, da je v sedmih dneh že stala in jo je 9. avgusta blagoslovil ter v njej maševal. Posvetil jo je na čast sv. Jožefu, »temu tako mogočnemu priprošnjiku«, kot je 9. avgusta pisal Leopoldinski družbi. Stavbo pohvali, da je trpežna in dovolj velika; dolga je bila 15 m, široka 7 m in 6 m visoka. V precej visokem stolpu je visel majhen zvon, katerega je bil Baraga dal uliti v Detroitu.

Za krstni pouk se jih je prav veliko priglasilo. V prvih 14 dneh jih je z otroki vred krstil 50.

»Ta teden — poroča v omenjenem pismu — bodo začeli meni graditi stanovanje, v katerem bo tudi prostorna šolska soba. Prav zelo sem zadovoljen in se Bogu ne morem dovolj zahvaliti za to, da mi gre pri ustanavljanju novega misijona vse tako nepričakovano dobro izpod rok, čeprav sem sedaj brez denarja.« Ko je bil namreč stopil z ladje, je imel v žepu — tri dolarje. Škof mu ne more ničesar dati, ker ga zidava detroitske stolnice veliko stane, prav tako ga tare šolstvo in vse druge cerkvene naprave; domačini ga tudi ne morejo podpirati, ker so zelo ubožni, pa morajo kanadskim trgovcem veliko dajati za obleko, katero je treba od daleč dovažati. »Srce me boli, ko vidim, da otroci nagi okoli letajo, pa bi jih starši radi oblekli, ko bi le mogli. Kako rad bi jim to storil! V Grand Riveru sem lahko pomagal, v Arbore Crocheu tudi, ker sem imel dovolj podpor; tu pa nimam nič.« Vmes je zapisal tudi stavek: »Pa dolgo ne bo moglo tako ostati, to že zdaj vidim.« Rodil se mu je sklep, katerega je čez eno leto uresničil: po zgledu drugih misijonarjev je šel v Evropo sam po pomoč.

Misijonarji so trosili veliko denarja tudi v podporo ženam, katere so po krstu morale ostaviti može, ki so imeli po več žen. Veliko so jih stali tudi čolnarji in spremljevalci za na pot.

Baraga je srčno želel začeti s šolo, a ni imel denarja za učitelja. Na sestro Antonijo se je zopet spomnil in 4. avgusta 1835 omenil to svojo željo Amaliji. Zaželel si je tudi duhovnih pomočnikov, zato ji piše: »Ali se ne izplača še tako velik trud, da se reši le ena sama duša? Toda tu se ne rešuje po ena, ampak na stotine. Daj vendar svojega Karla poučiti v francoščini in angleščini, morda mu bo Bog nekoč dal milost, da bo postal misijonar! Ah, zakaj se ne odloči nekaj kranjskih duhovnikov, ko dobivajo toliko nujnih vabil?« Mali nečakinji Josipini naroča, da mora za njegov novi misijon veliko moliti, ker ima tudi sv. Jožefa za zavetnika.

Najbrž je kmalu potem pisal Antoniji pismo, ki pa ni datirano. Glasi se: »Zadnje pismo, katero sem od Tebe prejel, je od septembra lanskega leta. V njem si mi sporočila veselo vest, da misliš le še malo dni ostati v domovini, potem pa k meni priti in biti vedno z menoj. Prosim Te, najdražja Antonija, podvizaj se k meni! Še nikoli Te nisem tako želel imeti pri sebi in še nikoli Te nisem tako potreboval kot sedaj. Tu sem popolnoma sam in na tem lepem, zdravem in jako obljudenem otoku mislim, če Bog da, preživeti svoja ostala leta in tu napraviti središče svojega misijonstva. Kako vesel bi torej bil, če bi Te za vedno mogel imeti pri sebi! Ti bi tukaj šolo vodila in skrbela za časne potrebe svojega Friderika, obenem bi pa tudi za svoj dušni blagor lahko

delala.« Prilaga ji angleško navodilo za potovanje. S seboj naj pripelje misijonskega služabnika in nabere dosti podpore, »kajti jaz sem skrajno ubog«. Prinese naj vsaj tisoč križcev iz medi in naj kaj duhovnikov navduši za indijanski misijon.

Delo v La Pointu pred prvim potovanjem v Evropo.

(1835 in 1836)

Že 9. avgusta 1835 je Baraga pisal Leopoldinski družbi: »Devetdeset milj od tu je indijanska vas Fond du Lac (Fond du Lek), kjer tudi veliko Indijancev želi sprejeti katoliško vero. Od pobožnega trgovca s kožuhovino so slišali o veri in duhovnikih in zelo radi bi enega videli tudi v svojem kraju. Brž ko bom tu opravil najnujnejše misijonske posle, bom šel za nekaj tednov tja. Tudi v deželi proti severozapadu od tam je še več velikih jezer, ob katerih stanujejo množice Indijancev, ki še vsi tavajo po poti večnega pogubljenja. Ali ni skrajno žalostno gledati, da se toliko duš za večno pogublja, ker ni duhovnikov? Ah, zakaj se jih nekaj ne odloči, da bi prišli pomagat tem ubogim poganom?«

Prve dni septembra je izvršil svojo namero; sedel je v čoln iz lubja ter se z nekaj Indijanci odpravil proti Fond du Lacu. Naselbina je ležala na rodovitni ravnici ob obali pod prijaznimi griči. Peter Cotté (Koté), trgovec s kožami, »redka izjema med temi brezbožneži«, je vso zimo poučeval med Indijanci krščanski nauk. Že 30 let je živel med njimi in gladko govoril očipvejščino. Preteklo leto mu je slučajno prišel v roke Baragov otavski molitvenik iz l. 1832; začel je zbirati ljudi v svoji prostorni hiši ter jih je najprej naučil peti Baragove nabožne indijanske pesmi po francoskih napevih, kateri so v molitveniku označeni; potem jih je učil moliti in jih uvajal v krščanske resnice. Jutranja zora jih je večkrat še našla zbrane v njegovi hiši, tako radi so peli, molili in poslušali njegovo razlago.

Ko je zdaj Baraga stopil v Cottéjevo hišo, so ga Indijanci že v lepi vrsti čakali. Pokleknili so in prejeli blagoslov. Baraga se je dobremu Francozu javno zahvalil; potem je ponovil z Indijanci pogloblitve verske resnice in 6. septembra jih je krstil 21, tri dni nato pa še 30; 16 drugih je bilo sicer tudi dovolj poučenih, a jih takrat ni bilo doma in so pozneje prišli v La Pointe, da jih je krstil. Mnogi pa so tudi tu ostali trdovratni v poganstvu.

Občutno mraz je že bilo, ko se je Baraga vrnil v La Pointe; ni pa še imel zimske obleke in je prezebal v letni. Nekajkrat je pisal v Detroit po suknjo, ki jo je pa šele v novembru dobil. Bil je res ubog med ubogimi. Pirc je

1. maja naslednjega leta z vso upravičenostjo omenil Leopoldinski družbi: »Vsi misijonarji, s katerimi sem se doslej seznanil, so pravi biseri Cerkve. Živijo v uboštvu kot apostoli. Zlasti še g. Baraga, katerega cenijo in spoštujejo celó protestantje in divjaki.«

Dne 22. septembra 1835, na 12. obletnico svoje nove maše, ko so v La Pointu že padale prve snežinke, potoži sestra mimogrede, da ima »tudi veliko težav in zoprnosti«, katere mu povzročajo »zlo misleči, kakršni se povsod dobijo«. Ne pove pa, kaj je trpel od njih. Vsekakor so morali tisti začetni meseci v La Pointu biti izredno mučni zanj, ker je še 18 let pozneje, tik pred svojim škofovskim posvečenjem, dejal o začetku dela v La Pointu: »Boril sem se z velikim naporom z vsemi mogočimi zaprekami, težavami in nasprotovanji.« V veliko veselje mu je pa bil Fond du Lac. V pismu pošilja sestri košček brezovega luba, rdeč list in sličico nove detroitske stolnice. Pripominja, da je bil poslal Leopoldinski družbi misijonski zemljevid škofije s prošnjo, da ga litografirajo; če ga še niso, naj ga Amalija dobi od tajnika in dá kopirati.

Jesen je župnik Pirc došel v Ameriko. Da so Američani njegovo ime pravilno izgovarjali, se je odslej podpisoval Pierz. Ko se je ustavil v Detroitu, je prišlo na škofa Reséja Baragovo poročilo o prelepih uspehih ob Gornjem jezeru in nujna prošnja za dva duhovnika. Škof je pismo pokazal Pircu, ki je ponudbo z veseljem sprejel. Dne 9. oktobra se je že pripeljal v Sault Ste. Marie, kamor se je bil o. Hätscher medtem že vrnil iz Ohio; tam pa je na žalost zvedel, da proti La Pointu do spomladi ne gre nobena ladja več. Ponujal je sto dolarjev, če ga kdo v čolnu tja prepelje, pa se zaradi nastajajočega ledu ni nikdo upal; po suhem preko močvirij in pragozdov pa tudi ni mogel. Zato je krenil v Arbre Croche k duhovniku Debreynu, po 14 dneh je pa šel za čez zimo v 7 ur oddaljeni La Croix (La Kruá, Sv. Križ), kjer je bil zelo pristrčno sprejet. Sam poglavar mu je odstopil del stanovanja, sam mu je kuril in ga s svojim sinom kot tolmač neprestano spremljal. »Imam hrane na izobilje in na postelji na peresih sicer kratek, a sladak počitek,« se je pohvalil v Evropo. Na spomlad je nameraval nadaljevati pot do Barage.

S Pircem je prišel v Ameriko tudi Anton Merlak, misijonski strežnik za Barago, katerega mu je bila dobila sestra Amalija. Tudi on tisto jesen ni mogel dalje od Saulta. Bil je dober in pobožen mož, za Baragovo apostolsko uboštvo pa ni imel dovolj umevanja in se je po nekaj letih vrnil v Evropo. Dne 31. avgusta 1876 ga je pod žalostno goro pri

Preserju povozil vlak, ko je vračal živino s tira. Tudi po povratku iz Amerike je lepo krščansko živel.

Dne 28. decembra 1835 je Baraga pisal na Dunaj o svojem delu. V uvodu se opravičuje, da že tri mesece ni pisal, ker se pisma tako težko oddajo. »Pošte tu nimamo in pozimi moramo poslati sla do Sault Ste. Marie, od tam gre potem drugi do Mackinaca in tretji do Detroita, kjer je poštni urad. Pisma rabijo do tja cela dva meseca, ker se more potovati le po suhem na krpljah.« Prvo pismo bo zdaj mogel Baraga oddati šele v juniju, ko bodo priplule prve ladje.

V pismu pravi Baraga, da število spreobrnjenj stalno narašča, čeprav se tudi iz La Pointa čez zimo mnogo Indijancev preseli na jug. »Med temi novokrščenci je tudi najstarejša oseba tega kraja in bržčas vse okolice, Indijanka, stara okrog sto let. Sicer ne ve, koliko je stara, kot sploh Indijanci le redkokdaj vedo; pripoveduje pa o dogodkih, ki jih je sama doživela in iz katerih sklepa star Kanadec, ki že nad 53 let živi na tem otoku, da mora imeti že sto let. Ta dobra starka je bila silno vesela, ko je prejela sv. krst. Je prav dobrodušna stvarca in živi nedolžno ko otrok. Trdno upam, da bo umrla v svoji krstni nedolžnosti. Trije njeni pravnuki so bili hkrati z njo krščeni, njenega najmlajšega vnuka, 40letnega moža, sem krstil na božič. Taki krsti človeka močno ganejo. Zlasti razveseljivo je za misijonarja, če krsti po cele družine naenkrat. Če stoji oče na desni, mati s svojim dojenčkom pa na levi in še 4 do 5 otrok okrog njiju ter vsi skupaj prejmejo milosti sv. krsta: o kako razveseljivo in bodrilno je to! Na božič sem krstil več družin,« veselo poroča.

Ti krščenci so mu pa prej prizadeli veliko truda, ker piše: »Prezimovali so v gozdu, 3 milje (1 uro) proč od mojega stanovanja. Da bi jih boljše pripravil za sv. krst, sem en mesec vsak dan hodil k njim. Pozvonil sem in vsi so se zbrali v prostorni koči. Ves mesec je bil zelo mrzel; najteže je pa bilo to, da sem jih moral poučevati ponoči, ker so podnevi ribarili ali pa nastavljali pastí. Pouk je po navadi dolgo trajal in sem vselej pozno prišel domov. In tako imam že 184 krstov vpisanih.« Vesel je, da je v vseh 5 mesecih umrla le ena oseba, dveleten otrok, ker če bi jih več pomrlo, bi Indijanci v svojem praznoverju takoj sklepali, da zaradi krsta umirajo. V svojem stanovanju uči vsako jutro krščanski nauk in staro in mlado rado prihaja; otroci pred vrati nestrpno čakajo na znamenje zvončka.

Slučajno je tisto zimo prišel še en sel iz Saulta in 24. februarja je Baraga zopet mogel pisati Amaliji. Sporoča ji, da bo šel v Rim in na Dunaj in da se bo tudi v domovini oglasil. »Že parkrat sem Ti omenil, da sem v tem novem.

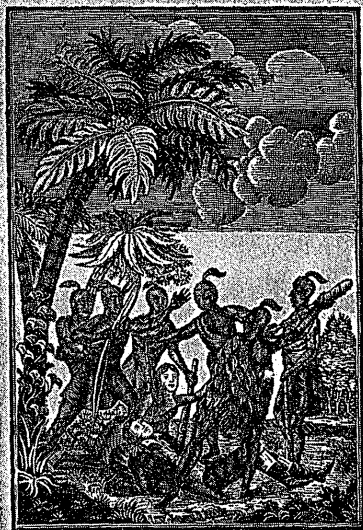
toliko obetajočem misijonu v skrajnem uboštvu. S tremi dolarji sem prišel, brez živil in z jako malo obleke, čisto sam, brez učitelja, brez postrežnika, brez vsega. Od dne do dne bolj čutim težo svojega položaja. Tako ne more dalje iti; misijon trpi veliko škodo. Saj sem z malim zadovoljen in ne iščem ne koristi ne udobnosti za svojo osebo. Toda če vidim, da zaradi mojega siromaštva misijon trpi; da misijonska cerkev znotraj ne more biti izgotovljena; da tukaj še ni šolskega poslopja, še manj pa učne moči; da moji ubogi otročiči nagi okoli letajo (s solzami v očeh to pišem): o potem si želim biti bogat, da bi svojim ubogim Indijancem s časnimi zakladi neminljive zaklade večnega življenja pridobil.« V Rimu na Propagandi, na Dunaju pri Leopoldinski družbi in zlasti v domovini upa dobiti dovolj podpore. Indijance je o svoji nameri že obvestil; ustrašili so se, da se ne bo hotel več vrniti mednje, pa jih je potem pomiril. Na Kranjskem bi rad začel z »Jožefovo ustanovo«, ker je zaščitnik La Pointa sv. Jožef. Člani se bodo ob vpisu zavezali za vsakoleten prispevek in bo misijon na ta način imel stalne, redne dohodke. Amalija naj že zdaj seznanj nje svoje prijatelje in znance s tem načrtom. V Ljubljani bo dal v tisk dve indijanski knjigi; upa, da bodo dobrotniki pokrili vse stroške. V septembru se bo odpravil na pot. Antonija naj ga počaka v Ljubljani; če je pa že odšla proti Ameriki, jo bo do svojega povratka nastanil v Detroitu, da se bo še bolj izučila v francoščini in angleščini. Amalija naj mu ne piše več. Sporoča ji, da je v zadnjem času krstil tudi 40 letnega vaškega poglavarja, ki bo po smrti očeta, ki je še pogan, postal nekak vrhovni poglavar celokupnega očipvejskega rodu.

Drugi dan je Baraga k temu pismu dostavil, da mu je pisemski sel prinesel veliko pisem, le od nje nobenega. Iz Saula mu poroča o Hätscher, da ga tam čaka njeno pismo s 5 cekini, katero bo spomladi s prvo ladjo poslal. Pa ga je ta odlog vznejevoljil, ker nujno potrebuje denarja. O Hätscher mu tudi poroča, da bo spomladi prišel v La Pointe služabnik Merlak, za katerega se Baraga toplo zahvali svoji sestri: »Amalija, s tem si mi izkazala neprecenljivo dobroto.«

Zima l. 1835/36 je bila dolga in ostra. Imel je več prostega časa in je napisal kar 5 knjig: tri indijanske, eno slovensko in eno nemško, katero je pa še na francosko prevedel. Čudovit delavec je bil!

1. Slovencem je napisal »Premišljevanje štirih poslednjih reči«. Knjiga je šele l. 1837 izšla v Ljubljani v Blaznikovi tiskarni in v Klemensovem založništvu, in sicer v dvanajstercu na VI + 422 straneh. Spredaj je naslikana zadnja večerja z napisom: »Kruh, katerega bom jaz dal, je moje

meso za življenje sveta. Jan 6, 52.« Prva polovica so pre-mišljevanja, druga pa molitve. Zadnja molitev je k sv. Fran-čišku Ksaveriju za spreobrnjenje nevernikov in jo je oči-vidno namenil v pomoč svojim Indijancem. V uvodu pravi: »Preljubi moji Kranjci! Šest let je že preteklo, kar sem zapustil našo ljubo kranjsko deželo, kar sem nehal božjo besedo svojim preljubim Kranjcem oznanjati. Ali dasiravno sem tako daleč od vas, več ko dva tisoč ur, je vendar moje

Pohahonta obrani kapitana Janesa Šmita per-
shivljenji. (Glej stran 8.)

P O P I S

navad in satershanja

I N D I J A N O V

Polnozime Amerike.

V. A. S.

317.

V. A. S.

987.

Spisal v nemškem jeziku

Friderik Baraga,

mljonar per Oziplivo-Indijank na otoku Gorenjga Jezera, v
kredi Polnozime Amerike

VOJTEČJSKA KNJIZNICA
V ZAVODU GA. STANISLAVA

V LJUBLJANI,

natiskal Joshef Blasnik, 1857.

Na prodaj per Janesa Klemenca, bukvarca

srce vedno pri vas. Kakor sem vas prisrčno ljubil, dokler sem še med vami bil, prav tako vas tudi še sedaj ljubim in želim iz celega srca vašega zveličanja. Ker pa ne morem več svetih resnic z besedo med vami oznanjati, sem vam spisal le - te bukve. Prejmite jih v znak moje velike ljubezni do vas in mojih srčnih želja za vaše zveličanje, moji preljubi Kranjci!« S to knjigo je torej hotel Baraga poudariti svojo ljubezen in hvaležnost do domovine, odkoder je prejemal toliko umevanja in podpor. Svoje rojake je hotel še zana-prej ohraniti naklonjene svojim indijanskim misijonom.

2. V nemščini je za člane in prijatelje Leopoldinske družbe spisal knjigo »Zgodovina, značaj, šege in navade

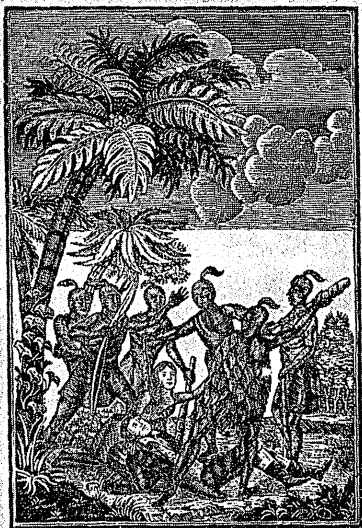
toliko obetajočem misijonu v skrajnem uboštvu. S tremi dolarji sem prišel, brez živil in z jako malo obleke, čisto sam, brez učitelja, brez postrežnika, brez vsega. Od dne do dne bolj čutim težo svojega položaja. Tako ne more dalje iti; misijon trpi veliko škodo. Saj sem z malim zadovoljen in ne iščem ne koristi ne udobnosti za svojo osebo. Toda če vidim, da zaradi mojega siromaštva misijon trpi; da misijonska cerkev znotraj ne more biti izgotovljena; da tukaj še ni šolskega poslopja, še manj pa učne moči; da moji ubogi otročiči nagi okoli letajo (s solzami v očeh to pišem): o potem si želim biti bogat, da bi svojim ubogim Indijancem s časnimi zakladi neminljive zaklade večnega življenja pridobil.« V Rimu na Propagandi, na Dunaju pri Leopoldinski družbi in zlasti v domovini upa dobiti dovolj podpore. Indijance je o svoji nameri že obvestil; ustrašili so se, da se ne bo hotel več vrniti mednje, pa jih je potem pomiril. Na Kranjskem bi rad začel z »Jožefovo ustanovo«, ker je zaščitnik La Pointa sv. Jožef. Člani se bodo ob vpisu zavezali za vsakoleten prispevek in bo misijon na ta način imel stalne, redne dohodke. Amalija naj že zdaj seznani njegove prijatelje in znance s tem načrtom. V Ljubljani bo dal v tisk dve indijanski knjigi; upa, da bodo dobrotniki pokrili vse stroške. V septembru se bo odpravil na pot. Antonija naj ga počaka v Ljubljani; če je pa že odšla proti Ameriki, jo bo do svojega povratka nastanil v Detroitu, da se bo še bolj izučila v francoščini in angleščini. Amalija naj mu ne piše več. Sporoča ji, da je v zadnjem času krstil tudi 40 letnega vaškega poglavarja, ki bo po smrti očeta, ki je še pogan, postal nekak vrhovni poglavar celokupnega očipvejskega rodu.

Drugi dan je Baraga k temu pismu dostavil, da mu je pisemski sel prinesel veliko pisem, le od nje nobenega. Iz Saulta mu poroča o. Hätscher, da ga tam čaka njeno pismo s 5 cekini, katero bo spomladi s prvo ladjo poslal. Pa ga je ta odlog vznejevoljil, ker nujno potrebuje denarja. O. Hätscher mu tudi poroča, da bo spomladi prišel v La Pointe služabnik Merlak, za katerega se Baraga toplo zahvali svoji sestri: »Amalija, s tem si mi izkazala neprecenljivo dobroto.«

Zima l. 1835/36 je bila dolga in ostra. Imel je več prostega časa in je napisal kar 5 knjig: tri indijanske, eno slovensko in eno nemško, katero je pa še na francosko prevedel. Čudovit delavec je bil!

1. Slovencem je napisal »Premišljevanje štirih poslednjih reči«. Knjiga je šele l. 1837 izšla v Ljubljani v Blaznikovi tiskarni in v Klemensovem založništvu, in sicer v dvanaajstercu na VI + 422 straneh. Spredaj je naslikana zadnja večerja z napisom: »Kruh, katerega bom jaz dal, je moje

meso za življenje sveta. Jan 6, 52.« Prva polovica so pre-mišljevanja, druga pa molitve. Zadnja molitev je k sv. Fran-čišku Ksaveriju za spreobrnjenje nevernikov in jo je oči-vidno namenil v pomoč svojim Indijancem. V uvodu pravi: »Preljubi moji Kranjci! Šest let je že preteklo, kar sem zapustil našo ljubo kranjsko deželo, kar sem nehal božjo besedo svojim preljubim Kranjcem oznanjati. Ali dasiravno sem tako daleč od vas, več ko dva tisoč ur, je vendar moje

Pokahonta ohráni kapitana Janesa Šmita per-šivljenji. (Glej stran 8.)

POPIS

navad in sadershanja

INDIJANOV

Polnozhne Amerike.

17. 12. 187.

17. 12. 187.

Špital v nemškem jesiku

Friderik Baraga,

misijonar per Ozhipe - Indijant na otoku Gorenjega Jezera, v
vzhodni Polnozhni Ameriki.

UČITELJSKA KNJIŽNICA
V ZAVODU SV. STANISLAVA

V LJUBLJANI,

našlil Joshef Blasnik, 1837.

Na prodaj per Janesu Klemencu, bukvarcu.

srce vedno pri vas. Kakor sem vas prisrčno ljubil, dokler sem še med vami bil, prav tako vas tudi še sedaj ljubim in želim iz celega srca vašega zveličanja. Ker pa ne morem več svetih resnic z besedo med vami oznanjati, sem vam spisal le-te bukve. Prejmite jih v znak moje velike ljubezni do vas in mojih srčnih želja za vaše zveličanje, moji preljubi Kranjci!« S to knjigo je torej hotel Baraga poudariti svojo ljubezen in hvaležnost do domovine, odkoder je prejemal toliko umevanja in podpor. Svoje rojake je hotel še zana-prej ohraniti naklonjene svojim indijanskim misijonom.

2. V nemščini je za člane in prijatelje Leopoldinske družbe spisal knjigo »Zgodovina, značaj, šege in navade

severnoameriških Indijancev«. Tudi ta knjiga je l. 1837 bila tiskana pri ljubljanskem Blazniku v osmercu na 200 straneh v 2000 izvodih in je izšla v Klemensovi založbi. Istega leta je izšel v Parizu pri Soci     des bons livres v dvanajstercu na 296 straneh tudi francoski prevod, katerega je Baraga sam napisal. Na slovensko jo je pa menda prestavil Kek pod naslovom »Popis navad in zadržanja Indijanov Polno  ne Amerike« in je pri Klemensu izšla v 4000 izvodih v osmercu na 165 straneh. Slovenska prestava je zelo prosta, marsikaj je izpu    nega, kar dokazuje   e število strani. Slovenska in nem  ska izdaja imata spredaj sliko, kako izprosi velikodušna Pokahonta, hči indijanskega kralja, življenje ujetemu belokozcu Jamesu (D  zemu) Smithu.

3. O  ipvejcem je spisal molitevsko knjigo »Otchipwe Anamie — Masinaigan«. Izšla je tudi l. 1837, in sicer v Parizu pri Baillyju v   estnajstercu na 300 straneh. O  ipvejska beseda je bila tu prvič natisnjena! Spredaj je podoba Marijinega oznanjenja, pod njo pa v o  ipvej    ni Gabrielov pozdrav. V naši pisavi se ta pozdrav glasi: »Ki  itva Marie, gaganodamavihin,   i vi mahkavendamiid Kije - Manito. kaginig   i mino - ijivebisii  n.« Knjiga je le o  ipvejska predelava njegovega otavskega molitvenika Anamie Masinaigan, kateri je pa tudi istega leta izšel v Parizu v 2. izdaji. Tako je prišel v občo rabo. Namenil je to novo izdajo predvsem misijonarjem-začetnikom, zato ima več hvalnic francoski napis. Knjiga je poslej doživela   e ve   izdaj.

4. O  ipvejcem je skoro doslovno po evangelijih sestavil tudi »življenje Gospoda Jezusa Kristusa, Jesus Obimadisiwin oma aking«. Vmes so tudi vprašanja in odgovori iz katekizma. Izšlo je l. 1837 v Parizu pri Baillyju v   estnajstercu na 211 straneh. Notri je tudi zložljiv zemljevid Svete dežele:

5. To knjigo je priredil tudi v otav    ini in je prav tam izšla na 206 straneh.

Ko se je Gornje jezero odtajalo, se je 26. maja po njem odpeljal v Fond du Lac in je 14 dni ostal pri spreobrnjencih. V pismu poroča 17. junija 1836, da je našel vse v najlepšem redu.   udi se novokr    encem, ker se tako stanovitno držijo sv. vere, čeprav so brez duhovnika. Krstil je 14 oseb, katere je tudi pripravil pobožni Cott  . Med njimi je bil tudi eden od višjih poglavarjev z vso družino. Ta mo   je prišel en dan pred Baragovim odhodom k njemu in ga prisrčno prosil, naj ostane pri njih, La Pointe pa odda drugemu. Baraga mu je prijazno odvrnil, da mora ostati v La Pointu, kjer je ljudstvu   e večkrat zatrdil, da bo med njimi živel in umrl. Upal pa je, da bo Pirc kmalu prišel v Fond du Lac, zato so takoj izbrali prostor za bodočo cerkvico.

V juniju mu je došel v La Pointe od Leopoldinske družbe zaboj s cerkveno obleko in z več potrebščinami za novo cerkev.

Baragova pisma in njegovi uspehi so napotili tedanjega spirituala v celovškem bogoslovju, Martina Slomška, poznejšega škofa, da je l. 1836 izdal na 48 straneh spis »Krščanska beseda, katoliškim misijonom pomagati«. V njem opisuje ustanovitev in delovanje Leopoldinske družbe in vabi Slovence vanjo. Omenja nekdanje pokristjanjenje Slovencev, zlasti toplo se spominja sv. Cirila in Metoda. Zelo spoštljivo govori o Baragi in Pircu. »Ali hočemo pozabiti svetih mož, bogaboječih misijonarjev, ki so zapustili svojo domačo deželo, kakor nekdanj galilejski ribiči, se prepeljali čez globoko morje in zaupali v našo ljubezen, da jim bomo pomagali z molitvijo in miloščino?« Potem zapiše pristno Baragov stavek: »Tudi tistih duš je ena sama več vredna kakor zlato in srebro vsega sveta, ker je Jezus, božji Sin, tudi zanjo pretil svojo kri.«

Baragovo prvo potovanje v Evropo.

(29. septembra 1836 — 8. oktobra 1837)

Cerkvica sv. Jožefa v La Pointu je ob rastočem številu kristjanov postala premajhna, njena notranjščina je še vedno bila nedodelana. Treba je bilo šole in učitelja, za Barago pa stanovanja, ker je še vedno stanoval v tuji hiši. Kako naj oskrbi tisk in vezavo svojim knjigam? Te in še druge misijonske potrebe so Barago prisilile, da se je 29. septembra 1836 vkrcal na ladjo. V Detroitu je dobil od škofa popolno odobrenje svojega načrta, saj drugega mu dobri mož itak ni mogel dati. Prosil ga je, da naj še kaj misijonarjev pripelje s seboj, in da bi čimprej prišli, mu je dal s seboj vse potrebne sprejemne listine s škofijskim pečatom vred. Tudi več prošenj je po njem poslal v Evropo.

Iz Detroita se je Baraga prvič v življenju peljal po železnici do New Yorka. Vlak je vozil z brzino 45 km na uro. Lokomotiva je vlekla »velike kočije po 24 oseb«. V New Yorku je dobil dve večji denarni pošiljki od Leopoldinske družbe, kateri mu je najbrž zopet izdrezala sestra.

Po 32 dneh viharne morske vožnje je dospel v Liverpool. Hotel je spotoma videti Anglijo in prisluhniti njeni govorici, zato je izbral to pot. Dne 23. decembra je pisal sestri Amaliji, da pošilja za njenega soproga preko Trsta cel zaboj zanimivosti. V Parizu bo moral zaradi tiska knjig dalj časa ostati. Silno se veseli svidenja z njo. »To bo srečen trenutek! Malo zakasnel sicer, a pomisli, da nisem zato prišel nazaj v Evropo, da bi delal po svojih čustvih, ampak da svoje misijonske načrte čim najboljše uresničim.«

V Parizu se je res cela dva meseca ustavil. Težavni tisk indijanskih knjig je stavcem in njemu povzročil veliko napora. Lyonsko »Društvo za širjenje vere« je pokrilo vse stroške za knjige. Indijanske knjige so izšle vsaka v 2000 izvodih. Ob nedeljah je imel nemške pridige.

Baragova sestra Antonija je bila že pred več tedni prišla v Pariz in se je v nekem samostanu urila v francoščini in angleščini. Z bratom pa cel mesec nista vedela drug za drugega. V pismu z dne 10. januarja 1837, katerega je zaradi prezaposlenosti v presledkih sestavljal več dni, pa poroča sestri Amaliji, da sta se pred dvema dnevoma prvič sešla, in sicer takole: »6. januarja je izšel v nekem pariškem listu članek, katerega Ti prilagam; morda bi bilo dobro, predstaviti ga in s kratkim uvodom dati natisniti v Ljubljanskem listu (Laibacher Zeitung). Neki Nemec, ki pozna Antonijo, ga je bral in ji ga prinesel. Lahko si misliš, kako se je naša dobra Antonija razveselila, ko je dobila to vest. Po mnogem povpraševanju in iskanju me je naposled našla.« Tudi zanj je bilo svidenje prav pristrčno. Domenila sta se, da bo počakala v Parizu, da se vrne, potem bo pa šla z njim v Ameriko. — V tem pismu naroča Amaliji, naj mu do konca februarja preskrbi pri slikarju Langusu 14 slik, 12 jih naj bo velikih 26×21 palcev (80×60 cm), in sicer Marijino oznanjenje, Jezusovo rojstvo, 7 slik iz Jezusovega trpljenja, vnebohod, prihod Svetega Duha in pa sv. Friderika. Sliki sv. Ignacija Lojolskega in sv. Jožefa v delavnici pa naj bosta veliki 6×4 čevlje ($2 \times 1\frac{1}{4}$ m). Vse naj bo preprosto in poceni. Z Langusom sta bili obe Baragovi sestri osebno znani; v poznejših pismih ga Antonija večkrat pozdravlja, on je tudi vse tri naslikal.

Iz Pariza se je Baraga peljal v Rim na Propagando. V Rimu je naletel na več Američanov, ki so se ondi učili umetnosti. Nazaj grede se je za več dni ustavil v Trstu pri družini Janeza Pavla Zupančiča, trgovca z železnino, ki je bil zelo pobožen mož in je po Trstu veliko nabral za Baragov misijon.

Med tem se je tudi po Ljubljani raznesla vest o njegovem prihodu. Ilirski list je 4. februarja najbrž na Amalijino pobudo pisal o njem ter predstavil poročilo onega francoskega lista. Pravi, da stavi njegov škof vse upanje nanj in mu je o tem tudi dal najčastnejše dokaze.

Kakšna čustva so Barago obšla, ko je 6. aprila zopet prišel v Ljubljano! Njegov odhod pred šestimi leti, potem tako težavne, a tako bogate tri misijonske žetve! Kako vse bolj praznih bi bilo teh šest let, če bi bil ostal v domovini!

Dne 11. in 12. aprila je bil v Šmartinu in v Kranju, 19. aprila je pridigal v ljubljanski stolnici. V Dobrniču,

svoji krstni cerkvi, je ob krstnem kamnu pokleknil ter se celo uro zahvaljeval za milost sv. krsta, katero je med pogani še toliko bolj doumel, ter ondi obnavljal krstno obljubo. Tudi še na nekaj drugih krajih je imel cerkven govor. V Novem mestu ga je n. pr. poslušal 17letni petošolec Ignacij Knoblehar in se je ob njegovi gorki besedi tako navdušil za misijonstvo, da je odslej s slastjo prebiral

Ignacij Knoblehar.

Baragova nadaljnja poročila iz Amerike ter tudi sam postal veleugleden afriški misijonar in raziskovalec. Barago so na njegovih potih po domovini povsod spoštljivo in pristrčno sprejemali. Svojo zaobljubo zdržnosti od opojnih pijač je tudi v Sloveniji zvesto držal. Imel je pa toliko dela za svoj misijon, da je imel večno zadrego. Pri Blazniku je dal natisniti »Premišljevanja štirih poslednjih reči«; nemški »Opis šeg in navad Indijancev« je pa šele pozneje z Dunaja poslal.

Iz Ljubljane je Baraga pisal tudi cesarju prošnjo, da sme celovski bogoslovni profesor Bernard Andrej Smolnikar z njim v Ameriko. Baraga se je v svoji plemeniti preprostosti v presoji ljudi večkrat kruto prevaril; ni se pa zlepa tako kot pri Smolnikarju. Ta čudaški in dušno vedno bolj bolni mož in poznejši krivoverec je bil rojen leta 1795 v Kamniku. Srednje šole in bogoslovje je dovršil v Ljubljani in je pet let dušnopastirsko deloval v ljubljanski škofiji. L. 1825 je pa šel v Št. Pavel na Koroško k benediktincem. V letih 1827—1837 je predaval v celovškem bogoslovju novo zavezo. S Slomškom, ki je bil ondi spiritual, in celo s pesnikom Prešernom je bil dober znanec, ker je bil res izredno nadarjen, duhovit in učen. Pa je že v domovini polagoma izgubljal pravovernost, ker je vse povprek bral, zlasti protestantovska dela. Svoje zmotne verske nazore je sicer prikrival, a so se vendar začeli javljati; zato so mu tla postajala vroča in se je skušal odtegniti v Ameriko, deželo verske svobode, kjer je hotel izdati knjige verske vsebine, za katere je že v Celovcu nabral gradiva. Zlasti papeštvo mu je bilo napoti, češ, da kot zid loči kristjane. Pri razlagi sv. pisma se je dal voditi le lastnemu razumu, ne pa nauku Cerkve. Ko je od Slomška zvedel, da je Baraga v Ljubljani, ga je v obširnem pismu prosil, da mu naj dobi dovoljenje za v Ameriko.

Baraga je samo zaradi svojega misijona prišel v domovino, zato se je le nekaj tednov pomudil v Sloveniji. Niti ljubljena sestra Amalija ga ni mogla za dlje časa prikleniti nase in le nekaj dni je ostal pri njej v Trebnjem, kjer je tedaj bivala.

Kako je Baraga že takrat slovel po domovini, nam nazorno pove tudi ta okolnost: Nekaj ljubljanskih duhovnikov je hotelo izdati knjižico »Pripomoček, sveti rožni venec Bogu in Mariji dopadljivo moliti«. Prosili so pa Barago, da naj pred odhodom v Ameriko napiše uvodno priporočilo. Res ga je 14. aprila napisal in vanj izlil vse svoje srčno prepričanje o vzvišenosti, potrebnosti in učinkovitosti molitve, zlasti pa rožnega venca. Na koncu pravi: »Sedaj grem zopet nazaj v Ameriko in bom skusil z božjo pomočjo še kaj nevernikov k naši sveti veri spreobrniti in na pot zveličanja pripeljati. Ali prosim vas, pomagajte mi z gorečo molitvijo. Misijonarji ne bodo nikoli nič opravili pri nevernikih, če jih verni kristjani ne bodo podpirali z molitvijo.«

Ob svojem odhodu se je poslovil od rojakov s temle pismom: »S čustvi najpristrčnejše zahvale za lep sprejem, s katerim so me moji spoštovani rojaki počastili, zapuščam domovino, svojo drago, svojo nepozabno domovino. Bridkost ločitve mi zelo omiljuje tolažljiva zavest, da se velika večina

mojih spoštovanih rojakov toplo zanima za vse, kar je plemenitega in svetega. Ta zavest mi bo ostala globoko zapisana v srce in domovina mi bo tem ljubša, čim več dolžnosti imam, da jo spoštujem. — Čeprav me poklic, s katerim me je Gospod v svojem usmiljenju oblagodaril, vodi na drugo zemeljsko poloblo, vendar ne bo minul prav noben dan mojega življenja, da se ne bi v duhu mudil med svojimi ljubljenimi rojaki ter se veselil krščanskega duha, o katerem sem med obiskom dobil tako lepe vtise. Dal Bog, da se v večnem blaženstvu vsi snidemo v tisti pravi domovini, kjer ne bo več ločitve!«

Iz Ljubljane se je odpeljal na Dunaj, da dá Leopoldinski družbi obračun o svojem dosedanjem delu in ji obrazloži svoje potrebe. Toliko zanimanja je vzbudil, da je bil sprejet celo pri cesarju, cesarici in cesarjevi materi Avgusti. Ta je kmalu za njim poslala mnogo slik in križcev; nekateri so bili prav umetno izdelani in z biseri okrašeni; njen mož, umrli cesar Franc I., jih je bil prejel iz Jeruzalema. Baraga je enkrat kosil tudi pri prej tako mogočnem Metternichu, čigar soproga mu je obljubila, da bo med dunajskimi gospeami zbirala za njegov misijon. Na Dunaju je izposloval potno dovoljenje za Smolnikarja in za češkega redovnika o. Klementa Hammerja, s katerim sta si poslej v Ameriki ostala trajna prijatelja.

Z Dunaja je Baraga 25. aprila sporočil sestri Amaliji, da ga Gospod bogato obsiplje z blagoslovom. Nad 6000 gold. je nabral v Sloveniji in zlasti na Dunaju, prav tako mnogo cerkvenih potrebščin. Tisti večer je došel za njim na Dunaj njegov drugi misijonski služabnik Andrej Češirek z Viča pri Ljubljani. Sestro bodri, naj bo mirna in vesela; torej ji je moralo slovo biti zopet zelo bridko. Obljublja ji, da ji bo pisal z vsake postaje. Zahvaljuje se Metelku, ker je posredoval pri tisku njegove nemške knjige o Indijancih.

Preko Linza in Pariza je zopet prispel v Havre de Grâce, kjer se mu je pridružila sestra Antonija. Celih 12 dni so morali čakati in šele 24. maja so odpluli. Morska vožnja, katero je Amaliji opisal 15. julija 1837 iz New Yorka, je bila skrajno nepovoljna in so potovali celih 48 dni, ker jih je hud vihar od 14. do 24. junija tiral proti severu. Ladja bi se bila gotovo potopila, da ni bila pravkar nova in izredno trdna. Baraga je bil ves zdelan, Antonija pa še bolj. Češirek, ki je bil vedno dobre volje in za vse poraben in pripravljen, jima je bil v veliko pomoč. Baragove pridige so bile popotnikom edina tolažba, tudi mnogo judov in protestantov ga je hodilo poslušat. 230 oseb je štel 2. razred, pa je vse želelo, da bi bila vsak drugi dan nedelja, da bi zopet slišali Baragov govor. Zložil jim je in dan pred izkrcajem razdelil nemško

pesem, katero so s solzami v očeh peli, ko so zagledali suho zemljo. Tudi Angležem in Francozom jo je moral predstaviti. Ob izkrcavanju 10. julija so bili razigrani ko otroci. »Mnogo težav, bolezni, lakote in žeje smo morali prestati na tej dolgi vožnji; najbolj me je pa žalostila izguba časa. Čas, neprecenljiva dobrina!« vzklika v pismu.

V New Yorku sta z Antonijo morala ostati še cele štiri tedne. Tovorna ladja, na katero so bili naložili njegovo prtljago — tudi več zabojev pravkar natisnjenih indijanskih knjig —, je namreč zadela na skalo in bi se bila skoro potopila; morala je nazaj v Havre, da so jo popravili. V New Yorku je Baraga pridno pomagal župniku nemške cerkve. Antonija se je pa večinoma mudila pri družini avstrijskega konzula, kjer so jo vsi tako vzljubili, da so s kočijo hodili ponjo pred njeno stanovanje. Iz njenih pisem se vidi, kako dobro ji je to delo. Vsa Antonijina pisma so dolga, da ji je večkrat zmanjkalo prostora. Iz njih odseva njena duhovitost in precejšna izobrazba, pa tudi velika samozavest. Zunanost je pri njej veliko pomenila. Po značaju je bila vedra in do razigranosti živahna, vse drugačna ko brat ali ko Amalija. Rada govori o naravnih lepotah, včasih tudi pomodruje. Njen slog je šaljivo dražljiv in večkrat dolgovezen, njena nemščina ne povsem brezhibna. Nič pristno slovenskega ni več moči zaslediti na njej.

New York je napravil s svojo novostjo, resnostjo, vljudnostjo in bogastvom izreden vtis nanjo. Seznanila se je tudi s Crookom (Kruk), bogatim lastnikom ladij, ki je imel Barago tako rad, da ga je vsako leto obiskal ob Gornjem jezeru.

Po reki Hudson so odpluli na počasni tovarni ladji proti severu. V Buffalu je dal Baraga natisniti zvešček z osnovnimi pravili očipvejske slovnice in z navodilom za učitelja, kako naj indijanske otroke nauči lastnih imen, ki se omenjajo v Jezusovem življenju. Na Erijskem kanalu je celó Baraga zastrmel nad živahnim prometom in gledal, kako so v 7 letih cela mesteca zrasla na obali.

Dne 8. septembra je Antonija Amaliji obširno popisala svoje potne vtise. Za njeno versko naziranje so značilni tile stavki: »Zelo tuje mi je v Ameriki versko življenje. Prvič namreč bivam v deželi, kjer katoliška vera ne prevladuje, in večkrat sem si mislila, kako se kak protestant ali žid počuti pri nas. Naše cerkve so povsod najmanjše in najubožnejše, templji raznih krivih ver se pa košatijo v svojem krasu. Američani si vso stvar seveda zelo olajšajo in kratkotalo ne priznavajo nobene vere; vendar so prav dobri, skromni, res vljudni ljudje in imajo gotovo najblažja

čustva. V srcu so često boljši kristjani ko oni, ki se priznavajo h krščanstvu.«

Brat jo je peljal tudi k slapu Niagara, ki je nanjo silno vplival. Potem sta se peljala dalje in dospela 24. avgusta v Mackinac, kjer jo je pustil pri Abbotovi družini, dokler mu v La Pointu ne zgradijo stanovanja. V omenjenem pismu pravi Antonija: »Spomladi, ko dobim stanovanje, ko se snidejo Indijanci in ko nastopim svojo četverno službo — kot učiteljica, perica, kuharica in gospodinja —, bom potovala tja in hočem biti zelo pridna. Rodbina, kjer bom ostala čez zimo, je z našim Friderikom prav domača. Gospa je jako srečna, da sem prišla, ker je njen mož le malokdaj doma, kakor Tvoj Jožef, in nimata otrok, da je vedno sama. Družina je zelo imenitna in tu sploh najuglednejša.« Potem pravi o bratu: »Naš Fri-

Cerkev v Mackinacu v Baragovem času.
Narisal o. Skola.

derik je pa tako znan, da ve vsakdo kaj izrednega o njem. Čujem, da mu pripisujejo nadčloveške reči, ki jih more vršiti le poseben ljubljeneč božji. Med Indijanci ga ni, da bi ne poznal njegovega imena. V Mackinac jih je iz peterih pokrajin silno mnogo prineslo prodajat svoje pridelke, pa ga je hotel vsak videti in z njim govoriti. Mnoge sem obiskala v njih kočah. Ko so zvedeli, da sem Baragova sestra, so mi vsi dajali roko, se mi nasmihtali ter me ogledovali, dokler sem bila v koči, katero sem (zaradi dima) zapustila z zasolzenimi očmi; potem so hiteli ven, gledali za menoj in mi še na cesto klicali v slovo. Ti ljudje so zelo dobrodušni, njih zunanost je čedna, obraz prijeten, oči črne in izrazite.« Šegavo še pristavi: »Naš Friderik je postal ud Kmetijske družbe, kot sem čitala. Veseli me, ker je on za gospodarstvo kakor nalašč.«

Za poznanje Baragove osebnosti je zelo važno tudi drugo Antonijino pismo do Amaliije, pisano 6. oktobra iz Mackinaca. O njem pravi: »Čisto drugo bitje je, kadar je med svojim ljudstvom; vsi ga poznajo in vzljubijo, še preden ga vidijo. Vso pot ga nisem videla tako srečnega kot nekega večera tu v Mackinacu, ko je sedel med Indijanci in prepeval iz novo natisnjenih knjig; mi vsi smo pomagali peti. Ni bilo sicer lepo, o ne, kajti neizšolani glas teh ljudi ne zveni prijetno, a bilo je Bogu všečno petje in srca vseh

pesem, katero so s solzami v očeh peli, ko so zagledali suho zemljo. Tudi Angležem in Francozom jo je moral predstaviti. Ob izkrcavanju 10. julija so bili razigrani ko otroci. »Mnogo težav, bolezni, lakote in žeje smo morali prestati na tej dolgi vožnji; najbolj me je pa žalostila izguba časa. Čas, neprecenljiva dobrina!« vzklika v pismu.

V New Yorku sta z Antonijo morala ostati še cele štiri tedne. Tovorna ladja, na katero so bili naložili njegovo prtljago — tudi več zabojev pravkar natisnjenih indijanskih knjig —, je namreč zadela na skalo in bi se bila skoro potopila; morala je nazaj v Havre, da so jo popravili. V New Yorku je Baraga pridno pomagal župniku nemške cerkve. Antonija se je pa večinoma mudila pri družini avstrijskega konzula, kjer so jo vsi tako vzljubili, da so s kočijo hodili ponjo pred njeno stanovanje. Iz njenih pisem se vidi, kako dobro ji je to delo. Vsa Antonijina pisma so dolga, da ji je večkrat zmanjkalo prostora. Iz njih odseva njena duhovitost in precejšnja izobrazba, pa tudi velika samozavest. Zunanost je pri njej veliko pomenila. Po značaju je bila vedra in do razigranosti živahna, vse drugačna ko brat ali ko Amalija. Rada govori o naravnih lepotah, včasih tudi pomodruje. Njen slog je šaljivo dražljiv in večkrat dolgovezen, njena nemščina ne povsem brezhibna. Nič pristno slovenskega ni več moči zaslediti na njej.

New York je napravil s svojo novostjo, resnostjo, vljudnostjo in bogastvom izreden vtis nanjo. Seznanila se je tudi s Crookom (Kruk), bogatim lastnikom ladij, ki je imel Barago tako rad, da ga je vsako leto obiskal ob Gornjem jezeru.

Po reki Hudson so odpluli na počasni tovarni ladji proti severu. V Buffalu je dal Baraga natisniti zvešček z osnovnimi pravili očipvejske slovnice in z navodilom za učitelja, kako naj indijanske otroke nauči lastnih imen, ki se omenjajo v Jezusovem življenju. Na Erijskem kanalu je celó Baraga zastrmel nad živahnim prometom in gledal, kako so v 7 letih cela mesteca zrasla na obali.

Dne 8. septembra je Antonija Amaliji obširno popisala svoje potne vtise. Za njeno versko naziranje so značilni tile stavki: »Zelo tuje mi je v Ameriki versko življenje. Prvič namreč bivam v deželi, kjer katoliška vera ne prevladuje, in večkrat sem si mislila, kako se kak protestant ali žid počuti pri nas. Naše cerkve so povsod najmanjše in najubožnejše, templji raznih krivih ver se pa košatijo v svojem krasu. Američani si vso stvar seveda zelo olajšajo in kratkotalo ne priznavajo nobene vere; vendar so prav dobri, skromni, res vljudni ljudje in imajo gotovo najblažja

čustva. V srcu so često boljši kristjani ko oni, ki se priznavajo h krščanstvu.«

Brat jo je peljal tudi k slapu Niagara, ki je nanjo silno vplival. Potem sta se peljala dalje in dospela 24. avgusta v Mackinac, kjer jo je pustil pri Abbotovi družini, dokler mu v La Pointu ne zgradijo stanovanja. V omenjenem pismu pravi Antonija: »Spomladi, ko dobim stanovanje, ko se snidejo Indijanci in ko nastopim svojo četverno službo — kot učiteljica, perica, kuharica in gospodinja —, bom potovala tja in hočem biti zelo pridna. Rodbina, kjer bom ostala čez zimo, je z našim Friderikom prav domača. Gospa je jako srečna, da sem prišla, ker je njen mož le malokdaj doma, kakor Tvoj Jožef, in nimata otrok, da je vedno sama. Družina je zelo imenitna in tu sploh najuglednejša.« Potem pravi o bratu: »Naš Fri-

derik je pa tako znan, da ve vsakdo kaj izrednega o njem. Čujem, da mu pripisujejo nadčloveške reči, ki jih more vršiti le poseben ljubljenec božji. Med Indijanci ga ni, da bi ne poznal njegovega imena. V Mackinac jih je iz peterih pokrajin silno mnogo prineslo prodajat svoje pridelke, pa ga je hotel vsak videti in z

Cerkev v Mackinacu v Baragovem času.
Narisal o. Skola.

njim govoriti. Mnoge sem obiskala v njih kočah. Ko so zvedeli, da sem Baragova sestra, so mi vsi dajali roko, se mi nasmihavali ter me ogledovali, dokler sem bila v koči, katero sem (zaradi dima) zapustila z zasolzenimi očmi; potem so hiteli ven, gledali za menoj in mi še na cesto klicali v slovo. Ti ljudje so zelo dobrodušni, njih zunanost je čedna, obraz prijeten, oči črne in izrazite.« Šegavo še pristavi: »Naš Friderik je postal ud Kmetijske družbe, kot sem čitala. Veseli me, ker je on za gospodarstvo kakor nalašč.«

Za poznanje Baragove osebnosti je zelo važno tudi drugo Antonijino pismo do Amalije, pisano 6. oktobra iz Mackinaca. O njem pravi: »Čisto drugo bitje je, kadar je med svojim ljudstvom; vsi ga poznajo in vzljubijo, še preden ga vidijo. Vso pot ga nisem videla tako srečnega kot nekega večera tu v Mackinacu, ko je sedel med Indijanci in prepeval iz novo natisnjenih knjig; mi vsi smo pomagali peti. Ni bilo sicer lepo, o ne, kajti neizšolani glas teh ljudi ne zveni prijetno, a bilo je Bogu všečno petje in srca vseh

so bila ganjena od vneme ubogih, dobrih duš, ki so se z gorkoto udeleževale svetega petja. Friderik je večkrat pozno v noč pel z njimi, da je ohripel in ni mogel več glasno govoriti.«

Pri Abbotovih je Antonija našla sličico, katero je bila Baragi poslala nečakinja Josipina.

V Mackinacu se ji je dobro godilo. Po njenem tajnem naročilu je Amalija poslala Abbotovim več stvari iz Ljubljane.

Baraga se je pa s služabnikom Češirkom po ladji odpeljal dalje in 3. septembra došel v Sault. Tam je takrat misijonaril Pirc. Baraga mu je prinesel od kurata Skopca, ki je pozneje tudi prišel v ameriške misijone, iz Loma pri Tržiču precej semen, katere je Pirc razdelil med Indijance, zase pa napravil tri vzorne zelenjadne vrtove.

Po Gornjem jezeru je vozila ena sama ladja in Baraga je moral v Saultu ves mesec čakati nanjo. Kako težko mu je bilo to! V Evropi je povsod tako hitel, da bi čimprej prišel med ljubljene ovčice, na potovanju pa toliko zaprek! Svojo žalost je 28. septembra izlil v daljšem pismu svoji sestri Amaliji; pa se je tudi sedaj potolažil ob misli na božjo previdnost.

Tudi v Saultu ni bil brez dela. Indijanci so brž zvedeli zanj in so od vseh strani hiteli k njemu. Učil jih je v njih jeziku, bral jim iz svoje nove knjige o Jezusovem življenju in trpljenju in pel z njimi pesmi iz novega molitvenika. Veliko jih je spovedal in mnogo jih je opravilo dolgo spoved, ko jim ni bilo treba govoriti po tolmaču.

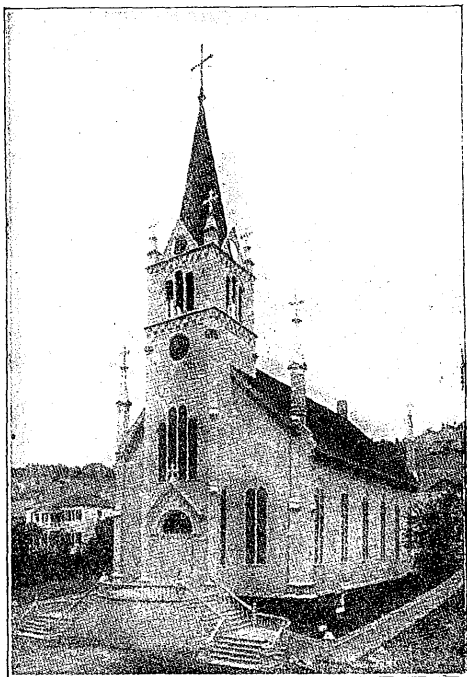
V Saultu je čakalo Barago nujno povabilo indijanskega poglavarja iz Grand Portagea na severozapadni obali Gornjega jezera, napisano že 22. junija. O pravem času je prišlo, kajti ladja je najprej peljala v Grand Portage in Baraga je ondi ostal nekaj dni, Indijancem pa obljubil, da bo prišel spomladi Pirc za stalno mednje. Z ladjo se je potem peljal v La Pointe. Jezero je že začelo zmrzovati. Dne 8. oktobra 1837 se je po več ko celoletni odsotnosti vrnil med svoje vernike. Hrepeneče so ga čakali in so se ga silno razveselili. Tudi on jih je bil vesel, ker so tudi v njegovi odsotnosti vzorno živeli in molili.

Dne 29. novembra se je v Bostonu izkrcal tudi Smolnikar in prevzel dušno pastirstvo med ondotnimi Nemci. Kanonik Pavšek je bil prinesel za njim v Trst 187 dolarjev in pol za Barago, katere mu je poslala Amalija, in pa nemško knjigo, katero je tisto leto izdal dr. Juriј Dolinar o Jezusovem trpljenju. Smolnikar mu je knjigo takoj poslal, na denar je pa moral Baraga čakati še celo leto.

Smolnikarjeva duševna bolezen se je v Ameriki čedalje bolj slabšala. Trdil je o sebi, da je božji poslanec, katerega

mora tudi škof poslušati. Potem je oznanjal, da ga je Kristus posvetil za apostola, ki naj vse narode združi v eno cerkev. Škofu je svetoval, naj pokliče Slomška iz Celovca za pridigarja. Nato je začel izobčevati neljube osebnosti, tudi papež in avstrijski cesar sta prišla na vrsto. Škofu je bilo sedaj dovolj; ukazal je, pogojno še enkrat krstiti vse otroke, katere je bil Smolnikar krstil. Ko mož ni več ustno mogel oznanjati svojih zablod, je začel pisati knjige. Nič manj ko

deset jih je izdal. Prvi, pisani v nemščini, je dal naslov »Ereignisse« (Dogodivščine). Poslal jo je tudi Baragi, o katerem se večkrat prav pohvalno izraža; ker ga pa ni mogel ogreti za svojo misel o zedinjenju cerkva, ga je izobčil, prav tako tudi škofa Reséja. Ko so ga izgnali iz Bostona, je iz Philadelphije v vseh mogočih jezikih tako trdovratno širil svoje zmote, da je več tisoč protestantov pridobil zanje. Baraga in Pirc sta mu onemogočila širjenje njegovih indijanskih spisov po njunem ozemlju, zato ju je začel srdito napadati. O božiču l. 1869 je ta zmešani siromak umrl, od vseh zapuščen, v neki philadelphijski bolnici, star 74 let. Baraga ga v svoji plemenitosti v nobenem pismu ne omenja, čeprav je moral bridke pretrpeti radi njega.

Sedanja cerkev v Mackinacu.

Po vrnitvi iz Evrope. Generalni vikar.

(1838)

V zimi l. 1837/38 je Baraga vodil priprave za povečanje cerkve in sam poučeval otroke po knjigah, katere je bil dal v Evropi natisniti. Spomladi so najprej njemu zgradili skromno stanovanje, da je mogla Antonija priti iz Mackinaca. Za stanovanje je dobila dve podstrešni sobici. Njena pisma iz Amerike so velevažna za proučevanje Baragovega dela in položaja v La Pointu; iz njih zvemo marsikaj, kar je Baraga v svojih poročilih zamolčal.

Antonija v Ameriki pač ni pričakovala rožnatih razmer; to pa, kar je v La Pointu našla, jo je v dno duše razočaralo. Vzlic svoji telesni šibkosti je pa bila močnega duha in vztrajne, železne volje; zato ni klonila, ampak je krepko posegla v žalostne razmere.

Oba služabnika je Baraga kmalu odslovil ter opustil kmetovanje, katerega se je bila skraja tudi Antonija z vne-
mo oprijela. Češirk je šel k Pircu, potem v Detroit in v Minnesoto, naposled pa v koloradske zlate rudnike, kjer je kmalu postal bogat in tako ugleden, da so ga trikrat izvolili za državnega poslanca.

La pointsko cerkvico so razširili in okrasili njeno notranjščino. Baraga je imel pri tem delu z neokretnimi in lenimi Indijanci veliko težav in je moral sam delati z njimi. Cerkev je bila lesena, a so jo ometali in pobelili. Osemnajst Langusovih slik se ji je izvrstno podalo. Nad glavnim oltarjem je visela podoba sv. Družine: sv. Jožef v delavnici, presveta Devica sedi ob njem in šiva, dete Jezus pa gleda svojega rednika pri njegovem trdem delu. Baraga je hotel s tem vzvišenim vzorom delavnosti dramiti svoje Indijance iz njih lenobe k marljivemu delu.

Ko so prezidavali cerkev, je Baraga nekoč padel z visokega odra. Antonija, ki je bila zraven, je kar otrpnila in potem obolela od strahu; Baragi se pa ni prav nič zgodilo. Seveda ne zvemo tega iz njegovega, ampak iz Antonijinega pisma.

Kmalu po svojem prihodu v La Pointe, 5. aprila 1838, je pisala sestri v nagajivo veselem razpoloženju, kako je bila šla z družbo osmih belokožnih znancev in z mlado indijansko služkinjo v eno uro oddaljen gozdič gledat Indijance, kako kuhajo sladkorni sok. Devet psov je na vozičku peljalo živila z njimi. Vse je bilo razigrano, krasen pomladanski dan je bil razgrnjen nad slikovito okolico, sneg se je talil in delal mlake, da so morali hoditi v velikih ovinkih. V vigvamu se je morala sezuti in se greti ob ognju. Nazaj grede je do kolen brodila po vodi; prehladila se je in dobila za več dni hud revmatizem. Pismo je mogla oddati šele 18. maja, pa pravi, da je prejšnji dan zopet zapadel debel sneg.

Baraga se je pri vsej svoji zaposlenosti trikrat odpravil v Grand Portage, potem je pa povabil Pirca tja, ki si je iz Saulta želel med same Indijance. Na poti se je Pirc oglasil pri Baragovih, ki so ga pridržali za več ko en teden pri sebi. Pirc, izkušen mož, je 20. julija 1838 iz La Pointa opisal Baragovi sestri Amaliji življenje njenega brata in njene sestre. Takole pravi: »Radovedno sem pregledal vse okolnosti. Katoliška občina je tu zelo številna ter sestoji po ve-

čini iz Indijancev in mešancev, ki so vsi v Kristusu rojeni otroci g. Barage. Vsak dan pobožno napolnijo cerkev in imajo jutranjo molitev, mašo in vse dni tudi skupen pouk. Ob nedeljah pa pridiguje g. Baraga po francosko, angleško in indijansko, ker je tukaj tudi nekaj kanadskih Francozov in Angležev. Vsako nedeljo prejme nekoliko poganov sveti krst, katere njih dobri pastir poišče in pouči v njih kočah. Njegovo ime se povsod slavi. Brez dvoma je on v indijanski deželi najbolj pobožen duhovnik in najboljši misijonar. Pa kakor je Vaš brat odličen v dušnem pastirstvu, tako nevešč je v gospodarstvu. Njegova neizmerna dobrota ga bo vedno držala v apostolskem uboštvi. Lepo vsoto denarja, ki jo je lani prinesel iz Evrope, je že razdal in bo kmalu trpel pomanjkanje. Prezidava cerkve, ki bo v nekaj dneh dokončana, ga je stala veliko denarja. — Gospa pl. Höffern je tu obče spoštovana in se zna prav dobro vživeti v ameriške navade. Jako dobro govori francosko in angleško, zdaj se bo morala naučiti še indijanščine. Zdi se, da je pri g. bratu prav zadovoljna, brat pa z njo. Njuno gospodarstvo sestoji iz dveh volov, dveh dobrih krav, 6 kokoši, ene mačke, pa nobene miši. Ob hlevu je tudi majhna njiva, ki je pa po ameriškansko obdelana. Na moj nasvet so krompir vendar opleli. Toda delavec, ki je bil dobro plačan, ni vztrajal pri svojem delu in je dejal, da je pretežavno pleti brez rokavic. Žensk pa ni moči pripraviti do tega, da bi plele; niti dober zgled Vaše sestre jih ne gane, ker tega dela še nikdar niso videle. G. Baragi sem bil iz Saulta dvakrat poslal veliko jabolčnih sadik, da bi ubogim Indijancem pripravil nove prehrane: našel sem jih pa le še en ducat in ga. pl. Höffern jih goji zaradi prevelikega mraza v zabojih. Friderik je preveč duhoven, da bi mogel veliko drugega delati kot to, kar pelje naravnost proti nebesom. Svetoval sem mu, da naj pred hišo zasadi vrt za zelenjavo, kar bo koristilo kuhinji, njemu pa ob odmoru pripravljalo nedolžno veselje, ter sem se mu za nekaj dni ponudil za vrtnarja; a sem dobil odgovor, da mu je sedaj le še zidava cerkve in spreobrnjenje še tako mnogih poganov pri srcu. Sestra pa je obljubila, da bo moj nasvet čimprej uresničila. Ko sem g. Baragi razložil več načrtov za preživljanje misijonarja in za dvig blagostanja ubožne cerkvene občine, ko sva v več nagajivih prepirih skušala omiliti razliko med njegovimi preveč duhovnimi in mojimi še preveč posvetnimi nazori in ko sva se skupno posvetovala o nadaljnjem misijonskem delovanju ter se vzajemno podkrepila, so me danes obvestili, da ladja za Grand Portage jutri odide.«

Veliko zvemo iz tega pisma o Baragi: o njegovi usmerjenosti proti nadnaravnemu, o pomanjkanju smisla za časne

zadeve, potem da so obilni darovi iz Evrope hitro skopneli in so Barago mnogi tudi brezvestno izrabljali, da je Antoina imela še tem težje stališče.

Tudi na Dunaj je Pirc 21. julija pisal o Baragi, kako ga Indijanci ljubijo kot očeta. Ko ga je slišal v cerkvi peti z njimi v njih materinščini, se mu je milo storilo. V Parizu tiskane knjige je Baraga brezplačno razdelil med vse indijanske misijone in s tem ustvaril temelj za indijansko šolstvo.

Langusove slike v La Pointu so Pirca tako navdušile, da je poslej vseh 13 cerkva, kar jih je med Indijanci še postavil, ozaljšal z izdelki tega domačega mojstra.

Ob prihodu v Grand Portage je Pirc takoj videl, kako dobro mu je Baraga zrahljal zemljo za Kristusovo setev. Po Baragovih knjigah je v dveh mesecih tretjino ondotnih Indijancev naučil čitati.

Med tem je pa bila cerkev v La Pointu dodelana in prvo nedeljo septembra 1838 jo je Baraga slovesno blagoslovil. V pridigi jim je govoril o slovesnem posvečenju veličastnega Salomonovega templja, potem pa razlagal, kako je ta njih cerkev še vse bolj sveta in spoštovanja vredna.

Težave, ki so čakale na Barago ob njegovem prihodu v La Pointe, se tudi pozneje niso hotele umekniti. Baraga o njih seveda vztrajno molči v svojih pismih, Antonijino pismo z dne 4. oktobra 1838 pa nam jih razodeva v vsej resničnosti. Takole piše Amaliji:

»Ni bila prazna moja slutnja, da bom čez poletje imela polno dela in da niti do pisanja ne bom prišla. V resnici je tako in bi tudi danes ne pisala, če bi se ne bila prisilila, ker se zadnji parnik za to jesen že pripravlja k slovesu, jaz bi Te pa pred zimo rada še enkrat pozdravila in Te rešila skrbi zame. Včasih moje roke počivajo, duh mi je pa neprestano zaposlen, da mi je nemogoče pisati. Zares, ljuba Malka, če hoče kdo to, kar tukaj gledam, mirno prenašati, je treba ali močne duše ali pa imeti otopelo srce ali pa biti bitje, katero se zemlje komaj dotika in vse neprilike veselo sprejme, se nase nič ne ozira in le za nadnaravno živi, kot Friderik. Tu ni tihega, patriarhaličnega, enoličnega življenja, kot bi si morda kdo mislil. Tukajšnje življenje je razgibano in težavno; treba je imeti bogato znanje in krepko voljo in biti vedno pripravljen za boj. Ne smela bi tega reči, da bi ne ostrašila mladih ljudi, ki se morda pripravljajo za ameriški misijon; toda še enkrat ponovim, da je pot težavna in le oni naj jo začno, ki imajo dovolj poguma in moči, da ob vsem, kar jih bo doletelo, ne bodo izgubili resnice izpred oči ter se bodo tako borili, da z zmago ne bodo izzvali novih bojev. Skušnjave so tako raznolike, tako silne in tako zvito

razpostavljene, da ne bo samo slabič, ampak tudi previdni padel v njih, če le količkaj obrne pogled od svojega vzvišenega smotra. Zato naj slabič ostane doma. Kdor pa čuti v sebi najčistejši namen, moč in vztrajnost, ta se od mojih besed ne bo dal oplasiti; gotovo bo prišel in Bog z njim!

Zagotavljam Ti, da se s Friderikom ob vsej delavnosti dobro počutiva. Ob nedeljah mi počitek prav prija, njemu pa je vseč to, da ima petero pridig v tujih jezikih: francosko, indijansko in angleško pridigo dopoldne, francosko in indijansko pa po odpetih večernicah. In če more kje iztekniti kakšnega bolnika, poje z Indijanci včasih pozno v noč pri njem, ne da bi se utrudil. Indijanci imajo lepo navado, da pri bolnikih pojejo in da večkrat obiščejo grobove svojih sorodnikov ter jih posipljejo s cveticami. Drugače pa njih značaj ni ljubezniv in je njih trma tolika, da bi se rajši dali ubiti, kot pa bi delali po volji drugega, če jih ne ohraniš pri dobri volji. Njih lenivost me ubija.«

Potem pravi: »Tu je vse neizrečeno drago, še rib ni vselej dobiti, ker jih preveč lovijo. Zares velike skrbi imam s prehrano. Saj poznaš Friderika glede tega: zase je skop, za druge dober; denarja že nima nič več, gradba cerkve in razne potrebščine njegovega ubožnega misijona so požrle vse, kar je prinesel s seboj.

Z Bogom! Vidim, da Ti nisem še ničesar povedala, pa moram že končati. O da bi bila bliže! Sama bi morala videti!

Sporoči vsem ljubim, dragim znancem moj pozdrav in reci, da je vse dobro, če se vzame od prave strani. Jaz si domišljam, da je okrog mene krasno, in se mi res tako zdi.«

Dne 7. septembra je škof Resé nepričakovano prišel v La Pointe. Baraga in Antonija sta bila povabljeni k uradniku ondotne trgovske družbe na čaj, ko je dospela ladja. Antonija je porabila vse svoje kuharske spretnosti, pa ob ubožtvu in osamelosti, v kateri sta z bratom živela, ni mogla kaj prida pripraviti. Škof je videl ubožstvo tudi v njuni sobni opremi, saj še prave mize nista imela in jo je moral nadoમેščati lesen zaboj.

Indijanci so bili škofovega prihoda silno veseli; kajti večina od njih poprej še nikoli ni videla nobenega škofa. Neprestano so ga oblegali in vsak je hotel še posebej dobiti njegov blagoslov. Dne 9. septembra je imel slovesno sv. mašo in za kanadske Francoze francoski govor; po maši je govoril Indijancem francosko, Baraga je pa njegov govor sproti prevajal v očipvejščino. Birmanih je bilo 112 oseb. Škofu se je mudilo še na druge misijonske postojanke, zato se je po par dnevih odpeljal.

Ob slovesu je imenoval Barago za generalnega vikarja za vso deželo Wisconsin. O tem visokem odlikovanju in težki

nalogi, ki je združena z njim, je pa ponižni Baraga le z nekaj malo besedami črhnil na Dunaj.

Škofa Reséja poslej nikoli več ni bilo v La Pointe. Naporno delo mu je tako izpodjedlo zdravje, da se je še isto leto odpovedal izredno težki škofiji. Nekaj časa je živel v Rimu, potem pa na Westfalskem in je za tri leta preživel Barago. Za njim je zasedel detroitsko stolico Peter Pavel Lefèvre, ki je Barago tudi visoko cenil ter mu je bil kar moči naklonjen.

Pet let mirnega dela v La Pointu.

(1839—1843)

Ko je Baraga prezidal in preuredil cerkev in je bila večina otoških Indijancev že krščena in poučena, se je začelo zanj življenje, bolj podobno življenju ameriškega župnika kot pa misijonarja. Le tri poročila, in še ta prav kratka, je poslal Leopoldinski družbi.

Cerkev je imela oltar, prižnico — za one kraje nekaj izrednega —, klopi in kor za pevce. Petje, francosko in indijansko, je vodil plačan organist. Cerkvena občina je plačevala tudi dva odrasla mašna strežnika in enega cerkovnika. Vse te četverne službe so vršili kanadski Francozi, ki so bili poročeni z Indijankami. Nek nemški znanstvenik je pozneje l. 1852 obiskal La Pointe, kjer je takrat deloval o. Skola. Bil je ganjen od lepega reda in vedenja v cerkvi, katero je bil vpeljal Baraga. Med mašo so štirje pol Indijanci v belih roketih peli po latinsko, in sicer tako pobožno in pravilno, kot bi razumeli vsako besedo. Med mašnikovim blagoslovom so vsi verniki poklekneli, si z roko zastrli obraz in se pobožno prekrizali.

V bolj oddaljene kraje, razen v Fond du Lac, Baraga v teh letih ni hodil, ker za v La Pointe ni mogel dobiti namestnika. Leta 1840 se mu je iz Pennsilvanije sicer ponudil slovenski frančiškan o. Ivo Levec, katerega je pa moral zaradi njegove starosti odkloniti, ker La Pointe je zahteval čilo moč. V Baragovih pismih iz one dobe se zopet večkrat čuje pritožba, zakaj se neče več duhovnikov iz Evrope žrtvovati za poganke misijone. Celo Pirc, ki ga je v pismih do prijateljev sama vljudnost in prijaznost, se vidno razburi, ko se spomni na mnogo tedanjih kranjskih duhovnikov, ki so razen ob nedeljah in praznikih imeli kaj malo dela, na tako potrebne misijone pa noben ni hotel iti. Za očipvejsko ozemlje, ki je bilo večje ko tedanje avstrijsko cesarstvo, je bil Baraga edini misijonar: »Srce mi krvavi, ko mislim na to gorje. Nečem se več vglabljalati v ta razmišljanja, da ne zapadem brezdušni žalosti,« pravi v nekem pismu.

Za šolo je polagoma dobil dobrih učnih moči. V krstno knjigo je vpisaval skoro same novorojenčke, ker so Indijanci, ki se na prve pozive niso hoteli spreobrniti, tudi pozneje ostali trdovratni v poganstvu.

V zimi l. 1838/39 je zopet prijel za pero. Z velikim trudom je sestavil novo očipvejsko knjigo Gete Dibadjimowin gaie dach Nitam Mekate - Okwanaieg ogagikwewiniwan, v kateri so bili nedeljski in praznični listi in evangeliji, vmes pa vpletene še druge kratke svetopisemske zgodbe. Dostavljenih je 12 pesmi, pri katerih je povedano, po katerem francoskem napevu se pojejo. Hotel je knjigo dati v tisk v Green Bayu, a bi bili stroški znašali 300 dolarjev, katerih pa ni zmogel. Zato je izprosil od Leopoldinske družbe, da je po štirih letih dala knjigo tiskati v Ljubljani pri Blazniku na 211 straneh v šestnajstercu; l. 1843 je izšla v 800 izvodih. Ljubljanska tiskarna se je odlično izkazala, da je Baraga 27. avgusta 1844 pisal dunajskemu nadškofu, predsedniku Leopoldinske družbe: »Tisk je jako lep in brez najmanjšega pogrška, da se ne morem dovolj načuditi marljivosti onih, ki so imeli opravka s popravljanjem. saj vendar niti besedice indijanskega jezika ne razumejo. Moji ubogi Indijanci so teh knjig srčno veseli.« Papir je res izboren, črke precej majhne, a jako lepe in razločne. Pod imenom Joseph Blasnik je po indijansko naznačen njegov stan: »ogimasinakan mandan masinaigan.« — Prva izmed pesmi, božična, se n. pr. takole glasi:

Detroitški škof
Peter Pavel Lefèvre.

Noël - nagamowin	Jaigwa sa Anjeniwag
Sur l'air: Nouvelle agréable.	Biwindamagewag aking,
Bapinenimoda.	Kossinan Kije - Manito
Mimwendanda kideinang:	Eji jaweniminang.
Kit odissigonan	Bapinenimoda ... itd.
Debeniminang.	

V isti zimi je pisal Katolik gagikwe masinaigan, Katoliško pridigarsko knjigo, vsebujočo nekaj njegovih pridig. Tudi ta knjiga je izšla šele l. 1843, tudi pri Blazniku.

V juliju l. 1838 je Barago zapustila sestra Antonija. Ljubila ga je in se ni plašila žrtev zanj, ob njem je upala

svoja leta lepo in plodonosno preživeti. Polagoma ji je pa le začelo nedostajati poguma, zlasti ko je bil Baraga brez denarja in ju je začela tretji beda. Po odhodu služabnikov Merlaka in Česirka se je čutila vedno bolj zapuščeno. Baraga si je prizadeval, da bi ji osamljenost sredi Indijancev in tujih trgovcev olajšal; pa njemu so bile duše nad vse in se je ob njej čutil vedno bolj vezanega. Kot učiteljica sploh ni dosti prišla v poštev in je ob vseh svojih gosposkih nazorih, težnjah in navadah morala opravljati vsa hišna in nekaj časa deloma tudi poljska in hlevska dela. Vznemirjala jo je skrb za bodočnost, če se bratu, ki ni nič pazil nase, kaj pripeti. V skrajno neugodnem podnebju La Pointa je začela bolehati in bala se je umreti v oddaljeni, zapuščeni deželi. Zato sta bila ob slovesu oba zadovoljna. Brat ji je ob odhodu napisal 7 vrstic v raznih jezikih, da začetne črke sestavljajo njeno ime. Začno se s slovensko vrstico: »Angel božji naj Te vedno spremlja.«

Gredoč se je Antonija zopet ustavila za par mesecev pri Abbotovih v Mackinacu. V oktobru se je oglasila pri znancu o. Hammerju v Detroitu; začudil se je, ko jo je videl vso shujšano. Potem je šla v Philadelphijo, da si popravi zdravje. Tam je tudi odprla žensko višje vzgojevališče, v katerem je sama poučevala ženska ročna dela in glasbo, pa tudi angleščino, nemščino, francoščino, italijanščino in španščino. Njena izobrazba ji je torej omogočala vse lepše stališče, kot ga je pa imela pri bratu. Ko jo je drugo leto slučajno dobil Smolnikar, je potem v svoji knjigi pripomnil, da niti Baraga takrat ni vedel, kam se je bila obrnila. Torej si z bratom niti dopisovala ni več. Njen vzgojni zavod je sicer zaslovel, ker so v tistih časih bile take hiše v Ameriki še zelo redke; zaradi denarnih težkoč ga je pa morala razpustiti. Dne 15. februarja 1842 je prosil Pirc pri dunajskem nadškofu podpore zanjo. Po l. 1845 se je preselila v Rim in je tudi ondi skozi več let vodila žensko odgojevališče. Na svojem drugem potovanju jo je Baraga s sestro Amalijo obiskal in l. 1857 se je Amalija s hčerko več mesecev mudila pri njej; ob tisti priliki se je Antonija zopet nekoliko privadila slovenščine, katero je v tolikih letih sredi tujine že skoro popolnoma pozabila. Z bratom sta si le redko pisala.

Po odhodu Antonije je ostal Baraga brez sluge in brez postrežnice. Opoldne mu je zadoščal kruh. Zajtrkoval in večerjal je v hiši gospe Lacombe (Lakomb); njen nečak Vincencij Roy (Roj), civiliziran Indijanec, podpiratelj ubožcev in tudi sicer blaga duša, je do smrti ostal v prijateljskih stikih z Barago. Drva so mu prav poceni preskrbovali drugi,

kuril si je pa sam. Dobre duše so mu zastonj prale in šivale. »Povem Ti, da še nikoli nisem bolj mirno, zadovoljno in poceni živel kot sedaj in si ne želim nobene spremembe, razen če bi imel biti tako star in slab, da bi si ne mogel sam kuriti sobe. Rad bi sicer imel slugo, kot sem ga doslej tudi vedno imel; pa to preveč stane. S 150 dolarji na leto udobno shajam, čeprav je tu vse jako drago, in toliko moji Kanadci radi prispevajo, več bi pa ne zmogli. O kolika sreča je za človeka, če je prost vsega pozemskega in nima nobenih posvetnih skrbi! Kako lahko ostane potem vedno z Bogom združen!« piše 15. januarja 1840 Amaliji.

Sporoča ji tudi, da se belokožci vedno številneje priseljujejo. Cerkev je tudi pozimi polna, čeprav takrat mnogo Indijancev odide na jug. Pirc je zdaj v Arbre Crocheu, zato mora sam oskrbovati še Grand Portage. Toliko ima dela, da niti v Green Bay ne utegne z rokopisom. »Pri tej priliki Ti moram še povedati, kaj se je predvčerajšnjem dogodilo našemu indijanskemu kralju. Indijanci in vlada Združenih držav ga priznavajo za poglavarja očipvejskega rodu. Ima veliko srebrno medaljo, tri prste v premeru, s podobo predsednika Združenih držav, in pa veliko zastavo. Velik je in neznansko debel — edini Indijanec, ki sem ga kdaj videl debelega — ter zelo oblasten. Ta mož je torej hotel iti predvčeranjem z nekaj Indijanci, ki ga na njegovih potih vedno spremljajo, čez led na celino k poganskim daritvam. Je namreč še vedno pogan, dočim je njegov najstarejši sin, 36leten mož, eden od mojih najboljših kristjanov. Ko so bili že več ko eno miljo od tega otoka, se je pod njim udrl led, da se je do vratu pogreznil v vodo, z rokami se je pa še ujel. Ubogi mož se je kopal iz mrzle vode, led se je pa sproti lomil. Med spremljevalci je bil tudi star Kanadec, ki pripoveduje, da je bil indijanski vladar več ko eno uro v tem žalostnem položaju, preden so mu mogli pomagati, ker se niso upali v bližino, da bi se še sami ne vdrli. Naposled so mu vrgli dolg jermen in ga z veliko težavo izvlekli na led. Sedaj je od velikega napora in prehlada hudo bolan. Vsak dan ga obiščem, kar ga zelo veseli. Sem tudi njegov tajnik. Kadar dobi pisma ali jih hoče pisati, pride k meni, ker mi zaupa, kot pravi, da jih najbolj zanesljivo napišem, in ker mene najbolj razume, kadar mu po indijansko tolmačim pisma, došla mu v angleščini ali francoščini.«

V juniju l. 1840 je začel Baraga pisati slovenska »Zlata jabolka« ter jih je že v septembru poslal Klemensu v Ljubljano. Natisnjena so bila šele l. 1844 pri Blazniku v osmercu na 286 straneh. Ljudstvo je knjigo tako rado prebiral, da je doživela štiri močne natise, zadnjega, pomnoženega z

mašnimi molitvami, l. 1878. Ob izrekih svetnikov razlaga Baraga najvažnejše kreposti, začenši s ponižnostjo in končavši z zedinjenjem z Bogom. V predgovoru razlaga naslov: »Preljubi moji Kranjci! Duh božji, ki govori v sv. pismu, pravi, da so besede, o pravem času izrečene, zlata jabolka. Torej imenujem besede svetnikov po vsej pravici 'Zlata jabolka'. Naš Gospod Jezus Kristus se je prikazal sv. Magdalenii v podobi vrtnarja. Zares je Jezus vrtnar. Kakor pa vrtnar med svoja lepa jabolka kakšno zeleno peresce vplete, da je lepše videti, kadar jih na mizo dá, tako sem tudi jaz med besede svetnikov kakšno svojo lastno besedico vpletel.« Čitateljem želi: »Bog daj, ljubi moji Kranjci, da bi vsi ta zlata jabolka veselo uživali in da bi vam teknila v večno življenje.«

V La Pointe se jih je toliko priselilo, da je tudi povečana cerkev, ki je pa bila slabo zgrajena, po 3 letih postala pretesna. Dne 7. oktobra 1840 piše Baraga Leopoldinski družbi: »Prihodnjo pomlad, če me Bog ohrani pri življenju, se bo zidala nova cerkev. Stavbna pogodba s tukajšnjo trgovsko družbo je že narejena. Cerkev bo lesena in znotraj ometana. Vse deske dosedanje cerkve se bodo porabile za novo, ker so še čisto dobre; zato bo stala le 1000 dol., drugače bi pa v tej silno dragi deželi nanесли stroški na več ko 1400 dol. Eden od tukajšnjih Kanadcev je tudi dosti spreten kipar. On bi nam izdelal oltar. Da bi tudi bolj oddaljeni slišali vabiti k službi božji, sem iz New Yorka naročil precej velik zvon, ki tehta 477 funtov (267 kg) in je v New Yorku stal 178 dol.; 2. t. m. so ga pripeljali in Indijanci so kar strmeli, ko so ga videli in slišali.« Ob sklepu pisma se zahvali za 100 gold., katere je darovala neimenovana pobožna gospa iz Salzburga.

Z Dunaja so Baragi obljubili denarno pomoč; zato je spomladi l. 1841 začel graditi cerkev. Postavili so jo precej proč od prejšnje, da je katoliški del naselbine imel bližje do nje. S prijaznega grička se je lepo razgledovala po jezeru. Baragov naslednik o. Skola jo je narisal in l. 1849 poslal bratu Frančišku v Novo mesto.

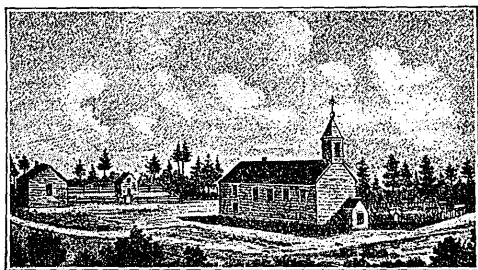
Baraga je dal napraviti k novi cerkvi dva zvonika. Bila sta pa tako slabo zidana, da se je ob nevihtah cerkev z njima vred tresla, zato ju je dal o. Skola podreti in velel postaviti le enega, pa tistega močnega. Ob novi cerkvi so napravili tudi novo pokopališče; svet je bil precej močvirnat, Indijanci pa trupel ne pokopavajo radi v močvirnato zemljo, zato je to pokopališče ostalo le malo izrabljeno.

Prvo nedeljo avgusta l. 1841 je Baraga blagoslovil novo cerkev. Ta dan mu je ostal v vednem spominu in je bil mejnik nove dobe: od tega dne je Baraga vstajal pozimi ob

štirih, poleti pa že ob treh, potem pa preklečal do maše dve ali tri ure v molitvi in premišljevanju. Njegov generalni vikar Jacker je dejal v pogrebem govoru: »Od štirih do petih zjutraj, ali včasih celo od treh do petih bi ga vselej našel klečečega, zavitega v plašč, v sladki družbi z Gospodom, in to ob vseh okoliščinah. Videli smo ga, kako je Bogu daroval prvo jutranjo uro v temnih gozdih, ali ob bregu jezera med bučečim viharjem, ali v svoji borni hišici, ali na potovanjih v kakem skritem kotu gostilne, natlačene z gosti. Opazovali smo ga, kako se je tega reda držal tudi takrat, ko je z velikanskim naporom ves dan poprej potoval po vodi ali po suhem, in celo takrat, kadar je bil šel šele po polnoči k počitku.«

Na cerkvi je Baragi ostalo še 400 dolarjev dolga in gradbena družba jih je hotela imeti, zato je bil v veliki stiski. Dne 12. oktobra 1842 se je

z nujno prošnjo obrnil do dunajskega nadškofa. Prikrita trpkost zveni iz te prošnje: »Saj vendar ne delam tu za lastno korist, kot trgovci, ampak le da se pogani spreobrnejo in novokrščeni posvetijo. V tej divji, nepriljudni, oddaljeni deželi pogrešam vseh udobnosti civilizacije. Ta

Baragova tretja cerkev v La Pointu.
Narisal o. Skola.

moja prošnja je prva te vrste in obljubljam, da ne bom več vsiljiv, kakor hitro bo le plačan moj dolg na cerkvi, ampak se bom zadovoljil s tem, kar mi boste sami od sebe pošiljali.«

Najbrž na Dunaju niso mogli razumeti, kako to, da je prejšnja cerkev že v štirih letih postala nerabna in je bilo treba nove. Vendar so mu nemudoma poslali 650 gold., a je zaradi poštnih ovir mogel potrditi prejem nakaznice šele čez eno leto, denar je pa dobil še kasneje.

Baragova osebnost.

Baraga je bil srednje velik in suh, šele na starost je nekoliko odebeled. Noge je imel nesorazmerno kratke, roke majhne. Njegovi dolgi, v prečo po sredi glave razčesani lasje so bili gosti, svetlorjavi in kodrasti; pozneje so bili pa brez življenja, ker je zaradi hudega mraza moral biti dobro pokrit. Krotke in umne oči so bile modre barve. Nos je imel nekoliko upognjen. V pravih potezih obraza se je izražala mirna dostojanstvenost.

mašnimi molitvami, l. 1878. Ob izrekih svetnikov razlaga Baraga najvažnejše kreposti, začeniši s ponižnostjo in končavši z zedinjenjem z Bogom. V predgovoru razlaga naslov: »Preljubi moji Kranjci! Duh božji, ki govori v sv. pismu, pravi, da so besede, o pravem času izrečene, zlata jabolka. Torej imenujem besede svetnikov po vsej pravici 'Zlata jabolka'. Naš Gospod Jezus Kristus se je prikazal sv. Magdalenii v podobi vrtnarja. Zares je Jezus vrtnar. Kakor pa vrtnar med svoja lepa jabolka kakšno zeleno peresce vplete, da je lepše videti, kadar jih na mizo dá, tako sem tudi jaz med besede svetnikov kakšno svojo lastno besedico vpletel.« Čitateljem želi: »Bog daj, ljubi moji Kranjci, da bi vsi ta zlata jabolka veselo uživali in da bi vam teknila v večno življenje.«

V La Pointe se jih je toliko priselilo, da je tudi povečana cerkev, ki je pa bila slabo zgrajena, po 3 letih postala pretesna. Dne 7. oktobra 1840 piše Baraga Leopoldinski družbi: »Prihodnjo pomlad, če me Bog ohrani pri življenju, se bo zidala nova cerkev. Stavbna pogodba s tukajšnjo trgovsko družbo je že narejena. Cerkev bo lesena in znotraj ometana. Vse deske dosedanje cerkve se bodo porabile za novo, ker so še čisto dobre; zato bo stala le 1000 dol., drugače bi pa v tej silno dragi deželi nanесли stroški na več ko 1400 dol. Eden od tukajšnjih Kanadcev je tudi dosti spreten kipar. On bi nam izdelal oltar. Da bi tudi bolj oddaljeni slišali vabiti k službi božji, sem iz New Yorka naročil precej velik zvon, ki tehta 477 funtov (267 kg) in je v New Yorku stal 178 dol.; 2. t. m. so ga pripeljali in Indijanci so kar strmeli, ko so ga videli in slišali.« Ob sklepu pisma se zahvali za 100 gold., katere je darovala neimenovana pobožna gospa iz Salzburga.

Z Dunaja so Baragi obljubili denarno pomoč; zato je spomladi l. 1841 začel graditi cerkev. Postavili so jo precej proč od prejšnje, da je katoliški del naselbine imel bližje do nje. S prijaznega grička se je lepo razgledovala po jezeru. Baragov naslednik o. Skola jo je narisal in l. 1849 poslal bratu Frančišku v Novo mesto.

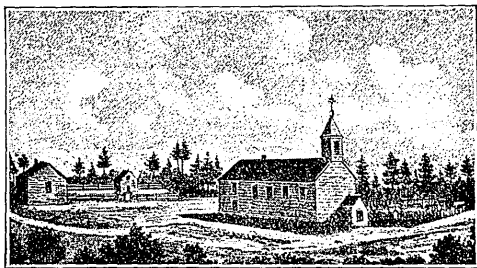
Baraga je dal napraviti k novi cerkvi dva zvonika. Bila sta pa tako slabo zidana, da se je ob nevihtah cerkev z njima vred tresla, zato ju je dal o. Skola podreti in velel postaviti le enega, pa tistega močnega. Ob novi cerkvi so napravili tudi novo pokopališče; svet je bil precej močvirnat, Indijanci pa trupel ne pokopavajo radi v močvirnato zemljo, zato je to pokopališče ostalo le malo izrabljeno.

Prvo nedeljo avgusta l. 1841 je Baraga blagoslovil novo cerkev. Ta dan mu je ostal v vednem spominu in je bil mejnik nove dobe: od tega dne je Baraga vstajal pozimi ob

štirih, poleti pa že ob treh, potem pa preklečal do maše dve ali tri ure v molitvi in premišljevanju. Njegov generalni vikar Jacker je dejal v pogrebnem govoru: »Od štirih do petih zjutraj, ali včasih celo od treh do petih bi ga vselej našel klečečega, zavitega v plašč, v sladki družbi z Gospodom, in to ob vseh okoliščinah. Videli smo ga, kako je Bogu daroval prvo jutranjo uro v temnih gozdih, ali ob bregu jezera med bučečim viharjem, ali v svoji borni hišici, ali na potovanjih v kakem skritem kotu gostilne, natlačene z gosti. Opazovali smo ga, kako se je tega reda držal tudi takrat, ko je z velikanskim naporom ves dan poprej potoval po vodi ali po suhem, in celo takrat, kadar je bil šel šele po polnoči k počitku.«

Na cerkvi je Baragi ostalo še 400 dolarjev dolga in gradbena družba jih je hotela imeti, zato je bil v veliki stiski. Dne 12. oktobra 1842 se je

z nujno prošnjo obrnil do dunajskega nadškofa. Prikrita trpkost zveni iz te prošnje: »Saj vendar ne delam tu za lastno korist, kot trgovci, ampak le da se pogani spreobrnejo in novokrščeni posvetijo. V tej divji, nepriljudni, oddaljeni deželi pogrešam vseh udobnosti civilizacije. Ta

Baragova tretja cerkev v La Pointu.
Narisal o. Skola.

moja prošnja je prva te vrste in obljubljam, da ne bom več vsiljiv, kakor hitro bo le plačan moj dolg na cerkvi, ampak se bom zadovoljil s tem, kar mi boste sami od sebe pošiljali.«

Najbrž na Dunaju niso mogli razumeti, kako to, da je prejšnja cerkev že v štirih letih postala nerabna in je bilo treba nove. Vendar so mu nemudoma poslali 650 gold., a je zaradi poštnih ovir mogel potrditi prejem nakaznice šele čez eno leto, denar je pa dobil še kasneje.

Baragova osebnost.

Baraga je bil srednje velik in suh, šele na starost je nekoliko odebeled. Noge je imel nesorazmerno kratke, roke majhne. Njegovi dolgi, v prečo po sredi glave razčesani lasje so bili gosti, svetlorjavi in kodrasti; pozneje so bili pa brez življenja, ker je zaradi hudega mraza moral biti dobro pokrit. Krotke in umne oči so bile modre barve. Nos je imel nekoliko upognjen. V pravih potezah obraza se je izražala mirna dostojanstvenost.

Bolan ni bil nikoli. Silne telesne in dušne napore in težave je z lahkoto prenašal, prav tako tudi glad in mraz.

Govoril je počasi, preudarno, jasno in s poudarkom. Glas je imel prijetno barvan in gibljiv. Tudi kretnje so bile preudarne in dostojanstvene. Vsa zunanost je pričala o dušni urejenosti in mirni dozorelosti; ob njej je njegova spoštljiva prijaznost še tembolj učinkovala. Tudi njegova pisava, lična in pravilna, priča o izredni urejenosti duha. Bil je »vzor moža«, kot ga je označil ugleden protestant. Bila ga je sama plemenitost, zato je pa tudi od drugih pričakoval plemenitosti in če je kdaj ni našel, je to z žalostjo poudaril in s tem silovito učinkoval. Ko je Baraga nekega hotelirja, ki se je sirovo vedel, opozoril, da je v njem vendarle še boljši del njegove narave, je mož pokleknil in prosil odpuščanja. Tako živo se je zavedal svoje neotesanosti.

Pod hladnim dostojanstvom se je skrivalo pristno slovensko srce. Vincencij Roy poroča, da se je Baragi, ko je v La Pointu pri božični polnočnici po očipvejsko bral evangelij ter prišel do stavka, kako je Marija Dete v plenice povila in v jasli položila, glas tresel in več minut od ganjenosti ni mogel dalje. Ob istem polnočničnem evangeliju je drugi pot na glas zaihtel, da je moral s prižnice.

Svoji nečakinji Josipini je ob njenem 7. rojstnem dnevu pisal pisemce, ki nam tudi pove, kako rad je moral imeti svoje Indijančke. Za god mu je bila pisala svoje prve vrstice in ljubeznivo ji je odgovoril. Takole ji pravi:

Preljuba moja Pepca!

Ne morem Ti povedati, kako sem se razveselil, ko sem k svojemu letošnjemu godu tudi od Tebe prejel voščilce. To je prvo pismo, ki si ga pisala svojemu tako ljubečemu stricu. Prav skrbno ga bom shranil in če bom še tako star, mi bo to prvo pisemce moje ljube Pepce vselej v veliko veselje, kadarkoli ga bom videl.

Naslikal Baraga.

Preljuba moja Pepca! Le prav rada se uči in vedi hvalo Bogu, da Ti daje priložnost, toliko lepega in koristnega se učiti. Koliko otrok bi se rado česa naučilo, pa nimajo priložnosti!

In kako dobro dene v poznejših letih, če se je človek v mladosti kaj koristnega naučil! Koliko

jih celo življenje obžaluje, da so preživeli mlada leta v lenobi in se niso ničesar ali pa ne dovolj naučili. Vedno se torej prav pridno uči, ljuba Pepca!

Bodi pa vedno tudi prav dobra in prijazna in srčno rada slušaj svoje ljube starše in svojega g. učitelja! Pokorščina je najbolj varna pot proti nebesom. Tudi moli rada in z zbranostjo, po zgledu Jezusa, našega ljubega Zveličarja, ki je že kot otrok tako rad molil in se mudil v templju.

Preljuba Pepca! Vse najboljše Ti želim, le slušaj moje nauke! Šploh vsak dober nauk slušaj, ki se Ti dá. Zdaj si še v nedolžnosti; Bog Ti jo ohrani za dolgo, da — za vedno in večno!

Ah, varuj se prvega smrtnega greha! Ko je prvi korak k hudemu storjen, sledi navadno kmalu še drugi. O da bi nekoč ob strašnem sodnem dnevu mogla strogemu Sodniku pokazati obleko krstne nedolžnosti še prav tako neomadeževano, kot jo imaš sedaj!

Zbogom, preljuba moja Pepca! K 7. rojstnemu dnevu Ti želim vse dobro, zlasti pa, da bi vedno ostala prav pobožna in pridna. Moli zame, kakor tudi jaz noben dan ne pozabim moliti zate!

Tvoj ljubeči Te stric Friderik.

Baraga je bil po prirojenem značaju precej občutljiv in razdražljiv; pa tema dvema lastnostima se ni zlepa vdal, tako se je obvladal.

V La Pointu je imel hrano pri gospej Lacombe. Ker ji je pa mogel le prav malo plačevati, mu spričo lastnega uboštva ni mogla kaj prida nuditi; kuhana koruza je prišla prav pogosto na mizo. Nekoč pa ni gospodinja sploh ničesar več imela in ga je prosila, naj si za tisti dan poišče drugje hrano. Takrat se je pa razburil in ji jezno zaklical: »Kaj, Vi me hočete sploh ven vreči!« Uboga žena mu je pojasnjevala položaj, on je pa bil tako razburjen, da je še poslušati ni hotel ter je hitel iz hiše v cerkev. Gospa je jokaje šla za njim, v cerkvi se je pa pomiril, jo poslušal in nazadnje potolažil.

Kako svetniško se je pa znal premagati, nam pove tale slučaj, ki se je zgodil tudi v La Pointu.

Naslikal Baraga.

Leta 1841 se je sprehajal z odličnima laikoma Bellom in Charpentierjem (Šarpantierjem). Kar se mu približa poganski Indijanec, že po zunanosti ves propal, mu pljune v obraz in se s porogljivim krohotom odstrani. Charpentier je vzkipel od ogorčenja in ga je hotel udariti po licu, da bi maščeval čast ljubljene dušnega pastirja; Baraga ga je pa zadržal in mu krotko dejal: »Le pustite ga! Pač ni znal kaj boljšega napraviti.« Če bi Belle tega kot očividec ne poročal, bi skoro ne mogli verjeti, ker so tudi poganski Indijanci vsakega katoliškega duhovnika spoštovali, zlasti pa še Barago.

Bankir Peter White, protestant, Baragov prijatelj.

V stanovanju, hrani in obleki je bil Baraga izredno skromen, te stvari pri njem sploh niso prišle v poštev. Meso je le malokdaj jedel, po navadi se je hranil le s čajem, sirom in prepečencem. Služabniki in postrežnice niso dolgo ostali pri njem, ker so preborno in prestrogo življenje morali deliti z njim, čeprav je drugim rad dajal, kar je sebi odrekal. Na misijonskih potovanjih, ki so izpolnila velik del njegovega življenja, se mu je pa seveda še vse slabše godilo.

Njegove pridige so bile kratke in preproste, saj so tudi poslušalci bili preprosti. Pri sveti maši so le možje peli koral, in sicer v latinščini, pač pa so bile popoldanske večernice (psalmi) v očipvejščini. Ob slovesnih prilikah je en Francoz spremljal petje z violino, drugi pa s flavto. Službo božjo je hotel Baraga imeti zelo slovesno, da bi bila ljudstvu v kar največjo spodbudo.

Baraga je ljubil slovensko domovino, saj je še v tujini pisal Slovencem koristne knjige in veliko molil za svoj narod. Pa ko je postal dušni pastir Indijancev, so mu ti postali vse in med Američani je postal popoln Američan. Celó njegov obraz je bil na starost podoben indijanskemu. Vse nekaj drugega ko Baraga je bil n. pr. misijonar Čebulj, kateremu je domovina vedno stala pred očmi in je v pismih rad rabil primere iz nje ter oživiljal domače spomine; ko je l. 1862 v Minnesoti srečal štiri slovenske fante, je bil od veselja ves iz sebe. Jurij Godec je v Detroitu kar onemel, ko je med molkom duhovnih vaj nenadoma začul Čebuljev slovenski »Hvaljen bodi Jezus Kristus«; siromak ni mogel drugega spregovoriti kot: »Kaj, kaj, kako — pa ne Kranjec?« Lavtižar je še tik, preden je zmrznil, zaključil zadnje pismo

iz Red Lakea: »Vsak teden po enkrat, pa večinoma še po večkrat se mi sanja od Kranjskega, posebno od doma, in tudi podnevi mi misli velikokrat tja gredo.« Če so se kdaj slovenski misijonarji sešli, so bili veseli ko otroci. Ob vednem domotožju so Bogu iskali duš.

Kako zelo je ljubil Indijance, nam pokaže tale dogodek: Leta 1850 ga je v L'Ansu nekoč prehitel na cesti angleški protestant Peter White (Uajt), predsednik marquetteške Narodne banke. Razgovarjal se je z Indijancem v gladki očipvejščini. Ko je Baraga to slišal, ko je torej naletel na izobraženega laika, ki se je potrudil in gladko naučil preziranega jezika njegovih duhovnih otrok, se mu je srčna struna tako močno oglasila, da je pozabil na svojo hladno, dostojanstveno vljudnost: takoj je stopil k njemu, ga prijazno nagovoril in pristrčno povabil k sebi. Posebno srečnega se je čutil, da je mogel pozneje prav temu prijatelju Indijancev rešiti življenje: White se je bil na obali Gornjega jezera v mrazu in snegu tako izgubil, da ni opazil, kako ob skrajnem naporu svojih moči hodi v istem krogu, in bi bil gotovo zmrznil, da Baraga ni poslal za njim treh Indijancev, ki so ga že vsega onemoglega spravili na varno.

Naslikal Baraga.

VII. BARAGA V L'ANSU

Prvič v L'Anse. Potem zopet v La Pointu.

(Od poletja 1843 do jeseni 1845)

Na sredi južne obale Gornjega jezera, desno od polotoka Keweenaw leži ob Keweenawskem zalivu mesto L'Anse (Lans). Ime je francosko in pomeni po naše lok, ker je ondotna obala res izleknjena kot lok. V Baragovem času je stala nekoliko proč od sedanjega mesta enako imenovana indijanska naselbina, v kateri je tudi neka kanadska trgovska družba imela svoja skladišča ter Indijancem dajala blago za kožuhovino. Že več let je bil pri tej družbi nastavljen pobožni Francoz Peter Crebassa (Krebása), ki je ob nedeljah, ko ni imel prilike za sv. mašo, s svojo ženo Ano rad prebiral sv. pismo in molil. Stari indijanski poglavar Penanši ga je pri teh zasebnih pobožnostih večkrat obiskal in Crebassa mu je razlagal osnovne verske resnice. Dobri starina je tako vzljubil krščanstvo, da si je zaželel stalnega duhovnika v L'Anse. Crebassa mu je omenil Barago in potem tako ni imel miru pred njim, da je l. 1840 res pisal Baragi v La Pointe. Baraga je pa bil takrat v velikih težavah zaradi nove cerkve in pismo ni imelo uspeha, prav tako ne povabilo iz naslednjega leta. Ko je pa l. 1843 Baraga zvedel, da je prišel v L'Anse baptistovski protestantovski duhovnik in da vabi ljudi v protestantovsko vero, se je v njem prvič vzbudila želja po tem novem misijonu. Že 13. marca je Crebassa dobil njegov pritrdilen odgovor: da bo v maju prišel in ostal do konca julija; ako bo pa videl, da bi se jih veliko priglasilo za krst, se bo pozneje za stalno naselil pri njih, če bo le škof zadovoljen in če bo mogel dobiti naslednika za La Pointe. Odkar je namreč bil La Pointe že skoro ves katoliški, Baraga ni mogel več strpeti v njem; preveč ga je gnalo za neumrjočimi dušami.

V juliju 1843 — ne v maju, kot je bil obljubil — se je pripeljal na ladji k njim. »L'Anse je neprijazna, žalostna, nerodovitna pokrajina, ki se z La Pointom še primerjati ne dá,« je zapisal leto pozneje. Protestantovski pastor je naščuval Indijance zoper Barago, da so ga prav hladno sprejeli, nekateri so pa preteč zahtevali, da naj odide. Ali Baraga jih je s svojo prijaznostjo in še bolj s svojim znanjem očipvejščine takoj pridobil zase. Crebassa mu je od-

stopil polovico stanovanja, da je lahko priredil zasilno kapelo in šolo za krščanski nauk. Od l. 1600, ko je v L'Ansu deloval francoski jezuit René Menard, ni bilo tam ne stalnega duhovnika ne sv. maše.

Baraga je ostal tri tedne pri njih in jih okrog 50 krstil. Ob odhodu jim je obljubil, da se bo na jesen vrnil, ta čas naj pa ob nedeljah hodijo h Crebassi poslušat krščanski nauk in molit. Dva Indijanca sta ga v čolnici peljala nazaj v La Pointe in po njima se je dobremu Crebassi za vnemo in sodelovanje še enkrat toplo zahvalil.

V La Pointe mu je takoj nato došlo žalno obvestilo od sestre Amalije, da je postala vdova. Njenega moža Jožefa Gressla je 23. marca 1842 zadela kap. Pokopali so gana starem trebanjskem pokopališču tik cerkve in še sedaj je na desnem cerkvenem zidu vzdana njegova nagrobna plošča.

Dne 12. sept. 1843 je Baraga pisal dunajskemu nadškofu: »To jesen nameravam začeti z novim misijonom ob Gornjem jezeru, na kraju, ki je 180 milj od tu in kjer upam rešiti mnogo duš, kot so mi tamošnji pogani obljubili in zatrdili. Tu v La Pointu se redko še kak pogan spreobrne.

Gotovo jih bom tam mnogo več dobil kot tu. Ah, kolika tolažba, kako neizrekljivo veselje, Jezusu Kristusu pridobivati neumrljivih duš!«

Dne 24. oktobra 1843 je res prišel drugič in za stalno v L'Anse. Indijanci so hiteli okrog njega in mu prijateljski segali v roke. V štirih mesecih jih je zopet krstil 56, med njimi tudi nekaj otrok, ki so kmalu potem umrli v krstni nedolžnosti in pri Bogu s svojo priprošnjo podpirali Baragove trude. Brž po prihodu je ustanovil tudi šolo; nekaj je učil sam, nekaj so mu pa, kot pravi v pismu z dne 12. februarja 1844, pomagale »nekatero pobožne in večče osebe«,

Stoletni Indijanec iz L'Ansa, katerega je bil krstil Baraga.

VII. BARAGA V L'ANSU

Prvič v L'Anse. Potem zopet v La Pointu.

(Od poletja 1843 do jeseni 1845)

Na sredi južne obale Gornjega jezera, desno od polotoka Keweenaw leži ob Keweenawskem zalivu mesto L'Anse (Lans). Ime je francosko in pomeni po naše lok, ker je ondotna obala res izleknjena kot lok. V Baragovem času je stala nekoliko proč od sedanjega mesta enako imenovana indijanska naselbina, v kateri je tudi neka kanadska trgovska družba imela svoja skladišča ter Indijancem dajala blago za kožuhovino. Že več let je bil pri tej družbi nastavljen pobožni Francoz Peter Crebassa (Krebása), ki je ob nedeljah, ko ni imel prilike za sv. mašo, s svojo ženo Ano rad prebiral sv. pismo in molil. Stari indijanski poglavar Penanši ga je pri teh zasebnih pobožnostih večkrat obiskal in Crebassa mu je razlagal osnovne verske resnice. Dobri starina je tako vzljubil krščanstvo, da si je zaželel stalnega duhovnika v L'Anse. Crebassa mu je omenil Barago in potem tako ni imel miru pred njim, da je l. 1840 res pisal Baragi v La Pointe. Baraga je pa bil takrat v velikih težavah zaradi nove cerkve in pismo ni imelo uspeha, prav tako ne povabilo iz naslednjega leta. Ko je pa l. 1843 Baraga zvedel, da je prišel v L'Anse baptistovski protestantovski duhovnik in da vabi ljudi v protestantovsko vero, se je v njem prvič vzbudila želja po tem novem misijonu. Že 13. marca je Crebassa dobil njegov pritrdilen odgovor: da bo v maju prišel in ostal do konca julija; ako bo pa videl, da bi se jih veliko priglasilo za krst, se bo pozneje za stalno naselil pri njih, če bo le škof zadovoljen in če bo mogel dobiti naslednika za La Pointe. Odkar je namreč bil La Pointe že skoro ves katoliški, Baraga ni mogel več strpeti v njem; preveč ga je gnalo za neumrjočimi dušami.

V juliju 1843 — ne v maju, kot je bil obljubil — se je pripeljal na ladji k njim. »L'Anse je neprijazna, žalostna, nerodovitna pokrajina, ki se z La Pointom še primerjati ne dá,« je zapisal leto pozneje. Protestantovski pastor je naščuval Indijance zoper Barago, da so ga prav hladno sprejeli, nekateri so pa preteč zahtevali, da naj odide. Ali Baraga jih je s svojo prijaznostjo in še bolj s svojim znanjem očipvejščine takoj pridobil zase. Crebassa mu je od-

stopil polovico stanovanja, da je lahko priredil zasilno kapelo in šolo za krščanski nauk. Od l. 1600, ko je v L'Ansu deloval francoski jezuit René Menard, ni bilo tam ne stalnega duhovnika ne sv. maše.

Baraga je ostal tri tedne pri njih in jih okrog 50 krstil. Ob odhodu jim je obljubil, da se bo na jesen vrnil, ta čas naj pa ob nedeljah hodijo h Crebassi poslušat krščanski nauk in molit. Dva Indijanca sta ga v čolnici peljala nazaj v La Pointe in po njima se je dobremu Crebassi za vnemo in sodelovanje še enkrat toplo zahvalil.

V La Pointe mu je takoj nato došlo žalno obvestilo od sestre Amalije, da je postala vdova. Njenega moža Jožefa Gressla je 23. marca 1842 zadela kap. Pokopali so gana starem trebanjskem pokopališču tik cerkve in še sedaj je na desnem cerkvenem zidu vzdana njegova nagrobna plošča.

Dne 12. sept. 1843 je Baraga pisal dunajskemu nadškofu: »To jesen nameravam začeti z novim misijonom ob Gornjem jezeru, na kraju, ki je 180 milj od tu in kjer upam rešiti mnogo duš, kot so mi tamošnji pogani obljubili in zatrdili. Tu v La Pointu se redko še kak pogan spreobrne.

Gotovo jih bom tam mnogo več dobil kot tu. Ah, kolika tolažba, kako neizrekljivo veselje, Jezusu Kristusu pridobivati neumrljivih duš!«

Dne 24. oktobra 1843 je res prišel drugič in za stalno v L'Anse. Indijanci so hiteli okrog njega in mu prijateljski segali v roke. V štirih mesecih jih je zopet krstil 56, med njimi tudi nekaj otrok, ki so kmalu potem umrli v krstni nedolžnosti in pri Bogu s svojo priprošnjo podpirali Baragove trude. Brž po prihodu je ustanovil tudi šolo; nekaj je učil sam, nekaj so mu pa, kot pravi v pismu z dne 12. februarja 1844, pomagale »nekatero pobožne in vešče osebe«.

Stoletni Indijanec iz L'Ansa, katerega je bil krstil Baraga.

katere je iz tega namena pripeljal s seboj iz La Pointa. V šolo je hodilo 20 dečkov in 3 moške, 19 deklic in 9 žen. Najprej jih je naučil branja in katekizma, potem pa še pisanja in računstva. Eni so že prej ko v dveh mesecih znali čitati.

Nato pa sledijo v pismu važni stavki, odločilni za njegove rdečkožce: »Ko preudarjam vse okolnosti, čedalje bolj spoznavam božjo voljo, da tu ustanovim stalen misijon. Zato sem kmalu po svojem prihodu začel pripravljati vse, kar je treba, da se postavi majhna cerkev in hiša za misijonarja pa šola in nekoliko hišic za spreobrnjence; dokler namreč živijo Indijanci raztreseni po gozdih v svojih kočah, se ne bodo dali olikati (civilizirati) in naučiti delavnosti in

Baragova cerkev v L'Ansu.

snažnosti. Zato sem sklenil, po zgledu nekdanjih paraguajskih jezuitov ustanoviti majhno redukcijo (ločeno naselbino) ter združiti divjake v eno vas okrog cerkve. Mojim Indijancem je ta misel prav po godu in mi vsi obetajo, da bodo poslej stanovali v hišah in živeli kot beli. Obljubil sem jim, da bom že letos postavil 15 hiš; drugo leto jih

bom dal še več zgraditi, če le dobim kaj pomoči. Taka naselbina bo precej stala. Naša poslopja so sicer vsa iz lesa, ki je tukaj zastonj; delavce je pa le treba plačati in deske za tla je treba razžagati na roko, ker vodnih žag tu ni. Ali kolik bo dobiček, če se ta misijon ustanovi! Koliko sirovih divjakov, ki sedaj bivajo po kočah, podobnih medvedjim brlogom, in ki zato tudi temu primerno živijo, se bo potem civiliziralo in spremenilo v kristjane in božje služabnike! Po mojih dosedanjih računih bo ta naselbina stala 400 do 500 dolarjev.«

Kaj je Baraga opomnilo na paraguajske jezuitske redukcije, imenovane tudi rezervacije (strnjene naselbine)?

Prav tisto leto so odkrili blizu L'Ansa bakrene rudnike in čedalje več tujcev se je priseljevalo: Francozov iz Kanade, Ircev, Angležev in Nemcev. Takoj so začeli graditi ceste in hiše, nove naselbine s čisto evropsko civilizacijo so bile v vidiku. Baraga je pa svoje Indijance dobro poznal in je vedel, da jih bodo beli ali zapodili v gozde ko plaho zverjad, ali pa obdržali in strahovito izrabljali, če takoj

tudi sami ne sprejmejo civilizacije, ne opustijo svoje lenobe in svojega nestalnega lovskega in ribiškega življenja, se skupaj ne naselijo ter marljivo ne oprimejo kmetijstva in obrti.

Da je položaj točno pogodil in obvladal, mu je pokazala bodočnost, zlasti pa sovraštvo belih, katerim je iztrgal plen.

L'Anse je bil že od nekdanj trgovsko središče Indijancev. Baraga je torej upal, da če bodo tamošnji domačini sprejeli civilizacijo, bodo tudi drugi njihovi rojaki šli za njimi.

In še nekaj je nameraval z rezervacijo: Vedel je, da so katoliški Indijanci versko in nravno vse dotlej vzorni, dokler jih ne pokvarijo belokožci s svojim žganjem ali pa pogani s svojo nenravnostjo. Zlasti mešani zakoni s pogani so bili za marsikoga dostikrat usodni in katoliški zakonci so kaj radi odpadli od vere, ko so se preselili med pogane.

Zato je hitro šel na delo. Za zidavo cerkve se je zopet pogodil z isto kupčijsko družbo za kožuhovino, ki mu je bila zgradila tudi la pointsko cerkev. V juniju l. 1844 je za silo že maševal v njej. Tudi za bodoči cerkvi v Fond du Lacu in v Grand Portageu, ki sta bila poleg La Pointa še vedno v njegovi oskrbi, je iskal podpore.

Prejšnjo jesen je bil La Pointe prešel od dosedanje detroitske škofije k novo ustanovljeni škofiji Milwaukee (Miluóki) na zapadnem bregu Michiganskega jezera, ki je dobila v Nemcu Janezu Martinu Henniju izbornega nadpastirja. Novi škof je prosil Barago, naj La Pointe še naprej upravlja, dokler mu ne bo mogel dobiti naslednika. Zato se je v juliju 1844 Baraga začasno res mudil v svojem prejšnjem misijonu. Dne 14. avgusta je dospel škof Henni birmat. Ko je videl novo cerkev, je dejal, da je lepša ko njegova stolnica.

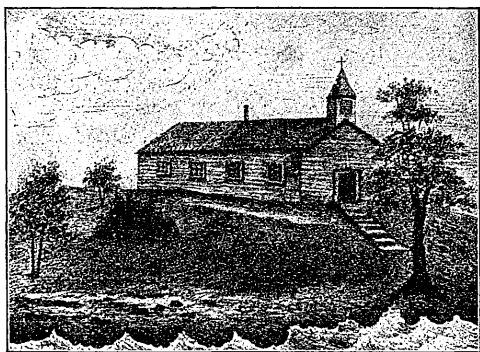

Janez Martin Henni,
nadškof v Milwaukee.

Baragi je došlo več denarnih podpor iz Evrope, zato je v kratkem času plačal novo l'anško cerkev; 29. septembra jo je kar najbolj svečano posvetil na čast Jezusovemu imenu. »Moj Jezus, tvojemu imenu v čast sem postavil to hišo — ta misel je v moje srce lila neizrekljivo veselje. Cerkev je sicer majhna in lesena, pa bolj sveta, kot je bil Salomonov tempelj, saj jo posvečuje s svojo resnično pričujočnostjo On, ki ga nebesa in zemlja ne moreta obseči. On, čigar prvo

katere je iz tega namena pripeljal s seboj iz La Pointa. V šolo je hodilo 20 dečkov in 3 moške, 19 deklic in 9 žen. Najprej jih je naučil branja in katekizma, potem pa še pisanja in računstva. Eni so že prej ko v dveh mesecih znali čitati.

Nato pa sledijo v pismu važni stavki, odločilni za njegove rdečkožce: »Ko preudarjam vse okolnosti, čedalje bolj spoznavam božjo voljo, da tu ustanovim stalen misijon. Zato sem kmalu po svojem prihodu začel pripravljati vse, kar je treba, da se postavi majhna cerkev in hiša za misijonarja pa šola in nekoliko hišic za spreobrnjence; dokler namreč živijo Indijanci raztreseni po gozdih v svojih kočah, se ne bodo dali olikati (civilizirati) in naučiti delavnosti in

Baragova cerkev v L'Ansu.

snažnosti. Zato sem sklenil, po zgledu nekdanjih paraguajskih jezuitov ustanoviti majhno redukcijo (ločeno naselbino) ter združiti divjake v eno vas okrog cerkve. Mojim Indijancem je ta misel prav po godu in mi vsi obetajo, da bodo poslej stanovali v hišah in živeli kot beli. Obljubil sem jim, da bom že letos postavil 15 hiš; drugo leto jih

bom dal še več zgraditi, če le dobim kaj pomoči. Taka naselbina bo precej stala. Naša poslopja so sicer vsa iz lesa, ki je tukaj zastonj; delavce je pa le treba plačati in deske za tla je treba razžagati na roko, ker vodnih žag tu ni. Ali kolik bo dobiček, če se ta misijon ustanovi! Koliko sirovih divjakov, ki sedaj bivajo po kočah, podobnih medvedjim brlogom, in ki zato tudi temu primerno živijo, se bo potem civiliziralo in spremenilo v kristjane in božje služabnike! Po mojih dosedanjih računih bo ta naselbina stala 400 do 500 dolarjev.«

Kaj je Baraga opomnilo na paraguajske jezuitske redukcije, imenovane tudi rezervacije (strnjene naselbine)?

Prav tisto leto so odkrili blizu L'Ansa bakrene rudnike in čedalje več tujcev se je priseljevalo: Francozov iz Kanade, Ircev, Angležev in Nemcev. Takoj so začeli graditi ceste in hiše, nove naselbine s čisto evropsko civilizacijo so bile v vidiku. Baraga je pa svoje Indijance dobro poznal in je vedel, da jih bodo beli ali zapodili v gozde ko plaho zverjad, ali pa obdržali in strahovito izrabljali, če takoj

tudi sami ne sprejmejo civilizacije, ne opustijo svoje lenobe in svojega nestalnega lovskega in ribiškega življenja, se skupaj ne naselijo ter marljivo ne oprimejo kmetijstva in obrti.

Da je položaj točno pogodil in obvladal, mu je pokazala bodočnost, zlasti pa sovraštvo belih, katerim je iztrgal plen.

L'Anse je bil že od nekdanj trgovsko središče Indijancev. Baraga je torej upal, da če bodo tamošnji domačini sprejeli civilizacijo, bodo tudi drugi njihovi rojaki šli za njimi.

In še nekaj je nameraval z rezervacijo: Vedel je, da so katoliški Indijanci versko in нравno vse dotlej vzorni, dokler jih ne pokvarijo belokožci s svojim žganjem ali pa pogani s svojo nenravnostjo. Zlasti mešani zakoni s pogani so bili za marsikoga dostikrat usodni in katoliški zakonci so kaj radi odpadli od vere, ko so se preselili med poganе.

Zato je hitro šel na delo. Za zidavo cerkve se je zopet pogodil z isto kupčijsko družbo za kožuho vino, ki mu je bila zgradila tudi la pointsko cerkev. V juniju l. 1844 je za silo že maševal v njej. Tudi za bodoči cerkvi v Fond du Lacu in v Grand Portageu, ki sta bila poleg La Pointa še vedno v njegovi oskrbi, je iskal podpore.

Prejšnjo jesen je bil La Pointe prešel od dosedanje detroitske škofije k novo ustanovljeni škofiji Milwaukee (Miluóki) na zapadnem bregu Michiganskega jezera, ki je dobila v Nemcu Janezu Martinu Henniju izbornega nadpastirja. Novi škof je prosil Barago, naj La Pointe še naprej upravlja, dokler mu ne bo mogel dobiti naslednika. Zato se je v juliju 1844 Baraga začasno res mudil v svojem prejšnjem misijonu. Dne 14. avgusta je došel škof Henni birmat. Ko je videl novo cerkev, je dejal, da je lepša ko njegova stolnica.

Janez Martin Henni,
nadškof v Milwaukee.

Baragi je došlo več denarnih podpor iz Evrope, zato je v kratkem času plačal novo l'anško cerkev; 29. septembra jo je kar najbolj svečano posvetil na čast Jezusovemu imenu. »Moj Jezus, tvojemu imenu v čast sem postavil to hišo — ta misel je v moje srce lila neizrekljivo veselje. Cerkev je sicer majhna in lesena, pa bolj sveta, kot je bil Salomonov tempelj, saj jo posvečuje s svojo resnično pričujočnostjo. On, ki ga nebеса in zemlja ne moreta obseči. On, čigar prvo

stanovanje na zemlji so bile jasli, ne zaničuje borne hišice,« piše 4. oktobra ves vesel na Dunaj. Veseli ga, da se bo v tej cerkvi Jezusovega imena še tem lepše izpolnjevala Jezusova obljuba: »Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.«

Je li Baraga s svojo indijansko rezervacijo uspel?

Sam svojega dela ni obešal na veliki zvon in le bolj iz drugih virov zvemo o njem.

Od vlade je kupil za indijanske družine precej zemlje, jo parceliral in gori postavil enodružinske lesene hišice z dimnikom iz opeke ali pa iz kamna. Baraga je deloma pre-skrbel Indijancem tudi obleko in sobno opremo pa tudi poljsko in gozdno orodje. Takih hišic je bilo zgrajenih prvo

Frančiškanski misijonar
o. Oton Skola.

leto kakih 20, potem se je pa njih število hitro množilo; o. Skola jih je l. 1850 naštel 42. Vsaka družina je dobila tudi 30 akrov (12 ha) gozda, da ga iztrebi, zemljišče pa ogradi in obdela. S to zemljiško lastnino je hotel Baraga že v naprej prepričati namero države, da bi Indijance izgnala na zapad.

V rezervaciji je delo za iztрез-njenje Indijancev še tem lepše uspevalo. Ljudsko blagostanje je raslo in tudi civilizacija je med njimi hitro napredovala.

Dne 24. oktobra 1844 se je Baraga dunajskemu škofu zahvalil za bogato pošiljko 2000 gold., kateri je neznan dobrotnik priložil še 100 goldinarjev. S tem zneskom se je Baraga izkopal iz dolgov, katere so mu bile nakopale njegove stavbe.

La Pointe prevzame o. Skola. Mrakov prihod.

(Oktober 1845)

Baragovo osemletno misijonstvo v La Pointu je nadaljeval slovenski frančiškan o. Oton Skola, doma iz ugledne novomeške družine. Rodil se je 4. nov. 1805. V krstni knjigi ima ime Schkola, v Ameriki ga je pa preimenoval v Skolla. Kot frančiškan je deloval na več krajih, o. Levec ga je pa navdušil za ameriške misijone in 24. septembra 1841 se je iz Trsta odpeljal v novi del sveta. Cele tri mesece se je vozil po morju in več ko 20 viharjev je preстал. Po Baragovem posredovanju je stopil v detroitsko škofijo in tam tri leta deloval med belimi. Bil je spreten risar in je slike vseh misijonov okrog treh severnoameriških jezer poslal ljubljanskim

frančiškanom; škoda, da so se izgubile. Za svoje vernike je napravil več slik o škodljivosti alkohola. Plemenita, pristno slovenska duša je bil; ljubil je petje in glasbo in harmonika ga je vedno spremljala, da je ob njej pel — Marijine pesmi.

Baraga ga je hotel imeti za pomočnika v L'Ansu. Ko pa je dospel tja, sta uvidela, da je stanovanje za dva pretesno in tudi dohodki premajhni. Baraga mu je potem dobil odpustnico iz detroitske škofije in sprejemnico v milwaukeejsko, da je Skola lahko prevzel La Pointe. Baraga ga je

Baragova cerkev v La Pointu, kakršna je sedaj.

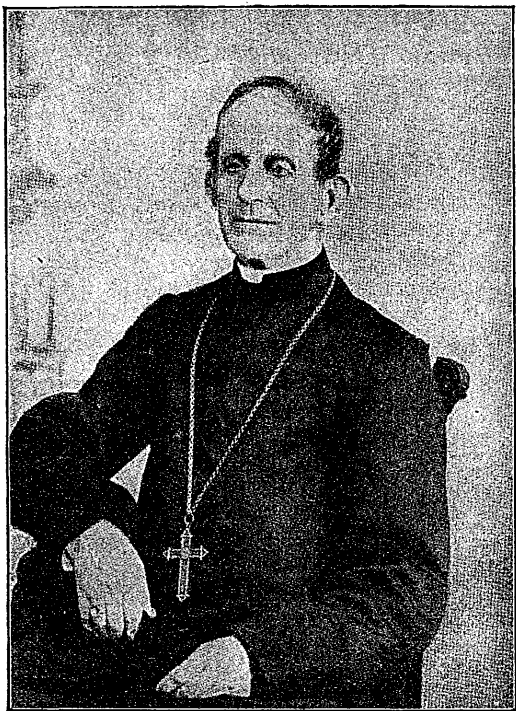
4. oktobra 1845 spremil tja in ga nekaj dni uvajal v delo. Skola ni znal indijanskega in je pridigal in spovedoval po tolmaču; pa so ga La Pointčani vendar s hvaležnostjo sprejeli.

Do Skolinega prihoda je bil Baraga krstil ondi 753 Indijancev. Skola je bil svoje nove črede prav vesel; pritožuje se pa, da jih belokožci in poganski rojaki zelo kvarijo, zlasti še one, ki ne bivajo stalno na otoku.

Baraga ga je večkrat obiskal, tako n. pr. v septembru l. 1847 zaeno z jezuitom o. Chonéjem (Šonéjem), s katerim je ostal skoro poldrug mesec v La Pointu. Nekoč, ko je bilo več sto Indijancev po denarnih opravkih prišlo tjakaj, je imel Baraga mašo z leviti. Vsi navzoči so bili iznenadeni, ker kar treh duhovnikov hkrati pri oltarju še nikdar niso videli.

Tudi o. Skola je moral v La Pointu živeti v uboštvu in osamelosti.

Dne 22. septembra 1853 je sporočil na Dunaj o usodi svojih Indijancev: »Lepi otok je še vedno v cvetočem stanju. Nekaj nad 300 Indijancev še živi na njem, mnogo se jih je pa že izselilo v Ortonogang, Lac de St. Croix (Lek de Sen Kruá) in po drugih krajih, da si poiščejo zaslužka. Ker se pa vedno iznova sliši vest, da bodo Indijanci morali zapustiti

Škof Ignacij Mrak.

ta otok, so razen dveh ali treh družin vsi sklenili, da se rajši sami izselijo v zapadne pokrajine.« Res se jih je mnogo izselilo.

O. Skola je ostal v La Pointu do 9. oktobra 1853, potem je pa šel po naročilu škofa Hennija na zapad med Menonimejce, kjer je imel krasne uspehe. Leta 1859 se je povrnil v Evropo in je umrl na Trsatu l. 1879.

V oktobru l. 1853 je pa došel v Arbre Croche, Pircu v pomoč, Ignacij Mrak, poznejši Baragov naslednik na škofijski stolici. Rodil se je l. 1818 v Hotavljah v Poljanski dolini. Bil je zelo nadarjen in železne volje. Sedem let po

mašniškem posvečenju so ga Baragov zgled in njegova pisma vzdignila proti indijanskim misijonom. Čudovito hitro se je pri Pircu naučil otavščine. Dve leti sta družno delovala, potem sta si pa delo razdelila: Pirc je ostal v Arbres Crocheu, Mrak je pa prevzel La Croix (La Kruá), kjer je skromen in delaven ostal še preko Baragove smrti, do svojega imenovanja za škofa.

Baraga dušni pastir belih rudarjev.

(1846—1847)

Okrog novega leta 1846 je poslal poganski poglavar neke indijanske naselbine — najbrž iz Lac Vieux Deserts (Lek Vjé Desér) ali pa iz Lac du Flambeau (di Flambó) — k Baragi sla s prošnjo, naj pride in jih pouči v krščanstvu. Neutegoma se je odpravil na pot. Tam je sklical zborovanje in Indijancem prigovarjal, da naj se preselijo v L'Anse, sicer jih bodo beli z žganjem čisto upropastili. Indijanci so na predlog pristali, izvršilo ga jih je pa le malo; v obeh omenjenih krajih še danes biva nekaj poganskih Indijancev.

Vso to dolgo pot je Baraga tja in nazaj napravil na krpljah. Ko jo 24. januarja 1846 opiše v pismu na Dunaj, toži zlasti o prenočevanju pod milim nebom ob severnem mrazu. »Še tako velik ogenj kmalu dogori, ker indijanski spremljevalec vso noč spi, kot bi ležal v postelji na pernici. Posebno težavno je prenočevanje ob burji in metežu, ko je človek zjutraj ves pokrit s snegom.« Na drugem mestu omeni še poseben vzrok, zakaj ga je ob takih prenočevanjih še tembolj zeblo: čez dan je obleka pri hoji od znoja ali vsaj od izhlapevanja telesa postala vlažna, ponoči je pa zmrzovala na njem in postala trda ko skorja.

V juliju je detroitski škof Lefèvre prvič prišel birmat v L'Anse. Ob tisti priliki je tamkaj ustanovil tudi družbo treznosti, kakršnih je bilo v Ameriki že kakih 500. Nastale so po zgledu Irske in Anglije, kjer je slavní apostol treznosti, kapucin o. Mathew (Métju) l. 1836 ustanovil prvo tako družbo. Sicer se je vsak Indijanec že itak pri krstu moral odpovedati hudiču in alkoholu; to društvo bi pa naj njih zaobljubo še bolj poudarilo in podpiralo. Vsi, kolikor jih je bilo že dovolj starih, so se priglasili. Po slovesni maši se je škof ustopil pred obhajilno mizo, v rokah držeč sprejemnice, katere je bil po Baragovem navodilu in besedilu dal v očipvejščini natisniti v Detroitu. Indijanci so drug za drugim stopali predenj, pokleknilí, dobili blagoslov in list, na katerem je bila zaobljuba: »Jaz N. N. se popolnoma in za vselej odpovem uživanju opojnih pijač in prosim Boga za milost, da bi mogel izpolnjevati to obljubo.«

Indijanci so v L'Ansu tako zvesto držali svojo obljubo, da je Baraga tri leta pozneje — 25. avgusta 1849 — mogel zapisati: »Občudujem njih stanovitnost, s katero premagujejo vse skušnjave in priložnosti, da zopet ne zaidejo v pijančevanje, kateremu so bili pred spreobrnjenjem tako zelo vdani. Mnogi od njih so imeli velike darove na voljo, če bi se dali zapeljati v pijanost, pa so se takim darovom rajši odpovedali, kot da bi sprejeli le en sam kozarec upijanljive pijače. Drugim so brezvestni belokožci pretili, da jih bodo pretepli, če ne bodo marali piti; pa bi bili rajši tudi to pretrpeli, kot pa se podali v nevarnost.«

Baraga je spremil škofa noter do Detroita, ker je nesel tiskat zopet troje knjig, in sicer zelo pomnoženo izdajo očipvejskega molitvenika, tiskanega l. 1837 v Parizu, prav tako drugo izdajo prestavljenih nedeljskih listov in evangelijev, katere so mu bili pred tremi leti natisnili v Ljubljani, in pa mali očipvejski katekizem. Cela dva meseca je moral v Detroitu nadzorovati tisk. Vseh 3800 izvodov je stalo 680 dol., katere je pa takoj izplačal, ker je bil nedavno dobil z Dunaja večjo vsoto.

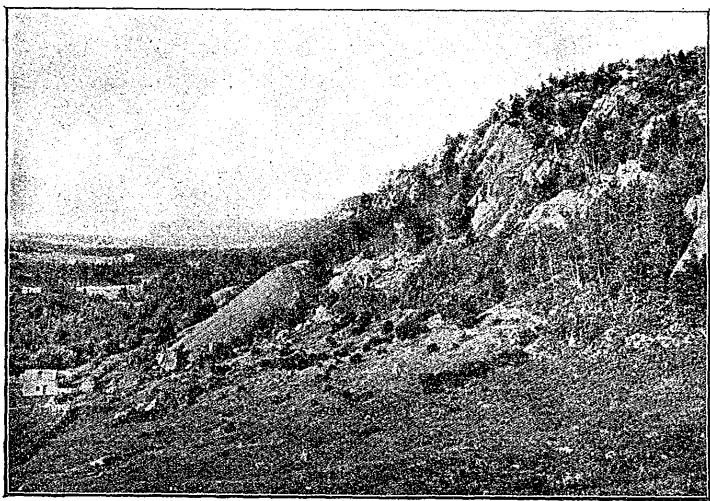
Istega leta 1846 so v 3000 izvodih izšle v Ljubljani pri Klemensu, natisnjene pri Blazniku v dvanajstercu na 462 straneh, Baragove »Nebeške rože«. Zadnja Baragova slovenska knjiga je to in jo je bil spisal že v La Pointu. V njej obravnava šestnajst čednosti, v dostavku ima pa tudi molitve za spreobrnjenje nevernikov. Tudi to knjižico so Slovenci jako radi čitali. Poleg Slomška je Baraga najbolj znal pogoditi in gojiti versko čustvovanje svojih rojakov. Vsebinsko so njegovi spisi kleni in jedrnat, iz jezika diha gorkota duše in tudi oblikovno je za tiste čase dober.

Jeseni se je napotil proti Grand Portageu. Iz La Pointa, kjer se je pomudil pri o. Skoli, se je odpeljal z napol Indijancem Vizonom Gaudinom (Godénom) v njegovem majhnem, le 18 čevljev (5.5 m) dolgem ribiškem čolnu z jamborčkom in jadrom. Čoln je bil za vožnjo po majhnih vodah kot nalašč, valovitemu Gornjemu jezeru pa ni bil kos. Skušeni La Pointčani so ju pred odhodom resno svarili.

Na otoku Sand Island (Send Ajlend) sta čakala ugodnega vetra, da bi mogla jezero kar povprek prejadрати in si s tem prihraniti 100 milj. Dan je bil nenavadno lep. Razvila sta jadro, Vizon je veslal, Baraga pa krmaril. Daleč sta že bila, ko se je iznenada pojavil vzhodni veter; vznemiril je jezero in gnal vedno večje valove, čolnič pa tiral proti zapadu. Vihar je zabesnel in čolnič je tako divje plesal med penečimi se in tulečimi valovi, da se je tudi izvežbani napol Indijanec zbal in zaklical: »Nose, ki ga nibomin gabamač! Oče, midva bova najbrž utonila!« Baraga, ki je mirno ležal

vznak ter molil brevir, ga je pomiril: »Kego segisiken, Vison! Ne boj se, Vison! Črna suknja ne bo utonila, ker potem bi bilo ljudstvo na oni obali nesrečno.«

Čoln se je bližal obali 30 milj bolj južno, kot sta name-
ravala. Kaj, če se bo zaletel ob skalno obalo, ob kateri se je
lomilo divje valovje? Zopet je zavpil Vison: »Kam naj
krmarim, oče?« Baraga, ki je še vedno ležal vznak in molil
ter sploh ni pazil na smer, mu je zavpil: »Kar naravnost
naprej!« In čudno! Natančno v izliv majhne rečice sta za-
vozila in se ob šestih zvečer izkrcala. Prvo, kar sta naredila,
je bil velik križ, 10 čevljev (3 m) dolg in 3 čevlje (1 m) širok,

Rudniška pokrajina ob Gornjem jezeru.

v naglici stesan iz sirovih debel, katerega so pozneje Indi-
janci in belokožci razrezali in kosce odnesli kot dragocen
spomin na svetega misijonarja. Baraga je krstil tisto rečico
Cross River, po naše Križeva reka. Z griča sta tisti večer še
dolgo potem gledala, kako je srd viharja le še naraščal in
kako so se drevili ogromni valovi s šumečimi belimi grivami
po nepregledni jezerski planjavi. Dva dni sta morala hoditi
do Grand Portagea.

* * *

Dne 19. junija 1847 je Baraga pisal na Dunaj: »Zadnja
leta se je moja delavnost razširila. Približno dva dni hoda
od tu so odkrili več bakrenih rudnikov, v katerih zdaj
pridno kopljejo. To je privabilo množico ljudi v to poprej
tako prazno in zapuščeno deželo; med njimi je večina kato-
ličanov: Ircev, Nemcev in Francozov. Dne 11. januarja t. l.
sem se odpravil na misijonski obisk v te rudnike in sem se

pomudil tri tedne v njih. Obstrmel sem nad hitrim napredkom civilizacije. Na več krajih sem našel prav čedne hiše in njih sobe okrašene s preprogami in lepo opravo; celo klavir sem videl, ki ga je mlada Američanka prav strokovnjaški igrala. Kakih 250 katoličanov sem našel v teh rudnikih, pa jih je še več, katerih to pot nisem videl. Imel sem s seboj vse, kar je potrebno za sv. mašo, krst itd. Mnogo otrok sem krstil in skoro vse katoličane spovedal. Hodil sem okrog in rudarjem vsak večer pridigal, zdaj angleško zdaj nemško, kakor so pač bili. Torej bo dežela ob Gornjem jezeru vendar enkrat dobila prebivalce in civilizacijo. Govori se o majhnem mestu, katero mislijo sezidati tri dni daleč od tu.«

Velevažni stavki!

Keweenawski polotok s svojim zaledjem, kjer je do takrat ob lovu in ribarjenju živelo le par tisoč Indijancev, je naenkrat zaslovel po svojem bakru in srebru. Belokožci so drli tja. Baraga od tistega hipa že ni bil več zgolj indijanski misijonar, ampak je dobil novo, čedalje širšo in čedalje težjo nalogo: da pravilno usmeri tok katoliških priseljencev, da jim pastiruje in da tem naraščajočim množicam preskrbi cerkvá in duhovnikov.

Pred njegovimi očmi so iz pragozda vidoma rasle nove naselbine. Najprej so napravili načrt, potem izsekali pragozd in tako hitro zidali, da so na enem koncu že stale lepe stavbe, na drugi strani so pa še šumeli stoletni orjaki.

Vsake tri ali štiri mesece se je za več tednov odpravil v rudniško ozemlje. Kolikokrat je z naporom stopal preko gričev in preko dolin, katere so bile na spomlad preplavljene z vodo! Kolikokrat so ga krplje težile! In sam je moral na hrbtu prenašati vse oltarne potrebščine. Šel je pa že čez 50. leto. Maševati je moral kar po zasebnih hišah.

* * *

V omenjenem pismu tudi poroča Leopoldinski družbi, da je na željo detroitskega škofa in duhovščine že spisal očipvejsko slovnico, zdaj pa sestavlja še slovar. Pri obojem mu je pomagal Francoz Benjamin Clautier (Klotjé) iz L'Ansa, ki je dobro znal očipvejsko, pa je bil tudi v slovniških vprašanjih bolj doma ko Baraga. Spomladi bo šlo, kot upa, oboje v Detroitu v tisk, a se že naprej boji velikih stroškov.

V pozni jeseni se je odpravil iz rudnikov v svoj ljubljeni Fond du Lac in 12. januarja 1848 je opisal Leopoldinski družbi svoje delo in svojo težko vrnitev. Ob spominu na veselje, ki je zažarelo na obrazih divjakov, ko so zopet videli svojega znanca, katoliškega misijonarja, se mu vrinejo trde besede pod pero: »Evropski duhovniki, ki so marsikje eden drugemu na potu, pa nečejo priti v ta za-

puščeni kraj, bodo dajali Bogu odgovor, ker bi se lahko veliko poganskih duš rešilo, če bi jim prihiteli Gospodovi služabniki na pomoč.«

V Fond du Lacu jih je več krstil. Med njimi tudi 90letno starko, ki je bila čisto slepa in zelo bolna. Prav sama je ležala v vigvamu, ker so jo sorodniki po kruti indijanski navadi brezbrizno prepustili usodi, ko so šli na zimska lovišča. Usmiljena krščanska družina jo je pa hodila oskrbovat in ji je vzbudila hrepenenje po krstu. Baraga se je s svojim spremljevalcem z veliko težavo splazil v zakajeni, nesnažni brlog. Kako si je moral delati silo, da je ostal notri! Ko jo je pozdravil, ga ni zapazila in šele njena krščanska oskrbovalka jo je opozorila nanj. »Nose, nose, javenimihin! Oče, oče, usmili se me!« je zaprosila. Pomiloval jo je, naslikal ji nebeško veselje in pot do njega ter ji razložil temeljne verske resnice. Ko jo je potem malo izprašal, je videl, da je še dovolj dobro razumela. Rekel ji je, da jo bo prišel drugi dan krstiti, ko jo bo poprej še malo poučil. Pa komaj je stopil iz vigvama, mu je nekaj reklo, da jo naj takoj krsti. Res se je vrnil in jo krstil. Presrečna je bila. Drugo jutro je pa zvedel, da je že ponoči umrla. »Kdor ima verno srce, si lahko misli, s kako nedopovedljivim veseljem je ta novica napolnila moje srce,« pristavlja v pismu.

»Vrnitev je bila zelo težavna, zlasti od Fond du Laca do La Pointa. Veliko težavnih misijonskih potov sem že imel, a ta je bil najtežji. Predlanskim sem prehodil to pot v štirih dneh, zdaj sem pa ob silnem trudu rabil zanjo 7 dni. To pa zato, ker je bil moj spremljevalec in vodnik nenadoma obolel, ko sva bila v divji samoti prav na pol pota. Zvečer ga je napala bolezen in vso noč ni mogel zatisniti očesa; govoril je, da ne bo niti eno miljo mogel več naprej. Tista noč je bila strašna. Daleč naokoli nobene žive duše. Tam ostati nisva mogla, ker sva bila z živežem slabo preskrbljena. Bila sva sredi pragozda, na gričevju brez potov, v silnem mrazu. Vsiljevala se mi je misel, da bo tu najbrž konec mojega zemskega potovanja, če mi umrje spremljevalec. — Pa to ni bila volja Dobrega pastirja, ki hoče po svojem neskončnem usmiljenju še dalje rabiti to slabo orodje. Mojemu spremljevalcu je toliko odleglo, da je mogel drugo jutro vstati in počasi hoditi. Nesti pa ni mogel ničesar. Moral sem si torej vso prtljago zadeti na hrbet in jo nositi ne le tisti dan, ampak več dni zapored, po debelem snegu čez hribe in doline, kar se mi prej še ni bilo pripetilo. Pa sem bil zadovoljen, da je le moj spremljevalec mogel naprej. Že podnevi je bilo težavno, še huje je pa postalo zvečer; na najinem počivališču sem namreč moral nasekati drv, ker je mojega spremljevalca zelo zeblo in sem se bal, da bo

obležal, če se bo prehladil.« S poslednjimi napori sta se privlekla do Sioux (Sju) River. Tam sta zakurila tri velike ognje in s tem dogovorjenim znamenjem javila Indijancem na otoku La Pointe, da sta v stiski in da naj pridejo ponju. Od tam do L'Ansa potovanje sicer ni bilo več nevarno, moral je pa še vse štiri dni nositi vso prtljago. »Posebna težava na teh zimskih potovanjih je za duhovnika brevir. Podnevi ga ni mogoče opraviiti, ker je dan itak kratek ter je treba skrbeti, da se kolikor mogoče daleč pride, mora torej biti opravljen zjutraj pred zoro in zvečer pri svitu ognja, kar je za oči večkrat zelo naporno. Pa misijonarjeva hvaležnost do Boga mu slajša tudi to dolžnost.«

Brez dvoma bi bil dobil spregled od brevirja za take težavne slučaje. Pa ni hotel prositi zanj, ali ga pa ni hotel porabiti, če ga je imel, tako visoko je cenil to prelepo duhovsko molitev. Z njo je klical blagoslov na svoje delo.

Pismo, v katerem je iz L'Ansa potovanje opisal svojim misijonskim dobrotnikom, zaključil z besedami: »Tu živim zadovoljen in Bogu hvaležen, ljubeč in ljubljen kot oče med svojimi otroki.«

Štirje slovenski duhovniki: Baraga, Pirc, o. Skola in Mrak so bili še vedno edini dušni pastirji severnega Wisconsin, vzhodne Minnesote in severnega polotoka Michigana. Te pokrajine so torej takrat tvorile izključno in izrazito slovenski misijon. Slovenci so s ponosom izgovarjali imena teh slovenskih apostolov in jih radi podpirali. Tako je n. pr. l. 1847 Metelko vseh 617 gold., ki jih je dobil kot honorar za nabožno knjižico »Duhovno zrcalo«, izročil ljubljanskemu škofijstvu, naj jih pošlje tem štirim slovenskim misijonarjem.

Najbrž v l. 1847 so imeli odposlanci vsega otavskega rodu veliko zborovanje, na katerem so sklenili Barago sprejeti v svoj rod, torej za svojega pravega člana, če bo le detroitski škof privolil. Baraga je takrat deloval med rodом Očipve, pa je njegovo apostolsko delovanje tudi Otavanom še vedno prinašalo blagoslov, zlasti njegovi spisi. Škof Lefèvre je odposlanikom seveda z največjim veseljem dal privoljenje, saj se je tudi on zavedal svetništva in nepopisnih zaslug Baragovih. Velika množica otavskega rodu se je sešla, imeli so svoje narodne obrede in plese, potem so pa najslovesneje proglasili Barago za Otavana. Sin slovenske matere je torej od otrok pragozda dobil izraz in dokaz največjega spoštovanja in največje ljubezni.

Trudi in nevarnosti v letih 1848—1851.

Takoj po vrnitvi iz Fond du Laca je Baraga šel na krpljah obiskat raztresene vernike po keweenawskih rudnikih. Povsod je razsejal veliko tihega veselja. Najbrž je to

potovanje dalo povod protestantovskemu listu New-York Observer, da je napisal lep članek o katoliških misijonarjih, zlasti o Baragi, o katerem pravi, da je že čez 60 let star, pa se še vedno vsega daruje za svoj misijonski poklic: »Minulo zimo,« piše, »je na krpljah potoval čez neobljudene pokrajine iz L' Ansa noter v Copper Harbor (Koper harber), na severu keweenawskega polotoka, 57 milj (92 km) daleč, in sicer samo zato, da bi krstil otroka, o katerem je slišal, da utegne umreti.« Ko Baraga omeni v pismu do Leopoldinske družbe ta članek, pripomni pod črto o svoji navidezno visoki starosti: »Jaz sem 51 let star; moja skoraj že 18letna misijonska služba in zlasti moja težavna zimska potovanja so me pa tako zdelala, da mnogi, ki me prvič vidijo, menijo, da sem že 60 let star. Vse v večjo čast božjo!« O svojem zimskem potovanju v Copper Harbor pa pristavi, da je tam opravil tudi druge misijonske posle. »To pa je gotovo, da bi jaz in vsak drugi katoliški misijonar rad šel ne samo 57, ampak tudi 570 milj daleč, in sicer zgolj zato, da bi eno samo neumrljivo in neskončno dragoceno dušo s krstom dobil za večno zveličanje.«

Leta 1848 je izbruhnila na Dunaju in po Avstriji revolucija. Baraga se je zbal, da bo Leopoldinska družba nehala delovati in bo on ostal brez pomoči. Prav oddehnil se je, ko je z Dunaja dobil pomirilno pismo.

Pozimi je prirejal 4. izdajo očipvejskega molitvenika, ki je bil že zopet pošel, pa so še celo jezuiti iz Kanade in misijonarji drugih indijanskih rodov prosili zanj. »Indijanci jako ljubijo svoje molitvenike in jih tudi na potovanja jemljejo s seboj, da na krajih, kjer prenočijo, berejo in pojejo iz njih. Videl sem Indijance, ki so še na smrtni postelji prosili, da se jim njih molitvenik položi v grob na prsi, da bi tako rekoč z molitvenikom v roki stopili pred Jezusov sodni stol.« Tako piše 25. avgusta 1849.

Iz istega pisma tudi zvemo, da se je bil v februarju zopet odpravil na misijonsko pot; ne pove nam pa, kam; najbrž v rudniški okoliš. Lepo je uspel, a je pri tem prišel dvakrat v smrtno nevarnost. Takole pripoveduje:

»Ker mi je bila pot dobro znana, sem se odpravil čisto sam, z vsemi cerkvenimi potrebščinami na hrbtu. Skraja je šlo kar dobro; bilo je nekaj gazi in moje krplje so bile lahke. Obiskal sem več majhnih naselbin, kjer sem pridigal in krščeval. Nekega dne pa, ko sem imel le 10 milj (16 km) do bližnje vasi, je sneg, ki je prejšnji dan na debelo zapadel, zakril in zabrisal pot. Kmalu sem uvidel, da bom imel velike težave, vrniti se pa nisem hotel, ker sem želel priti v vas, ki leži na visokem gričevju in gre pot do nje čez hribe in doline. Sneg je bil čedalje bolj debel in, ker je bil še čisto

svež, tako mehak, da se mi je noga pri vsaki stopinji globoko udirala in sem jo le z veliko težavo potegnil ven. Nič ni bolj utrudljivega ko gaziti debel nov sneg. Kake tri ure sem tako hodil, ko so mi začele pojemati moči. Nisem pa izgubil poguma ne zaupanja na Dobrega pastirja, kateremu sem iskal izgubljenih ovčic. Nekoliko sem se odpočil, potem pa gazil dalje. Pa kmalu sem tako oslabil, da prtljage nisem več mogel nesti; zato sem jo obesil na drevo in šel naprej, pa čedalje bolj počasi; že komaj sem gazil, zlasti navkreber. Večkrat sem že mislil, da se bom od onemoglosti zgrudil ter se ne bom mogel več vzdigniti; če bi pa bil obležal, bi bil gotovo zmrznil, ker je bilo strahovito mraz, jaz pa od slabosti že nisem več mogel nabrati drv in zakuriti. Pa sem se le poganjal naprej, a sem pri vsakem koraku moral počivati. Naposled sem se privlekel na kraj, odkoder je do omenjene vasi samo še tri četrti ure hoda; pa sem bil že tako zanič, da sem za to kratko pot rabil skoraj še tri ure.

Ko sem se bil zjutraj vzdignil na pot, sem mislil, da bom okrog enajstih dopoldne prišel v vas; dospel sem pa šele ob petih zvečer. Dobri vaščani so se čudili in me pomilovali, ko so me videli tako onemoglega. Drugo jutro so poslali mladega moža po prtljago, katero sem bil pustil na potu.«

Potem pripoveduje naprej:

»V drugi silni nevarnosti sem bil na tem misijonskem potovanju, ko sem se vračal domov. Bil sem čisto sam in sem imel do bližnje hiše 30 milj (48 km). Rajši bi pa bil v enem dnevu tam, kot pa da bi bil prenočeval pod milim nebom in na snegu. Prav zgodaj sem se torej ob luninem svitu odpravil na pot. Dokler sem hodil skozi gozd, je bilo vse dobro, ker me veter ni mogel ovirati. Ko pa sem prišel iz gozda, je peljala moja pot čez velika zamrzla jezera in veter, ki mi je bril naravnost v obraz, se je izprevrgel v vihar. Bil je tako ljut, da me je večkrat skoro vznak podrl, pa tako leden, da sem menil, da mi bo kri po žilah zastala. Zopet sem mogel le počasi naprej, pot je pa bila še tako dolga! Vrh tega sem večkrat zgrešil smer. O kaki poti ni bilo sledu, vse je bilo zabrisano in sem moral kar naravnost iti. Pa to je bilo silno težavno, ker večkrat niti deset korakov nisem videl pred seboj; vihar je s snegom tako metel, da sem bil kakor z gosto meglo obdan.

S tem viharjem sem se moral boriti 17 milj (27 km) daleč in imeti krplje vedno na nogah. Če bi me bila obšla kakšna slabost, da bi bil moral le kake pol ure počivati, bi bil v tako ledenem viharju gotovo zmrznil. Prav tisti dan je bilo nekoliko Kanadcev na potu; enemu so odmrznila ušesa, drugemu

nos. Meni se sicer ni zgodilo nič hudega, le koža na obrazu se mi je olupila, ko sem bil doma.«

Koliko takih smrtnih nevarnosti je Baraga pač doživel, katerih pa ni nikjer popisal in je njih sloves nesel s seboj v grob! Šele ob sodnem dnevu, ko bo vse prišlo na dan, bomo zvedeli, kaj je storil in prestal za Boga in za duše.

V juliju 1849 je nesel svoj očipvejski molitvenik natisnit v Detroit. 3500 izvodov je stalo 600 dol., Leopoldinska družba mu je bila poslala 391 dol., ostalo pa posamezni dobrotniki. Ko se je vračal domov, se je drugi dan vožnje po Huronskem jezeru vzdignil tolik vihar, da takega mornarji še niso bili doživeli. Polovico vsega tovara so pometali v vodo ter se z vso hitrostjo obrnili proti obali. Da je še hitreje šlo, so kurili parne kotle s slanino, katero so vozili s seboj. Šele v pristanišču so opazili, da ima kotel hudo poškodbo. Popotniki so se morali z drugo ladjo vrniti v Detroit in vožnjo iznova začeti.

Ko je spomladi 1850 prišel škof Lefèvre vdrugeč birmat v L'Anse, ga je Baraga zopet spremil v Detroit, kjer je skozi poltretji mesec skoraj neprestano, noč in dan, pri Jabesu Foxu nadzoroval natis svojih dveh obširnih in slavnih knjig.

Prva knjiga so očipvejska »Katoliškega kristjana pre-mišljevanja o večnih resnicah, Katolik Emaniad o Nanagata wendamo-masinaigan«. To je najobširnejše, pa tudi najboljše Baragovo indijansko nabožno delo. Stavki so preprosti in kratki, misli jasne, prav kot je treba pisati za preprosto ljudstvo. Začenja z razlago božiča, Indijancem najbolj priljubljenega praznika, in z drugimi dogodki, katerih se spominjamo v božični dobi. Okrog sto strani govori o Jezusovem trpljenju, potem o njegovem vstajenju in vnebohodu ter o prvih krščanskih binkoštih. Razlaga očenaš, zdravamarijo, božje in cerkvene zapovedi, sv. mašo, vse zakramente in štiri poslednje reči. Posebno pažnjo obrača indijanskim narodnim pregreham: pijači, igranju za denar in nenravnim plesom. Knjigo je namenil vsem severnim indijanskim rodovom, ker je bil s svojimi spisi očipvejščino razširil kot občevalni jezik vseh severnoameriških Indijancev, katerega je šele pozneje izpodrinila angleščina. Knjiga obsega 712 strani v žepni obliki šestnajsterca, da so jo Indijanci laže nosili s seboj.

Še važnejša je pa druga od teh dveh knjig: njegova slovnica očipvejskega jezika, »A theoretical and practical grammar of the Otchipwe language«. Strokovnjaško veledelo je to. Po dolgotrajnih in težkih razmišljanjih je moral Baraga šele sam dobiti ključ do očipvejskega jezika, ki je sicer lepo pravilen in nima dosti izjem, a je nenavadno bogat z oblikami, zlasti glagolskimi. Pri samostalniki očipvejščina nima spola, ki se torej mora razpoznati šele iz drugih stav-

kovih besed. Glagol ima deveterno spregatev in vsaka od teh devetih vrst ima zopet svoje posebne trdilne, nikalne, pripovedovalne in dvomilne oblike, torej skupno 36 spregatev; pa tudi od teh ima vsaka zopet lastne naklone, čase, število itd. Vsega skupaj pozna torej očipvejski glagol kakih 3000 oblik. Kolika težava za tujerodca! Vsi besedni razpoli se prelivajo v glagol, da je očipvejščina res glagolski jezik in se v njej dá vse izraziti z glagolom. S kolikim trdom je Baraga to razbiral! — Tudi nadzorovanje tiska je bilo skrajno naporno, ker je bilo nakopičenih polno sličnih oblik in je bilo treba paziti na prav majhne razlike. Pa se je delo vendar izvrstno posrečilo. Tisk je jasen, črnilo čisto, papir bel in tudi usnjena vezava okusna in trpežna. Knjiga ima dodanih nekaj razgovorov med misijonarjem in poganskim Indijancem, da bi se misijonarji, ki se bodo učili jezika iz knjige, čim najhitreje seznanili z najpotrebnejšimi izrazi. Vsega skupaj ima knjiga 576 strani.

Baragova slovnica je ostala do danes podlaga, na kateri so jezikoslovci proučevali tudi druge indijanske jezike. Leta 1878 je priredil Abbé Lacombe iz reda oblatov v Montrealu drugi natis na 422 straneh v mali osmerki.

Za obe knjigi je Baraga dobil denar od Leopoldinske družbe, zato je 1. septembra 1850 s pismom vred poslal njenemu predsedniku, dunajskemu nadškofu, v zaboječku tudi dve slovnici in eno Premišljevanje. Tudi v Ljubljano je po Leopoldinski družbi poslal nekaj izvodov. Glede slovarja pripominja, da bo imel še precej dela z njim, preden bo goden za tisk.

V Detroitu je bil Baraga v neprestanem pismenem stiku s svojimi verniki iz L'Ansa. Ob nedeljah je pridigal po angleško, francosko in nemško.

Preden je zapustil mesto, mu je škof pridružil mladega belgijskega duhovnika Angela van Paemela, da bi ga v L'Ansu uvedel v očipvejščino in v misijonstvo. V pismu ga Baraga pohvali, da je svet mož in zgleden duhovnik ter da resno želi vse življenje ostati v indijanskih misijonih. To pot se Baraga ni zmotil. Paemel je bil resnoben mož, resnega ponašanja pa toplega srca; k še tako oddaljenim bolnikom je rad hitel, v čolnu in v majhnih pasjih saneh je veliko preždel.

Domov prišedši je Baraga, kot sam pravi, neprestano od jutra do večera sestavljal in dopolnjeval svoj očipvejski slovar.

Pozimi je pa zopet moral v rudniško ozemlje. Prvikrat je imel doma namestnika. Rudarjem je še vedno maševal po zasebnih hišah in nosil vse potrebno s seboj. Dne 2. aprila 1851 poroča o zopetni smrtni nevarnosti:

»Bilo je konec januarja, ko je mraz najbolj strupen. Vračal sem se iz rudnikov. Prenočil sem v hiši, odkoder je bilo do bližnje hiše 30 milj (48 km). Navadno sem prehodil

to pot v 10 do 12 urah; zdaj je bilo pa vse drugače. Čez dan in čez noč je sneg na debelo zapadel in hoja po njem je bila izredno težavna. In po tem debelem snegu sem moral gaziti čisto sam več ko 30 milj daleč in le po posebno dobrotni skrbi božje previdnosti sem ostal živ. Ob sedmih zjutraj sem zapustil hišo, kjer sem bil prenočil, in sem začel gaziti. V nogah sem kmalu začutil utrujenost, vendar sem hodil ves dan naprej, seveda prav počasi. Proti 5. uri zvečer — navadno sem bil ob tej uri že pri omenjeni hiši — sem bil baš na pol poti. Bilo je grozno! Več ko 15 milj naokoli nobenega človeškega bivališča, jaz pa v debelem, mehkem snegu v temni in strahovito mrzli noči sam, čisto sam, brez ognja, pa tako izmučen, da že več stati nisem mogel. Kaj naj storim? Ni mi kazalo drugega kot iti naprej ali pa zmrzniti. Izročil sem se božji previdnosti, ki me je že tolikokrat čudovito obvarovala, nadaljeval sem svojo pot in rinil naprej in naprej, celo noč, prav počasi, ter sem se ob sedmih zjutraj primetel do zaželenene hiše, v največje začudenje njenih prebivalcev. Štiriindvajset ur sem s krpljami na nogah brez prestanka gazil debeli in mehki sneg, brez počitka in tudi brez hrane, razen nekaj kruha.

Nisem se mogel Bogu dovolj zahvaliti, ko sem se bil približal hiši. Ponoči, ko je mraz neusmiljeno pritiskal, mi je bilo večkrat prišlo na misel, da bom obležal in zmrznil, preden bom prišel do ljudi. In res prav izredna pomoč dobrega nebeškega Očeta me je podpirala, da sem v tolikih naporih mogel vzdržati. V vseh okolnostih svojega življenja sem imel prav trdno zaupanje na božjo pomoč, ta dogodek mi ga je pa le še bolj utrdil.«

Čebulj nam je opisal še eno izredno Baragovo življensko nevarnost, ne pove nam pa, kdaj se je bila pripetila. V zgodnji pomladi, ko se je led Gornjega jezera tajal in lomil, se je Baraga vračal z napol Indijancem Newagonom iz Fond du Lac proti L'Ansu, pa je spotoma hotel obiskati tudi rudniško naselbino Ontonagon na zapadni strani Keweenawskega polotoka, nasproti L'Ansu. Po nakopičenih sneženih plasteh sta že prišla do La Pointa. Oba sta bila težko obložena: Baraga je nosil mašne posode in mašno obleko, Newagon pa oltarne prte in druge cerkvene potrebsčine ter živež. Da si skrajšata naporno pot, sta se odpravila iz La Pointa proti Ontonagonu naravnost čez zamrzlo jezero. Nekaj časa je prav dobro šlo. Kar se pojavi jugozapadnik ter začne gnati valove, ki so razbijali in drobili ledeno plast nad seboj. Popotnika naenkrat zagledata med ledom, na katerem sta stala, in med obalo zeleno vodo jezera, ki se je vedno bolj penila v valovih. Od strahu sta kar onemela. Čebulj je bil prišel nekoč v podobno stisko, pa pravi, da je

takrat v slabi pol uri jug tako daleč odtiral njun ledeni kos od ostale ledene plasti, da je sploh nista več videla. Baragov spremljevalec je že pričakoval gotove smrti, ker je videl, da valovi lomijo ledeno površino v vedno manjše kose. Bil je kot blazen. Baraga ga je miril in bodril, naj zaupa v Boga, ter mu je pel očipvejske pesmi. Mahoma se je pa veter presukal in gnal led z obema popotnikoma proti obali, in sicer naravnost proti Ontonagonu, kjer sta se izkrcala. Bog ju je torej čudovito ohranil in prav tja pripeljal, kamor sta hotela priti.

Leta 1851 je Baraga dal v Bad Riveru, ležečem blizu La Pointa, postaviti cerkvico, kjer so bili tudi prezbiterianci otvorili svoj misijon. Pa kot izvemo iz Čebuljevega pisma z dne 20. januarja 1863, so nalašč tako dolgo mirno čakali, da je bila Baragova cerkvica izgotovljena; nato so jo pa nasilno vzeli in spremenili v hlev. Ameriška vlada jih je skrivaj podpirala, zato vse Baragove pritožbe niso nič za-
legle. Van Paemela so hoteli celo v goreči smoli mučiti, pa so za njih nakano zvedeli la pointski Indijanci in so kato-
liškemu duhovniku trumoma prihiteli na pomoč.

Naslikal Baraga.

VIII. BARAGA APOSTOLSKI VIKAR V SAULT STE. MARIE

Predlagan za apostolskega vikarja.

(1852)

Dne 9. maja 1852 se je v obmorskem mestu Baltimoru sešel cerkveni zbor za Severno Ameriko; 6 nadškofov, 27 škofov in okrog 150 duhovnikov se je zbralo na njem. Ena izmed resolucij je bila tudi prošnja, da naj bi Rim ustanovil 9 novih škofij in dva apostolska vikariata, in sicer naj bi bila oba apostolska vikarja (namestnika) posvečena škofa. Eden od teh dveh predlaganih vikariatov naj bi obsegal polotok med Gornjim in pa Michiganskim jezerom, tako zvani Gornji Michigan (Upper Michigan). Škofje so predlagali tudi osebe, primerne za novo ustanovljene škofije oziroma vikariate, a je vse ostalo strogo tajno. Škof iz Chicage (Šikage) je nesel resolucije v Rim in jih je papežu še osebno obrazložil in priporočil.

Za kandidata za gornjemichiganski vikariat cerkveni zbor pač ni bil v zadregi. Dolga leta je bil Baraga ondi skoraj edini sejalec božje besede in on je bil tisti, ki je privabil Pirca, o. Skolo in Mraka med uboge Indijance. Iz lenih, zapitih in sirovih poganov je Baragova brezprimerna delavnost in požrtvovalnost naredila delavne, trezne, vedno bolj olikane, nrayne in pobožne kristjane, ki so se naseljevali v lepih vasicah in izpreminjali pragozd v rodovitne njive. O veliki večini otavskih in očipvejskih katoličanov je mogel Baraga reči s sv. Pavlom, da jih je v Jezusu Kristusu rodil on. Bil je izreden mož, spreten v vsem, česar se je lotil. Bog ga je obsipal s trpljenjem, pa mu je izpolnjeval vsako prošnjo, saj je Baraga molil in prosil in gorel le za božjo čast in za blagor duš, nase nikoli ni mislil.

Prvo vest, da je on kandidat cerkvenega zbora za vikariat Gornji Michigan, je Baraga prejel 27. junija 1852 od milwaukeejskega škofa Hennija, ki mu je pisal: »Zdi se, da Vas božja previdnost kliče za vrhovnega pastirja ob Gornjem jezeru. Tedaj boste skrbeli tudi za moje ovce, ki so žal tako zapuščene.« S tem je mislil na sosedne indijanske naselbine. Isti škof mu je mesec dni potem sporočil: »Zdaj zavisi le še od svetega očeta, ali bo na Gornjem jezeru ustanovljen apostolski vikariat ali ne. Mislim, da lahko

z gotovostjo računate s tem, da boste morali sprejeti breme na svoje rame.«

Polagoma se je vest razširila tudi med verniki.

V odgovor na ta obvestila je Baraga zapisal v dnevnik: »Zgódi se božja volja! Ne nam, o Gospod, ne nam, ampak svojemu imenu daj čast!«

Potem je pa v L'Ansu mirno naprej pastiroval ter pisal svoj očipvejski slovar. Od časa do časa se je pa odpravil v keweenawske rudnike, ki so od meseca do meseca rasli.

V juliju 1852 je izgubil svojega prvega sodelavca Fr. Pirca, ki je odšel v šentpavelsko škofijo v Minnesoto, katero so tri leta poprej Združene države kupile od Indijancev. Tam je še dolga leta deloval med rdečkožci ter je še v svojem 85. letu oskrboval kar 12 misijonskih naselbin. Šele 5 let po Baragovi smrti se je po svojem 38letnem indijanskem misijonstvu, star 88 let, vrnil v Slovenijo. Umrli je l. 1880 v ljubljanskem stolnem župnišču v svojem 94. letu. Ameriška vlada je Pirčeve zasluge javno priznala in eno izmed novih mest Minnesote po njem imenovala Pierz.

Dne 4. januarja 1853 je Baraga končal z delom za slovar. Dolga leta ga je sestavljal »z velikim trudom«, kot sam pravi. Rokopis je obsegal nič manj ko 1700 strani. Tretjega marca, ko so Indijanci zopet šli za sladkorjem in so poprej opravili velikonočne zakramente, se je odpravil z rokopisom v Cincinnati. Naravnal se je preko vsega michiganskega polotoka do Bay de Noquette (Nokét) ob Michiganskem jezeru, za kar je potreboval 10 dni. »Prve 4 dni sem moral hoditi peš, deloma tudi na krpljah, ker je v gozdih ob Gornjem jezeru snega še 3 do 4 palce na debelo,« pravi v poročilu, katero je dal v Cincinnatiju natisniti. »Tako potovanje je utrudljivo, ker je treba prenočevati v gozdu in zbog mraza skoraj celo noč ni mogoče zaspati. Od Bay de Noquette sem se na saneh peljal po ledu do Green Baya z 8 drugimi osebami. Prvi in drugi dan je bil led prav dober in trden; ko smo se pa tretji dan že bližali Green Bayu, je bil čezdalje slabši in vedno bolj razpokan. Čez več takih razpok smo srečno prišli in vodnik nam je zatrdil, da ni nevarnosti. Prišli pa smo do razpoke, kjer je bil led slab; udrl se je pod nami in hipno so bili konji, sani in vseh 9 oseb v vodi, več ko 1 miljo proč od brega. Nekaj strašnega je bilo to! Eni so plavali proti trdnemu ledu, drugi so si pomagali s kosi ledu. Jaz sem sedel na saneh na zadnjem sedežu in ko smo se vdrli, sem kmalu dosegel led; visel sem na njem, nanj se pa nisem mogel pognati. Bil sem zavit v debel plašč, ki je postal v vodi neizrečeno težak, sleči ga pa nisem mogel. Ko se tako trudim, kako bi prišel iz vode, mi priskoči na pomoč sopotnik, ki se je bil že rešil, in me potegne na led.

Potem smo izvlekli še konje, ki so bili do vratu v vodi. To se je zgodilo 9. marca, ko je bilo izredno mrzlo. Sever je ostro bril preko ledu in obleka je v nekaj minutah primrznila na nas, da smo se komaj mogli geniti. K sreči je bilo do svetilnika le še tri milje. Hitro smo se pripeljali tja in tako dolgo tam ostali, da smo se odpočili in ogreli.«

Baraga je potem v Detroitu dejal, da se je ob nezgodi bolj bal za slovar kot za lastno življenje, ker še enkrat ga sestavljati bi bilo zanj popolnoma nemogoče. V škofijskem dvorcu je premočene liste razkladal po sobi in sušil.

Spoznal je, da detroitska tiskarna ne bo zmogla težkega dela, zato se je po veliki noči odpeljal v Cincinnati in se je dogovoril s Hemannovo tiskarno. Stanoval je pri o. Hammerju, kateremu je bil na Dunaju izposloval izseljeniško dovoljenje in ki je bil sedaj župnik pri ondodni nemški cerkvi Matere božje. Baraga je tudi tam vsako nedeljo pridigal. Tri mesece in pol je nadzoroval tisk, 9. julija je bil slovar natisnjen.

Knjiga ima naslov: »A dictionary of the Otchipwe language, explained in English. This language is spoken by the Chippewa Indians, as also by the Ottawas, Pottawotomis and Algonkins, with little difference.« Po naše: »Slovar očipvejskega jezika, razložen v angleščini. Ta jezik se govori pri Indijancih Čipeva, kakor tudi pri Otavanih, Potavotomijcih in Algonkinih, z majhno razliko.« Obsega 622 strani. Prvi del je očipvejsko-angleški, drugi pa angleško-očipvejski. V slovar je vpletenih celo nekaj slovenskih besed z označbo Illyr. Baraga pravi o njem: »Precej popoln je — tako popoln, kolikor sploh more biti prvi poskus takega dela popoln.« Pri sestavljanju mu je posebno pomagal indijanski poglavar Assinins, po katerem se zdaj imenuje pošta v Baragovem L'Ansu.

Baraga je s slovarjem izvršil prav tako ogromno delo kot s slovnico. S tema dvema knjigama si je pridobil tudi v jezikovni vedi nesmrten sloves. Že sami te dve knjigi bi delali čast enemu celemu človeškemu življenju.

Ker je očipvejščina glagolski jezik, ima mnogo besednih tvorb, ki se sploh ne dajo točno prevesti. Včasih je za eno samo indijansko besedo treba celega stavka; tako n. pr. pomeni bakadeši: lačen je, da vzbuja sočutje; ali miskobage: listje na drevju je porumenelo. Po tem slovarju so jezikoslovci sestavljali slovarje še za druge indijanske jezike.

Ponatisk je preskrbel v Montrealu l. 1878 isti Abbé La-combe, ki je preskrbel tudi ponatisk Baragove slovnice. Jacker, Baragov prijatelj in sodelavec, je hotel slovar predelati in je že 20 let zbiral snov; ob neki nezgodi na Michiganskem jezeru se mu je pa ves rokopis izgubil.

Baraga je svojo očipvejsko slovnico in svoj očipvejski slovar sestavil predvsem iz misijonskega namena, da bi se indijanski misijonarji lažje in prej naučili jezika, ki je tako izreden, da ga je označil neki slovenski izseljenec, da je »včasih kakor kakšno cvrčanje ali žvižganje, včasih pa kakor ropotanje ali vzdihovanje«.

Prijatelji in tudi nadškof Purcell so Barago zadržali v Cincinnatiju, češ, da bo vsak hip prišla iz Rima listina, da je imenovan za apostolskega vikarja. Nadškof ga je celo k sebi vzel na stanovanje in Baraga je moral nekajkrat z njim na birmo, da je pridigal namestu njega v jezikih, ki jih nadškof ni dobro znal. Baraga je v Cincinnatiju sicer za gotovo zvedel, da ga je sv. oče imenoval za apostolskega vikarja. Sestri Amaliji je sporočil od tam: »Kar so več ko 16 let o meni govorili, v pismih pisali in v časopisih poročali, se mi je zdaj res zgodilo.« Listine pa le ni bilo, zato se Baraga ni več protivil domotožju po svojih Indijancih in rudarjih in se je 4. avgusta po jezerih odpeljal proti L'Ansu.

Od l. 1852 se Baraga tudi mesa, ki ga je itak že tudi prej le prav poredkoma užival, ni več doteknil, razen če je bil primoran jesti pri tujih ljudeh. V mrzlem gornjejezerskem podnebju in ob vseh nepopisnih telesnih in dušnih naporih je bila ta njegova nova samoodpoved še tem težja. Kolika sila — telesna in duševna — je bila v njem!

Posvečeni apostolski vikar Gornjega Michigana s sedežem v Sault Ste. Marie.

(1. novembra 1853)

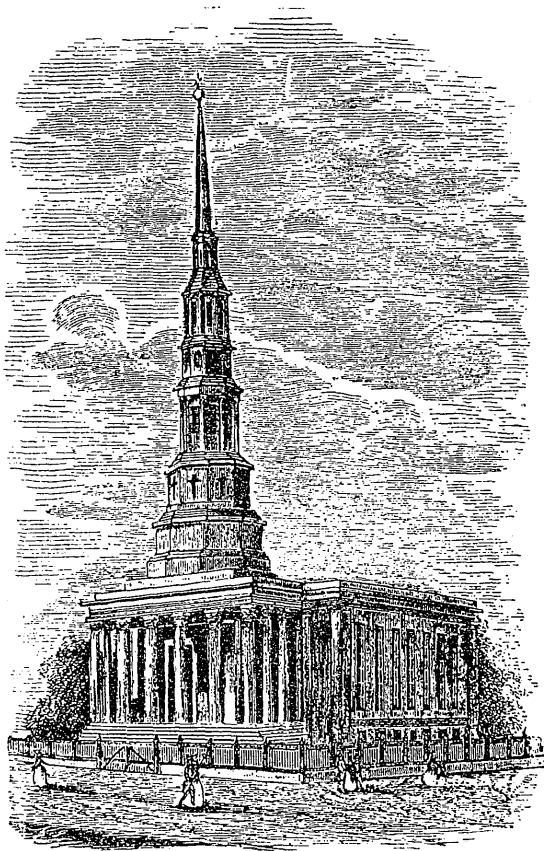
Po vrnitvi iz Cincinnatija je Baraga ostal v L'Ansu le dva dni; takoj se je odpravil v ontonagonske in keweenawske rudnike in misijonaril do 26. septembra, hkrati pa od imovitejših zbiral darove za potrebe svojega bodočega apostolskega vikariata.

Dne 13. oktobra mu je škof Lefèvre sporočil, da je dospela v Detroit listina (breve), s katero je papež Pij IX. 29. julija ustanovil gornjemichiganski apostolski vikariat in njega imenoval za apostolskega vikarja; 1. novembra, na vseh svetnikov dan, bo prejel v Cincinnatiju škofovsko posvečenje kot naslovni škof amyzonijski (nekdanja Amyzonja je v nadškofiji Staupopolis, severno od Kavkaza). V listini pravi papež o Baragi, da ga priporočajo »pobožnost, verska gorečnost in misijonski uspehi med Indijanci«.

Apostolski vikariati, ki se ustanavljajo samo v misijonskih krajih namestu rednih škofij, so podrejeni naravnost sv. stolici; brž ko pa so cerkvene razmere v njih urejene, se izpremenijo v redne škofije.

Baraga se je konec oktobra napotil proti Cincinnatiju. Tako ubog je bil, da so mu v Detroitu morali kupiti vse, kar je bilo potrebno za škofovsko posvečenje. Pri prijatelju o. Hammerju je v Cincinnatiju opravil tridnevne duhovne vaje.

Dne 1. novembra l. 1853 je Baraga prejel v cincinnatski stolnici sv. Petra škofovsko posvečenje.

Cincinnatska stolnica, v kateri je bil Baraga posvečen za škofa.

Torej prav v tistem mestu, kamor je bil kot preganjani metliški kaplan poslal svojo prošnjo za sprejem v misijone.

Posvetil ga je tamošnji nadškof Purcell, sopusvečevalca sta pa bila škof Lefèvre iz Detroita in škof Henni iz Milwaukeeja. Njegov prijatelj o. Hammer je bil tudi navzoč. Hkrati z Barago je prejel škofovsko posvečenje tudi jezuit o. Jurij Alojzij Carrel, ravnatelj tamošnjega kolegija sv. Frančiška Ksaverijskega, in sicer za škofijo Covington

(Kovington) v zvezni državi Kentucky. Obama je govoril škof Spaulding iz Louisville (Luisvila), ki je tudi prihital na izredno slovesnost. Kot vodilo svojega govora je vzel besede iz 3. Mozesove knjige: »Tisti pa, ki je véliki duhovnik med svojimi brati in je bilo na njegovo glavo izlito olje mazi-ljenja in ki je bil posvečen, da se oblači v sveta oblačila, naj ne hodi s svetega mesta, da ne oskruni Gospodovega svetišča; kajti olje svetega maziljenja njegovega Boga je na njem.«

Veliko duhovnikov in ljudstva se je bilo zbralo v stol-nici. Baraga pa svojega največjega dneva ni nikjer opisal.

Prvo škofóvsko mašo je daroval v cerkvi sv. Marije, kjer je bil za župnika njegov prijatelj o. Hammer. Bila je natlačeno polna. Svete obrede je Ba-raga opravil z veliko točnostjo in lah-koto. Po maši in popoldne po večer-nicah je lepo govoril o Materi božji. V znak spoštovanja — pa tudi zato, ker je bil sam prereven, da bi si kupil — mu je župnija podarila zlato ško-fóvsko verižico s križcem, v katerem so bile vdeltane sv. relikvije.

Cincinnatski nadškof
Janez Purcell, ki je Ba-
rago posvetil za škofa.

Prvič je delil zakrament sv. birme v Stonelicku (Stóunliku) v Ohio, in sicer 34 otrokom. Nadškof ga je spre-mil tja in napravil vernikom, ki so bili po narodnosti Angleži, Francozi in Nemci, veliko veselje, da so slišali njega in Barago pridigati vsak v svo-jem jeziku.

V cincinnatski cerkvi sv. Janeza je Baraga imel potem še enkrat škofovsko mašo, po maši pa pretresljivo resen govor o večnem zveli-čanju. Poslušalci so poznali njegovo apostolsko uboštvo in so mu zbrali 60 dolarjev za potne stroške. Torej niti za pot ni imel.

Zraven svojega apostolskega vikariata je moral sprejeti v oskrbo tudi dele sosednih škofij, po večini indijanska ozemlja. In sicer mu je detroitski škof izročil 5 okrožij (counties) na Dolnjem Michiganu ter mu vsako leto dajal 200 dol. kot prispevek za cerkvene potrebščine. Škof Henni iz Milwaukeeja mu je dal zapadno obalo Gornjega jezera. škof iz Hamiltona v Kanadi pa severno. Tudi šentpavelski škof mu je oddal nekaj naselbin. Iz Saulta je pa že Pirc pastiroval po nekoliko kanadskih misijonih iz škofije To-ronto onstran jezera in ti so seveda ostali tudi Baragi na skrbi.

Za svoj vikariat, ki je štel 10.000 vernikov — polovico Indijancev in polovico belokožnih rudarjev in trgovcev — je pa imel Baraga le dva duhovnika: v L'Ansu je bil van Paemel, v Saultu Ste. Marie pa jezuit o. Menet (Mné); in pa tri cerkve: v L'Ansu, Mackinacu in Saultu.

Škofijski grb, ki si ga je Baraga izbral, je prav značilen zanj. Razdeljen je v tri polja. Nad njimi je napis: »Unum est necessarium, Eno je potrebno.« Pod napisom sta običajna škofovski znaka: škofovski klobuk in dolga vrstica s čopi. V levem polju je Jezusov monogram IHS s križcem zgoraj in tremi žebli spodaj. V desnem polju je pa Marijin monogram, nad katerim je zvezda, pod njim pa prebodeno srce. Spodnje polje ima sidro, križ in srce, znake za vero, upanje in ljubezen. Koliko vsebine je torej Baraga dal svojemu grbu!

Kot škof je ostal ubožen misionar, kot je bil prej, le da je imel še nove skrbi in bridkosti, katere so ob njegovem nežnem čutu za dolžnost še tembolj rasle. Bog je od njega veliko zahteval, pa mu je tudi veliko dal.

* * *

Za sedež gornjemichiganskega vikariata je Baraga izbral mestoce Sault Ste. Marie (Su Sent Méri) ob prelivu Gornjega jezera v Huronsko. Po slovensko bi se imenovalo Devica Marija na Slapih, ker se ob njem vali voda čez skalovje in dela slapove. Takoj onstran vode je že Kanada. Lavtižar je l. 1854 Sault takole opisal: »Mesto je še majhno, kakor kakšna večja vas na Kranjskem; hiše so vse lesene, pa večinoma prav čedne, zunaj pobeljene; znotraj so stene pokrite z raznobarnim papirjem, tla pa s preprogami. Cerkev je lesena, pa prostorna; v zvoniku je zvon, ki še enega centa nima. Prebivalci so kanadski Francozi, Irci in Američani, večinoma katoličani. Indijanci so se morali umekniti pred Evropci. V majhni trdnjavi je 50 vojakov. Da bi se ladje mogle izogniti slapu, koplje okoli tisoč mož četrt ure dolg kanal; od teh je polovica Nemcev. Zdaj sta tukaj dva jezuita, Francoza; eden govori tudi nemški, eden — o. Menet iz Nantesa (Nanta) v zapadni Franciji — pa poljsko, ker je bil 14 let v Galiciji; pri sebi imata tudi dva redovna brata, ki oskrbujeta cerkev, šolo, vrt, kuhinjo in vse potrebno po hiši. V posebni stavbi poučujeta dve redovnici, francoski uršulinki, deklice. Protestantje imajo v vasi

Baragov škofovski grb.

(Kovington) v zvezni državi Kentucky. Obama je govoril škof Spaulding iz Louisville (Luisvila), ki je tudi prihital na izredno slovesnost. Kot vodilo svojega govora je vzel besede iz 3. Mozesove knjige: »Tisti pa, ki je véliki duhovnik med svojimi brati in je bilo na njegovo glavo izlito olje mazi-ljenja in ki je bil posvečen, da se oblači v sveta oblačila, naj ne hodi s svetega mesta, da ne oskruni Gospodovega svetišča; kajti olje svetega maziljenja njegovega Boga je na njem.«

Veliko duhovnikov in ljudstva se je bilo zbralo v stol-nici. Baraga pa svojega največjega dneva ni nikjer opisal.

Prvo škofovsko mašo je daroval v cerkvi sv. Marije, kjer je bil za župnika njegov prijatelj o. Hammer. Bila je natlačeno polna. Svete obrede je Ba-raga opravil z veliko točnostjo in lah-koto. Po maši in popoldne po večer-nicah je lepo govoril o Materi božji. V znak spoštovanja — pa tudi zato, ker je bil sam prereven, da bi si kupil — mu je župnija podarila zlato ško-fovsko verižico s križcem, v katerem so bile vdelane sv. relikvije.

Cincinnati nadškof
Janez Purcell, ki je Ba-
rago posvetil za škofa.

Prvič je delil zakrament sv. birme v Stonelicku (Stóunliku) v Ohio, in sicer 34 otrokom. Nadškof ga je spre-mil tja in napravil vernikom, ki so bili po narodnosti Angleži, Francozi in Nemci, veliko veselje, da so slišali njega in Barago pridigati vsak v svo-jem jeziku.

V cincinnati cerkvi sv. Janeza je Baraga imel potem še enkrat škofovsko mašo, po maši pa pretresljivo resen govor o večnem zveli-čanju. Poslušalci so poznali njegovo apostolsko uboštvo in so mu zbrali 60 dolarjev za potne stroške. Torej niti za pot ni imel.

Zraven svojega apostolskega vikariata je moral sprejeti v oskrbo tudi dele sosednih škofij, po večini indijanska ozemlja. In sicer mu je detroitski škof izročil 5 okrožij (counties) na Dolnjem Michiganu ter mu vsako leto dajal 200 dol. kot prispevek za cerkvene potrebsčine. Škof Henni iz Milwaukeeja mu je dal zapadno obalo Gornjega jezera. škof iz Hamiltona v Kanadi pa severno. Tudi šentpavelski škof mu je oddal nekaj naselbin. Iz Saulta je pa že Pirc pastiroval po nekoliko kanadskih misijonih iz škofije To-ronto onstran jezera in ti so seveda ostali tudi Baragi na skrbi.

Za svoj vikariat, ki je štel 10.000 vernikov — polovico Indijancev in polovico belokožnih rudarjev in trgovcev — je pa imel Baraga le dva duhovnika: v L'Ansu je bil van Paemel, v Saultu Ste. Marie pa jezuit o. Menet (Mné); in pa tri cerkve: v L'Ansu, Mackinacu in Saultu.

Škofijski grb, ki si ga je Baraga izbral, je prav značilen zanj. Razdeljen je v tri polja. Nad njimi je napis: »Unum est necessarium, Eno je potrebno.« Pod napisom sta običajna škofovska znaka: škofovski klobuk in dolga vrstica s čopi. V levem polju je Jezusov monogram IHS s križcem zgoraj in tremi žebli spodaj. V desnem polju je pa Marijin monogram, nad katerim je zvezda, pod njim pa prebodeno srce. Spodnje polje ima sidro, križ in srce, znake za vero, upanje in ljubezen. Koliko vsebine je torej Baraga dal svojemu grbu!

Kot škof je ostal ubožen misionar, kot je bil prej, le da je imel še nove skrbi in bridkosti, katere so ob njegovem nežnem čutu za dolžnost še tembolj rasle. Bog je od njega veliko zahteval, pa mu je tudi veliko dal.

* * *

Za sedež gornjemichiganskega vikariata je Baraga izbral mesto Sault Ste. Marie (Su Sent Méri) ob prelivu Gornjega jezera v Huronsko. Po slovensko bi se imenovalo Devica Marija na Slapih, ker se ob njem vali voda čez skalovje in dela slapove. Takoj onstran vode je že Kanada. Lavtižar je l. 1854 Šault takole opisal: »Mesto je še majhno, kakor kakšna večja vas na Kranjskem; hiše so vse lesene, pa večinoma prav čedne, zunaj pobeljene; znotraj so stene pokrite z raznobarnim papirjem, tla pa s preprogami. Cerkev je lesena, pa prostorna; v zvoniku je zvon, ki še enega centa nima. Prebivalci so kanadski Francozi, Irci in Američani, večinoma katoličani. Indijanci so se morali umekniti pred Evropci. V majhni trdnjavi je 50 vojakov. Da bi se ladje mogle izogniti slapu, koplje okoli tisoč mož četrt ure dolg kanal; od teh je polovica Nemcev. Zdaj sta tukaj dva jezuita, Francoza; eden govori tudi nemški, eden — o. Menet iz Nantesa (Nanta) v zapadni Franciji — pa poljsko, ker je bil 14 let v Galiciji; pri sebi imata tudi dva redovna brata, ki oskrbujeta cerkev, šolo, vrt, kuhinjo in vse potrebno po hiši. V posebni stavbi poučujeta dve redovnici, francoski uršulinki, deklice. Protestantje imajo v vasi

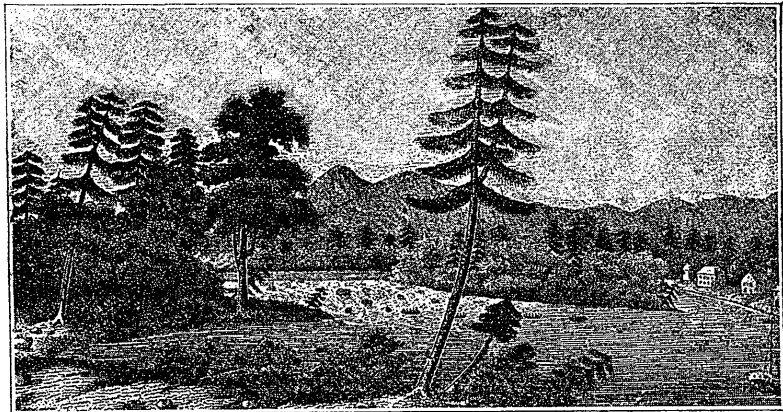

Baragov škofovski grb.

dve cerkvi in eno šolo.« O Baragi pristavi: »Škof ima za stanovanje izbo v leseni hišici.« Torej niti lesene hišice ni imel vse na uporabo; jezuitska je bila in je imel pri njih le eno sobico in pa hrano.

Lesena cerkvena je bila torej prva Baragova stolnica, sobica v leseni hišici pa njegova škofijska palača.

Sault Ste. Marie so Indijanci — tudi tam je bival rod Očipve — imenovali Baotig. Že od nekdaj so bili tam naseljeni, ker je ondi zelo veliko rib, zlasti belic in sardel. Prvi duhovnik, ki je okrog leta 1615 prišel mednje, je bil

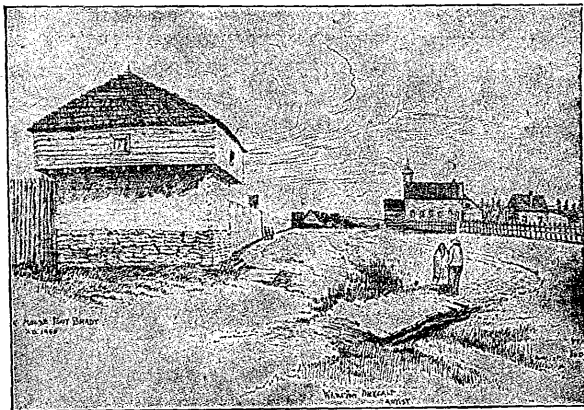

Sault Ste. Marie malo pred Baragovim prihodom.

frančiškan Le Caron (Karó). Nekaj časa je med njimi deloval tudi jezuit Izak Jogues (Žog), ki je 18. oktobra 1646 umrl pod udarcem indijanske bojne sekire in bil lani z ostalimi kanadskimi mučenci proglašen za svetnika. Francoz Lusson (Lisó) je proglasil naselbino z okolico za francosko last ter je pred zastopniki 14 indijanskih naselbin tako vzneseno proslavljal veličino Francije in njenega kralja Ludovika XIV., da so divjaki zamišljeno strmeli. Misijon, ki se je bil komaj začel, je pa bil zažgan ob krvavem spopadu med rodovoma Sioux in Očipve. Šele Baragov znanec o. Hätscher ga je l. 1834 obnovil. Jeseni l. 1836 je došel tja Pirc iz La Croixa. Saultski beli naseljenci so bili le po imenu katoličani, ker so bili predolgo brez duhovnika. Pirc je baš prav prišel, ker sta se prav takrat bila priselila dva protestantovska pastorja. Leta 1837 je zgradil leseno cerkev in stanovanje za duhovnika; slovenski misijonar je torej oskrbel najpotrebnejše za prvega slovenskega škofa. Versko življenje se je pod Pircem hitro dvigalo, veliko poganov se je dalo krstiti in tudi precej protestantov se je spreobrnilo. Iz Saulta je

ustanovil Pirc več misijonov med Indijanci. V Saultu je ostal do 1. julija 1838, na kar smo ga srečali pri Baragi in njegovi sestri v La Pointu. Ko se je pozneje naselil v Arbre Crocheu, je od tam oskrboval tudi Sault, dokler se niso leta 1846 naselili jezuiti.

Baraga si je izbral Sault Ste. Marie za sedež vikariata, ker je imel od tam še dosti ugodne zveze z vsemi svojimi verniki. Zaradi protestantov je pa bilo prepovedano cerkvene obrede opravljati javno, zunaj cerkve; tudi sv. potnico so morali naskrivaj nositi bolnikom.

Baragova škofijska cerkvica v Sault Ste. Marie in njegovo stanovanje zraven. Oboje je zgradil Pirc.

Prvi dve škofovski okrožnici.

(1853)

Baraga je že kar v Cincinnatiju izdal svoji prvi dve škofovski okrožnici, angleško in indijansko. Vsebinsko sta sicer povsem različni, obe pa preveva prisrčen in topel dih očetovske ljubezni do njegovih duhovnih otrok; zato se večkrat ponavlja njegov nagovor: »Moji ljubljeni otročiči!«

A. Angleška okrožnica se v uvodu spominja Boga, ki nam je dal ves svet v last in nas nameril za nadnaravno srečo božjega uživanja; pošilja nam tudi nesreče, ker nismo pokorni njegovi volji. Potem omenja pogloblitve dolžnosti do Boga:

1. Opominja jih na srečo sv. vere, katera mora biti trdna; saj se opira na božjo resničnost. S svojim slabotnim razumom pač ne moremo obseči vseh verskih resnic, ker govorijo o neskončnem Bogu. Vera nam mora biti smernica za življenje ter biti zares živa in bogata dobrih del. 2. Opozarja jih na molitev, katero smo že zato dolžni opravljati, ker

smo v vsem odvisni od Boga. Kristus nam je pa to sladko dolžnost še posebej naročal ter nas je z lastnim zgledom navajal k molitvi. Kristjan brez molitve je kar vojak brez orožja. Nekatere lepe prilike za molitev jim še posebej priporoča. Spominja jih na božjo vsepričujočnost, zato se z Bogom lahko povsod razgovarjamo v molitvi. Nedelja jim bodi svet dan, torej je ne smejo skruniti s še večjimi grehi. 3. Iz zavesti o božji vsepričujočnosti jim mora vznikniti strah pred bogokletnim in nedostojnim govorjenjem. Še pred duhovnikom bi se sramovali takih pogovorov, kaj šele pred Bogom! 4. Potem jim govori o pokorščini do Boga, sv. Cerkve, predstojnikov in staršev. 5. Od vseh dolžnosti najbolj sveta je pa dolžnost ljubezni do Boga. Vsak otrok

Sv. Izak Jogues, indijanski
misijonar-mučenec iz
Družbe Jezusove.

že itak ljubi svojega očeta; ali bomo torej do nebeškega Očeta brez ljubezni? Bog je pa nam še izrečno zaukazal, da ga naj ljubimo, in tudi določil, kako naj se ta naša ljubezen do njega kaže v dejanju. Iz ljubezni do Boga izvira ljubezen do domačih, do sorodnikov in prijateljev, pa tudi do sovražnikov. Podrobno jim razlaga besedilo prve in največje zapovedi: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem svojim srcem in z vso dušo in z vso močjo in z vsem mišljenjem!«

V uvodu jim je lepo rekel: »Prvikrat vam po teh vrsticah govorim kot vaš vrhovni pastir in škof. Naj vam gredo te besede do srca, kot tudi meni prihajajo iz srca. To srce je vas vedno ljubilo, dragi moji otročiči, pa še nikoli tako po očetovsko kot sedaj.«

B. Indijanska okrožnica je bila tiskana na desetih straneh. Stavki v njej so kratki, misli preproste in jasne. Začenja se takole:

»Frederic Baraga, Kitchi - Mekatewikwanaie. Ninidjanissidog Saiagiinagog, Weweni kid anamikoninim. Friderik Baraga, škof. Otročiči moji, ki vas ljubim, srčno vas pozdravljam.« Potem jim razlaga, da je zdaj postal naslednik apostolov, zato naj njegove besede večkrat prebirajo; oni, ki sami ne znajo brati, naj prosijo druge, ki jim naj radi ustrežejo. Govori jim o sreči prave vere, zato se je naj zvesto držijo. Tudi verske skrivnosti moramo trdno verovati in se zanesti na Jezusa, ki nam jih je razodel. Spominja jih na večno plačilo po smrti, pa tudi na večno kazen. Le eno

je potrebno! Zato moramo dvigati duha od posvetnosti k večnosti. To življenje je kratko in njegov pomen je le ta, da nas pripravi za posmrtnost. Napačen je nauk anglikanskih pridigarjev, da zadostuje že sama vera brez dobrih del. Že otroke morajo poučiti in vaditi v sv. veri. Opozarja jih na potrebnost molitve in jim priporoča posamezne molitve. Bog je povsod pričujoč, zato se naj človek boji grešiti pred njim. Goreče jim priporoča ljubezen do Boga, ki nas mora vzpodbujati tudi k največjim žrtvam. Sviri jih pred pijančevanjem in nečistostjo.

Za vsakim važnejšim stavkom še poudarja: »To si dobro zapomnite!« Ta Baragova okrožnica je prva uradna cerkvena listina, pisana v jeziku severnoameriških Indijancev. Kot je posvetil sveti Pavel grščino, ko je pisal svojim vernikom v njej, tako je Baraga blagoslovil in počastil očipvejščino, da je kot naslednik apostolov izpregovoril svojim vernikom po njej.

Drugič v domovino.

(1854)

Za svoj vikariat je Baraga potreboval vsaj še deset duhovnikov pa stanovanje in opremo zanje, potem več cerkvá z vsem potrebnim, šolo z učitelji itd. Zato se je odločil, da se bo kar iz Cincinnatija, ne da bi se prej vrnil med svoje vernike, odpravil v Evropo po duhovnike in po zadostno denarno podporo. Spotoma se je hotel pokloniti tudi papežu.

Dne 26. novembra je njegova ladja odplula iz New Yorka in po enajstdnevni mirni vožnji se je izkrcal v Liverpoolu, odkoder ni imel daleč do irskega glavnega mesta Dublina, kjer je za svoje irske rudarje hotel dobiti duhovnika. Dublinski nadškof ga je gostoljubno sprejel in mu rad dovolil, da je 10. decembra zvečer pridigal v stolnici o misijonstvu. Ljudstvo mu je po pridigi zbralo večjo vsoto za njegov misijon. Poslal je v tamošnji dnevnik poziv na duhovščino, če bi se kateri priglasil za njegov vikariat. Takoj se je oglasil duhovnik Lavrencij Dunne, ki je bil doma iz Dublina in je že pet let misijonaril med južnoafriškimi Kafri. Bil

Irski duhovnik Lavrencij Dunne, ki se je prvi oglasil za Baragovo novo škofijo.

smo v vsem odvisni od Boga. Kristus nam je pa to sladko dolžnost še posebej naročal ter nas je z lastnim zgledom navajal k molitvi. Kristjan brez molitve je kar vojak brez orožja. Nekatere lepe prilike za molitev jim še posebej priporoča. Spominja jih na božjo vsepričujočnost, zato se z Bogom lahko povsod razgovarjamo v molitvi. Nedelja jim bodi svet dan, torej je ne smejo skruniti s še večjimi grehi. 3. Iz zavesti o božji vsepričujočnosti jim mora vznikniti strah pred bogokletnim in nedostojnim govorjenjem. Še pred duhovnikom bi se sramovali takih pogovorov, kaj šele pred Bogom! 4. Potem jim govori o pokorščini do Boga, sv. Cerkve, predstojnikov in staršev. 5. Od vseh dolžnosti najbolj sveta je pa dolžnost ljubezni do Boga. Vsak otrok

Sv. Izak Jogues, indijanski
misijonar-mučenec iz
Družbe Jezusove.

že itak ljubi svojega očeta; ali bo-
mo torej do nebeškega Očeta brez
ljubezni? Bog je pa nam še izrečno
zaukazal, da ga naj ljubimo, in tudi
določil, kako naj se ta naša ljube-
zen do njega kaže v dejanju. Iz
ljubezni do Boga izvira ljubezen
do domačih, do sorodnikov in pri-
jateljev, pa tudi do sovražnikov.
Podrobno jim razlaga besedilo prve
in največje zapovedi: »Ljubi Go-
spoda, svojega Boga, z vsem svojim
srcem in z vso dušo in z vso močjo
in z vsem mišljenjem!«

V uvodu jim je lepo rekel:
»Prvikrat vam po teh vrsticah go-
vorim kot vaš vrhovni pastir in
škof. Naj vam gredo te besede do
srca, kot tudi meni prihajajo iz
srca. To srce je vas vedno ljubilo, dragi moji otročiči, pa
še nikoli tako po očetovsko kot sedaj.«

B. Indijanska okrožnica je bila tiskana na desetih stra-
neh. Stavki v njej so kratki, misli preproste in jasne.
Začenja se takole:

»Frederic Baraga, Kitchi - Mekatewikwanaie. Ninidja-
nissidog Saiagiinagog, Weweni kid anamikoninim. Friderik
Baraga, škof. Otročiči moji, ki vas ljubim, srčno vas pozdrav-
ljam.« Potem jim razlaga, da je zdaj postal naslednik
apostolov, zato naj njegove besede večkrat prebirajo; oni,
ki sami ne znajo brati, naj prosijo druge, ki jim naj radi
ustrežejo. Govori jim o sreči prave vere, zato se je naj
zvesto drži. Tudi verske skrivnosti moramo trdno verovati
in se zanesti na Jezusa, ki nam jih je razodel. Spominja jih
na večno plačilo po smrti, pa tudi na večno kazen. Le eno

je potrebno! Zato moramo dvigati duha od posvetnosti k večnosti. To življenje je kratko in njegov pomen je le ta, da nas pripravi za posmrtnost. Napačen je nauk anglikanskih pridigarjev, da zadostuje že sama vera brez dobrih del. Že otroke morajo poučiti in vaditi v sv. veri. Opozarja jih na potrebnost molitve in jim priporoča posamezne molitve. Bog je povsod pričujoč, zato se naj človek boji grešiti pred njim. Goreče jim priporoča ljubezen do Boga, ki nas mora vzpodbujati tudi k največjim žrtvam. Sviri jih pred pijančevanjem in nečistostjo.

Za vsakim važnejšim stavkom še poudarja: »To si dobro zapomnite!« Ta Baragova okrožnica je prva uradna cerkvena listina, pisana v jeziku severnoameriških Indijancev. Kot je posvetil sveti Pavel grščino, ko je pisal svojim vernikom v njej, tako je Baraga blagoslovil in počastil očipvejščino, da je kot naslednik apostolov izpregovoril svojim vernikom po njej.

Drugič v domovino.

(1854)

Za svoj vikariat je Baraga potreboval vsaj še deset duhovnikov pa stanovanje in opremo zanje, potem več cerkvá z vsem potrebnim, šolo z učitelji itd. Zato se je odločil, da se bo kar iz Cincinnatija, ne da bi se prej vrnil med svoje vernike, odpravil v Evropo po duhovnike in po zadostno denarno podporo. Spotoma se je hotel pokloniti tudi papežu.

Dne 26. novembra je njegova ladja odplula iz New Yorka in po enajstdnevni mirni vožnji se je izkrcal v Liverpoolu, odkoder ni imel daleč do irskega glavnega mesta Dublina, kjer je za svoje irske rudarje hotel dobiti duhovnika. Dublinski nadškof ga je gostoljubno sprejel in mu rad dovolil, da je 10. decembra zvečer pridigal v stolnici o misijonstvu. Ljudstvo mu je po pridigi zbralo večjo vsoto za njegov misijon. Poslal je v tamošnji dnevnik poziv na duhovščino, če bi se kateri priglasil za njegov vikariat. Takoj se je oglasil duhovnik Lavrencij Dunne, ki je bil doma iz Dublina in je že pet let misijonaril med južnoafriškimi Kafri. Bil

Irski duhovnik Lavrencij Dunne, ki se je prvi oglasil za Baragovo novo škofijo.

je pa nekoliko šibkega zdravja. Baraga ga je vzel s seboj v Pariz, da se priuči še francoščini.

V Parizu je šel Baraga v St. Sulpice (Sen Silpís), kjer je bilo semenišče za zunanje misijone. Dva bogoslovca sta se mu takoj ponudila; ker sta pa bila že določena za Indijo, ju je odklonil. Nato je sklical vse bogoslovce in je s predsedniškega sedeža motril njih obraze. Oči so mu obstale na mlademu človeku mirnih, umnih, lepih in odločnih potez. Bil je to Martin Fuchs — v Ameriki se je podpisoval Fox (Foks) — iz Königsberga, bivši pruski častnik, zelo nadarjen in prav izvrsten govornik. Tudi on je bil že določen za

Indijo, a Baraga ga je hotel imeti, ker je že znal nemško in francosko. Poklical ga je v svojo sobo in Fox je potem zapisal v dnevnik: »Od škofa Barage sem odšel kot od najboljšega in najbolj obzirnega očeta.« Ker ni znal angleško, ga je Baraga poslal v dublinsko semenišče.

Baraga je potem preko Kölna došel v München. Bavarski kralj Ludovik ga je povabil na obed in ondotno Ludovikovo misijonsko društvo mu je obljubilo 2000 renskih goldinarjev podpore. V Linzu je obiskal škofa Rüdigiera, znanega borca in trpina iz nemškega verskega boja.

Smoter potovanja je bil Baragi seveda Dunaj, sedež Leopoldinske družbe. Nastanil se je pri svojem rojaku, poznejšem ljubljanskem

škofu Jerneju Vidmarju, tedanjem ravnatelju Avguštinya. S hvaležnostjo se je hitel pokloniti svojemu dolgoletnemu podpiratelju, dunajskemu nadškofu Mildeju, in ostalim odbornikom Leopoldinske družbe. Dne 23. januarja jim je izročil spomenico o svoji škofiji in njenih kričečih potrebah.

Dne 26. januarja je po 17 letih zopet došel v Ljubljano. Zgodnja Danica je zapisala tistega dne: »Ravno smo zvedeli, da bodo danes popoldne ob petih naš rojak, preč. g. škof Friderik Baraga, po železnici prišli z Dunaja v Ljubljano.« V Ljubljani je bil Anton Alojzij Wolf še vedno za škofa in Baraga ga je šel pozdravit. Drugi dan po prihodu je že ob petih zjutraj maševal v stolnici pri oltarju presv. Rešnjega Telesa, ki mu je bil kot novomašni oltar še vedno drag. Kako vestno je Baraga napolnil z delom in trudom za Boga in za duše vseh teh 30 let, ki so potekla od novomašnega jutra! Obiskal je tudi svojega botra in dobrotnika, osamelega

Martin Fox,
odličen Baragov duhovnik.

starčka dr. Jurija Dolinarja, ki je štiri leta potem umrl. Danica je ob Dolinarjevi smrti še posebej poudarila, da je bil velik prijatelj misijonstva. Veliko je molil za misijone in gotovo ni prezrl misijona svojega birmanca in gojenca.

Dne 29. januarja, na spominski dan sv. Frančiška Saleškega, je Baraga pridigal v stolnici o grehu. »Kako jih Ljubljancani čislajo, je posebno pokazala v nedeljo škofijska cerkev, ki je bila pri njih nemški pridigi s poslušalci iz vseh stanov natlačena,« poroča Zgodnja Danica, potem pa slavi tudi Baragove zasluge za indijansko slovstvo. Zmotno pravi, da ima Baraga kakih 10 duhovnikov v škofiji. Vabi duhovnike in bogoslovce, da se mu jih naj nekaj priključi. Imenuje ga »biser v cerkvi Kristusovi«. Poprosi tudi za denarno podporo za Baragove misijone in obljublja, da bo seznam darovalcev vselej v listu sproti objavljen. Res beremo nekaj mesecev imena oseb, ki so prispevale za indijanske misijone, a ti prispevki so bili znatno manjši ko prispevki za Knobleharjev afrikanski misijon, ki je bil Luku Jeranu, uredniku Danice, kot bivšemu udeležencu še posebno pri srcu. V 6. številki je Zgodnja Danica prinesla pozdravni sonet Matevža Hladnika, ki imenuje Barago »najmilejšo zvezdo obnebja Slovenije«, katera »se je dvignila med neznabogov roje«.

Baraga v svoji ponižnosti o svojih trudih in uspehih ni rad govoril in je tudi v pridigah po Sloveniji rajši obravnaval temeljne verske resnice. Pa so navzlic temu množice, ki so ga povsod navdušeno pozdravljale, dobro vedele, da je ta sveti mož, ki je dvignil čast domovine tudi onstran morja, poseben božji izvoljenec.

Zadnjega januarja se je Baraga pripeljal v Trebnje, v kraj svoje mladosti, kjer je zdaj živela njegova ovdovela, že 60letna sestra Amalija. Dekan Rozman mu je šel z duhovščino in ljudstvom daleč naproti, zvonovi so mu peli in topiči veselo pokali v pozdrav. Pristrčno je moralo biti tudi

Amalija, Baragova sestra,
na stara leta.

to njegovo snidenje z ljubljeno sestro, ki je vse dni življenja zvesto delila njegovo veselje in njegovo žalost. Sam Bog mu jo je bil poslal kot razumevajočo in tolažečo spremljevalko na njegovi težki poti. Pred 23 leti ji je krvavelo srce, ko je kot preganjan kaplan odhajal v mrzlo tujino; solze radosti pa so ji zdaj zalile oči, ko je stopil, prebogat z zaslugami, v škofovski obleki prednjo in ji dal svoj škofovski blagoslov. Na svečnico je imel Baraga blagoslovitev sveč in slovesno škofovsko sv. mašo, potem pa pridigo. Vse je pričakovalo, da bo govoril o svojem misijonu in o Indijancih, pridigal jim je pa o uboštvu. Ni mu bilo težko govoriti o ljubezni do uboštva, saj je njegov bivši grad onstran Temenice še vedno ponosno stal, a ni nosil njegovega imena. Ljudstva se je bilo toliko sešlo, da je bilo tudi pokopališče polno in so morali stražniki paziti na red. Pevci so Baragi v cerkvi zapeli pozdravno pesem, ki jo je bil nalašč za to slovesnost zložil Emanuel Tomšič in katero je potem 9. marca priobčila tudi Zgodnja Danica. Po maši je imel Baraga še nemško pridigo o darovih Svetega Duha in je birmal svojega 7letnega pranečaka Jožefa Friderika Gressla, vnuka Amalije, ki je pozneje postal častnik pri kranjskem 17. polku v Celovcu (umrl 1880).

Dekan je pripravil sijajno kosilo za visokega gosta, za duhovščino in za uradništvo. Baraga je pa rekel, da ni vajen take gostije; vzel je na krožnik nekaj krompirja in fižola, pojedel, se prijazno poslovil in šel v svojo sobo.

Samo še en dan se je potem pomudil pri sestri.

Dne 3. februarja je obiskal rodno Malo vas in svojo krstno župnijo Dobrnič. Tudi to pot je skoraj pol ure molil pri krstnem kamnu in solze so ga tako oblivale, da se je tudi navzočnim inako storilo. Potem je šel naravnost k oltarju ter imel dolg govor o krstu in o milosti božji.

Preko Novega mesta se je peljal v Metliko, kjer je bil sredi bridkosti dozorel za indijanski misijon. Kolika razlika med tedanjim odhodom in sedanjim škofovskim prihodom! V nedeljo 5. februarja je množici, ki je prihitela iz vse okolice, pridigal o molitvi, o misli na božjo pričujočnost in o štirih poslednjih rečeh. Nazaj grede je še enkrat obiskal Dobrnič in gradič Malo vas; tam se je v enournem pomenku s tedanjim lastnikom Treotom tako raznežil, da je jokal. Tudi na trebanjskem gradu se je — zadnjič v življenju — pri svojcih še enkrat malo pomudil. Amalija je bila opazila, kako siromašno je oblečen. Brž mu je naredila nekaj parov spodnje obleke. On je pa vzel le nekaj malega, vse drugo je podaril siromakom. Ko ga je sestra opomnila, da je zanj napravila, je odvrnil: »Zame je dovolj, če imam toliko, da se lahko preoblečem.«

Ko se je peljal proti Ljubljani, je v Višnji gori obiskal tudi svojega bivšega metliškega tovariša Antona Sadavina, ki je tam živel v pokoju. Sivolasi 80letni starček je bil ves srečen, da je pred smrtjo mogel Barago prositi odpuščanja za svojo neljubeznivost do njega, zlasti ker ga je bil takrat v vinjenosti s škornjem udaril po glavi. Na obe kolena je padel pred njim, ga ihte prosil odpuščanja in mu potožil, da ga je tisti dogodek skozi vsa leta pekel v duši. Baraga ga je ves ganjen brž dvignil, prisrčno objel in poljubil.

Tudi svoje prvo kaplansko mesto, Šmartin pri Kranju, je hotel še enkrat videti. Od petka 10. februarja do nedelje popoldne je ostal tam. Spremljal ga je njegov prijatelj in podpiratelj njegovega misijona, kanonik Novak. Duhovščina in ljudstvo so ga kar najsvečaneje sprejeli. V soboto je v Šmartinu maševal, popoldne je pa šel v Kranj, ondi obiskal dekana in okrajnega glavarja in sprejel odposlanstvo meščank, ki so mu izročile lep misijonski dar. Zvečer ga je dekan spremil v Šmartin. Več znanih družin je obiskal v njih hišah in kočah. »V nedeljo je pa bila v Šmartinu velika slovesnost, h kateri je privrelo veliko ljudstva iz vseh krajev,« piše Danica. »V pridigi so blagrovali zbrane vernike, da so v pravi krščanski veri vzrejeni. Ko so pa rekli, da jih zdaj ne bodo več videli, je bila žalost velika. Po sv. maši, kakor tudi prej ta dan, so jih njih nekdanje ovčice obilno obiskovale ter jim z mnogoterimi znaki in darovi izkazovale svojo ljubezen.« Popoldne je imel še kratek poslovilen govor.

Proti večeru se je vrnil v Ljubljano in se oglasil v Alojzijevišču. V kapeli, katero so bili dijaki slavnostno ovenčali in razsvetlili, je imel blagoslov, potem jih je pa še v učilnicah obiskal.

Dne 13. februarja sta s sestro Amalijo odpotovala proti Rimu. V Postojni ga je pozdravila duhovščina, zbrana okrog dekana, kateremu je bil Baraga kot metliški kaplan pridigal pri novi maši. »Duhovniki so se vsi srečne šteli, tako slovečega ameriškega škofa in slavnega rojaka videti, in se niso mogli prečuditi njegovi ponižnosti in priljudnosti,« je pisala Danica.

Od Trsta do Ancone (Ankóne) sta se z Amalijo vozila z ladjo. Papež Pij IX. je Barago dvakrat izredno ljubeznivo sprejel, 27. februarja in 5. marca. Vidno je bil vzradoščen, ko mu je Baraga poklonil po en izvod očipvejskega slovarja in očipvejske slovnice. Papež mu je podaril zlat mašni kelih.

Sestra Amalija je Barago zlasti zato spremila v Rim, da sta obiskala sestro Antonijo v njenem dekliškem vzgojnem zavodu. Enkrat je Baraga tudi v Rimu nemško pridigal.

Preko Firence sta se po suhem vrnila v Slovenijo in 16. marca dospela v Ljubljano.

V Šmartinu je bil Baraga obljubil Ločanom, s katerimi je nekoč kot sosedni kaplan imel ožje stike, da bo tudi k njim prišel. Na predvečer praznika sv. Jožefa se je res pripeljal v Škofjo Loko in zvonovi in topiči so veselo javljali njegov prihod. Na praznik je pridigal o čednostih sv. Jožefa. Enajst duhovnikov mu je streglo pri maši. »Silno velika množica se je zbrala,« poroča Zgodnja Danica. »Prav prijazno in ljubeznivo so se pogovarjali in povedali marsikaj mikavnega od svojih Indijancev, kako dobri kristjani so, potem ko se k sv. veri spreobrnejo.« Obiskal je tudi uršulinski in kapucinski samostan. Proti večeru je šel še v Staro Loko, kjer je imel rožni venec in litanije. »Kako veliko je bilo veselje prebivalcev te fare, se lahko povzame iz tega, da so nazaj gredočemu škofu med veselim petjem zvonov razsvetljevali cesto z lučicami, razstavljenimi po oknih. Mali otroci niso bili zastonj opomnjeni, da si naj ta veseli dan dobro vtisnejo v spomin, ker kaj takega gotovo ne bodo več doživeli,« je poročevalec pisal Danici.

Na praznik Marijinega oznanjenja, 25. marca, je imel Baraga slovesno sv. opravilo pri ljubljanskih frančiškanih, ki so tisti dan imeli župnijsko proščenje. Govoril je o lepoti molitve angelskega češčenja. Drugi dan, na nedeljo, je pa pridigal pri sv. Petru o Jezusovi krotkosti, ponižnosti, potrpežljivosti in ljubezni do nebeškega Očeta.

V Ljubljani je obiskal tudi bogoslovno semenišče, gimnazijo, nunske in druge šole. Mladini je posebno priporočal, da se naj varuje greha. Višjegimnazijci so mu zložili 42 gold. za misijone.

Tudi povsod drugod, kjerkoli se je ustavil, so mu ljudje radi prinesli za misijone. Siromašna ženica mu je darovala vse svoje imetje — en krajcar, in ta dar uboge vdove ga je tako razveselil, da ga je posebej spravil in nesel Indijancem pokazat, da bi uvideli, kako radi bi Slovenci še bolj pomagali misijonarjem, če bi bili bogati. V Ljubljani je nekoč dejal: »Ne želim biti bogat; pa bi le rad imel obilo denarja, da bi lahko veliko razdal v dobre namene.«

Razume se, da tudi na tem svojem obisku domovine ni pokusil opojne pijače. O razmerah v Sloveniji je bil dobro poučen in je to večkrat nehote pokazal.

Dne 28. marca je po 32 dnevnem bivanju v domovini Ljubljano za vselej zapustil. Po uredništvu Zgodnje Danice se je rojakom zahvalil za vso ljubezen, »posebno ker so njih besede tolikanj radi poslušali, kakor tudi, da so zložili toliko lepih darov za uboge Indijance; kar jih še toliko bolj veseli, ker so pri marsikaterih videli, da so si sami v svoji revščini pritrkali, da so mogli podariti kakšen dar.« List še pristavlja:

»Pri nas so bili le malo časa, ali kdo more popisati, koliko dobrega je njih apostolsko vedenje tukaj obrodilolo!«

Odpeljal se je po železnici v Celje, kamor ga je z nekatereimi duhovniki spremljal kanonik Novak. V Celju ga je čakalo 40 duhovnikov. Pri opatu je bil slavnosten obed. Baraga je obiskal vse gimnazijske razrede in dijakom prisrčno govoril. Njegova osebnost je vse očarala.

S celjskim opatom se je s pošto peljal v Slovenj Gradec. Kosilo je bilo naročeno v poštni gostilni. Osem duhovnikov ga je prišlo pozdravit in je s svojo ponižnostjo in iskreno ljubeznivostjo takoj pridobil tudi njih srca. Danica tudi piše, da je pred hišo in po mestu mnogo ljudstva čakalo, da bi videli preslavnega moža, in ko je Baraga stopil iz poštne gostilne, so vsi klečali, da jih je blagoslovil. Poštar Golè je bil še dolgo potem ponosen na to, da je smel Baragi postreči, in je rad poudarjal, da tako slovečega in imenitnega gosta še svoj živ dan ni imel.

Iz Celja se je Baraga napotil proti Šent Andražu k škofu Slomšku, ki mu je do Tavberga poslal svojo kočijo naproti. O snidenju Barage s Slomškom prav pripominja Ljubljanski list: »Videla in razgovorila sta se dva cerkvena kneza, ki sta si po svojem mišljenju in po svoji vnemi za duše tako sorodna.«

V Šent Andražu je Baraga obiskal tudi bogoslovce. Četrtoletnikom je govoril o časti in dolžnostih duhovnika.

Ondotna slovenska dekleta so imela prav takrat v lavrantski cerkvi poleg Šent Andraža duhovne vaje. Baraga jim je maševal in pridigal o čistosti ter jim je stavil mlade Indijanke za zgled sramežljivosti.

S Slomškovim privoljenjem sta se mu priglasila za misijon brata Jožef in Jurij Reš, doma iz Brež. Pa sta se mu že ob prihodu v New York izneverila in je Jožef prevzel pastirovanje Nemcev, Jurij je pa postal redemptorist.

Slomšek je spremljal svojega gosta do Šent Pavla in 30. marca se je Baraga za vedno poslovil od slovenske zemlje.

Nekaj dni se je pomudil v Gradcu in je 2. aprila pridigal v stolnici; 4. aprila je pa došel na Dunaj in ostal tam več ko tri tedne. Tudi to pot je stanoval v Avguštinju. V tem času, 8. aprila, mu je Ljubljanski list prinesel poslovilno nemško pesem Bernarda Tomšiča. Na Dunaju je Baraga zato tako dolgo ostal, ker se mu je zdelo prav, da zastopa pri poroki cesarja Franca Jožefa z Elizabeto severnoameriško cerkev, ki je prejemala z Dunaja toliko podpor. Navzočih je bilo 70 škofov. Cesar mu je podaril zlat naprsni križec z verižico in zelo dragocen prstan z ametistom, obdanim z diamanti. Baraga je v Ameriki, ko je bil v veliki denarni stiski, zlati križec z verižico prodal, a si je dal poprej na-

praviti njega natančen posnetek. Takrat pač ni mislil, da mu bo ta križec za nekaj let podaljšal življenje in — trpljenje. Cesar mu je dal tudi dva keliha v romanskem slogu; enega uporabljajo še sedaj marquettski novomašniki pri posvetilni maši. Cesarica Elizabeta mu je pa podarila škofovski prstan, ki ima na dragulju vrezano Jezusovo ime.

Tiste tri tedne, ko je bil Baraga na Dunaju, je prejel iz vse države veliko denarja, dragocenosti in cerkvenih potrebščin za svoj apostolski vikariat.

Dne 29. aprila se je odpeljal proti Pragi. Tam mu je podaril bivši cesar Ferdinand 1000 gld. V Monakovem je pri nadškofu zvedel, da ga kralj Ludovik želi sprejeti. Šel je k njemu in dobil bogate darove. Tudi Ludovikova misijonska družba mu je naklonila obljubljenih 2000 gld.

Dne 5. maja je bil v Parizu. V zavodu za zunanje misijone (Missions Etrangères) se je mudil dva tedna, da so se zbrali vsi priglašeni duhovniki. Med njimi je bil tudi Lavrencij Lavtižar, rojen l. 1820 v Srednjem vrhu pri Kranjski gori. Bil je zelo nadarjen in izredno pobožen, pa tako ponižen, krotak in ljubezniv, da je bil ljubljeneц svojih tovarišev, ki so se radi pošalili z njim in mu ponagajali. Po mašniškem posvečenju je bil šest let kaplan v Trebnjem, tri leta pa na Dobrovi. Njegovi prijatelji so že poprej domnevali, da ga bo duhovska vnema pognala v misijone, in sicer v afriške. Sam se je pa čutil nevrednega in nezmožnega za ta vzvišeni poklic, o katerem je vzkliknil prijatelju: »Srečen pač res, kdor je od Boga v misijon poklican!« Pa že 10. maja ga je zadela ta sreča; poslovil se je od svoje srčno ljubljene matere ter odšel za Barago. Bil je nežno čuteča duša, ki je srčno ljubil slovensko deželo, in ta ljubezen do domovine zvesto proseva iz njegovih pisem, čeprav bi jo bil pod misijonskim navdušenjem pred seboj in pred drugimi rad prikril. Tudi škofa Barago je iskreno ljubil, škof pa njega. Z Barago se je takrat odpravil tudi dijak Pirc, nečak misijonarja Franca Pirca, pa je potem neznano kam odšel.

Izmed Baragovih novih bogoslovcev je treba še posebej omeniti Edvarda Jackerja. Doma je bil v Ellwanguen u Würtemberškem. Starše je imel vzorno katoliške, in sicer je bil oče sloveč gimnazijski profesor, ki je spisal več knjig. Sin Edvard je dolgo iskal poklica. Nekaj časa je studiral bogoslovje, potem v Münchenu modroslovje, a ni našel miru. Da bi prišel glede bodočnosti na jasno, je bil tri leta zasebni učitelj v Belgiji. Postal je benediktinec; ko je pa zvedel, da Baraga nabira duhovščino za svoj apostolski vikariat, se mu je z navdušenjem pridružil. Šele v misijonskem poklicu je našel dušni mir. Bil je zlata duša, ves goreč za blagor duš in se je tako mučil zanje, da je od preutruje-

nosti dosti prezgodaj umrl. Svoje Indijance je po očetovsko ljubil, zaradi česar ga je Baraga še posebno cenil in rad imel. Ker je bil dober jezikoslovec, je v evropske znanstvene liste rad pisal o indijanščini. Gospodarskih darov pa ni imel in so ga grdo izrabljali; ob smrti niti beliča ni zapustil. Previdel je Barago za smrt in ob pogrebu imel v cerkvi žalni govor. Baragov naslednik Mrak mu pa ni bil naklonjen.

Vsega skupaj je dobil Baraga 11 duhovnikov, oziroma takih, ki so mislili postati duhovniki v njegovi škofiji.

V Parizu mu je misijonska družba naklonila še celih 10.000 frankov in obilo cerkvenih potrebščin. Z Ircem Dunnejem je potoval iz Pariza v London in Liverpool. Od tam se je od rojakov pismeno še enkrat poslovil. Pismo začenja z besedami: »Za vedno se poslavljam od Evrope.«

V tem poslovilnem pismu tudi omenja, da je zvedel, da je njegov portret dobro zadet. Prijatelji so ga bili namreč naprosili, da bi jim, kakor tudi ostalim dobrotnikom misijona, pustil svojo sliko za spomin. Litografijo je izdelal Kriehuber (Krihuber); izdala sta jo pa dva založnika: Höfelichova (Hefelihova) vdova v osmerki, in sicer z nemškim naslovom, Rauh (Rau) pa v folio z angleškim napisom. Tudi Matej Langus ga je v Ljubljani portretiral.

Edvard Jacker, Baragov duhovnik in zaupnik.

Iz Liverpoola se je preko Halifaxa (Helefeksa) v 10 dneh pripeljal z brzoparnikom v Boston, od tam pa v New York. Dunneja je takoj poslal v Sault Ste. Marie, sam je pa hitel v Washington (Uošingten) prosit od države kos zemljišča za zidavo nove cerkve in drugih misijonskih stavb v Saultu ter za carinsko olajšavo za cerkvene potrebščine, ki jih je s seboj pripeljal. Pa je vlada odbila obe prošnji. Potem se je vrnil v New York, da počaka svoje duhovnike, ki so se vozili z jadrnico, da jih je vožnja manj stala, in rabili 43 dni. Baraga je med tem v New Yorku dvakrat birmal in veliko pridigal, neko nedeljo kar petkrat. Naposled so se duhovniki pripeljali. Lavtižar je 26. julija pisal iz New Yorka: »O kako je bilo moje srce veselo, ko kmalu potem ljubeznivi škof sami pridejo na ladjo, nas z nenavadno pri-ljudnostjo pozdravijo in povedo, da so nas težko čakali in bili v velikih skrbih za nas.«

Kriehuber: Baraga. (Litografija.)

V jutru 21. avgusta 1854 je Baraga došel v Sault Ste. Marie. Ljudstvo ga je slovesno sprejelo in vojaška posadka mu je prožila topove v pozdrav. Veliko pisem ga je že čakalo. Slavje škofovskega posvečenja je minilo in težke skrbi so prežale nanj.

Od 10. avgusta 1854 je Baraga redno pisal svoj dnevnik, ki se je v celoti ohranil. Ni ga namenil za javnost, saj ga je pisal v treh ali štirih jezikih in je včasih celo isti stavek večjezičen.

Urejanje apostolskega vikariata.

(1855—1856)

Po svojem povratku iz Evrope se je Baraga le dva dni ustavil v Saultu in se je takoj 25. avgusta 1854 odpeljal na svojo prvo škofovsko vizitacijo, ki je seveda bila povsem drugačna, kot so vizitacije v rednih škofijah.

Zakaj pa je Baraga tako neprestano obiskoval svoj vikariat, da je dobil priimek »potujoči škof«?

1. K temu so ga prisilile neurejene razmere. Ljudstvo je bilo deloma šele izpreobrnjeno, po večini je živelo med drugoverci; nauki protestantovskih pridigarjev so bili zato še tembolj nevarni zanje. Svoje vernike pa je Baraga najbolj poznal in jih je znal najuspešneje voditi skozi nevarnosti. Njegova izredna priljubljenost pri Indijancih in pri belih mu je pri tem tudi veliko pomagala.

2. Tudi njegova duhovščina je potrebovala neprestanih navodil. Baragovi duhovniki so prišli od vseh strani, niso poznali ne razmer ne vseh potrebnih jezikov. Marsikoga je moral predčasno posvetiti, ko še ni bil končal vseh bogoslovnih nauk, ker je bilo pomanjkanje duhovnikov po več krajih že kar kričeče. Duhovniki so morali živeti v apostolski preproščini in revščini in so bili potrebni pogostnih vzpodbud. Kdo pa jim je mogel lepše posvetiti na njih trnjevo pot ko njih škof, ki se je od svojega prihoda v Ameriko moral boriti za najpotrebnejše?

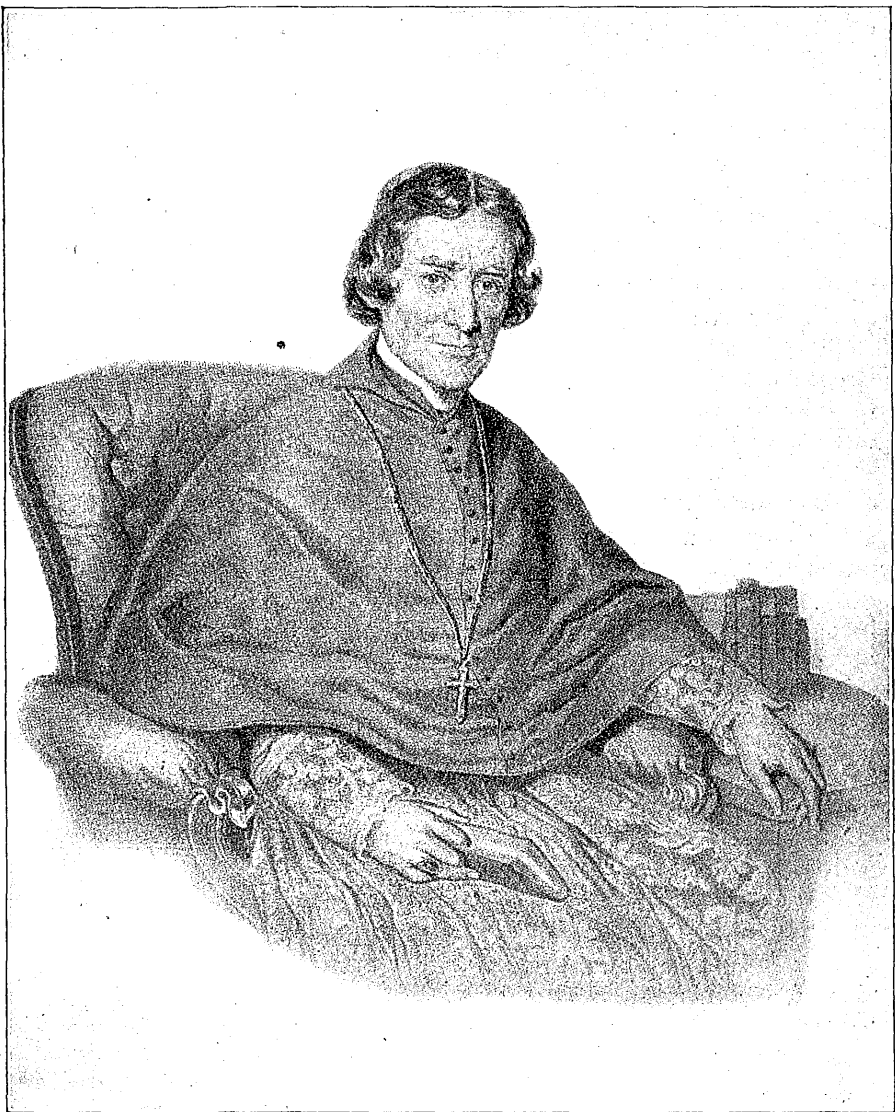
3. K potovanju je Barago silila tudi njegova izredna vestnost. Menil je, da bo šele potem mogel biti miren, če bo povsod sam zraven in bo sam pomagal, kolikor bo le zmožel.

Vodnika na njegovih dolgih in težkih potovanjih po suhem in po jezerih sta mu bila Viljem Mirron in napol Indijanec John Bouche (Žan Buš).

Najprej se je odpravil v La Pointe, kjer po Skolinem odhodu že skoro eno leto niso imeli duhovnika. Noben od poznejših dušnih pastirjev ni hotel biti dlje časa pri njih, dokler ni 1. 1860 dospel naš rojak Čebulj in ostal celih

John Bouche, Baragov spremljevalec na potovanjih.

Kriehuber: Baraga. (Litografija.)

V jutru 21. avgusta 1854 je Baraga došel v Sault Ste. Marie. Ljudstvo ga je slovesno sprejelo in vojaška posadka mu je prožila topove v pozdrav. Veliko pisem ga je že čakalo. Slavje škofovskega posvečenja je minilo in težke skrbi so prežale nanj.

Od 10. avgusta 1854 je Baraga redno pisal svoj dnevnik, ki se je v celoti ohranil. Ni ga namenil za javnost, saj ga je pisal v treh ali štirih jezikih in je včasih celo isti stavek večjezičen.

Urejanje apostolskega vikariata.

(1855—1856)

Po svojem povratku iz Evrope se je Baraga le dva dni ustavil v Saultu in se je takoj 25. avgusta 1854 odpeljal na svojo prvo škofovsko vizitacijo, ki je seveda bila povsem drugačna, kot so vizitacije v rednih škofijah.

Zakaj pa je Baraga tako neprestano obiskoval svoj vikariat, da je dobil priimek »potujoči škof«?

1. K temu so ga prisilile neurejene razmere. Ljudstvo je bilo deloma šele izpreobrnjeno, po večini je živelo med drugoverci; nauki protestantovskih pridigarjev so bili zato še tembolj nevarni zanje. Svoje vernike pa je Baraga najbolj poznal in jih je znal najuspešneje voditi skozi nevarnosti. Njegova izredna priljubljenost pri Indijancih in pri belih mu je pri tem tudi veliko pomagala.

2. Tudi njegova duhovščina je potrebovala neprestanih navodil. Baragovi duhovniki so prišli od vseh strani, niso poznali ne razmer né vseh potrebnih jezikov. Marsikoga je moral predčasno posvetiti, ko še ni bil končal vseh bogoslovnih nauk, ker je bilo pomanjkanje duhovnikov po več krajih že kar kričeče. Duhovniki so morali živeti v apostolski preproščini in revščini in so bili potrebni pogostnih vzpodbud. Kdo pa jim je mogel lepše posvetiti na njih trnjevo pot ko njih škof, ki se je od svojega prihoda v Ameriko moral boriti za najpotrebnejše?

3. K potovanju je Barago silila tudi njegova izredna vestnost. Menil je, da bo šele potem mogel biti miren, če bo povsod sam zraven in bo sam pomagal, kolikor bo le zmogel.

Vodnika na njegovih dolгих in težkih potovanjih po suhem in po jezerih sta mu bila Viljem Mirron in napol Indijanec John Bouche (Žan Buš).

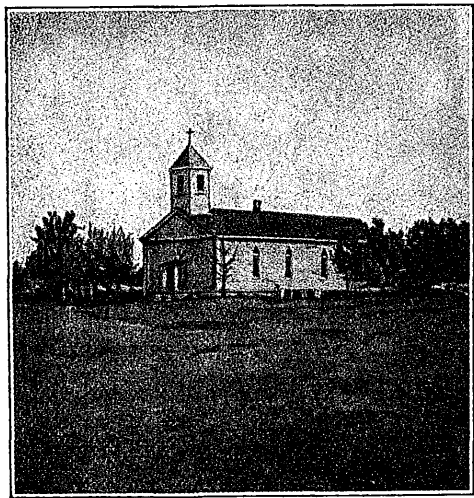
Najprej se je odpravil v La Pointe, kjer po Skolinem odhodu že skoro eno leto niso imeli duhovnika. Noben od poznejših dušnih pastirjev ni hotel biti dlje časa pri njih, dokler ni 1. 1860 dospel naš rojak Čebulj in ostal celih

John Bouche, Baragov spremljevalec na potovanjih.

12 let med njimi. Baraga se je pomudil v La Pointu enajst dni. Ves čas je pridno spovedoval, zlasti Indijance. Sam jih je moral pripraviti za sv. birmo. Že od nekdanj je bil prežet od veličine tega zakramenta in v svojih knjigah obširno govori o njem. V La Pointu je birmal okrog sto Indijancev — prva njegova birma v lastnem apostolskem vikariatu je bila ta.

Ko je pripeljal irskega duhovnika Dunneja v novo rudarsko mestoce Ontonagon, kjer je tudi blagoslovil novo cerkev, in ko je spovedal ondotne Indijance, ker Dunne ni znal njih jezika, se je vrnil v Sault. Tam ga je čakalo več

Cerkev v Ontonagonu. Postavil Baraga.

pisem »dobre in slabe vsebine«, kot sam omenja. Bogoslovcu Henriku Thielu (Tilu), ki je bil doma iz Hannovra, je podelil tonzuro in štiri nižje redove. Takoj nato se je z ladjo vrnil v L'Anse. Duhovnik, ki je za Barago prevzel ta misijon, ni znal očipvejsko, zato je moral Baraga tudi tu skozi 12 dni učiti in spovedovati Indijance. Birmal jih je 43. Ko je pred svojimi rdečeokožci, katere je bil skoro vse sam krstil in pripravil za sv. zakramente, prvič stal v škofovski obleki

s škofovsko palico, se je zjokal od genotja. Še bolj ganjeni so bili njegovi verniki, ki so pač že videli katoliškega škofa. a v sladki materinščini jim še noben ni bil spregovoril nadpastirskih besed, kot jim jih je Baraga.

Šele 7. oktobra je utegnil imeti v Saultu prvo slovesno škofovsko mašo.

Prvi novomašnik, ki ga je Baraga posvetil, je bil Thiele: 21. oktobra je prejel mašniško posvečenje. Drugi dan je imel v Saultu novo mašo. Baraga mu je pridigal, potem ga je pa takoj poslal v novo rudarsko mestoce Eagle Harbor (Igl Harber).

Iz Saulta se je Baraga peljal v Mackinac, kjer je bilo javno pohujšanje povzročilo žalostne verske razmere. Prosil je in karal, opominjal in na pravo pot spravljal, pa mu je Mackinac še dolgo potem prizadeval težke bridkosti. Vpeljal je bratovščino brezmadežnega Srca Marijinega za spre-

obrnjenje grešnikov, da bi bila Marija za ta najbolj nesrečni kraj njegovega vikariata še prav posebna priprošnica. Skoraj cel mesec je ostal tam.

Ko se je po novem letu 1855 vrnil v Sault, se je lotil pisanja svoje zadnje otavske knjige Kagige Debwewinan, po naše Večne resnice. V začetku marca je bila že napisana. Na Mrakovo pobudo je še šolski katekizem prestavil na očipvejščino.

Prve dni maja, ko se je odtajalo Huronsko jezero, je odpotoval na prvi pokrajinski cerkveni zbor v Cincinnatiju, ki je bil zbran od 3. do 20. maja. Nadškof je zopet naprosil Barago, da je parkrat pridigal v stolnici namestu njega in o binkošti delil sv. birmo. Ves svoj prosti čas pa je Baraga porabil za pregledovanje tiska svoje knjige, ki je izšla na 367 straneh šestnajsterca. Dne 20. maja je priložil pismu do sestre tudi en poskusni list iz nove knjige.

Za svoje škofijske šole je v Cincinnatiju najel šest učiteljev.

Ko se je vrnil domov, je nadaljeval svoja potovanja po vikariatu. Mesec za mesecem, leto za letom je bil na potu, dokler se ni od popolne izčrpanosti zgrudil. Zdaj ga vidimo ob Gornjem jezeru, zdaj v indijanskih misijonih Dolnjega Michigana, katere je upravljal. Vsem Indijancem svojega vikariata je moral ostati redni dušni pastir, ker se ra-

Henrik Thiele, kateremu je Baraga prvmu podelil mašniško posvečenje.

zen slovenskih duhovnikov ni zlepa kdo hotel naučiti težke indijansčine. Tako je Baraga n. pr. 3. julija 1855 v Abitawaiingu »ves dan spovedoval«, kot je razvidno iz dnevnika: teden nato je pa na Bobrovem otoku spovedoval tri dni skoraj neprestano. Dnevnik imenuje vedno več misijonskih postajic, ki so kmalu dobile lastne dušne pastirje in cerkve.

Dne 28. julija 1855 je poslal Baraga sestri Amaliji pismo, katero je potem priobčil Ljubljanski list. V njem genljivo omenja veseli obisk na Bobrovem otoku: »Mnogo starih Indijancev in Indijank je prišlo k meni in so me kleče prosili za blagoslov, pa hvaležno pristavili: 'Oče, ti si me krstil, prav ti; dolgo je že od tega.' Drugi so dejali: 'Moji starši so mi pripovedovali, da si me ti krstil, takrat sem bil jaz seveda še čisto majhen otrok.' Zdaj pa imajo že sami več majhnih otrok okrog sebe. Vsi so bili veseli, da so od svojega starega misijonarja prejeli škofovski blagoslov.« Birmal jih je 44. Dve bolni Indijanki v sosedni hiši sta bili zelo žalostni,

ker nista mogli k birmi. Ko je Baraga to zvedel, ju je šel spovedat, drugo jutro pa obhajati in birmati.

V tem pismu tudi omenja, da je kar ostrmel, ko je v Cross Villageu (Kros vileč, Križna vas) slišal Lavtižarja po otavsko govoriti in pridigati. »Po dobrem pol letu pridiguje bolje, kot sem jaz na koncu drugega misijonskega leta. Seveda, takrat še ni bilo ne slovnice ne slovarja ne kakšne druge knjige. Vsi se čudijo njegovemu napredku,« piše.

Baragov drugi novomašnik je bil Jacker, katerega je poslal v La Pointe, tretji pa Fox. V avgustu sta bila posvečena.

Jeseni 1855 se je Baragi ponudil nemški duhovnik Weiskamp, ki je dotlej v Chicagi vodil en moški in en ženski tretjeredniški samostan, pa se je z zidavo nove cerkve silno zadolžil in je hotel svoje redovnike in redovnice spraviti v misijone. Baraga je za dušno pastirstvo in za šolstvo veliko pričakoval od njih. Pa je bil kmalu razočaran. Celo s škofom iz Chicage je imel neprilike zaradi teh ljudi.

Dne 22. julija 1856 je Lavtižar omenil v svojem pismu: »Ubogi škof je bil pozimi (1855/56) tukaj in ni imel ne enega dolarja.« Vse velikanske zneske, katere je bil Baraga nabral v Evropi, je torej v dobrem letu porabil. V svojem vikariatu je imel zares kričeče potrebe. Posebno več gospodar pa tudi ni bil in so ga mnogi brezvestno izkoriščali.

Največ so ga stale šole. Indijanci niso dosti marali za svoje indijanske, od države plačane učitelje, ampak so hoteli znati angleško. Zato se je več protestantovskih učiteljev priselilo mednje. Baraga je torej moral skrbeti za katoliške angleške učitelje in jih večinoma sam plačevati. Pa so nekateri od njih tako pohujšljivo živeli, da je nekje potožil, da bi bilo skoraj boljše imeti protestante.

Denarja ni imel, za šole ga je pa moral nekje dobiti, zato je šel 9. maja 1856 v Cincinnati nabirat prispevkov. Kako težka mu je morala biti ta pot! Pa jo je sprejel kot vajo v ponižnosti. Slučajno se je v Cincinnatiju sešel s Smolnikarjem, ki je nosil in prodajal svoje knjige okoli in je tudi njemu začel razlagati svoje zmedene verske nazore. Baraga ga je na kratko zavrnil, za kar ga je pa Smolnikar na mestu prav prostaško ozmerjal.

Ob vseh svojih trudih in potovanjih je bil Baraga dotlej čil in zdrav. Na Vse svete 1856 pa v dnevniku prvič potoži, da je od 500 milj dolge vožnje v odprtem čolnu obolel na žledcu, proti koncu decembra je pa od prehlajenja za nekaj časa skoraj čisto oglušil.

Človek bi sodil, da je Baraga v prvih škofovskih letih užil veliko duhovnega veselja, kot ga je bil n. pr. prva misijonska leta v Arbres Crocheu, saj sta njegova duhovska vnema in ljubezen do žrtev našli še veliko bolj hvaležno

polje. Zato kar osupnemo, ko za Vse svete l. 1856 beremo v dnevniku opombo: »Danes je moja tretja obletnica škofovskega posvečenja. Zelo žalosten dan. Najrajši bi dejal z Jobom: Oni dan naj se povrne v temo!« Da je moral silno trpeti, se vidi iz opombe k 15. decembru: »Zopet so me obšle misli, da bi se odpovedal. Ko bi le vedel, kaj je božja volja!«

Kaj ga je tako mučilo?

Pri svojih belokožcih — rudarjih in trgovcih — je videl prav veliko zlega, v svojih duhovnikih pa večkrat silno šibke in nepopolne delavce, zato se mu je bodočnost apostolskega vikariata odražala v čedalje bolj temni luči. V tej malodušnosti je začel skoraj zdvajati tudi nad lastnim zveličanjem, kakor da bi velik del krivde nad neuspehi nosil sam.

Konec novembra 1856 je za svoje duhovnike izdal latinska Statuta (odloke). Po očetovsko jih navaja k svetosti in k delu za Boga in za duše. Da bi tudi drugod pomagal krščanskim načelom do zmage, je ta Statuta poslal še drugim sosednim škofom.

V zimskih mesecih je bil večinoma doma v Saultu, v svoji leseni hišici. Z veselo požrtvovalnostjo je opravljal tudi navadna dušnopastirska dela ter lajšal jezuitu o. Menetu, saultskemu dušnemu pastirju, duhovsko službo. Dne

1. decembra 1856 beremo v Baragovem dnevniku: »To jutro mi je o. Menet povedal, da me je bil prišel iskat brat Frančiška Granta, da bi šel previdet njegovega brata. O. Menet mu je dejal: „Ali res menite, da bo škof hotel opolnoči iti k vašemu bratu?“ In tako je mladi mož odšel, ne da bi mi bil mogel sporočiti svojo željo. Jaz sem pa takoj, ko sem to zvedel, hitel z obhajilom k bolniku in sem ga dal tudi v sv. olje.« In k 12. decembru je zapisal: »Danes zjutraj so me klicali onstran reke Ste. Mary k starki, ki je že jako priletna in že čisto otročja. Obhajal sem jo in ji podelil sv. poslednje olje.« V Saultu so stanovale razne narodnosti, zato je Baraga zaporedoma vsako nedeljo v drugem jeziku pridigal ali jim pa tudi isto nedeljo govoril v vseh njihovih

Baragov duhovnik G. B. Weikamp.

ker nista mogli k birmi. Ko je Baraga to zvedel, ju je šel spovedat, drugo jutro pa obhajati in birmati.

V tem pismu tudi omenja, da je kar ostrmel, ko je v Cross Villageu (Kros vileč, Križna vas) slišal Lavtizarja po otavsko govoriti in pridigati. »Po dobrem pol letu pridiguje bolje, kot sem jaz na koncu drugega misijonskega leta. Seveda, takrat še ni bilo ne slovnice ne slovarja ne kakšne druge knjige. Vsi se čudijo njegovemu napredku,« piše.

Baragov drugi novomašnik je bil Jacker, katerega je poslal v La Pointe, tretji pa Fox. V avgustu sta bila posvečena.

Jeseni 1855 se je Baragi ponudil nemški duhovnik Weikamp, ki je dotlej v Chicagi vodil en moški in en ženski tretjeredniški samostan, pa se je z zidavo nove cerkve silno zadolžil in je hotel svoje redovnike in redovnice spraviti v misijone. Baraga je za dušno pastirstvo in za šolstvo veliko pričakoval od njih. Pa je bil kmalu razočaran. Celo s škofom iz Chicage je imel neprilike zaradi teh ljudi.

Dne 22. julija 1856 je Lavtizar omenil v svojem pismu: »Ubogi škof je bil pozimi (1855/56) tukaj in ni imel ne enega dolarja.« Vse velikanske zneske, katere je bil Baraga nabral v Evropi, je torej v dobrem letu porabil. V svojem vikariatu je imel zares kričeče potrebe. Posebno več gospodar pa tudi ni bil in so ga mnogi brezvestno izkoriščali.

Največ so ga stale šole. Indijanci niso dosti marali za svoje indijanske, od države plačane učitelje, ampak so hoteli znati angleško. Zato se je več protestantovskih učiteljev priselilo mednje. Baraga je torej moral skrbeti za katoliške angleške učitelje in jih večinoma sam plačevati. Pa so nekateri od njih tako pohujšljivo živeli, da je nekje potožil, da bi bilo skoraj bolje imeti protestante.

Denarja ni imel, za šole ga je pa moral nekje dobiti, zato je šel 9. maja 1856 v Cincinnati nabirat prispevkov. Kako težka mu je morala biti ta pot! Pa jo je sprejel kot vajo v ponižnosti. Slučajno se je v Cincinnatiju sešel s Smolnikarjem, ki je nosil in prodajal svoje knjige okoli in je tudi njemu začel razlagati svoje zmedene verske nazore. Baraga ga je na kratko zavrnil, za kar ga je pa Smolnikar na mestu prav prostaško ozmerjal.

Ob vseh svojih trudih in potovanjih je bil Baraga dotlej čil in zdrav. Na Vse svete 1856 pa v dnevniku prvič potoži, da je od 500 milj dolge vožnje v odprtem čolnu obolel na žledcu, proti koncu decembra je pa od prehlajenja za nekaj časa skoraj čisto oglušil.

Človek bi sodil, da je Baraga v prvih škofovskih letih užil veliko duhovnega veselja, kot ga je bil n. pr. prva misijonska leta v Arbres Crocheu, saj sta njegova duhovska vnema in ljubezen do žrtev našli še veliko bolj hvaležno

polje. Zato kar osupnemo, ko za Vse svete l. 1856 beremo v dnevniku opombo: »Danes je moja tretja obletnica škofovskega posvečenja. Zelo žalosten dan. Najrajši bi dejal z Jobom: Oni dan naj se povrne v temo!« Da je moral silno trpeti, se vidi iz opombe k 15. decembru: »Zopet so me obšle misli, da bi se odpovedal. Ko bi le vedel, kaj je božja volja!«

Kaj ga je tako mučilo?

Pri svojih belokožcih — rudarjih in trgovcih — je videl prav veliko zlega, v svojih duhovnikih pa večkrat silno šibke in nepopolne delavce, zato se mu je bodočnost apostolskega vikariata odražala v čedalje bolj temni luči. V tej malodušnosti je začel skoraj zdvajati tudi nad lastnim zveličanjem, kakor da bi velik del krivde nad neuspehi nosil sam.

Konec novembra 1856 je za svoje duhovnike izdal latinska Statuta (odloke). Po očetovsko jih navaja k svetosti in k delu za Boga in za duše. Da bi tudi drugod pomagal krščanskim načelom do zmage, je ta Statuta poslal še drugim sosednim škofom.

V zimskih mesecih je bil večinoma doma v Saultu, v svoji leseni hišici. Z veselo požrtvovalnostjo je opravljal tudi navadna dušnopastirska dela ter lajšal jezuitu o. Menetu, saultskemu dušnemu pastirju, duhovsko službo. Dne

Baragov duhovnik G. B. Weikamp.

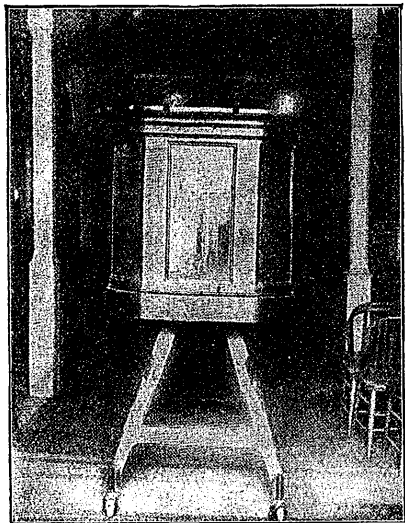
1. decembra 1856 beremo v Baragovem dnevniku: »To jutro mi je o. Menet povedal, da me je bil prišel iskat brat Frančiška Granta, da bi šel previdet njegovega brata. O. Menet mu je dejal: „Ali res menite, da bo škof hotel opolnoči iti k vašemu bratu?“ In tako je mladi mož odšel, ne da bi mi bil mogel sporočiti svojo željo. Jaz sem pa takoj, ko sem to zvedel, hitel z obhajilom k bolniku in sem ga dal tudi v sv. olje.« In k 12. decembru je zapisal: »Danes zjutraj so me klicali onstran reke Ste. Mary k starki, ki je že jako priletna in že čisto otročja. Obhajal sem jo in ji podelil sv. poslednje olje.« V Saultu so stanovale razne narodnosti, zato je Baraga zaporedoma vsako nedeljo v drugem jeziku pridigal ali jim pa tudi isto nedeljo govoril v vseh njihovih

jezikih. Ljubka je pripomba k 18. decembru: »Vsak večer poučujem dva mlada Indijančka; predvčerašnjim sem ju začel ter ju bom učil vso zimo, če bosta le hotela prihajati.« Tudi še kot škof si torej ni štel pod čast, potrpežljivo se truditi z dvema divjačkoma; tudi v njiju je videl neskončno vrednost duše.

V letu 1856 je Baraga pisal sestri Amaliji: »Zvedel sem, da ima po moji smrti iziti moj življenjepis. Še tega se manjka! Ali bi mi radi podaljšali in pomnožili moje trpljenje v vicah? Rotim Te pri presvetem imenu Jezusovem, da vržeš v ogenj vse, kar bi utegnilo služiti v to. Gorje Ti, ako mi tega ne storiš in ako mi ne sporočiš, da si res vse sežgala!«

Tak sloves je torej že takrat užival in tako iz srca ponižen je bil.

Novo leto 1857 se mu je začelo z novimi težavami. Med verniki v Mackinacu in St. Ignacu ter med njih dušnim pastirjem je nastal tako oster spor, da so se štirje Indijanci prišli v Sault pritožiti. V silnem mrazu, kakor ga ljudje že dolgo niso pomnili, se je Baraga — 60. leto je bil že izpolnil — po debelem snegu na krpljah vzdignil k njim. Žalost in sramotenje je doživel, kot opomni v dnevniku.

Baragova prižnica v Sault Ste. Marie.

Duhovnika je moral odsloviti iz vikariata. Nazaj grede se je pridružil šesterim Kanadcem, ki so potovali proti Saultu. Dvakrat je v gozdu prenočil na prostem. V noči od 21. na 22. januar je bilo 40° mraza in Baraga je bil v veliki nevarnosti, da mu premrzne ves obraz. Pa mu je sredi gozda prišel na misel stavek: »Bog ničesar ne stori ali ne dopusti, česar bi tudi ti sam ne izbral, če bi le mogel tako dobro pregledati ves potek dogodkov, kot ga On!« Žavest o božji previdnosti, ki je bila že na Dunaju v jasni, mili luči stopila predenj, ga je skozi vse življenje zvesto spremljala in ga v najtežjih hipih postavila na trdna tla.

Konec marca 1857 se je Baragi priglasil za sprejem sloveči poznejši misijonar Jožef Buh. Takrat je bil v četrtem letniku ljubljanskega bogoslovja. Baraga mu je odpisal, da naj pride, če zna potrebne jezike. Buh je pa šele l. 1864 prispel v Ameriko, in sicer v šentpavelsko škofijo k Pircu v Crow Wing (Kro Ving).

IX. BARAGA REDNI ŠKOF SAULTSKI

Škof v Sault Ste. Marie.

(1857—1865)

Ko je bil Baraga tri leta apostolski vikar, je poslal v Rim poročilo, kako se razmere v vikariatu hitro urejajo in kako se množi število vernikov, duhovnikov in cerkvá. Dne 23. aprila 1857 je prejel iz Rima obvestilo, da je sv. stolica 4. januarja povzdignila Gornji Michigan v redno škofijo Mariopolitansko (Sault Ste. Marie) in jo podredila cincinnatski nadškofiji. S tem so vse misijonske postaje vikariata postale redne župnije. Papež je še v posebnem pismu izrazil Baragi pohvalo za njegovo delo.

Baraga bi bil takrat lahko odložil skrb za dele sosednih škofij, katere je upravljal. Koliko truda, bridkosti in stroškov bi si bil s tem prihranil, saj jih je v lastni škofiji imel več ko dovolj! Pa je tudi to breme požrtvovalno nosil do smrti.

Bridkosti so se vedno iznova valile nanj. »Zares ima preč. škof težko breme; marsikaterikrat mora piti iz grenke čaše bridkosti,« je pisal Lavtižar 11. avgusta 1857 v domovino. Baraga sam je v maju zapisal v dnevnik: »Ves dan sem izdeloval načrt, da se odpovem in vrnem v indijanske misijone. Zgódi se tvoja volja, Gospod Bog!« In še pozneje najdemo slično tožbo.

Država mu je prispevek za šolstvo, katero mu je tako zelo bilo pri srcu, le neredno izplačevala. Svojih bogoslovcev ni mogel nikamor poslati, morali so se kar pri posameznih duhovnikih šolati in vzgajati. Zlasti Mraku in Jackerju je večkrat poveril to težko nalogo.

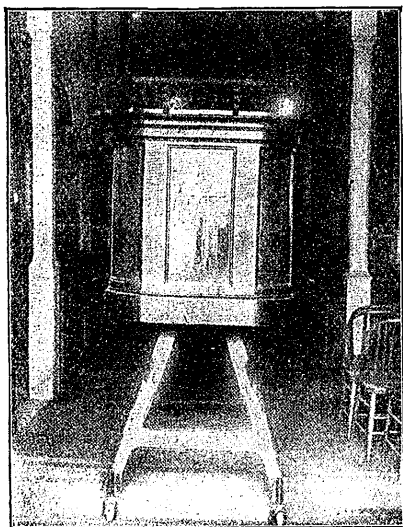
Baragov škofijski sedež
v Sault Ste. Marie.

jezikih. Ljubka je pripomba k 18. decembru: »Vsak večer poučujem dva mlada Indijančka; predvčerašnjim sem ju začel ter ju bom učil vso zimo, če bosta le hotela prihajati.« Tudi še kot škof si torej ni štel pod čast, potrpežljivo se truditi z dvema divjačkoma; tudi v njiju je videl neskončno vrednost duše.

V letu 1856 je Baraga pisal sestri Amaliji: »Zvedel sem, da ima po moji smrti iziti moj življenjepis. Še tega se manjka! Ali bi mi radi podaljšali in pomnožili moje trpljenje v vicah? Rotim Te pri presvetem imenu Jezusovem, da vržeš v ogenj vse, kar bi utegnilo služiti v to. Gorje Ti, ako mi tega ne storiš in ako mi ne sporočiš, da si res vse sežgala!«

Tak sloves je torej že takrat užival in tako iz srca ponižen je bil.

Novo leto 1857 se mu je začelo z novimi težavami. Med verniki v Mackinacu in St. Ignacu ter med njih dušnim pastirjem je nastal tako oster spor, da so se štirje Indijanci prišli v Sault pritožiti. V silnem mrazu, kakor ga ljudje že dolgo niso pomnili, se je Baraga — 60. leto je bil že izpolnil — po debelem snegu na krpljah vzdignil k njim. Žalost in sramotenje je doživel, kot opomni v dnevniku.

Baragova prižnica v Sault Ste. Marie.

Duhovnika je moral odsloviti iz vikariata. Nazaj grede se je pridružil šesterim Kanadcem, ki so potovali proti Saultu. Dvakrat je v gozdu prenočil na prostem. V noči od 21. na 22. januar je bilo 40° mraza in Baraga je bil v veliki nevarnosti, da mu premrzne ves obraz. Pa mu je sredi gozda prišel na misel stavek: »Bog ničesar ne stori ali ne dopusti, česar bi tudi ti sam ne izbral, če bi le mogel tako dobro pregledati ves potek dogodkov, kot ga On!« Zavest o božji previdnosti, ki je bila že na Dunaju v jasni, mili luči stopila predenj, ga je skozi vse življenje zvesto spremljala in ga v najtežjih hipih postavila na trdna tla.

Konec marca 1857 se je Baragi priglasil za sprejem sloveči poznejši misijonar Jožef Buh. Takrat je bil v četrtem letniku ljubljanskega bogoslovja. Baraga mu je odpisal, da naj pride, če zna potrebne jezike. Buh je pa šele l. 1864 prispel v Ameriko, in sicer v šentpavelsko škofijo k Pircu v Crow Wing (Kro Ving).

IX. BARAGA REDNI ŠKOF SAULTSKI

Škof v Sault Ste. Marie.

(1857—1865)

Ko je bil Baraga tri leta apostolski vikar, je poslal v Rim poročilo, kako se razmere v vikariatu hitro urejajo in kako se množi število vernikov, duhovnikov in cerkvá. Dne 23. aprila 1857 je prejel iz Rima obvestilo, da je sv. stolica 4. januarja povzdignila Gornji Michigan v redno škofijo Mariopolitansko (Sault Ste. Marie) in jo podredila cincinnatski nadškofiji. S tem so vse misijonske postaje vikariata postale redne župnije. Papež je še v posebnem pismu izrazil Baragi pohvalo za njegovo delo.

Baraga bi bil takrat lahko odložil skrb za dele sosednih škofij, katere je upravljal. Koliko truda, bridkosti in stroškov bi si bil s tem prihranil, saj jih je v lastni škofiji imel več ko dovolj! Pa je tudi to breme požrtvalno nosil do smrti.

Baragov škofijski sedež
v Sault Ste. Marie.

Bridkosti so se vedno iznova valile nanj. »Zares ima preč. škof težko breme; marsikaterikrat mora piti iz grenke čaše bridkosti,« je pisal Lavtižar 11. avgusta 1857 v domovino. Baraga sam je v maju zapisal v dnevnik: »Ves dan sem izdeloval načrt, da se odpovem in vrnem v indijanske misijone. Zgódi se tvoja volja, Gospod Bog!« In še pozneje najdemo slično tožbo.

Država mu je prispevek za šolstvo, katero mu je tako zelo bilo pri srcu, le neredno izplačevala. Svojih bogoslovcev ni mogel nikamor poslati, morali so se kar pri posameznih duhovnikih šolati in vzgajati. Zlasti Mraku in Jackerju je večkrat poveril to težko nalogo.

Čim bolj so se razmere v škofiji urejale, tem bolj je bilo Baragovo delovanje podobno delovanju drugih škofov. Zato hočemo iz dobe sedmih let (1858—1865) omeniti le one dogodke, ki so za poznanje Baragove osebnosti ali pa za razvoj njegovega misijonskega dela bolj važni.

Leto 1858.

Cincinnatiški nadškof je za začetni teden maja sklical 2. pokrajinski cerkveni zbor. Baraga se ga je moral udeležiti, hotel je pa hkrati dati v tisk novo izdajo treh svojih indijanskih knjig. Ne vemo pa, zakaj je izbral daljšo in težjo pot preko Toronta ob Ontarijskem jezeru. Skraja se je moral čez led in sneg peljati s sanmi, v katere so bili vpreženi psi. Prenočeval je — škof — po kočah kar med indijanskimi družinami ali pa po zapuščenih vigvami brez vrat in oken. Še spotoma si ni dal miru, ampak je učil, krščeval, birmoval in prevideval. V Cincinnatiju je dal v tisk 1. otavski Katolik anamie masinaigan, 2. isti molitvenik v očipvejščini, 3. očipvejski Gagikwe masinaigan. Stroške je pokrtil nekaj s pošiljko monakovske Ludovikove misijonske družbe, nekaj so pa prispevali Cincinnatičani sami. Na nadškofovo željo je v mestu zopet izvrševal vsa mogoča škofovska opravila.

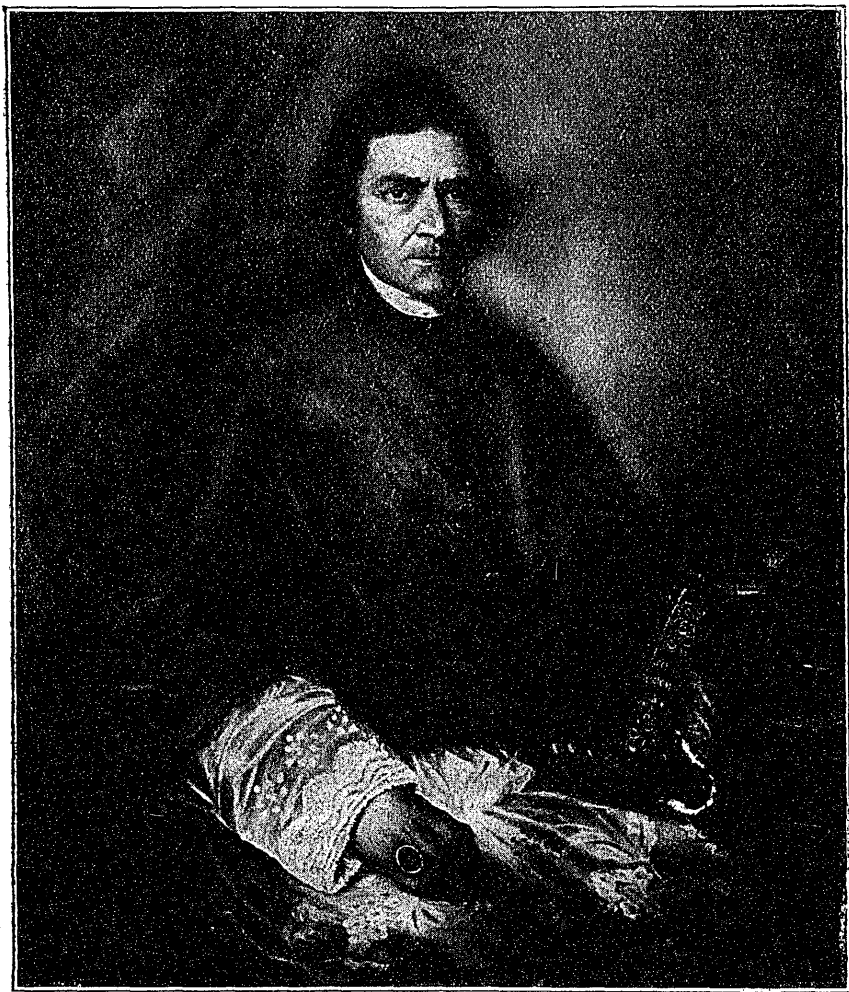
Tedaj, ko se je Baraga mudil v Cincinnatiju, je v Napolju umrl drugi največji slovenski misijonar Ignacij Knoblehar.

Na Dolnjem Michiganu se je bilo med Indijanci razpaslo pijančevanje in ga z vsemi svojimi opomini, pridigami in progami ni mogel zaječiti. Tudi ob Gornjem jezeru je videl veliko žalostnega, da je 1. novembra 1858 zopet potožil v dnevnik: »Peta obletnica mojega posvečenja. Žalostna je. Preteklost me žalosti, sedanost muči, bodočnost vznemirja. Neskončnokrat rajši bi bil indijanski misijonar!« Veliko gorjá so mu prizadevali duhovniki. Potreboval jih je in ker je bil predobrodušen, ni bil izbirčen in je verjel vsakemu priporočilu, potem je pa vse zlo sebi pripisoval. Manj vredni duhovniki so bili oblastni in drzni do njega, ker so se zavedali, kako jih potrebuje. Nekje je n. pr. eden, ki je bil vdan pijači, osnoval zoper škofa lastno stranko v župniji. Ko ga je Baraga prišel zasliševati, mu je eden od župljanov z dvignjeno roko zapretil. Pa še isti dan je prav tisto desnico nesrečno izgubil.

Leto 1859.

Dne 1. februarja 1859 je Baraga zabeležil v dnevnik žalostno vest, katero mu je bil sporočil Pirc, da je namreč v noči od 3. do 4. decembra minulega leta na Red Lake (Rdeče jezero) visoko gori v Minnesoti zmrznil misijonar

Lavtižar, ki je bil komaj pred 5 leti prišel z njim v Ameriko in mu je bil še vedno drag, čeprav ga je bila ljubezen do zapuščenih Indijancev nagnila, da se je odzval Pirčevim vabilom in odšel v šentpavelsko škofijo. Pirc ga je peljal

škof Baraga, kot ga je v New Yorku portretiral neznan ameriški slikar. Original ima g. Jožef Gressel pl. Baraga na Dunaju, natančno kopijo pa njegova sestra, gospa dr. Sajovičeva v Ljubljani.

v pogansko naselbino Red Lake ob enakoimenskem jezeru, kamor sta dospela na dan pred velikim Šmarnom. Tam je med malikovalci živelo kakih 10 katoliških družin, po večini Baragovih krščencev, ki so se pa bili v tej samoti versko skoraj že čisto zanemarili. Lavtižarjevi trudi so obetali

Čim bolj so se razmere v škofiji urejale, tem bolj je bilo Baragovo delovanje podobno delovanju drugih škofov. Zato hočemo iz dobe sedmih let (1858—1865) omeniti le one dogodke, ki so za poznanje Baragove osebnosti ali pa za razvoj njegovega misijonskega dela bolj važni.

Leto 1858.

Cincinnatiški nadškof je za začetni teden maja sklical 2. pokrajinski cerkveni zbor. Baraga se ga je moral udeležiti, hotel je pa hkrati dati v tisk novo izdajo treh svojih indijanskih knjig. Ne vemo pa, zakaj je izbral daljšo in težjo pot preko Toronta ob Ontarijskem jezeru. Skraja se je moral čez led in sneg peljati s sanmi, v katere so bili vpreženi psi. Prenočeval je — škof — po kočah kar med indijanskimi družinami ali pa po zapuščenih vigvami brez vrat in oken. Še spotoma si ni dal miru, ampak je učil, krščeval, birmoval in prevideval. V Cincinnatiju je dal v tisk 1. otavski Katolik anamie masinaigan, 2. isti molitvenik v očipvejščini, 3. očipvejski Gagikwe masinaigan. Stroške je pokrtil nekaj s pošiljko monakovske Ludovikove misijonske družbe, nekaj so pa prispevali Cincinnatičani sami. Na nadškofovo željo je v mestu zopet izvrševal vsa mogoča škofvska opravila.

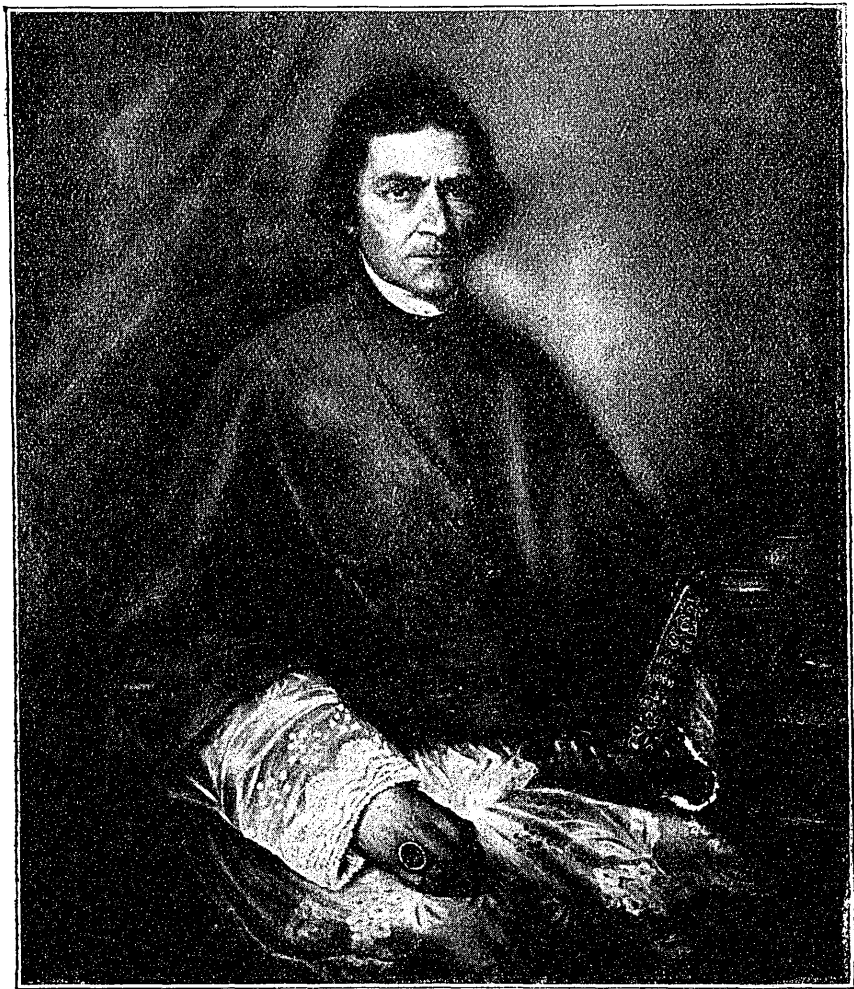
Tedaj, ko se je Baraga mudil v Cincinnatiju, je v Napolju umrl drugi največji slovenski misijonar Ignacij Knoblehar.

Na Dolnjem Michiganu se je bilo med Indijanci razpaslo pijančevanje in ga z vsemi svojimi opomini, pridigami in progami ni mogel zaječiti. Tudi ob Gornjem jezeru je videl veliko žalostnega, da je 1. novembra 1858 zopet potožil v dnevnik: »Peta obletnica mojega posvečenja. Žalostna je. Preteklost me žalosti, sedanjost muči, bodočnost vznemirja. Neskončnokrat rajši bi bil indijanski misijonar!« Veliko gorjá so mu prizadevali duhovniki. Potreboval jih je in ker je bil predobrodušen, ni bil izbirčen in je verjel vsakemu priporočilu, potem je pa vse zlo sebi pripisoval. Manj vredni duhovniki so bili oblastni in drzni do njega, ker so se zavedali, kako jih potrebuje. Nekje je n. pr. eden, ki je bil vdan pijači, osnoval zoper škofa lastno stranko v župniji. Ko ga je Baraga prišel zasliševati, mu je eden od župljanov z dvignjeno roko zapretil. Pa še isti dan je prav tisto desnico nesrečno izgubil.

Leto 1859.

Dne 1. februarja 1859 je Baraga zabeležil v dnevnik žalostno vest, katero mu je bil sporočil Pirc, da je namreč v noči od 3. do 4. decembra minulega leta na Red Lake (Rdeče jezero) visoko gori v Minnesoti zmrznil misijonar

Lavtižar, ki je bil komaj pred 5 leti prišel z njim v Ameriko in mu je bil še vedno drag, čeprav ga je bila ljubezen do zapuščenih Indijancev nagnila, da se je odzval Pirčevim vabilom in odšel v šentpavelsko škofijo. Pirc ga je peljal

Škof Baraga, kot ga je v New Yorku portretiral neznan ameriški slikar. Original ima g. Jožef Gressel pl. Baraga na Dunaju, natančno kopijo pa njegova sestra, gospa dr. Sajovičeva v Ljubljani.

v pogansko naselbino Red Lake ob enakoimenskem jezeru, kamor sta dospela na dan pred velikim šmarnom. Tam je med malikovalci živelo kakih 10 katoliških družin, po večini Baragovih krščencev, ki so se pa bili v tej samoti versko skoraj že čisto zanemarili. Lavtižarjevi trudi so obetali

najlepše uspehe. Konec novembra je dobil povabilo k Indijancem onstran zamrzlega jezera. Srečno je prišel k njim. Na povratku ga je pa na ledu zajel strahovit snežni vihar. Oči so mu začele pešati in ni več vedel za smer; tudi je bil zaradi svojega uboštva prelahko oblečen in zaradi nezadostne hrane močno oslabil. V temi je taval po ledu, noge so mu začele pešati. Nekaj časa se je po rokah plazil naprej, potem je pa omagal. Drugo jutro so ga le kake četrt ure od obale našli zmrzlega. Težka žalost je legla na vse okoliške Indijance in starček Pirc je še dolgo potem jokal za svojim mladim tovarišem, ker ga je poznal, kako sveta, ponižna duša je bil in kako je le za Boga in za duše živel. Na pasjih saneh so Indijanci prepeljali Lavtižarjevo truplo v daljno naselbino Crow Wing, bivališče Pirčevo, ki mu je na grob postavil velik lesen bel križ. Pozneje so prepeljali Lavtižarjeve zemske ostanke v Duluth.

Dne 8. februarja 1859 je v Ljubljani umrl škof Wolf, ki je bil v Baragovem življenju tako pomemben. Celih 34 let je vodil škofijo.

Tista zima je bila dolga in mrzla. Baraga je obolel na revmatizmu.

V njegovem pismu z dne 23. junija do Leopoldinske družbe beremo zanimivo poročilo o Bobrovem otoku. Tam je bilo postalo vse drugače, odkar se je bilo naselilo nič manj ko 300 mormonskih družin. Indijanci so šli vsi z otoka, ker jim ni bilo več obstanka. Mormonci so ena izmed številnih verskih ločin, ki so zrasle iz protestantizma. Priznavajo 10 božjih zapovedi, ostalo so pa vzeli iz drugih, nekrščanskih verstev: od budistov so sprejeli nauk o preseljevanju duš, od muslimanov mnogoženstvo in prepoved opojnih pijač, iz poganstva razne vraže in čarovnije, iz judovstva pa duhovsko vlado. Pravijo, da bo Kristus kmalu zopet prišel na zemljo. Versko so strpljivi, v nravnem oziru so pa na druge zelo kvarno vplivali. Delo spoštujejo in pravijo, da očiščuje dušo od grehov; njih pokorščina in njih vzdržnost od alkohola sta brezpogojno trdni; s svojimi zmotnimi nazori glede čistosti in zakona so pa tudi z Bobrovega otoka tako kvarili vso okolico, da so jih prebivalci sosednih krajev, zlasti iz Mackinaca, prišli z orožjem pregnat. Po njih odhodu so se na otoku naselili Irci, ki so po svoji navadi grdo pijančevali, in nekaj Nemcev in Francozov — torej sami katoličani.

Od njih se je Baraga peljal v Arbore Croche. »Na tem obisku se mi je pripetil slučaj, kakršen se mi v indijanskih misijonih še ni bil primeril. Mlada, 18 ali 19letna Indijanka, ki je po zatrjevanju misijonarjev že več let pobožno živela in pristopila vsako nedeljo k sv. obhajilu, je prišla k meni in me prisrčno prosila, naj jo sprejemem v uršulinski samo-

stan v Saultu Ste. Marie. Ob tej prošnji Indijanke sem kar osupnil, ker je pri tem narodu, podobno ko pri Judih in drugih starodavnih narodih, le zakonski stan v čislih. Da bi varno postopal, sem poklical njene starše ter jih povprašal po njih hčeri, pa so povedali, da je imela že več snubačev, a je vse odklonila in izjavila, da hoče ostati samska. Večkrat sem jo vprašal, ali resno želi vse zapustiti in stopiti v samostan, pa mi je zagotovila, da je to njena edina želja. Vzel sem jo torej s seboj in sprejeta je bila v naš uršulinski samostan. Če bo le vztrajala!»

Iz Baragovega dnevnika pa izvemo, da je ta Indijanka — Margarita Sagima ji je bilo ime — že po nekaj dnevih

Prvi uršulinski samostan v Sault Ste. Marie.

začutila neodoljivo domotožje. Svobodoljubnost njenih dedov in babic se je prebudila v njej. Redovnice so videle, da ta hči pragozda ne bo mogla vzdržati za samostanskim ozidjem, zato so jo po devetih dneh poslale domov. Baraga je takrat zapisal v dnevnik: »Iz Indijanca ni mogoče vzgojiti duhovnika in iz Indijanke ne redovnice.«

Izjeme so se pa le dobile. Tako je n. pr. Lavtižar 30. januarja 1857 pisal: »Lansko leto je v Milwaukee umrla neka redovnica-učiteljica, ki je bila Indijanka iz rodu Otava. Rojena in vzgojena je bila od divjih Indijancev, tam nekje, kjer je zdaj mesto Chicago. Bila je izredno nadarjena in je govorila štiri jezike. Imela je tudi vse lastnosti, ki spadajo k redovništvu. Naš škof (Baraga) in Mrak sta z njo govorila, ko sta bila tam. Škoda, da je prezgodaj umrla — imela je komaj 26 let. Indijanci so mi pravili, da živi v Cincinnatiju še ena redovnica iz njih rodu.«

najlepše uspehe. Konec novembra je dobil povabilo k Indijancem onstran zamrzonega jezera. Srečno je prišel k njim. Na povratku ga je pa na ledu zajel strahovit snežni vihar. Oči so mu začele pešati in ni več vedel za smer; tudi je bil zaradi svojega ubožstva prelahko oblečen in zaradi nezadostne hrane močno oslabil. V temi je taval po ledu, noge so mu začele pešati. Nekaj časa se je po rokah plazil naprej, potem je pa omagal. Drugo jutro so ga le kake četrt ure od obale našli zmrzlega. Težka žalost je legla na vse okoliške Indijance in starček Pirc je še dolgo potem jokal za svojim mladim tovarišem, ker ga je poznal, kako sveta, ponižna duša je bil in kako je le za Boga in za duše živel. Na pasjih saneh so Indijanci prepeljali Lavtižarjevo truplo v daljno naselbino Crow Wing, bivališče Pirčevo, ki mu je na grob postavil velik lesen bel križ. Pozneje so prepeljali Lavtižarjeve zemske ostanke v Duluth.

Dne 8. februarja 1859 je v Ljubljani umrl škof Wolf, ki je bil v Baragovem življenju tako pomemben. Čelih 34 let je vodil škofijo.

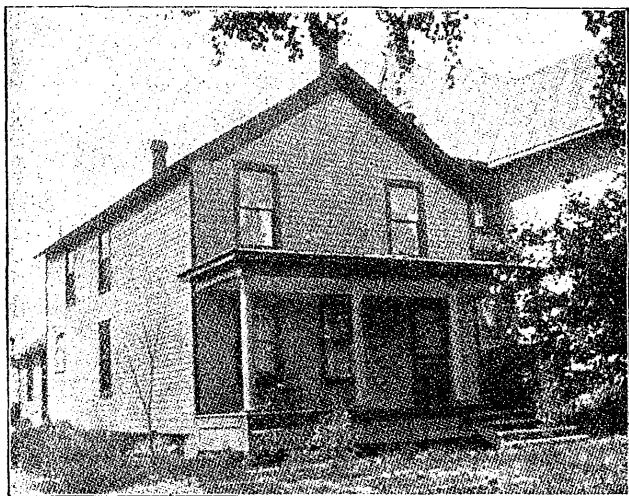
Tista zima je bila dolga in mrzla. Baraga je obolel na revmatizmu.

V njegovem pismu z dne 23. junija do Leopoldinske družbe beremo zanimivo poročilo o Bobrovem otoku. Tam je bilo postalo vse drugače, odkar se je bilo naselilo nič manj ko 300 mormonskih družin. Indijanci so šli vsi z otoka, ker jim ni bilo več obstanka. Mormonci so ena izmed številnih verskih ločin, ki so zrasle iz protestantizma. Priznavajo 10 božjih zapovedi, ostalo so pa vzeli iz drugih, nekrščanskih verstev: od budistov so sprejeli nauk o preseljevanju duš, od muslimanov mnogoženstvo in prepoved opojnih pijač, iz poganstva razne vraže in čarovnije, iz judovstva pa duhovsko vlado. Pravijo, da bo Kristus kmalu zopet prišel na zemljo. Versko so strpljivi, v нравnem oziru so pa na druge zelo kvarno vplivali. Delo spoštujejo in pravijo, da očiščuje dušo od grehov; njih pokorščina in njih vzdržnost od alkohola sta brezpogojno trdni; s svojimi zmotnimi nazori glede čistosti in zakona so pa tudi z Bobrovega otoka tako kvarili vso okolico, da so jih prebivalci sosednih krajev, zlasti iz Mackinaca, prišli z orožjem pregnat. Po njih odhodu so se na otoku naselili Irci, ki so po svoji navadi grdo pijančevali, in nekaj Nemcev in Francozov — torej sami katoličani.

Od njih se je Baraga peljal v Arbre Croche. »Na tem obisku se mi je pripetil slučaj, kakršen se mi v indijanskih misijonih še ni bil primeril. Mlada, 18 ali 19letna Indijanka, ki je po zatrjevanju misijonarjev že več let pobožno živela in pristopila vsako nedeljo k sv. obhajilu, je prišla k meni in me prisrčno prosila, naj jo sprejemem v uršulinski samo-

stan v Saultu Ste. Marie. Ob tej prošnji Indijanke sem kar osupnil, ker je pri tem narodu, podobno ko pri Judih in drugih starodavnih narodih, le zakonski stan v čisljih. Da bi varno postopal, sem poklical njene starše ter jih povprašal po njih hčeri, pa so povedali, da je imela že več snubačev, a je vse odklonila in izjavila, da hoče ostati samska. Večkrat sem jo vprašal, ali resno želi vse zapustiti in stopiti v samostan, pa mi je zagotovila, da je to njena edina želja. Vzel sem jo torej s seboj in sprejeta je bila v naš uršulinski samostan. Če bo le vztrajala!»

Iz Baragovega dnevnika pa izvemo, da je ta Indijanka — Margarita Sagima ji je bilo ime — že po nekaj dneh

Prvi uršulinski samostan v Sault Ste. Marie.

začutila neodoljivo domotožje. Svobodoljubnost njenih dedov in babic se je prebudila v njej. Redovnice so videle, da ta hči pragozda ne bo mogla vzdržati za samostanskim ozidjem, zato so jo po devetih dneh poslale domov. Baraga je takrat zapisal v dnevnik: »Iz Indijanca ni mogoče vzgojiti duhovnika in iz Indijanke ne redovnice.«

Izjeme so se pa le dobile. Tako je n. pr. Lavtižar 30. januarja 1857 pisal: »Lansko leto je v Milwaukee umrla neka redovnica-učiteljica, ki je bila Indijanka iz rodu Otava. Rojena in vzgojena je bila od divjih Indijancev, tam nekje, kjer je zdaj mesto Chicago. Bila je izredno nadarjena in je govorila štiri jezike. Imela je tudi vse lastnosti, ki spadajo k redovništvu. Naš škof (Baraga) in Mrak sta z njo govorila, ko sta bila tam. Škoda, da je prezgodaj umrla — imela je komaj 26 let. Indijanci so mi pravili, da živi v Cincinnatiju še ena redovnica iz njih rodu.«

Dne 21. septembra je Baraga lahko zapisal v dnevnik: »36. obletnica mojega mašniškega posvečenja. Hvala Bogu! 18. obletnica mojega jutranjega premišljevanja. Bogu neskončna hvala!«

Dne 13. oktobra 1859 je bil zanj vesel dan. Prišel je namreč k njemu v Sault naš rojak Janez Čebulj, ki mu je s svojo duhovsko vnemo, izredno nadarjenostjo, ponižno potrpežljivostjo, otroško brezskrbnostjo in neporušljivo vedrostjo delal veliko veselja. Rodil se je l. 1832 na Virju pri Velesovem. V Ljubljani je gimnazijo in bogoslovje odlično izvršil. Leta 1855 je pel novo mašo. Že v 4. letu bogoslovja se je bil seznanil z Barago, ko se je ta mudil v Ljubljani, pa si zaradi staršev ni upal iti z njim. Ko sta mu pa oče in mati kmalu potem umrla, je stopil z Barago v pismene stike. Zadnjega maja 1858 mu je n. pr. Baraga pisal: »Pridite takoj, in sicer za zmeraj! Prinesite rožnih vencev, križcev, svetinjc, perila, obleke, knjig, tudi mašne oprave!« In 25. novembra ga je povabil: »Žakaj ne pridete? Pišite mi, ali še bolje: pridite!« Čebulju je pa škof Wolf branil v Ameriko, kot je razvidno iz neke Baragove pripombe, še bolj pa iz pisma, ki ga je škof Wolf 9. junija 1858 pisal kranjskemu dekanu Kosu. Čebulj namreč ni bil tako previden, kot je bil svoj čas Baraga, ki je najprej zaprosil pri škofijstvu za odhodnico in se je šele potem obrnil v Ameriko: Čebulj je storil narobe, zato je pa tudi trdo naletel. Ogorčeno je škof pisal dekanu: »Vaš kaplan je bil danes tu. Veliko je govoril o božjem klicu, ki ga čuti v sebi, iti v Ameriko za misijonarja, nič pa o kanonični pokorščini, ki mi jo je pri posvečenju obljubil in katero je že s tem prekršil, da je naredil korake za sprejem v neko severno-ameriško škofijo, ne da bi bil svojemu škofu prej kaj povedal. Odgovoril sem mu kratko, da ga ne pustim.« Po Wolfovi smrti je pa Čebulj dne 22. avgusta 1859 le odšel iz Ljubljane. Že na morju je pokazal svojo gorenjsko neustrašenost: ko je divjal vihar in se je vse skrivalo po notranjih prostorih ladje, je on sedel na krovu parnika in gledal divjanje vodá. V New Yorku so ga vabili, da naj ostane v njih škofiji. On jim je pa moško odgovoril: »Malopridna nestanovitnost in preklicana nezvestoba od mene bi bila, če bi táko naredil Baragi, ki ima le petnajst duhovnikov!«

Svoj prvi obisk pri Baragi je Čebulj pozneje takole opisal: »Naletel sem na globoko brozgo blata in snega in na oster mraz, da sem stiskal roke pod plašč. Povprašal sem po škofu Baragi. Prijazen Američan se mi je ponudil za vodnika ter me spremil v večernem mraku do škofovskega dvorca — nizke lesene bajte, ki služi škofu za škofijski dvor in jezuitom, enemu patru in dvema fratroma, za samostan. O

siromaštvo! Tu se poslovim od svojega spremljevalca ter se nekaj časa pomudim pred borno, leseno stavbico, stolno cerkvico, ki je precej oddaljena od mesteca. Vse je bilo tiho okrog reke Ste. Mary, ki spaja Gorenje jezero s Huronskim. Prijazna lučka iz sobe škofa Barage me je zdramila iz misli ter me privabila k vratom. Potrkam, vstopim. Začudenje, razveseljenje, to se razume. Pol leta me že ni več pričakoval, torej ga je nepričakovani prihod trudnega kranj-

Misijonar Janez Čebulj.

skega romarja še toliko bolj razveselil. V prijetnem pogovoru nama je potekel večer. Razlagal mi je misijonske težave in mi naposled izročil pravice, dane od sv. stolice severnoameriškim misijonarjem, ki presegajo celo pravice nemških ali pa avstrijskih škofov. Drugo jutro me je škof Baraga poslal naprej po Gornjem jezeru, 250 angleških milj daleč, v ogromni misijon Minnesoto Mine (Majn) ondotnemu misijonarju Foxu v pomoč. Spremil me je do parnika in pomagal nesti moje ropotije. V velikem blatu in snegu mu je to bilo nekoliko težavno in ubogi usmiljeni gospod je padel v gosto brozgo, da sem ga komaj izvlekel iz nje.«

Drugje pripomni Čebulj, kako je škofu Baragi pulil iz rok svoji dve culi: »Prevzvišeni, to vendar ne gre, da bi Vi,

Dne 21. septembra je Baraga lahko zapisal v dnevnik: »36. obletnica mojega mašniškega posvečenja. Hvala Bogu! 18. obletnica mojega jutranjega premišljevanja. Bogu neskončna hvala!«

Dne 13. oktobra 1859 je bil zanj vesel dan. Prišel je namreč k njemu v Sault naš rojak Janez Čebulj, ki mu je s svojo duhovsko vnemo, izredno nadarjenostjo, ponižno potrpežljivostjo, otroško brezskrbnostjo in neporušljivo vedrostjo delal veliko veselja. Rodil se je l. 1832 na Virju pri Velesovem. V Ljubljani je gimnazijo in bogoslovje odlično izvršil. Leta 1855 je pel novo mašo. Že v 4. letu bogoslovja se je bil seznanil z Barago, ko se je ta mudil v Ljubljani, pa si zaradi staršev ni upal iti z njim. Ko sta mu pa oče in mati kmalu potem umrla, je stopil z Barago v pismene stike. Zadnjega maja 1858 mu je n. pr. Baraga pisal: »Pridite takoj, in sicer za zmeraj! Prinesite rožnih vencev, križcev, svetinjc, perila, obleke, knjig, tudi mašne oprave!« In 25. novembra ga je povabil: »Žakaj ne pridete? Pišite mi, ali še bolje: pridite!« Čebulju je pa škof Wolf branil v Ameriko, kot je razvidno iz neke Baragove pripombe, še bolj pa iz pisma, ki ga je škof Wolf 9. junija 1858 pisal kranjskemu dekanu Kosu. Čebulj namreč ni bil tako previden, kot je bil svoj čas Baraga, ki je najprej zaprosil pri škofijstvu za odhodnico in se je šele potem obrnil v Ameriko: Čebulj je storil narobe, zato je pa tudi trdo naletel. Ogorčeno je škof pisal dekanu: »Vaš kaplan je bil danes tu. Veliko je govoril o božjem klicu, ki ga čuti v sebi, iti v Ameriko za misijonarja, nič pa o kanonični pokorščini, ki mi jo je pri posvečenju obljubil in katero je že s tem prekršil, da je naredil korake za sprejem v neko severno-ameriško škofijo, ne da bi bil svojemu škofu prej kaj povedal. Odgovoril sem mu kratko, da ga ne pustim.« Po Wolfovi smrti je pa Čebulj dne 22. avgusta 1859 le odšel iz Ljubljane. Že na morju je pokazal svojo gorenjsko neustrašenost: ko je divjal vihar in se je vse skrivalo po notranjih prostorih ladje, je on sedel na krovu parnika in gledal divjanje vodá. V New Yorku so ga vabili, da naj ostane v njih škofiji. On jim je pa moško odgovoril: »Malopridna nestanovitnost in preklicana nezvestoba od mene bi bila, če bi táko naredil Baragi, ki ima le petnajst duhovnikov!«

Svoj prvi obisk pri Baragi je Čebulj pozneje takole opisal: »Naletel sem na globoko brozgo blata in snega in na oster mraz, da sem stiskal roke pod plašč. Povprašal sem po škofu Baragi. Prijazen Američan se mi je ponudil za vodnika ter me spremil v večernem mraku do škofovskega dvorca — nizke lesene bajte, ki služi škofu za škofijski dvor in jezuitom, enemu patru in dvema fratroma, za samostan. O

siromaštvo! Tu se poslovim od svojega spremljevalca ter se nekaj časa pomudim pred borno, leseno stavbico, stolno cerkvico, ki je precej oddaljena od mesteca. Vse je bilo tiho okrog reke Ste. Mary, ki spaja Gorenje jezero s Huronskim. Prijazna lučka iz sobe škofa Barage me je zdramila iz misli ter me privabila k vratom. Potrkam, vstopim. Začudenje, razveseljenje, to se razume. Pol leta me že ni več pričakoval, torej ga je nepričakovani prihod trudnega kranj-

Misijonar Janez Čebulj.

skega romarja še toliko bolj razveselil. V prijetnem pogovoru nama je potekel večer. Razlagal mi je misijonske težave in mi naposled izročil pravice, dane od sv. stolice severnoameriškim misijonarjem, ki presegajo celo pravice nemških ali pa avstrijskih škofov. Drugo jutro me je škof Baraga poslal naprej po Gornjem jezeru, 250 angleških milj daleč, v ogromni misijon Minnesoto Mine (Majn) ondotnemu misijonarju Foxu v pomoč. Spremil me je do parnika in pomagal nesti moje ropotije. V velikem blatu in snegu mu je to bilo nekoliko težavno in ubogi usmiljeni gospod je padel v gosto brozgo, da sem ga komaj izvlekel iz nje.«

Drugje pripomni Čebulj, kako je škofu Baragi pulil iz rok svoji dve culi: »Prevzvišeni, to vendar ne gre, da bi Vi.

ki ste škof, nesli moje stvari.« Baraga pa je vztrajal: »Nikakor! Vi se morate varovati, jaz sem pa že star in navajen takih reči. Škof sem in Vi me morate ubogati!«

V Minnesoti Mine je Čebulj našel Foxa »vsega v capah«, kot je pisal domov, v tolikem siromaštvu je živel. Plačevati je moral tudi dolg, ki ga je naredil z zidavo nove cerkve, ki je bila največja in najlepša v škofiji. Imela je tudi prve orgle, dočim so povsod drugod igrali na melodeon (podoben fisharmoniki, prvotni obliki harmonija).

Dne 20. novembra 1859 je Baraga postavil Mraka za generalnega vikarja indijanskih misijonov na Dolnjem Michiganu. V dekretu ga je pohvalil, da si je pridobil velikih zaslug za misijone, v katerih že 15 let deluje »z odlično vnemo in modrostjo«.

Leto 1860.

Dne 6. februarja se je odpravil proti jugu v St. Ignace in v Mackinac birmat ribiče, ki so bili le pozimi doma. Njihov duhovnik Piret je iz Mackinaca poslal dva napol Indijanca ponj, ki sta cerkvene in popotne potrebščine zadela na rame, pa tudi več odej za prenočevanje, ker je bilo zelo mrzlo. Baraga se je prve tri milje peljal na saneh, potem pa si je zopet moral navezati krplje za na dolgo pot skozi pragozd. Eden za drugim so hodili po neizhojeni poti. Baraga je stopal zadnji. Težko je hodil zaradi svoje starosti in vzlic hudemu mrazu je bil kmalu ves znojen. Opoldne so počivali ob ognju, skuhal si čaj in prigriznili malo kruha. Baragi so postale krplje pretežke in jih je moral odložiti; v samih čevljih je pa tudi težko šel, ker se mu je globoko udiralo. Tako se je mučil do večera. Prenočili so v zapuščenem vigvamu brez vrat. Noč je še nekam dobro prespal, ob štirih se je pa dvignil, da je že pred zoro odmolil del brevirja. Po zajtrku si je zopet navezal krplje in vsa muka prejšnjega dne se mu je obnovila; s strahom sta se vodnika ozirala, če ni kje opešal. Zvečer je že komaj stal na nogah. Pripravili so mu novo nočevališče: s krpljami so odgrebli sneg, nanесли nekaj dračja in ga pregrnili z odejo, zraven pa zakurili ogenj, da prepotena obleka ni zmrzovala na njem, ko je molil brevir. Za večerjo je bil zopet le čaj s kruhom. Tisto noč je pa le malo podremaval, oči je imel uprte v zvezdnati svod, ki se je bočil nad tiho, samotno okolico. Naslednje jutro je že na vse zgodaj opravljal brevir, po čaju si je pa zopet pritrdil krplje in ob poldesetih so dospeli iz pragozda k zamrzlemu Huronskemu jezeru; 15 milj (24 km) hoda po gladkem ledu jih je še čakalo. Komaj so pa stopili na led, so v daljavi zagledali dolg sprevod: na več ko 20 okrašenih saneh so se pripeljali Indijanci iz St. Ignaca svojemu nadpastirju naproti. Tiho so poklekili

na led, da jih je blagoslovil. Baragi so se od ganjenja orosile oči. Potem so ga obstopili in mu nudili vsakovrstnih krepčil. Urno so oddrčali čez gladki led.

V St. Ignacu je birmal skoraj sto oseb, med njimi tudi več starčkov in stark. Celih 11 dni je ostal pri njih in jih obiskoval tudi po kočah.

Iz Mackinaca je prišlo 19 okrašenih sani ponj. V cerkvi je pridigal v štirih jezikih. En teden je ostal pri njih. 18. februarja je zdržema spovedoval 10 ur.

Ob povratku so ga do jezerske obali zopet peljali na saneh, potem ga je pa z obema spremljevalcema zopet objel pragozd. Zopet dva dneva težke hoje na krpljah, zopet dvoje prenočevanj pod mrzlim nebom!

Dne 12. marca je zapisal v Saultu v svoj dnevnik: »Velika milost, tri polne ure (jutranjega premišljevanja).« — Dne 15. aprila pa potoži: »Velika duhovna nesreča to jutro! Namesto ob treh sem vstal šele ob petih, dve uri popolnoma izgubljeni.« Kar najdaljši pogovor z Bogom mu je bil srčna potreba in največja sreča.

Cerkvica v Minnesoti Mine, katero je blagoslovil Baraga.

Ko se je odtajalo Gornje jezero, je zopet priplula prva ladja, vsa okrašena z zelenjem in od vseh toplo pozdravljena. Baraga se je odpeljal na škofovsko vizitacijo. Ladjo, na kateri se je vozil, je pa obkolil in stisnil led, da 20 ur ni mogla z mesta; šele ko je zavel veter in razgibal jezero, so se ledene plasti razmeknile.

Na več krajih so bili brez duhovnika in Baraga je po več dni spovedoval, hodil previdevat, poročal in poučeval. Tako je n. pr. 10. junija zapisal v dnevnik: »Nedelja. Dan izrednega dela. Od štirih zjutraj do desetih ponoči sem delal neprestano; izredno veliko spovedovanja, 5 govorov, 23 krstov; tri sem birmal. Cerkev je bila nabito polna.«

V Minnesoti Mine je bil obeh dušnih pastirjev, Foxa in Čebulja, srčno vesel. V tolikem uboštvu sta živela v svoji leseni bajti, da niti najpotrebnejšega nista imela. Baraga je bil vaje in utrjen v uboštvu in skromnosti, pa sta se celo

ki ste škof, nesli moje stvari.« Baraga pa je vztrajal: »Nikakor! Vi se morate varovati, jaz sem pa že star in navajen takih reči. Škof sem in Vi me morate ubogati!«

V Minnesoti Mine je Čebulj našel Foxa »vsega v capah«, kot je pisal domov, v tolikem siromaštvu je živel. Plačevati je moral tudi dolg, ki ga je naredil z zidavo nove cerkve, ki je bila največja in najlepša v škofiji. Imela je tudi prve orgle, dočim so povsod drugod igrali na melodeon (podoben fisharmoniki, prvotni obliki harmonija).

Dne 20. novembra 1859 je Baraga postavil Mraka za generalnega vikarja indijanskih misijonov na Dolnjem Michiganu. V dekretu ga je pohvalil, da si je pridobil velikih zaslug za misijone, v katerih že 15 let deluje »z odlično vnemo in modrostjo«.

Leto 1860.

Dne 6. februarja se je odpravil proti jugu v St. Ignace in v Mackinac birmat ribiče, ki so bili le pozimi doma. Njihov duhovnik Piret je iz Mackinaca poslal dva napol Indijanca ponj, ki sta cerkvene in popotne potrebsčine zadela na rame, pa tudi več odej za prenočevanje, ker je bilo zelo mrzlo. Baraga se je prve tri milje peljal na saneh, potem pa si je zopet moral navezati krplje za na dolgo pot skozi pragozd. Eden za drugim so hodili po neizhojeni poti. Baraga je stopal zadnji. Težko je hodil zaradi svoje starosti in vzlic hudemu mrazu je bil kmalu ves znojen. Opoldne so počivali ob ognju, skuhal si čaj in prigriznili malo kruha. Baragi so postale krplje pretežke in jih je moral odložiti: v samih čevljih je pa tudi težko šel, ker se mu je globoko udiralo. Tako se je mučil do večera. Prenočili so v zapuščenem vigvamu brez vrat. Noč je še nekam dobro prespal, ob štirih se je pa dvignil, da je že pred zoro odmolil del brevirja. Po zajtrku si je zopet navezal krplje in vsa muka prejšnjega dne se mu je obnovila; s strahom sta se vodnika ozirala, če ni kje opešal. Zvečer je že komaj stal na nogah. Pripravili so mu novo nočevališče: s krpljami so odgrebli sneg, nanесли nekaj dračja in ga pregrnili z odejo, zraven pa zakurili ogenj, da prepotena obleka ni zmrzovala na njem, ko je molil brevir. Za večerjo je bil zopet le čaj s kruhom. Tisto noč je pa le malo podremaval, oči je imel uprte v zvezdnati svod, ki se je bočil nad tiho, samotno okolico. Naslednje jutro je že na vse zgodaj opravljal brevir, po čaju si je pa zopet pritrdil krplje in ob poldesetih so dospeli iz pragozda k zamrzlemu Huronskemu jezeru; 15 milj (24 km) hoda po gladkem ledu jih je še čakalo. Komaj so pa stopili na led, so v daljavi zagledali dolg sprevod: na več ko 20 okrašenih saneh so se pripeljali Indijanci iz St. Ignaca svojemu nadpastirju naproti. Tiho so pokleknihi

na led, da jih je blagoslovil. Baragi so se od ganjenja orosile oči. Potem so ga obstopili in mu nudili vsakovrstnih krepčil. Urno so oddrčali čez gladki led.

V St. Ignacu je birmal skoraj sto oseb, med njimi tudi več starčkov in stark. Celih 11 dni je ostal pri njih in jih obiskoval tudi po kočah.

Iz Mackinaca je prišlo 19 okrašenih sani ponj. V cerkvi je pridigal v štirih jezikih. En teden je ostal pri njih. 18. februarja je zdržema spovedoval 10 ur.

Ob povratku so ga do jezerske obali zopet peljali na saneh, potem ga je pa z obema spremljevalcema zopet objel pragozd. Zopet dva dneva težke hoje na krpljah, zopet dvoje prenočevanj pod mrzlim nebom!

Dne 12. marca je zapisal v Saultu v svoj dnevnik: »Velika milost, tri polne ure (jutranjega premišljevanja).« — Dne 15. aprila pa potoži: »Velika duhovna nesreča to jutro! Namesto ob treh sem vstal šele ob petih, dve uri popolnoma izgubljeni.« Kar najdaljši pogovor z Bogom mu je bil srčna potreba in največja sreča.

Cerkvica v Minnesoti Mine, katero je blagoslovil Baraga.

Ko se je odtajalo Gornje jezero, je zopet priplula prva ladja, vsa okrašena z zelenjem in od vseh toplo pozdravljena. Baraga se je odpeljal na škofovsko vizitacijo. Ladjo, na kateri se je vozil, je pa obkolil in stisnil led, da 20 ur ni mogla z mesta; šele ko je zavel veter in razgibal jezero, so se ledene plasti razmeknile.

Na več krajih so bili brez duhovnika in Baraga je po več dni spovedoval, hodil previdevat, poročal in poučeval. Tako je n. pr. 10. junija zapisal v dnevnik: »Nedelja. Dan izrednega dela. Od štirih zjutraj do desetih ponoči sem delal neprestano; izredno veliko spovedovanja, 5 govorov, 23 krstov; tri sem birmal. Cerkev je bila nabito polna.«

V Minnesoti Mine je bil obeh dušnih pastirjev, Foxa in Čebulja, srčno vesel. V tolikem uboštvu sta živela v svoji leseni bajti, da niti najpotrebnejšega nista imela. Baraga je bil vaje in utrjen v uboštvu in skromnosti, pa sta se celo

njemu tako zasmilila, da jima je dal svoj jedilni pribor, katerega je jemal s seboj. V dnevniku se čudi Čebulju, da se je tako hitro — še prej ko v pol leta — vživil v razmere in se dobro naučil angleščine in francoščine. Prestavil ga je v La Pointe in mu dal za očipvejščino dve leti odloga, da se je priuči. Iz La Pointa je poslal potem Čebulj svojemu bratrancu Globočniku v Kranj tole pismo: »Tukaj presamevam več ko polovico svojega časa v samoti, brez tovariša in brez kuharja. Od malega šmarna dalje si sam kuham. Táko kosilce si napravim, da mu ga ni enakega. Čaj in prepečenec sta moja hrana, včasi mi kak Indijanec prinese tudi kakšno ribo. Pijače imam dovolj; bistra, zdrava kapljica je sama na sebi — iz jezera. Drva so prav poceni: vzamem sekiro in se z njo malo zasučeva, pa pade drevesce in v pol ure se prikaže dim iz moje lesene cerkvice; kuhinja, stanovanje in cerkev je namreč vse pod eno streho. Sosedov sem imel poleti veliko, pri oknih in pri vratih so mi noter lezli in skakali: kobilice in komarji, ki tako grdo pikajo, da ko bi v peklu ne bilo drugega ko ti komarji, bi se upiral doli iti. Bogat sem pa tudi, da še nikoli ne tako v vsem svojem življenju, saj imam zadovoljno, veselo srce. Škof Baraga so mi rekli, ko sem jim eno na kitaro zabrenkal: 'To me pa res veseli, da ste tako zadovoljni. Misijonar mora biti veselega srca.' Le povejte vsem, da pod solncem ni srečnejšega človeka, kot je med indijanskimi divjaki Viršekov Janez.« Potem tudi piše o težavi, o kateri Baraga v svojih pismih skoraj vedno molči: »Tu nima človek posla samo z Indijanci, ampak tudi s številnimi krivoverskimi ločinami. S protestantovskimi misijonarji smo v vednem boju, ki so silno prekanjeni.«

Ko se je Baraga poleti 1860 odpravil na Dolnji Michigan, je bilo vse njegovo potovanje ena sama nepretrgana žalost, ko je gledal, kako se Indijanci utapljajo v pijači, ker so jih belokožci kvarili. Veliko žalost in skrb mu je zadalo tudi pismo jezuita o. Meneta, ki je dotlej opravljal dušno pastirstvo v Saultu, zdaj mu je pa sporočil, da bo odšel. Nastalo je bilo namreč nespornost: Barago je pekla zavest, da so kanadski Indijanci, ki so živeli onstran reke Ste. Mary, versko silno zapuščeni. Opozoril je njih škofa v Hamiltonu. Ta se je pa v pismu do jezuita du Ranqueta (di Rankéta) vidno razburil in mu očital nedelavnost, na kar je o. du Ranquet zapustil svojo postojanko. Baraga je pa bil to pot v veliki zmoti, saj o. du Ranquet spričo svoje prezaposlenosti res ni mogel več storiti za Indijance. Ko je Baraga to zadevo bolje spoznal, mu je bilo srčno žal. Zdaj mu je pa še o. Menet, s katerim je Baraga zaradi njegovega neupogljivega značaja že prej večkrat imel težave in tudi s svojo

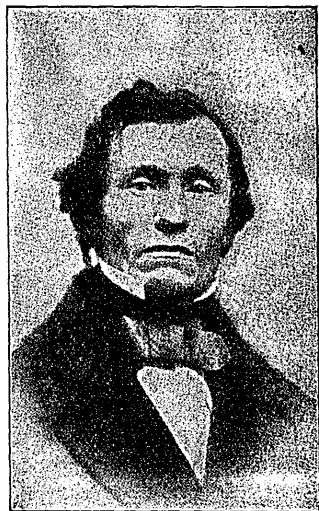
ljubeznivostjo ni nič opravil pri njem, sporočil, da bo odšel iz Saulta z obema redovnima bratoma, od katerih je eden vodil šolo, drugi pa Baragovo gospodarstvo. Nenadoma je torej Baraga izgubil tri važne moči; tako je bil potr, da je v Eagle Townu (Igl Taunu), kjer je bil dobil to pismo, ob desetih komaj pridigal.

Na tistem potovanju je zopet obiskal Čebulja, in sicer že zopet na novem misijonu v Bayfieldu (Bejfeldu) na celini nasproti La Pointu, katerega je tudi moral oskrbovati. Najbrž se je takrat dogodilo prelepo dejanje Baragove ponižnosti: Čebulj je imel eno samo sobico z eno posteljo. Posteljo je seveda zvečer odkazal škofu, sam je pa hotel leči na tla. Toda Baraga je zahteval, da naj njemu prepusti prostor na tleh. »Vas je treba varovati. Ravnajte se po moji zapovedi, jaz sem Vaš škof!« je odločil in Čebulj je moral leči na posteljo, Baraga pa na gola tla brez blazine, zavit samo v svoj površnik.

Na vožnji proti Saultu je Baraga dobil med potniki Gašparja Schulteja (Šulteja), ki mu je tako ugajal, da ga je vzel za strežnika in oskrbnika. Ta mož je bil dobro vzgojen, dovolj izobražen — znal je celo nekoliko latinskega — in vsestransko zanesljiv. Za denar mu ni bilo in je iz višjih nagibov stopil k Baragi v službo.

Ladja »Lady Elgin«, s katero se je bil Baraga odpeljal iz Saulta, se je na povratku v viharju potopila s 300 potniki. K sreči se je Baraga vračal na drugi ladji.

V Saultu so razmetani papirji v njegovi hišici pričali, da so jezuiti odšli in da je skrb za župnijo Sault in za vso tamošnjo šolo zdaj padla nanj. Šolo je prepustil bogoslovcu Terhorstu, ki je moral prevzeti tudi ves pouk deklic. Tudi uršulinke so se namreč kmalu za jezuiti izselile. Bile so Francozinje in jih je bil o. Menet poklical iz svoje domovine. V Saultu so se morale neprestano boriti z raznimi težkočami, čeprav jim je bil Baraga postavil lično hišico. Ko so dobile prav v tistem času povabilo za v južno Kanado, so Sault prav rade zapustile. Ta njihov nenaden odhod je pa Baragi povzročil toliko težav in ga je tako zapekel, da je pozneje odklonil njih prošnjo za povratek in zapisal v dnevnik:

Baragov strežnik in oskrbnik Gašpar Schulte.

»Uršulinke hočejo nazaj priti. Naj ostanejo, kjer so! Ne maram podložnikov, ki niso pod mojim nadzorstvom, da pridejo in gredo, kadar se jim zdi.«

V avgustu je odšel Mrak v Evropo, da dobi kakšnega duhovnika in kaj denarne podpore za škofijo. Baraga mu je dal vse potrebne poverilne listine. Zgodnja Danica je ob Mrakovem prihodu izdala poziv na ljudstvo, ki je pa našel precej gluha ušesa. Mrak tudi ni bil mož za to; ko se je v pozni jeseni vrnil, je pripeljal samo bogoslovca Andreja Andolška iz Ribnice s seboj.

Konec septembra je Čebulj že razveselil Barago s svojim prvim očipvejskim pismom. Tudi indijanščine se je torej kar mimogrede naučil.

Dne 16. oktobra 1860 je pisal Baraga v Rim zadnje nam ohranjeno pismo do sestre Antonije, ki mu je bila pisala 9. septembra. Pisano je precej hladno. Sporoča ji, da je zvedel od svoje nečakinje Marije, da je Amalijo v Trebnjem zadela kap, kateri je sledilo delno otrpnjenje možganov, da se svojega položaja še zaveda ne in samo še životari. Njej pravi: »Veseli me, da se dobro počutiš«; torej ji je šlo v Rimu dobro. O sebi piše: »Jaz sem vedno prav zdrav in močan, kot v svoji mladosti.« Dela ima veliko, ker oskrbuje tudi Sault. Če se zanima za njegovo delo, naj bere pisma, ki jih še vedno pošilja Leopoldinski družbi. Pismo zaključuje: »Ostani torej še zanaprej zdrava in še zanaprej moli zame, kot tudi jaz vedno zate molim.« Pripíše ji svoj naslov — torej sta si le še poredko pisala; to je razvidno tudi iz obvestila v pripisu, da je Cooks (Kuks), na katerega je poslala zadnje pismo, v New Yorku že zdavnaj mrtev. Poslej izgine iz Baragovih pisem vsaka sled za Antonijo. Na starost se je vrnila v Ljubljano, in sicer menda kot popolna brezverka. Dne 21. maja 1871 je v šentpeterskem predmestju št. 162 v ubožni podstrešni sobici umrla za otrpnjenjem pljuč, stara 67 let. Ni se več zavedala, ko ji je šentpeterski kaplan podelil sv. poslednje olje.

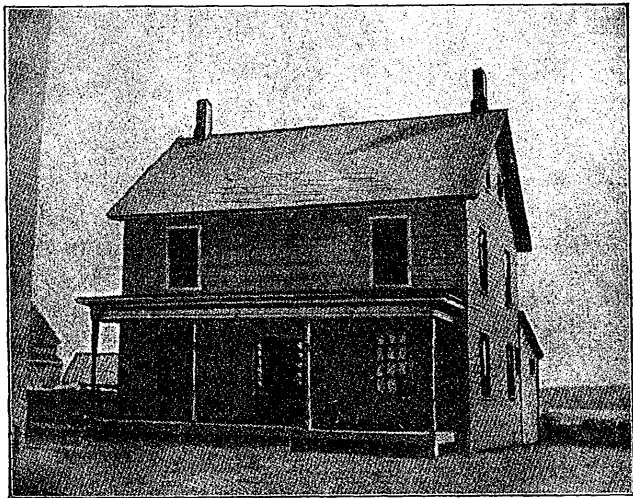
Na božično jutro je novomašnik Terhorst prvič zapel glorio. Baraga ga je pridržal v Saultu, ker sicer bi se sam nikamor ne mogel geniti.

V l. 1860 so Baragi postavili v Saultu novo stanovanje: preprosto enonadstropno hišico iz lesa, lično ometano.

Leto 1861.

Dne 12. januarja 1861 je Baraga pisal v Trebnje, in sicer poročeni nečakinji Mariji, ki je stregla svoji materi Amaliji; njena dosedanja strežnica, hči Josipina, je bila namreč tudi obolela. Povedal je, da se pravkar odpravlja na 50 milj oddaljeno misijonsko postajo. »Malo me le skrbi, ker je te dni

silno mrzlo. Davi sem moral mleko, ki je od sinoči ostalo v naši majhni obednici, z žlico kopati iz lonca, ker je bilo zamrznilo; k sreči je bila kava prav topla in je vse odtajala. Tudi kruh je zmrznil. Voda v umivalniku je bila sam led.« Potem toplo spregovori sestri Amaliji, ki je medtem že nekoliko okrevala: »Ti si torej še vedno slabotna. Pa kako srečna si, da si sredi svojih dragih, ki Te ljubeče negujejo in so skrbno pozorni nate. Če bi jaz bil pred smrtjo tako dolgo bolan, kakšen revež bi bil! Tujec sem v tej daljni deželi in vsi moji dragi ste daleč proč od tu. Vedno prosim Boga, da me po kratki bolezni pokliče s tega sveta; vendar

Baragovo škofijsko stanovanje v Sault Ste. Marie, zgrajeno l. 1860.

prepuščam vse Njegovi najsvetejši volji.« Takrat pač ni slutil, kakšno trpljenje mu je Bog prihranil za zadnji dve leti. V pismu izraža svoje veselje nad misijonarjem Andolškom, ki se je že v enem mesecu toliko naučil angleškega, da je pred božičem gladko pridigal, »da se mi je zdelo, kot da bi bil pridigal v našem kranjskem jeziku«. Naposled opominja sestro, da naj potrpežljivo, spokorno in vdano v božjo voljo prenaša bolezen.

Dne 2. februarja piše Čebulj: »S škofom Barago sva se zmenila, da si bova pustila brado rasti, ker se z britjem preveč časa izgubi. Na prihodnjem zboru severnoameriških škofov v Cincinnatiju bo škof Baraga sprožil tudi vprašanje zastran brade. Upam na ugoden uspeh.« Čebulja res vidimo na slikah z brado.

Dne 7. februarja se je Baraga vrnil s potovanja. Ne vemo pa, kam je bil šel. Na potu bi bil kmalu zmrznil. Pa

»Uršulinke hočejo nazaj priti. Naj ostanejo, kjer so! Ne maram podložnikov, ki niso pod mojim nadzorstvom, da pridejo in gredo, kadar se jim zdi.«

V avgustu je odšel Mrak v Evropo, da dobi kakšnega duhovnika in kaj denarne podpore za škofijo. Baraga mu je dal vse potrebne poverilne listine. Zgodnja Danica je ob Mrakovem prihodu izdala poziv na ljudstvo, ki je pa našel precej gluha ušesa. Mrak tudi ni bil mož za to; ko se je v pozni jeseni vrnil, je pripeljal samo bogoslovca Andreja Andolška iz Ribnice s seboj.

Konec septembra je Čebulj že razveselil Barago s svojim prvim očipvejskim pismom. Tudi indijanščine se je torej kar mimogrede naučil.

Dne 16. oktobra 1860 je pisal Baraga v Rim zadnje nam ohranjeno pismo do sestre Antonije, ki mu je bila pisala 9. septembra. Pisano je precej hladno. Sporoča ji, da je zvedel od svoje nečakinje Marije, da je Amalijo v Trebnjem zadela kap, kateri je sledilo delno otrpnjenje možganov, da se svojega položaja še zaveda ne in samo še životari. Njej pravi: »Veseli me, da se dobro počutiš«; torej ji je šlo v Rimu dobro. O sebi piše: »Jaz sem vedno prav zdrav in močan, kot v svoji mladosti.« Dela ima veliko, ker oskrbuje tudi Sault. Če se zanima za njegovo delo, naj bere pisma, ki jih še vedno pošilja Leopoldinski družbi. Pismo zaključuje: »Ostani torej še znanprej zdrava in še znanprej moli zame, kot tudi jaz vedno zate molim.« Pripiše ji svoj naslov — torej sta si le še poredko pisala; to je razvidno tudi iz obvestila v pripisu, da je Cooks (Kuks), na katerega je poslala zadnje pismo, v New Yorku že zdavnaj mrtev. Poslej izgine iz Baragovih pisem vsaka sled za Antonijo. Na starost se je vrnila v Ljubljano, in sicer menda kot popolna brezverka. Dne 21. maja 1871 je v šentpeterskem predmestju št. 162 v ubožni podstrešni sobici umrla za otrpnjenjem pljuč, stara 67 let. Ni se več zavedala, ko ji je šentpeterski kaplan podelil sv. poslednje olje.

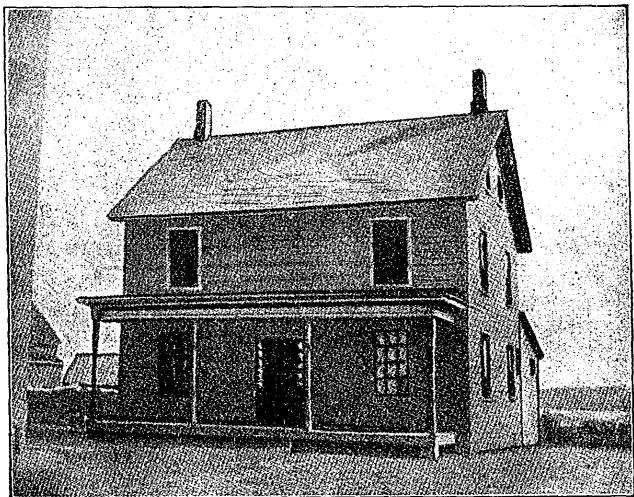
Na božično jutro je novomašnik Terhorst prvič zapel glorio. Baraga ga je pridržal v Saultu, ker sicer bi se sam nikamor ne mogel geniti.

V l. 1860 so Baragi postavili v Saultu novo stanovanje: preprosto enonadstropno hišico iz lesa, lično ometano.

Leto 1861.

Dne 12. januarja 1861 je Baraga pisal v Trebnje, in sicer poročeni nečakinji Mariji, ki je stregla svoji materi Amaliji; njena dosedanja strežnica, hči Josipina, je bila namreč tudi obolela. Povedal je, da se pravkar odpravlja na 50 milj oddaljeno misijonsko postajo. »Malo me le skrbi, ker je te dni

silno mrzlo. Davi sem moral mleko, ki je od sinoči ostalo v naši majhni obednici, z žlico kopati iz lonca, ker je bilo zamrznilo; k sreči je bila kava prav topla in je vse odtajala. Tudi kruh je zmrznil. Voda v umivalniku je bila sam led.« Potem toplo spregovori sestrí Amaliji, ki je medtem že nekoliko okrevala: »Ti si torej še vedno slabotna. Pa kako srečna si, da si sredi svojih dragih, ki Te ljubeče negujejo in so skrbno pozorni nate. Če bi jaz bil pred smrtjo tako dolgo bolan, kakšen revež bi bil! Tujec sem v tej daljni deželi in vsi moji dragi ste daleč proč od tu. Vedno prosim Boga, da me po kratki bolezni pokliče s tega sveta; vendar

Baragovo škofijsko stanovanje v Sault Ste. Marie, zgrajeno l. 1860.

prepuščam vse Njegovi najsvetejši volji.« Takrat pač ni slutil, kakšno trpljenje mu je Bog prihranil za zadnji dve leti. V pismu izraža svoje veselje nad misijonarjem Andolškom, ki se je že v enem mesecu toliko naučil angleškega, da je pred božičem gladko pridigal, »da se mi je zdelo, kot da bi bil pridigal v našem kranjskem jeziku«. Naposled opominja sestro, da naj potrpežljivo, spokorno in vdano v božjo voljo prenaša bolezen.

Dne 2. februarja piše Čebulj: »S škofom Barago sva se zmenila, da si bova pustila brado rasti, ker se z britjem preveč časa izgubi. Na prihodnjem zboru severnoameriških škofov v Cincinnatiju bo škof Baraga sprožil tudi vprašanje zastran brade. Upam na ugoden uspeh.« Čebulja res vidimo na slikah z brado.

Dne 7. februarja se je Baraga vrnil s potovanja. Ne vemo pa, kam je bil šel. Na potu bi bil kmalu zmrznil. Pa

se je devet dni potem vendar zopet vzdignil proti Detouru (Detúru), ležečemu južno od Saulta ob izlivu reke Ste. Mary v Huronsko jezero. »Mnogo sem trpel zaradi mraza,« piše sestri, »in bi bil enkrat kmalu zmrznil, pa sem le prišel do neke hiše in se ogrel.« Ob povratku je bil bogat: celih 4875 frankov so mu poslali iz Lyona. Takoj je naročil za svoje cerkve 8 železnih zvonov, težkih od 80 do 460 funtov. Duhovnikom je naročil, da naj pobirajo prispevke za cerkvene sedeže, sicer bodo cerkve brez vsakih dohodkov.

V Saultu je odstranil nezmožnega učitelja in Terhorst je moral poleg župnije prevzeti še vso šolo. V priznanje mu je Baraga daroval — par novih čevljev indijanskega izdelka (mokasín).

Za 28. april je bil sklican v Cincinnati 3. pokrajinski cerkveni zbor. Da bi se do takrat jezera že dovolj odtažala, ni bilo upanja, zato je moral Baraga že na velikonočni ponedeljek 1. aprila z doma, in sicer peš do Alpe, kjer je bilo Huronsko jezero že odtažano. Na tej poti se je Baraga preutrudil in je poslej bolehal na srcu; naduha ga je pri hoji in pridiganju vedno bolj mučila. Ko je v Alpeni bolan čakal na parnik, je potožil v dnevnik: »Eden od najbolj žalostnih dni mojega življenja. Naj me Bog obvaruje

Škof Friderik Eis, katerega je Baraga kot dijaka sprejel v svojo škofijo.

takih dni. Temen dan, strahovit metež in vihar.«

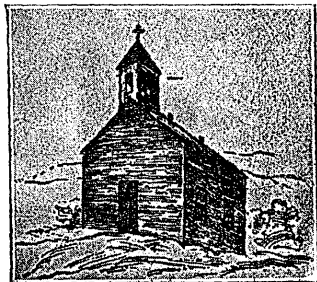
V Cincinnatiju je pri slovesni zadušnici za umrlimi duhovniki Baraga imel cerkven govor, tako zelo je slovel po svojih govorniških zmožnostih.

Dne 21. julija je sprejel dijaka Friderika Eisa v škofijo, ki je l. 1899 postal njegov tretji naslednik na škofijski stolici. Starši so bili doma na Westfalskem; pa so se preselili v Ameriko, ko je imel deček šele 12 let. Fox je družino poznal in postal pozoren na dečkovo nadarjenost; nekaj časa ga je sam učil, potem pa poslal Baragi.

Tisto poletje je Baraga prišel tudi v L'Anse. Obiskal ga je star Indijanec, njegov prejšnji znanec, ter ga je opo-

zoril, da s svojo radodarnostjo Indijance le razvaja. Baraga si je vzel prijateljski opomin k srcu in je tudi duhovniku Terhorstu, katerega je bil s seboj pripeljal, zabičal, naj Indijancem ničesar ne daruje. Prav tisti hip se je pa Baraga ozrl skozi okno in zagledal staro, ubožno Indijanko, katero je tudi že od prej poznal. V svoji dobrosrčnosti je takoj pozabil na svoj prejšnji sklep in je zaprosil Terhorsta, naj mu posodi tri dolarje, da jih bo dal ubogi ženici.

V septembru ga pa vidimo na popolnoma novi misijonski postaji na vzhodni obali precej velikega Sugar Islanda (Šúger Ajlanda, Sladkornega otoka), 20 milj vzhodno od Saulta. V popolni osamelosti je živel tam majhna naselbina Indijancev, beli jih niso bili še nič pokvarili, zato so bili Baragi še posebno dragi. Vsako kočo je obiskal, krščanske in poganske. Pogani so se njegovemu vabilu radi odzvali in se skozi tri tedne vsak dan trikrat zbrali k pouku. V Baragi je takoj zaživel nekdanji indijanski misijonar. Pred odhodom je določil vse podrobnosti glede nove cerkve, ki jo bodo gradili v čast sv. Jožefu in za katero je vedel, da bo veliko stala, ker daleč okoli ni bilo tesarjev. Res se je zopet zelo zadolžil zaradi nje. V Saultu je potem sam lastnoročno delal posamezne predmete za to cerkev. Gotovo je tudi pri svojih prejšnjih cerkvah večkrat tako storil, sicer bi se ne bil lotil na starost teh del in bi tudi ne bil uspel; pa je vse prejšnje slučaje zamolčal. Dnevnik nam pove, da je 2. oktobra naredil tabernakelj, 5. oktobra je dodelal oltarne stopnice, 9. oktobra je dovršil okvirje za oltarne slike, od 9. do 12. oktobra je delal stojalce za mašno knjigo, potem pa okvirje za križev pot. Vse svoje izdelke je 23. oktobra sam tja pripeljal na ladjici in je ljudem zopet lastnoročno pomagal pri cerkvici, da jo je štiri dni pozneje lahko blagoslovil. Potem je več ko en teden še ostal tam in učil, krščeval, spovedoval, obhajal in birmal Indijance. Svojo osmo obletnico škofovskega posvečenja je med njimi tako lepo preživel kot še nobene poprej.

Baragova lesena cerkvica
na Sugar Islandu.

V Cincinnatiju je imel v semenišču bogoslovca Honorata Bouriona (Buriona), ki je bil stoprav v maju prispel iz Francije. Ni še končal bogoslovja in šele 21 let je imel, pa v Saultu Baraga zopet ni imel nikogar, sila je bila velika in posvetil ga je za duhovnika. V Saultu je potem sam nadzoroval njegovo bogoslovno učenje. Po novi maši ga je

se je devet dni potem vendar zopet vzdignil proti Detouru (Detúru), ležečemu južno od Saulta ob izlivu reke Ste. Mary v Huronsko jezero. »Mnogo sem trpel zaradi mraza,« piše sestra, »in bi bil enkrat kmalu zmrznil, pa sem le prišel do neke hiše in se ogrel.« Ob povratku je bil bogat: celih 4875 frankov so mu poslali iz Lyona. Takoj je naročil za svoje cerkve 8 železnih zvonov, težkih od 80 do 460 funtov. Duhovnikom je naročil, da naj pobirajo prispevke za cerkvene sedeže, sicer bodo cerkve brez vsakih dohodkov.

Škof Friderik Eis, katerega je Baraga kot dijaka sprejel v svojo škofijo.

V Saultu je odstranil nezmožnega učitelja in Terhorst je moral poleg župnije prevzeti še vso šolo. V priznanje mu je Baraga daroval — par novih čevljev indijanskega izdelka (mokasin).

Za 28. april je bil sklican v Cincinnati 3. pokrajinski cerkveni zbor. Da bi se do takrat jezera že dovolj odtajala, ni bilo upanja, zato je moral Baraga že na veliko-nočni ponedeljek 1. aprila z doma, in sicer peš do Alpe, kjer je bilo Huronsko jezero že odtajano. Na tej poti se je Baraga pretrudil in je poslej bolehal na srcu; naduha ga je pri hoji in pridiganju vedno bolj mučila. Ko je v Alpeni bolan čakal na parnik, je potožil v dnevnik: »Eden od najbolj žalostnih dni mojega življenja. Naj me Bog obvaruje

takih dni. Temen dan, strahovit metež in vihar.«

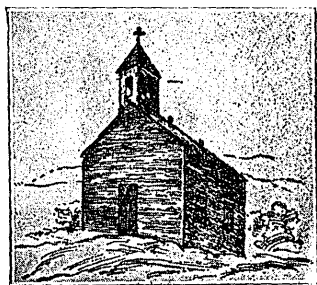
V Cincinnatiju je pri slovesni zadušnici za umrlimi duhovniki Baraga imel cerkven govor, tako zelo je slovel po svojih govorniških zmožnostih.

Dne 21. julija je sprejel dijaka Friderika Eisa v škofijo, ki je l. 1899 postal njegov tretji naslednik na škofijski stolici. Starši so bili doma na Westfalskem; pa so se preselili v Ameriko, ko je imel deček šele 12 let. Fox je družino poznal in postal pozoren na dečkovo nadarjenost; nekaj časa ga je sam učil, potem pa poslal Baragi.

Tisto poletje je Baraga prišel tudi v L'Anse. Obiskal ga je star Indijanec, njegov prejšnji znanec, ter ga je opo-

zoril, da s svojo radodarnostjo Indijance le razvaja. Baraga si je vzel prijateljski opomin k srcu in je tudi duhovniku Terhorstu, katerega je bil s seboj pripeljal, zabičal, naj Indijancem ničesar ne daruje. Prav tisti hip se je pa Baraga ozrl skozi okno in zagledal staro, ubožno Indijanko, katero je tudi že od prej poznal. V svoji dobrosrčnosti je takoj pozabil na svoj prejšnji sklep in je zaprosil Terhorsta, naj mu posodi tri dolarje, da jih bo dal ubogi ženici.

V septembru ga pa vidimo na popolnoma novi misijonski postaji na vzhodni obali precej velikega Sugar Islanda (Šúger Ajlanda, Sladkornega otoka), 20 milj vzhodno od Saulta. V popolni osamelosti je živel tam majhna naselbina Indijancev, beli jih niso bili še nič pokvarili, zato so bili Baragi še posebno dragi. Vsako kočjo je obiskal, krščanske in poganske. Pogani so se njegovemu vabilu radi odzvali in se skozi tri tedne vsak dan trikrat zbrali k pouku. V Baragi je takoj zaživel nekdanji indijanski misijonar. Pred odhodom je določil vse podrobnosti glede nove cerkve, ki jo bodo gradili v čast sv. Jožefu in za katero je vedel, da bo veliko stala, ker daleč okoli ni bilo tesarjev. Res se je zopet zelo zadolžil zaradi nje. V Saultu je potem sam lastnoročno delal posamezne predmete za to cerkev. Gotovo

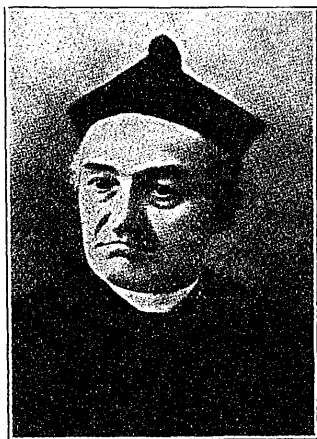

Baragova lesena cerkvica
na Sugar Islandu.

je tudi pri svojih prejšnjih cerkvah večkrat tako storil, sicer bi se ne bil lotil na starost teh del in bi tudi ne bil uspel; pa je vse prejšnje slučaje zamolčal. Dnevnik nam pove, da je 2. oktobra naredil tabernakelj, 5. oktobra je dodelal oltarne stopnice, 9. oktobra je dovršil okvirje za oltarne slike, od 9. do 12. oktobra je delal stojalce za mašno knjigo, potem pa okvirje za križev pot. Vse svoje izdelke je 23. oktobra sam tja pripeljal na ladjici in je ljudem zopet lastnoročno pomagal pri cerkvici, da jo je štiri dni pozneje lahko blagoslovil. Potem je več ko en teden še ostal tam in učil, krščeval, spovedoval, obhajal in birmal Indijance. Svojo osmo obletnico škofovskega posvečenja je med njimi tako lepo preživel kot še nobene poprej.

V Cincinnatiju je imel v semenišču bogoslovca Honorata Bouriona (Buriona), ki je bil stoprav v maju prispel iz Francije. Ni še končal bogoslovja in šele 21 let je imel, pa v Saultu Baraga zopet ni imel nikogar, sila je bila velika in posvetil ga je za duhovnika. V Saultu je potem sam nadzoroval njegovo bogoslovno učenje. Po novi maši ga je

vprašal, ali želi imeti pri njem hrano. Bourion si je seveda predstavljal Baragovo domače življenje vsaj deloma tako, kot so ga imeli francoski škofje, in je ponudbo z veseljem sprejel. Ni vedel, da Baraga že 9 let doma ni pokusil mesa. Zjutraj je prihajal na mizo pražen krompir, opoldne krompirjeva juha s kruhom, zvečer pa zopet kakšna krompirjeva jed. Mladi duhovnik je en mesec zdržal, potem je pa le poprosil za malo mesa. Baraga je prošnji ugodil, a s pripombo, da se bo za kaplana posebej kuhalo, on bo pa ostal pri dosedanji hrani. Bourionove prošnje je bil najbrž tudi sluga Gašpar Schulte vesel, ker se je skoraj gotovo tudi on že preobjedel trikratnega krompirja na dan.

Honorat Bourion, Baragov duhovnik.

Leto 1862.

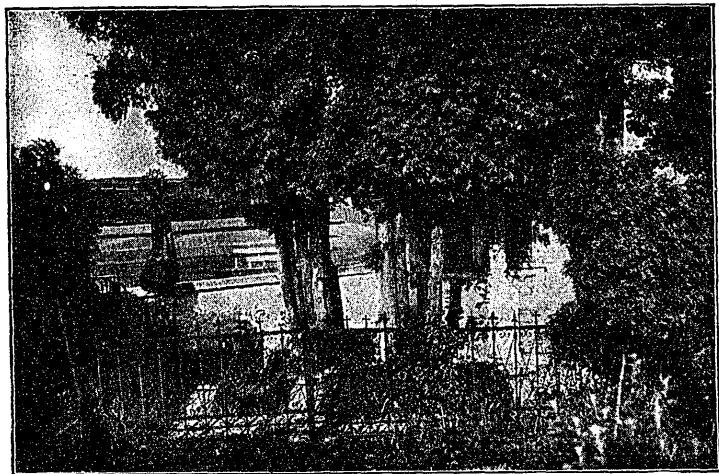
V poročilu, ki ga je Baraga 30. avgusta 1862 poslal na Dunaj, toži o rastoči bedi in draginji, ki jo je povzročila vojska, ki se je bila že v začetku leta 1861 vnela med severnim in južnim delom Združenih držav. Povzročilo jo je vprašanje, ali morajo tudi južne zvezne države odpraviti suženjstvo črncev, katerih je tam okrog štirih milijonov živelo v najbolj žalostnih razmerah. Po zgledu Anglije so bile namreč severne zvezne države proglasile svobodo črncev, katerih se je nekoliko izselilo v zapadno Afriko in ustanovilo lastno državo Libe-

rijo, ki se pa še do danes ne more sama vladati. Južne države so suženjstvo zagovarjale s svojimi veleposestvi in ogromnimi nasadi bombaža, ki bi bili z odpravo suženjstva propadli. Ločile so se od Združenih držav in osnovala lastno državno zvezo. Cela štiri leta je vojska divjala z izredno krutostjo in niti krvava sedemdnevna bitka pri Richmondu (Ričmondu) ni prinesla miru. Milijoni vojaštva so bili v orožju, stotisoči so obležali na bojiščih, milijarde je stalo to prelivanje krvi. Šele januarja 1868 je Kongres proglasil tudi za premagane južne države popolno svobodo črncev. Finančno stanje Združenih držav je bilo za dolgo let silno oškodovano.

Baragova škofija sicer ni izgubila mnogo moštva, pač pa jo je trla huda draginja. Po gozdovih so se potikali vojaški begunci ali pa oni, ki so se orožju odtegnili z begom v Kanado.

Jacker je dejal ob Baragovi smrti: »S politiko se naš pobožni škof nikoli ni posebno pečal in ni imela nikake mikavnosti zanj, vendar je nas včasih kar osupnil s svojimi opombami o evropski in ameriški politiki.«

V omenjenem poročilu pravi Baraga o sebi, da ga je do zadnjega leta naduha zelo mučila. »Če sem le količkaj hodil, sem v prsih čutil težave. Menil sem že, da bo treba nehati s potovanji.« Pa vesel poroča dalje: »V začetku minule zime sem si prav zaželel, da bi šel med Indijance, stanujoče tri dni hoda odtod, ter jih kar največ spreobrnil. Na tistem kraju nisem še nikoli bil, ker leži od rok in je težko pristopen. Le malo upanja sem imel, da bi mogel priti do njih,

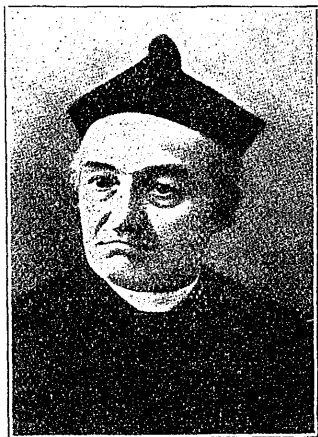

Pogled na grobnico Gresslovih na trebanjskem pokopališču.

poskusiti sem pa le hotel. Navezal sem si torej krplje, vzel vodnika in se odpravil na pot. Komaj sem prehodil šele miljo, sem začutil toliko tesnobo v prsih, da sem mislil, da se bom zgrudil. Priporočil sem se Bogu in šel dalje; nisem namreč mogel prenesti misli, da bi ne poskusil spreobrniti tisto naselbino. In, hvala Bogu, tesnoba je začela popuščati ter je docela izginila; več dni zapored sem potem po zelo težavnih potih hodil, težav pa nisem nikakih več občutil. Tretji dan sem prišel k Indijancem. Malo sem se odpočil, potem sem jih začel obiskovati. Bili so pravi divjaki, ki niso nič vedeli o Bogu in njegovem Sinu, katerega je poslal na zemljo. Skrajša sem imel malo upanja, kmalu se je pa pokazala moč božje besede. Zdaj jih je že več spreobrnjenih in krščenih in upam, da se bodo z božjo pomočjo vsi spreobrnili. Zgradil jim bom majhno kapelo.

Komaj pa sem se bil vrnil s tega misijona, sem se že pripravil, da grem na drugega, katerega so svoj čas že

vprašal, ali želi imeti pri njem hrano. Bourion si je seveda predstavljal Baragovo domače življenje vsaj deloma tako, kot so ga imeli francoski škofje, in je ponudbo z veseljem sprejel. Ni vedel, da Baraga že 9 let doma ni pokusil mesa. Zjutraj je prihajal na mizo pražen krompir, opoldne krompirjeva juha s kruhom, zvečer pa zopet kakšna krompirjeva jed. Mladi duhovnik je en mesec zdržal, potem je pa le poprosil za malo mesa. Baraga je prošnji ugodil, a s pripombo, da se bo za kaplana posebej kuhalo, on bo pa ostal pri dosedanji hrani. Bourionove prošnje je bil najbrž tudi sluga Gašpar Schulte vesel, ker se je skoraj gotovo tudi on že preobjedel trikratnega krompirja na dan.

Honorat Bourion, Baragov duhovnik.

Leto 1862.

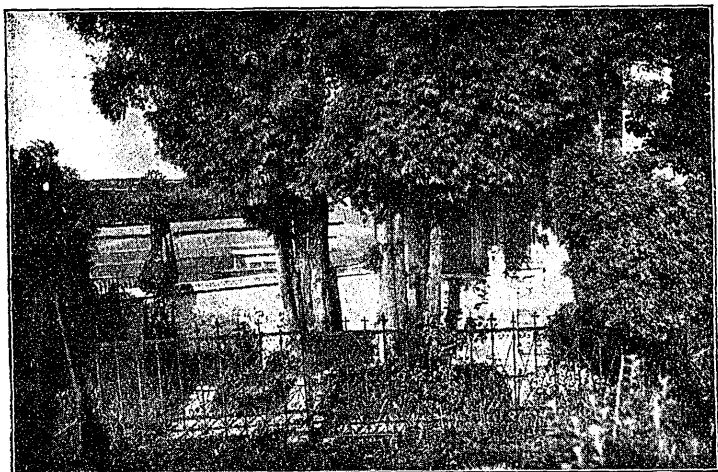
V poročilu, ki ga je Baraga 30. avgusta 1862 poslal na Dunaj, toži o rastoči bedi in druginji, ki jo je povzročila vojska, ki se je bila že v začetku leta 1861 vnela med severnim in južnim delom Združenih držav. Povzročilo jo je vprašanje, ali morajo tudi južne zvezne države odpraviti suženjstvo črncev, katerih je tam okrog štirih milijonov živelo v najbolj žalostnih razmerah. Po zgledu Anglije so bile namreč severne zvezne države proglasile svobodo črncev, katerih se je nekoliko izselilo v zapadno Afriko in ustanovilo lastno državo Libe-

rijo, ki se pa še do danes ne more sama vladati. Južne države so suženjstvo zagovarjale s svojimi veleposestvi in ogromnimi nasadi bombaža, ki bi bili z odpravo suženjstva propadli. Ločile so se od Združenih držav in osnovala lastno državno zvezo. Cela štiri leta je vojska divjala z izredno krutostjo in niti krvava sedemdnevna bitka pri Richmondu (Ričmondu) ni prinesla miru. Milijoni vojaštva so bili v orožju, stotisoči so obležali na bojiščih, milijarde je stalo to prelivanje krvi. Šele januarja 1868 je Kongres proglasil tudi za premagane južne države popolno svobodo črncev. Finančno stanje Združenih držav je bilo za dolgo let silno oškodovano.

Baragova škofija sicer ni izgubila mnogo moštva, pač pa jo je trla huda druginja. Po gozdovih so se potikali vojaški begunci ali pa oni, ki so se orožju odtegnili z begom v Kanado.

Jacker je dejal ob Baragovi smrti: »S politiko se naš pobožni škof nikoli ni posebno pečal in ni imela nikake mikavnosti zanj, vendar je nas včasih kar osupnil s svojimi opombami o evropski in ameriški politiki.«

V omenjenem poročilu pravi Baraga o sebi, da ga je do zadnjega leta naduha zelo mučila. »Če sem le količkaj hodil, sem v prsih čutil težave. Menil sem že, da bo treba nehati s potovanji.« Pa vesel poroča dalje: »V začetku minule zime sem si prav zaželel, da bi šel med Indijance, stanujoče tri dni hoda odtod, ter jih kar največ spreobrn timer. Na tistem kraju nisem še nikoli bil, ker leži od rok in je težko pristopen. Le malo upanja sem imel, da bi mogel priti do njih.

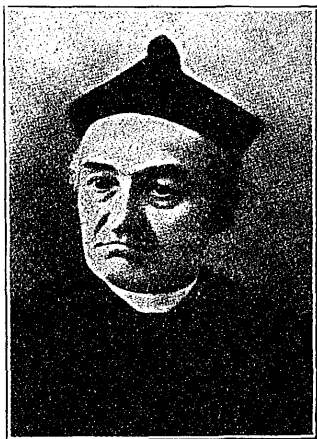

Pogled na grobnico Gresslovih na trebanjskem pokopališču.

poskusiti sem pa le hotel. Navezal sem si torej krplje, vzel vodnika in se odpravil na pot. Komaj sem prehodil šele miljo, sem začutil toliko tesnobo v prsih, da sem mislil, da se bom zgrudil. Priporočil sem se Bogu in šel dalje; nisem namreč mogel prenesti misli, da bi ne poskusil spreobrn timer tisto naselbino. In, hvala Bogu, tesnoba je začela popuščati ter je docela izginila; več dni zapored sem potem po zelo težavnih potih hodil, težav pa nisem nikakih več občutil. Tretji dan sem prišel k Indijancem. Malo sem se odpočil, potem sem jih začel obiskovati. Bili so pravi divjaki, ki niso nič vedeli o Bogu in njegovem Sinu, katerega je poslal na zemljo. Skraja sem imel malo upanja, kmalu se je pa pokazala moč božje besede. Zdaj jih je že več spreobrn timer in krščenih in upam, da se bodo z božjo pomočjo vsi spreobrn timer. Zgradil jim bom majhno kapelo.

Komaj pa sem se bil vrnil s tega misijona, sem se že pripravil, da grem na drugega, katerega so svoj čas že

vprašal, ali želi imeti pri njem hrano. Bourion si je seveda predstavljal Baragovo domače življenje vsaj deloma tako, kot so ga imeli francoski škofje, in je ponudbo z veseljem sprejel. Ni vedel, da Baraga že 9 let doma ni pokusil mesa. Zjutraj je prihajal na mizo pražen krompir, opoldne krompirjeva juha s kruhom, zvečer pa zopet kakšna krompirjeva jed. Mladi duhovnik je en mesec zdržal, potem je pa le poprosil za malo mesa. Baraga je prošnji ugodil, a s pripombo, da se bo za kaplana posebej kuhalo, on bo pa ostal pri dosedanji hrani. Bourionove prošnje je bil najbrž tudi sluga Gašpar Schulte vesel, ker se je skoraj gotovo tudi on že preobjedel trikratnega krompirja na dan.

Honorat Bourion, Baragov duhovnik.

Leto 1862.

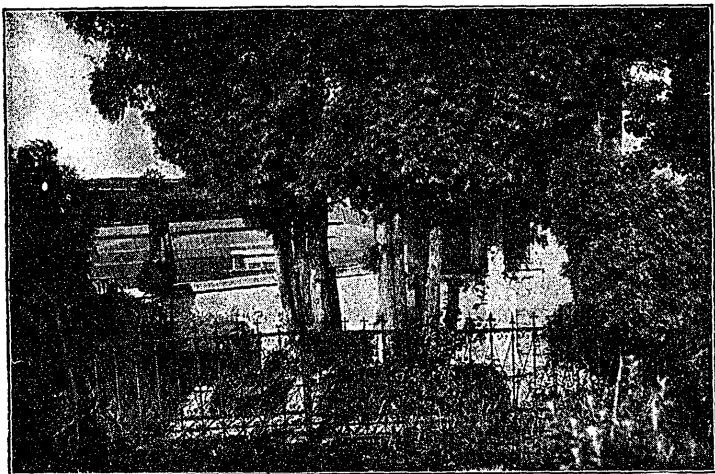
V poročilu, ki ga je Baraga 30. avgusta 1862 poslal na Dunaj, toži o rastoči bedi in draginji, ki jo je povzročila vojska, ki se je bila že v začetku leta 1861 vnela med severnim in južnim delom Združenih držav. Povzročilo jo je vprašanje, ali morajo tudi južne zvezne države odpraviti suženjstvo črncev, katerih je tam okrog štirih milijonov živelo v najbolj žalostnih razmerah. Po zgledu Anglije so bile namreč severne zvezne države proglasile svobodo črncev, katerih se je nekoliko izselilo v zapadno Afriko in ustanovilo lastno državo Libe-

rijo, ki se pa še do danes ne more sama vladati. Južne države so suženjstvo zagovarjale s svojimi veleposestvi in ogromnimi nasadi bombaža, ki bi bili z odpravo suženjstva propadli. Ločile so se od Združenih držav in osnovale lastno državno zvezo. Cela štiri leta je vojska divjala z izredno krutostjo in niti krvava sedemdnevna bitka pri Richmondu (Ričmondu) ni prinesla miru. Milijoni vojaštva so bili v orožju, stotisoči so obležali na bojiščih, milijarde je stalo to prelivanje krvi. Šele januarja 1868 je Kongres proglasil tudi za premagane južne države popolno svobodo črncev. Finančno stanje Združenih držav je bilo za dolgo let silno oškodovano.

Baragova škofija sicer ni izgubila mnogo moštva, pač pa jo je trla huda draginja. Po gozdovih so se potikali vojaški begunci ali pa oni, ki so se orožju odtegnili z begom v Kanado.

Jacker je dejal ob Baragovi smrti: »S politiko se naš pobožni škof nikoli ni posebno pečal in ni imela nikake mikavnosti zanj, vendar je nas včasih kar osupnil s svojimi opombami o evropski in ameriški politiki.«

V omenjenem poročilu pravi Baraga o sebi, da ga je do zadnjega leta naduha zelo mučila. »Če sem le količkaj hodil, sem v prsih čutil težave. Menil sem že, da bo treba nehati s potovanji.« Pa vesel poroča dalje: »V začetku minule zime sem si prav zaželel, da bi šel med Indijance, stanujoče tri dni hoda odtod, ter jih kar največ spreobrniti. Na tistem kraju nisem še nikoli bil, ker leži od rok in je težko pristopen. Le malo upanja sem imel, da bi mogel priti do njih,

Pogled na grobnico Gresslovih na trebanjskem pokopališču.

poskusiti sem pa le hotel. Navezal sem si torej krplje, vzela vodnika in se odpravil na pot. Komaj sem prehodil šele miljo, sem začutil toliko tesnobo v prsih, da sem mislil, da se bom zgrudil. Priporočil sem se Bogu in šel dalje; nisem namreč mogel prenesti misli, da bi ne poskusil spreobrniti tisto naselbino. In, hvala Bogu, tesnoba je začela popuščati ter je docela izginila; več dni zapored sem potem po zelo težavnih potih hodil, težav pa nisem nikakih več občutil. Tretji dan sem prišel k Indijancem. Malo sem se odpočil, potem sem jih začel obiskovati. Bili so pravi divjaki, ki niso nič vedeli o Bogu in njegovem Sinu, katerega je poslal na zemljo. Skraja sem imel malo upanja, kmalu se je pa pokazala moč božje besede. Zdaj jih je že več spreobrnjenih in krščenih in upam, da se bodo z božjo pomočjo vsi spreobrnili. Zgradil jim bom majhno kapelo.

Komaj pa sem se bil vrnil s tega misijona, sem se že pripravil, da grem na drugega, katerega so svoj čas že

vprašal, ali želi imeti pri njem hrano. Bourion si je seveda predstavljal Baragovo domače življenje vsaj deloma tako, kot so ga imeli francoski škofje, in je ponudbo z veseljem sprejel. Ni vedel, da Baraga že 9 let doma ni pokusil mesa. Zjutraj je prihajal na mizo pražen krompir, opoldne krompirjeva juha s kruhom, zvečer pa zopet kakšna krompirjeva jed. Mladi duhovnik je en mesec zdržal, potem je pa le poprosil za malo mesa. Baraga je prošnji ugodil, a s pripombo, da se bo za kaplana posebej kuhalo, on bo pa ostal pri dosedanji hrani. Bourionove prošnje je bil najbrž tudi sluga Gašpar Schulte vesel, ker se je skoraj gotovo tudi on že preobjedel trikratnega krompirja na dan.

Honorat Bourion, Baragov duhovnik.

Leto 1862.

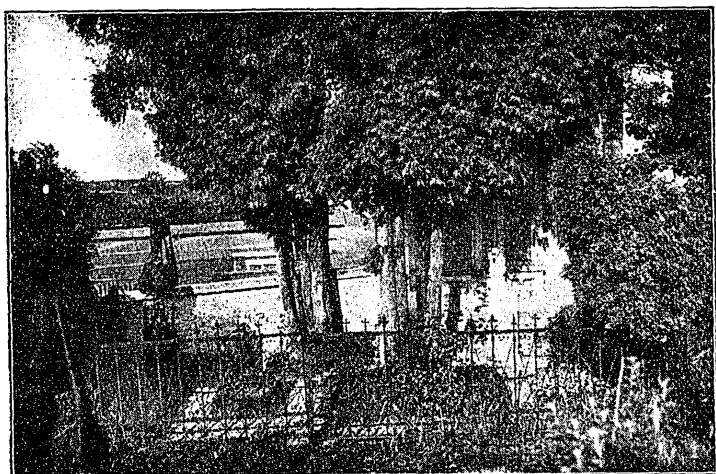
V poročilu, ki ga je Baraga 30. avgusta 1862 poslal na Dunaj, toži o rastoči bedi in draginji, ki jo je povzročila vojska, ki se je bila že v začetku leta 1861 vnela med severnim in južnim delom Združenih držav. Povzročilo jo je vprašanje, ali morajo tudi južne zvezne države odpraviti suženjstvo črncev, katerih je tam okrog štirih milijonov živelo v najbolj žalostnih razmerah. Po zgledu Anglije so bile namreč severne zvezne države proglasile svobodo črncev, katerih se je nekoliko izselilo v zapadno Afriko in ustanovilo lastno državo Libe-

rijo, ki se pa še do danes ne more sama vladati. Južne države so suženjstvo zagovarjale s svojimi veleposestvi in ogromnimi nasadi bombaža, ki bi bili z odpravo suženjstva propadli. Ločile so se od Združenih držav in osnovale lastno državno zvezo. Cela štiri leta je vojska divjala z izredno krutostjo in niti krvava sedemdnevna bitka pri Richmondu (Ričmondu) ni prinesla miru. Milijoni vojaštva so bili v orožju, stotisoči so obležali na bojiščih, milijarde je stalo to prelivanje krvi. Šele januarja 1868 je Kongres proglasil tudi za premagane južne države popolno svobodo črncev. Finančno stanje Združenih držav je bilo za dolgo let silno oškodovano.

Baragova škofija sicer ni izgubila mnogo moštva, pač pa jo je trla huda draginja. Po gozdovih so se potikali vojaški begunci ali pa oni, ki so se orožju odtegnili z begom v Kanado.

Jacker je dejal ob Baragovi smrti: »S politiko se naš pobožni škof nikoli ni posebno pečal in ni imela nikake mikavnosti zanj, vendar je nas včasih kar osupnil s svojimi opombami o evropski in ameriški politiki.«

V omenjenem poročilu pravi Baraga o sebi, da ga je do zadnjega leta naduha zelo mučila. »Če sem le količkaj hodil, sem v prsih čutil težave. Menil sem že, da bo treba nehati s potovanji.« Pa vesel poroča dalje: »V začetku minule zime sem si prav zaželel, da bi šel med Indijance, stanujoče tri dni hoda odtod, ter jih kar največ spreobrniti. Na tistem kraju nisem še nikoli bil, ker leži od rok in je težko pristopen. Le malo upanja sem imel, da bi mogel priti do njih.

Pogled na grobnico Gresslovih na trebanjskem pokopališču.

poskusiti sem pa le hotel. Navezal sem si torej krplje, vzel vodnika in se odpravil na pot. Komaj sem prehodil šele miljo, sem začutil toliko tesnobo v prsih, da sem mislil, da se bom zgrudil. Priporočil sem se Bogu in šel dalje; nisem namreč mogel prenesti misli, da bi ne poskusil spreobrniti tisto nasebino. In, hvala Bogu, tesnoba je začela popuščati ter je docela izginila; več dni zapored sem potem po zelo težavnih potih hodil, težav pa nisem nikakih več občutil. Tretji dan sem prišel k Indijancem. Malo sem se odpočil, potem sem jih začel obiskovati. Bili so pravi divjaki, ki niso nič vedeli o Bogu in njegovem Sinu, katerega je poslal na zemljo. Skraja sem imel malo upanja, kmalu se je pa pokazala moč božje besede. Zdaj jih je že več spreobrnjenih in krščenih in upam, da se bodo z božjo pomočjo vsi spreobrnili. Zgradil jim bom majhno kapelo.

Komaj pa sem se bil vrnil s tega misijona, sem se že pripravil, da grem na drugega, katerega so svoj čas že

jezuiti obiskovali. Le en dan hoda od tu je oddaljen. (Misli na Baie de Goulais [Be de Gulé] severno od Saulta.) Zjutraj zgodaj sem se pogumno vzdignil na pot. Bal sem se, da bi me zopet ne tesnilo v prsih, pa sem, hvala Bogu, ves dan preko hribov in dolin z lahkoto in hitro hodil. Indijanci so se začudili in razveselili, ko so me zagledali. Ostal sem dolgo pri njih, vsak dan sem jim maševal in jih poučeval. Pri tisti priliki jih je mnogo opravilo tudi prvo sv. obhajilo.

Gračak Karel Gressl (z ženo),
sin Amalije. Gospa dr. Sajovičeva
je njegova vnukinja.

Posebno jih je razveselila moja obljuba, da jim bom spomladi dal postaviti majhno cerkev, da mi ne bo več treba maševati in oznanjati božjo besedo v ubožni koči, ko zopet pridem k njim.« V poletju 1862 jim jo je res postavil in se je moral zopet zadolžiti zanjo.

V zimi 1861/62 se je bil najbrž dogodil slučaj, ki ga je Baragov bivši kaplan Bourion opisal ob njegovi smrti. Najprej pravi uvodoma: »Kolikokrat je bil (škof Baraga) po tri ali štiri dni brez vsake jedi, ko je šel za indijanskimi družinami v njih lovišča! Kolikokrat je po šest ali sedem čevljev debelem snegu potoval 300 ali 400 milj daleč in se je moral po rokah in nogah plaziti čez strme skalnate vrhove okrog Gornjega jezera! Kolikokrat je moral bresti reke in bil do vratu v vodi, nato pa moral dalje, ko je od obleke kar teklo!« Po-

tem nadaljuje: »Ne mislite, da je to delal samo v začetku svoje službe ali vsaj dokler je bil še čil in zdrav. Pred šestimi leti sem bil duhovnik pri škofijski cerkvi v Sault Ste. Marie. Škof je imel takrat 66 (?) let in njegovo zdravje je že vidno pešalo. Zima je bila zelo ostra in imeli smo šest čevljev snega. Nedavno sem bil dospel iz Francije in si skoraj iz hiše nisem upal, tak mráz je bil. Škof je pa ostal vso tisto zimo kvečjemu dva tedna doma. Hodil je od kočice do kočice in obiskoval Indijance, ki so bili še pogani. Svojega najdišča je bil tako vesel, da ko se je vrnil na kratek odmor in po mašno vino, se je takoj zopet odpravil proti svojemu novemu misijonskemu kraju, ki

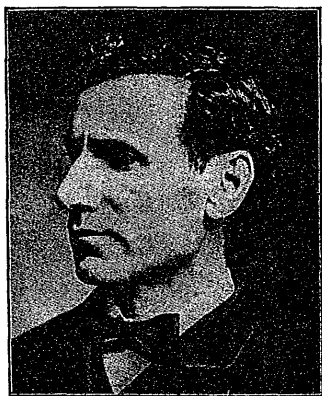
je bil daleč od Saulta; pa kadar je šlo za rešitev duš, ni nikoli meril daljave. Več noči je spal na snegu, preden je prišel mednje. Zbral jih je in jim oznanjal blagovest, krstil poglavarja in ves njegov rod in se je zopet vrnil domov, vesel, da je satanu ugrabil toliko plena. Kot na slavnostnem vozu se je škof vrnil v Sault: napol zmrzel je sedel na majhnih, nizkih saneh, ki jih je vlekel mršav indijanski pes. Šlučajno sem takrat pogledal skozi okno, in ko sem videl svojega škofa v takem položaju, nisem več mogel zadrževati solz.«

Dne 14. februarja 1862 je Baraga pisal nečakinji v Trebnje: »Tvoje pismo od 3. januarja sem predsinočnim prejel. To pot pišem Tebi, ne Amaliji, ker praviš o njej, da je za vse skoraj neobčutljiva in da skoraj ves dan prespi. Jaz sem vedno zdrav in zopet lahko delam dolga pota kot pred 40 leti. Predvčerašnjim sem se vrnil s šestdnevnega napornega potovanja, ne da bi bil na potu ali pa sedaj čutil kakršnokoli težavo ali tesnobo. Drugi teden, če Bog dá, se bom zopet vzdignil na štiri ali pet dni dolgo pot, pa v nek drug kraj, kjer so tudi Indijanci.« Pismo je kratko in se Baraga opravičuje, da zaradi dela ne utegne kaj več pisati.

Amalija je do poletja še životarila, dne 10. avgusta je pa umrla. Na novem trebanjskem pokopališču imajo Gresslovi ob zidunalevisvoje ograjeno počivališče s kapelico, na kateri je slovenski napis: »V tem znamenju boš zmagal.« Prva plošča nosi Amalijino ime in njene življenske podatke; zraven Amalije pa počiva njen sin Karel, ki je umrl že leto pozneje, star šele 41 let; nagrobne besede: »Blagor usmiljenim, ker oni bodo usmiljenje dosegli,« pričajo, da je tudi on moral biti še prav posebno dober in usmiljen.

Tako je torej dokončala svojo življensko pot Baragova Amalija, ki je z molitvijo in s svojo nežno in skrbno sestrinsko ljubeznijo bratu lajšala in slajšala življenje. Njene zasluge zanj in za njegove ameriške misijone so neprecenljive.

Dne 15. avgusta je nečakinja Marija pisala Baragi o smrti svoje matere. Baraga ji je 4. septembra odgovoril: »Ljuba nečakinja Marija! Tvoje pismo od 15. avgusta, v katerem me obveščaš o smrti moje prelube sestre, sem prejel. Ker je bil prav za prav le predraga Amalija moja dopiso-

Patrik Flannigan, Baragov duhovnik.

jezuiti obiskovali. Le en dan hoda od tu je oddaljen. (Misli na Baie de Goulais [Be de Gulé] severno od Saulta.) Zjutraj zgodaj sem se pogumno vzdignil na pot. Bal sem se, da bi me zopet ne tesnilo v prsih, pa sem, hvala Bogu, ves dan preko hribov in dolin z lahkoto in hitro hodil. Indijanci so se začudili in razveselili, ko so me zagledali. Ostal sem dolgo pri njih, vsak dan sem jim maševal in jih poučeval. Pri tisti priliki jih je mnogo opravilo tudi prvo sv. obhajilo.

Graščak Karel Gressl (z ženo),
sin Amalije. Gospa dr. Sajovičeva
je njegova vnukinja.

Posebno jih je razveselila moja obljuba, da jim bom spomladi dal postaviti majhno cerkev, da mi ne bo več treba maševati in oznanjati božjo besedo v ubožni koči, ko zopet pridem k njim.« V poletju 1862 jim jo je res postavil in se je moral zopet zadolžiti zanjo.

V zimi 1861/62 se je bil najbrž dogodil slučaj, ki ga je Baragov bivši kaplan Bourion opisal ob njegovi smrti. Najprej pravi uvodoma: »Kolikokrat je bil (škof Baraga) po tri ali štiri dni brez vsake jedi, ko je šel za indijanskimi družinami v njih lovišča! Kolikokrat je po šest ali sedem čevljev debelem snegu potoval 300 ali 400 milj daleč in se je moral po rokah in nogah plaziti čez strme skalnate vrhove okrog Gornjega jezera! Kolikokrat je moral bresti reke in bil do vratu v vodi, nato pa moral dalje, ko je od obleke kar teklo!« Po-

tem nadaljuje: »Ne mislite, da je to delal samo v začetku svoje službe ali vsaj dokler je bil še čil in zdrav. Pred šestimi leti sem bil duhovnik pri škofijski cerkvi v Sault Ste. Marie. Škof je imel takrat 66 (?) let in njegovo zdravje je že vidno pešalo. Zima je bila zelo ostra in imeli smo šest čevljev snega. Nedavno sem bil dospel iz Francije in si skoraj iz hiše nisem upal, tak mráz je bil. Škof je pa ostal vso tisto zimo kvečjemu dva tedna doma. Hodil je od kočice do kočice in obiskoval Indijance, ki so bili še pogani. Svojega najdišča je bil tako vesel, da ko se je vrnil na kratek odmor in po mašno vino, se je takoj zopet odpravil proti svojemu novemu misijonskemu kraju, ki

je bil daleč od Saulta; pa kadar je šlo za rešitev duš, ni nikoli meril daljave. Več noči je spal na snegu, preden je prišel mednje. Zbral jih je in jim oznanjal blagovest, krstil poglavarja in ves njegov rod in se je zopet vrnil domov, vesel, da je satanu ugrabil toliko plena. Kot na slavnostnem vozu se je škof vrnil v Sault: napol zmrzel je sedel na majhnih, nizkih saneh, ki jih je vlekel mršav indijanski pes. Slučajno sem takrat pogledal skozi okno, in ko sem videl svojega škofa v takem položaju, nisem več mogel zadrževati solz.«

Dne 14. februarja 1862 je Baraga pisal nečakinji v Trebnje: »Tvoje pismo od 3. januarja sem predsinočnim prejel. To pot pišem Tebi, ne Amaliji, ker praviš o njej, da je za vse skoraj neobčutljiva in da skoraj ves dan prespi. Jaz sem vedno zdrav in zopet lahko delam dolga pota kot pred 40 leti. Predvčerašnjim sem se vrnil s šestdnevnega napornega potovanja, ne da bi bil na potu ali pa sedaj čutil kakršnokoli težavo ali tesnobo. Drugi teden, če Bog dá, se bom zopet vzdignil na štiri ali pet dni dolgo pot, pa v nek drug kraj, kjer so tudi Indijanci.« Pismo je kratko in se Baraga opravičuje, da zaradi dela ne utegne kaj več pisati.

Amalija je do poletja še životarila, dne 10. avgusta je pa umrla. Na novem trebanjskem pokopališču imajo Gresslovi ob ziduna levisvoje ograjeno počivališče s kapelico, na kateri je slovenski napis: »V tem znamenju boš zmagal.« Prva plošča nosi Amalijino ime in njene življenske podatke; zraven Amalije pa počiva njen sin Karel, ki je umrl že leto pozneje, star šele 41 let; nagrobne besede: »Blagor usmiljenim, ker oni bodo usmiljenje dosegli.« pričajo, da je tudi on moral biti še prav posebno dober in usmiljen.

Tako je torej dokončala svojo življensko pot Baragova Amalija, ki je z molitvijo in s svojo nežno in skrbno sestrinsko ljubeznijo bratu lajšala in slajšala življenje. Njene zasluge zanj in za njegove ameriške misijone so neprecenljive.

Dne 15. avgusta je nečakinja Marija pisala Baragi o smrti svoje matere. Baraga ji je 4. septembra odgovoril: »Ljuba nečakinja Marija! Tvoje pismo od 15. avgusta, v katerem me obveščaš o smrti moje preljube sestre, sem prejel. Ker je bila prav za prav le predraga Amalija moja dopiso-

Patrik Flannigan, Baragov duhovnik.

valka v Trebnjem, preneha po njeni smrti moje dopisovanje s Trebnjim samo po sebi. Tvoj te ljubeči stric Friderik Baraga.«

Pa jim je vzlic temu še včasi pisal, le da prav poredko.

V letu 1862 je Baraga prejel iz Pariza zopet lepo vsoto 1428 dolarjev.

Tudi za cerkvico v Baie de Goulais je Baraga lastno-ručno izdelal več predmetov.

Služabnik Schulte mu je v vseh skrbah in bridkosti zvesto in krepko pomagal. V znak priznanja in hvaležnosti mu je Baraga podelil tonzuro in dva nižja redova (ostiariat in akolitat) ter ga je s tem še bolj navezal na Cerkev. Dobri mož je ves vesel na lastno pobudo pred škofom napravil zaobljubo, da bo neporočen služil Bogu.

Svojo deveto obletnico škofovskega posvečenja je šel Baraga obhajati zopet med Indijance na Sugar Islandu.

Potem se je odpravil proti zapadu, da bi v Minnesoti Mine podelil bogoslovcu Patriku Flanniganu mašniško posvečenje. Baraga je bil s to dobro irsko družino že dolgo znan. Oče je bil kapitan, izredno resen, a srčno blag mož. Ob Baragovih obiskih je izpod njegovih košatih, sršechih obrvi pogledalo pritajeno veselje. Mati Helena je pa z dobrotami kar obsipala skromnega in tako malo razvajenega si volasega škofa. Baraga jima je bil

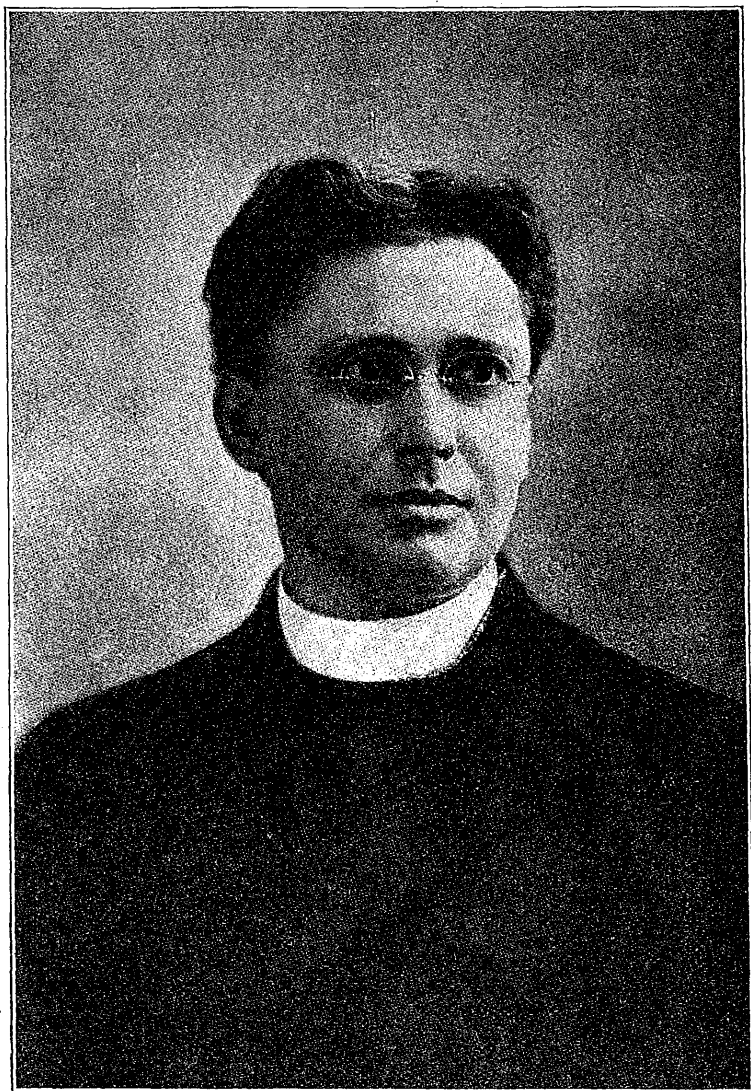
Kapitan James Flannigan, Baragov prijatelj. Njegov sin je bil Baragov duhovnik.

obljubil, da bo njunega sina prišel v domačo cerkev posvetiti. Počasi je ladja plula, ker se je ob jezeru že delala prva ledena plast. Iz Hancocka (Hênkôka) je Baraga šel peš in Jacker in bogoslovec Flannigan sta ga morala večkrat po cele ure peljati za roke, zlasti kadar je pot šla navkreber ali pa nizdol.

Mašniško posvečenje in nova maša Flannigana sta verna izraza apostolskega uboštva, ki je trlo Barago in njegovo duhovščino. Naš rojak msgr. dr. Anton Ivan Režek, ki je v dveh velikih knjigah, iz katerih je z njegovim dovoljenjem priobčenih mnogo slik tudi v tej knjigi, v angleščini napisal zgodovino saultsko-marquetteške škofije in obširno popisal Baragovo življenje, nam takole pripoveduje:

»Flanniganovo posvečenje so določili na nedeljo 16. novembra. Dan poprej je Baraga dospel v Minnesoto Mine.

Prenočiti so mogli le v eni sobi in za postelje se niso prepirali: Jacker kot najbližji gost se je na hodniku polastil starega naslonjača, domači duhovnik Fox se je pa položil

Msgr. dr. Anton Ivan Režek.

kar na gola tla, a si je po neprevidnosti izbral za zglavje prag vrat, ki so peljala v škofovo spalnico, ter je bil zjutraj ob treh, ko je škof odprl vrata, prav brezobzirno moten v svojem spanju. Novomašnik je prenočil pri sosedovih. Dijak

valka v Trebnjem, preneha po njeni smrti moje dopisovanje s Trebnjim samo po sebi. Tvoj te ljubeči stric Friderik Baraga.«

Pa jim je vzlic temu še včasi pisal, le da prav poredko.

V letu 1862 je Baraga prejel iz Pariza zopet lepo vsoto 1428 dolarjev.

Tudi za cerkvico v Baie de Goulais je Baraga lastno-ročno izdelal več predmetov.

Služabnik Schulte mu je v vseh skrbah in bridkosti zvesto in krepko pomagal. V znak priznanja in hvaležnosti mu je Baraga podelil tonzuro in dva nižja redova (ostiarat in akolitat) ter ga je s tem še bolj navezal na Cerkev. Dobri mož je ves vesel na lastno pobudo pred škofom napravil zaobljubo, da bo neporočen služil Bogu.

Svojo deveto obletnico škofovskega posvečenja je šel Baraga obhajati zopet med Indijance na Sugar Islandu.

Potem se je odpravil proti zapadu, da bi v Minnesoti Mine podelil bogoslovcu Patriku Flanniganu mašniško posvečenje. Baraga je bil s to dobro irsko družino že dolgo znan. Oče je bil kapitan, izredno resen, a srčno blag mož. Ob Baragovih obiskih je izpod njegovih košatih, sršočih obrvi pogledalo pritajeno veselje. Mati Helena je pa z dobrotami kar obsipala skromnega in tako malo razvajenega siivolasega škofa. Baraga jima je bil

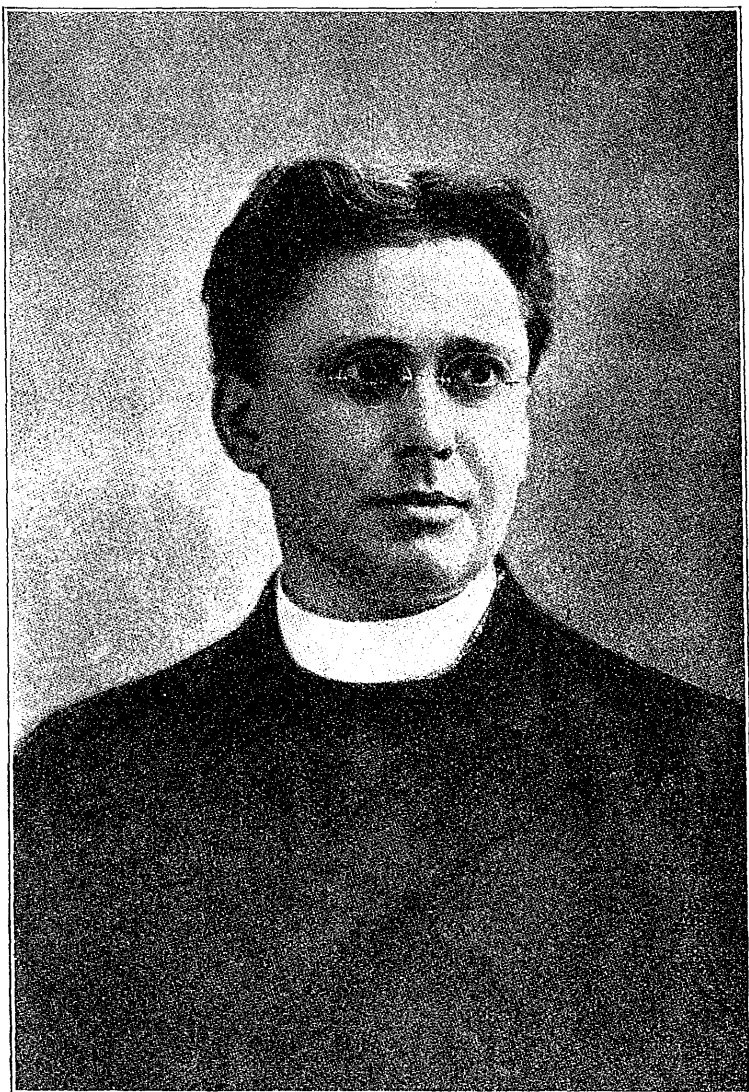
Kapitan James Flannigan, Baragov prijatelj. Njegov sin je bil Baragov duhovnik.

obljubil, da bo njunega sina prišel v domačo cerkev posvetiti. Počasi je ladja plula, ker se je ob jezeru že delala prva ledena plast. Iz Hancocka (Hênkôka) je Baraga šel peš in Jacker in bogoslovec Flannigan sta ga morala večkrat po cele ure peljati za roke, zlasti kadar je pot šla navkreber ali pa nizdol.

Mašniško posvečenje in nova maša Flannigana sta verna izraza apostolskega uboštva, ki je trlo Barago in njegovo duhovščino. Naš rojak msgr. dr. Anton Ivan Režek, ki je v dveh velikih knjigah, iz katerih je z njegovim dovoljenjem priobčenih mnogo slik tudi v tej knjigi, v angleščini napisal zgodovino saultsko-marquettske škofije in obširno popisal Baragovo življenje, nam takole pripoveduje:

»Flanniganovo posvečenje so določili na nedeljo 16. novembra. Dan poprej je Baraga došel v Minnesoto Mine.

Prenočiti so mogli le v eni sobi in za postelje se niso prepirali: Jacker kot najbližji gost se je na hodniku polastil starega naslonjača, domači duhovnik Fox se je pa položil

Msgr. dr. Anton Ivan Režek.

kar na gola tla, a si je po neprevidnosti izbral za zglavje prag vrat, ki so peljala v škofovo spalnico, ter je bil zjutraj ob treh, ko je škof odprl vrata, prav brezobzirno moten v svojem spanju. Novomašnik je prenočil pri sosedovih. Dijak

Friderik Eis, poznejši marquetteški škof, pa najbrž sploh ni zaspal, ker v soboto zvečer ob devetih še ni bilo v hiši ne koščka mesa ne grižljaja kruha in je bilo obojega treba šele preskrbeti. Župnik Fox je dal štiri mesece staro tele, katero mu je bil nekdo podaril. Dijaku Eisu in nekemu vaškemu fantu je naročil, naj tele zakoljeta in deneta iz kože. Pod drevesom pred župniščem sta izvrševala naročilo. Škof pa ni nič vedel o dijakovem ponočnem trudu in mu je velel, naj v cerkvi vse pripravi. Najprej je postavil škofovski sedež in ga zastrl z zasilnimi zavesami. Za sedež je čez pol prežagal staro klop. Žeblje, kladiivo, igle in drugo orodje je vzel kar iz škofove popotne torbe. Ob zori je bilo v cerkvi in v kuhinji že vse preskrbljeno; manjkalo je le še kruha, katerega je pa tudi preskrbel Fox: k sosedu je šel iskat na pósodo dva hleba. Ob desetih je Baraga med slovesno mašo posvetil Flannigana. Mnogo ljudstva iz vse ontonagonske doline se je bilo sešlo. Po maši je škof potrpežljivo čakal na slavnostni obed, ker ni bil dovolil, da bi bilo kuharsko osebje med mašo delalo in ne videlo posvečenja.«

Z zadnjo ladjo, ki je tisto leto še šla, se je Baraga vračal proti domu. Bila je tovorna ladja. Kapitan mu je odstopil svojo lastno kajuto, celih 10 dni so se vozili do Saulta.

V Saultu je moral odsloviti ondotnega novega duhovnika in vso zimo je moral zopet biti sam za vse. Še sluga Gašpar je imel toliko neprilik, da se je menil, da bo šel proč. Baraga bi bil v Saultu lahko nastavil Flannigana ali pa si od drugod vzel duhovnika v pomoč, pa so se mu ljudje povsod smilili. Za Baragovo škofijo so bili samo tisti duhovniki porabni, ki so znali vse potrebne jezike. Takih je pa le malo dobil, ker so morali biti prežeti tudi z ljubeznijo do apostolskega uboštva.

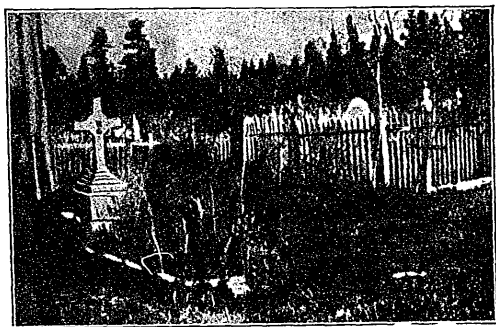
Leto 1863.

Leto 1863 se je za Barago slabo začelo. Obolel mu je sluga in si je moral sam kuriti in kuhati, niti cerkovnika ni več imel. Bil je torej škof, župnik, cerkovnik, kuhar in sluga obenem, čeprav je bil star in bolehen. Dne 2. aprila je v žalostni razpoloženosti pisal na Dunaj: »To mi je spričo moje starosti jako težavno. Tako n. pr. sem moral oni dan iti k neki bolni osebi celih 20 milj daleč; po ledu in snegu in v silnem mrazu sem šel tja in nazaj. Imam več vasi, ki so 10, 12 ali 15 milj daleč. Najbolj žalostno pa je, ker ne vem, kdaj bo konec tega, ko ga nimam duhovnika, da bi ga mogel poklicati semkaj. Vsak od mojih 15 duhovnikov je na svojem mestu tako potreben, da z mirno vestjo nobenega ne morem proč vzeti. Danes, na veliki četrtek, sem moral sveta olja čisto sam posvetiti. To se sme seveda le v skrajni sili, katera ne pozna nobene zapovedi. Morebiti se je danes to zgodilo

še kateremu zapuščenemu škofu na Kitajskem ali v kaki drugi deželi Azije. Naj bo Bogu potožena moja stiska!«

Tudi sosedne škofo je moledoval za enega duhovnika vsaj za eno leto. Spomladi bi bil šel tako rad na misijonsko pot, pa ni mogel. Izročil je Sault za nekaj časa jezuitu o. Kohlerju, sam pa se je odpravil v Detroit, trdno odločen, da se ne vrne brez duhovnika. Pa ga tudi tam ni dobil. Naposled so mu jezuiti za čez poletje poslali enega od svojih.

Dne 16. maja je izlil svojo potrto v pismo do prijatelja Jackerja: »Moj preljubi sin v Kristusu! Vi ste moja največja, po večini edina tolažba v mojih vsakovrstnih skrbah in ponižanjih. Posebno me je v dno srca razveselila junaška beseda, katero sem danes bral v Vašem pismu: „Če pa ne bom dočakal, da bo moje mesto prevzel drug duhovnik, moram biti tu zadovoljen.“ Da, zares, biti popolnoma zadovoljen z odredbami Vašega škofa, ki jih z vso gotovostjo lahko sprejmete kot božje odredbe: to je najbolj zanesljiva pot proti Vaši večni sreči. Zdaj Vam dam vse na izbiro; moje odobrenje in moj šibki blagoslov imate nad vsem, kar boste ukrenili. O, da bi bil jaz svetnik, da bi Vam mogel podeliti močan blagoslov! Svojega uboštva in svoje nezmožnosti nisem še nikoli tako občutil kot sedaj. Vendar hvala Bogu za vsa ta ponižanja, ki mi jih pripusti! Dobro mi je, Gospod, da si me ponižal.«

Grob misijonarja Andolška v Eagle Harboru.

Iz kako potrtega in ponižanega srca so privrele te besede!

Leta 1863 je še Andolšek, katerega je Baraga imel tako zelo rad, odšel v škofijo San Francisco. Leto po Baragovi smrti se je pa zopet vrnil v marquetteško škofijo in umrl l. 1882 v Eagle Harboru.

Pač pa se mu je 7. julija prišel dijak Janez Vrtin osebno ponuditi v Sault za njegovo škofijo — tisti torej, ki je za Mrakom postal Baragov naslednik v škofovstvu. Rodil se je 17. julija 1844 v Dobličah v Beli Krajini. Oče se je bil l. 1852 odpravil v Ameriko in se je po petih letih z dobrim prislužkom vrnil domov. Dal je svojega najmlajšega sina Janeza v novomeško frančiškansko gimnazijo. Leta 1863 se je pa vsa družina preselila v Ameriko, in sicer v Houghton

Friderik Eis, poznejši marquetteški škof, pa najbrž sploh ni zaspal, ker v soboto zvečer ob devetih še ni bilo v hiši ne koščka mesa ne grižljaja kruha in je bilo obojega treba šele preskrbeti. Župnik Fox je dal štiri mesece staro tele, katero mu je bil nekdo podaril. Dijaku Eisu in nekemu vaškemu fantu je naročil, naj tele zakoljeta in deneta iz kože. Pod drevesom pred župniščem sta izvrševala naročilo. Škof pa ni nič vedel o dijakovem ponočnem trudu in mu je velel, naj v cerkvi vse pripravi. Najprej je postavil škofovski sedež in ga zastrl z zasilnimi zavesami. Za sedež je čez pol prežagal staro klop. Žeblje, kladiivo, igle in drugo orodje je vzel kar iz škofove popotne torbe. Ob zori je bilo v cerkvi in v kuhinji že vse preskrbljeno; manjkalo je le še kruha, katerega je pa tudi preskrbel Fox: k sosedu je šel iskat na pósodo dva hleba. Ob desetih je Baraga med slovesno mašo posvetil Flannigana. Mnogo ljudstva iz vse ontonagonske doline se je bilo sešlo. Po maši je škof potrpežljivo čakal na slavnostni obed, ker ni bil dovolil, da bi bilo kuharsko osebje med mašo delalo in ne videlo posvečenja.◀

Z zadnjo ladjo, ki je tisto leto še šla, se je Baraga vračal proti domu. Bila je tovorna ladja. Kapitan mu je odstopil svojo lastno kajuto, celih 10 dni so se vozili do Saulta.

V Saultu je moral odsloviti ondotnega novega duhovnika in vso zimo je moral zopet biti sam za vse. Še sluga Gašpar je imel toliko neprilik, da se je menil, da bo šel proč. Baraga bi bil v Saultu lahko nastavil Flannigana ali pa si od drugod vzel duhovnika v pomoč, pa so se mu ljudje povsod smilili. Za Baragovo škofijo so bili samo tisti duhovniki porabni, ki so znali vse potrebne jezike. Takih je pa le malo dobil, ker so morali biti prežeti tudi z ljubeznijo do apostolskega uboštva.

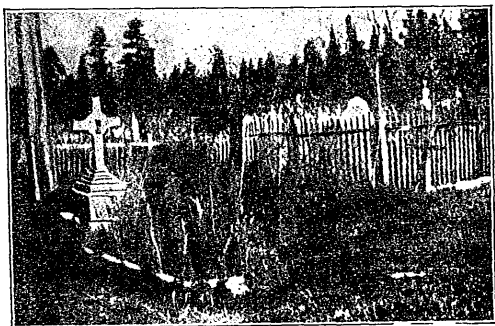
Leto 1863.

Leto 1863 se je za Barago slabo začelo. Obolel mu je sluga in si je moral sam kuriti in kuhati, niti cerkovnika ni več imel. Bil je torej škof, župnik, cerkovnik, kuhar in sluga obenem, čeprav je bil star in bolehen. Dne 2. aprila je v žalostni razpoloženosti pisal na Dunaj: »To mi je spričo moje starosti jako težavno. Tako n. pr. sem moral oni dan iti k neki bolni osebi celih 20 milj daleč; po ledu in snegu in v silnem mrazu sem šel tja in nazaj. Imam več vasi, ki so 10, 12 ali 15 milj daleč. Najbolj žalostno pa je, ker ne vem, kdaj bo konec tega, ko ga nimam duhovnika, da bi ga mogel poklicati semkaj. Vsak od mojih 15 duhovnikov je na svojem mestu tako potreben, da z mirno vestjo nobenega ne morem proč vzeti. Danes, na veliki četrtek, sem moral sveta olja čisto sam posvetiti. To se sme seveda le v skrajni sili, katera ne pozna nobene zapovedi. Morebiti se je danes to zgodilo

še kateremu zapuščenemu škofu na Kitajskem ali v kaki drugi deželi Azije. Naj bo Bogu potožena moja stiska!»

Tudi sosedne škofo je moledoval za enega duhovnika vsaj za eno leto. Spomladi bi bil šel tako rad na misijonsko pot, pa ni mogel. Izročil je Sault za nekaj časa jezuitu o. Kohlerju, sam pa se je odpravil v Detroit, trdno odločen, da se ne vrne brez duhovnika. Pa ga tudi tam ni dobil. Naposled so mu jezuiti za čez poletje poslali enega od svojih.

Dne 16. maja je izlil svojo potrto v pismo do prijatelja Jackerja: »Moj preljubi sin v Kristusu! Vi ste moja največja, po večini edina tolažba v mojih vsakovrstnih skrbih in ponižanjih. Posebno me je v dno srca razveselila junaška beseda, katero sem danes bral v Vašem pismu: ‚Če pa ne bom dočakal, da bo moje mesto prevzel drug duhovnik, moram biti tu zadovoljen.‘ Da, zares, biti popolnoma zadovoljen z odredbami Vašega škofa, ki jih z vso gotovostjo lahko sprejmete kot božje odredbe: to je najbolj zanesljiva pot proti Vaši večni sreči. Zdaj Vam dam vse na izbiro; moje odobrenje in moj šibki blagoslov

Grob misijonarja Andolška v Eagle Harboru.

imate nad vsem, kar boste ukrenili. O, da bi bil jaz svetnik, da bi Vam mogel podeliti močan blagoslov! Svojega uboštva in svoje nezmožnosti nisem še nikoli tako občutil kot sedaj. Vendar hvala Bogu za vsa ta ponižanja, ki mi jih pripusti! Dobro mi je, Gospod, da si me ponižal.«

Iz kako potrtega in ponižanega srca so privrele te besede!

Leta 1863 je še Andolšek, katerega je Baraga imel tako zelo rad, odšel v škofijo San Francisco. Leto po Baragovi smrti se je pa zopet vrnil v marquetteško škofijo in umrl l. 1882 v Eagle Harboru.

Pač pa se mu je 7. julija prišel dijak Janez Vrtin osebno ponuditi v Sault za njegovo škofijo — tisti torej, ki je za Mrakom postal Baragov naslednik v škofovstvu. Rodil se je 17. julija 1844 v Dobličah v Beli Krajini. Oče se je bil l. 1852 odpravil v Ameriko in se je po petih letih z dobrim prisluzkom vrnil domov. Dal je svojega najmlajšega sina Janeza v novomeško frančiškansko gimnazijo. Leta 1863 se je pa vsa družina preselila v Ameriko, in sicer v Houghton

(Hóton) na Gornjem Michiganu. Janez se je odločil za duhovstvo in Čebulj, očetov prijatelj, ga je napotil k Baragi. Ker so bila zaradi še vedno divjajoče državljanske vojske bogoslovna semenišča zaprta, ga je moral Čebulj začasno vzeti v pouk in šele po sklenjenem miru je šel v milwaukeejsko semenišče.

Škof Janez Vrtin.

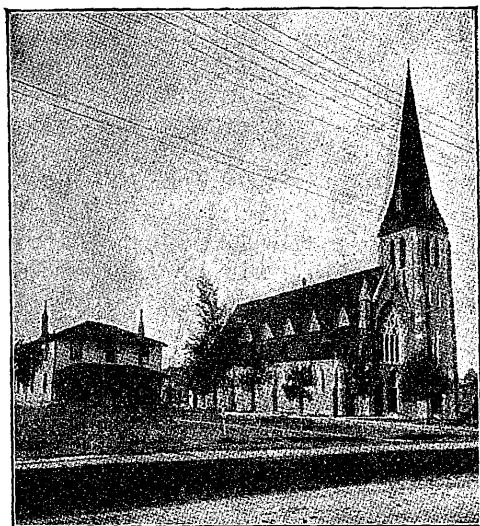
Dne 4. avgusta piše Baraga iz Cincinnatija na Dunaj, da je prinesel indijanski molitvenik zopet v tisk. Leopoldinska družba mu je poslala 1000 goldinarjev, katerih je še tembolj vesel, ker mu darovi jako redko prihajajo, draginja pa vedno le še raste. Cincinnati je bil poln vojaštva in topov in Baraga si je prav zaželel svojega mirnega doma.

V tem pismu mu pridejo prvič bolj trde besede o Indijancih izpod peresa. Gotovo je moral zadnja leta veliko

pretrpeti zaradi njih, ko pravi: »Poznam Indijance; 23 let sem preživel med njimi in bi bil še sedaj pri njih, če bi me ne bila božja previdnost drugam poklicala. Pa tudi še sedaj jih nisem prost in jih tudi ne bom, dokler bom živ.« Zato svojih 5 indijanskih misijonarjev še prav posebej pomiluje.

Med temi indijanskimi misijonarji je bil še vedno Ignacij Mrak. Po vrnitvi iz Evrope se pa v La Croixu ni mogel več videti in se je hotel za vselej vrniti v ljubljansko škofijo. Ko je Baragi to sporočil, mu je povzročil veliko skrb in boleost, saj je Baraga Mraka, čeprav je bil včasih preveč neupogljiv, jako cenil, zlasti ker je znal tudi indijanščino. Prisrčno ga je v pismu rotil, naj ga ne zapusti, in je tudi škofa Lefèvra iz Detroita prosil, naj ga pomaga pregovoriti.

Baraga je škofu Lefèvru pisal dne 26. decembra izredno ostre besede zoper vse one, ki mu odvrčajo duhovnike: »Ko so ladje prihajale in odhajale, sem vedno upal, da se mi bo pripeljal duhovnik, za katerega sem bil pisal preč. rektorju de Neve; sedaj pa vidim, da ga ne bo. Kdor mu je odsvetoval v to škofijo, bo z menoj vred nosil odgovornost za mašniško posvečenje, katero sem podelil bogoslovcu, ki se še ni mogel dovolj pripraviti. Na nekaterih krajih moram imeti duhovnike. Ta škofija ni, kot so druge, kjer so župnije blizu skupaj in je stik poleti in pozimi lahak. Tukaj so pa duhovniki ponekod po več sto milj vsaksebi, občevanje je težko ali pa sploh nemogoče, zlasti pozimi. Tu imam bogoslovca, ki še ni dovolj pripravljen; prisiljen sem, da ga bom poleti posvetil; in oni, ki z nasveti odvrčajo duhovnike, da ne pridejo k meni, naj z njimi deli krivdo!«

Sedanja cerkev v Sault Ste. Marie.

Tisto leto je država morala iz indijanskih trdnjav poklicati večino svojega vojaštva, ker ga je potrebovala za vojsko; kajti že 700.000 mož in mladeničev je obležalo na bojiščih. Država je bila tudi v velikanskih denarnih stiskah in že par let ni več mogla Indijancem izplačati običajnih

podpor. Zato je njih gnev vzkipel, zlasti divji rod Sioux se je ob Mississippiju strahovito znesel nad belimi: moril je in skrunil, otročice so pribijali na stene hiš, ali so jim pa sekali ude.

Leto 1864.

Leta 1864 je Baraga poslal dve poročili na Dunaj, ki pa ne vsebujeta posebnih novic. Čez zimo je bil sam v Saultu, poleti so mu pa zopet hodili detroitski jezuiti pomagat. Naposled so se za stalno domenili in po treh letih je o. Menet zopet prevzel dušno pastirstvo v Saultu. Ljudstvo si je po neprestanih menjavanjih že tako zaželelo stalnega dušnega pastirja, da so mu ob prihodu doneli topovi v pozdrav. Od takrat naprej jezuiti do danes zdržema oskrbujejo saultsko župnijo.

Svoje decembrsko poročilo je Baraga zaključil: »Kljub svoji starosti se vedno prav dobro počutim in upam, da bom še dolgo v naših misijonih služil Gospodu. S svojimi duhovniki sem prav zadovoljen. Vneto in iskreno služijo Bogu in voljno nosijo pomanjkanje in težave. Pomagam jim, kolikor pač morem. Glede denarnih zadev sem povsem odvisen od Evrope; kar prejmem od tam, to imam. Moja škofija nima prav nobenih dohodkov, niti beliča ne.«

Poprej je vlada dajala majhne prispevke za indijanske šole. Zdaj je pa še ta vir usehnil. In vsa draginja vojske je težila Barago!

Zato je naslednje leto (8. junija 1865) v toplih besedah izrazil veselje nad sklenjenim mirom, katerega so južne države, v tridnevni bitki težko poražene, morale podpisati. Ko se je država umirila, so se tudi Slovenci trumoma začeli naseljevati v njej.

Naslikal Baraga.

X. BARAGA PRENESE ŠKOFIJSKO STOLICO V MARQUETTE. BOLEZEN IN SMRT

Premestitev škofijske stolice v Marquette.

(V maju 1866)

Še ena naloga je čakala Barago: da poišče svoji škofiji bolj ugodno središče, kot je bil Sault Ste. Marie, ter ji s tem omogoči lepši razvoj.

Jezuitski misijonar o. Marquette raziskuje reko Mississippi.

To misel so sprožili duhovniki ob Gornjem jezeru, ki so imeli do škofa zelo daleč, zlasti Jacker je šilil Barago. Baraga se je pomišljal, ker bi potem bil preveč oddaljen od indijanskih misijonov detroitske škofije, katere je oskrboval. Poleti 1865 je pa tudi on pristal na selitev. Eni so mu svetovali Negaunee (Negáni), drugi Hancock itd. Naposled se je odločil za Marquette (Markét) na vzhodnem delu južne gornjejezerske obale in je pozneje, 24. marca 1866, Leopoldinski družbi obrazložil svoje nagibe:

1. Marquette je že s svojim imenom, katero je bil dobil po slovečem jezuitskem misijonarju in raziskovalcu Mississippija (umrl 1675), od nekdanj imel poseben čar zanj.

podpor. Zato je njih gnev vzkipel, zlasti divji rod Sioux se je ob Mississippiju strahovito znesel nad belimi: moril je in skrunil, otročiče so pribijali na stene hiš, ali so jim pa sekali ude.

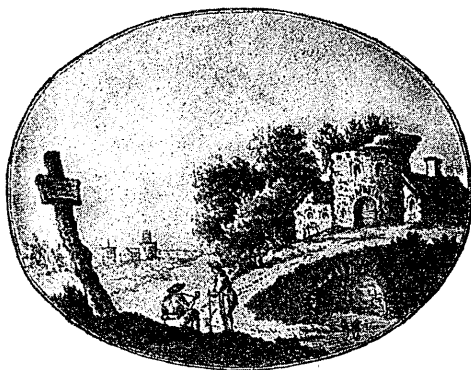
Leto 1864.

Leta 1864 je Baraga poslal dve poročili na Dunaj, ki pa ne vsebujeta posebnih novic. Čez zimo je bil sam v Saultu, poleti so mu pa zopet hodili detroitski jezuiti pomagat. Naposled so se za stalno domenili in po treh letih je o. Menet zopet prevzel dušno pastirstvo v Saultu. Ljudstvo si je po neprestanih menjavanjih že tako zaželelo stalnega dušnega pastirja, da so mu ob prihodu doneli topovi v pozdrav. Od takrat naprej jezuiti do danes zdržema oskrbujejo saultsko župnijo.

Svoje decembrsko poročilo je Baraga zaključil: »Kljub svoji starosti se vedno prav dobro počutim in upam, da bom še dolgo v naših misijonih služil Gospodu. S svojimi duhovniki sem prav zadovoljen. Vneto in iskreno služijo Bogu in voljno nosijo pomanjkanje in težave. Pomagam jim, kolikor pač morem. Glede denarnih zadev sem povsem odvisen od Evrope; kar prejmem od tam, to imam. Moja škofija nima prav nobenih dohodkov, niti beliča ne.«

Poprej je vlada dajala majhne prispevke za indijanske šole. Zdaj je pa še ta vir usehnil. In vsa draginja vojske je težila Barago!

Zato je naslednje leto (8. junija 1865) v toplih besedah izrazil veselje nad sklenjenim mirom, katerega so južne države, v tridnevni bitki težko poražene, morale podpisati. Ko se je država umirila, so se tudi Slovenci trumoma začeli naseljevati v njej.

Naslikal Baraga.

X. BARAGA PRENESE ŠKOFIJSKO STOLICO V MARQUETTE. BOLEZEN IN SMRT

Premestitev škofijske stolice v Marquette.

(V maju 1866)

Še ena naloga je čakala Barago: da poišče svoji škofiji bolj ugodno središče, kot je bil Sault Ste. Marie, ter ji s tem omogoči lepši razvoj.

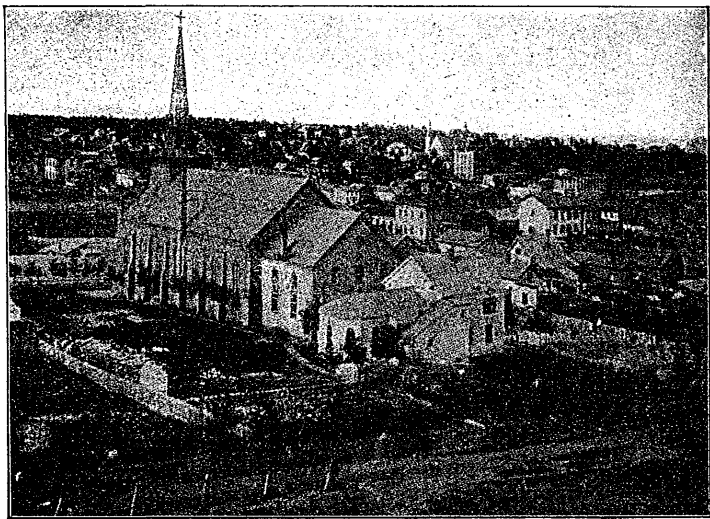
Jezuitski misijonar o. Marquette raziskuje reko Mississippi.

To misel so sprožili duhovniki ob Gornjem jezeru, ki so imeli do škofa zelo daleč, zlasti Jacker je silil Barago. Baraga se je pomišljal, ker bi potem bil preveč oddaljen od indijanskih misijonov detroitske škofije, katere je oskrboval. Poleti 1865 je pa tudi on pristal na selitev. Eni so mu svetovali Negaunee (Negáni), drugi Hancock itd. Naposled se je odločil za Marquette (Markét) na vzhodnem delu južne gornjejezerske obale in je pozneje, 24. marca 1866, Leopoldinski družbi obrazložil svoje nagibe:

1. Marquette je že s svojim imenom, katero je bil dobil po slovečem jezuitskem misijonarju in raziskovalcu Mississippija (umrl 1675), od nekdanj imel poseben čar zanj.

2. Mesto Sault Ste. Marie leži neugodno v kotu Gornjega jezera, ki je bil takrat še ves divji in zapuščen. Prebivalci so bili ubožni in necivilizirani, zato ni bilo pričakovati kakšnega posebnega razvoja mesta. Marquette je pa bil sicer tudi še majhno mestece, a se je naglo dvigal in se mu je zaradi bližnjih rudnikov obetala lepa bodočnost.

3. Prometne razmere so bile v Saultu jako žalostne. Od konca novembra do začetka maja so dobivali in oddajali pošto le po slih na krpljah. Ni bilo ne cest ne potov, še s konjem se skozi pragozde in preko močvirij ni moglo.

Baragova stolnica v Marquettu.

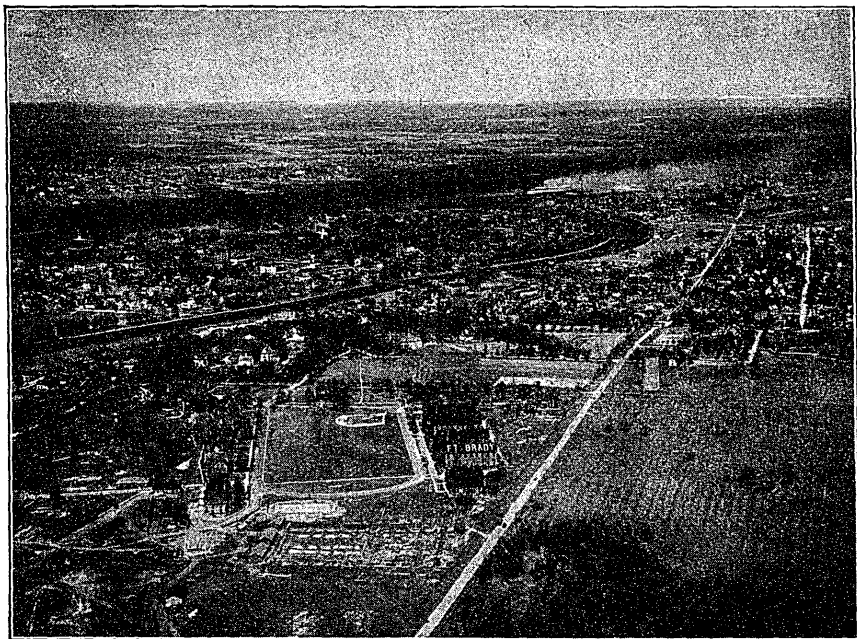
Ob Gornjem jezeru so pa že več let hiteli poštni vozovi po lepih cestah in po več krajih so bile že izpeljane železnice, drugod so jih pa hitro gradili.

4. Saultska cerkvena je bila majhna in borna, v Marquettu so pa prav takrat gradili novo, prostorno in lepo, ki je l. 1866 postala ponos škofije. Posvečena je bila sv. Petru. Baraga je l. 1865 blagoslovil njen vogelni kamen. Njen dolg ga je pa do smrti trl.

Zaprosil je torej v Rim za dovoljenje in je tudi osebno šel prosit baltimorskega nadškofa-primasa Spaldinga in cincinnatskega nadškofa Purcella, da sta pri sv. stolici podprla njegovo prošnjo. Papež je 23. oktobra 1865 izdal pritrdilen odlok in velel, da se naj škofija odslej imenuje Mariopolitana et Marquettensis. Baragi se je pa ta naziv zdel predolg in preneokreten, zato je Jackerju pisal: »Teh dveh naslovov

ne bom rabil, razen pri pismih v Rim; drugače bom pa vedno zapisal 'škof Gornjega Michigana'.«

Ko se je v začetku maja 1866 odprl promet po jezeru, je Baraga tiho odšel iz Saulta. Ljudje so zvedeli šele ob odhodu ladje in se od njega še posloviti niso mogli. Prav tako tiho je prišel — ne vemo natančno za dan — tudi v Marquette. Katoličani in protestantje so ga prosili, če mu smejo prirediti pozdravno slavje, pa je odklonil. Nastanil se

Sedanji Sault Ste. Marie. V sredi ob reki St. Marys River stoji župna cerkev, zgrajena prav tam (+), kjer je stala Baragova škofijska cerkva; poleg nje je Baragova škofijska hišica. Onstran reke je že Kanada.

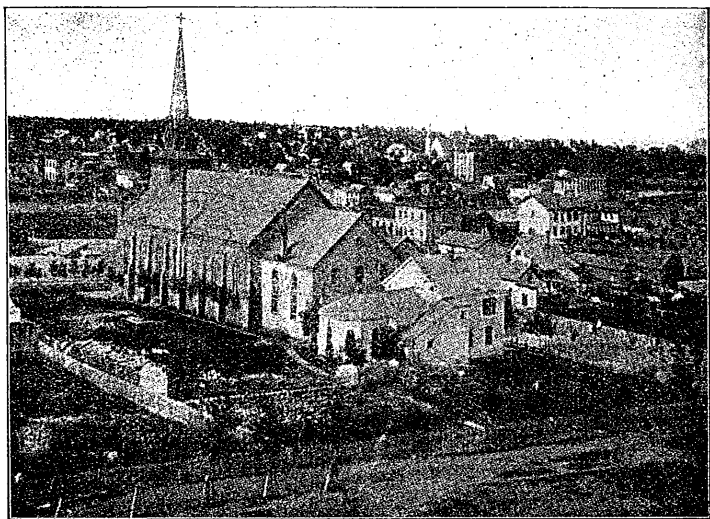
je v predelani stari cerkvi. Stolnica, mesto in okolica so mu takoj prirasli k srcu. Za župnika je poklical v Marquette svojega prijatelja in zaupnika Jackerja, ki mu je moral tudi pomagati pri upravi škofije. Po Baragovi smrti jo je on vodil, dokler ni bil Mrak zanjo posvečen, pa tudi še potem, ko je šel Mrak na vatikanski vesoljni zbor.

Dne 4. avgusta je Baraga poslal svoje zadnje lastno-ročno pismo na Dunaj; vsa poznejša so mu pisali drugi, on se je le podpisal. Kratko je to poročilo o njegovih zadnjih vizitacijah.

Zadnjega avgusta je že posvetil Vrtina za duhovnika. Prvo in zadnje mašniško posvečenje, ki ga je Baraga podelil

2. Mesto Sault Ste. Marie leži neugodno v kotu Gornjega jezera, ki je bil takrat še ves divji in zapuščen. Prebivalci so bili ubožni in necivilizirani, zato ni bilo pričakovati kakšnega posebnega razvoja mesta. Marquette je pa bil sicer tudi še majhno mestoce, a se je naglo dvigal in se mu je zaradi bližnjih rudnikov obetala lepa bodočnost.

3. Prometne razmere so bile v Saultu jako žalostne. Od konca novembra do začetka maja so dobivali in oddajali pošto le po slih na krpljah. Ni bilo ne cest ne potov, še s konjem se skozi pragozde in preko močvirij ni moglo.

Baragova stolnica v Marquettu.

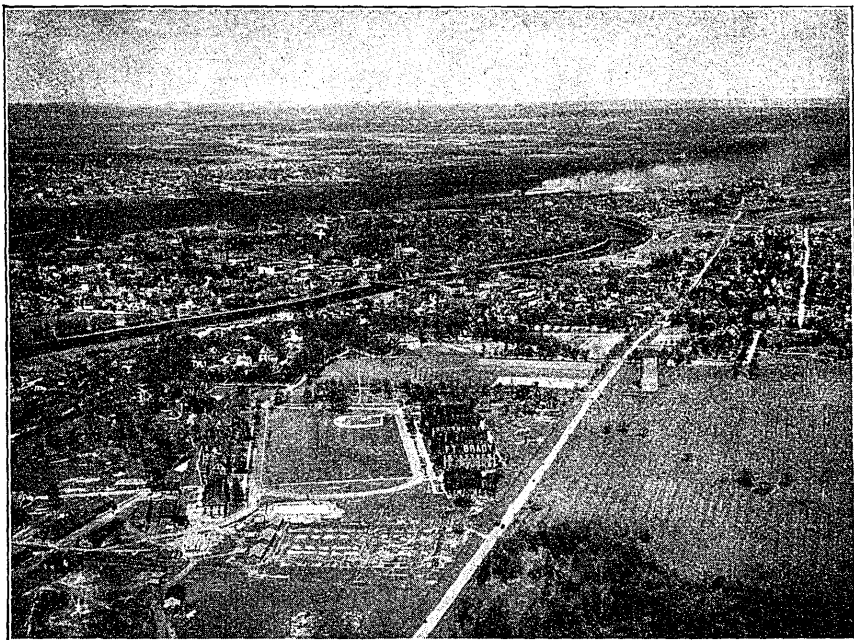
Ob Gornjem jezeru so pa že več let hiteli poštni vozovi po lepih cestah in po več krajih so bile že izpeljane železnice, drugod so jih pa hitro gradili.

4. Saultska cerkvica je bila majhna in borna, v Marquettu so pa prav takrat gradili novo, prostorno in lepo, ki je l. 1866 postala ponos škofije. Posvečena je bila sv. Petru. Baraga je l. 1865 blagoslovil njen vogelni kamen. Njen dolg ga je pa do smrti trl.

Zaprosil je torej v Rim za dovoljenje in je tudi osebno šel prosit baltimorskega nadškofa-primasa Spaldinga in cincinnatskega nadškofa Purcella, da sta pri sv. stolici podprla njegovo prošnjo. Papež je 23. oktobra 1865 izdal pritrdilen odlok in velel, da se naj škofija odslej imenuje Mariopolitana et Marquettensis. Baragi se je pa ta naziv zdel predolg in preneokreten, zato je Jackerju pisal: »Teh dveh naslovov

ne bom rabil, razen pri pismih v Rim; drugače bom pa vedno zapisal „škof Gornjega Michigana.“

Ko se je v začetku maja 1866 odprl promet po jezeru, je Baraga tiho odšel iz Saulta. Ljudje so zvedeli šele ob odhodu ladje in se od njega še posloviti niso mogli. Prav tako tiho je prišel — ne vemo natančno za dan — tudi v Marquette. Katoličani in protestantje so ga prosili, če mu smejo prirediti pozdravno slavlje, pa je odklonil. Nastanil se

Sedanji Sault Ste. Marie. V sredi ob reki St. Marys River stoji župna cerkev, zgrajena prav tam (+), kjer je stala Baragova škofijska cerkva; poleg nje je Baragova škofijska hišica. Onstran reke je že Kanada.

je v predelani stari cerkvici. Stolnica, mesto in okolica so mu takoj prirasli k srcu. Za župnika je poklical v Marquette svojega prijatelja in zaupnika Jackerja, ki mu je moral tudi pomagati pri upravi škofije. Po Baragovi smrti jo je on vodil, dokler ni bil Mrak zanjo posvečen, pa tudi še potem, ko je šel Mrak na vatikanski vesoljni zbor.

Dne 4. avgusta je Baraga poslal svoje zadnje lastno-ročno pismo na Dunaj; vsa poznejša so mu pisali drugi, on se je le podpisal. Kratko je to poročilo o njegovih zadnjih vizitacijah.

Zadnjega avgusta je že posvetil Vrtina za duhovnika. Prvo in zadnje mašniško posvečenje, ki ga je Baraga podelil

v Marquettu, je bilo to. V Hancocku je Vrtinu pripravil oče bogato novomašno pojedino; na njej je bil zlasti Čebulj živa veselost za vse. Vrtin je postal brž nato župnik v Houghtonu, kjer se je izkazal za izrednega gospodarja, kot je sploh vsa njegova družina imela blesteče gospodarske zmožnosti in je silno zabogatela; s svojo drugo župnijo Negaunee je prevzel tudi celih 15.000 dolarjev dolga, pa ga je v treh letih vsega poravnal.

V poletju 1866 so se redovnice naselile kar na treh krajih Baragove škofije: v L'Ansu, v Saultu Ste. Marie in v Hancocku. V L'Ansu je bil dotlej od države nastavljen učitelj, Indijanci so pa hoteli imeti redovnice. Baragi je v njih imenu pisal njegov stari prijatelj Crebassa, da naj pride zadevo osebno uredit. Baraga je bil prihoda redovnic tako vesel, da je pozneje dal njihovemu duhovnemu vodniku Terhorstu svojo srebrno uro, ker ni imel denarja, da jo naj proda in pokrije prevozne stroške za redovnice. Zdaj pa, ko zadeva še ni bila urejena, je velel Terhorstu, Crebassi in Indijancem, da naj pustijo dosedanjega učitelja na njegovem mestu. »Smili se mi. Ne jemljite njemu in njegovi družini vzdrževalnine,« je odločil. Pozneje se je stvar uredila in redovnice so prevzele. pouk. Pa je prišel državni agent in jih je hotel pregnati iz šole. Indijanci so ga povabili na svoje zborovanje in so ob svoji glasni zahtevi, da redovnice morajo ostati v šoli, okoli njega tako krepko in odločno vihteli bojne sekire, da je agent postal s šolo redovnic takoj »prav zelo zadovoljen«.

V Baltimoru zadene Barago kap.

(8. oktobra 1866)

Že pred leti so se Baragi začele tresti roke in noge (paralysis agitans). Ko se je l. 1866 v Čebuljevem spremstvu zadnjič peljal na ladji iz La Pointa proti Marquettu, se mu je roka tako tresla, da je pri skupnem obedu vso juho iz žlice sproti razlil. To je zapazil tudi kapitan, ki je sicer veljal za hrapavega moža; prisedel je k škofu in ga prijel z levico za glavo, z desnico mu je pa spoštljivo podajal jed. Navzoči potniki so bili do solz ganjeni, zlasti gospe, ter so se kapitanu v imenu človečanstva in krščanstva še posebej prišle zahvalit za njegovo plemenito dejanje. Pa kapitan je bil že itak ponosen na to, da je smel postreči možu, ki je bil najbolj znana in spoštovana osebnost ob Gornjem jezeru.

Neprestano tresenje je Barago zelo utrujalo, ker je za vsak gib potreboval veliko večjega napora volje.

V septembru 1866 je moral v Hancocku neki dan štirikrat pridigati. Pri zadnjem govoru mu je začel pojemati glas in

dihanje je postalo tako težko, da je ljudstvu povedal, da jim ne bo več mogel oznanjati božje besede. Od preutrujenosti mu je oslabelo srce, iz srčne oslabeledosti se je pa razvila huda naduha.

Bolehal je tudi za poapnjenjem žil (arteriosclerosis), ki se je končala s kapjo na notranje organe.

Prvi udarec kapi je začutil že 26. oktobra 1865. V pismu do Jackerja namreč vzklika: »Moj Bog, kaj je to? Komaj še morem pisati. Moja desnica je ohromela. Kmalu ne bom mogel več pisati.«

Usodni udarec ga je pa čakal na cerkvenem zboru v Baltimoru, katerega je bil 19. marca 1866 v papeževem imenu za vse škofove Združenih držav na 1. oktobrsko nedeljo sklical ondodni nadškof-primas Spalding. Baraga je poveril vodstvo škofije Jackerju in se je v zavesti dolžnosti z duhovnikom Bourionom odpravil preko Chicage v Baltimore.

V Poročilih Leopoldinske družbe za leto 1867 piše jezuit o. Weniger: »Ta cerkveni zbor je pač največji, kar se jih je po tridentinskem zboru sešlo. Oči vse Amerike so bile obrnjene proti Baltimoru. Izrednost in veličina dogodka je priklivala tudi mnogo tujcev. Že v zgodnjih jutranjih urah so oživele ceste mogočnega mesta in vse je hitelo proti stolnici. Cerkveni blesk je drugoverce tako osupnil, da so nemo strmeli. Mirno in slovesno se je pomikal svečani sprevod. Za križem so stopale množice klerikov v roketih, pojoč koralne speve. Nato je v parih šlo 120 duhovnikov v dragocenih mašnih oblekah. Za njimi so stopali provinciali raznih redov, generalni vikarji in vodje semenišč v bogato vezelih pluvialih. Potem je prišlo 40 škofov in 6 nadškofov, vsi s škofovsko kapo in palico ter v zlato okrašenih škofovskih oblačilih. Nato pa s polnim spremstvom preč. nadškof baltimorski kot zastopnik papeža in predsednik cerkvenega zbora. Krasno vreme je večalo slovesnost procesije in podarjalo sijaj škofovskih oblek. Ceste so bile na gosto natečene, tudi vse hiše ob sprevodu so bile polne, celo na drevju in strehah so bile množice.«

Med 47 cerkvenimi knezi je z naporom stopal tudi Baraga. Tresel se je in bil truden do smrti.

Dne 7. oktobra se je še udeležil uvodne seje. Ko pa je drugi dan nadškof Spalding, sedeč na vzvišenem prestolu, z običajnimi obredi slovesno otvoril cerkveni zbor, je takoj nato pozval zbrano ljudstvo, naj moli za škofa Barago, ki je težko obolel in leži v bolnišnici sv. Neže. Tisto jutro, 8. oktobra 1866, so ga namreč našli na hodniku ob vznožju stopnic v nadškofijski palači. Zadel ga je bila kap in je zdrknil s stopnic. Naprsni križ — posnetek onega, katerega mu je bil podaril cesar Franc Jožef — ga je pri padcu precej

ranil na prsih; odteklo mu je dosti krvi, drugače bi bil na mestu umrl. Več zdravnikov ga je zdravilo. Podelili so mu svete zakramente za umirajoče.

Ko si je opomogel iz nezvesti, so mu škofje svetovali, naj si privzame pomožnega škofa. Res je v naglici imenoval tri duhovnike kot najbolj vredne in zmožne škofovstva: Mraka, Čebulja in jezuita o. Kohlerja. Ko je Mraka imenoval na prvem mestu, ni tega storil po srcu, ampak le po hladnem razumu, zlasti ker je Mrak dobro znal indijansko. Po srcu mu je bil najbližje Jacker. Poročila o njih osebnosti, zmožnostih in delovanju pa ni mogel podati, drugega zanesljivega človeka, ki bi bil to storil, pa škofje v Baltimoru tudi niso mogli dobiti, zato je bil Baragov predlog brez moči, česar pa on ni zvedel.

Ko mu je Bourion sporočil željo škofov, da naj za nekaj časa ostane v milejšem baltimorskem podnebjju in se zdravi v nadškofovi palači, ga je Baraga z globokim očitkom pogledal. Ni se mogel ločiti od kraja svojega 26letnega delovanja. In ta strah, da bi ostal in umrl v tujini, ga je tako vznemiril, da ga je iznova zadela kap.

Drugi dan je zvedel, da bi se škofje radi dodobra zmenili z njim o nasledniku. Pa se je tudi tega razgovora tako zbal, da se je nemudoma odpeljal iz Baltimora proti domu in se niti pri nadškofu ni poslovil. Silno dolga vožnja ga je zopet tako zdelala, da ga je moral Bourion na rokah nositi iz vlaka v vlak; oba sta mislila, da bo med vožnjo umrl. Bog je pa hotel, da še dolgo pije iz čaše trpljenja in z bridkostmi dopolni svoje apostolsko delo.

Doma je bilo med tem vse narobe. Eden od duhovnikov, katerega je Baraga zelo cenil, je v pohujšanje ljudstva in v sramoto škofa ostavil svoje službeno mesto. Barago je ta novica tako vznemirila, da ga je v tretje zadela kap in nekaj časa ni mogel ne govoriti ne hoditi. Zvesti sluga Schulte mu je spoštljivo in ljubeče stregel, bolj ko bi mu bil mogel rodni brat. Že v štirih tednih se je bolnik tako popravil, da je hodil — ker marquetteškega župnika Jackerja takrat ni bilo doma — tudi previdevat bolnike in poučeval otroke. Kmalu je pa od napora zopet tako oslabil, da ni bil za nobeno delo več in niti jesti ni mogel sam. Sedel je v naslonjaču, premišljeval in molil. Nekaj nedelj je še mogel biti pri sv. maši, pozneje pa tudi tega ni več zdržal.

Zgodnja Danica je Slovencem sporočila vest o obolenju, o delnem izboljšanju in o poznejšem poslabšanju spoštovanega misijonskega škofa. Tudi po Ameriki se je žalostna vest hitro razširila.

Dne 28. januarja 1867 je Baraga narekoval Jackerju dve strani dolgo pismo za na Dunaj, katero se začinja: »Po-

prej sem bil vedno pri dobrem zdravju; ob začetku cerkvenega zbora v Baltimoru pa me je napadla težka bolezen, ki še vedno traja in me dela nezmožnega za vsako opravilo.«

Škof Baraga na starost.

Potem navaja poročilo nemškega ameriškega lista o njegovem obolenju in nadaljuje: »Še vedno čutim posledice kapi. Ne morem pisati in le z veliko težavo in po dolgem

ranil na prsih; odteklo mu je dosti krvi, drugače bi bil na mestu umrl. Več zdravnikov ga je zdravilo. Podelili so mu svete zakramente za umirajoče.

Ko si je opomogel iz nezvesti, so mu škofje svetovali, naj si privzame pomožnega škofa. Res je v naglici imenoval tri duhovnike kot najbolj vredne in zmožne škofovstva: Mraka, Čebulja in jezuita o. Kohlerja. Ko je Mraka imenoval na prvem mestu, ni tega storil po srcu, ampak le po hladnem razumu, zlasti ker je Mrak dobro znal indijansko. Po srcu mu je bil najbližje Jacker. Poročila o njih osebnosti, zmožnostih in delovanju pa ni mogel podati, drugega zanesljivega človeka, ki bi bil to storil, pa škofje v Baltimoru tudi niso mogli dobiti, zato je bil Baragov predlog brez moči, česar pa on ni zvedel.

Ko mu je Bourion sporočil željo škofov, da naj za nekaj časa ostane v milejšem baltimorskem podnebjju in se zdravi v nadškofovi palači, ga je Baraga z globokim očitkom pogledal. Ni se mogel ločiti od kraja svojega 26letnega delovanja. In ta strah, da bi ostal in umrl v tujini, ga je tako vznemiril, da ga je iznova zadela kap.

Drugi dan je zvedel, da bi se škofje radi dodobra zmenili z njim o nasledniku. Pa se je tudi tega razgovora tako zbal, da se je nemudoma odpeljal iz Baltimora proti domu in se niti pri nadškofu ni poslovil. Silno dolga vožnja ga je zopet tako zdelala, da ga je moral Bourion na rokah nositi iz vlaka v vlak; oba sta mislila, da bo med vožnjo umrl. Bog je pa hotel, da še dolgo pije iz čaše trpljenja in z bridkostmi dopolni svoje apostolsko delo.

Doma je bilo med tem vse narobe. Eden od duhovnikov, katerega je Baraga zelo cenil, je v pohujšanje ljudstva in v sramoto škofa ostavil svoje službeno mesto. Barago je ta novica tako vznemirila, da ga je v tretje zadela kap in nekaj časa ni mogel ne govoriti ne hoditi. Zvesti sluga Schulte mu je spoštljivo in ljubeče stregel, bolj ko bi mu bil mogel rodni brat. Že v štirih tednih se je bolnik tako popravil, da je hodil — ker marquetteškega župnika Jackerja takrat ni bilo doma — tudi previdevat bolnike in poučeval otroke. Kmalu je pa od napore zopet tako oslabil, da ni bil za nobeno delo več in niti jesti ni mogel sam. Sedel je v naslonjaču, premišljeval in molil. Nekaj nedelj je še mogel biti pri sv. maši, pozneje pa tudi tega ni več zdržal.

Zgodnja Danica je Slovincem sporočila vest o obolenju, o delnem izboljšanju in o poznejšem poslabšanju spoštovanega misijonskega škofa. Tudi po Ameriki se je žalostna vest hitro razširila.

Dne 28. januarja 1867 je Baraga narekoval Jackerju dve strani dolgo pismo za na Dunaj, katero se začinja: »Po-

prej sem bil vedno pri dobrem zdravju; ob začetku cerkvenega zbora v Baltimoru pa me je napadla težka bolezen, ki še vedno traja in me dela nezmožnega za vsako opravilo.«

Škof Baraga na starost.

Potem navaja poročilo nemškega ameriškega lista o njegovem obolenju in nadaljuje: »Še vedno čutim posledice kapi. Ne morem pisati in le z veliko težavo in po dolgem

pripravljanju se podpišem. Vendar upam, da bo na spomlad bolje. Cerkveni zbor mi je določil pomožnega škofa s pravico nasledstva, a še ni odločeno, kdo bo. Tri imena so šla v Rim, kot običajno, odločitev bo pa prišla šele prihodnje poletje.« Tolaži se z mislijo na stanje škofije, zlasti pet dobro vpeljanih redovniških šol ga veseli. V L'Ansu učijo jožefinke tudi dečke in upa, da bodo vzgojile tudi kaj bodočih duhovnikov.

Ohranila se nam je daljša Baragova nenatisnjena nemška molitev za moč in oporo v bridkostih. Lepa je, v svojem hiranju in trpljenju jo je gotovo večkrat molil. Slovensko takole slove:

»Vsemogočni, večni Bog, ljubeči Oče vseh ljudi, ki vodiš vso našo usodo po sklepih svoje najvišje modrosti in brez tvoje vednosti niti las ne pade z naše glave; z veliko nesrečo si me obiskal in mojim šibkim ramam naložil težak križ, ki ga morem nositi samo s tvojo pomočjo. Pa hvala ti za to, ljubeči in neskončno modri Oče, ki svoje otroke časno kaznuješ, da jih narediš večno srečne. Hvala ti za priložnost, ki mi jo daješ, da si s potrpežljivim prenašanjem vseh zoprnosti nabere veliko zasluženja pred teboj, ako ostanem ponižen, spokoren in zaupno vdan v tvojo najsvetejšo voljo. Hvala ti za dokaze tvoje ljubezni, ki se mi, kot me uči sv. vera, razodeva v teh odločbah tvoje previdnosti, kajti ti tepeš le one, katere ljubiš, da njih čednost očistiš ter jih po poti pokore pripelješ v svoje kraljestvo.

Tvoji svetniki na zemlji so morali veliko trpeti, preden so si zaslužili večno življenje; in celo tvoj ljubljeni Sin, nad katerim imaš veselje, je moral veliko trpeti in tako iti v svojo slavo. Trpel je za nas in nam zapustil zgled, kako naj še mi gremo za njim, ter nam je izrečno velel, da moramo svoj križ nase vzeti in ga ponižno nesti za njim, če hočemo za njim v nebesa priti.

Zahvalim se ti torej, o najdobrotljivejši in najmodrejši Oče, za te križe, katere mi pošiljaš in mi daješ priložnost, biti v čem podoben tvojemu Sinu. Po njih me ponižuješ in me opominjaš na vso prazno ničevost tega sveta. Po njih me vodiš v ponižnosti, ki je odlična in neizogibno potrebna krepost, če hočemo biti deležni tvojih obljub. Da, za vse to se ti iskreno zahvaljujem, pa te tudi prosim, o ljubeči Oče, daj mi v vseh mojih nesrečah poguma in moči! Pomagaj mi s svojo milostjo, da vsako trpljenje, ki mi ga pošlješ, tako potrpežljivo prenašam, kot so ga nosili tvoji svetniki, kateri so si z velikimi križi zaslužili tvojo posebno naklonjenost.

Brez tvoje pomoči ne morem tega, kar mi pošiljaš v dušni blagor, prav porabiti. Zato te prosim, usmiljeni Oče, daj mi pravo krščansko potrpežljivost v vseh nesrečah. Če je tvoja

najsvetejša volja in je k tvoji božji časti ter k mojemu dušnemu pridu, da se mi trpljenje kmalu konča, te prosim prav ponižno, odvzemi mi ga; vendar ne moja, ampak tvoja najsvetejša volja se naj zgodi. Kar hočeš, kakor hočeš, dokler hočeš! Za vse to te prosim po Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, našem Gospodu in Zveličarju. Amen.»

Kako svetniško je znal trpeti mož, iz čigar razbolelega srca je kipela taka molitev!

Dne 3. aprila 1867 je Baraga Jackerju zopet narekoval pismo na Dunaj: »Moje stanje je ostalo zadnjih šest mesecev žal neizpremenjeno. Tako sem slab, da me komaj razumejo, če hočem kaj povedati, in se komaj gibljem. Vsako jutro vstanem in hodim po malem gori in doli po sobi, da potem laglje v postelji strpim. Kdor me vidi ali sliši, komaj verjame, da bom še en teden ostal živ, pa vendar životarim in čakam na naslednika, ki bo to poletje prišel. Že štiri mesece ne mašujem več. Zbral pa bom vse svoje moči, da bom veliki četrtek maševal in posvetil sveta olja.« Zopet se tolaži ob napredku škofije: »V škofiji so vsa duhovska mesta zasedena. Zdaj je tu 21 duhovnikov in le, ko bodo nastale nove naselbine, jih bo treba več. Kolika razlika med sedaj in takrat, ko se je škofija začela! Takrat sta bila tukaj samo dva duhovnika, ki sta morala večinoma po zasebnih stanovanjih maševati; zdaj ima že vsaka večja naselbina svojo cerkev. Naše cerkve se gradijo na stroške dotične soseske, večji del stroškov pa mora vendarle nositi škofija. S šolami smo dobro preskrbljeni. Misijonarjem zdaj ni treba toliko trpeti ko nekdam, ko so maloštevilni duhovniki morali po slabih potih daleč hoditi. Zdaj so pota po večini dobra in skoraj povsod se človek lahko pelje, po vodi ali pa po suhem.« Le za duhovski naraščaj bo treba še kako poskrbeti, ker doslej ni bilo ne učnih moči ne denarja.

Pismo, katero je Jacker pisal 28. junija v Baragovem imenu Leopoldinski družbi, je pa trpek, pretresljiv klic trpeče duše. Brez denarja je. Zdaj že brevirja ne more več opravljati in komaj še govori. Premestitev škofijskega sedeža iz Saulta v Marquette ga je veliko stala; na marquetteški stolnici je ogromen dolg 14.000 dolarjev, dohodkov od nje, kot jih imajo druge škofije, pa nima nobenih, marveč mora tudi njene tekoče potrebe sam kriti; tudi bolezen ga veliko stane. »Upniki silijo vame, da naj plačam. Zato sem v skrajno mučnem položaju in lepo prosim za izdatno pomoč. Moja prošnja je zelo nujna, ker še nikoli nisem bil v toliki stiski. Biti bolan, pa neprestano nadlegovan od upnikov, katerih ne morem zadovoljiti, to je res žalostno. Rotim vas torej, da mi pomagate iz stiske.«

Koliko gorja se je zbralo nadenj! Poleg telesnih bolečin nositi še tolike dušne muke!

Nič manj žalostno ne zveni tudi zadnje Baragovo pismo na Dunaj, katero je 26. julija 1867 počasi narekoval svojemu prijatelju: »Letos nisem z Dunaja še nič prejel. Prosim vas kar najbolj nujno, ne zapustite me v moji stiski. Nikoli še nisem bil tako potreben denarne pomoči, kot sem sedaj. Bolezen, ki me muči že deset mesecev, in stari dolgovi, katerih ne morem plačati, me delajo zares nesrečnega. Če letos ne bom dobil z Dunaja nobene pomoči, ne vem, kako bo z menoj.« Potem pravi: »Še vedno moram voditi to škofijo; naslednika letos še ne bo in oni, ki sem ga na prvem mestu predlagal, je odklonil. Zato bo treba tri druga imena poslati v Rim, da bo sv. oče enega izmed njih izbral.« Pismo zaključuje: »Prosim vas torej še enkrat prav nujno, da me to leto ne zapustite.« Z veliko težavo se je s tresočo roko nerazločno podpisal.

Glede naslednika se je pa motil. Mrak ni bil odklonil, ker poziva sploh dobil ni; v Rimu namreč še vedno niso imeli podatkov o predlaganih treh.

Baragi je v njegovi bolezni nekaj oseb izročilo večje vsote denarja, da si naj preskrbi boljšo postrežbo. Pa jim je naravnost povedal, da denarja ne bo porabil zase, ampak za škofijske potrebe. Rekel je, da zase noče imeti bolje, kot je imel njegov Učenik.

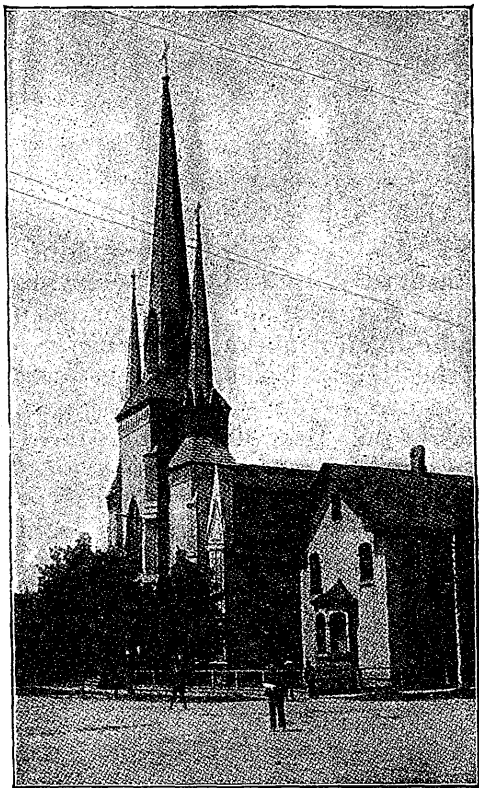
Dne 11. novembra 1867 se je zgodilo nekaj nezaslišanega: Baraga se je dal, truden in bolan do smrti, v snegu in mrazu nesti štiri ure daleč v Negaunee, da je blagoslovil temeljni kamen za novo cerkev. Ko je s tresočima se rokama sedeč klesal v kamen križe in s slabotnim, pa razločnim glasom klical blagoslov troedinega Boga, je sveta tišina zavladala med množico.

Nekoč je dal poklicati Terhorsta, duhovnega voditelja redovniške šole v L'Ansu. Iz omare mu je dal svojih zadnjih 20 dolarjev, katere mu je bila pobožna Irka pred kratkim dala za boljšo hrano. Terhorst se je branil, Baraga mu je pa rekel: »Jaz ne potrebujem zase nobenega denarja več.«

V pogrebem govoru je Jacker omenil iz Baragovih zadnjih dni, da je sedel na stolu in s sklonjeno glavo razmišljal o svojih minulih duhovskih letih; tudi Šmartin in Metlika sta prišla na vrsto. In ko je v duhu motril svoje življenje, je dejal, da je nevreden služabnik Gospodov, ki nima ničesar, na kar bi se za večnost mogel opirati, kakor samo veliko usmiljenje Odrešenikovo in pa moč odpuščenja grehov, katero je Kristus podelil svoji Cerkvi. Od novega leta ni skoro nič več zaspal.

Dne 15. januarja je Baraga dobil zadnje pismo od svojcev; poslala mu ga je zopet nečakinja Marija s svojo hčerko. Ko ga je Jacker vprašal, ali naj na pismo odgovori, je samo še prikimal. Jacker ni bil dovolj poučen o Baragovih domačih, za katere se škof že par let itak ni več dosti zmenil, zato se v odgovoru 16. januarja in v smrtnem obvestilu obrača do Baragove »sestre«. Opozarja jo, da naj v kratkem pričakuje žalnega obvestila: »Ko pride to pismo v Vaše roke, bo Vaš Friderik gotovo že prejel krono iz rok nebeškega Očeta.« Pove ji, da je škof pred 12 dnevi (v noči pred praznikom sv. Treh kraljev) še enkrat prejel sv. zakramente. Zdravniki so izjavili, da niti en dan ne bo več živel, pa si je njegova krepka narava še enkrat nekoliko opomogla in so nekateri celó upali, da bo boljši; nato so pa bolniku začele sile naglo pojemati in to jutro je še enkrat prosil za sv. obhajilo. »Doslej ni niti za hip izgubil zavesti, pač pa mu je odpovedal govor, ker le s težavo sope in mu je tudi jezik skoro čisto ohromel. Le z velikim naporom izpregovori še včasih par besedi, drugače pa mora svoje želje razodevati samo z znamenji, kar mu je pa zaradi njegove oslabeledosti tudi zelo težko.«

Tu je Jacker pismo prekinil in nadaljeval drugi dan: »Do tu sem bil prišel s svojim pisanjem, ko je dospelo Vaše in Vaše nečakinje — zopet se Jacker moti — pismo z dne 15. decembra preteklega leta. Prebral sem ga preč. g. škofu, ki ga je z velikim zanimanjem in veliko pozornostjo poslušal. Nato sem ga vprašal, naj li odgovorim, da ga veseli, ko čuje o Vas in Vaši dobri nečakinji, ter jima sporočim, kako mu gre. Prikimal je, več pa ni mogel povedati. Kar

Cerkev v Negaunee, za katero je Baraga tik pred smrtjo posvetil vogelnik.

se tiče oskrbe preč. gospoda, ima vse, kar želi. Njegova zadovoljnost z malim Vam je znana. Nekaj časa že skoraj prav ničesar ne užije več. Njegov zvesti sluga Gašpar Schulte, ki je že 7 ali 8 let pri njem, se noč in dan ne gane od njega. Noben mu ne zna tako postreči in niti mara ne, da bi jaz ali kdo drugi pri njem čul; neče, da bi imel kdo sitnosti z njim, če ni že posebna sila. Tako prebije čas nekaj v postelji, nekaj sedeč na stolu, ker mu je s tem dihanje olajšano; včasi malo zadremlje in potrpežljivo čaka Gospodovega prihoda.«

Smrt.

(19. januarja 1868)

Omenjeno pismo je Jacker zaključil z besedami: »Ne bo dolgo, ko boste zopet dobili pismo od mene.«

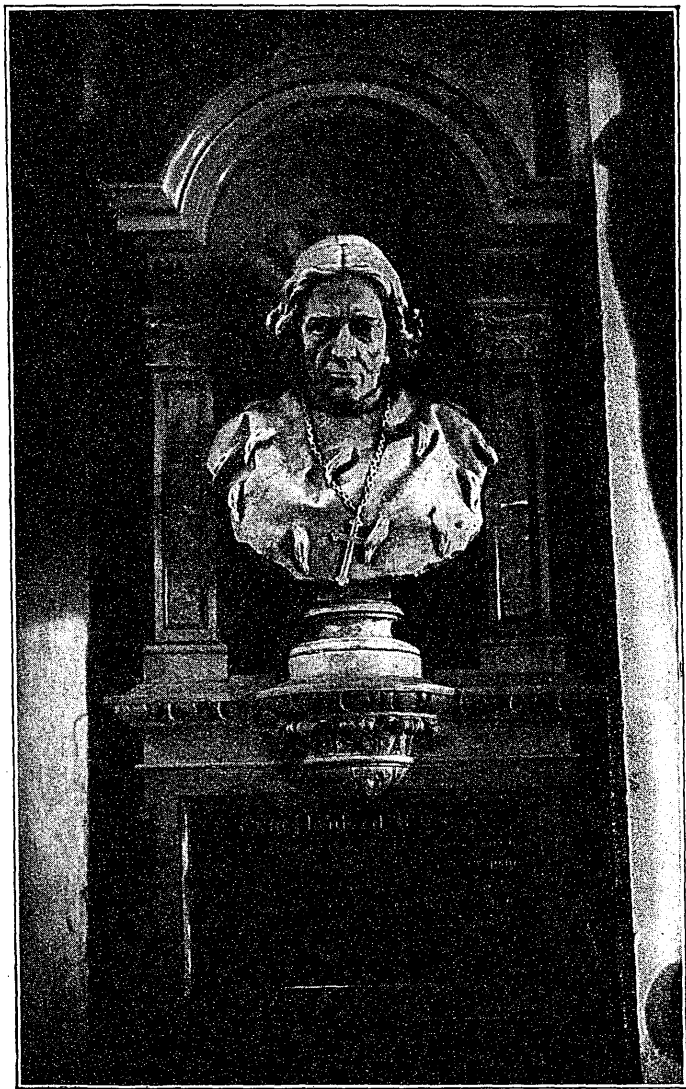
Res je tri dni potem, dne 19. januarja 1868, obvestil Baragove sorodnike v Trebnjem, da je škof tisto jutro umrl. Piše jim: »Če ste prejeli moje pismo od 17. t. m., boste vsebino tega pisma takoj ugenili. Kot smo že takrat pričakovali, zemski boj Vašega preč. g. brata ni več dolgo trajal. Pred eno uro — zdaj je ob treh zjutraj — je pobožni pastir zaprl svoje oči. Brez drugega boja — le dihanje je bilo zadnjih 14 dni obteženo — je po kratkem dremanju umrl, in sicer, kolikor bi človek po zunanje sodil, pri polni zavesti. Tako je torej še doživel praznik Jezusovega imena, katero mu je vedno bilo tako drago, za katero je delal in se žrtvoval, katero je oznanjal poganom in do zadnje ure nosil v srcu. Ne bi si bil mogel izbrati lepšega smrtnega dne. Tolažiti Vas ni treba; svetniško življenje in blažena smrt Vašega preč. g. brata sta najboljša tolažba.«

Dan pred smrtjo je Baraga izročil še slugi Schulteju svojo oporoko z naročilom, da naj pazi na vse škofijske listine ter jih izroči nasledniku. Ob smrti je bil samo sluga pri njem in on mu je tudi zatisnil oči.

Truplo so v stolnici položili na oder. Dali so mu na roke dragocen škofovski prstan, na glavo pa dragoceno škofovsko kapo, ker druge Baraga ni imel. Tudi škofovsko palico so položili obenj.

Silno mrzlo je bilo takrat, zato so celih 12 dni lahko čakali s pogrebom, da je prispel zadnji od pričakovanih duhovnikov. Le šest jih je bilo navzočih, med njimi tudi Vrtin. Škof Henni iz Milwaukeeja se je sicer tudi odpravil na pot in se je po železnici že pripeljal do Green Baya; silen vihar je pa ustavil promet in škof se je moral vrniti.

Dne 31. januarja je bil pogreb. Verniki vseh narodnosti so napolnili škofijsko cerkev in vsi še vanjo niso mogli. Tudi večina protestantov je prišla počastit odličnega moža

Kip škofa Barage v dobrniški cerkvi.

in kulturnega delavca. V Marquettu je tisti dan v vseh obratih počivalo delo.

Truplo so z vsemi škofovskimi znaki vred položili k počitku v grobnico, ki so jo bili že prej pripravili pod cerkvijo.

se tiče oskrbe preč. gospoda, ima vse, kar želi. Njegova zadovoljnost z malim Vam je znana. Nekaj časa že skoraj prav ničesar ne užije več. Njegov zvesti sluga Gašpar Schulte, ki je že 7 ali 8 let pri njem, se noč in dan ne gane od njega. Noben mu ne zna tako postreči in niti mara ne, da bi jaz ali kdo drugi pri njem čul; neče, da bi imel kdo sitnosti z njim, če ni že posebna sila. Tako prebije čas nekaj v postelji, nekaj sedeč na stolu, ker mu je s tem dihanje olajšano; včasih malo zadremlje in potrpežljivo čaka Gospodovega prihoda.«

Smrt.

(19. januarja 1868)

Omenjeno pismo je Jacker zaključil z besedami: »Ne bo dolgo, ko boste zopet dobili pismo od mene.«

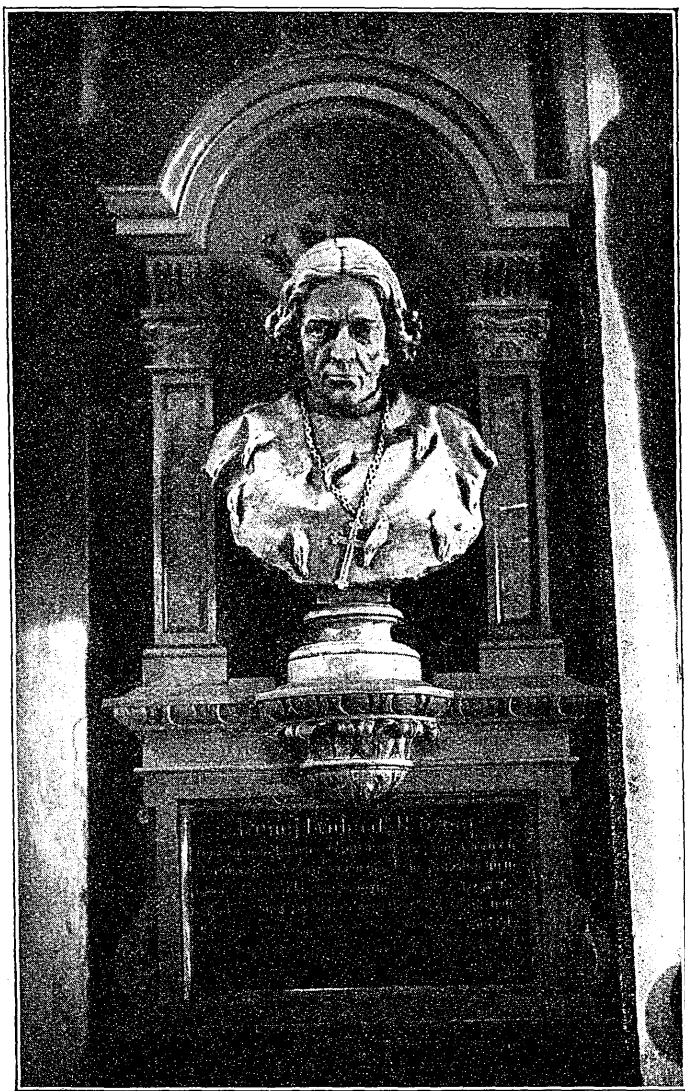
Res je tri dni potem, dne 19. januarja 1868, obvestil Baragove sorodnike v Trebnjem, da je škof tisto jutro umrl. Piše jim: »Če ste prejeli moje pismo od 17. t. m., boste vsebino tega pisma takoj ugenili. Kot smo že takrat pričakovali, zemski boj Vašega preč. g. brata ni več dolgo trajal. Pred eno uro — zdaj je ob treh zjutraj — je pobožni pastir zaprl svoje oči. Brez drugega boja — le dihanje je bilo zadnjih 14 dni obteženo — je po kratkem dremanju umrl, in sicer, kolikor bi človek po zunanje sodil, pri polni zavesti. Tako je torej še doživel praznik Jezusovega imena, katero mu je vedno bilo tako drago, za katero je delal in se žrtvoval, katero je oznanjal poganom in do zadnje ure nosil v srcu. Ne bi si bil mogel izbrati lepšega smrtnega dne. Tolažiti Vas ni treba; svetniško življenje in blažena smrt Vašega preč. g. brata sta najboljša tolažba.«

Dan pred smrtjo je Baraga izročil še slugi Schulteju svojo oporoko z naročilom, da naj pazi na vse škofijske listine ter jih izroči nasledniku. Ob smrti je bil samo sluga pri njem in on mu je tudi zatislil oči.

Truplo so v stolnici položili na oder. Dali so mu na roke dragocen škofovski prstan, na glavo pa dragoceno škofovsko kapo, ker druge Baraga ni imel. Tudi škofovsko palico so položili obenj.

Silno mrzlo je bilo takrat, zato so celih 12 dni lahko čakali s pogrebom, da je prispel zadnji od pričakovanih duhovnikov. Le šest jih je bilo navzočih, med njimi tudi Vrtin. Škof Henni iz Milwaukeeja se je sicer tudi odpravil na pot in se je po železnici že pripeljal do Green Baya; silen vihar je pa ustavil promet in škof se je moral vrniti.

Dne 31. januarja je bil pogreb. Verniki vseh narodnosti so napolnili škofijsko cerkev in vsi še vanjo niso mogli. Tudi večina protestantov je prišla počastit odličnega moža

Kip škofa Barage v dobrniški cerkvi.

in kulturnega delavca. V Marquettu je tisti dan v vseh obratih počivalo delo.

Truplo so z vsemi škofovskimi znaki vred položili k počitku v grobnico, ki so jo bili že prej pripravili pod cerkvijo.

Ameriški listi so o Baragovi smrti veliko pisali. Javnost se je že takrat zavedela, kakšen dušni velikan se je zgrudil. Jeranova Zgodnja Danica je v dveh februarških številkah prinesla žalno obvestilo, in sicer najprej (14. februarja) kot govorico, potem (21. februarja) pa kot potrjeno dejstvo. Slovenski listi so zato le malo pisali o Baragovi smrti, ker je javnost že dlje časa bila nanjo pripravljena.

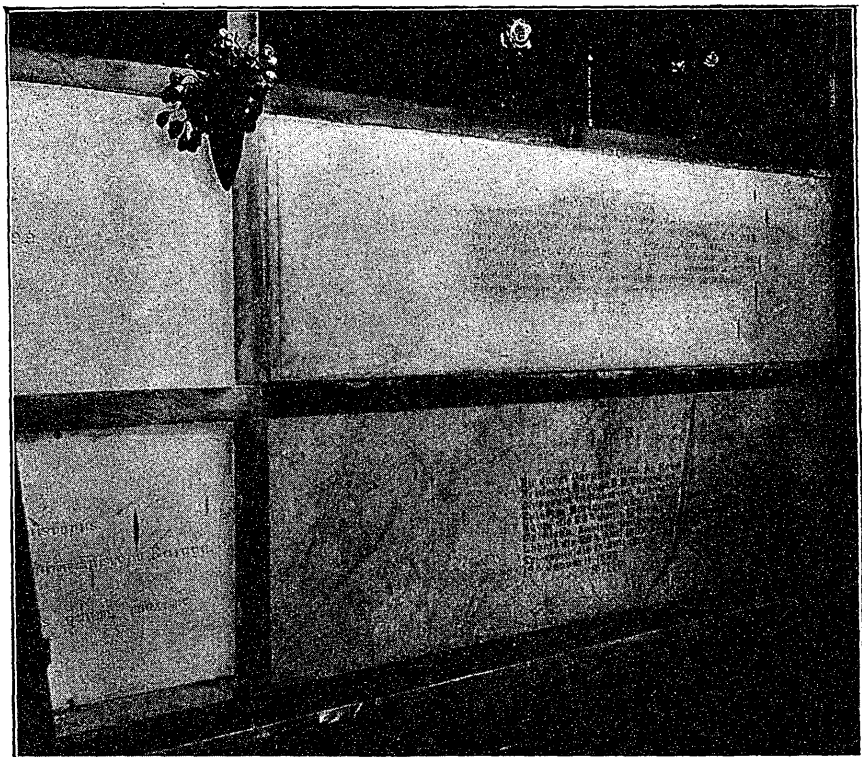
Baragovi duhovniki in verniki so se bridko zavedali, koga so izgubili. Leto potem je Mrak zapisal v Danici: »Zdaj torej moram tu nastopiti mesto prednika, ki je bil kakor svetnik. Saj si poprej nisem mislil, da ga ima ljudstvo v toliki časti.«

Baragova marquetteška stolnica je 2. oktobra 1879, prav na dan Vrtinovega škofovskega posvečenja, do tal pogorela. Ni pa res, kot so nekateri tudi pri nas pisali, da je Baragovo truplo takrat zgorelo in je v rakvi ostal le še pepel. Dr. Režek piše v Zgodovini marquetteške škofije na str. 204 kot očividec tole:

Ob misijonu konec aprila 1874 je škof Mrak dovolil, da se grob odpre. Po nasvetu nadškofa Purcella so namreč hoteli Baragovo škofovsko palico in njegov škofovski prstan ven vzeti. »Zemski ostanki so bili kakor živi, škof, misijonar Cesney C. S. C., čč. gg. Eis, Langner, Brown in bogoslovec Peter Menard so si jih ogledali. Ko je l. 1879 požar upepelil prvotno stolnico, so rakev dvignili iz grobnice in z dovoljenjem škofa Vrtina zopet odprli. Telo je bilo še popolnoma ohranjeno. Med zidanjem nove stolnice so zemske ostanke začasno pokopali v pesek pred škofijsko hišo. Po dvajsetih letih se je po darežljivosti škofa Vrtina iz pepela stare katedrale dvignila veličastna nova kamnita stolnica. V jugozapadnem delu kripe so zgradili krasno grobnico za marquetteške škofo. Pripravili so šest grobov, prvega je dobil prvi marquetteški škof. V septembru 1897 so izkopali Baragovo truplo. Čeprav je bilo še bolj izsušeno, je vendar ostalo še célo, dasi so deske rakve v vlažnem pesku sprhnele. Zemske ostanke svetniškega Barage so dali v jekleno krsto in položili na pripravljeni prostor grobnice. Priče tega prizora so bili: škof Vrtin, čč. gg. Bourion, Eis in bogoslovec A. I. Režek.«

Napis prvega predela grobnice slove po slovensko:

I. H. S. Tukaj počiva truplo prevzv. in preč. Friderika Barage, doktorja bogoslovja, otavskih in očipvejskih Indijancev apostola. Prvega škofa v Saultu Ste. Marie in Marquetteu. Rojen dne 29. junija 1797 na Kranjskem, Avstrija. Posvečen za duhovnika v Ljubljani dne 21. septembra 1823. Posvečen za škofa 1. novembra 1853. Umrl dne 19. januarja 1868. N. p. v m.

Baragova grobnica. Na levo od njega počiva škof Janez Vrtin, zgoraj pa škof Ignacij Mrak.

I. H. S.

HIC JACET CORPUS ILLMI AC REVDMI
FRIDERICI BARAGA, D. D.

OTTAWA ET CHIPPEWA INDIANORUM
APOSTOLI. 1MI EPISCOPI

MARIONOPOLITANI ET MARQUETTENSIS.

NATUS DIE 29A JUNII, 1797, IN
CARNIOLA, AUSTRIA. ORDINATUS
PRESBYTER LABACI DIE 21A 7BRIS 1823.

CONSECRATUS EPISCOPUS 1A
9BRIS 1853; OBIIT DIE 19A JANUARI
1868.

R. I. P.

Ameriški listi so o Baragovi smrti veliko pisali. Javnost se je že takrat zavedela, kakšen dušni velikan se je zgrudil. Jeranova Zgodnja Danica je v dveh februarških številkah prinesla žalno obvestilo, in sicer najprej (14. februarja) kot govorico, potem (21. februarja) pa kot potrjeno dejstvo. Slovenski listi so zato le malo pisali o Baragovi smrti, ker je javnost že dlje časa bila nanjo pripravljena.

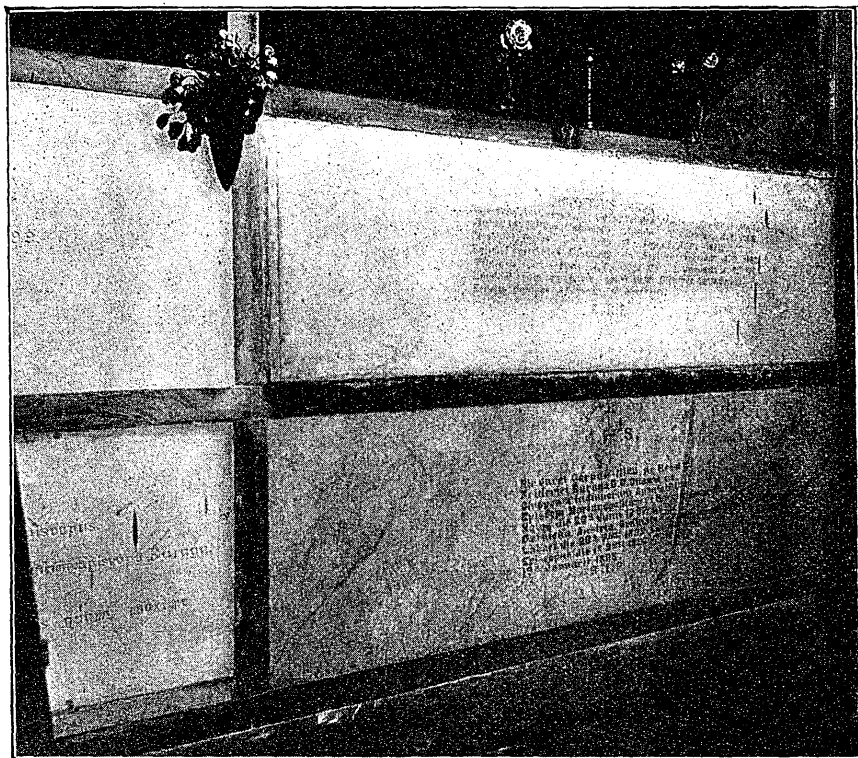
Baragovi duhovniki in verniki so se bridko zavedali, koga so izgubili. Leto potem je Mrak zapisal v Danici: »Zdaj torej moram tu nastopiti mesto prednika, ki je bil kakor svetnik. Saj si poprej nisem mislil, da ga ima ljudstvo v toliki časti.«

Baragova marquetteška stolnica je 2. oktobra 1879, prav na dan Vrtinovega škofovskega posvečenja, do tal pogorela. Ni pa res, kot so nekateri tudi pri nas pisali, da je Baragovo truplo takrat zgorelo in je v rakvi ostal le še pepel. Dr. Režek piše v Zgodovini marquetteške škofije na str. 204 kot očividec tole:

Ob misijonu konec aprila 1874 je škof Mrak dovolil, da se grob odpre. Po nasvetu nadškofa Purcella so namreč hoteli Baragovo škofovsko palico in njegov škofovski prstan ven vzeti. »Zemski ostanki so bili kakor živi, škof, misijonar Cesney C. S. C., čč. gg. Eis, Langner, Brown in bogoslovec Peter Menard so si jih ogledali. Ko je l. 1879 požar upepelil prvotno stolnico, so rakev dvignili iz grobnice in z dovoljenjem škofa Vrtina zopet odprli. Telo je bilo še popolnoma ohranjeno. Med zidanjem nove stolnice so zemske ostanke začasno pokopali v pesek pred škofijsko hišo. Po dvajsetih letih se je po darežljivosti škofa Vrtina iz pepela stare katedrale dvignila veličastna nova kamnita stolnica. V jugozapadnem delu kripe so zgradili krasno grobnico za marquetteške škofo. Pripravili so šest grobov, prvega je dobil prvi marquetteški škof. V septembru 1897 so izkopali Baragovo truplo. Čeprav je bilo še bolj izsušeno, je vendar ostalo še célo, dasi so deske rakve v vlažnem pesku sprhnele. Zemske ostanke svetniškega Barage so dali v jekleno krsto in položili na pripravljeni prostor grobnice. Priče tega prizora so bili: škof Vrtin, čč. gg. Bourion, Eis in bogoslovec A. I. Režek.«

Napis prvega predela grobnice slove po slovensko:

I. H. S. Tukaj počiva truplo prevzv. in preč. Friderika Barage, doktorja bogoslovja, otavskih in očipvejskih Indijancev apostola. Prvega škofa v Saultu Ste. Marie in Marquetteu. Rojen dne 29. junija 1797 na Kranjskem, Avstrija. Posvečen za duhovnika v Ljubljani dne 21. septembra 1823. Posvečen za škofa 1. novembra 1853. Umrl dne 19. januarja 1868. N. p. v m.

Baragova grobnica. Na levo od njega počiva škof Janez Vrtin, zgoraj pa škof Ignacij Mrak.

I. H. S.
 HIC JACET CORPUS ILLMI AC REVDMI
 FRIDERICI BARAGA, D. D.
 OTTAWA ET CHIPPEWA INDIANORUM
 APOSTOLI. IMI EPISCOPI
 MARIONOPOLITANI ET MARQUETTENSIS.
 NATUS DIE 29A JUNII, 1797, IN
 CARNIOLA, AUSTRIA. ORDINATUS
 PRESBYTER LABACI DIE 21A 7BRIS 1823.
 CONSECRATUS EPISCOPUS 1A
 9BRIS 1853; OBIIT DIE 19A JANUARI
 1868.
 R. I. P.

810°

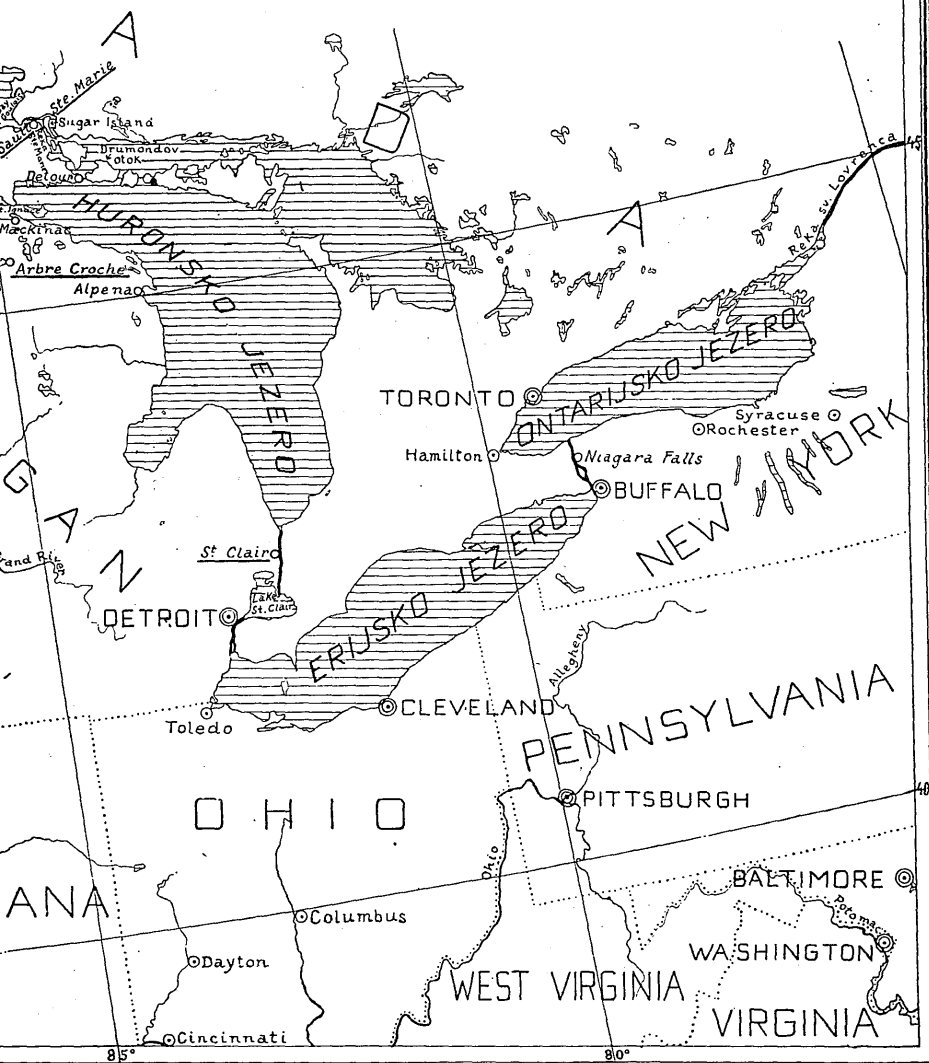
715°

KANADSKA JEZERA

BARAGOVO MISIJONSKO OZEMLJE

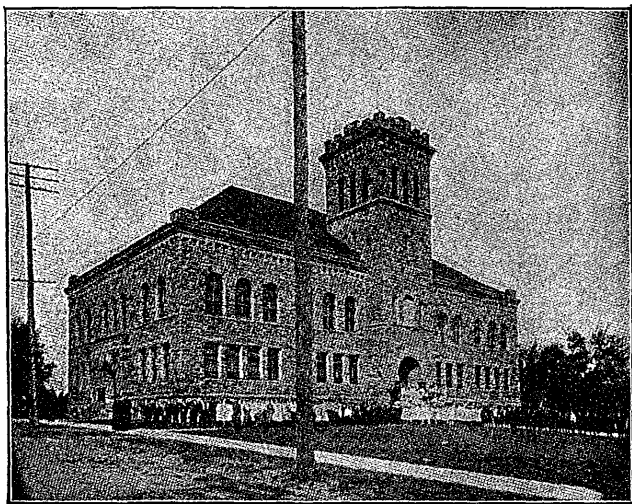
10 0 50 100 150 200 250 Km

Podčrtani Kraji so misijonske postaje Baragove

ozemlje. Iz te primerjave ti bo šele jasno, kako velikansko je bilo divje ozemlje Baragovega misijona.

Leta 1897, ob stoletnici Baragovega rojstva, so odkrili v dobrniški župni cerkvi na dan sv. Petra in Pavla njegovo doprsno marmornato soho, izdelano od slovenskega celovškega kiparja Alojzija Progarja. Slovenski ameriški duhovniki so plačali nad polovico stroškov zanjo. Pod soho je napis: »Irenej Friderik Baraga, roj. v gradu Mala vas 29. junija 1797 in isti dan krščen v tej farni cerkvi. Po dovršenem pravoslovju na Dunaju in bogoslovju v Ljubljani v mašnika posvečen 21. sept. 1823. Kapelan v Šmartnem pri Kranju in v Metliki. Od leta 1831 misijonar Otava- in Očipve-Indijancev v Michiganu, Sev. Amerike; v škofa po-

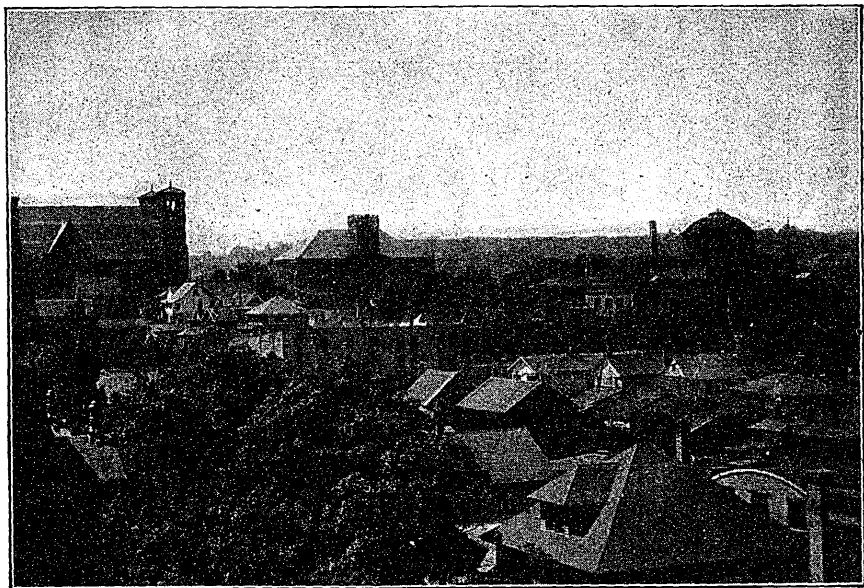
»Baragova šola« v Marquetteu.

svečen 1. novb. 1853; v Gospodu zaspal 19. jan. 1868 v Marquette. Postavili častilci njegovi l. 1897.«

Istega dne so tudi na malovaški graščini na levi strani vrat odkrili spominsko ploščo, in sicer na stroške Julija Treota, tedanjega lastnika graščine.

Ameriška vlada in javnost sta pa tako odlično proslavili Baragovo ime, da se vsak dan na več krajih po nešteto krat izgovarja, piše in tiska. Po Baragi se namreč imenuje celo okrožje, čigar središče je Baragov L'Anse. Baragovo ime nosi mesto v kotu Keweenawskega zaliva. Leta 1903 je ena od najlepših marquetteških cest dobila naziv Baraga Avenue (Evenju). Nasproti marquetteški škofijski cerkvi stoji župnijska šola z Baragovim imenom; z njo so hoteli vsaj skromno poudariti Baragove zasluge za šolstvo in indijansko jezikoslovje. Tudi eden od marquetteških poštnih uradov nosi Baragovo ime.

Leta 1903 je ukazal marquetteški škof Eis, že iz dijaških let Baragov znanec, da naj vsi duhovniki s slavnostnimi govori 1. novembra proslavijo 50letnico Baragovega škofovskega posvečenja in obstoja marquetteške škofije. Za tisto priliko je izdal tudi poseben pastirski list, posvečen Baragovemu spominu; neha se z željo: »Prosim vas, prečastiti gospodje, da goreče in vztrajno molite k Bogu, naj v svoji dobroti čimprej razsvetli svojo Cerkev, da vpiše Friderika Barago v knjigo svojih svetnikov.«

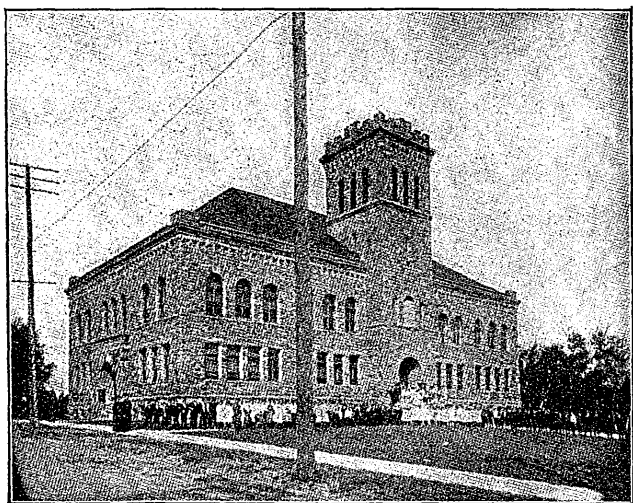
Sedanja marquetteška stolnica, katero je zgradil škof Janez Vrtin in pod katero počiva truplo Barage. Na desni zraven je »Baragova šola«.

Da, to je zdaj naloga nas Slovencev in pa severno-ameriških katoličanov, da se takoj in z vso resnobo lotimo dela, da bi Baraga čimprej dosegel čast oltarja. Dne 9. avgusta 1930 je msgr. dr. Režek slovesno izročil sedanjemu marquetteškemu škofu Nussbaumu prošnjo za Baragovo proglasitev za blaženega.

V slovenskem prevodu se ta prošnja glasi:

»Vaša Prevzvišenost! Ako dvignete danes oči in se ozrete po svoji stolnici, opazite nenavaden prizor. Možje in žene so prišli od daleč, da počasté današnjo slovesnost. Velika misel jih je združila, da so se odpravili na dolgo potovanje, prišli Vas pozdravit in položiti v Vaše roke prošnjo, da bi se proglasil za blaženega eden Vaših prednikov. Če izvamemo morda en sam primer, moramo reči, da še noben ameriški škof ni bil tako počeščen.

Leta 1897, ob stoletnici Baragovega rojstva, so odkrili v dobrniški župni cerkvi na dan sv. Petra in Pavla njegovo doprsno marmornato soho, izdelano od slovenskega celovškega kiparja Alojzija Progarja. Slovenski ameriški duhovniki so plačali nad polovico stroškov zanjo. Pod soho je napis: »Irenej Friderik Baraga, roj. v gradu Mala vas 29. junija 1797 in isti dan krščen v tej farni cerkvi. Po dovršenem pravoslovju na Dunaju in bogoslovju v Ljubljani v mašnika posvečen 21. sept. 1823. Kapelan v Šmartnem pri Kranju in v Metliki. Od leta 1831 misijonar Otava- in Očipve-Indijancev v Michiganu, Sev. Amerike; v škofa po-

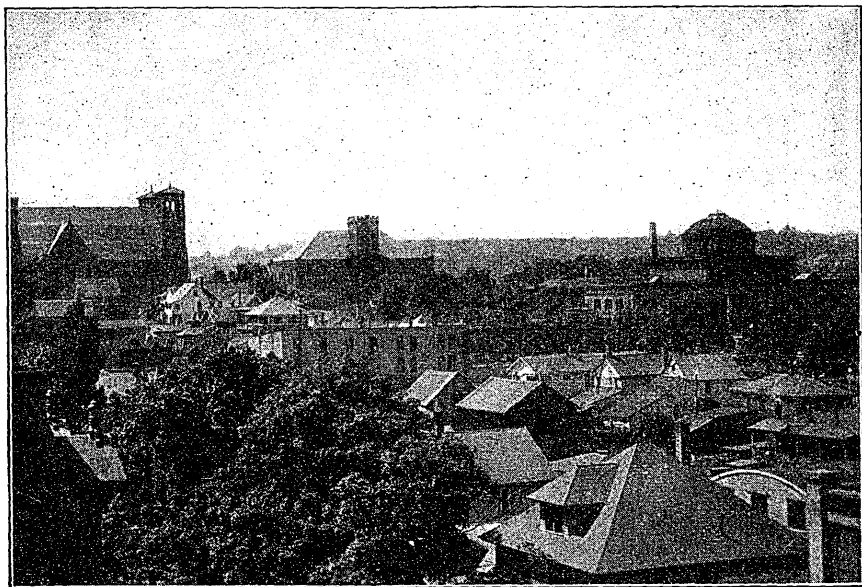
»Baragova šola« v Marquettu.

svečen 1. novb. 1853; v Gospodu zaspal 19. jan. 1868 v Marquette. Postavili častilci njegovi l. 1897.«

Istega dne so tudi na malovaški graščini na levi strani vrat odkrili spominsko ploščo, in sicer na stroške Julija Treota, tedanjega lastnika graščine.

Ameriška vlada in javnost sta pa tako odlično proslavili Baragovo ime, da se vsak dan na več krajih po nešteto krat izgovarja, piše in tiska. Po Baragi se namreč imenuje celo okrožje, čigar središče je Baragov L'Anse. Baragovo ime nosi mesto v kotu Keweenawskega zaliva. Leta 1903 je ena od najlepših marquettskih cest dobila naziv Baraga Avenue (Evenju). Nasproti marquettski škofijski cerkvi stoji župnijska šola z Baragovim imenom; z njo so hoteli vsaj skromno poudariti Baragove zasluge za šolstvo in indijansko jezikoslovje. Tudi eden od marquettskih poštnih uradov nosi Baragovo ime.

Leta 1903 je ukazal marquetteški škof Eis, že iz dijaških let Baragov znanec, da naj vsi duhovniki s slavnostnimi govori 1. novembra proslavijo 50letnico Baragovega škofovskega posvečenja in obstoja marquetteške škofije. Za tisto priliko je izdal tudi poseben pastirski list, posvečen Baragovemu spominu; neha se z željo: »Prosim vas, prečastiti gospodje, da goreče in vztrajno molite k Bogu, naj v svoji dobroti čimprej razsvetli svojo Cerkev, da vpiše Friderika Barago v knjigo svojih svetnikov.«

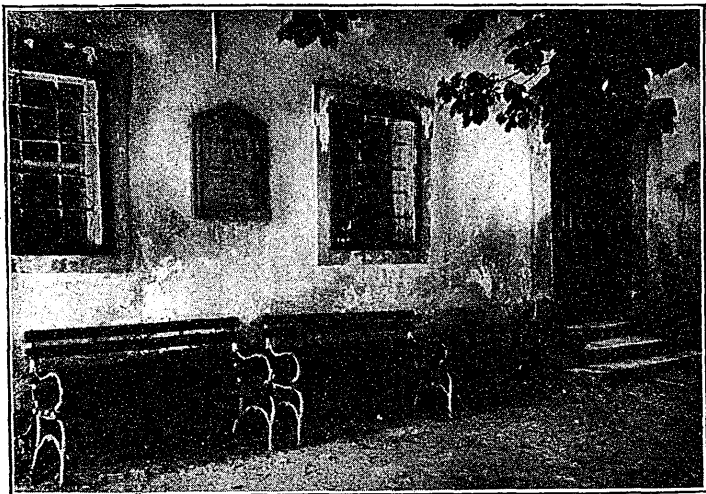
Sedanja marquetteška stolnica, katero je zgradil škof Janez Vrtin in pod katero počiva truplo Barage. Na desni zraven je »Baragova šola«.

Da, to je zdaj naloga nas Slovencev in pa severno-ameriških katoličanov, da se takoj in z vso resnobo lotimo dela, da bi Baraga čimprej dosegel čast oltarja. Dne 9. avgusta 1930 je msgr. dr. Režek slovesno izročil sedanjemu marquetteškemu škofu Nussbaumu prošnjo za Baragovo proglasitev za blaženega.

V slovenskem prevodu se ta prošnja glasi:

»Vaša Prezvzišenost! Ako dvignete danes oči in se ozrete po svoji stolnici, opazite nenavaden prizor. Možje in žene so prišli od daleč, da počasté današnjo slovesnost. Velika misel jih je združila, da so se odpravili na dolgo potovanje, prišli Vas pozdravit in položiti v Vaše roke prošnjo, da bi se proglasil za blaženega eden Vaših prednikov. Če izvzamemo morda en sam primer, moramo reči, da še noben ameriški škof ni bil tako počeščen.

Vaša Prevzvišenost! Danes so priromali sinovi in hčere tega žilavega katoliškega naroda, iz katerega je izšel Friderik Baraga, v Vaše škofovsko mesto in na grob, kjer počivajo zemeljski ostanki škofa Barage. Doli v kripti, prav pod altarjem, na katerem ste pravkar darovali presveto daritev v njegov spomin, počiva med svojimi škofovskimi tovariši prvi škof te škofije. Tako vzvišene so bile njegove čednosti, da stoletna doba ni mogla zbrisati njegovega imena iz spomina človeštva. Da, od njegove smrti, skozi celih 62 let, ga je rod za rod ohranjal v pobožnem spominu kot svetnika božjega.

Baragova spaminska plošča na graščini Mali vasi.

Da je Baraga svetnik, o tem prav nič ne dvomimo. Toda prišli smo sem z namenom, da poprosimo Gospoda, naj bi očitno razodel svojo božjo voljo in povzdignil svojega služabnika Friderika na oltar v svojo čast in v čast svoje Cerkve. In Vam, ki ste četrti naslednik Baragov na tem škofovskem sedežu, se zaupno prepuščamo v vodstvo, dokler ne bo izpolnjena naša iskrena želja.»

Uverjeni smo prav za trdno, da izredne junaške veličine njegovih kreposti ne bo težko dokazati. Prosimi pa moramo Boga, da na Baragovo priprošnjo izvrši kak čudež. Zato se k svetniškemu apostolskemu možu, ki je že na zemlji imel toliko umevanja za vsako človeško gorje, v svojih stiskah radi zatekajmo.

Na sodni dan bo Baraga stal poveličan pred nami. Izpolnilo se bo njegovo upanje in pričakovanje, katero mu je sveto v najtemnejše dni in katero je 4. oktobra 1844 iz L'Ansa tako lepo zapisal v pismu do Leopoldinske družbe:

»Tu mi večkrat tudi najpotrebnejšega manjka. Pa kolika tolažba, kako prebogato plačilo in kako nepopisno veselje bo nekoč moj delež, ko me bodo na sodni dan nekateri teh mojih dobrih otrok v Kristusu, ali prav za prav vsi, kot upam, obstopili in govorili pred ostrim Sodnikom: 'Ta nam je prvi oznanjal tvoj božji nauk, pripovedoval nam je o tvojem usmiljenju, katero si po svojem Sinu izkazal ljudem, ter je napolnil naša srca z vero in ljubeznijo do tebe.' O kako sem Bogu hvaležen, da me je poklical v težavni, pa neizrekljivo tolažilni misijonski stan!«

Na Baragi so se prelepo izpolnile svetopisemske besede: »Blagor možu, ki je bil brez madeža in ni šel za zlatom in svojega zaupanja ni stavil v denar in zaklade! Kdo je ta in hvalili ga bomo. Zakaj velike reči je delal v svojem življenju.«

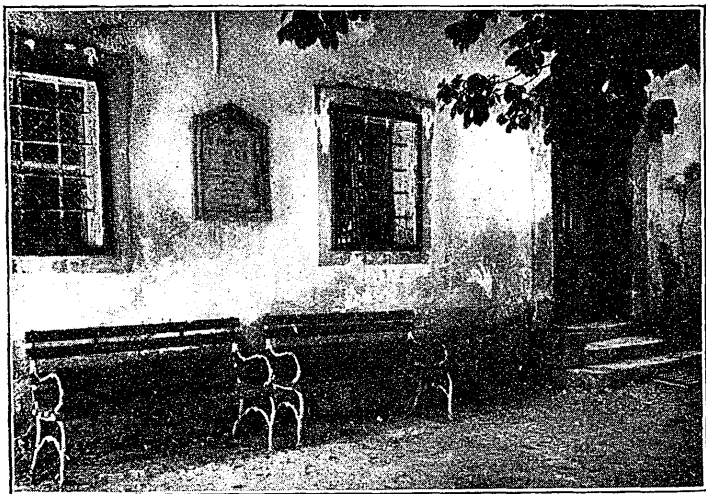
Bil je kot morski svetilnik, sam ves svetel, ki čez daljave siplje svojo luč in tisočerm kaže pravo pot.

Rodila ga je pa slovenska mati.

Naslikal Baraga.

Vaša Prevzvišenost! Danes so priromali sinovi in hčere tega žilavega katoliškega naroda, iz katerega je izšel Friderik Baraga, v Vaše škofovsko mesto in na grob, kjer počivajo zemeljski ostanki škofa Barage. Doli v kripti, prav pod altarjem, na katerem ste pravkar darovali presveto daritev v njegov spomin, počiva med svojimi škofovskimi tovariši prvi škof te škofije. Tako vzvišene so bile njegove čednosti, da stoletna doba ni mogla zbrisati njegovega imena iz spomina človeštva. Da, od njegove smrti, skozi celih 62 let, ga je rod za rodom ohranjal v pobožnem spominu kot svetnika božjega.

Baragova spominska plošča na graščini Mali vasi.

Da je Baraga svetnik, o tem prav nič ne dvomimo. Toda prišli smo sem z namenom, da poprosimo Gospoda, naj bi očitno razodel svojo božjo voljo in povzdignil svojega služabnika Friderika na oltar v svojo čast in v čast svoje Cerkve. In Vam, ki ste četrti naslednik Baragov na tem škofovskem sedežu, se zaupno prepuščamo v vodstvo, dokler ne bo izpolnjena naša iskrena želja.»

Uverjeni smo prav za trdno, da izredne junaške veličine njegovih kreposti ne bo težko dokazati. Prosim pa moramo Boga, da na Baragovo priprošnjo izvrši kak čudež. Zato se k svetniškemu apostolskemu možu, ki je že na zemlji imel toliko umevanja za vsako človeško gorje, v svojih stiskah radi zatekajmo.

Na sodni dan bo Baraga stal povečan pred nami. Izpolnilo se bo njegovo upanje in pričakovanje, katero mu je sveto v najtemnejše dni in katero je 4. oktobra 1844 iz L'Ansa tako lepo zapisal v pismu do Leopoldinske družbe:

»Tu mi večkrat tudi najpotrebnejšega manjka. Pa kolika tolažba, kako prebogato plačilo in kako nepopisno veselje bo nekoč moj delež, ko me bodo na sodni dan nekateri teh mojih dobrih otrok v Kristusu, ali prav za prav vsi, kot upam, obstopili in govorili pred ostrim Sodnikom: 'Ta nam je prvi oznanjal tvoj božji nauk, pripovedoval nam je o tvojem usmiljenju, katero si po svojem Sinu izkazal ljudem, ter je napolnil naša srca z vero in ljubeznijo do tebe.' O kako sem Bogu hvaležen, da me je poklical v težavni, pa neizrekljivo tolažilni misijonski stan!«

Na Baragi so se prelepo izpolnile svetopisemske besede: »Blagor možu, ki je bil brez madeža in ni šel za zlatom in svojega zaupanja ni stavil v denar in zaklade! Kdo je ta in hvalili ga bomo. Zakaj velike reči je delal v svojem življenju.«

Bil je kot morski svetilnik, sam ves svetel, ki čez daljave siplje svojo luč in tisočerim kaže pravo pot.

Rodila ga je pa slovenska mati.

Naslikal Baraga.

VIRI IN SLOVSTVO

Baragovi in nazadnje Jackerjevi dopisi v *Berichte der Leopoldinen-Stiftung im Kaiserthume Österreich* v letih 1831—1868.

Baragova, Amalijina in Antonijina pisma. Nekaj jih je natisnjenih v nemškem izvirniku in v prestavi. 44 neobjavljenih hrani ga. dr. Sajovičeva v Ljubljani, ki ima tudi Baragov dnevnik iz dunajskih dijaških let. V arhivu ljubljanskega ordinariata je drugih 12 pisem, par jih pa hrani tudi dr. p. Hugo Bren.

Baragova Zgodovina, značaj, šege in navade severnoameriških Indijancev. Nemški izvod 1837 v Ljubljani pri Blasniku.

Zgodnja Danica l. 1849—1870.

Vončina dr. Leon: Friderik Baraga, prvi slovenski apostolski misijonar in škof med Indijanci v Ameriki. Družba sv. Mohorja l. 1869, str. 198.

Verwyst p. Chrysostomus, O. F. M.: *Life and labors of Rt. Rev. Frederic Baraga*. Milwaukee, Wis. M. H. Wiltzins & Co., 1900. Str. VII + 476.

Ta holandski frančiškan je 7 let misijonaril v nekdanjih Baragovih pokrajinah. Toliko pohvalnega in izrednega je čul o Baragi, da je začel zbirati gradivo za njegov življenjepis. Mnogo podatkov je dobil pri škofu Mraku. Čebulj mu je iz Vončine predstavil na angleško Baragova poročila do Leopoldinske družbe, škof Vrtin mu je dal v uporabo Baragov dnevnik, podatke o Baragovem življenju pred odhodom v Ameriko mu je pa poslal zgodovinar Josip Benkovič.

Režek dr. Antoine Ivan: *History of the diocese of Sault Ste. Marie and Marquette*. Houghton Mich. 1907. Vol I + II. Str. 393 + 401. Verwystovo delo je kritično predelal in dopolnil.

Benkoviča Josipa članki o Baragi: *Slovenec* 1893, št. 15—17; *Dom in svet* 1897, str. 367—370, 407—410, dostavek je priobčil Viktor Steska; *Koledar Družbe sv. Mohorja* 1898, str. 35—40; *Venec cerkvenih bratovščin* 1897, str. 83—87; *Voditelj v bogoslovnih vedah* 1901, str. 373—375, 501—502.

Brena dr. p. Hugona O. F. M. članki: *Katol. misijoni* 1927/28, št. 5 in 6; *Glasnik najsv.* Src 1927, str. 265—267, 212—214; *Glasilo K. S. K.* jednote 1927; *Koledar Ave Maria* 1931, str. 63—75, 85—87.

Burgar J. L.: Irenej Friderik Baraga, oče indijanske književnosti, *Dom in svet* 1899, str. 346—350, 407—412, 443—447, 474—477.

Drašček Alfred, C. M.: Škof Fr. Baraga, *Misijon. koledar* 1929, str. 53—55.

Ehrlich dr. L.: Friderik Baraga, veliki misijonar Indijancev. U. C. pro Jugoslavija, III. knjižica. Ljubljana 1928.

Članek o Baragi v Slovenskem biografskem leksikonu I., str. 23—24. *The catholic Encyclopedia*, New York 1913, II. 282—283, III. 690, IX. 689—691.

Glonač dr. Jož.: Höffern Antonija v *Slov. biogr. leks.*, str. 327.

Hrovat p. Florentin: Franc Pirec, oče umne sadjereje na Kranjskem in apostolski misijonar med Indijanci v severni Ameriki. Družba sv. Mohorja 1887.

P. Oton Skola, apost. misijonar Indijancev v severni Ameriki. Cvetje z vrtov sv. Frančiška 1889.

Lovrenc Lavtižar, apostolski misijonar med Indijanci v severni Ameriki. Drobčinice 1891, str. 140—164.

Levičnik dr. Alfonz: List iz zlate knjige. Dom in svet 1907, str. 209—217.

Marn, Jezičnik XXIII. l. 1885, str. 39—41.

Prijatelj dr. Iv.: Baraga med jožefinci in janzenisti. Zbornik Slov. matice 1907, str. 9—14.

Simonič dr. Fr.: Slovenska bibliografija I. del, Ljubljana 1903—1905, str. 15—18.

Šafařík: Geschichte der südslav. Literatur. Prag 1864.

Ušeničnik dr. Fr.: Rigorizem naših janzenistov. Bogoslovni vestnik 1923, str. 1—49.

Wurzbach dr. Const. v.: Biograph. Lexikon des Kaiserthums Österreich. Wien 1857, str. 148 in 169.

Zaplotnik dr. J. L.: Janez Čebulj, misijonar v Ameriki. Misij. knjižnica, 6. zv., Ljubljana 1929.

Koledar Ave Maria 1918: Baragova sestra ga. Antonija pl. Hoeffern, str. 61—68; isti Koledar 1931: Nekaj dodatkov k Baragovim življenjepisom, str. 32—58.

*

Srčna hvala vsem, ki so me napotili k temu delu ali mi kakorkoli pomagali pri njem! Posebno se zahvalim g. nadškofu dr. A. B. Jegliču, prof. dr. L. Ehrlichu, msgr. V. Steski in Fr. S. Finžgarju. Prav tako gospe dr. Sajovičevi, dr. p. Hugonu Brenu, dr. J. Šlebingerju, msgr. dr. A. I. Režku, dr. Iv. Zaplotniku, dr. C. Potočniku, dr. A. Brezniku, dr. Fr. Trdanu, dr. Jos. Malu, dr. Fr. Steletu, dr. St. Vurniku, prof. J. Pavlinu, dekanu Mat. Šavsu, duh. svetnikoma Fr. Pokornu in Al. Šarcu, ekspozitu Fr. Kodelju, kaplanu Mih. Jenku, dr. Evgenu Šoulavyju in g. Matiji Pogorelcu.

KAZALO

I. Baragova mladost.

V Mali vasi	5
Na trebanjskem gradu	10
V ljubljanskih šolah. Smrt staršev	12
Jurist na Dunaju	18
V šoli sv. Klementa Dvořaka	23
V ljubljanskem bogoslovju. Doba janzenizma	27

II. Baraga kaplan.

V Šmartinu pri Kranju	36
V Metliki	46

III. Za še višjim vzorom.

Misel na misijone	55
V Cincinnatiju	62
Baragovi Indijanci	69

IV. Baraga v Arbres Crocheu.

Začetno delo v Arbres Crocheu	81
Na Bobrovem otoku. Prvi otavski molitvenik	87
Pred odhodom v Grand River	92

V. Baraga v Grand Riveru.

Začetno delo	100
Baragovo trpljenje. Zaobljuba zdržnosti od opojnih pijač	103
Slovo od Grand Riverja. V Ste. Clairu	108

VI. Baraga v La Pointu.

Prihod	113
Delo v La Pointu pred prvim potovanjem v Evropo	117
Baragovo prvo potovanje v Evropo	123
Po vrnitvi iz Evrope. Generalni vikar	131
Pet let mirnega dela v La Pointu	136
Baragova osebnost	141

VII. Baraga v L'Ansu.

Prvič v L'Anse. Potem zopet v La Pointu	146
La Pointe prevzame o. Skola. Mrakov prihod	150
Baraga dušni pastir belih rudarjev	153
Trudi in nevarnosti v letih 1848—1851	158

VIII. Baraga apostolski vikar v Sault Ste. Marie.

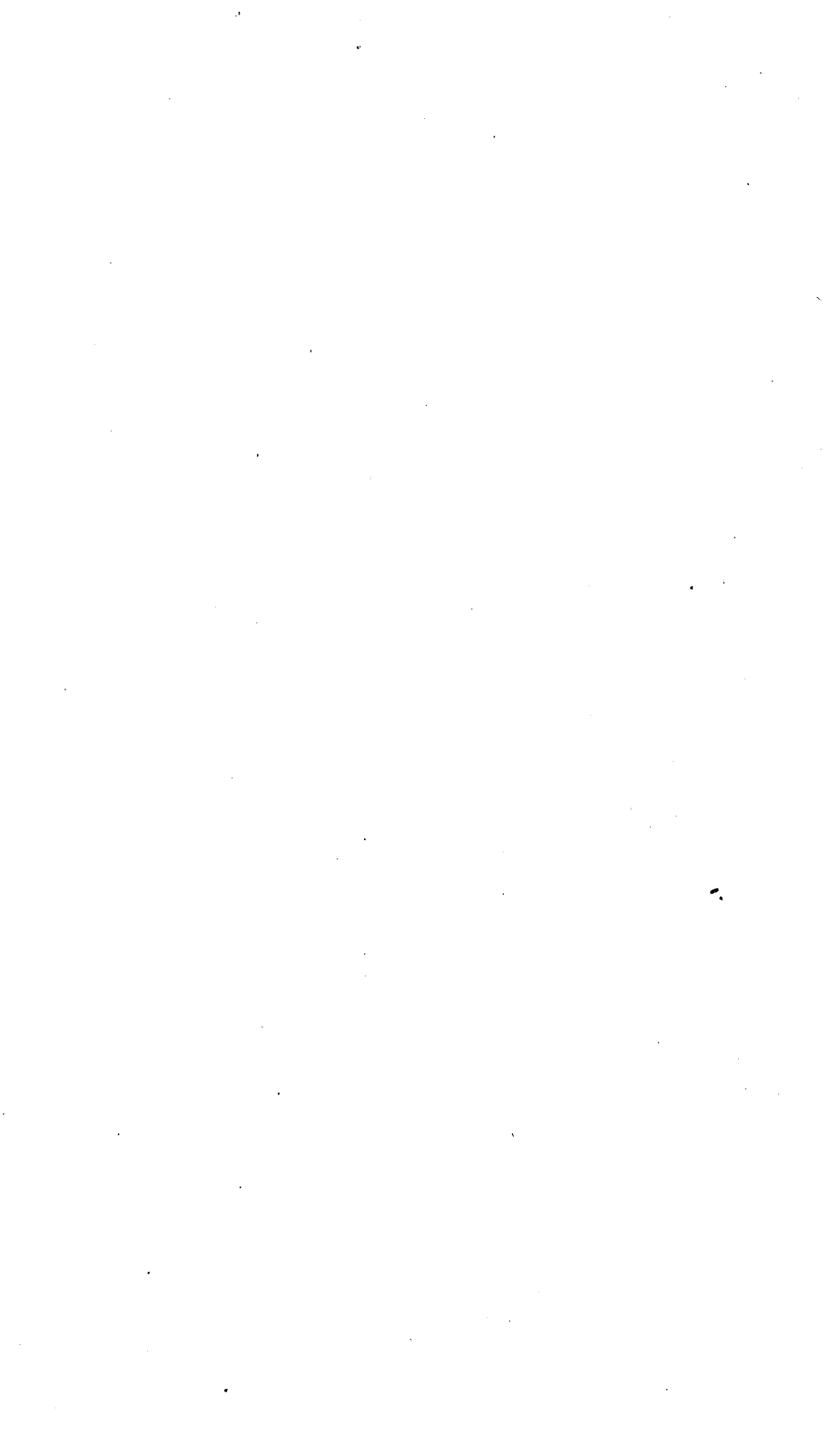
Predlagan za apostolskega vikarja	165
Posvečeni ap. vikar Gornjega Michigana s sedežem v Sault Ste. Marie	168
Prvi dve škofovski okrožnici	173
Drugič v domovino	175
Urejanje apostolskega vikariata	185

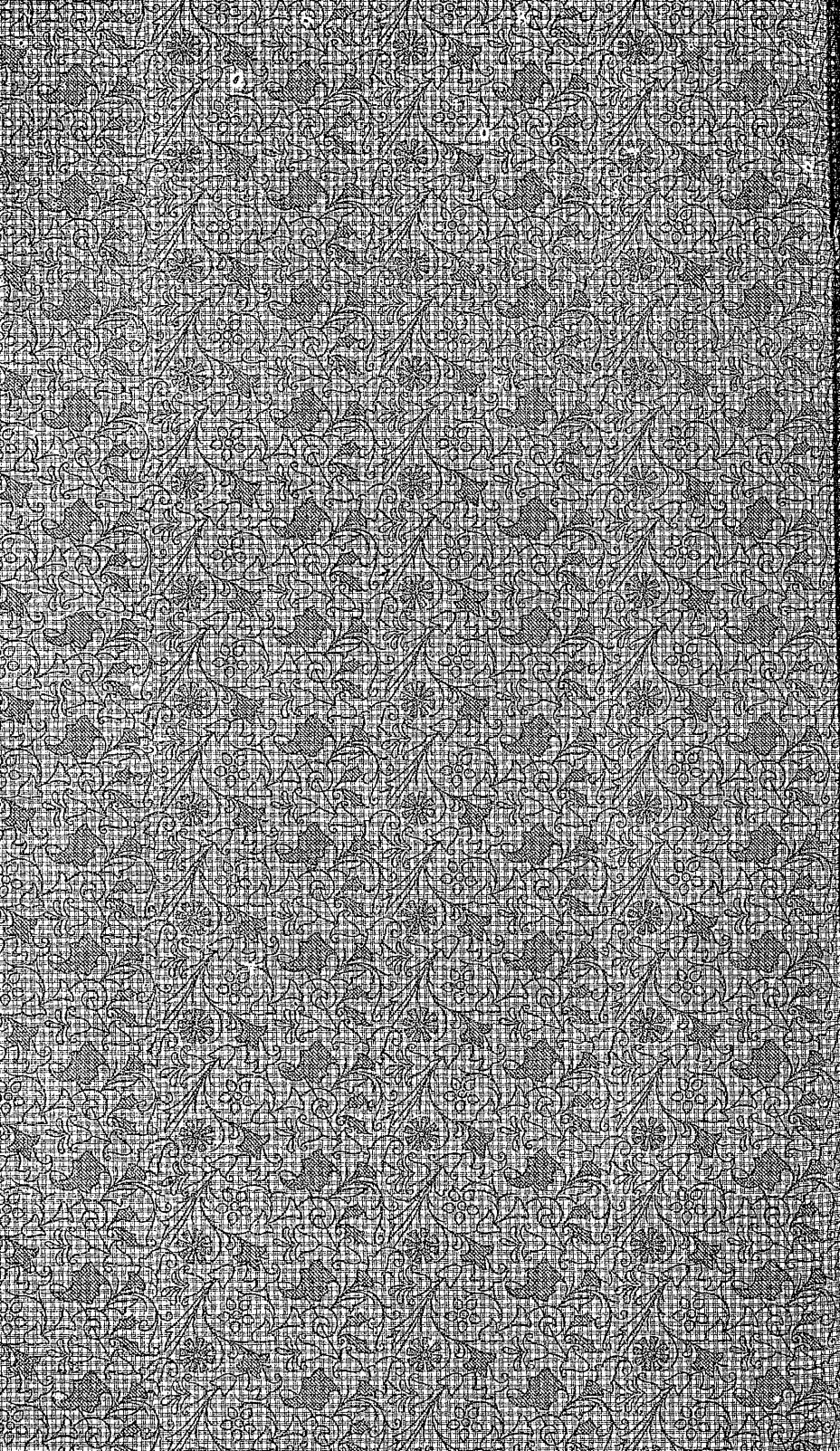
IX. Baraga redni škof saulski.

Škof v Sault Ste. Marie	191
Leta 1858—1864	192

X. Baraga prenese škofijsko stolico v Marquette. Bolezen in smrt.

Premestitev škofijske stolice v Marquette	217
V Baltimoru zadene Barago kap	220
Smrt	228
Viri in slovstvo	238

31 685 113

BX
4705
.B2J2

Jaklic
Misijonskiskof Irenej
Friderik Baraga

BX4705
.B2J2

SWIFT LIBRARY